

ИЗДАВИ ДЕСЕТОГДИШНО
1, 10 и 20 СВАКОГ МЕСЕЦА

ПОД МОЋНОМ ЗАШТИТОМ ЊЕГОВОГ ВЕЛИЧАНСТВА КРАЉА

ЦЕНА ЛИСТУ

ПРЕПЛАТА И РУКОПИСИ
УРЕДБЕ СЕ
СРП. ПОЉОПРИВРЕДНОМ ДРУШТВУ
У БЕОГРАДУ
ПРЕТСТАВУ ПРИЈЕМАЈ И СВЕ ПИШТЕ

АЛЕКСАНДРА I

ТЕЖАК

СОНОВАК 1909 ГОДИНЕ

ЗА СРПСКУ
НА ГОДИШ 8 ДИНА. НА ОВАЈ ГОДИШ 3 ДИНА.
ЧЛАНОВЕ ДОЖАТИ, ЧЛАНОВИ ОВАЈ ГОДИШ
ПОДРЖАТИ, ОСНОВ. ПИШТЕ, ПОШТИТЕ СТАЛ.
КАДРА. ЗАП. КАРАКТИР. НЕЗАПОВЕДНИЦИ
ЗАПИСИ И ЧЛАНОВИ ДОЖАТИ ЛИСТ ЗА 6 ДИ. ЛИШ
10 ДИНА ИЛИ, АКО ПОЖЕЉЕ ПРЕСТАТИ ПЛАТИТИ
ЗА ПИШТЕ ГОДИШ.

ЗАК. СРПСКЕ

НА ГОД. 8 КРАЈ. КИЛ. 4 ФОР. 4. ПИШ. ПО
СПЕ. ПОШТИТЕ. УРЕДБЕ И ПИШТЕ ЧЛАНОВИ
НАШЕ СРПСКЕ ПОЉОПРИВ. ЗАДРУГЕ И
ЧЛАНОВИ. ДОЖАТИ ЛИСТ ЗА 6 ДИ. ЛИШ
3 ФОР. 4. ПИШ. КАД. НАПРАВИТИ КОМУС
ПЛАТИТИ И КАД СЕ ПРЕСТАТИ КОД ОНОГ УРЕД-
НИКА ПИШТЕ КОЈА ЗА НИ СЕ ЛИШ СЛАТИ

НА ОСНОВ ПЛАЊЕНОГ РЕШЕЊА ОД АПРИЛА
1909 ГОДИНЕ № 204 ПРВИНОМ ДРУШТВУ
ОСНОВ. ВОСТА. ПИСАЊОМ.

Цена огласних места је на
последњој страни.

ИЛУСТРОВАНИ ГЛАСНИК СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА

ГЛАСНИК И ПОДНАЈАН
СРПСКО ПОЉОПРИВРЕДНО ДРУШТВО
Београдска г. бр. 11.

ИЗДАЈНИК ОДБОЈ:
ЈОВАН КЕКИЋ, ИЛИЈА КРЕМЉИЋ, МИЛАН Т. ГРНОВИЋ,
ЖЕЛЈАН Ј. БАЈИЋ.

ОДГОВОРНИ УРЕДНИК
АЛЕКСАНДАР М. СЕКУЈИЋ
ПОШТИСКИ БР. 86. 11.

БРОЈ 1 и 2.

У БЕОГРАДУ, 1 и 10 ЈАНУАРА 1903 ГОДИНЕ.

ГОДИНА XXXIV.

ИЗВЕШТАЈ

О раду Српског Пољопривредног Друштва за 1902 год.

Управа Друштвена изабрана на Годншњем Главном Збору Српског Пољопривредног Друштва 30 јануара 1902 године, има част о раду Српског Пољопривредног Друштва поднети овај извештај:

I. О новим тековинама и имању Друштвеном.

Друштво је у току ове године ишање своје увећао двема њивама и њивним тековинама, а то су Извешћени Павилово, подигнуто до Друштвеног дома и угледни живинарник, основан у Ростоу.

Павилово. — Као што је Збору познато, дом друштвених пишање нише да одговара развијеним потребама Друштвеног рада због чега је настала неодложна потреба, да се подигне још једна нова аграда која би послужила за подмирење тих циљева.

Поводом овога, а по овлашћену XXXIII Главног Збора Управе Друштвена поднела је до Друштвеног дома нов Павилово који ће послужити за приређивање изложба и за сталне збирке пољопривредних производа и прибора.

Напред ишања за овај Павилово радиле су увелене архитекте г. г. Лео, Илић и Рувидић а детаље конструктивне пишање израдио је инжењер г. Владислав Павловић, који је вршио и стручни надзор над грађењем Павилова.

Павилово је као потпуно довршен прикљен од стране колаудирајуће комисије 9 септ. ове године, после чега је прикљен и од стране Управног Одбора у седници од 9 септ. ове године. Павилово без наметања стаје 18.945-16 динара.

Друштво се постарало да прибави најпотребнији наметак за Павлобаја Павилово: нешто о друштвеном трошку а већинам ишања је од државних задуженица. Тако је Фабрика Дукама поднела Друштву извешћени вештачки израђени калоси, у коме су били изложени дукама на париској изложби. Виноделско-Воћарска Школа поднела је израђени етжаљ за стално излагање виноделских предмета, а Министарство Народне Привреде поднело је Друштву орнале и етжаље у којима су били изложени предмети за париској изложби.

Ове године приређена је у томе Павилово први пут *Поштовање Изложба* о савима друштвеном којом се прикљено увидело да је Павилово савима погодан за приређивање изложба.

Угледни живинарник. — Као што је Збору познато, живинарство за нашу пољску привреду на године у годину добива све већу вредност, а за нашу извозну трговињу све већа значај јер се извоз живине стално и знатно увећава.

Па како у нашој земљи има свих потребних погодба за развој живинарства, то ће оно које успело да постане један од најважнијих извора народне привреде, ако се буде на рационалној основи развијало.

Према томе је и оснивање угледног живинарника, који би радио служио за углед и подобно прикладна граја одгајивао а пароду разлага, од прене и неодложне потребе.

Ову потребу уочило је Српско Пољопривредно Друштво поднело, али није било у могућности да је доседа подмири. Ну ове године Управа Друштвена приступила је овоме корисном предузећу и, по претходном прелуду сагласила се у томе да би најбоље било угледни живинарник поднети на државном имању *Росто* и дејствено је да му Господин Министар Народне Привреде, изабрани претор од десет естара уступил за оснивање овог живинарника.

Одобрено земљиште прикљено је, аграда за угледни живинарник подигнута, и приступило набавци прикладних граја.

Зграда за живинарник стаје 3000 динара, а поднегата је под главним надзором председника који је као насланик Управе Друштвена послој и извршом руководео.

Главнишћена сумница. — Главнишћена сумница за сучешне воћа у довршоту дома друштвеног поднегата је под непосредним надзором самога конструктора г. професора Главнишћена, редовног члана друштвеног а о трошку Министарство Народне Привреде.

Овај је дата могућност многобројним привредницима који дом Друштвени поседују по разним прикладним пословима, да ову практичну и у сваком погледу за наше прикладне подемшум сумницу виде, и с Друштвом ступе у споразум о томе да се овакве сумнице што више подижу у нашим воћима крајевима.

Што се тиче осталог некретног имања Друштвеног има се поменуте че, да је дом Друштвени одржан како унутра тако и споља, а тако што и магацин за сметија спрема и етжаљна потреба, у којима је потребно било; а воћу тиче обе ове аграде заједно с ново подигнутим Павиловом и с покретном имовином која се у нама налази, обезбедене су од пожара код Востроградско Задруге за међусобно понављање и штедњу.

Наложетку, иако је дозвољено овде напоменути и то, да је успреша дома Друштвеног поред побољшењег тротоара подигнута калдрана са потребним патебика за одвођење воде а на улазу у процуку дома подигнута је дводелна двогрдна каиша о тротуру Друштвеном.

Онде ипак о радотпу да споменемо једну постојинишу за унапређење полске привреде која није друштвена, али је општа паредна а истротрета установа Привредногале Народне Банке Краљевине Србије, а то је Полсопривредни Фонд оне Банке, који је она основала с капиталом од 20.000 динара у злату.

Приход овога Фонда тротише се искључиво на поматане савршености радова целокупне наше полске привреде, по спортузу с Управом Српског Полсопривредног Друштва.

Фонд ће се појачавати годишним бачинама потврара.

Нема је хвала редодубиој бачиној Управи за осигување овако богатог извора за поматане наше полске привреде.

II. Книжеван рад Друштвени.

Према познатом утарбеном Програму и Правилнику о книжевини пословима Друштвеним, која су обављана у процулогодншнем *Извештају*, Друштво је и ове године издавало свој лист *Тезак* који је постао често практично поучна лист и штампан је у 1000 примерака.

Полсопривредни Гласник, који има да ветује научну страну књижеваног рада Друштвеног, илде житога ове године да се штампана због оскудице у материјалим средствима и зато је доволно радова на расподелу била.

Од *Практичних Полсопривредних Поука* штампане су а то:

IX Поука: *Шума* од редовног члана Друштвеног г. *Керемисиновић*; и
X Поука: *Пасаја, говино и травал* од г. Милоша Н. Лукићевића, редовног члана Друштвеног.

Од овних *Поука* и овних разних штампаних издања предато је и поклоњено по Правилнику друштвеним а то:

1.	Полсопривредна Поука I	58	ком.
2.	" " " II	410	"
3.	" " " III	—	"
4.	" " " IV	215	"
5.	" " " V	284	"
6.	" " " VI	706	"
7.	" " " VII	131	"
8.	" " " VIII	890	"
9.	" " " IX	123	"
10.	" " " X	239	"
11.	Све о шеници	82	"
12.	Све о крушину	40	"
13.	Читаника за полсопривреднике	13	"
14.	Грађа за полсопривредне речник	55	"
15.	Билеско Сточарство	345	"
16.	Дувањ	13	"
17.	Перовоспора	80	"
18.	Студије из Агркултурне Хемје	14	"

A поред овога Друштво је полсопривредне поуке у народ шемало у разних деланиа, која је од Министарства Народне Привредне ради овога циља добијала а и само је по могућету поједне свине откупијавало по позвика појединих писаца, на их је у народ уносио како би се знање о полској привреди што јаче ширило.

Све овога Друштво је и ове године штампало свој *Полсопривредни Календар* за 1903 годину са обимом и одбраном садржином у 10.000 примерака. И овај Календар уредно је редовни члан Друштва г. Паја Т. Тодоровић.

III. Увођење напреднијих начина рада.

Непосредни утицај на саму поправку рада, Друштво зрши расподелом награда за увођење напреднијих начина рада којима се полсопривредници подстрекалију на бољи и напреднији рад а уједно на се у извођењу болег рада и потребна помоћ уздује.

Према одлуци Зборнице, Друштво је ове године поновило и расподело Стевај награда за увођење напреднијих начина рада који су обухваћене и то:

A. Обављене награде са продуженом рокотима.

1. Који се од одгајивача кова у Краљевини Србији са села пријави шенимим уверенима Друштву, да је сам одгајио и држали за воју потребу продо два рудна кова затворених боја за полску артиљерију, награда 500 динара, а II-ом одгајивачу: награда I-ом пријавиома два рудна кова, а II-ом 400 динара. Рок за пријаву до коца 1903 године.

2. Који се од одгајивача кова у Краљевини Србији на парши пријави шенимим уверенима Друштву, да је сам одгајио и држали за воју потребу продо два рудна кова затворених боја за полску артиљерију, награда 300 динара. Рок пријаве до коца 1904 године. Прво овог такмичена осина са на чл. 28 тач. 7 под Б. Правла Друштвених која гласи: Сви они, који се у друго занимање и посели ван или ван граница полске привреде али у ширек обаву.

3. Првом Узружењу у Србији са познатим успехом и резултатом за заједничку набавку и употребу полсопривредних справа. Награда 300 динара. Рок до августа 1905 године.

4. За стално произвођење доброг свра у већем размеху, који би био мањини и успевшии но што је садашња твр свр, и који ће поред тога да буде трајанши и погодан за привос. Награда 500 динара. Могу се такмичити Министарски Узружења округа: крушевачког, рудничког, ужичког, широтског, тичоцког, зринског и крајинског. Рок пријаве до 1 августа 1903 године.

5. За правилно подигнуту јабучар (пољак од свих јабука) правештво од овних српских сората јабука, које су најповеденије за еправљене јабуковиче с обзиром на избор пресадница, начин засађивања и вогу, на правилност растојања пољака, а на подршани највише од вола хектара. Награда 300 динара. Могу се такмичити округа подрински и ужички. Рок пријаве до 1 септембра 1904 године.

6. Ка поднемо углади живинарски за ове четври врсте пернате живине: кокошке, ћурке, гуске и пловке од највише 300 колада но тако да једна или две преовлакују према шенимим правилима у којима одгајивачи такође и према томе, шта се на најближем тргу највише тради и плаћа. Награда 300 динара. Рок пријаве до 1 септембра 1903 године. Могу се такмичити привредници округа: београдског, смедеревског, позаревацког, моравског, крагујевачког и крушевачког.

7. За рационално подигнуту стају за прилодне свиње. Награда 200 динара. Рок пријаве до 1 јула 1903 године. За награду се могу такмичити привредници из округа: смедеревског, крагујевачког и моравског.

8. За рационално подигнуту рибљак са гајене шарана и средне рибе, који се са шараном успешно гајити може. Прва награда 200 динара а друга 150 динара. Рок пријаве до 1 септембра 1904 године. За награду могу се такмичити привредници у мањини из жачне епархије.

9. За рационално гајене хвела на простору највише од 20 ара. Прва награда 300 динара, а друга 200 динара. Рок пријаве до 1 септембра 1905 године. Могу се такмичити привредници из округа: тичоцког и моравског.

10. За пошumljavanje prostora od 5 hektara i to onih, koje se predviđaju čl. 81 zakona o šumama. Pošumljavanje da bude nesmetano šumom. Za ovu nagradu mogu se takmičiti opštine i udruženja oslobođena za zajednički rad oko pošumljavanja. Nagrada 500 dinara. Rok prijave do 1 avgusta 1906 godine.

B. Nove nagrade.

1. Za stalno proizvodjenje dobrog presnog nasla (butera) u velem razmjeru i po modernom načinu, koje bi bilo trajnije i za prvenstveno podenje. Nagrada 500 dinara. Mogu se takmičiti Mlekarske Zadrugе iz okruga: beogradskog, kragujevačkog, zorauskog i niškog, a prvenstveno blizu željezničke pruge. Rok prijave do 1 septembra 1905 godine.

2. Za pravilno podignut jabučar od jedne od ovih sorata jabuka: kolčarske, fuđe, podrinske i/ili šumadijske, s obzirom na izbor presadnika, način zasajavanja i negu, na pravilnost raspodjele voćaka, a na površini najviše od pola hektara. Nagrade: I-om 250 dinara, II-om 150 dinara. Mogu se takmičiti poljoprivrednici iz okruga: kragujevačkog, rudničkog, podrinskog i niškog. Rok prijave do 1 septembra 1906 godine.

3. Ko racionalno zasije prostor zemlje od 20 ari sočivom ili travom i ovaj na istom odgaji. Nagrada I-om 80 din. II-om 60 dinara i III-om 40 dinara. Mogu se takmičiti privrednici iz okruga: zorauskog, niškog i tovaličkog. Rok prijave do 1 jula 1903 godine.

4. Za vinograd zasajen američkom lozom a okaljanjem dokazom od najboljih vrsta, na površini najviše od 20 ari s tim, da snaga preta bude najviše. Nagrada I-om 200 dinara, a II-om 100 dinara. Takmičiti se mogu vinogradari ka srednjoalatinskog i atara grada Leskovca. Rok prijave do 1 avgusta 1904 godine.

5. Ko racionalno proizvede najviše 200 kilograma sjeena od luterke (plave riđe) čistog od kvasne kvasce. Takmičiti se mogu poljoprivrednici i udruženja iz cele Srbije. Nagrada I-om 150 dinara, II-om 100 dinara a III-om 80 dinara. Rok prijave do 1 avgusta 1906 godine.

VI. Rasprostranje savršenijih poljoprivrednih sprava i uvođenje boljih vrsta sjeena.

Kao što je Zboru poznato, jedan od glavnih zadataka društvenih sestoji se u tome da narod naš upozna sa savršenijim poljoprivrednim spravama i da mu pomogne da od ovih sprava što lakše i jeftinije dođe. Sa ovim zadatak stoji u nerazdvojnjoj vezi i stvaranje Društva, da se bolji vrste sjeena od kulturnih biljaka u našu poljsku privredu što lakše i brže uvede.

U tome nam Društvo je u ovoj godini uložilo najviše starije u to, da se narodu našem predlože poriziti od upotrebe savršenijih poljoprivrednih sprava, i činila mu sve moguće olakšice za nabavku istih.

Pored olakšica, koje je Društvo činilo državnim privrednim ustanovama i pojedinačnim privrednicima u neposrednim nabavkama, Društvo je saio nabavilo i poručnicima izdalo sprave i pribore imenovane u nije naknadenoj plavdi u to:

A. Sprave za Zemljoradnju

1. Plužna sistema Sapovog	84
2. „ bradskih američkih	26
3. „ za pranje i ogriavanje	58
4. Dlačica	28
5. Vršalica s vidlan	7

6. Vršalica s parom	2
7. Vršalica rucnih	2
8. Vejalica raznih	18
9. Trljač ravnog sistema	47
10. Sečjalica za seno i namu	20
11. Krčalica za kukuru ravnog sistema	24
12. Prekrupača s natpom	8
13. Kosa	2
14. Sečjalica (mahani za sejanje)	2
15. Sečjalica za repu	8
16. Noževa za sečenje sena	28
17. Žitelinca	3

B. Alati i pribori za upotrebu u Stocarstvu.

1. Trozara	16
2. Preseva nosnih za bikove	16
3. Kanti mlekarskih	5
4. Aparata za savlažu	2
5. Alarata za kladjenje mleka	1
6. Daska za čeđenje nasla	2
7. Bučjalica za maslo	5
8. Nožnica za strizanje ovaca	42

B. Alati i pribori za Vokarstvo i Vinogradarstvo.

1. Masaka volokarskih i vinogradarskih	329
2. Nožnica za skidanje gusenič, gnezda	93
3. Nožena kudelovih za razne vrstine kaljančeva	1162
4. Testerina volokarskih	84
5. Grebena za čišćenje voća	14
6. Kašika za presajavanje malog voća	6
7. Sivara za lutanje jabuka	3
8. Berilica za voće	22
9. Termostetara za sunište	16
10. Kalcijetara	5
11. Aparata za zapiravanje gumovom	61
12. Lampi za savlažavanje gusenič, jača	61
13. Prekalnica Nekvilovih	410
14. Prekalnica „Srbija“	118
15. Razni delovi za one prekalnice	1860
16. Četapa za sijanje vakovine s voća	70
17. Mučala za grožđe	5
18. Pribor	3

G. Alati za Gradinarstvo:

1. Motičica baštenskih	5
2. Alata za ritala	10
3. Nožnica za kizu ogradu	11
4. Motika	10
5. Grabalca baštenskih	6

A od boljih vrsta sjeena Društvo je nabavilo i poljoprivrednicima po ceni koštava izdalo, i to:

1. Semeza od luterke	8805 kgr.
2. Semeza od crvene deteline	327 „
3. Stove rene	503 „
4. Muxara	2082 „
5. Raznih dimvačkih trava	1047 „
6. Graorice	1713 „
7. Raznog povrća u zbirnima	16 „
8. Gladnjače i bagrena	538 „
9. Semeza od voća	122 „

Pored ovoga, Društvo je po želji Ministarstva Narodne Privrede raspalalo radi onitnog zasajavanja 130 kilograma sjeena od namuka što ga je od istog Ministarstva radi onitg čina i dobilo.

На оне месту треба споменути, да је Друштво и ове године продужило набављање влаог камена, који је виноградарима издато по цени коштања ради испирања бордовске слеме за сузбијање Пероноспорје и славова шипачиог овеца противу смети.

Ове године продато је 110.000 килограма влаог камена. Ието тако Друштво је набављало и виноградарима издавало по цени коштања развој за земљане лозе и сумјорни прашак за сузбијање Оидиума.

Рањце прозато је 8056 кграна, а сумјорног прашка 3267 кгр.

Иститајно важности апарата за растурање градобитних облака продужено је и ове године, а како је и наша Фабрика полупривредних Справа Браће Говедана отпочела израђивати омаке апарате, то је у готовошћу прихваћена жеља оне фабрике да се она поврати у самој употреби прирежу посетитионим крушевачке облаке изложбе.

Стојећа црпета на утрфебној гадшћу, да сиво опробане сираве шару препоручије, Друштво је и ове године извршило пробана разних полупривредних справа, које су му за препоруку и на откату пуђење, на је према томе и удешавао свој рад у погледу набавке или препоруке справа.

IV. Слава Друштвена и Поучна Изложба.

Српско Полупривредно Друштво прославља је и ове године своју славу Св. Краља Милутина 30 октобра ове године а том приликом приредило је и Поучну Изложбу ноћа, граха, сочива, грашка, попра, зачина и козерца од шарина и зачина.

Извештај о славној свечаности и VI Поучна Изложба штампана је у последњој броју „Тужака“ од 1902 године, у које је описана славна свечаност и Поучна Изложба и означено бројно и квалитативно стање изложених предмета.

Преко томе друштвена Управа нека ништа више да дод обављаном извештају, али сватра на свеу и милу духом, да у своје Годичним Извештају даде парца некажење благодарности Президишњем Заштитајно Друштвенног Печовног Величанству Краљу српском Александру I, и Његово Величанству Краљичи Српској Драги на високој нарави коју су благовољели Друштву указати пославши парочитог власника Својега у лицу г. хотуновника Бумрија пралеског ађутанта, који је у име Њихове присуствовао славној и изложбеној свечаности. — А благодарно је Друштво и заступнику Министар Народне Приреде г. Милују Радовановићу, Министру Финансија, г.г. епископа Њиховог и свабачког, г. Председнику Државног Савета и осталим великодостојницима, изасланицима Њиховог Друштва, Савеза Земљорадничких Задруга и друштвених Подружја, члановима друштвеним, и осталим пријатељима нашег полупривредног напретка, који су друштвену Славу и Изложбу његовом одликовали и својим присуством свечаност увеличали.

V. Обласна Сточна Изложба у Крушевцу.

Као што је Збору познато, Друштво приређује сваке године у другоме месту Обржане Изложбе говеди и оваца, а ове године Друштво је ируг изложбени проширило и приредило Облачну Изложбу у Крушевцу говеди, оваца, коза и производа ових врста стове.

Изложба је приређена на крушевачком напаршћу, а у постројеника, која су паричито за ово подигнута.

Изложба је свечано отворена 18 августа 1902 године пре подне, после благодарне и говорна председника друштвеног у коме је изнршена важност приређивања изложба.

Изложбу је отворио г. Министар Народне Приреде практикн говором у коме је благодарно Друштву на унешњем раду, који

је и овом приликом на видик извесно успешним приређивањем Изложбе.

Говори су завршени услицајма: да жини Најини Заштитајни Друштва Краљ Српски Александар I, да жини Српско Краљича Драги, који су од стране присуствних пропраћени бурним ишцајем: Живела!

Изложба је имала ова одељева:

I. Говеда.

A. Одељење за краво са овогодинашким теладима. — У ово одељење пријављено је крава с теладима 380 а доведено на изложбу 310 грла.

B. Одељење за јунак испод 1½ године који нису савршени. — У ово одељење пријављено је 222 а доведено 179 грла.

V. Одељење за јунак испод 1½ године, које нису савршени. — У ово одељење пријављено је 153 а на изложбу доведено 134 грла.

G. Одељење за бовке преко 1½ године. — У ово одељење пријављено је 228 а доведено на изложбу 164 грла.

Д. Одељење за краво стоне преко 1½ године. — У ово одељење пријављено је 73 а дошло је 63 крава.

Ђ. Одељење за телете олове. — У ово одељење пријављено је 151 а на изложбу доведено 121 вб.

Многи влагатаи, чија су грла била слаба и ситна удлажили су се на изложбу не чекајући на оцену Одељивачког Суда. Али је иша од доведенога броја сачељано оцену 77 грла.

E. Одељење за употребу стоку за трговину. — У ово одељење пријављено је свега 11 волова, а толико је и дошло на изложбу. Али је од овога броја, два пола извело влагата не хтевши сачељати оцену Одељивачког Суда, те тако је оцену остало само вих 9.

II. Овце.

A. У Одељењу стода било је 253 брва и 23 стада.

B. У Одељењу овиона било је 38 брва.

V. У Одељењу оваца изложено је 243 брва.

Угрожених овиона и шипаца није било.

Сем овога броја оваца и овиона, било је узгледно одлажене оваца и овиона из Државнога Сточног Завода, који изложбу користиле и делимично-нижење омак као и неки ових са кривоприврежња.

III. Козе.

A. Одељење за јурсове. — У ово одељење пријављено је 22 а доведено на изложбу 19 јурцева.

B. Одељење за козе. — Пријављено је 75, а на изложбу дотерано 63 коза.

VI. Сточни производи.

A. Кајмас. — Пријављено 34 излагача а дошло је 28 на изложбу кајмас.

B. Масло. — Пријављено 21 излагач а на изложбу дошло 19 масла.

V. Сирева. — Сирева, како неких тако и тврдах, пријављено било 71 а учествовало на изложбу 58 излагача. Тврде сира кашкавала било је само неколико сираца.

G. Вина. За излагаче путне пријављено је иша 48 излагача а дошло је и дошло вина на изложбу 40.

И у овом одељењу Управа Државнога Сточног Завода је своје Узгледно одељење у коме је изложкала су државних овина која се при ној гаје. Целу ту збирку је Управа је овинама Друштву ради угледа.

Д. Кољана. — У ово одељење пријављено је 10 а дошло кољана на изложбу иша 8 излагача.

Пара Длавара, а са новцем из летета која подружница сада има у суму 1400 динара, а недостатак новца издеше се за касе општинске.

Тага рада општина је изабрала 4 и Подружња 4 лица у одбор који ће руководити радњима око подизања паркова. Из старешине првце увођен је за дозволу, да се може на дрвеном земљишту предмети подизање парка ише за украс оних историјских старина, и избор једног свештеног лица за овај одбор.

Одбор општински, поред новца подружничког за парк, ставио је у буџет општински за 1903 годину, за подизање паркова 1500 динара, а обећава је и друга помоћ у грађи, у раденишима и чинарима.

Сад одбор за паркове има да изврши снимање земљишта, ситуацију, и да приступи изради културних планова за подизање паркова, ограда земљишта и постепеном подизању и засађивању паркова.

Поред допде наведенога, Управа подружничка са радошћу нарочито приобележава резулте резулте, коју су Крушевци, Подружњина и околни пољопривредници доживели ове године у приређивању турбултурних и привредних свечаности у Крушевцу, а те су: обласна изложба стоке, Конгрес Земљорадничких Задруга и трга и изложба поља. о којима Управа сватра за своју дужност, да оиде нарочити извештај поднесе у овоине:

7. *Обласна изложба стоке* — говеди, оваца и коза са произвођача ове врсте стоке, који су Срп. Пољопривредно Друштво за припомоћ и сарадњу и подружње и нарочитог одбора *привредно 18 и 19 августа* ове год. у Кошицкој Полу до Крушевца била је свечано отворена од Г. Министра Нар. Приредне 18 авг. ове године уз отропно учешће.

У овој изложби учешће су узимале 12 српских — 5 у округу Крушевачком, и 7 околних српских окр. живњог, моравског и чакавског.

Изложбу су, поред осталих, потпомогли материјално: ова Подружња са 500 динара, општина крушевачка са 500 динара и округ крушевачки са 3000 дин.

За ову изложбу била су по нарочитом плану подигнута особена изложбена постројења и збори за стоку, од преко 1000 одељака са покривеним одељацима за сточне произвођаче и напављон за Опеннички Суд и свечаности.

Изложба је имала 4 главне групе.

а) *Изложба говеди*, имала је 7 засебних одељака и то:

1. Одељење	краве са топиња	са 310 гла
2. "	краве сточне	" 65 "
3. "	Јунице	" 179 "
4. "	Јунице	" 134 "
5. "	Викова	" 164 "
6. "	Волови тегави	" 121 "
7. "	Волови тегави	" 11 "

Свега 984 гла

говеди, којима је досуђено 35 награда у вредности 4145 динара са премјеном од 500 динара, који је добио био Јеврежи Живковића из Гавана.

б) *Изложба овца*, имала је три одељака, и то:

1. Одељење	Стада по 10 гла	23 са 253 гла
2. "	Оплова са	" 38 "
3. "	Оваца са	" 243 "

Свега 534 гла

и дато је 19 награда, у вредности 1290 дин.

в) *Изложба коза* имала је 2 одељака, и то:

1. Одељење	Јарчева са 19 гла, и
2. "	коза " 69 "

Свега 88 гла

и дато је 8 награда, у вредности 320 динара.

г) *Изложба производа сточних*, има је 5 одељака, и то:

1. Одељење	масла, топиљног и нетопиљног	са 19 излагача
2. "	Сирева, тврдох и мекног	" 58 "
3. "	Кајмака, савних и несавних	" 28 "
4. "	Вуне	" 40 "
5. "	Козине	" 8 "

Свега 153 излага

и дато је награда 20, у вредности 1141 дин.

Сва стока за време, трајања изложбе, имала је бесплатну храну у сену и пољно, и била је груписана у својим одељацима по срезовима једно до друго. Срезови у одељацима били су обележени натписима срезова нарочитим таблицама, постављеним у два насаврана реда; а поједина гра, или нарвови стоке, обележени су привезаним значајка (бележикама) на којима је записан свако број на главном списку изложбеног, под којим је било пријављено траво задовољно, без имена излагачевог. Из Опеннички Суд досуђува је одређене награде бројевима оних гра, која су награду заслужила, без обзира на сопственика и излагача.

Поред главног изложбеног одбора Пољопривредно Друштво у Београду, образован је био у Крушевцу извршни изложбени одбор, у који је била и дела Управе подружничка, која је водила непосредно статање о припреми, одржавању и растурању изложбе у Крушевцу.

Извршни Одбор у Крушевцу имао је:

Причања	4901-10 дин.
Давана	3324-70 "
Вашка	1666-40 "

који је предат Пољопривредно Друштву у Београду.

Уопште, ова је сточна изложба била једна врло богата и изврсно уређена изложба друштвена, и одионачко се како квалитетом и количином стоке и производа, тако и посебном посетом. Изложбу је посетило око 10.000 душа.

Некоторо извршног изложбеног одбора, при овој изложби, и подружњико био је:

а) Да се у будуће тајнаде *мама рејон* изложбени, јер у 12 срезова разитрних, врло је тешко наше внимание и разитривање сточаре заинтересовати, и стоку са људима излагачима и чинарима мобилисати, нарочито на удаљених срезова (Југовско, Кошицко, Јачинско, Јачинско, Јачинско, и баљско), којима треба по 3 дана путовања док стигну са стоком до изложбе; што са повратком и баљском у месту заузме по 7—8 дана данугубе, поред трошкова оне стоке и људи.

б) Да и битици *приредне* и *примеда*, како би у сваком срезу, (ако не месту) биле аине награђених и небу средњим и ситнијим сточарима.

8. *На приредбу пољопривредног конгреса у општини Земљорадничких Задруга* Подгратина је у овој години урадила следеће: набавила је ише *примеда* и *услуга* за оснивање и уређење Земљорадничких Задруга, и *донела* их сваким, који јој се обратито и заинтересовано око оснивања Задруга; постовеће Задруге потпомогала је морално и материјално; *од овога лежећег новца* има је подружња донела обављених задругама 500 динара, *на обичног интересу*, да би их тиме помогла у кредитирању своих задругара.

На и око приредна за *дрожње VII Конгреса Земљорадничких Задруга* у Крушевцу, Подружња је доста *примеда* образовала нарочитог одбора за Конгрес и упуњених припремама за дочек и свештај свестотно Конгреса, који је држан 20, 21 и 22 авг. ов. год. у Крушевцу, у банти општинске касине. Конгрес је посетило на 1900 излагачима и чланова Земљорадничких Задруга из Србије, на и са стране. На њему су посриваним годишњи послова Главног Савеза Зем. Задруга; упуњено су врло важке и корисне расправе и предавања, и донете многе и корисне одлуке и резолуције конгресне.

Многи од чланова Управе Савеза и излагачима, који су дан два ранже дошла посетили су и видели обласну изложбу стоке у Крушевцу држану 18 и 19 августа; као што су и многи околни пољопривредници и чланови Подружње знатно посељавали са. ставке Конгреса, и упознали су се корисним радом и духом Зем. лорадничких Задруга, од чега је било користи по обе стране.

9. Као трећа *привредна свечаност* и *скуп*, била је *Изложба поља и трга*, које су приредиле у Крушевцу 5 септембра ове године. *Изложба поља* држала је пре подне у Кошицкој Полу, а у *истим одељацима* изложбеним, у којима је била изложена стога обласне изложбе, и која је одељена извршни изложбени одбор био израдио и бесплатно на улогу уступу Шумадијског и месном Коју Јахача, за излагаче поља.

Приликом *високе посете*, коју су Нишкова Величанства упуњила Крушевцу 4 и 5 септембра, Величанства су извољела посетити и *Тргову* шумадијског вола Јахача, која је била приредена на крушевачком тргајуници 5 септембра у 3 сажата по подне.

Трпа је испала врло лева, а посета је била отропна. У посете био је сјајни Банкет, у част *Високих Гостиву*, који су и Нишкова

Белачиштва, удостојања, и који је привредно окрузе и општина крупањачка. Банкет је био у хотелу Таково.

Како посетите обиласе изложбе Копривре и траје, тако још један посету Њихових Белачиштва, Крупања, је са пољом околних долина, густо и повратно на најсавременији начин, икако се одана не нашта.

То би био углавном непосредан рад ове Подружине у овој години.

А утврђени издаци на исте радове у овој години били су 672:10 динара, што се онима из ранијих година учтеним износи да је ова *Подружина доста издала 21.858:42 динара* на банкетна привреду своје околине.

II

Администрација и посредовање.

а. *Администрација* подружњика у овој години, мимо редовне, била је јано отворена и развијена у радништва својих и месног изложбеног одбора за област изложбе стоне, чија администрација беше смештена у администрацију подружњиској, на је скоро сву администрацију и рад руководио часиништво подружњиско, како се главни изложбени одбор Друштва у Београду, тако и са околини властима општинским и месним у 12 околних срезова, на и са месним новонасталима појединих општина и места у области изложбеној.

Са Пољопривредним Друштвом одржавања је ставна и тесна веза. Друштво је ову *подружницу потпомогло* и ове године *св 250 динара*. — у радним пољопривредним справима и прибору. Подружница је и ове године *успоставила* у *својој* и *најбоље* друштво *30* од *ове* *године* *издала* *рациона* *воћа* и *посуда*. и *о* *слави* *издала* је *наш* *своје* *изложбене* *потпредседника* и *благотворна* *подружњиској* *г.* *Вауе* *Терзића* *ушт.* и *г.* *Светозара* *Вабочића* *трг.* на и деловног чештитака је Друштво славу. Но изложбају излагачима, слава и изложба друштвена нешто су извршено и посебно се обилато.

б. *Од посредничких радова* Подружница је у овој години извршила следеће:

1.) Програма совеза детинаштво	943	кит.	у вред.	388:40	дин.
2.) " " задња Загребачка	7099	ков.	" "	55	"
3.) " " справа и алата	70	"	" "	1489:95	"
4.) " " алата и делова	88	"	" "	49:70	"
5.) " " правог камена	2947	кит.	" "	281:35	"

Укупно извршено 49 парова у вредности 6061:10 д.

А са онима из ранијих година ова је подружница извршила *свога 1082* *напома* у *вредности 32.682:77* *дин.* *Што* *се* *оним* *својим* *издацима* *на* *посреднице* *практичне* *радове* *износи* *укупно 73:941:19* *динара.*

Они бројеви најбоље говоре о новонаљном утицају подружњиског рада на банкетна пољопривреду оид, околине — а сад прелазимо на:

Б. Стане подружњискоје у 1902 години

У овој години Подружница је изнала:

1. *Укупно Добротвори* 2, са улогом по 500 динара у Пољопривредни Фонд, и то:

1. Крупањачка Изложба од 1891 године; и
2. Срез Радански;

II. *Укупно Успешности* 8, са улогом по 100 динара у Пољопривредни Фонд, и то:

1. Бика Мирлићева, трг. оид.
2. Нав. Коста Г. Јоановић, бив. трг. уписан од страна му.
3. Филма Јоановића, трг. оид.
4. Крупањачка Задруга, на пољо и штедиш.
5. Франц Винтер, стотар оид.
6. Велизар Виторовић, пензионер оид.
7. Анђело Тајцанин, трг. оид.
8. Драгослав Петровић, адвокат оид.
9. Ноч. Коста Таушановић, бив. директор Квиоине Банке, уписан од Крупања. Занатлијско-Радничке Задруге.

III. *Редовних и помагачких изложби* 13 са улогом по 4 дин. годишње.

IV. *У Изложби* изнала је:

1.	у вршању	15.592:59	динара.
2.	давању	8.692:35	"
3.	обру	24.214:94	"
4.	готовиња	6.979:24	"

Ова готовиња изнала се под каматом под одлашких пољопривредних завода и две Шеклордичке Задруге, на уложеним капиталима, и од исте пропада.

1. Пољопривредном Фонду	1800	дин.
2. Легату за варош. парк	1391:53	дин.
3. Каси подружњиској	3778:71	дин.

Свега — 6970:24 дин.

V. *У Куповини* има:

1.	у штедишту	13	ков.	у вред.	157:50	дин.
2.	у изложби	284	"	"	188:50	"
3.	у збирки алата	50	"	"	1078:35	"
4.	у материјалу излагачима	200	"	"	—	"

Свега 1624:35 "

Укупна изложена подружњискоје у готовињи и штедиња износи 8.594:50 динара.

То је углавном изналају Угароа о раду подружњискоје за 1902 год.

Председник Подружње
Вла. Виторовић.

Извештај Крајинске Подружине о раду у 1902 год.

1. Највећу је важњу Подружница у току ове године обрађала да набавља што је потребно за подизање и одржавање подигнутих виноградних као: у великом, прелазима, излагањем идр.

2. У овој крају има чешћара, и појединци су исте набављали, било за извозом, било за своје баште, или из Аустро-Угарске или из Београда и Шапца. Да не би имали нише одлази на страну. Подружница је у овој години набављала из Чешке: 2000 комада жита, 2000 комада смирца, 100 комада аризонине те је исте расадиле на својим имању. Како је Подружница исте приватно дошав примала, то је доста и пропада, али се оид одржао до 3000 комада, и исте сада негде на својим имању.

3. Подружница је и у овој години изнала свога 2 бика и 2 нераста ради уношења у народ како бољег соја гавда тако и шипца.

Исте ће дражати и у идужој години.

4. Јесенице се на овога краја изнала за Ружујају доста велика пољанина тропња, и том приликом Подружница је онама велику оскудину у корима због нехватине довољног грња. Стога је Подружница наумила, да у идужој години подигне на својим имању и расадник за гајење културних зрба за прже, које би носе продавала за котарице и др. потребе.

Бад и ово подигне, Подружница ће имати на својим имању: доста великих воћања, виноград, измелани, детинаште, расадник културних зрба и лимана, као и бивове и нерастаове.

5. Друштина имаована у готовињи износи 150—200 динара. Ово је делован извештај о раду ове Подружине за ову годину, рад и кратак нарт шта је наумила да ради у идужој години.

За председника
Крајинске Пољопривредне Подружње
Басиљка.

II. Димитријевић, утврдио.

Извештај Подружине среза граначског о раду у 1902 години.

Подружница има своје имање које је добила на укажиње од општине граначске. Ово имање велико је 10 хектара; за простору од 5 хектара, Подружница је раније подизала расадник америчке лозе, са кога добијене резнице преко године раздигле привредницима за обналавање и подизање виноградних на америкањској пољови. Остатак пак земљишта Подружница издигла на пољопривредна и приход, који се добије употребљава за одржавање матичанске америчке лозе, и на плату једног свог чувара.

У овој години Подружница је добила са свог расадника 50.000 резница америчке лозе, од које ће извесну количину (20.000) на зрео олакшати, а остатак раздигати привредницима за подизање виноградних.

Што се тиче радова Подружница је у овој 1902 години радила на одржавању свог расадника (матичанског) дивље америчке лозе на својим имању набављала је велику количину и доста привредницима за пржење виноградних против Директорате, а сад



је есејни остатак изаког камена раздлака приредницама за дубине (мочење) озине пшенице противу ветра и гродиле, давала је на послугу приредницама врхунску за пресеље вишњога, тако исто и мехове за заринавање грозда противу Омвјума на грађу, напослетку служила је на посредовању за набавку бољег алата и справа за приредне пољске радове.

У главном Подружину је највише радила и ради на подизању и обнављању виноградa на америчкој земљи, зашто је и установила расадник (матичник) америчке лозе.

У августу 1963 године Подружина мисли да окалени 20.000 ревиша дивље америчке лозе на зредо каљемљене и да од добивених каљема подигне себи један угаљдан виноград; да набави 400—500 комада садница од одбрањених и боља сората воћа и да ради на подизању угаљдног воћњака; да набави и на посеје 20—30 килограма семена од гледичара и багрема и да од добивених садница подигне на свој имању једну угаљдан багрезар, и да на општинским имањима у срезу трочанског пошумљава места и земљишта која иду за рад, и која се обуривају; да ради на посредовању и набави приредних справа и алата, плавог камена и сузница и да подигне на своје имању једну кућу за становање чувара имања.

Подружина је радила, а и даље ће радити да у народ унесе што више воље, љубави и енергије на унапређењу сточарства и живинарства у овој околини ради чега је образовала одбор, који ради на прикупљању података о сточарству и живинарству у овој околини, како би на основи истих могла утицати на повраћу и добре одгајиваче предочити за награду.

Пошто је за све ово Подружини потребно много издатака, а ова нема међући довољно средстава за постизање свога програма и рада у наступајућој години, јер сад не броји више од 47 својих чланова, који узалу године по 4 динара што чини 188 динара на годину, и ово мало прихода што се добије на ренине и од наводњава, утроши се на обрнављање у истом стању преко два расадника и на плаву чувару имања, те је Подружина слободна утило замолити Друштво ако је изико у могућности да учини помоћ за идучу 1963 год. овој Подружини у 300 динара у пошлу, јер је Подружина обрнављала свој расадник са помоћу коју је добила од среза трочанског, а сад је срез не потпомаже пошто је истеран основати себи срески воћни расадник, те је и с ове стране Подружина највише поштују помоћ, зато сад кола Друштво за помоћ у горњој суми.

Колки је годишњи приход и расход као и имовно стање у готовини ове Подружине види се на под. % прилож. извештаја.

ИЗВЕШТАЈ

Управи Пољопривредне Подружине среза трочанског

О стању касе подружнице која се налази и то:	
На прошле године остало је као готовине	1399-40 дина.
За дозу од прошле год. продато у овој	302 —
Остатак прихода у овој години	436-90 —
Свега	2138-39 дина.

Расхода

У књиџама	1362-58 дина.
Као готовина свега	775-81 дина.

Биланса, **П. Митровић.**

На последњу Подружина остаје снанад на услуџу Друштву које моли да је извести да ли ће добити помоћ за идучу годину мај не, како би се знала даље уираљавати.

Председник Подружине

Секретар
Мил. Ђурђевић
сп. економ.

**Извештај 300 у поср Подружине
Среском Пољопривредном Друштву**

На основу акта Среског Пољопривредног Друштва од 4 новембра ове године Бр. 2841 Жуљска Подружина Срп. Пољопр. Друштво утило извештаја.

Ова Подружина, и ове као и минуло неколико година вршила је о свом трочку каљемљене воћа у домању жуљског среза приватним лицима бесплатно, и по позвању сазнању

примљено је каљема преко 3000 комада разних сората као: јабука, крушка, шљива, кајџаја итд.

Сез овога рада, Подружина је набављала преко Среског Пољопривредног Друштва, плави каљем, сузница и прамак, развој и све алате и справе пољопривредне и распоредила пољопривредницама, у чему је учинила обрт у распоредију преко 3000 динара.

У овој години Подружина је купила једну кућу са плацем у овдашњој варошци за свој стап.

Поред помоћи од Срп. Пољопривредног Друштва, Подружина је за минуле три године добила помоћ од овр. крушкачког коју ће и за ову 1963 год. тражити.

Деловода

Мил. Г. Јанковић.

Председник Подружине
Милора Поповић.

Извештај Подружине за срез Посавски и Околину

Као у прошлу тако и у овој години Подружина она није имала никакве помоћи ни од куда на плак је рад у расаднику вршила уопшто уколико су јој материјална средства дозвољавала и то: рад у воћном и лозном расаднику, рад у парку и псалуну.

а. Радови извршени у воћном расаднику: орсивање воћњака, скидање гусеничких гусида, сасањање сувих грања и гранчица, вађење воћних садница и продавање истих пољопривредницама, копање око воћњака, попуњавање воћњака на сталном месту, пресељење чинија око истих и сасањање садница. Окаљемљено је: 200 мандина реверка ивараком-поштегаком-шљивом и 350 мандина трешњених са разним врстама трешња. Шљиве су каљемљене пролетним каљемљене а трешње јесељем (на снавајући путољак). Процент приноса под прих врло слаб а код других носе се рећи одличан.

б. Радови у лозном расаднику: одржавање-сасањање, пресеље бордовског зрбоком, вењање, лачење, скривање, прањање и изгртање окаљемљено је на зелено 250 човоти Португалске. Процент приноса је врло добар. Каљемљена је чинија сва потребна делу; исти су сада потгољени, а остатак што је орсдан затрпао у песку у подругу; сеп тога засађено је 900 метара квадратних приростама од Португалске.

в). Радови у ширит: убурење и пресањавање летеја, садење разног плова у потоци и пресање и дотеривање става; и

г). Радови у речаднику: прикупљавање чтеда, чишћење и преседавање кошница. Рајења у овој години није било због рђаве паше.

Имовно стање.

У расаднику налази се овал. воћ. садница	3500 ком.
Воћњака на сталном месту	1490 —
Мандина некаљемљених	1190 —
Дудова	80 —
Гуља	25 —
Берова	7 —
Смрца	12 —
Јела	6 —
Рука окаљемљених	30 —
Малина	200 —
Ценерка дивљачица	700 —
Лозе каљемљене	528 чок.
Остало	502 —
Привласа Португалске	1000 ком.
Дивљих кестенова	300 —
Нитомих кестенова	25 —
Земљених каљемљена негупих у песку	250 —

Продато је у овој години.

Јабуча садница	154 ком.
Крушка садница	100 —
Дуња	19 —
Трешња	41 —
Вилана	33 —
Шљива	99 —
Кајџаја	1 —
Ораха	15 —
Вресека	5 —
Нитомих кестенова	6 —

Дивљих кестена	10 кам.
Дудова	35
Батрепа каљемљених	14
Батрепа некаљемљених	153
Туза	34
Мунгула	19
Млина	200
Гледница	1200
Приорака Порталца	400

За све ово приложено је: 455-90 динара, сем онога про-
дато од воћа и то:

Од јагода и трешњава приложено је	4380 дина.
- кајсица	4080
- бостана	39
- грожда и јабука	9955
Приложено је од детњикова кирје	250
- дететине	270
Приложен је дуг од Стевана Ђ. Николића	240
- Силе Субића	50
Приложено је од Раисава Јовића чл. узем. 12	101
- привредних забав	101
Остатак готовине од прошле године	3825
Приложено је кирје за кулу	72
Разни приходи	230
Приложено је од благајника	220

Свега је добијено 1925-60 дина.

Идата је плата економу	640
Идата је надничарима	351
Срп. Пољ. Друштво за семе дететине	229 40
Разни расходи	141 05

Свега расхода 1411 45 дина.

Чисте готовине изашле су у износу 514 15 дина.

Полудружња је држала своју Годишњу Скупштину 31 марта 1902 год. одје у Обреновцу, којој је изнето целокупно стање имовно и рад ове Полудружње на којој је било више од 30 чла-
нова, и пошто је био довољан број чланова за решавање, Скупштина је рад ове Управе одобрила као исправан.

а. На дневном је реду био избор Управе деле и изабрати су за Председника Милош П. Марковић, заменик за благајника Владимир Савковић трг. и за секретара Мил. С. Лукић трг.

б. Изаше је пред Скупштину извод из прихода и рас-
хода за прошлу годину, и

в. Изаше је такође план рада у расаднику, што је Скупштина одобрила.

Управни Одбор састоји се из оних лица:

Председник: Милош П. Марковић, занесник одишња.

Потпредседник: Јован Ж. Марковић.

Благајник: Владимир Савковић, трговац.

Секретар: Милан С. Лукић, трговац.

Чланови: Митар Симоновић, Никола Николић, Милош Вацић, Висо Пујић, Петровић Војислав, Станко Калчић, Петар Креша, Марко Марковић, Миливој Спасојевић, Милутин Ковачевић и Драга Ђурић.

Полудружни одбор: Председник Митар Стевановић, чланови: Јожа Михајловић, Стојан Антоновић и Богосљуб Копаценић.

План рада за 1903 годину.

I. Рад у воћном расаднику

1. Каљемље оних воћних младина које су за насађење.
2. Расадника цитерије на семеништа у растлику, пресеље, чипшење, вађење и обновање воћања, и
3. Образовање новог семеништа и растлика воћне.

II. Рад у Ружичњаку.

1. Засађивање дивљих ружа.
2. Каљемље ветих.

III. У ловном расаднику

1. Каљемље лозе, која није омањена.
2. Сађење виноград на 50 ари.
3. Копање и прашење винограда.

4. Пресеље бордивског чорбома; и
5. Ризање по 50 ари, за виноград нови.

IV. У парку украсног шибља.

1. Чипшење стаза.
 2. Засађивање дрвних алеја; и
 3. Потпресењање шуме где укус захтева.
- Према свему наведеном види се, да је Управа уложила сав свој труд и рад како на образовању и уређивању расадника тако исто и на побољшавању пољске привреде целе околине, нарочито по воћарској страни.

Секретар М. С. Лукић.	Благајник Влад. М. Савковић.	Председник Мил. П. Марковић. <i>писменица.</i>
---------------------------------	--	---

Извештај Ујачке Полудружине Српског Пољопривредног Друштва о раду у 1902 години

1. Рад на подружњинском имању

А. У *расаднику* омањено је око 7000 јабушних дика-
чица, засејано из семена одневојано око 1000 крушних сад-
ничкица, 200 од белог дуда, 100 од ливне цитерије и 50 од
мажарица а семе од тисе и мошје леме изадало је.

Све ове саднице које су засејане на сталном месту у
подружњинском расаднику у намери да се подигне воћањак,
а које су саднице биле омањене на застарелим подлогама
пресејањем на шуже, новађење су и засењење садницама по-
дигнутим из семена и омањемљеним.

На ираним просторима у расаднику изневој засејањених воћака
окојно је сачињено, крошњар, стојача рена и нешто мало попра.
Усеси су ови добре напредовали.

Каљемље саднице прилиме су се добро; само оне ка-
лежи која су у исто време и пресејањем из омањених застали
у порасту мах оних садница које су омањемљене а висту
пресејавање.

Саднице одошњине новађење су из семеништа јесењем а
пресејање у затичање.

Б. У *одео* Сејан је кукуруза и родно је добро а осим
тога површени су и остали родови предријењим такмом II у
програму.

В. Ишљаник је одржан и приновљена су 2 роја те сад
има 7 копица; заимале су доста јаке, утољене су и начињен
је извод за исте

2. Према тачни III програма Полудружња је требала за
време пролетњег каљемљења да привреди тродневни каљемљени
курсу, но зато није имала довољно средстава; а прено школе
управе биле су позвати уметници Грађанске Школе да прису-
ствују каљемљењу, али школска управа није се овио пошту
одзивала.

3. Према тачни IV програма — кад је наступило време
сумеша воћа Полудружња је за малу накнаду одобрила те су
поједини домаћини — свега виш 6 сумиш, више за кухуњу
потребу; но за сумешу у некој количини није се нико јавио.

4. Из извештаја Полудружња није држала предавање сходно
тачни V програма *остваривању* међа зато, што није имала до-
вољно средстава, већ је тај посао оставила за бољу прилику;
међути приликом држања овогодњине оружане изложбе, међу
стојачим приношљивцима изложби је био и један примерак *добро*
праработог извода који је и настрањен; што даје уверења да и
овиј посао није савиш познат у оном крају где се највише
евојри од млечних матери справља.

5. *Из европске*. Полудружња је у узем крути привредила
предавање о справљању вештачког саћа премо VI тачни про-
грама, пробја је извала добра а примера вештачког саћа биле
су изложби на изложби. Осим тога, Полудружња је далава об-
новљања и поуже појединцима кад су се зато обрађали а и
приликом појединих редова на ишљанику.

6. Приликом куповине путовања за нагарањене ишљача
на овогодњинској оружане изложби извала је се потреба те је
приређена такмичања путовања у којој су узели учешћа два иш-
рањивача из Поште и један из Ујачке; и поналао је се при
проби да путу *Ђорђа Јовановића* из Поште поцабље ради те
су од њега и купљена 2 пута за потребу изложбе.

7. По тачци VII програма Подружника је се обраћала млађом Српском Пољопривредном Друштву за понутом помоћ да заснује једну малярску радionicу; на како о томе није добиош одговор, те је остало да се онај несао по могућству изврши у току идućих година.

8. У тачки да се нашају пољопривредницима обрати нашла и даде поуже и бољем начину рада подружника је приредила и две општине предавање на дошле технологије о *пешчи ратарје*.

9. Подружника је према тачци VIII програма приредила уз приноса Министарства Народне Присреде, Српског Пољопривредног Друштва и округа Ужичког, одању изложбу стоке, сточних производа, воћа и лана. Изложба је била добро посећена и успех је задовољавајући постигнут. Извештај о изложби као и разучи приредног и употребног новца за изложбу пошлат је Друштву радије.

10. Подружника је прихватила и отворила ове послоне — тачка IX програма — која су јој од стране Српског Пољопривредног Друштва наредивали; а тако исто посредовала је у набавци сирова, семена, књига и осталих потреба уколико су се појединци и установе зато обраћали, а свима тога пречито је чинила узетку преко својих органа и давала поуже и каљемљену воћа, прерађиву виноградна, прерађу лозе и другии радњавна.

11. Подружника је две године примала „Текстак“ орган друштвених и „Име Новине“ орган Пољопривредног Клуба. Своју књижевну усевала је си 6 примерака у вредности 22 динара а сирова је прибавила у вредности 207-20 динара — тачка X програма.

12. Подружника је своје путове сече, ветрењаче, кружаче, преклање, ведине и остале сираве довала на пошту пољопривредницима у мочу и ошљини пада је за који рад потребно била и све је сираве из сопствених радња и колико је то потребно било — XI тачка програма.

13. Одзивајући се решењу одборком на Главном Годншњем Саставу према тачци XII — програма Подружника је се ши-

смено обраћала Студу општине ужичке и тражила да јој суд одговори под којим је погодбиом дала општину имене Подружници на узимање, али од општине није добила никакво одговор, те према томе, није могла у овој години унабавити своје имаве; но и без тога Подружника има основа да сматра да је на дату јој имаве стекла право својине пошто га је разардила унабрдила и подига зграде на њогу.

14. Увреним Одбор подружницима имаје је свега петнаест саставка у овој години на којима је решавало разна питања о подружницима пословима.

15. Подружника је у току ове године исплатила и св остатак дуга за ранијих година и као што се види; из приложеног извода годишњег рачуна подружника преко своју издатка има уштеде у овој години 354-49 динара; подружничког новца и 663-85 динара изложеног новца — свега у готовом новцу Подружника има 1018 динара и 34 прте. Овај новац Подружника употребиле као основни капитал помоћу чега мисли настанити даље припремане пажљивога и развијање свога рада у јачој мери него што је то до сад могла радити.

Целокупно примање у овој години било је 3271 динар а издavanje 2213-91 динара. Целокупни пак обрт капитал 3521 динар.

На закључку овог извештаја Подружника сматра за пријуту дужност пријавити благодарност Српском Пољопривредном Друштву на укљученој помоћи и заштити; и сматра за особиту част уверити Друштво да ће се Подружника и убудуће још више трудити да одговори својој задаци.

14 Децембра 1902 год.

Ужиче

Деловода

Рајко И. Димитријевић

Председник Подружника,
Савко Куцоарић

Кларинац,

Петар М. Топаловић

РАЧУН

Примања и давања Ужичке Пољопривредне Подружнике Српског Пољопривредног Друштва за 1902 годину.

ТЕКСТНИ БРОЈ	БРОЈ ДНЕВНИКА	КАСЕ	ПРИМАЊЕ НА ИМЕ ЧЕТА	СВЕТА		ТЕКСТНИ БРОЈ	БРОЈ ДНЕВНИКА	КАСЕ	ИЗДАТО НА ИМЕ ЧИТА	СВЕТА	
				Дек.	И.					Дек.	И.
1	1, 2, 15, 34, 35, 36 и 37		Од кредитног улога	32	—	1	1, 21, 32 и 33		За дуг од прошле године	171	67
2	7, 8 и 20		Од кредитног савског капитала	17	75		3, 5, 9, 10, 11, 14, 16, 17, 20, 21, 28, 29, 35 и 38				
3	11, 16, 31, 33, 40 и 44		Од кире на алт као: газдине, котле- валне ит. и сувиној воћа на сушњаци	40	90		6, 7, 8, 12, 18, 19, 21, 25, 26 и 34		За рад и обраду на подружнич. земљу	54	—
4	5, 12, 19, 30, 32, 39, 41 и 42		Од продајног семина као кукуруза, омаку, своје редне, дуга садница и остало	25	—	4	9		За потраку сирова и плата и начиничку пожу новцу и буџа	28	—
5	37		Од Српског Пољар. Друштва у готову као новац на 1902 годину	33	50	5	37		Презачуку на Иле новце	6	25
6	42		Од Шадрин. округа Ужичког у готову као новац на 1902 годину	500	—	6	39 и 39		Дујоруца наплањена на крушњачку из- ложбу	20	—
7	9, 13, 32 и 45		Од кире на кућу подружничку	25	—	7	39		За воће, воће вино и остале пажљиве; кредитног у Вожду	10	19
8	14		Од продајног капитала	18	—	8	4		За вожд воћа	9	15
9	4		Од продајног новца	4	15	9	35, 22 и 42		За крошнице на сене	4	34
10	6, 10 и 29		Од кредитног новца	14	79	10	23		За грају и обрађивање бите у алт	21	50
11	31		Од кредитног новца	11	—	11	3, 18, 41 и 42		За рае (новац) козларске подружнице	6	—
			Свега	718	—				За рашне пажљиве	16	50
									Свега	383	51

Као се од суме прихода у динара (718) одује стотина и осамдесет одује динара (383) остало је три стотине осамдесет и три и десет и једна пара, онак остале у готовини у подружничкој каси динара (351) остало је стотине и осамдесет и четри и четрдесет и девет пара.

ДЕЛОВОДА
Рајко И. Димитријевић

СТАВЛЕНИК
Петар М. Топаловић

ПРЕДСЕДНИК УЖИЧКЕ ПОДРУЖНИКЕ
Савко Куцоарић

Извештај Сињевачке Подружнице о раду за 1902 год.

Као што је Друштву познато, ова Подружника има за радније засновану свој расадник издржавље америчке воље за ову ошљину. Управа Подружника поред осталих радова у овој години највише се заузимао око унабрђења и уређења свога расадника и у негом је ширивао у 1902 години ове радове:

1. У винограду каљемљене лозе извршиле су они радови: Одртање, резање чоноба које није у јесен орзано; шилење и

наместање притла где их није било; попуњавање празних места зрелим (ошљеним) каљемљенима; проферењае сувинских ластара; извршено је више пута припремање ластара уз притке, зајидиње ластара; извршено је пет припрема раднију дуптавања траве и корова; пет припрема бордовског чорбог противу Переносице и четри припремања суморина прашиког противу Оидиума; извршено је два пута сасејање кљина из питомог дела па-
лама и чиниње издавања из пољоде; извршена је берба тројца и нађено је 100 кгр. које је остављено за подружничку упо-

требу, а у првој половини овога месеца извршио је попуњавање прашних места и заграње виноградa, а прошлогodiшње потопишње оредње су на су за тим заграуице.

У матичањацима америчких лоза извршио је: откривање, побијање пратка, провешивање суваних ластара који су поторали на чокулу, привешивање осталих ластара уз вртине, четри прашна ради ушитавања трава и корова, чишћење шиперка на ластарима и пренов целог ласта прешно је чишћење јарука и путева.

У другој половини месеца октобра пошто су ластари од америчке лозе потпуно сарадили, отпињето је резане и у првој половини овога месеца довршено је: оредња лоза с матичањацима искривања је на резнице у дужини од 50—60 см., сортирања у две класе, повозања у спиноше и то: прва класа на 100 ковада а друга класа на 200 ковада у спину и у овим пасау у подручку уградње лозе. Количина произведене лозе у овој години може се видети на прилогу под: *Таблицом прегледа лозе*, која је ове године произведена у расаднику ове Подружнице.

Поред наред наведеног извршио је и земно каменљење са успехом задвојних, после 30 дана извршио је одривање калемова, за тим је преко целог ласта укивања лоза зелених калемова, у чишћења изданка који су поторали из главе чокуте, привешивање ластара уз вртине, три прешање борбеског чорбог противу Перноспоре и у другој половини месеца октобра вети су потопици ради зашитања новог винограда и извршио је заграње.

3. У прирешту расадничком, извршио је: ривање и прављење лозубовинова. Приорене калема који су издељивање овога преша на прешо из рупе; калема су ребили у бационе 10—12 см. раздало један од другог, а резнице које су уграворене такође да добују жиле ребање су 0—8 см. раздало; за тим је преко целог ласта обрабања нега рупа калемима у расаднику коре на бационима, ушитавању трава и корова, ривању изданку бациона, прешно је два пута неговале калема у савезању жидана из потпог дела калема, и чишћења изданка из подлоге. У другој половини месеца августа, одвртнути су калема до невог својог места, те како би ни казу на својем месту што боље сарава, а тако исто и онај део ластара што је био у земљи; прешно тако вршио су три прешање борбеског чорбог противу Перноспоре, а прешо само одвртње закривених су ластара на калемима на 20—30 см., те како их ватар не би повозао. Приорницама укавала је нега у расаднику коре на бационима, издељиво од трава и корова, ривању и извртну.

Пешно је лист овог издељиво је поделе зрелих калема и приорика, а по српштову издељу калема су сортирали, избрајање и повезање у спиноше од по 50 ковада и у пасау уградње, а тако исто и прешорци; и

4. На пољима које се налазе у расаднику око матичања, извршио је: кресање, одртање, провешивање чинија, побијање пратка уз слабе и привешивање пробион прутен те како извотра не би страдале, чишћење и смањивање густица, сечење изданка који су поторали на леме (жиле), прешно доба са смеом од крета, земље, повоје багете и крви и заграње.

У овој години извршио је и опорнка зграде расадничке и направљено је један ниванак у расаднику кога до ове године није било.

Поред овог наред наведених радова Подружница је 17 овог месеца од укупне количине произведене лозе у 1902 год. задржала за себе (расадничку употребу) и то: зрелих калемова 600 ковада за посађивање прашних места по винограду и 40.000 хиљада резница од издељивање америчке лозе, од којих ће се 10.900 хиљада задржати за расадник, а остали 39.900 хиљада издати привредницима у околини и то онима који су земљиште прешали противом Дубином, а донаку утврених своје општинске власти да су српштову стања, а осталих 67.200, шестостот осдам хиљада и двеста резница, 390 ковада зрелих калема 1.700 приорика и 104 зелених калема, што је све било за продају Управни Одбор Подружнице за седница својог од 13 овога месеца Бр. 181, решно је да су лоза, која је за продају биле издељене на 102 калема спиноше бационима и лоза је издељивање бационима на 192 калема спиноше појединачке у одвојеним сортама и поткоу и утакли вето преко ниве и висиој употреби. Ова пољивања лозе мноштва се дана нећа воља на рад око уградрења Виноградства и обивањање истог на америчкој подлоги.

То су биле углавном квалитиј прирешти радови које је Управна ове Подружнице извршила помоћу овога настојаника у 1902-ој години.

У идућој, 1903-ој години извршиће се: сађење жие оградне око расадника, савене изданка од воћа у вољно растиво које ће се у току ове године сарапати, издељу матичања америчке лозе, виноград и воћа, кресање воћа, извршиће се прешо каменљење, приорене калема и резница, провешивање суваних ластара како на америчкој тако и на издељивој лози, привешивање осталих ластара уз вртине, извршиће се прашно сину одривање расадничких обивања пута колико потреба издељивала буде, извршиће се прешање борбеског чорбог противу Перноспоре сва каменљава лоза обивања пута колико потреба буде захтевала. Запривешивање суваних прашком противу Одиума и употребање се ова средства за субјабање критичањемских болести ако се потреба укаже. А када буде лоза сарапила ће се леза сарапати као за ове друге године што је рабањо, чишћење путева и јарува у расаднику као и сви други послови за које се потреба укаже.

ТАБЛИЧНИ ПРЕГЛЕД

Лозе, која је произведена на лозном расаднику Савезичке подопиривредне подружнице у 1902-ој година.

УКУПНО ИМ	НАЗИВ ЛОЗК	ПРОИЗВЕДЕНО										ЗА ПРОДАЈУ			ПРИМЕДБА	
		РЕЗНИЦА	ВИПОРИКА	ОД К. КАЛЕМА	ЗЕЛЕНИ КАЛЕМА		РЕЗНИЦА	ВИПОРИКА	ОД К. КАЛЕМА	ЗЕЛЕНИ КАЛЕМА						
					ОД РЕЗ. ЛОЗ. ОД ВО. ЛОЗ. ОД ВО. ЛОЗ.	ОД РЕЗ. ЛОЗ. ОД ВО. ЛОЗ. ОД ВО. ЛОЗ.										
1	Рупоце, Монтевал	44500	1200	200	—	—	5000	—	500	—	—	15000	—	—	—	I. 67.200 ковада резница 1700 док. приорика 3900 ком. зрелих калема 3ез жие, Подружница је као што се на издељују један расадник на својих 102 калема бационима. II. 10.900 ком. резница и 690 ком. зрелих калема остављени су за расадничку употребу. III. 39.000 ковада резница што су издељивање у рупама за продају напре ће се издати привредницима у Савезу бационима, на што вето прешно продали су.
2	„ Металева	20800	—	—	—	—	5000	—	—	—	—	15000	—	—		
3	„ Гилсона	12200	150	500	—	—	—	—	100	—	—	—	—	—		
4	Ривар, Портвалс	—	150	600	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
5	Хабрид Фран.	10200	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
6	Савонне	—	150	—	104	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
7	Берандијера	—	30	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
	Укупно	107200	1700	3600	104	—	10000	—	600	—	—	39000	—	—		

Бр. 201.
Новембар 1902 година
у Савезу.

Настојаник
Мита Ђ. Митић

Деловода
В. Ђ. Митић

Управник Подружничке расаднице
Богољуб Ђ. Митић



То ће углавном бити главнији радни који ће Управа ове Подружнице извршити помоћу свога настојања на расаднику подружничком у 1903 години.

Рад око болитка пољопривреде уопште и стање исте у овој околини у 1902-ој години

а. *Рад око болитки привреде уопште.* Овим радом Подружница се може у овој години похвалити и тога, што је у овој години уопште свога настојања давала много упушта пољопривредницима унутра која су им нама служила на корист; а осим тога Подружница је приредила два курса у овој години и то: први је курс приредила за зрео каљемљене лозе, који је трајао од 11 до 31 марта, а други курс приредила је за зелене каљемљене лозе који је трајао од 1 до 5 јуна ове године. На првом су курсу били 27 слушалаца и то: 14 учућених од стране општинске власти, а 13 њих добровољно су се пријавили, и на други су се курс ишли млађаши пријавници који су били и на првом. Овим тога Подружница је дала суду и на свакоме месту свакоме корисне поуке који је са Подружници — настојкињу обрадио и поуке затражио.

То је углавном посредан рад ове Подружнице око болитка целокупне пољопривреде у 1902 години. Подружница ће поред курса на каљемљене лозе приредити и курс за каљемљене и сабене лозе као и сва друга предавања (курсове) на појединим грона пољопривреде када за коју гралу уредно време буде.

б. *Стане полске привреде ове околине у 1902-ој години.*

Ратарство је у овој околини и у овој години било добро, а и приход је од истог био средњи; с погледом на савршене начине рада, Ратарство је у овој околини споро сасвим неразвијено, а уколико су овој неразвијености ови: 1. што су њиве на којима се сеју ратарски усеви сасвим брдовите; и 2. што грађани ове околине Ратарство разматују као спордиу гралу, а журно се одду обављају винограда.

2. *Стоочарство* ове околине у 1902 години било је врло добро са здрављем сточке уопште, али с погледом на развијеност чистих и племенитијих раса сасвим је неразвијено тако, да у целом селу Сибињу нема ни једне чисте расе домаће сточке.

3. *Виноградство* се у овој околини за сада најто обавља на издржљивој америчкој подлози, тако према прикупљеним подацима за Управу Државне Статистике засађено је у самој селу Сибиња до сада на 15 хектара, од којих је ове године произишло 370 хектара и нађено 10.490 литара вина, просечно 2812:33 литара са 1 хектара, а и сад се непрестано ради на сарамању земљишта за сађење винограда на америчкој подлози, нарочито је и Управа Подружнице уз помоћ Министарства Народне Привреде и Српског Пољопривредног Друштва засновала Подружнички расадник издржљиве америчке лозе, за ову околину у величини од 2.75 хектара на коме је засађен овај број и прва америчке лозе.

а.) Рустрије Монтиколе	3620 комада
б.) Металке	1909 "
в.) Арачки Х. Рун. Гавена	1130 "
г.) Хибрид Франа	765 "
Укупно: 6884 "	

Поред овога Подружница има виноград од 3521 комада којима на подлози Рустрије Монтиколе и Салонјеу обављеним нашим обичним домаћим сортама грозда.

Стање винограда и приход од истих у овој години био је врло добар. Грозда је било довољно а исто је било одличне квалитете.

4. *Доборство* је у овој околини сасвим неразвијено, сада је дочело угледити да се поправља, има њих неколико грађана из ове околине који су почели производити саднице (младице) на семена и каљемити их.

5. *Пчеларство*. У овој околини има грађана који се преко целог лета занимају око пчеларства, у последње време почело је се рационално пчеларство са конјацима Берковица, а прихаре које су раније годинама махом биле нестале их и бива их све мање и мање.

То је углавном било стање целокупне пољопривреде у овој околини 1902-гој години.

За постигнуто радове, како у пољу и на расадник практичне, тако и последје око болитка пољопривреде у овој околини има изјавити да захваљујући Господњу Министру Народне Привреде и Српском Пољопривредном Друштву; јер од стране Министарства Народне Привреде потпомогута у 1902 години са 400 литара у новцу и материјалом подружничког расадника, који расадник посредствам Подружничке Управе руководи и порд тога у име Државне сарпана ове администрације радове подружнице, а од стране Српског Пољопривредног Друштва са 300 динара почване помоћи.

Захваљујући Министру и Друштву на обилатој помоћи у овој години, Подружница се нада да ће исту добити како од Министарства Народне Привреде тако и од Српског Пољопривредног Друштва и у јулију, 1903 години; ради чега Подружница и подноси у прилогу под № 2, рачун о приходима и расходима подружничким у 1902-гој години.

21 новембра 1902 год.
у Сибињу

Деловодња
Прв. дуковина настојкиња
Богољуб Б. Милкић

За председника
Подружничких Подружница
Коца Врзуловић
Квазијан
Мита Б. Илић

Овоприсни:
**Милоје Илић, Милоје Волковић, Владо Николић и
Маријана Петровић.**

ГОДИШЊИ РАЧУН

Добавних прихода и издатаних расхода Управе Сабезачке Пољопривредне Подружнице у 1902-ој години.

ТИП. ГРУП.	П Р И Х О Д И		БРАВЕНО		ТЕЛ. ПОД.	Р А С Х О Д И		БРАВЕНО	
	Д	В.	Д	В.		Д	В.	Д	В.
Од 1901 остале готовине	Од 1901 остале готовине		320	88	1	На рад у расаднику и уређење истог		497	10
	• Министарства Народне Привреде новац		400	—	2	За побику прилика и побику петих		129	57
	• Српског Пољопривредног Друштва помоћ		300	—	3	За откуп утрале расадничке		74	10
	• Улога чланова подружничких са ову годину		829	—	4	На плату учуда расадника		149	70
	• Продајом алата и материјала		112	75	5	За књижев алата и материјала		313	50
	• Света		1662	58	6	За календарски материјал, осветљено и опрема		68	70
По обављеном раду	По обављеном раду		1307	11	7	По прикупљању Српског Пољопривредног Друштва		24	50
	• По обављеном раду		—	—	8	За прикупљање и ствар управног расадника		52	—
	• По обављеном раду		—	—	9	За рине друге ствари		37	91
Онда подружничка готовина остаје у суви	Онда подружничка готовина остаје у суви		265	47		• Света		1307	11

КБр. 201
Новембра 1902 године
Сибињо.

Деловодња
настојкиња расад. подружнице
Богољуб Б. Милкић

За председника подружнице
подружничких
Коца Врзуловић

Квазијан
Подружничког
Мита Б. Илић

Извештај Моравичке Пољопривредне Подружнице о раду њеном за 1902 године.

I. О р а л у

И ове године, Подружница ова радила је на својој циљу: унапређењу и развињу пољске привреде у свом крају, а према свазн и средствима својим, која је имала на располагању. На име, ова је потпунола пољопривреднике у бољем и савршенијем раду пољопривредних, подстицала их на набавку савршенијих сирова и алата, посредовала за набавку семена и планог намена, распострала пољопривредне календара и друге пољопривредне књиге, набавила још два пута гвоздених рачи пробе и углади својим члановима и осталим пољопривредницима у својој околини и т. д.

Утицај Подружнице на савршенији и бољи начин рада, и ако је још малим према потреби, ипак се у тој години на још једну све више осећа. А што он више већ и јачи, потпуно су уједињени томе: Оксидаци и имовна сиромаштина у овом забавном, планинском, непродукт и слабо населеном крају и слаба радња овата. На поред свију сметки и претреса, које ју на руку стоје, да свој рад развије у јачој мери Подружница се ипак труди и ради колико може на својој задаци.

II. О имовној стању Подружнице.

Подружница има:

Књижевну своју са леним бројем разноврсних књига и листова пољопривредних, у вредности	200 динар.
4. Књугу гвоздених са прибором у вредности	180 "
1. Вељану гуњару у вред.	70 "
Свега имовина у вр. 450 динар.	

20 Новем. 1902 год.

Планина.

Председник Подружнице,
М. Савец.

VIII. Друштвене финансије.

1. **Примање и издавање по буџету.** Буџетом за 1902 годину, који је јавности предат, предвиђено је као што гласа: /- рачуну прихода и расхода, пријавио 261.993-89 динара, а толико ити и издавање.

По Дневнику класе пријавио од броја 1. до броја 3.742 закључно пријемно је 261.978-90

А издата по дневнику класе издавања од бр.

1. до бр. 817. закључно 255.192-62

Остало готовине . 6.786-28

Остатак у динара 6.786-28 показан је као преносна сума за 1903. годину.

На прегледу види се, колико је више и мање и по којим позицијама пријемно и издато, но што је буџетом предвиђено.

Издавање прено буџета учињено је по партијама:

а. На припремалне обласне изложбе стоке и сточних производа у Крушевцу за динара 7.951-85

б. На експедицију „Тежаса“ Пољопривредних Календара и осталих друштвених издања за динара 38-55

в. На напредне издатке за динара 35-57

Издавањ по партији под а. учињен је на основу тачке 1 Обласнема буџета Друштвеног за 1902 годину, а остала два издата као и наведена, учињени су са знањем и одобреним Управног Одбора.

Да се за обласну изложбу стоке и сточних производа у Крушевцу учини већи издатак, Друштво је поред буџетске суме дошло за овај циљ помоћ у 6.491-10 динара и то: од Министарства Народне Привреде 2.000, одруга Крушевачког 3.000 Кривачког Пољопривредне Подружнице 500; Кривачке општине 500; Начелника среза личког 45; цркве Крушевачке 25; општине Рајчанске 20; разних лица 25; свима берберског у

Крушевцу 3, и од продате грађе и аренде за барука за изложбу 373-10 динара, те према томе по овој партији на класе Срп. Пољоприв. Друштва издата је стварно више само 1460-75 д. но што је буџетом предвиђено. Да се учини прекорачење ове буџетске позиције, изазвала је велика из тожбена област, и обилност заступљених предмета на изложби.

Издавањ на експедицију *Тежаса*, Пољопривредних Календара и осталих друштвених издања, учињен је већи но што је предвиђен с тога, што је у току ове године привођено 146 вретилатика „Тежаса“ из иностранства више, но што их је ранијих година било, те према томе и само пријаве по овој партији било је веће.

Показана више издата сума на *напредне издатке* 35-57 динар, отуда је, што је изданама по овој партији повећано деловоданих сумама нешто продајом књига добијених од Министарства Народне Привреде као поклан на покривање Пољопривредног Фонда, нешто ради продаје оних за рачун самога Министарства Ове деловодане суме изnose 1070-55 динара. По томе старини прекорачења по овој партији и вије било. Тако итег прекорачења пак под бр. 1 и 2 поменутог приложеног прегледа у издавању исеу то у ствари никака прекорачења, пошто дотичне суме иду на повећање Пољопривредног Фонда, а у којима је то одговорнајим партијама било веће пријаве у толико се морало деловоданих показати и веће издавања.

Према овоме а с обзиром на то што је стварно прекорачење буџетских позиција учињено по партији на припремалу обласне изложбе, експедицију друштвених издања у суми (1460-75 + 38-55) = 1499-30 динара Управна Одбор моли и нада се, да ће му Збор одобрити овај поступак, који је уосталом саобразан и чл. 33. друштвених Правила, и споменутој тачки буџетског објашњења.

2. **Издавање примању.** Упоредбеном позиција, којих има и у пријави и у издавању излази да је било:

	ПРИЈАВА	ИЗДАВАЊА
а. по партији семена	29.447-79	28.987-45
б. „ „ сирова	66.341-10	63.301-73
в. „ „ прес. и ил. кам. 95.962-95	95.962-95	79.906-72
г. „ „ заправн. и сун.	1.755 —	723-28
Свега 193.506-84		174.869-18

Кад се од пријављених 193.506-84

Одуже издата сума у 174.869-18

Онда је укупно мање издато 18.637-66

Вишик овај покланито је отуда, што је у овој години продата наостал количина планог намена, преглазна, сирова, равије, заправничка и сушора из 1901. године.

3. **Пољопривредне Фонд.** На крају 1901 године Фонд овај имао је готовине:

а. у хартијама 6.945-50

б. у новцу 25.191-34

Свега 32.136-84

У току ове године увећан је за 2.868-28

Према томе укупна готов. овога Фонда је . 35.005-12

Помоћу сума у 2.868-28 динара добијених је:

а. Од чланова добротвора и утемељ. 1750 —

б. Вредност књига добијених од Министарства Народне Привреде и продајних за рачун Фонда 364-25

в. Приход 10% по закљученом рачуну за 1902 годину 754-03

Свега 2868-28

Девизити су они :

Д Е В И З И Т И	НА КРАЈУ		У ПР- ОТНО- СНО	ОСТАЈЕ
	1901 1830 ДИНАРА	1902 ГОД. ПРЕЈУТО ДИНА.		
На награду за расписаним стечајима за ликвидацију земље	3550	200	600	3550
За изградњу општинског вазложа у с. Палавца, Главоци	500-71	—	—	500-71
За изградњу Првк. Пок. Пок. у с. Палавца, Главоци	1984-90	54-90	—	2498-50
На изградњу Пок. Пок. у с. Палавца, Главоци	507-29	2500	48-25	3549-55
На изградњу Пок. Пок. у с. Палавца, Главоци	9-00	1150	359	2800

Укупно све суне по овим девизитима не утроше, унеће се у своје време у касу као напредан приход.

9. **Државна помоћ.** Буџетом за 1902 год. била је предвиђена сума у 21.166-68 динара, од заоставине не приходе државне помоћи из 1901 године, дојутима од ове суме пришло је саво 17.500 динара, а 3.666-68 динара нису се могли доbitи и за толико је Друштво у прошлој 1902 години нису пришло. Од државне пак помоћи у 1902 год. пришло је 20.000 динара, а заоставина у 8.000 динара унеће је шта треба да се прили у току ове 1903. године. Предвиђена сума у 18.522-89 динара од државе у име накнаде друштвеног вазложа у Шапцу није добијена, а зато је уста у ово годишња буџет успешна, и ако се добије, унеће се предлог Збору за употребу исте.

10. **Обрт.** По дневнику хасе пришло је до закључно 3.742 броја 261.978-90 дина.

А издат до закључно 817 броја 255.192-62 "

По девизитнику пришло је до закључно 306 броја у новцу 81.271-97 "

У хартијама 12.065-50 "

А издат закључно до 264 броја у новцу 4.707-72 "

У хартијама 5.000— "

По томе обрт друштвених овинсија ва-
посно је у 1902 години 620.216-71 дина.

IX. Бројно кретање Друштвених чланова

Друштво је ове године добило два нова члана добротвора г. Живка Давидовића, државног саветника у пензији, и пок. Јасова Бајлова, индустријалца, којег је из захвалности за заслуге ушло Српско Бродарско Друштво.

А чланови утечелачи постали су у овој години :
Г.Г. Риста Ђ. Вучетић, из Умке, државни економ; Јован Угњановић, економ из Седерепа; Атанасије Радојевић, гостиничар из Ниша; Др. Коста Николаи, апотекар из Београда; Владала Шумахер и Христијан Шеуе, индустријалци, из Вел. Палане; Милош Тудакочић, директор Трговачке Банке, из Београда; и Руѓан Опановић, јеронох мањастра Вољаче.

За почасног члана Друштвеног изабран је на прошлом Збору гласни Министар Народне Привреде г. Милован Ђ. Миловановић, а за нове редовне чланове изабрани су :

Г.Г. Радомир Пешић, руководилац лозног расадника; Венцеслав Валенти, сески економ; Милош Богачић, друштвени чиновник; Јован Јовић, сески економ; Милан Милоновић, сески економ; Грујица Соњинијевић, сески економ; Милан Ц. Павловић, сески економ.

Према томе Друштво има сада и то :

Добротвора	25
Утечелача	124
Почасних	68

Редовних 193
Показујних 44

У реду својих редовних чланова Друштво је у овој години имало велике и несавремене губитке, тако је оно од својих редовних чланова изгубило : Косту Тушмановића, професионалца својег председника, Стеву Р. Поповића, професионалца својег потпредседника, Владимира Ђорђевића и Павла Мајаћа, своје редовне чланове.

X Праћење радова за унапређење пољске привреде у суседству.

Друштво је увек обраћао пажњу радника за унапређење пољске привреде у Други напредни суседни земаљи, старатеља се да се постигнути резултати користе и наша пољска привреда, на да и ове године у томе циљу изаслало два своја изасланика у Угарску, а на име својег председника г. Милутина Савића, и члана управе г. Павла Тодоровића, те је приликом ишарског конгреса у околну област у Вршцу, а обједино проучили су вазложа земаљских производа у Пожугу, на западан конгресу нису могли узети учела, јер је нису одложи.

Поред овога изасланици су проучили и разне пољопривредне установе и фабрике за израду пољопривредних справа и прераду земаљских производа.

По гледењу корисне пошле, које су се могле одмах применити приликом државне вазложе ноћа о сави Друштвеној одмах су и примене, а остало остаје за даље проучавање.

XI. Давање мишљења.

Друштво је се надао с највишој готовошћу оданавно пошћу појединих Г.Г. Министара и подносило им своје мишљење.

Тако је Друштво и ове године имало прилике да унесе своју услугу Господ. Министру Народне Привреде подносили му своја мишљења о избору производа града за Државни Сточарски Завод; о организацији производне селена путарника билеца, и о другим важним питањима, која се тичу поправки и заштите наше пољске привреде. А Господињу Министру Финансија подносило је Друштво у штампаној представи мишљење о припремама за нове трговачке уговоре, а засебно у рукопису мишљење о новој царинској тарифи.

XII. Легати.

Српско Пољопривредно Друштво има с изјетком да спомене да су се два резултатна пријатеља наше пољске привреде селена Друштва и његовог задатка приликом грађења шивента и завештали Друштву, и то :

Д-р Никола Крећ, бив. потпредседник Државног Савета у пензији 500 динара, и Серуја Стањковић бивши негаснији управник Трговачке Економије и члан оснивач овога Друштва, 200 динара.

XIII. Завршетак.

На завршетку овога Извештаја, Друштво има част изнети још и то, да према чл. 21 Друштвених Правила из Управе поступа :

Г.Г. Др. Марко Лео, Паја Т. Тодоровић, Драгутин Јовановић, Илија Крећ, Нико Јовановић, и Милан Јовановић, а

остају још годину дана :

Председник г. М. Савић, потпредседник г. Александар М. Секулић, *благотворни* г. Јован Јовић и чланови Одбора : г.г. Алекса Ђ. Поповић, Анд. Живановић, Мирко Милојевић,

Милош Х. Поповић, Милан Бајић, који је при завршетку године дао оставку, коју му Управни Одбор није могао уважити јер што није надлежни; и имао би да остане и г. Милан Грковић, али он је пренешен са службом из Београда.

Предајући овај свој Извештај Главној Збору друштва, Упувала је уверена, да ће погодити жељу чланова друштвених кад Извештај заврши милим уселицима:

Да живи Његово Величанство Највиши Замитивни Српског Пољопривредног Друштва Краљ Српски **Александар I**.

Да живи Њено Величанство Пресветла Кралица Српска **Драга**.

Бр. 308. На седнице Управног Одбора Пољопривредног Друштва 10. јануара 1903. године.

ЊЕИЖЕВНИ ОГЛАС

ОДЛОМЦИ ИЗ АГРАРНЕ ПОЛИТИКЕ.

Књига коју сам раније дао у штампу готова је и износи 11 штампаних табака велике осмине.

Може се сав овај другои и новинаши који су извесити број књига аплавовади да за исте што пре пошљу новци, како би на се књиге могле послати.

Исте тако малим и све оне другове којима је потребан извесити број оних књига да што пре вшине поруџину и пошљу новац, јер сам штампачо само 1000 примерака.

Цена је књизи *Један* динар. Ко узме пет комада добива једну књигу на поклон. Књижарима дајем тобичајени проценат.

Преплатата се може слати поштоматом на унутрашњости Србије, а она господата на Београда, који желе узети књигу ноту претплату поштоматом и књиге узети од магационара Пољопривредног Друштва г. Београда.

Нарочито скарџеним плаћу на ову књигу државним економима учитељима и свештеницима.

1 јануара 1903 год.

Вукови — Неготин

М. Т. Грковић.

Управителу Високошко-Вођарске Школе.

О Г Л А С И

ПАРАДАИЗА КУВАНО У ФЛАШАМА ПО ЈЕДАН ЛИТАР, ижа на продају Ресадни Среза Јаснаичког у Паланци.

Цена 0-60 дин. једна флаша. *Сто флаша десет и пет динара.*

Поруџбине се извршују одмах.

ПРВО СРПСКО И ЈЕДИНО ДОМАЋЕ ДРУШТВО

ЗА ОСИГУРАВАЊЕ

БЕОГРАДСКА ЗАДРУГА

— О С Н О В А Ч А 1882 ГОДИНЕ —

ОСИГУРАВА:



живот људски на више начина, као на случај смрти (доживотно), на случај доживљења, на случај доживљења и смрти, мизраз деци и т. д.

Противу пожара, грома и експлозије: ртне зграде, индустријска и занатлијска предузећа, робу, покућанство и т. д.

Услови су најповољнији

Ближа обавештења даје Задруга у Београду, а у унутрашњости повани заводи, овлашћени агенти и повереници за осигурање.

Осигуранцима из унутрашњости овлашћено је плаћање и тиме, што је за сваку варош овлашћен бар по један повчани завод, ради пријема узлата за осигурање. И према томе, ниједан осигураник из унутрашњости није дужан слати узлате у Београд и плаћати се трошковица око поштарине.

 Полице за осигурање зграда противу пожара Београдске Задруге примају се као гаранција за **зајмове Управе Фондова.** 

33—36

ЦЕНА ОГЛАСИМА:

Малом од петит врсте једног ступца по 10 пара дин.; од осталих круних писмена по 15 пара од врсте од ступца **Већим** огласима од целе стране 20 динара (10 фор. а. в.), пола стране 10 дин. (5 фор.) четврт стране 3 динара (2-50 фор.) Поред тога за свако оглашавање по 20 пара дин. државне таксе.

За оглашавање више пута 10 од сто јединице.

Преглед 1 и 2 броја Тежак. — Извештај о раду Српског Пољопривредног Друштва за 1902 годину. — *Књижевна ослов.* — *Оглоси.* — *Цена огласима.*

АЛЕКСАНДРА I

ТЕЖАК

ОСНОВАН 1869 ГОДИНЕ

ИДУСТРОВАНИ ГЛАСНИК СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА

ПРЕПЛАТА И РУКОПИСИ
УПУТЕЉИ СЕ
СРП. ПОЉОПРИВРЕДНО ДРУШТВО
У БЕОГРАДУ
ПРЕПЛАТУ ПРИМАЈУ И СВЕ ПИСМЕ
НА ОСНОВ НАЈВИШЕГ ЦЕНИКА ОД АПРИЛА
1903 ГОДИНЕ № 204 ЧЛЕНОВИ ДРУШТВО
КОЈИ КУПИЈА НЕМАЈУ.

Цена огласна наложена је на
последњој страни.

НА СРБИЈУ
НА ПОШТУ 6 ДИНА. НА ПОДА ПОШТУ 3 ДИНА.
ЧЛАНОВИ БОЖАГАЈИ, ЧЛАНОВИ СВИХ ДРЖАВЕ,
ПОДРУЖИМА, ОСНОВ. ШКОЛА, ВОЈСКЕ И СТАЛА
КАДРА, ЗАКОН. МАШИСТРОИ, ПОЖАРОЗАШТИ
СТАЦИЈЕ И ЧИСТАЦИ ПИШУ ДОСТАТИ ЛИСТ У
ПОДА ЦЕНИ, АКО ВОЈСКЕ И ПУШТАЈУ ГРАЂАНИ
ДА ОДУ ПОШТУ.

НАМ СРБИЈУ
НА ПОШ. 5 ФРАК. НАД 4 ФРАК. А. ВРЕД. ПО
СРП. ПОШТОВНЕ. ГДРЖИМА И ВОЈСКИМ ЧЛАН
ОВИМ КАО И СРПСКИ ПОЖАРОЗАШТИ СТАЦИЈЕ
И ЧИСТАЦИ. ДОСТАТИ ЛИСТ ЗА 5 ФРАК. НАД
4 ФРАК. А. ВРЕД. АКА ГРАЂАНИ ПОШТОМ ПИШУ
ЛИСТ И КАО СЕ ПРЕПЛАТИ МОЖЕ ОДУ ПИШУ
ЖИМА ВРЕДИ КОГА НЕ ИМ СЕ И ЛИСТ СВАКИ

ГЛАСНИК И ПИШАЉАКА
СРПСКО ПОЉОПРИВРЕДНО ДРУШТВО
ПЕЧАТАНИ 74. БР. 11.
БРОЈ 3.

КЛУБОВНИ ОДБОР
ЈОВАН ЈЕКИЋ, МИЛАН КРЕМИЋ, МИЛАН Т. ГРМОВИЋ,
МИЛАН Ј. БАЈИЋ.
У БЕОГРАДУ, 20 ЈАНУАРА 1903 ГОДИНЕ.

ОДБОРНИК УРЕДНИК
АЛЕКСАНДАР М. СКУЛИЋ
ДОСТАТИ ЗА №. 11.
ГОДИНА XXXIV.

СТОЧНА РЕПА

У преневу, кад се тежи да побољшањем принодне и
свекне сточе, производња сточне репе треба да заузме видно
место међу билама које се гаје ради сточне исхране. Овај начин
дочекује у нама зелену храну, а да ова благотворно утиче на
теле докљак сточе, свакоје је познато. У сразмерној мешавини
са сточном храном, наведена је храна за производњу млека и меса
у крошњара, јер била вода зелене хране и порењастих билама
има већ дејства на производњу млека од обичне пијаће воде.

Ј. Кош рачуна вредност 100 игр. сточне репе на 1 дин.
крошњара на 2-12 дин. а сена ливањског на 5 динара. Кад се
жотени принос репе упореди са оним од крошњара, јасно је
да је репа много изданнија и ако је вредност хранљивих са
стојања у крошњари већа. Са једног хектара обичан приход
репе је 60 хиљада игр. а крошњара до 20 хиљада, па и ако
је гајена репа скупље од гајена крошњара, ипак је она за 50%
изданнија. Па, пада се репа сматра као добра храна, која узеле
тога што има доста шећера, утиче на брже варење азотних са
стојања других хранљивих грађина, и кад она својим приходом
надмаша све узевне биљке за исхрану сточе, онда је потребно
да се узму у обзир све околности које утичу на добијање што
већг прихода.

На првом месту треба истаћи *прирасне земље и бујене*.
Дубоко обраде утиче знатно на количину приноса, јер се иначе
редајне влаге земље, па веће репа страдају од суше или пре
теране влаге. *Хомијетет* је постигао приход од репе за четири
године:

ОРАЊЕ СА ПИРНИМ ПИЉОМ	СТОЧНИМ ВЛУЖЕВИМ
на влањачи 380 (товара од по 100 игр.) 320 тов.	
„ глинуши 320 „ „ „ „ 240 „	
„ песков. влањачи . 392 „ „ „ „ 370 „	

Из овога огледа види се, да је дубља брада била ути
цаља на величину приноса.

Успена на свакој земљи која није одвећ влажна и тенка,
а најбоље на песковитој влањачи. На глинушима успева добро
по спору ниче и рано је овлада коров. Може се тајати после
сваку усева који за собом остављају земљу у обрађеном стању.
Дубоко обраде извршете се с јесени а у пролеће га треба избе
гавати како би се влага у земљи што више задржала.

Не ваља је сувише рано с пролеће сејати да је не би у
хладној земљи овладао коров пре него што никне. За наше

прилике најповољније је врежи за сејање половина месеца априла.
Дубина у коју се семе доћи на ланским земљама је 1 1/2, а
на текши 2 1/2, ек.

Да би се издати на обрађивине смели на најмању меру
треба је тако сејати како ће се коња моћи вршити економич
нама. С тога се сеје у размаку од 48 см. ред од 6 и 35 см.
у редовима. У овом одстојању стаје на квадратни метар 6 комада
или на хектар 50 хиљада а постају тежињу 1 до 1 1/2 игр.
Семе не треба штедити, било је разарањива, него правна места
расадом попуњавати. После сејања треба многу тенкима валком
повлазити да би се плаваје убрало. Прву коњу треба из
вршити одмах како узев никне а са овом и профренина. За
овај рад треба да је земља сува и процидаћа.

На текши земља може се убрати кајавине када се семе
посеје у плитке браде и сагоралим љуботером покрије.

Од избора семена, односно врсте сточне репе много зависи
величина приноса. Утврђено је, да оне врсте репе које расту
под земљом имају више шећера а сувах грађина нејој оне које
расту под земљом, па ипак се оне поселедне радице сеју јер дају
већи принос, лакше се ладе и чистије су.

Најбоље принос даје *ексдорфско* сточна репа а одликује
се и великом количином шећера и протеинских грађина. Одмах
после оне препоручује се *обердорфска*, кута таларача, па
на последњу врвену и *жути мамурт*.

Кад лимфе отпочне да жути па ваљда до половине окто
бра, треба репу давати да је на њи не би мрак ухватио.
Много греше што пре времена кадату лимфе са репе. Професор
Волф, доказао је да се киданем лимфе ухватије принос до 10
хиљада килограма а то је 1/3, целокупног прихода.

Кад се репом стока храни треба наизглед да се уз њу
даје и одговарајућа количина суве хране (сена, сламе и плевне).
Дневна количина репе која се поред потребне количине суве
хране и арнеља може дати износи на 500 игр. животно
тежине код говеда 30 до 40 игр. код оваца муара 20 до 30
килограма, а код оваца 2-5 до 3-5 игр.

J. M.

ИЗВОЗ СВЕЖЕГ ВОДА У 1902 ГОДИНИ ИЗ ОКРУГА ПОДРИНСКОГ

Није једнакит изазво у „Тежаку“ о томе, колико користи
доноси Бокаревој овој земљи својим извозом који се или као

*) Семе од свако врсте сточне репе може се у сепору добити од
Српског Пољопривредног Друштва, у Београду.

свеж, или као прерађен извоз: није једнакун писано, колико оно од воћака доноси користи нашим земљоправцима на и варошанима у нарочито ширитијек сталежу чија су домаћа обично на крајњима наршни и који обилују са доста великим дворштана; доста је писано, колико воће доноси попраци кливе у околини, а нарочито, ако је ово засађено на великим просторима где управо замењује и сатрвене нуже јер се воће сваки даном све више и чисте сада, — па ипак се поред свих тих користи подигао читав туробес, како су установе које раде на развожавање воћа, непотребне оном напушеном и напашеном вароуд, Неки су против ових устаована на пералумена, а многи баш навалачно иду на укидање ових устаова. И једни су и други на погрешној путу и не знају праву

вредност Вођарета нарочито сада, када се воће извози у иностранство у граница количинама и то у оне Државе и провинције које су са својета рационалног Вођарета постоји прави рајана. Далеко би нас одвела, — а није ни место овом извештају — над би испити та места у која се наше воће било као свежа, било као осушено — извози. Ова пита мала земљана, пренута је крајних пољокаја за подизање воћака и смео слободно рећи да је $\frac{1}{2}$ за ову грану неприкладу, потпуно понасна, и зато, слави овај који би сметно разлику његовом, био би највећи непријатељ отаџбине.

Да ово постоја у истини видиће снажи на доле изложеног табеларног прегледа, колико је свежа воћа извезено из овог округа и колико је за њ воћака добиљено :

ГЛАВНИ ИЗВОД

Извезеног сировог воћа из округа подринског у 1902 години

Година извоза	ИЗВЕЖЕНО НА ЦАРНИВАНИЦИ	ПШЊА У ВРЕДНОСТИ		ЈАБУКА У ВРЕДНОСТИ			КРУШАКА У ВРЕДНОСТИ			КАЈСИЈА У ВРЕДНОСТИ			БРЕСКА У ВРЕДНОСТИ			ОРАХА У ВРЕДНОСТИ			УКУПНО			
		Килограма	Дин. К.	Стр.	Дек.	П.	Стр.	Дек.	П.	Стр.	Дек.	П.	Стр.	Дек.	П.	Стр.	Дек.	П.	Килограма	Дин. К.		
1	Шабачкој	7,448,894	321,988	—	96,894	8,805	—	3,100	195	—	13,816	1775	—	12,944	1307	—	2501	498	—	—		
2	Рачавској	724,581	35,879	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
3	Митровачкој	952,891	80,094	71	122,782	10,308	92	19,125	1577	71	—	—	—	3180	308	—	—	—	—	3560	82	
4	Качичкој	2,186,709	109,337	55	4,335	366	80	1,550	188	50	—	—	—	2290	132	—	—	—	—	19,028	—	
5	Милан Зоричкој	65,096	2,200	—	15,000	700	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
	Свега	11,867,076	549,562	66	238,984	20,306	72	28,776	1871	21	13,816	1775	—	16,924	1745	—	22,129	4,358	82	11,884,633	779,253	41

По подацима државних економиа и извозних помоћника, који су преглед воћа на изазваним тачкама извршили.

Па шта нам говоре оне цијере! Говоре: да је извезено 11,687,625 килограма па шта је добиљено 779,253-41 динара. Суна доста велика за овај округ. Додајте овове још и то, да је на Шабачкој Царниваници извезено сувих пшња око 16,000,000 килограма, што над се уне просечно да је за један нови товар (100 килогр.) плаћено 25 динара, добиљено је 4,000,000 динара, и 10,000 тавара некема у вредности 250,000 динара. Кад се саберу све три оне суне, онда је збир 5,029,253-41 динара. Где цијере говоре, ту се најјасније говори.

По врсти воћа, извезено је највише пшња пожегача 11,367,625 килограма. Ова је врста воћа најраспрострањенија и народ је наш сјди у великим количинама. Али, суд би се и како добила воћа пољична свежих пшња за извоз да он негује ову врсту воћа овако, како би то по науци требало да буде. Не треба се бојати сушеца, јер је тражила нашој пшњи све воћа и воћа, а у свакој је подлогу најбоља и не може је никоја дуга заменати. Да је овако следити нам и та околност, што она у овој години, и ако је однећ много родила, готово је сва распростра.

Јабuka је извезено 238,984 килограма, количина дакле доста мала према броју дрвета колико подрински округ има. Али овове је урзак прв, који је ове године много плодова упростило тако, да су многа морали поштедиати пре пренева, и што су јабуре нарочито колдичаре много преродиле. Сад се тек најкако дижу јабучари од домаћих сората чему је много допринело и давање награда Српског Пољопривредног Друштва, и кад етејају, онда ће извоз летих претурети знатно наведеног количину у овој години.

Крушка је извезено 23,775 килограма, количина врло незначит. Овоже је урзак што воћна сорти зре у лето и јесен, а ретко је која зимска сорта, и што их имамо то су неукусне и за извоз неспособне. Има врло крајних зимских сорти на страни и оне су већ поодвиго пренемене у наше старије расаднице које треба одобрати и развожити зашто су у првом реду позвати наши сретни расадници.

Кајсије је извезено 13,816 килограма и то само на Царниваници Шабачкој. Ова врста воћа досада није никако извезена, и ако је у граду Шапцу довољно засућена. Сад када је се понаслао као потреба странцима, треба је садити што више најчистио у закљученим пољокајама. Дворити и веће површине земљишта по варошима, варошницама и селма врло су погодна за њено сиђење, ту она брзо прероди и кроз 6—7 година доноси обилатог рода. Код нас она доспела за 10—15 дана раније но на северу, и може се за њен плод у томе времену узети левих повоља. Поред железница и водних путева, треба имати толике пасде, како би могли произмети велике количине за извоз и тиме створили 2—3 тржишта као тачице, где би куцци долазили и снабдевали се овом врстом воћа.

Бреска је извезено 18,324 килограма, дакле више него кајсије. Бреске су самонилице и ситне и о некомо облагоурађивању нико не води рачуна и ако је то воћка којој би требало поштити већу пажњу. Сва ова количина, због тога што је рђавог квалитета извезена је у Аустро-Угарску и то у пограничне пределе, Срем, Ваучу и Блат, — мали је део довр' до Пеште.

Кад би се ова врста воћа каланила бољим сортама,

онда би онашла и на трнове ван Пенте и то нарочито у северне делове Некачке. Благодарној Америци, која је дала Европи већ неколико раних сорова, могли би и ми имати сорте рашчлапаватије у већим размерама, то би имали брескуву, у јужних подолжанима још од почетка јуна па све до јртве јесени и тада би се извело за Србије не 18000, него преко милијуну килограма, и добило за исте оно пола милијуну динара. И оне као и кајејаје, ставља би код нас раније и могле би се бар за 20 дана раније извезти.

Ораха је извезено 22.129 килограма, доста мала количина јер им је овај прометни свет, који је у Ускрпу шадро, доста напредно. И овако, знатио би се већа количина извеза, да ишу пре 10—15 година исечена онашња орахова дуба која су по доста високој цени продата странцима. Сада се многи вољопривредници овога округа горко кажу, што су се повели за тренутном добити, али сад је све дошло, оно што се изгубило, не може се лако поствити, она грама орахова стабла ишу порасла за 5 и 10 година, већ за пола и цео век. Нена погледају за по неки заостанци који се још може наћи по оних крешенима по срезу рађенима и забубавачком, па ће се видети, колико су блага изгубила за краatak низ година.

Напред смо напоменули колико су велике користи од Вођарства, онако лако се код нас ради, а и колико би се тек била, кад би се оно развило у оном степену како је у другим народима. Зато је дугоже свију и свакога, да вође сади свуда и на сваком месту само ако је оно воле подесно за њ! Не треба да се падамо, да ће нам све потребе подијелити Ратарство и Сточарство чији су производи у највише прилика јестива, него треба рад комбиновати тако како би се бар наш земљорадник снабдевао новцем за 7. године. Вођарством он то може поствити са добро уређеним пољњиком; он почиње да добија прву шару од раних трешња а то је, код раних година јошчег припада, после тога настају средине па позине. После ових (а још трају позне трешње), настају ране бреске од којих 3—4 сорте највишеком дозревају до св. Иајде у коме кремену има и раних крупњака па и јабука. Затим долазе позине сорте бресаца, јесење крушке и јабуке, спроне шљиве ране и позежале, што све траје до јртве јесени. Од јесени па све до Вожића долазе све зимске и јесење крушке и јабуке, дуње, кунжуке и орасе. Дакле од воћа се има користа за 5 месеца, а то је скоро 7. године, и вољопривредник има у свако доба по мало новца да своје неодољиве потребе подмири, а не као од пољских усева од жито до жетве, па после „кебожу корене“.

Света.

О ХЛОРОЗИ (ЖУТИЦИ) ВИНОВЕ ЛОЗЕ

Ова се болест појављује на лишћу и младим ластарима. Утицајем њених лишће постепено губи хлорофил (бавно зеленило), а за тим и своју првобитну зелену боју, која прелази у жути а бledo жути. Хлорофил, као што се зна, утицај вазеусе сунчане зраке, којима је лишће у стању да раставља угљеник испуштају из ваздуха, да задржава издођени угљеник и да с овим и другим елементима потребну храну сирава. Али у недостатку хлорофила, оно не може да врши ту своју задаћу, то се отуда постепено суши и опада. Ластари па и цела бивља може услед тога угинути, утолко брже, утолко је подлога осељанија према тој болести и утолко су различне друге околности, које постоје развијене, да се поновиде.

Посматрањем и испитивањем се сазнало, да се хлороза искључиво јавља на пречним земљанима и да је кречњак главни узрок ње. Доста, ако се затпа око корен: какве

лозе, чија је подлога осељанија према хлорози, извесна количина, креде или кречњог шатора или пречња кречњака, приветиће се после извесног времена да лишће губи своју лепу зелену боју и жути. Што више лоза покрива долази, дакле, отуда што јој подлога није издржљивија према кречњаку. Јасно је из овога, да избор подлоге има веома важну улогу у обиланју винограда и да је појава хлорозе тесно слична с тим питањем.

Па на који начин кречњак дејствује? Услед чега то лоза губи хлорофил и пожути?

То се питање није још ни до данас могло правилно решити. Лоза црпе из земље, као и остале бавље, извесну количину кречњака у раствореном стању (у облику „калцијумовог бикарбоната“). Али, ако нема издржљивост према кречњаку није довољна, а при тој још и расте на сувине кречњачке земљишту, јачино је, да ће се утицајем подземних вода, које оне садрже угљене киселине и већа количина кречњака растворити и да ће лоза према томе и већу количину овог унесати. Унесени кречњак, држе неки писци, долазећи у додир с органским киселинама у ћелијама се такође и услед тога такођења пона количина придолази. На тај се начин обична поршала, киселина ћелијачна сопа у ћелијама складе, док се на против баличност протозлаже повећана. Отуда и прозвана је ивиста премењаја у раним ћелијама, отуда и хлорофил нестаје, отуда и нема зрнца карбона (акодиона, штирса) у пожућелом лишћу. Доста, истраживањем се сазнало, да пожућеле лозе садрже мање слободних органских киселина, а више кречњака, него ли здраве, нормалне.

Али у стари нема неопитних доказа, као што ће се мало чак видети, да кречњак доста баш тако дејствује.

При свем том, свици се обичним посматрањем може уверити, да је кречњак утолко издођанији утолко га више у земљи има и утолко је преледе квиније. Јер га квиније земље, садржавајући угљене киселине, више растварају, да је већа количина раствореног кречњака на данашај порепних жила (система). У јулу и августу за прже суше мање је подземних вода у земљи, и услед тога велики део тог раствореног кречњака се враћа у своје првобитно стање, у нествареним кречњак (карбонат калцијума), услед чега хлороза нестаје.

Појамно је онда да јарови па одвођење воде (дрешња), дрвље које у близини расте и све што утиче на исунивање земљишта, спречава утолко појаву хлорозе.

Природа кречњака утицаје још на ћелу растворивост у подземним водама. Тако на пр. кречњаци с порознијом склоношћу (текстуром) се много брже растварају него ли у ладичајом (кристиналом или ковалентном) стању, јер је у првом случају већа поршнота тог система у додиру с водом. Исто тако, ако је кречњак поменан с карбонатом магнезијума или другим којим страним телом, ако су кречња зрнца обмотана слојем цлопаче и т.д., брзина његове растворивости знатно мења. Наравно, да је земљиште утолко бити хлорозије, утолко ће кречњак који садржи бити брже унесати.

Огледања је допознано да постоја извесна сразмерност између брзине распадања кречњака кавном разблаженом минералном или органском киселином и његовог растварања у подземним водама. Према томе утолко брже силама вода притиском ослободене угљене киселине у степеничстој (градусисаној) цени Борнардовог кречњаче (калциметра), утолко је и брзина распадања кречњака већа, утолко је он растворицији, а с реди и опацији, јер ће утолко брже бити и унесан. Овим се и објашњава: откуда то да исте подлоге некако исти изглед, бити су поједино издржљиве према кречњаку, и ако је проценат овога на земљанима на којима расту један исти. При

избору подлоге ваља, дакле, водити рачуна и о количини кречњака и о стању његовог растварањости.

Хлороза се обично појављује на земљама, у којих су и живина и адрианица у исто време јако кречне, у другој години по савезу. У првој години резница се хранити великим делом о тропњу нагомиланих резервних хранљивих састојака и њене белце, будући у обичном (нормалном) стању, одувиру се дуже времена дејству кречњака. Но наскоро пролазила утицај овога и у септембру лишће услед тога похути, те вршати рђаво своју задњу сираваца врло мало резервних састојака; идућег пролећа долазе се развија најпре о тропку те мале количине резервних састојака, отуда је жутица још неспријетна и нагледа као продужене оне од прошле године. Кречњак се у оно време услед прелетних пиша растара у већој мери и жућине се јаче изолује. С настанком суше и месецу јулу и јулу количина раствореног кречњака се смањала и лока поново зелени; лишће вршати се у своје редовно стање, отпочиње понова да сираваца развије састоје. У пролеће идуће године радие (активно) и добро склопавање белце, услед овог резервних састојака, које су знатније него прошле године одувиру се дуже дејству кречњака. С тога хлороза у овој трећој години је мање пријетна него у другој и краће промена траје. У четвртој години лока се редовно хранити те се хлороза тада и не појављује или је тек једва пријетна. Тако бива с нашим долинама и с америчким, али с извесним разликама, долина: Берландијеров и Хибридика ерануцко-амерички од Берландијера, Репарије, Гуестрица итд. Али не бива то исто са свима америчким долина; код неких се од њих хлороза развије у другој години у такон степену, нарочито под оних које највише похути прве године по савезу, да лока изако ил споро ипакко више и не озелени. Такве америчке дозе, а у тај се ред убрајају сви варијетети, који нису довољно издржљиви према кречњаку, увиру у трећој, а по некада и у другој години.

Сви узроци, који снајгу правилном раду белца, сирчавају у исто време и сираваца и нагомиланих резервних састојака, а с тим и допиче развијање и напредовање дозе. Лока, дакле, при таквим околностима слаби и угодило је слабија угодило лакше подлоге хлорози. Тако дејствује Периспорија, чијим утацајем лока губи лишће, тако дејствује и ендоксера, која повредама на корену чини ове неспособним да успевају потребу храну из земље.

Нека ми се доухети овде да се удаљим мало од предмета и да наведем један врло занимљив и поучан појав.

Један кој пријатељ бие ме позвао свршетком месеца августа да му разгледам виноград (у околини Брагујенца) који, вели, нема био најбољег изгледа. Ја сам радо био прихватио желу кога пријатеља, изашао једног јутарнег дана у друштво с њим до у поменути виноград. Ту ми је одмах пала у очи силна павала Периспорије на лишћу, које се утицајем те болести бие споро половину посушито; осем тога, онамади су се несталине и знаци хлорозе, те је виноград имао знаци жалостан изгледа.

На питање, колико је пута преко виноград? Овога једнашту у пролеће, одговорио ми је пријатељ. Тај и тај, додого је он том приликом, му је казало, да виноград посајен прве године нема потребе више нута прехати јер то године не роди! Отвар ми је тада била потпуно јасна. Мој пријатељ нико имао на ум, да лишће ако вије здраво не може вршати своју задњу, не може сиравацати нити нагомилати резервну храну у ткивима. Ова храна, као што он зна, једина је одакле се била храна у пролеће идуће године док понова не одиста. Лишће дакле утацајем Периспорије се развије сасуши и онадема него што то обично бива те се на ластари не могу ни дрвенисти као што треба; врм их у том случају може лако уништити. Чокот је при таквим околностима и слабији, а биће,

вена говора у недостатку резервне хране и идуће године кречњака, те лакше и хлорози и другим болестима подлоге.

Доста, проценат кречњака у земљи може пријатала није био довољан, али је лока будући слабијег система услед силне павале Периспорије само отпочела жутица, а жутица, нема сувише и идуће године, ако се томе не буде кога стага на пут, што је усталан врло тешко. Млад садњ, виноград, треба дакле неговати с особитом пажњом, јер ће од тога зависити и његова будућност.

На на исти начин дејствује и калемљење, које слабије подлогу и унајужују тиме и више издржљиво према ендоксери чини је осетљивијом према кречњаку. Отуда се и онака често пута да ново подштуп виноград по калемљењу похути; али ова жућа боја ипачезава тврзо, наравно ако је подлога издржљива према кречњаку...

На који се начин може сврестити хлороза? Јакачно је пошажбае и не нитати посла с том болешћу, а то се може постојити, ако се ипачере водена подлога за земљаните на коме се жели виноград подати. Јасно је, према томе, од ипачере је велике важности тачно одређивање количине кречњака, као и брзине његовог распадања, наравно угодило се оно последње Бернардијана кречњакор које сазнати. Али ако је виноград већ обновљен, на се услед рђаво изабране подлоге та болест појави, не треба одламати, већ је треба одмах лечити. Достада су се постигли најбољи резултати у лечењу против хлорозе, употребом зелене галице (студата гноажа).

Лечење се може предузети у јесен или у пролеће. Но при свем том употребом зелене галице у јесен се постижу много бољи и сигурнији резултати. За тај пав болестан виноград треба одмах чим лист онадема орезати и пресека (а не и пунолече) орезаних ластара раствором зелене галице престо премазати. Тај раствор не треба да је сувише јак, јер би као што се зна изгоре ластаре; најбоље дејствује кад се 25—30 кгг. зелене галице растворе у 100 литара воде (раствор 25—30 ‰). Одмерена количина зелене галице се метне у једну веселу која лако воду пропушта; весница се обеси у суд, у који је устага одређена количина воде и ту остави док се галица у њој не раствори. И корница од врбовог пруба може за тај циљ корисно послужити. Премазивање се врши или обичном четком или емотуалном крпе на врху каквог држљака од дрвета; по у овој другом случају више се тежноти губи и престо се ластари не пативају добро. Премазивање треба у исто време кад и орезавати — један је радник максимално орезавати болесне чокоте, а други ће поред њега с лопчице с раствором у једној и четком другој руди премазивати пресеке на орезаним ластарима, и то по делово времену, јер се тада раствор најбоље упија. Доста по нити тај посај и не треба вршати, јер ће раствор на пресецима бити сирап, нити осет по јаког ветру, која та може осушити и спријечити да продре у унутрашњост билах судова. Ако ластари услед различних коритогамисних болести или других узрора гисту добро здравени, употребом овог лека ће изгорети. Њих, дакле, треба лечити у пролеће.

Исти овај лек само у блажир раствору може се употребити и у пролеће, ако се онада да се жутица осет појавила. Довољно је тада растворити 400 грама зелене галице у 100 литара воде (раствор 4 ‰) и тим раствором обично премазивањем попрекати покутело лишће. Премање се ово може ипачере нута у тогу године поновити ако то буде потребно. Овај производни начин лечења врло споро дејствује, али се врло лако врши и корисно допиче јесењу.

Најзад се хлороза може сузбити и ако се раствором 300 до 500 грама зелене галице у 10 литра воде, на се тим раствором

у пролеће залажу ободели човоци. Али тај начин лечења скупле стаје јер и више галице иде.

На место зелене галице које се корисно применити у пролеће и запрашивање лишћа (у јутру) масни поганци кројач или пречање крошње жлених, јер се и ових средстава постижу врло добра резултата.

На који начин дејствује сузак гвођђа? Откуда то да прикован овога лека доза омет оследи? И с тим се питањем још није на чето.

Некада се држало да се у хлорованим зрнцима налази и гвођђа и да хлорова долази отуда што земље, на којима се та болест јавља, не садрже у довољној количини сионоутог састојка. Међутим се испитивањем сазнало да у хлорованим зрнцима нема никакво гвођђа и да они тога земље на којима се хлорова јавља, садрже често пута више гвођђа него ли она где се та болест не виђа. Отуда, дакле, треба закључити да гвођђе не ложи спречити појаву хлорова, и да инкултиса ажурног лоза не штоди али тог састојка у земљи нека. Интересанто је још додати, да је анализом пенела нађено, да здраве лозе садрже мање гвођђа (селенитоида) него ли болесне од хлорова.

Други омет држе, да кад се чокот залаже растворен а зелене галице да ова претвара растворене пречањак у сузак калцијум. Дошета лека у том случају уента мање пречалка и првибуна зелена беја још се поврати те и оно објашњено изгледа врло тачно. Али како дејствује раствор зелене галице кад се ложи пречању пресоца ластара или попреса лишће? Вероватно, да та се не уздегу успени пречањак у сушину, и да на тај начин повраћа белцијна нахон обичан састав, те оно могу долати.

Али ни у тој претпоставци нема ничег опасносг, јер ако дошета зелена галица (сузак гвођђа) вежуе сушину преч у белцијна, на који би се начин могло објаснити дејство кречког пречања или меса на лишћу, који на против пошевана пречања пречалка, на прв снос тог лежи хлорова? Нити се, дакле, зна на који начин кречњак ствара хлорова, нити се омет зна на који је начин зелена галица или преч стабија.

Знаста чудновата болест!

По оригиналу изворног
Вед. Н. Стојковић.

БЕЛЕШКЕ

Воће у домаћем лекарству. — Да кушне јабукe и крушке, суве шљаве и т.д. слажу у наосни болестима као лек и подрепање, то је ивида познато, али не наше бити познато употреба воћа у следећим случајевима: *аскемија од грешана*, које се овако некилим бацају, дају изврсно средство *против кашља*. Да се за то употребе, треба их често опрати и у хладовним осушити, у лавну месацу сусити и до употребе обесити негде на суво место. Кад употреба, треба узети толико, колико те са три преча добро захватити воће, на скувати у једном надох лоничу воде и додати (прва укуру) 2 до 3 козаци шећера, процадити и дати болеснику да пиоше док је теј још врућ. Исто се тако *против кашља* врло добро употребљана „теј“ од сушаног *семена од дуња*, само је овај „теј“ мање горички. — И сок од *кушне* са шећером укуван, и зреле *бобице од лозе* у шећеру скупане, напрано помажу *против кашља*. — Против *нафрула* у води су лековите *тринце* (кушине). За тај циљ треба их у целој скувати и оцедити, на оставити да се ова вода охлади и онда ју пити у место обичне воде. — *Наровне крани* узрбо се пречише, кад се пије сок од *дуња*. — Укувани *зелени греси*, *суво дуво* или *аскема од дрвених ластараљај*, *пралов*. — *Гривбе* се

е прво добрим успехом употребљана за *чишћење крани*, нарочито црно. Кад се гривоје вајутра на пралин стомак једе, служи као изврсно и прво најтајно средство за *чишћење* (отвара стомаку), а кад се једе после јела (ручка или вечере), онда противно дејствује — „заствара“. — *Сок од бимбер-гривбе* (рибање) и *мажине* размажуће болесника у гривоци. — Исто се то постиже и са *овом од јабук*. За тај циљ треба узети једно лонче, метнути у него 2 неоштитоно напикоме јабукe и прелити са две чаше воде; овако преставити да се јабукe дотле кувају док не онекиају; за тим лонче ископати и оставити да се оно охлади, на ону воду давати гривоцима болеснику да ју пије. — *Кроне јабук* су за малу децу изврсно и здравно јестиво. — *Сок од црвене шилцијана* (парадајза) је јединствено средство против *болње у јетри* (првој шилцији) и у *прелима*; а *сок од лубенице* изврсно је средство против *гривоце* и *болње у дубренима*. — *Сок од лимун*, кад се испеди у једну меду ирине црне капе, даје врло добро и брзо средство против *главоболје*. — За испирање грла при *орото-болје* код деце, не може се ништа боље прировити до *сок од лимун*. — Кад те *пробо* *пчела*, а ти пресоци *жолду*, *огрун*, *бреску*, *јабук*у итн., на метни на убодемо месо. Она кивовина која се у воћу налази, предупређае кишку, сврб и оток убодеог места и одуваће убоду отровну силу. — Још ћемо да наменемо ово: кад се *шумске жолде* испише и шавила у воде лиде намаже, а у јутру опере, онда постаје лице нежно и бело.

Неколико поузданих средстава против „надућа“. — *Падју* је позната болест код наше домаће стоке, негодито под кова, говеди и овца, уседе које ободоле грло врло лако може да „присвиене“, као што народ вели, ако му се узбрзо не притеже у воћу. Средства против *надућа* има много, врло много, али нека од њих не могу се одмах прируци имати, што је најважније, јер је код ово болести потребна што бржа помоћ. Писао је болесне био је приствен, кад су следећи лекови употребљани, у *весел* је ободоле грло од сигурне стране сшавишо. С тога баш, ово лекове и напани дошавшима најтајлаје препоручује, да их у данак прилажава употребе:

1. Уваи 500 грама *чистог логтона* и 250 грама *луге расике*, добро нахукај и саси надушеног говечету у грло. Одмах га затим слабом логтељај, на ће говеча узбрзо почети да балеса и после неколико сати биће потпуно здраво.

2. Уваи два *јајета*, направи на сваком на врху руж, на прво ну врзучи белнице, али нахавало да жуваље у јајету оставе. У исто белцаде насај у јају *теристичког уља* (липо-теце), на онда оба јајета, једно са другим, турн ободоле говечу ту у грло да га протурга. После неколико тренутака биће говечету здраво.

3. *Камфорска расија* такођер је врло поуздано средство. Раствори у једну флашицу, која хвата пола литре *расије*, да 0-50 дин. *камфора*, на тако остави да ти се у кући нађе. Кад би се говеча надуло, водају ну одмах две велике кашике од та расије да протурга, а онви две чаше кашике. После 8 до 10 минута биће стоци сигурно боље.

Чистоте и посукуале флаше — (боце) најбоље се често лавати од јајета. На тај циљ окупи луска од јаја, било на огруна, било на сусу, на их онда студију на ситне ковадиље, метни од њих у флаши, или врлово воћу и добро прохукај, а затим испери често воћу. Биће чисте као нове.

Најбоље ланено семе. — Најтаме, најкеније и најтаме влакно даје овај лан, који је проповеде од двогодишњег семени, и то на овај начин: Семе треба у чаурма оставити две године, и тек та пред само сејаве ослатити и посејати.

Тако раде у Руси (у Русији), где се најчешће и најјонији лан производи.

Средство противу свињских бољетица. — Као сваког, занима се већ више година гајењем свиња како за продају, тако и него и за домаћу потребу. Деса се случај, да ми се пре 5 година разболела једна у воли ухрањена брва, пак пошто никакано више не хтеде кукурузу јести, пустих га у авлају у одлучној уверењу да ће спапати. Кад је леги по двајца гунарама, највеће на гаршите и ту одмах поче нешто грескати. Ја то спазивши, прихвати к њему и зачуви се кад видех да свако парче на гаршите избегавно угла купчи, гризе и гута. Пошто је тај брва одмах други дан неседни био, то га опет пустих на гаршите и тако је то трајало све до његове смрти. После добре порице поједеног угла, спавад је и кукуруз тако живо трошио, да сам се тогво митно што тако много ждере. Кад сам га заклао, имао сам шта видети. Прво му беше прио као прио бојом обојадисано, но кад се четом водом опрало било је бело као млеко наливено.

Ети брва текно је толико — на каватару нисам га мерио — да су га једва њих петоро на ченгеле носила диња, а два је сам сланине за кућеву потребу јоште 2 алкова мести. Од тог времена дајем уредно равњеницама растовог угла, утуцаног у храну а бацаи и читава парчад у почвну да свињи једе по својој вољи и који су свињи, хвала Богу, свакад здрави и добро се хране.

Из овог извода, да је свакако требовало крставе неопходно нужно и равњеницама свакако слободу додати растовог угла у толикој мери колико год они хоће да једу. Неће бити агорег ово искуство и даде од године утврдити.

Г Л А С Н И К

Постављена и презентација по струци пољопривредној. — Указом Његовог Величества Краља, од 20. децембра прошле године, а на предлог Министра Народне Привреде, постављени су:

за напредног писара четрице класе Министарства Народне Привреде, а да прили дужност економска срезе бољеничког, и прима плату из плате овога, *Милорад Јовановић*, писар четрице класе Управе Точидерске Економске; и
за писара четрице класе Управе Точидерске Економске *Милош Тривокић*, досадашњи државни писецод на страни.

Помоћници државних економа. — Претпоставом Господина Министра Народне Привреде, од 19. јануара ове године, постављени су:

за помоћника државног економа, окр. рудничког и чакалског са седмичте у Горњем Милановцу, *Светозар Петровић*, помоћник држ. економа срезе триласког — бив. брва на путне и селднице трновске; и

за помоћника државног економа округа хорватског *Милош Ђ. Точковић*, пређашњи помоћник државног економа ср. рањског.

Позлог брвоштеном Пољопривредном Друштву. — У седници истог Друштва од 3. децембра 1902. године главни секретар савештито је једво писмо г. *Густаво Хезе-а*, главног инспектора Министарства Земљорадње у немацији, којим мочи Друштво да прили једну обненицу од 125 динара релте, те да сваке четрице године објављује по једну награду од 500 динара за најрадоније и најбољет сиспа о пољопривредних, површарствених биљкама и т. д.

У својим писму г. *Хезе* налази да је он млади Француског Пољопривредног Друштва од пре 36 година; да је кроз све то време од стране својих другова добијао више знање најрадоније и површарствени; с тога на овај позлог, који даде мочи Друштву, сматра као дело „оно благодарности, која је души посласница“.

Председник и главни секретар једва за другом били су тумачи чланова Друштва и благодарници г. *Хезе-а* на тој добри мисли, који је имао сружајати Друштву овај позлог, и на толик осећајима с којима је он то умее учинити; она награда

Хезе-ова подсећаће нешто година поклена на име славног агронома. Данае Народно Пољопривредно Друштво изјављује жељу да га као свет додела у својој средњи види још за много година. Једнодушнo и понављано одобравање досаду г. *Хезе-а* како су неки главног секретара и председника тачно израваде осећања целога Друштва према њему.

Наведени све око понављаном читаоцима *Томаска*, ми их радо подсећамо, да је *Густав Хезе* овај француски писец, који је даде — а он их има доста — великом пресеку г. *Јермаков*, инспектор земљорадње, шумарства и државних добара у Русији као што се то види из једно беседе коју је г. *Јермаков* држао у француском пољопривредном Друштву и коју смо ми у *Томској* приклади.

Прошлогодишња производања лозе у државним лозњим расадницима. — По пресеци који је извршена 1. августа о. г. у државним лозњим расадницима: Букову (код Неготиња), Јагоднини, Нишу, Александроцу (Жупској), Смедерској и Точидерској (код Царског Моста) предацији је био овакав привос лозе, укључно из сваког расадника.

државних калемова	284.112 ком.
зелених калемова	23.500 „
прирорка амер. лозе	455.436 „
резница амер. лозе	4.395.450 „
прирорка точање лозе (у Букову)	45.000 „

По инвентарима пак који су поднеси с јесени, добијано је

<i>Зрелих калемова,</i>	
у крајинском расаднику (Букову)	122.973 ком.
у јагоднинском расаднику	18.978 „
у нишком расаднику	56.980 „
у жуписком (Александроцу)	37.338 „
у смедерском	15.607 „
у точидерском	19.202 „
Свега	270.828 „

<i>Зелених калемова,</i>	
у крајинском расаднику	11.900 ком.
у јагоднинском расаднику	1.190 „
у нишком расаднику	340 „
у жуписком расаднику	1.150 „
у смедерском расаднику	1.091 „
Свега	14.681 „

<i>Прирорка (амер. лозе)</i>	
у крајинском расаднику	15.900 ком.
у јагоднинском расаднику	56.000 „
у нишком расаднику	56.980 „
у жуписком расаднику	151.150 „
у смедерском	69.978 „
у точидерском расаднику	17.118 „
Свега	366.226 „

Према томе постоји разлика између предације броја и фактичне произвође. Узрок томе у главноме су *рине јесене сласе* (у септембру), које су енда направила штете, нарочито код зрелих и зелених калемова, а и прирорка.

О *резницима* не може се још знати тачан изучи, јер услед јаких немобемарских мразева већ је део лозе у матичанима остао не орасан, те ће се тек с пролећа знати право стање.

Прили распороду, за *јесене одржане* лоза је распоредена овако:

<i>У крајинском расаднику:</i>	
државних калемова	82.773 ком.
зелених калемова	9.800 „
прирорка	4.600 „
резница (амер.) лозе	75.500 „
резница (амер.)	9.342 „

<i>У јагоднинском расаднику:</i>	
државних калемова	13.288 ком.
зелених калемова	800 „
прирорка	30.890 „
резница	143.800 „

<i>У нишком расаднику:</i>	
државних калемова	44.792 „
прирорка	42.750 „
резница	532.200 „

IV

У *жупаном* *расподнику*:

зрелих калемова	30,000 ком.
зелених калемова	650 "
припорака	150,000 "
решина	250,000 "

У *стедериковом* *расподнику*:

зрелих калемова	7,400 ком.
зелених калемова	650 "
припорака	40,500 "
решина	70,200 "

У *таиндериковом* *расподнику*:

зрелих калемова	13,612 ком.
припорака	16,700 "
решина	33,600 "

Укупно издаће се, дакле, по овом распореду:

зрелих калемова	191,885 ком.
зелених калемова	11,900 "
припорака	242,600 "
решина	1,104,850 "
Свога 1,551,215 "	

И да ту дозу добије се укупно прихода: 28,641-69 динара. Остатак дозе распоредиће се *другим распоредом*, за пролетње издавање; а у овај ће распоред ући сви они који подвезу земљу управнама *расподника до 1. фебруара* ова године. Не у пролеће издавање се доза и онима који су ушли у први распоред, а доза им услед младог зимског времена није могла да се изда, или је ипсу могла признати. Свакојоко сви они којима буде спознато да ће им се доза издати, треба да се постарaju, да за то означеном року приде, јер ће се не поднута доза издати *друга* који се буду јавили.

ДРУШТВЕНИ И ПОДРУЖИНСКИ ПОСЛОВИ

ЗАПИСНИК СЕДНИЦЕ

Управног Одбора Српског Пољопривредног Друштва
државне 12 децембра 1902 год. у Београду.

Пошто је био присутан довољан број чланова Управног Одбора — приступљено је решавању и решено:

I

Г. Председник предлаже, да се присутни изврши Програма рада друштва за 1903 год. и да се то повери одбору узем кога Управни Одбор избере.

Мимо тога предлаже, да изабрати ужи одбор изврши и напрт буџета за 1903 год. који се има изнети пред Главни Годичњи Збор на одобрење, пошто га претходно председател и управни Одбор. — А напред тога да исти Одбор прочути и да своје мишљење о изврши међаве за одноклање заслужних пољопривредника — Одбор усвајајући предви предлог свога председника и целини решава: да у жи одбор за изврши програма рада и у буџета за изду 1903 годину као и да прочути питање о изврши међаве за одноклање заслужних пољопривредника, њу ова година: Њаја Т. Тодоровић, Алекса Ј. Поповић, Њаја Крешћ и благодјини г. Јешић.

II

Г. Председник спознатима како је Државна Штампарија одлава штампане *Тезиске* за овај месец па предлаже како Одбор мисли да се *Тезиске* за овај месец штампана и у Годичњи Садржај и ишвајати о слави и изложби друштвеној за ову годину — По прихваћеном спознати и предлог свога председника одбор је одлучио: да се ова три броја „Тезиска“ за овај месец и ишвајати о слави и изложби за ову годину, а тако исто и један табак Садржаја за ову год. штампана о трошку друштвеном, а штампане да се исплати из кредита одређеног на непосредне потребе друштвене.

Штампане да се изврши у Државној Штампарији.

III

По предлогу г. уредника *Тезиске* решено је: — да се радом у „Тезиску“ за месецем октобар и новембар ове године награде по предлогу г. уредника и утврђеној норма.

Прочита се писмени предлог г. П. Т. Тодоровића, уредника Пољопривредног Календара Друштва за изду годину, на кога се види шта и коме ваља дати за радом у Календару као и коме по један Календар за утврђено услуге око штампања истог. Одбор усваја у целини прочитани предлог г. уредника и наградама и услугама за радом и штампањем Календара а мимо тога решава: да се поред именованих награда изда и награда г. уреднику за утврђење Календара као и пронаше године сума у две стотине динара, а поред тога и 20 коваца Календара да му се стави на бесплатно расположено.

VI

По предлогу г. председника одбор је решено: да ужи одбор одређен за изврши програма рада за изду годину, прочути и штампане о уређењу „Тезиска“ од изду године с тива, да је исти умовен да са овим питањем похита како би се негово мишљење донето по овоме, могло изнети пред прву седницу Управног Одбора на решење и донети у броју *Тезиске* за 20. Дец.

ЗАПИСНИК СЕДНИЦЕ

Управног Одбора Српског Пољопривредног Друштва

државне 28 децембра 1902 године у Београду

Пошто је био присутан довољан број чланова Управног Одбора, приступљено је решавању и решено:

I.

Поднесе се понуде за испоручење француске зуперне и разије, за изду 1903 годину, и пошто се понуде отворене и у њима највеће стале, као што је утврђено особним извешеником под *Бр. 3083*, који је у овој седници о томе изврши појен, и пошто се види да је за разије понуду највишу цену г. Таса Неравић, трговац, одшваји, а за зуперу г. Њаја Милишић, трговац одшваји, решено је: — да се испоручење разије у десет хиљада килограма уступи г. Тасу Неравићу, одв. трг. по понуђеној цени од осамдесет пет динара и двадесет и пет пари у злату од сто килограма, а сене од француске зуперне у десет хиљада килограма г. Њаји Милишићу, одв. трг. по сто четрдесет и десет динара у злату од сто килограма.

Испоручење разије и зуперне да се изврши тачно по условима степара, који је обављен у 271 броју Српских Новина без обира на мустру кају је Милишић подвезо; о чему са понуђачима закључити уговор.

II.

Г. Председник спознатима како је остало нерешено питање о награди писцу Х. Пољопривредне Школе: „*Посла, сивоно и зренике*“, коју је изврши Милзин Н. Лукићевић редовни члан овога Друштва — Решено, да се писцу Х. Пољопривредне Поше изда — исплати — на име награде по осамдесет динара од штампане табела.

Пред овога, а поводом предлога г. Алексе Поповића, члана одбора, решено је да се репрезентатива овога дела г. М. Савицу и Александру Миловићу, редовним члановима, изда на име награде одесек по четрдесет динара.

III.

Прочита се акт Г. Министра Народне Привреде од 21 октобра ове године *Ибр. 18633* којим спроводи молбу Пава Милошевића, земледелца, из Коњице, да му се врати десет дина. дати на име капара за изважу бодљавке жиде, коју није хтео признати — Решено, да се молбу Паку може признати положена кауција у десет дина.

IV.

Прочита се реверат благодјиница друштвеног од 29 Априла ове г. Бр. 3571 којом ишвајата, да је изложбени 16.552-45 динара на Пољопривредног Фонда за исплату млавог капитала, важајућа овоме Фонду, а поред тога јон и 187 динара на име интереса, као што о томе и узложна књижица гласи, а сабрало решено Управног Одбора Бр. 1414 од 4 марта ове године, — па молу да Одбор решити из које ће се партије расходovati ових 187 динара — Решено, да се овај изложни интерес расходuje

из партије бугарске за ову годину одређене на непредвиђене потребе.

V.

Прочита се резерват благајника друштвеног по коме је за издвојивања Друштвених приликова носете славе Друштва од стране гостију из Бугарске, утврђено 20 динара — Решено, да се овај издатак у 20 динара исплати из партије одређене за прославу овогодишње славе и приликове.

VI.

Прочита се резерват благајника друштвеног од 15 нов. и з. Бр. 8884 према коме је издата г. Милошу Станојевићу пребавише правом резервату Министар. Народне Привреде 50 динара на име награде за рад око трајекне навигације од дукљана друштвених — Решено да се овај издатак у педесет динара ризикује из партије одређене на непредвиђене потребе буџетом за ову годину.

VII.

Прочита се резерват благајника од 30 нов. ово год. Бр. 8704 по коме је издата 16 динара на име подвоја и особени трошкова комисије, која је у топицдерској стору извршила пробе странах и влашних плутова — Решено, да се овај издатак у шестдесет динара исплати из партије одређене на непредвиђене потребе буџетом за ову годину.

VIII.

Прочита се резерват друштвеног благајника од 16 оз. ж. Бр. 8887 којим извештава, да је суза од 2500 динара одређена

за подизање зграда за угледни живинарник у Рогозу утврђена, и да за исти циљ треба још до 500 динара — Решено, да се за довршење живинарника у Рогозу може устројити још до пет стотина динара из влашних бугарских партија за ову годину.

IX.

Прочита се резерват благајника друштвеног од 28 оз. ж. својих прелазке, да се одреди ужи одбор на ивентарисање друштвене имовине — Одбор усвајајући овај предлог друштвеног благајника решави, да у ужи одбор за ивентарисање друштвене имовине ужу чланови одбора г. г. Драгутин Јовановић, Мирко Милошевић и Илија Бркић.

X.

По предлогу г. председника решени, да овогодишња извештај и друштвеном раду председнику г. г. А. Секулић, Јован Јешић и Милош Н. Поповић, чланови Управе.

XI.

Прочита се резерват администрације друштвене којим обраћа писму Управе друштвене, да је подизањем нових грађевина отежано даље гађење вјеса и довршити друштвеном и одбор унамајући ово у обзир као и ту околност што нека потребе да се оно Друштво брзи и даље гађење пола кад посети Ичеларско Друштво коме се спада у специјални издатак — Решено: да се издвојивање друштвених са свима конвојама и вјесима уступи београдско Српско Ичеларско Друштво.

О Г Л А С И

ПРВО СРПСКО И ЈЕДИНО ДОМАЋЕ ДРУШТВО
ЗА ОСИГУРАВАЊЕ
БЕОГРАДСКА ЗАДРУГА

— ОСНОВАЧА 1882 ГОДИНЕ —

ОСИГУРАВА:

живот људи на више начина, као на случај смрти (доживотно), на случај доживљања и смрти, мирас деци и т. д.

Противу пожара, грома и ексцелозије: руне аграде, индустријска и занатлијска предузећа, робу, покућанство и т. д.

Услови су најповољнији

Ближа обавештења даје Задруга у Београду, а унутрашњости поштом изводи, овлашћени агенти и повереници за осигурање.

Осигураницима из унутрашњости олакшино је плаћање и тиме, што је за сваку варош овлашћен бар по један поштом изводи, који пријављује вјесу за осигурање. И према томе, најједан осигураник из унутрашњости није дужан платити вјесу у Београд и издати се трошковима овог поштарине.

Полици за осигурање зграда противу пожара Београдске Задруге примају се као гаранција за зајмове
Управе Фондова.

34—36

ЦЕНА ОГЛАСИМА:

Малом од осам прете једног ступца по 10 пара дна; од осталих крупних вјесима по 15 пара од прете од ступца
Велик огласима од целе стране 20 динара (10 фор. а. в.) пола стране 10 дна, (5 фор.) четврт стране 3 динара (2-50 фор.)
Поред тога за свако оглашавање по 20 пара дна, државне таксе.
За оглашавање више пута 10 од сто јединице.

Преглед 3 броја Тежика. — Сточна рена. — Навоз свежег воћа у 1892 години. — О хлорози (жутици) винове
1892. — Величине. — Гласило Друштвених и подружничких вјесова. — Огласи. — Цена огласима.

ИЗДАЈИ ДВОСТОДИНИВНО
1, 10 и 30 СВАКОГ МЕСЕЦА

ПРЕПЛАТА И РУКОПИСИ
СРЕДНЕ ИЛИ
СРП. ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА
У БЕОГРАДУ
ПРЕПЛАТУ ПРИМАЈУ И СВЕ ПОШТЕ

ОД ОСНОВ ЗАКОНОМ ПУСТАКА ОД АПРИЛА
1909 ГОДИНЕ И 2004 ПУСТАКА ДРУШТВА
ОД 1909 ПУСТАКА.

Цена одавасма изложена је на
последњој страни.

ПОД МОЉНОМ ЗАШТИТОМ ЊЕГОВОГ ВЕЛИЧАНСТВА КРАЉА

АЛЕКСАНДРА I

ТЕЖАК

ОСНОВАН 1863 ГОДИНЕ

ИЛУСТРОВАНИ ГЛАСНИК СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА

СРПСКО ПОЉОПРИВРЕДНО ДРУШТВО
ОСНОВАНО 22. 04. 11.

КРЕДИТНИ ОДБОР:
ЈОВАН ЈЕКИЋ, МИЛАН Т. ГИНОВИЋ,
ЗИЛАН Ј. БАЈИЋ

ОДБОРНИК ГРАЂАН:
АЛЕКСИЈА Р. М. СЕРБИЈИ
ДОСРЕДНИКА 22. 04. 11.

БРОЈ 4.

У БЕОГРАДУ, 1 ФЕБРУАРА 1903 ГОДИНЕ.

ГОДИНА XXXIV.

ПРИТКЕ ЗА ВИНОГРАДЕ

Многи виноделци често мучу мучу са набавком притака за винограде. Добре и трајне притаке од велике су важности за винограде, а набавка притака леснога у питању шумског газдинства.

У пределима, где је Виноградство у велико разрађено, питање о набавци притака за винограде, заслужује нашу пажњу. Оно је много колико за економију, толико и за шумара. Набавка притака у самој земљи, није прилагодна на себе особито пажњу за то, што је било сувиша у набавку шума¹⁾. У месецима крече, колико је принахитих шума постојало, а општењем и одесе шуме прирешене, дошло је редом државне шуме. Притак се дакле набављао након из државних шума, а начин прављења и израђивања притака треба да нас упуту на заједнички споразум (пољопривредника и шумара) како их треба набављати на да се не огрешико ни о правила за разумно шумско газдовање, ни о начин приутовљавања, да буду јаче и трајније.

Разумије начин набавке (сече и нараде) притака из држ. шума, докће трајне користе држави и држ. шумама, а начин приутовљавања, да буду јаче и трајније, пружа материјалне и вештачке користи виноделца.

У другим пределима државних, који су од нас далеко одакле и у винопривреди, и у шумарству, питање о набавци притака за винограде, одовна је на дневном реду, и већ је пошло решено. Оно је питање постало под нас важно, и ни којима настојати, да та што пре и што практичније решимо, и решењем та тако, ако пронађемо пут и начин, како ће бити мања трајна са гледаниш еколошког, а што мања понуда са гледаниш шумарског.

Виноделци треба да што ређе сецају и набављају притак, и шумски газдинств треба да има и да спреми довољно и добра материјала за притак.

Ма да је наша пољопривредна и шумска индустрија још да невојо степену развоја, и ма да ће још дужи пут чекати, да у тој погледу пожемо одређеним правцем и чиргим корацма напред, ипак ће бити корисно, да нашим пољопривредницима општењо начин изирегисања — патанања виноградских притака, да буду боље и трајније.

Притак се дакле могу направити да буду јаче и трајније патанањем бакромним суловотом или влажни каменом. Ово су по-

тврдили резултати од живихих покушаја у правцу се тив, да су трешкови учињени око патанања едршеном важи.

Досадамо је, да патанање притаке могу надирати 5—6 пута толико, колико не патанање. Начин патанања притак је јак и једноставан. Метода патанања показала је врло добре резултате већ и прикладно ирирегисања живицињених прагова од неких врста дрвета као што је и, пр. буково.

Сирена за патанање састоји се, из једног парног апарата, који служи за патанење неузвратичној справи, која се једноставнијим раментацијем неких делова да преобрати у сврху за притак.

Узвратична спирала стоји у вели са 12 мет. дужици цилиндрично у пречнику 1-86 мет. дебелу, у који може да стане, до 4.000 притака 7 страна дугачици. На обајди краја цилиндра патане се притак, који се лако отварају и херметички затварају. Цилиндар је положе на два велика камена, који су напуњени са течнишом за патанање. На доњој страни цилиндра води цев до на два обајди камена. Она се цев затвара кад хоћемо да ивишо патане камена, а кад се отворе онда иде течност у цилиндар. Кад отаоче притак онда цев затворимо.

Течност за патанање може бити јача и слабија, прена може хоћево и да притак отаоче јаче или слабије. Јача је течност кад има 20 грама бакрова суловата, а слабија ако има само 12 грама бакрова суловата на један алтар воде. Јача течност има 5-5 стр. а друга слабија има само 3 килограма плавог камена.

Једна притак — колад од 7 метра дужици и 4 см. дебелу у пречнику, упује нешто више од једног алтар течности што чини за јаче патанање од 20 грама плавог камена, од прилике нешто више од 20 кгр. на хиладу притака.

Притаке које хоћемо да патанемо не смеју бити ни вишего суве, ни сувише сирове, и не смеју бити сечене доти да вреже циркуларне мастре. Сечене притаке најбоље су за патанање, ако неколико дана стоје на ветру или на сунцу.

Цилиндар се отвори на обајди краја, и дрва се у њ слажу до висине, до које ће доирати течност. По тој се затвори цилиндар се обе стране херметички, и шарни апарат држи се у приправности.

Кад је све оно готово, и кад су сви отвори затворени, онда се отвори нева извешу узвратичне справи и цилиндра, шарни апарат отпочне да ради, и ваздух се разређује у цилиндру. Сказалима наменштена слова на цилиндру, показује степен разређеног ваздуха. Нула показује нормално стање ваздуха, а 100 апсолутну празнину (ма да се она никад не може постићи).

¹⁾ Цена је једног томе, што су се стари виногради поклањали боји кристала (Црн. Урба).

Не треба више но 20—25 минута па да свакаква покаже број 70, који је степен довољан за паштање.

Утицајем пневматичке спирале, разређује се ваздух у цилиндру све више и више, а то разређивање дејствује великом снагом на дрво т. ј. ваздух настаје да дође у својој првобитној поравнано стање, али бар приближно овоме, те великом снагом извлачи из претка: влагу, ваздух и сокове, који се излазе у дрвету у многобројним каплицама и интерстицијарним просторима, којих има између ћелија свакога дрвета. Кад се ваздух довољно разреди, онда се престане са овим радом, закренуши славишу.

Кад се отвори цев која спаја цилиндар са казаном, онда прелази ваздух у цилиндар и напуни га све до оне висине где се налази цев за отпаше, а то је на врх цилиндра.

Кад је све готово, онда се затворе сви отвори, сем цеве која веже цилиндар са пневматичном апарату, који се преобрати у сепару за притисак. Задатак овога притиска јест, да напуни тежишћу све па с највише отворе и празне просторе у дрвету из којих је разредео ваздуха изашава влага, ваздух и мекера.

Под утицајем тога великог притиска, који често износи по неколико атмосфера, претрпе ова течност у ћелије дрвета, где још има празна простора и разреде се по целом дрвету. Пошто се преласком из ове течности испарава вода, то остаје бакиром сушеат акристуран у чврстом споју са дрветом.

Цео овај посао траје, од примање, један сат, но тој се отвори цев која веже цилиндар са казаном, да неупотребљена течност може истећи. За тих се назаде притиске. Ако се притиске што дуже суне, биће дуготрајније, а плани камен боље се веже са ћелијама, и онда га не може тако лако раставити влага која се налази у земљи.

Пре свега треба се уверити о степену густоте течности са којом се мисли паштање, јер би се могло десити да је не буде довољно. Степен густоте може се сазнати меромом за то. Кад је то тачно утврђено, онда је лако знати, је ли плани камен ушао у све ћелије, а то ћемо се осведочити помоћу аероцијан-капаја. У тој цели одвојио неспојно притисак, расцепио их уздух и поврло, па углавном пресеку предвијем са течномјом феро-цијан-капаја тако, да се добро олакши пољивена површина. За неколико минута покаже се с почетка ружичаста боја, па тек мало смеђа, што значи да има бакиром сушеата.

Дугогодишња пракса доказала је, да на овај начин паштање притиске, буду много чвршће, а то је узрок да су и много трајније. У осебни планог камена, да не да трулежи, а онда лежи најглавнији узрок трајности ватлодених притиска.

Да не би описивали цео процес и пројекне, које настају у овој делу притиска који стоји на ваздуху, и који је непростано изолован својој трулежи, ни ћемо скренути паказ само на онај део притиска, који је побијен у земљу.

Процес које се дешавају на онеме делу притиске, који се налази у земљи, веома су различите. Оне су јаче или слабије према особинама земљишта, и зависе и од тога како земља прима или губи топлоту, а по највише зависи од влаге у сазној земљишту. Утицајем влаге, коју притиске утврђује, па онда топлоте, и разних хемијских процеса у земљи, узмете се на притиску споре кривоточних биљака, које спадају у род плесни, који се налазе у горалим слојевима земљанима, где налазе повољне услове за свој развој.

Ове плесни живе у земљаним пукотинама, и кад дођу у додир са притиском, оне пружају своје мицелије у дрво, и на тај та начин разаравају, и уседат тога почне дрво трулити. Ако повољни услови за останака и напредак плесни потрају мало дуже, онда протрчу споре мало дубље у белокосину, и

тако стварају прах или трулеж, преша томе, да ли је преже суво или влажно.

Ита га овакв процес понавља се и на сувом колажу, само што је таде спорији, јер мицелије не може да лако продире у дрво, нити може да живи. Тако костоново дрво траје често и више година, док за то време нестане белокосине већ одлика. Што се тиче бороваких притиска које су добра квалитета, оне су много издржљивије због своје сложености.

Кад су притиске ватлоденим описаном тежишћу, онда не могу наступити горење појаве, због тога, што дрво постаје чвршће, а то је разлог да га плесни не нашта. Но кад је плани камен акристуран, и кад дође у хемијско-органични свој са дрветом онда поментути органични не би могли ни живети, нити у дрво продирати. Истом после више година, кад почне влага излазити планог камен, онда може да настале описан процес.

Овај спрехоз и на описан начин, могу се паштавати и други дрвени предмети, који нису великих димензија. Паштавање дрвених артикала спада у важан посао наше привредне и државке индустрије, и ово је у другим државама већ одавно у живот уведено, и код нас има великост сема за будућност, јер све дотле, док ниско довољно знања у земљи, неће нико ни помислити на паштање притиска.

Овога понављамо, да заједнички интерес наше пољопривреде и вештаке шумарства захтевају заједнички и споразуман рад пољопривредника и шумара и у овој народној потреби.

И. О.

ГАЈЕЊЕ ГУСАКА *)

Гајењем гусака доживе се и тако бавити где нема текућих или стајањих вода, али је у близини вода, већ и због тога наше, напредује, као што се јавно види на тога што су најкрхлији и најбољи сојева гусака пореклом из блисане великих вода.

Досад имају светски глас два од ових сојева гусака и то: *емденска* *) и *тулушка* гуска. Тако исто ваља нам притиско поменути и *померанску* и *ујуго-руску* гуску, које при брижљивом гајењу не постојају иза првопоменутих, а у плодности их војда и премашују.

Емденска гуска често је бела, с кљунов таним, боје као нос, отворено плавог дугом и јако померанциста ногама. Држи се поносто, забудело а вичарито гласно. Трун је меслат и једноставан и код угодних града домирује скоро земљу. Ова гуска може јаво да се угоји. Неугојена тежи 6—10 килограма, а када се угоји достиже тежину до 15 килограма. Велика гојаност, лако одгајиване младих и обале шаперја, негушани су доша природне вредности емденске гуспе.

Тулуска гуска нема тако поносто држље као емденска, али је још једноставније облика. Горња део тела боје је попельасте или сивасти-плаве а по дејима је јавије боје (кестовасте); крила, прси и трубух су отворено сиве боје (згаснате попельасте), а ова боја са отхрањив делу прелази постепено у белу. Кљу је сивкасти-кестовате боје, а ноге затворено поворанцисте боје. Тежина је приближно али скоро исто тежино велика као и код емденске гуспе. Тулушка гуска сматра се као најплоднији сој. — Као одлично укрштана, хвале укрштале чистог тулушког гусака са чистијем емденским гуском. Производи су лена, тешка, кестовата граа. Ова теже неугојена јавије Ш. Арашела и Војина 8—10 килограма, а гуспана 11—13 килограма. —

*) Das Haus- und Nutzgeflügel von Dr. E. Ed. Ballmann, bearbeitet von Otto Grünhald. Bonn 1900 стр. 6.

*) Даја се *интересно* у Токиједру.

Тудуно-сиденска гуска великом је бела, са сином главом и првим делом врата. Има сине ознаке по батинама.

Али на то ово укршташе са тудушким гускама, које ишпри доголемо мало перје ексиденских и понерских гусака а тежу тежињу мало и скоро никако не унашљају!

Померанске гуске великом су беле или беле са синим потплатом, беле и сиво-шарене, а прво ретко сивина сиве. У осталој оне се од обичних домаћих гусака разликују крувицама телом и већом тежином, а и она би различна сивина шимела кад би ви наше гуске тако неговао као оне и кад их не би покочавалио черупама. Као најбоље померанске гуске сватрају се оне из Најеројериона. Оне гуске, које се великом оштом гоје, достижу почетком октобра тежињу од 7½—9 килограма а кад се дужи гоје још су теже, јер и важио тело у исто време бива веће и дужи, па је тада могућно и јаче развијање пившица.

Италијанска крувна гуска не заслужује ово име због тога што је крувица од прва поменута три соја, но јој ово име долази због нисине, дужине ногу и врата, што је узето и меру кад јој је дато име крувна. Имена тежиња у уговореној стању носила је 6—8 килограма димле, тежиња, која се добија и код домаћих гусака кад се оне добро храни и добро гоје. Имена је плаодот до душе врло развијена, јер она много носи и обично два пута у години. Други пут почиње да носе обично у августу тако да се ово јаја једна могу употребити за насад јер је код нас у месецу септембру и октобру врло потребне паше за младе гушчице а и време је врло променљиво.

Италијанска гуска само је тако од важности, где се само младе кришаве гуске налазе и искључиво за гојење употребљавају као што се чини с руским гускама у Северној Немачкој. Овај узвод, највећим делом из Руске Полске, састоји се из обичних домаћих гусака, које никакоје ексидености и пившта заједничко некажу се још од прародбача Паласа чувеним јукипо-руским сојом, која, веће, да је нешто укршташе *китеске гуске* са обичном дошково гуском.

Китеска гуска, најважна лабуд, трубац, хонгове и хонгалду-гуска, чија је отарбана Средња и Јужна Азија и која се већ млада у Средњој и Јужној Русији тајна чиста или као укрштена са домаћом обичном гуском — која се такође убротија у горње гуске. Ова је виша и дужа но обична домаћа гуска; са својим дугачким лабудастим вратом, и својом несвојшћу показује се много ексативнијом но обична гуска, која се нешто краће крише. Једна друга одлика то је код гусана на корену кљуна кугласт нарастао а код гуске мана и плоскатији израстаје. И кљуна и овај нарастао бије су крие. Обично су боја оне као и друге гуске; лећа и крапа сиво-сива; прено главе, није и доволе дуга врата пружа се затворено-кратка пруга. Предио део врата и гробх део, црна јрсна, носе покочавиште. Код беле одлике осмла ногу и кљуна и нарастаје је право-кљу. Социо него, неко перје, равно пошке и лако одгајивање хладан — дају права китеској гусци да се уброти у ред корисних гусака.

Гуске се гаје у мношви пределима углавном због перја, а у другим оштом впр најважнију улогу добијају месо и гушчице месо. Гајење гусака суди је корисно где има још простора око ивица обрнелих травом и шред бора и рена; тамо, где се могу носе живце на стравку истервати и где мали вишакци имају толико пашника из гуске, да младе гушчице без великих трошкова могу врхих четири до шест недеља одржавати, у којој их старости обично у мношви пределима продају. Ако се још уз то имају добри сојови а добар приплодна стабла а ако се гуске не чувају докле док кри не поје, онда ће и

продаја уговорених гусака (арно или валдшмама) бити и за мало имајивше од врло велике користи.

Гуске најбоље нарадују у не одвећ топлој клими. Велика летва приноси нарочито је гушчицима опасна. Имена главна храна састоји се нарочито из ситне траве, лишћа и копанх стаблаци равнотипног зеља, међу којих оне нарочито воле познату гушчију траву. Од арнаста хране најрадије једу овас, па онда јечам. Такође радо једу угарнаку репу, арнику и слично прелотско растље. Ова храна узиче нарочито на образовање меса, због чега ексидеи одгајивачи гуске одређене за гојење хране угар-ваљом и па леће тељују где оне прво главу а после и цалу репу отлобују. Чиста-вода за вах је неопходно потребна. Ово пију много, али само у највећој нужди нечисто воду — или се чувају у шој. Гуске још врло дуго да живе. — Кажу, да је једна гуска одгајивала 80 година и друга је у 70 година још носила. — Гуске су на крају прве године плодне, али сигурно тек донајне.

Парење гусака почиње већ у децембру месецу кад су још младе благе, али великом тек у јануару, а кад су зиме јаче и са Северу тек донајне. Паре се врло радо на води и трчи се, да се јаја у овој случају сигурно оплодне. За добро и развијено потомство најбоља су двогодишња или триогодишња гусани. Гуске могу бити и материје, али не своје знаме више од 10 година. За приплод вала најважни су свеже и најдужи телом, ексиде али не одвећ тежине а никако уговорене. Ако се хоће да се сигурно зна да се јаја оплодне, онда не сме на једној гусани доћи више од четрира, а највише пет гусака. Гуске почињу да носе често већ у јануару али већим делом почињу да носе тек у фебруару или марту. Млађе гуске носе 6—8, а старије 10—20 па и више јаја — кад се она слави дан хуше. — Тудука раса, кажу, да је најплоднија и једна тавна гуска носила је од 22-ог фебруара па до 16 јуна, с малим прекидањем од четрира до пет дана — 55 комада јаја, на којих се налагло 38 гушчица, а остала су била неоплодна. Из ексидеи и италијанске гуске, кажу, да често пута два пута годишње носе. Гуске носе обично слави други дан, а врло ретко два дана један за другим. Свеже носена јаја теже од 160—200 грама, од које тежине долази на духу 22—30 грама. Мољутим има још тежих јаја. Чин су два јајета у једном гнезду, вала узети још осемено, означити друго дитумом и тако продужити све докле док гуска не престане носити. Јаја се чувају у сувиш, хладнотини, од криза сигурно хезу и постављају се у природан положај. За лежење веће се параше 10—12 јаја а само носевити међу све што је гуска носила, 18—20 комада, па се онда јачо чује, да је се тако мало налагло. Гуске које лежу, морају бити снабдеване храном и водом и морају се у случају потребе на хлад довести. Оне лежу врло стрпљиво и жарно, а последњих дана брине своје гнездо, као и донајне гушчице од луди и животине врло евергично шиптавом, гучењем крикница и жестокију ју-дени. Лежење траје 30 дана, ређе и кад је лећа хладноћа 31 и 32 дана.

Младе гушчице вала 24 часа оставити под гуском на јеру и онда их пригнети с гуском на суво, топло место. После пет до шест дана могу се у затвореном простору пуштати на поле на студи и после 14 дана не треба се више бојати, али се морају, докле не добију перје т.ј. до краја другог месеца, чувати да не погину или не оплаше своје тало. — Магла и роса често се урон прљавиу; јаја сувањана припрема може их убити. Кад су обрасли перјем, онда су много очврсла и слакијима. Прва храна за гушчице то је хлеб који се замеша са ситно исецканом копривом или некиим лишћем од трава. Трећег дана даје им се ситаног сира са штећником или јеменином јармом а донајне пожељних сувних исецканих коприва, или реле са копривом, гушчицим травом и мекљана или брашно.

Тек после четири недеље може им се дати покашљен овал. У пролеће поред тога ваља их истеривати на папу, после жевне на странику а нарочито на овена и јевочна страница. Од свију трава најледа да и гушчиња и наторе гуеке највише воде пољачице трава.

Гуеке се гоје ради меса, масти, перја и црне цигериде (једре). Пре по што се отпочне с правим гојењем, ваља се побринути за то, да што више меса набави, и ако се ово највећ извршило на страништу али ако се страништа ишеу могла употребити за папу гуека, онда се мора ово згодном храном поштити. За овај циљ ваља хранити овена, а може и јевочна, гранском, кукурзном. Зрнаста храна најбоље дејствује онда кад се 24 часа повасели и кад се помера са ситно поваселом арком, репом, угарачком или кувањем крошњом. Разуме се, да гуеке које су тек огушале и оне које још нису потпуно перјене обраде, не треба употребљавати за гојење, јер оне у првом случају требају 5—6 недеља да добују перје и за ово време, па и при најбољој храни, не набављују ни месо ни маст.

Гуеке се клаујају у затвореним одвањима са нарочито спремљеним налушкама, које се спрваљују од лишња и јемине или ошине прецирне (оно се двоје змеси с врлоном водом или млеком и онда слабо перјачи) и пре употребе потоне у воду или криво. Често, свежа вода мора стојати увек на ривозајелу, а у њу је најбоље налити и нешто дрвцањег песка. Гојење се довршава отприлике за 4 недеље а ваља знати да се с гојењем не претера и да се превиерно гојење гуеке не узгуде. У Француској и у Елзас-Лотарингији сматрају се хелда, овал и гранчи као најбоља храна за стварање меса; прошир брашно, а нарочито храниљна јазна градина као: ораси сних прста или кукурза и уље, маст или јид — као праша средства за гојење. У пределу око Тулузе и околиште у Луизи Француској затворе се више гуека у пространу стају и туни или се гуека похуку једном левака два пута дневно набубрелима кукурзном и даје им се доволно свеже, чисте воде. Отприлике после 4 недеље, пошто се око 30 литара кукурза доведе, оне су потпуно угодне. Да се у исто доба велике и мале цигериде промешаду затварају се гуеке у утке камене, црете се с почетка за једну и највише кољко хоће, па се за тај циљ клаујају зрнастом храном или налушкама два пута дневно и даје их се пошто уда или

масти. У суд с водом може се покато утврдог дрвеног угљена, да би им се жељче повећало. Многи гојачи употребљавају место налушка кашу (која се од неког количества употребљава) коју помоћу левака спајају у гулу. Други дају највише сиво налушке или кашу а у веће само уље, маст или дој. На тај начин гојење гуеке за 4 до 5 недеља достига чисто тежину од 11 килограма, од које је 2 до 3 килограма маст, $\frac{1}{2}$ до 1 килограма тежине црне цигериде (једре). На обали Источног Мора а нарочито у Пошорту, гуеке се побавице и вод јемном поморанског гушчињег сувог меса чине изапанет трговински предмет. Чувене су и ривенландске.

И трговина перјем је напредни доста је значајна. Гуеке се чувају чим су потпуно израсле и перјем обраде што се томе позиваје што се прила кад репом гушчиња. Пера су тако потпуно израсла и еластична. Мешине перја брзо напушта и то се мора предпретити да се не би ишједно перје изасубило. Гуасани су у многим покрајинским снама два месеца чувају, по други постаја шта више и гуеке и кад-тад на врло неизгодан начин и на велику штету прикладног стабла, које природно врло задржљиво. Прикладно гуеке не треба од октобра месеца па до пролеће мењати перја чувају а гуеке бар од октобра до марта. Ако се, пак, на неки други приход рачуна онда не треба их чувати до маја месеца. Ко хоће своје прикладно стабло да побавица, треба гуеке само тада да чува кад испадне појединим перја навоштеније да је отпочело митарене (вешане перје). И гуеке које се за гојење употребљавају треба, као што све раније напоменути, бар шест недеља раније да се чуваје (перулају). У сваком случају хоарају се гуеке после чувања (перулања) добро хранили. Ваља чувати перја и перјене по прима, трбуху и венту прила — онда се налази најперје и најбоље перје. — а велике перја на прилика треба оставити, јер иначе прила олабаје, сипаду, отворило се и нугу по земљи. Порочице је на многим местима забрављено — с правном — да се гуеке са свињ отујају (перулају) по прима и по трбуху. Као најбоље перје које нугу еластично остаје и као најбоље наперја, ваља оно од жњих гуека а нарочито од оних које су добро хравене и од оних, које су на води живеле. Врло је мада или скоро никаква разлика у доброту перја, кад се заславе гуеке одах по славу шрезно отујају.

ПОДЛИСТАК

ГРАВЕВИНАРИ У ЖИВОТИЊОСКОМ СВЕТУ

Први мештаци у гравевинарију у животинском свету, неоспорно су *ароци*. У погледу интелектуалне лакувају они прво место међу бескичњацима. С арком се може казати „интелектуалци“. Јер за рад оних ситнијих животиња, који јасно повладе свесност о уторку и последици, није довољно ово свесно обично обичајне инстинкти.

Мрава образују народне и читаве савесе у којима све по употребној реку иде. Ако је правца државна вретина народом, онда мора једна део малог постојати да се неси. То се врши без снаге, без битке, без убистава. Тек на двадесет корачај од места свога рођења, засипају несвесним попу драмљу, са дивним гравевинама. Њим начин правца оних становна повладе велику интелектуалну. Мрава се, који своје станове граде од песка и калеччиња, слаже при правцању својом конструкцијом, коју употребљавају и људи при правцању њених градењина. Мрава интрузују последње својине зидова нешто изпред тако да се свидети отвор нешто јави и терет свода лажни. Оно интрузиране зидова не олакшава малим гравевинама доволно својине вихових одја, јер је за то материјал који им стоји на расположјео сувине пуљавица. Свуга они унаваљу распон својина тиме што у средини подижу стубове или жебу од зиди до зиди комаде од бљаква, које пра улогу тренера а

подупирачи. То су, дакле, у основи стаја средства, којима се и човек слажу при градењу својина и кровина.

Један познат интелектуални постојати и врзука или оне интересавне ствари по својим тачина посматравања. Чи је примечан у једној свој градењини зградом прикладно поваселих одвањка које се горе још отворена била. Да не би ништа на шта интрузи, обухито је свугу наваљу на једну одвањку одвањке у коме је радио једни једни зрнчи. Она је повасели негрене зидове на својој доволно велик сирини. Да је остао само оно један и по ситнијар велики отвор да се носира. Мрава је приметио у главној градењини једну трамву, која му је изтекла згодна да свод покриве. Мрава динесе мало класке земље на врх трамве да повладе и утврдила инста. прете отпора на крај отвору. Али је сламка била кратка и само се врхотомо сачети. Мрава, који је радио, одмах оде на крај сламке и онде је догле глобао дух се мист није само и отвор покриве. Тада утврди он да најкрате нешто тако начини кров.

Мети научавачи говори и о овоме случају који потврдује велику интелектуалну враву. У неговој башти била је једна пљавка, која је рањала добро и давала сладак плод. Она је поваселила добро дошла мравима. Да би изодне славу, обмота он стабло са једним претеном ланком. Мрава која се хтео одвојо горе — били су сарченици. Она докучавше много друзова који онашине смислу, која их је одвајала од плодова и њихове другове горе више претена у ронету драмље. Наједном неочекиво сви брава негод претена од ланка. Али носећу претеног врмена омет су били др и слави од њих ланком по једно зрине носе у претен од ланка и до све један за другим. То се вршило тако нешто и брзо, да је да непуца два часа био начини пролаз

Гуске се већини слажу с другом пошитој живиној, и, уопште говећи, врло су мирне. Да се оне, а нарочито гуски за врши парева, и додије су заштитица своје породице, бране с највећом храброшћу од напада животиња и људи, природно је и то је само једна врлина. Само то не ваља што и гуска и гусак нападају често гусчиња других гусака и оне често убијају. Матори гусци често су врло агити, а кад-кад и маторе гуске — и нападају децу и одрасле, туку их крадљив и ујо-лажу својим снажним кљуновима.

Гуске, ипак свој живином, не траже бог-зна каква живинарства. Кад одрасту доводи им је обичај заједно са сувом просторијом. Природно је, да је било затворен живинарства, који се може добро проветравати и замрачњавати с обзиром на двокојске и четворокојске ловове. Гуска, која лако, и млади гусчиња морају имати затворен, заштићен простор.

М. И. Лук.

Шта да се ради са „пшћима,“ кад се воћке пречишћавају?

Пшћ или *мљави* су подне шабљике, које на старијим воћкама избијају. Они избијају или из савог штабла, или из грани старијих воћака. Полема избијају они пшће и на мљавих воћкама, али само на омама, које су потпуно орезана. Пшће су увек пшће и дугачки латораст, на којима су пушци врло ретки и слабо развијени. И сад је питање: *Шта да се ради с овим пшћима, кад се воћке пречишћавају — пречишћају?*

На ово питање, одговорили се у уопште овако: „*Где код пшће избију, парете, треба их одсећи, поштити.*“ За поштитане ових латораста, пшћа, било је, на и сад још има нарочитих пољока. Пшће су се сматрала као лека отицари, који су на слабу и гранама само на штету дотичне воћке порашћивали, на оне узалудно храну прелили, у круни чини некег правили, а напхара имену плода доносили. Тако се то мислило и судило, и онда није никакво чудо да су воћари пшће неваљале поштитали.

Данас, пак, на другаче судило о пшћама, пошто смо се уверили, да они параста иста тако могу бити плодни, као и преко прстена од лена којим је био сасвим омогућен сабрајај жрва од доле на горе и обратно. Дотичан научац био је овим тако изненађен да је овим интеллигентним животињцима оставио плодне потпуно на уживање.

Унутрашње се колоније израде доста изгледа као унутрашње неке парасте. Умине иду у свима правцима и стоје једна с другом у вези. Сви чланови једне колоније међусобно се понашају. Држи се да ово понашање далази по мисао. Дође да лежи стран мрак у колонију, то се он или одмах протерује или остаје. Међу овим живи мрак другарски и врло пријатељски.

Мрак провде зиму у најдубљим просторијама своје грађевине, у угодном стању. Тек у марту изимах их сведе омет на површину земље.

Најбољи мрак живи у Јужној Американи. То је путнички мрак, који своје често пута до метра високе станове испуњава лишћем од дрвета. Једна колонија ових мрак може да два часа излезе једном дрвету одлучити лишће. Једна мракчиња изде једном дрветом једно своје дрво од мрак да сасвим и начини једнек ово дрвета и испуни га водом. Интелигентнија мрак побрела је и мракчиња. Они доносе око стот и воду и мракчиња једну врсту покретних моста и тада за кратку време склизну све лист с дрвета.

М. И. Лук.

други латораст, само кад уверишце, и до извесне дужице парасте. Дале смо на потпуно убеђени, да пшће имају беско-рисни и неограничени параста, да они избијају услед разних узрока, и да има случајева, у којима би било штетно, кад би се пшће поштитали.

Пшће могу избијати, порашћивати на воћки услед не-замисаљивих покрета, него тако, као што код неких воћака из-бијају изданци на жила, кад оне потпуно или потпуно породице. Кад се на воћку помету у дивљака или чизмама, на тај начин уметнички поједине делове на дотичној грани где ста-немо, онда ће на тих местима, *као буде воћка у шуми соку*, избијати пшће, нарочито на повољеним старијим гранама, на које смо случајно стајали. То већини била код једног воћа, јер је оно у свима деловима воћке и остатак. Ако, диле, на тај начин названи пшће парасте, онда их треба без да-љег размишљања, одмах отирих ножем до самога корена глатко одсећи.

Пшће у велико избијају и онда, *код воћке пратице* овим сиса, *код ју одуина или град оштеге и ошаме*. У тим случајевима, кад је круна оштећена и изломљена, понају сад суваним соком куд, него стварају сами нове латорасте, пшће, у којима ће се изупотребити, потрошени воћи. У овим случајевима, дала, ми би погрешили, кад би оне пшће по-секали, јер се повољене и изштеване гране, које, према отири и сасећи корачи, овим пшћима могу увек омамо надокнадити. Пети је тај случај и код ових воћака, које болују од рака. Ми ћемо обоље гране испод бољног места одсећи, а пшће ћемо употребити за образовање нових грани, односно нове круне.

Често ћемо видети, да пшће у већој мери избијају и онда, кад се при пречишћавању воћки, при пречишћавању сувомим гранама, у том месту протерује, — кад се неваљале круше и грати. И онда ћемо задржати оне пшће, који су на воћки најздесијење избили и с којима ћемо бити у стању да крну обновили и правили јућ воћке дано. Свеми је друго, кад после пречишћавања старијих воћки избију пшће испод калемљених жеста на круни дрвета. Ми ћемо у том случају вистити да ти пшће порашћују, док се млади калем не отргну, док не буду у стању, да могу све сокове са своје порашћивање изупотребити, и с тога морало поступити те пшће у-клатити, јер би иначе навалали сви сокови у младе калеме, што би их могло врло лако упроштити.

Пшће избијају и онда, *код с калем границима* с подлогом (дивљак) не воћкара, поглавно онда, кад је подлога у порашћивању јака, а калем-гранчица слабија. Ова погрешка, која се учини са неваљом при избору подлоге и калем-гран-чине, не да се нише поправити; пшће ће да се ошле, а калем ће да страда.

Полема избијају пшће и услед *пречишћења жрва*. Може вистити случај, да воћка са својим жиљма допре у неке слојеве, који су богати са хранљивим материјама. И ита онда мора да вистити? Досадама круна није у стању да изупотребити сву храну, која јој сад *својим* придолази, и онда омаво морају да створе неке излази у избијају пшће. И на овај начин постале пшће не треба узламати, јер ће онда још у већој изолацији навалам и уживати гору. Много ћемо боље учинити да у том случају оставимо јаке за посебање круне, и само оне слабије да пошечемо.

Сатака је друга стар, *код у старије воћке помету вр-хови на гранама* да се суне, а у исто доба и пшће да из-бијају на старијим гранама у близини дрела. У том случају напује нам сива воћка, да су јој жиље доспеле у неплодне слојеве, или да је изашло место испрелино, на нека нише до-водно хране, да би се воћка и дала на тож жету одлучити моста. Ово последње виститиће пошачице код ових воћака,

koje su preduzeto sačene. I gde možemo ni o tome da se naj-
 bolje uverimo? Nigde bolje ni očiglednije, nego na našim
 preduzeto sačeni plivačima, gde se oko naše grane suše, a po
 sredini sazbeju ptički. Bilo su se među sobom isprepiritali,
 zamisliti se ispričano i voške u porašivanju stuku. Ako
 imamo dovoljno ljubeta da možemo obaviti voške redovno ne-
 ljubiti, a uz to još i nekad dobre zalati, onda ćemo ih
 moći još za nekoliko godina u odrazi da nam rabažu; u
 tom slučaju ja ćemo ih podmladiti, t. j. mi ćemo ih najviše
 ptički, koji su u sredini stare krune porasli, u nekoliko
 skratiti i od njih sad novu krunu obrazovati. Ali, ako se
 ne može da pobužava i da zalata, onda i ne вреди podmla-
 đivati, ni ptički sebi; prirodno traži svoje, i tako će onda
 voške malo ni malo prosperati.

Najopasniji su oni ptički, koji iz samega stabla po-
 rabažu; i to je obično najsigurniji dokaz, da je voška
 dublje no što treba usavršena, u kom slučaju ovaj dublje usavr-
 šena deo stabla smeta pravilnom nevaži sokova i na više
 u krunu; a kao se to tek kod starijih vošaka može da pri-
 meti, to je onda vrlo teško zalati vošci i pomoći. Ode-
 sećamo tih ptički ne možemo ništa, jer će na njihovo mesto
 odmah drugi, lovi porastiti, jer se nije udalio uzrok, da
 se tom neprestano izbijanju novih ptički stane na put. Je-
 dino što bi se u ovom slučaju moglo učiniti, to je, da se,
 za vreme još, otkoda ledla svud opalo stabla, u koliko je
 ovo dubave još. Ništa se bolje učiniti ne može; pa i
 ovo nije u svakom slučaju baš sigurno.

Ni prednavedena vidimo daleko: šta sve može da iz-
 zove porašivanje ptički, i prema tome, na što imamo da na-
 zliko pri prečišćavanju, profirivanju vošaka, odnosno uzalazima
 ovih, raznovrsno poraslih ptički. — Kad uočimo ptičke na
 voškama, onda treba, pre no što bi ih odelali ili ostavili,
 da pronađemo pravi uzrok: uzrok čega su oni izabili, i onda
 se, prema naravi naloženom, možemo tek rešiti, da li da ih
 posetimo, ili da ih ostavimo. S toga ptičke ne smeju skratiti
 nekadašnje samo iko nekorišne izrastu; oni su posrednici iz-
 među voške i vošaka, jer su oni kazuju; gde je pravi uzrok,
 što se voška u porašivanju porastala. — A mislen voškar
 treba ovaj govor da razume i no nežu da se upravlja, i onda
 će увек добро урадити.

Dr. Galov.

ИСКРИЦЕ

Пазите на ветру и светлост!... — Шавајрске
 „Feuer- und Lichtung“ donece ove opomene, koje i mi, zbog na-
 šihе важности, svojim читоцима саопштавамо:

1. За осветљење умикај увек најбољи петролеум (мас).
2. Немој никада лампу дрмцати кад је хоћеш да прене-
 сеш или са стола дигнеш.
3. Никада не већи лампу на крај стола или на венту
 неког предмета.
4. Никада не пути лампу кад је запаљена.
5. Стевак (свечна) треба увек да је чист и да се лако
 може одарнути и запалити.
6. Немој никад гасити лампу дувањем одвоза.
7. Не иди никад са својом у одну где стоји одело, на
 гувно, у сеница или у оне просторе где је слама или други
 запаљиви предмети. Никада не остављај тамо светлост.
8. Кад радиш у кући у вече, кад идиш из собе у собу
 или на куће и у кућу; кад хоћеш да легнеш и т. д. увек про-
 лажај увек своју. Свеће су јединице, не могу експлодирати и
 за нешто ствари употребљивају се у лампе, јер се своја можда
 и запали, а лампа не сме.

9. Палидрва треба да се чувају у земљаним судовима
 или у судовима од цинка.

10. Пре свега увек бржише свако палидрве чих ни
 га употребити, и никад га не бацај кад горе или кад је жар.
 Нарочито паз да га не бадин у кошар с хартијом, у немо
 или поред завеса. Обично се ова оваква обрба на лампу која
 се пали или на четару, дулу и т. д. и палидрве које још горе
 баца се на гле. Воде би било да се употребљене палидрве
 остави на тавар или да се у ње бади.

11. Најпироручливија су палидрва начињена без осе-
 чора, која се само у кућу могу запалити.

12. Нећу ваља у јесен и у зиму најмање један пут пре-
 седети, а то треба да запирни стручњак. Сви чупци и опали
 морају се тачно председати.

13. Ако се поред већи или вишоких чувака налазе празни
 простори — као што је то обично случај — онда у ове не
 треба никада остављати запалена традина.

14. Никада не треба метати дрво да се суши на већи
 или огништу.

15. Нећу или огњивати треба да су у таквој стању да
 усајан угал или дрво не може пропади.

16. Никад не ваља и не треба жар или немо савити у
 дрвене судове.

17. Завесе треба да су тако наменене да пролаја не
 може бити на гасни пламен. А светлост не треба да је у бли-
 зини завеса.

18. Увек при раду око ватре и светлости ваља имати на
 уму опасност и штету које оне могу пронаести.

Б Е Л Е Ш К Е

Како треба да изгледа стока коју хоћемо да
 гојимо? — Свака ко је на кад стоку гојно, или да није
 свесидно гојати и угодити само гало. Да ту има врло велике
 разлике и да се често мора изабити ако се уличи несретан избор
 стоке за гојење — свакоже је познато, а да омет земљорадници
 треба на то паз да паз да што јединице угоди своју стоку и што
 bolje прода — сваки је природно. С тога, диле и избор
 гала за гојење од вола је велике важности и ко с рачуном
 ради, тај мора и на то највећу пажњу обратити. Иза спољашњих
 знакова по којима се лако може изагнати: да ли је неко гало
 угодно за гојење или не, а они су тако врсти да их свако
 врло лако може уочити и нама се користити. Ми ћемо их сад
 навеати у оне што иде:

1. Грла која с успехом хоћено да гојимо и да отуда касне
 видимо не смеју бити заторица од 7 до 8 година.
2. Она морају имати ови костру.
3. Прса треба да су им широка и дубока.
4. Трун треба да је одруга и обан, не сме висити а не
 сме бити ни потпуљен.
5. Слабине треба да су широке и пуле а сами простране
6. Вутине треба да су пуле, месевате.
7. Брета ваља да су широка, а леђа да су права и та-
 коже широка.
8. Грбени јак, широк.
9. Кожа треба да је дебела, мекана, покретљива и да
 се лако може руком изабити. Ако је кожа млатива и сунје-
 раста, онда је то знак да гала не једу добро.
10. Најзад грла која хоћено да гојимо морају добро јести,
 морају бити мирна, на ћено ток тада имати ухепца у гојењу.

Крв је врло добра храна за домаћу живину.
 — Као што је свакоме познато крв садражи доста азотног

градина, koje veoma povoljno utiče na pesivo kvasine. Kao što je mnogobrojna ostalega utvrđeno, kvas se vrlo uspešno može upotrebiti kao hrana za mlad koja se razvija i raste. Oni pri tome je važno da se zna u koje obliku treba kvas da se daje živini. To i hoćemo da pokažemo. Ima mnogo načina kako se kvas priprema za hranu živine. Da pokažemo samo dva najrazličitija, najbolja i najlakše izvodljiva. Ima tako jedan vidlograj kvasi pomešati sa tri vidlograja rjanog brašna, to zalestiti, načiniti malo hlebove i ispeći u peći u kojoj hleb peče. Neke vititi bolje ili hranljivije od onoga, pa i samo neke (koje se često putu kvasini daje) nije tako hranljivo i tako dobra i ukusna hrana za vnu živinu. Drugi način priprema kvasi da hranu živine sastoji se u ovome: Kvas se sape u vrlo čestu platinu kesu pa se u voj prokupa. Mnogi živinari radije ovoje pripravljuju kvas za hranu živine.

Uvereni smo da se nijedan živinjar neće kazniti ako upotrebi kvas za hranu živine — naročito one od koje se nada da joj dobro pšee. A kvasi he baš vrlo dosta i u vlasnicima i kod svak kome za svojoj domaću potrebu za koju vrstu stoje.

Zna se kvasi kome drugo savetovati, leti, pak, nije to korisno. S toga se leti upotrebljava mala količina za hranjenje živine a ostatak se odnosi na gomilu za čišnaju (gomolost), buvanje i tu se ostali kubitom dobro iznese. Da je kvasi vrlo dobra i kao kubit — poznato je svakome malo obrazovanijem zemljoradniku, pa s toga u ovoj kratkoj besedici o tome ne navedemo naročito ni da govorimo.

Zasađujte višnje po pašnjacima, kosama i stranama i t. d. — Istovadeno klijetno Vošarstvo za naše predike veš višnje puta u *Teževcu*, Nivovalnomskom, da u ovoj našoj Bogom blagoslovenoj zemlji, Vošarstvo može biti jedan od najplativijih i najizvornijih izvora prihoda seljackom staležu, pa počinju i saoj države. Dosledno tome, ako hoćemo imati još jednu važnu okolnost da ukazemo. Pašnjača na koje se stoka najviše moge korisno poslužiti za zasađivanje višnja. Nesto tako i koje, strano, nekolicite strane. Višnja je vrlo malini zadovoljna i ravno dolosni veš godnje ploda da stoka ima koristi koji ju gaji. Za pašnjake, višnja je u toga dobra što brzo raste, što je vitka i visoka te stoka ubrzo ne može dohvatiti grane i unistavati ih. Plod od višnje upotrebljava se za salko, za kompot (sukavno voće) za sirančane ošak od višnja, *ranjice ovinjekom* i drugih raznih poslastica u domaćoj pripremi — dakle svek he se baš dovoljno upuaca da podužuju količinu otkune. Višnji ne udi tako kima kao trešnja; tiče nerado jedu višnju, a ona i ceta za 10—12 dana dodaje te joj, dakle, i vrak ne može godnje vikoditi kao ostalom voću. Razlikovanje višnja može se slobodno vršiti izdancima, jer oni veš zadržavaju sve osobine svojih matere. Kad se voške — u ovom slučaju višnje kubitre ovni kubitroni koje ni najviše hranljivih gradiva i u najizvornijem obliku daju, one mogu iet, ali i višnje puta veš priinos da daju po obično. Višnja potrebuje ona tri hranljiva gradiva, alet: fosfornu viselnu i kalsi. Mesto klor-palijuma na lakšim zemljinama valja upotrebiti kalsijet.

Pašnjača i kose izloženi su sušni. Tu je za kubitre, dakle, najbolje upotrebiti kalsijet, jer on drži zemlu u vlaži, a i trava u sepci pokojnije bolje raste. Višnje obično imaju rastestruvu krunu tako da se ne treba nikako bojati da vešne moji trane pod vlaži dobro raste. Sabejne treba tako izložiti da voške od voške ima odstojalo 7—10 metara i tada se kiva i dobar pašnjak, a i vladova se od višnja zbrajaju, te se dvostruko koristi ima. A da he stoka na takvim pašnjacima imati i hladovine nije potrebno ni da pominemo.

O važnosti višnjeg drveta kod nas je dovoljno sasato. Boga ne krai da — u svome sopstvenom interesu — i to pro-

čita, neka he kaji truda što he zimskih večeri preturati *Teževcu*, jer, uvereni smo, kad sve bude pročitao znašie šta treba da radi pa da ima sa svojih pašnjaka i kosej strani, ogromne koristi.

Г Л А С Н И К

Poljoprivredna nastava u ruskoj vojsci. — Mn svo ranije imamo čitaloška spominjali kako se u Немачкој, Француској, Италији, pa i drugim државима, poduzeo mnogo na to, da se vojnicima drake predavanja iz poljske prirode u vreme kad imaju da to slobodno vreme. Da je ovo poobino zgodna i korisna stvar, biće svakome jasno. Kalka je poljoprivredna nastava u ruskoj vojsci hoćemo da pokažemo sa ovo nekolicino redaka, iz stranih listovima, koji o tome u poslednje vreme vešti donose. — U Rusiji drake se poljoprivredna predavanja vojnicima samo u nekim divizionima. To se čini sad u malem obimu, neuglavno s toga, što se želi da se vrlo vidi uspeh u ovni divizionima da se od toga zavedu i u svima drugim divizionima. Od 1897 godine u Divizionu u Bobrovinu drake se predavala iz Gradinarstva a od godine 1899 u svima pukovima četvrtie divizione višnje se vojnicima u poljoprivredne nastave kursove na vojna kima obično do 50 učenika. Nastava se deli na tri kurse, od kojih se jedan drski u *proleće*, drugi u *letu* a treći u *jeseni*. Prvi kurs predava se aprilu mesecu i dovršava se u maju a polaganje se predavanja drake iz Gradinarstva, poljoprivredna zemljstva i negovanje usovnih biljaka. Pored toga se drake praktični kursovi u kubitrevu, zemljinu, obradi zemljinata, sačuju vošaka itd. U leto — od 15 jula do 1 septembra — predaje se o kositelji, žnada i žetvi stružima, o vrinidiji, prečishnaju kizneti hrane, kubitrevu zemljinata, sačuju ovnih usova itd. Jedini kurseni drake se u septembru mesecu i ni višnje se pored teorijskih predavanja pokazuju ovni praktični radovi koji se odnose na negovanje vošaka i pripremu zemljinata iz sačuju usova.

Prisvojen mesecu oktobra drski se čini u prisvoju komandnata divizione i pukova. Na ovom mesecu učenici se ispituju o praktičnim radovima i pored toga objašnjavaju im se pojedine važnije stvari, koje oni ranije nisu skhatili. Teorijski radovi traju tri a praktični pet časova.

Poljoprivredni nastava u vojsci uševana je onako kako je potpuno mogu skhatiti vojnici i sastoji se poslano u istavama i odgovorima.

Pri praktičnim radovima svaka učenik višnje puta praktično radi ono što mu je u teoriji predavano.

Četvorogodišnja nastava, pri ovojkoj poljoprivrednoj nastavi, iznolazila je, da se vojnici u svakoj useskoj slušali sve predmete. Vešnja vojnika, na ovaj način obrazovanih, upotrebljavala je u gradinama, parkovima i vesobaninima dotičnog puka, s vrlo dobrim uspehom.

Vešnja vojnika u Sjedinjenim Severo-Američkim Državama u godinama 1895—1901. — Ministarstvo Zemljoradnje u Sjedinjenim Severo-Američkim Državama kolicilo je utrdljivo žetvu kima u 1901 godini. Drvešni da he to i naše čitaloše zanimati mi, u ovome što ide, spominjavamo te podatke.

Године 1901 произведено је	ХЕКТОЛИТАРА
<i>Пшеница</i>	261,961,000
<i>Кукуруз</i>	532,282,000
<i>Ово</i>	257,883,000
<i>Ражи</i>	16,620,750
<i>Јечмо</i>	38,476,550

Преглед који ћемо сад навести показује колико је којим усевом билд засејано и колико је принос овог у хектолитрима. Засајана површина је у акрима, а једна акра равна је 40'467 ара. Тако билд је:

Пшеница	ЗАСЕЈАНО АРА	ЖЕТВА 1000 ХЕКТОЛИТРА
1895	30,047	163,480
1896	34,298	149,689
1897	38,157	185,552
1898	44,062	242,550
1899	44,622	191,545
1900	42,486	182,780
1901	49,896	261,961

Погодином	ДАСЕЈАД АГРА	ЖЕТВА 1900 ХЕКТОМАТ.
1895	82.075	752.898
1896	81.057	799.356
1897	80.095	664.838
1898	77.721	678.464
1899	82.108	727.350
1900	83.321	736.786
1901	91.350	832.882
Освеи		
1895	27.878	288.555
1896	27.560	247.571
1897	25.730	244.568
1898	25.777	255.217
1899	26.341	278.062
1900	27.365	285.194
1901	28.454	257.883

За остале узеве није преглед још састављен. Као што се то из горње прегледа види засејана површина висином и кукурузом из године у годину увећана се а засејана површина осам постоје да се увећаје.

Колико има шума у Сједињеним Северо-Америчким Државама! — Шуме су у Америци пререзане и по најновијем извештају простор које оне захтевају велики је 1,094.400 енглеских квадратних миља. Једна квадратна енглеска миља има 59 км². Из овога је јасно колико је пространство под шумом, а најновишмо само да се у колико доба отпочело са шумњом и рационалном привредом шума и да је купљено 4 милијуна акра површине ради подизања нових шума.

ОДЛОМЦИ ИЗ АГРАРНЕ ПОЛИТИКЕ.

Књига коју сам раније дао у штампу готова је и износи 11 штампаних табела велике осмине.

Мале се сви они други и познаници који су изоставили број књига издати да да исте што пре поштом поштом, како би их се књиге могле послати.

Не о тако малим и све оне другове којима је потребан извештај број ових књига да што пре изврше поручбу и поштом поштом, јер сам штампао само 1000 примерака.

Цена је књига *један* динар. Ко узме ит кожда добила једну књигу на поштом. Књижевницима дајем уобичајени промет.

Прегледати се може слати потписом из унутрашњости Србије, а она господа из Београда, који желе узети књигу могу прегледати поштом и књиге узети од магацинара Нолдоријевог Друштва г. Београда.

Поручно скрешем поштом на ову књигу државним спољном и учитељима и свештеницима.

1 јануара 1903 год.

Букоро — Негоши

М. Т. Грковић.

Управител. Вазарско-Београдско Школе.

О Г Л А С И

ПРВО СРПСКО И ЈЕДИНО ДОМАЋЕ ДРУШТВО
ЗА ОСИГУРАВАЊЕ

БЕОГРАДСКА ЗАДРУГА

— ОСНОВАЧА 1882 ГОДИНЕ —

ОСИГУРАВА:

живот људски на више начина, као на случај смрти (доживотно, на случај доживљена, на случај доживљена и смрти, мирал деци и т. д.

Противу пожара, грома и експлозије; противу зграде, индустријска и запалјена предузећа, робу, покућанство и т. д.

Услови су најповољнији

Ближа обавештена даје Задруга у Београду, а у унутрашњости поштом, оклањени агенти и повереници за осигурање.

Осигураванима из унутрашњости олакшано је плаћање и тиме, што је за сваку варош олакшан бар по један поштом, ради пријављивања улаза за осигурање. И према томе, најједан осигураник из унутрашњости није дуван слати улаза у Београд и плаћати се трошковима око поштарине.

Полици за осигурање зграда противу пожара Београдске Задруге примају се као гаранција за зајмове Управе Фокдова.

85—30

ЦЕНА ОГЛАСИМА:

Малим од петит врсте једног ступца по 10 пара дни; од осталих крупних изнеше по 15 пара од врсте од ступца Велики огласима од цеој стране 20 динара (10 фор. а. в.); пола стране 10 дни. (5 фор.); четврт стране 3 динара (2-50 фор.) Поред тога за свако оглашавање по 20 пара дни, државне таксе.

За обавештање више пута 10 од сто јединице.

Преглед 4 броја *Тешака*. — Притице за књигоград. — Рајење гуски. — Шта да се ради са „пучињима“ над се војни прећупавају. — *Нодиски*; Грађевинари у животњем свету. — *Векрине*. — *Белине*. — *Гуски*. — *Књижевни оглас*. — *Почетак*. — *Цена огласима*.

ИЗДАЈА ДЕСЕТОГДИШНО
1, 10 и 30 СВАКОГ МЕСИЦА

ПОД МОЉНОМ ЗАШТИТОМ ЊЕГОВОГ ВЕЛИЧАНСТВА КРАЉА

ЦЕНА ЛИСТУ

АЛЕКСАНДРА I

ТЕЖАК

ОСНОВАН 1899 ГОДИНЕ

ПРЕТПЛАТА И РУКОВОДИ
ПРЕКЛОН СЕ
СРП. ПОЉОПРИВРЕДНО ДРУШТВО
У БЕОГРАДУ
ПРЕПЛАТА ПРЕМАЈУ И СВЕ ПОШТЕ

НА ОСНОВУ СТАВЉЕНИХ ПУТЕВИХ ОД АПРИЛА
1900 ГОДИНЕ И 234 ПУТЕВИХ ДРУШТВЕНИХ
КОЈИ ПОСРЕД. ПИСАЊОМ.

Има огласних места која је на
последњој страни.

ЗА СРБИЈУ
НА ГОДИНУ 8 ДИНА, НА ПОЛА ГОДИНУ 5 ДИНА,
ЧЛАНОВИ ОБИЧАЈНИ, ЧЛАНОВИ СВЕХ ДРУШТА,
ПОДПИСНИЦИ, ОСИМ, НЕМАЈУ, ГОДИШНО ПЛАЋА
КАДРА, ТАКО, ОБИЧАЈНИЦИ, ЧЛАНОВИ ОБИЧАЈНИ
ЧЛАНОВИ И ЧЛАНОВИ НЕМА ДОПЛАЋА ЛИСТУ
ИЛИ НАИКО, АКО ПОДАШЕ ПРЕПЛАТУ ПЛАЋЕТИ
24 ДИНА ГОДИНО.

ЗАМ СРБИЈЕ

НА ГОД. 8 ДИНА, ИЛИ 4 КОП. А ПРЕД. ПО
СРП. ПОЉОПРИВ. УДРУЖЕЊА И ЧЛАНОВИ ЧЛАН-
ОКОНА КАО И ЧЛАНОВИ НЕМАЈУ ДОПЛАЋАТИ
И ЧЛАНОВИ, ДОПЛАЋАЈУ ЛИСТУ ЗА 8 ДИНА, ИЛИ
4 КОП. А ПРЕД. КАО ПЛАЋИТЕЛ ПОШТЕ УПРЕД,
ИЛИ КАО СЕ ПЛАЋИТЕЛИ КОД СВОГ УПРЕД-
НИКА ПРЕКО КОГА ТАК НЕ СЕ И ЛИСТ ПЛАЋИ

ИЛУСТРОВАНИ ГЛАСНИК СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА

СРПСКО ПОЉОПРИВРЕДНО ДРУШТВО ПРЕДСТАВА БР. 11.	ОДГОВОРНИ ОДБОР: ЈОВАН ЈЕКИЋ, МИЛАД КРЕМЉИЋ, МИХАИЛ Т. ГРКОВИЋ, МИХАИЛ Ј. БАЈИЋ.	ОДГОВОРНИ ПРЕНЕСИ АЛЕКС. ИЛИЧ П. СЕКАЊИЋ ДОПИСНИЦИ БР. 11.
БРОЈ 5.	У БЕОГРАДУ, 10 ФЕБРУАРА 1903 ГОДИНЕ.	ГОДИНА XXXIV.

ДРЂАВЕ ЛИВАДА, ПАШЂАНА И ДЕТЕЛИШТА.

Пролеће се приближује — земљорадници очекују многи тежки и неодољиви нојски послови. Сад има да сеје — да би, доцније, могао живети; сад има да оправан своје машине и алате — да доцније не би у језу највећег рада дангоубо; сад има да прегледа пашове, мостове, ограду, дворишта, сточне стаје, житнице — амбаре и т.д. на своје имању — да би му све било у реду и да доцније не мора својим и својим по рђавим путевима и преко рђавих мостова; да не мора сгра-
ђивати да ће му гућа стока (или бива и његова) удаљити кроз пошарану ограду у изање и чинити штете; да му не буде сточно живице растурано по дворишту и да му не буде житница — амбар оштећен у таквом стању над у њу берберет има да унесе, да се у њу не може пласирати сена, јер тада неће имати толико времена да за такве оправке врши.

Све има своје време, и пољопривредник мора свим сазнаци настали да сваки посао на време врши, јер тиме добија реома много, пошто ће му сви послови тећи онако како ваља и треба — а то је нећ толико, да му је осигуран и већи принос, и да му увек остаје више времена да друге такође важне послове поспршава.

У врло важне пролетње радове долази и дрЂаве ливада, пашњана, лугеришта и детелишта. О томе мислио да неодољиво речи претпојави и да подсетимо наше земљораднике на овај важан пролетњи рад ју уједно и упутко да им најповешто важност овога посла.

Неспорна је истина, да се стока најбоље осећа на пашњанима, да је ту увек најздравија, јер има довољно свежег, чистог ваздуха, довољно кретања, а још ту до добре хране и свеже пијаће воде (ово ваља доцети да има сваки добар пашњак). Исто тако свакога је познато, да је ливадско сено од неодољиве користи по исхрану стоке и да нема најбољег сточара који не има његову важност. Да зелена храна рано се пролеће — кад се стока на пашњаке не може још изгонити — и, доцније, кад се стока и преко лета у стајана хранити, игра веома важну улогу у исхрану домаћих животиња, и у здравственом погледу веома повољно утиче на стоку — познато је свакога, и то не треба овде ни да понављамо.

Из овога, што смо врло обилно и поворно навели, само се види важност ливада, пашњана, лугеришта и детелишта на сву нашу домаћу стоку, јер кретање на пашњанима не само да је корисно за говеда, но је оно од неодољиве важности и за коњска, овце, свиње и гуске.

Да нам пашњаци дају доста бунје и сочне траве — јер су само тада од неке важности за стоку која се на њих изгонити; да нам ливаде, детелишта и лугеришта добро напредују; да нам дају по два и три, на и више (детелишта и лугеришта) откоса — потребно је да се и ваља обрати свима онима нега као и другим важним биљкама. Сад, кад наступити пролеће, морамо се сетити и њих и на њима уколико је могуће савесније извршити ове послове:

1. Заћи по ливаде, пашњаке, детелишту и т.д. и покупити и с њих однеи све крупно камење које се не пада.
2. Расчистити све крчињаве (за ово је најпростија и најјефтинија направа коју лако свако може начинити и која је у складу и рети — описана у бр. 8 Тежака од 1902 год.)
3. Прегледати траницу и ако има ограде ову поправити и утврдити; све јаркове за одводњавање и наводњавање очистити и у ред довести.
4. Ако има каква мост прено кога се мора превлачити сено — онда га прегледати, и ако што има да се поправи, то одмах и извршити.
5. Појма за стоку на пашњацима прегледати, почистити и у ред довести.
6. Неодољиво, и чин за то буде време, поддржати ливадско-сколу дрЂавом све ливаде, пашњана и детелишта.

А зашто треба ливаде дрЂави?

Да би ливадске траве што боље и брже напредовале, потребно је да имају довољно хране, ваздуха, светлости и топлоте, а ово ће све добити само онда кад се ливаде подрају, јер ће се на тај начин прерести земља око свих тих жилаца трава те ће њома лакше у земљу да продиру и хранљива градива, и влага, и ваздух, и топлота.

Често пута на ливадама има маховине које спречава разлитак трава, и само дрЂавом маховина се може с ливаде удаљити и тако створити могућност да ливадско траве брже и бујније порасту.

Исто тако има на ливадама и коровских трава, које платно корен пуцају и оне су штетне — њих ваља удаљити с ливаде те се и то добрији ливадски дрЂавка постиже.

На ливадама има много ваздухних и ветрованих биљака и остатака од трава, што све ваља удаљити с ливаде, јер ће се само онда травама дати прилика да се бунје развијају.

Напоменути дрЂавом се растурују и крчињаци и доносе равна површина земљама.

Све оно, што смо до сада навели, важи и за детелишта и лугеришта а и за пашњаке.

На пашвацима стопа преко лета и до јесени паде. Изнетне стопе сеједвако су распоређене, а кад се пашвак подрава, онда се и ове приметне довољно по целом пашваку расподеле и у земљу доносе зарнију.

Ево за то треба дравати...

Кад треба ливаде дравати? Чим наступи пролеће и дани одужају, пролећају и отовале, земљиште се прости, буби нестане синка и тршка, ваља предузети дравље ливаде, пашвака и дотрпаша. Дрављи треба и удуж и поотре и свича се не пашити, јер се траве дравље неће уништити. Кад нас је најбогодније време за дравље ливада друга половина месеца фебруара и месец март, а дани кад се дравље врши, треба да су сунчани, водри и топли.

М. И. Луц.

НЕШТО О ДОПУЊАВАЊУ — ДОЛИВАЊУ — БУРАДИ ВИНОМ

Међу правима правилима подругарства, која су за оне подоприредне потреба, која вино негују и гаје долази као једно врло важно и неопходно правило: „Бурад у којима вино негује и гајево морало увек потпуно туна одржавати“.

Често пута, или била рећи увек, видимо, у бурадима која смо претходно допунили вином, да нап је после наведеног времена извесна количина нестала. Узрок су оне врло разни али као најглавнији узрок јесте овај:



Флаша за доливање — допуњавање — бурадима.

Дрво бурета има много пора које су по величини врло разне, те вино које се у бурету налила испарава кроз њих. Само испаравање зависи од старости бурета, тако ако узмемо парче дрвета од старијег бурета и парче од новог бурета и обадва парчета метено под микроскоп, видимо да су много поре старог бурета испуњене нерастворљивим хемиским састојцима из шина, те на тај начин испарење кроз ове поре онокољено је: док су међутим поре новог бурета потпуно отворене а свега тога много су веће. Отуда долазимо до закључка, да је испаравање вина у новим бурадима много веће него у старим бурадима.

Испаравање у влажнијим подручјима које је наше него у сувим подручјима, а тога што је већина пора засићена влажним ваздухом који пречитава брзо испаравање. Вино које се држи у стакленим и докметним бурадима испарава се врло незначитно количина.

Млада вина тј. вина која су тек после врења оточена усахну и испаравају много више него стара (сазрела) вина. Узрок је томе гњена киселина младог вина која се час увећа час умања а свега овога утиче на младо вино промена разних хе-

мијских састојака. Алкохолно богато вино (јако) испарава се при овакој температури у доста великој количини. Алкохолно оскудно (слабо) вино испарава се и при великој температури много мање. Вина, која се у топлим подручјима гаје и негују испаравају — усахну много више него да вина у хладнијим подручјима. Вина која се у овлажнјим бурадима држе, а стоје у топлијим подручјима, усахну у вреличној количини. Таква вина понављају се и сазревају.

Вина која се у већим бурадима држе, испаравају преко године за 1%, док међу тим вина која се у малим бурадима држе испаравају — усахну за 2—5%. Ова разлика важи за бурад од хрстовине.

Само допуњавање — доливање врши се овако: ако се у малом раду, онда узмемо вино с којим желимо да допуњавамо, разлијемо га у елаше и оставимо до употребе. Код још неарало (младог) вина, стажи се до употребе на два елаше талог, зато се само бистро вино из елаша узима за допуњавање, а талог који преостане сручи се у касни суд те се потом филтрира. Ако ли пак допуњавање — доливање има да се изврши у већим бурадима, онда лењено као што рекосмо на претходним начини шаршита, него леко одредити једно буре из кога леко узети вино па с њим сав вина тј. вина од једне исте сорте доливати а талог лево, који на дну бурета остане, филтрирати.

За доливање вина употребљавају се нарочите флаше од шеха или дрвета које су за то врло погодне јер се вино при доливању не испарива. Да би знали кад треба бурад допуњавати и с каквом се брашном вино губи — усахнује треба да употребимо нарочиту боцу куластог облика (види слику) чија запремина износи 1 литар. Ова боца састоји се из два при крају сужена отвора; на горњем отвору остане се стаклени заптивач који је тако удешен да је присутни ваздух немогућан; доњи сужени отвор, који је споља заплав, учврсти се у отвор заптивача тако да је сваки присутни ваздух отловен.

Млада вина доливају се тек онда нешто је прошло бурно време. Истина је, да овака вина чува угљена киселина од квара али остаје извесан простор бурета празан, те вина која се налила на дрвету осуши се и као таква не може се од дрвета лако отклонити и услед тога почну развој бактерије, гљивце да се множе које могу вино да покваре, с тога се не сме оставити ова празнина, него се мора попуњити.

Ако је шира била слања, онда ће у лето, кад се топлота у подруму повиси предочарање наступити с тога је бурад тежио пуно одржати. Чим се ово предочарање почне крају приближавати морало потпуно сирени бити и такву бурад одмах допунити, јер употребом нове шаршита гљиваца да се појави, те да нап вино поквари.

Налик С. Петковић.

ЗАПНА ПРАВИЛА ЗА ГАЈЕЊЕ ПИВАРСКОГ ЈЕЧМА

Производња пива увећала се из године у годину, а с њом упереди и гајење пиварског јечма. Како пивари траже нарочити јечам и како сажо од доброг јечма могу направити добро пиво, и нешто бољи пиварски јечам боље и плаћају, те је у интересу сваког земљорадника да се стара да произведе најбољи пиварски јечам, јер ће тако највише вајде од његовог гајења и имати.

Пошто се у год нас почиње већа пажња обрађати гајењу пиварског јечма, и како гајење његово траже и више знања и умеша и, најзад, пошто се мора нарочита сорта пиварског јечма изабрати, држило да леко одговорити неки његових својих читалаца, ако ни прегледно саопштити Правила, која је

за гајење пиварског јечка саставно *Олдерн* и *швајцарски завод за пиварство у Берлину*. Та правила гласе:

1. Сејање и семе за усев. — Сеј што год је могућно раније. — Употребамај само чисто семе и од једне једине сорте и паша да семе не буде саставно. — Сеј врхатној оседљивој и на растојању (ред од реда) 15—18 сантиметара. — Не скочари семеном за усев. — Посеј 120 до 160 килограма на 1 хектар. — Немој никада с пиварским јечком сејати детелину.

2. Избор сорте јечка. — *Швајцар* јечак паузама по каквој највидајше место међу свима сортама јечка. Он тражи и најбољашњу вету и кад се јаче љубри азотним љубрелима, оствља је.

Имисијал-јечкови црне се каве и скатрају се да су лошије каквоће по други јечкови због свога грубог састава. Али они су за ова места добри, где услед јаког азотног љубрелица менаше-јечак постоје и у својој каквој губи.

Хана-јечак то је она сорта која је годна за сва земљишта која се лако суше.¹⁾

3. Ђубрење. — Пиварски јечак тражи доста хране и то траба која се лако упија. — О овој потреби пиварског јечка треба да водим најодобљивијег рачуна и да се старам да он добије право место у плодороду и да га љубрим калијевим солима и суперфосфатом. (Вештачка љубрета).

Кад се љубри азотним љубрелима треба бити врло опрезан, јер кад се азотним љубрелима много додубри, пиварски јечак добија много белачевине и тада је за сирвање пива од каве вредности.

Штетан утицај азотног љубрениа на каквоће пиварског јечка може се јако узавати (а да се прине постоја) и то љубреним палијем и осефором киселином и брањавија обрађивањем земљишт.

4. Обрађивање земљишта и неговања. — Обради земљиште тако да не буде никакве веће сметње разгранавану некихта корена и живица јечка.

Дубоко ори сва ливаща земљишта јер тако за јечак остврвавам пашу која је веома вредна и за кашпоћу и подличну жетву. Дубоко ори у јесен; сеј јечак после блага која имају дугачак и разгранат корен; сеј рано; расгресј земљиште длањем и копалем и корон потпуно типштавај за време разгранавану јечка.

Код ливачавост земљишта напротив сувиницу воду ваља одстранити; земљиште ваља добро расгрести и приврнути; у омаке делу земљишта, у коме се корон највише разгранавану, треба створити трошно стање, и старати се да се површина земљишта, ако се завори, расгресе и увати.

5. Жетва. — Жетву врши онда кад је јечак потпуно узрел то, кад је у пуном њи постољек става узрел. Чим је оборен потпуно узрел јечак, одмах га сивае коси. Где ово ваје могућно, пожеба оборен јечак што је могућно брже у сплове, лачни кристине и покри оне, ако је рђаво време, сламом и спловима од лошијег јечка е те ивие.

6. Вршида и припреме за продају. — Избегавај по могућству пореду зрна прилично вршида, јер повређена зрна умавају вредност и најбољаш јечкова.

Обрати лачише пашу и бригу на припрему јечка за продају, јер за пивара очинци и нештошта немају никакве вредности, а у довазду могу се они за храну живине, свиња и т. д. употребити.

Нуди што је могућно већу количину једноликог јечка за продају.

Удружења могу заједничком набавком семена и разувнији унутрстама за гајење учинити да се што више рашира гајење пиварског јечка код малих пољоворедника, који долазе у омаке дотичних удружења, а они ће отуда имати сигурне користи

7. Заључак. — Као пиварски јечак може се скатрати само онај, који има вину дуску, који има доста спроста а што каве белачевине. Јечкови који имају много белачевине од каве су вредности, јер они тада имају много скроста, дају услед тога мало екстракта па је и пиво и по укусу и по издрљивости од каве вредности. Кад нема много белачевине, допаже се по ошвоћу дуске, отворено-жутој и равноредној боји и по некоћу.

М. Н. Ду.

СУЗБИЈАЊЕ ТУБЕРКУЛОЗЕ — СУПИЦЕ — КОД ГОВЕДИ

Познато је, да многи научавци изодавна на томе раде, да се прине поуздано средство, којим би се једном за свагда стало на пут ширеву ове опасне заразне болести код говеди.

О супици саме болести, о узроку невои и невој заразној ноћи, дуго су се научавци припирали, до, најзад, године 1882 чувени бактериолог, *Роберт Кох* неуспавијав доказани утврди, да туберкулозу проузрокује нарочити бацил, који је даље познат под називом бацил туберкулозе.

После извесног времена, године, 1890, када је *Роберт Кох* пронашао туберкули, који је произвао извине материја у телу зараженом бацилима туберкуле, изислио је, да је проназавок туберкулина хједно вајен и лек противу ове грозне болесте. Ускоро затим, показале се ошви неуспех невогвог дестена туберкулина, који је применован и на човека.

При свем том, туберкулин чини данас велике усуге у лекарству, јер је он поуздано средство, којим се утврђује, да ли је нево глато заражено туберкулозом, па се у тој циљу врше узислио зорбиставала и на тај начин сазнаје, који је глато заражено, а који није, што је за прању од великог значаја, нарочито за принодаво стону. Грла, којима је узриван туберкулин под кожу, ако показују знаке грозничавог стања, заражена су туберкулозом и она се одлучују на принодаво стаба, а тиме је уноколико спречено даље ширене заразе.

Овој приликом ваља нам напоменути, да је *Кох* доказавио, како је туберкулоза код адуи потпуно једнака туберкулози говецета, а од свира то и сам пориче. Све ово, нека нам је тајрде речено, но главно је да узислио пољовореднике са најповијани научним испитивањима професору *Беринга* на Марбург, која се односе на сузбијање туберкулозе код говеди.

Провале године, најривен је достор *Беринг* огромног новчаног наградом у знак признања за заслуге, које је стварао проучавујући и испитивајући болест диатерзију, против које је и лек пронашао. За тај невои проназавак примио је 200.000 марака, што у намаз новцу износи око 250 хилада динара. Када му је предата награда, најповијено је *Беринг* у сплове предавану, како је чинио неке отисне, повоћу којих је успео и носити такве резултате, да грла постају непријатељна (инпуна) за туберкулозу зараду и да ће се тај невои лачни ноћи корисно приживити и у пракси. У исто време нагласио је, да ће свој рад предати јавности тек онда, када заврши отпочето ошвице које још није довршио. И ово, то споро, објавио је резултате својих ошвице. Врхунак свега рада састоји се у томе, што је у заједници са својим повољивима постигао, да младим грлима прибава толико отпорне силе према бацилу туберкуле, да ни онај не може да нашкочи. Ову дурашност, отпорну снагу или имунитет, ливаже је калажењем младих грла бацилама туберкулозе, које немају јаку животно снагу, тако, да после, када их је нарочито заражавано свим живихим бацилима у великој

¹⁾ Оне сорте, а и све друге, које се поругати преко Српског Пољоворедног Дружења у Београду.

количини граа су подносила ово казамљене без икакве опасности по здравље и живот, док би друга граа, која нису раније припремана на отпор, називено алисвала када се заразе толиком количином бацила туберкуле.

Према досад реченом, *Берни* је убеђен, да се говеда могу сачувати од туберкуларне заразе, па било да их је граа убрзана (примрда) или вештачки (додиром) нанета, када им се убризгају у крвоток бацале туберкуле на поменути начин.

Ради предходног прешторбује *Берни* за праксу следеће: Пре свега треба бити начесто с тим, да ли је граа заражено туберкулозом или није, а о томе ћемо се уверити, када се претходно убризга туберкулозом. После тога, убризга се (калани) граа, које није показало знаке грозничавог стања, и које није прешло 12 месеца, 1 јављанак речених бацила туберкуле у вратну вену, па затим, после 4 недеље, тубрага му се понова 25 милиграма.

Сада је на основу ових података Пруско Министарство Народне Здравде предлоило да оне оште у пракси изведе, чиме би се имало да утврди:

1. Да ли ће граа која су казамљене Берниговим начином бити спасена од туберкулозе која им је убрзана?

2. За колико ће времена имати казамљена граа отворне снаге противу заразе?

3. Да ли су доваљна два казамљена, па да се отворна снага (непријемљивост) одрак задуже у организму и

4. На који би се начин оне оште могли у пракси најлакше извести, као и то, са каквим би трошковима оште били спровлаш.

У сарадњу државних ветеринарских лекара, рад је овај по ранијај сарадњи Пруске отпочео. Но да би се несумњиво допало успех овога рада, оште ће се изводити за неколико година, и тек ће се тада догнати коначна одлука, да ли да се овај метод усвоји као предходна противу туберкуларне заразе или не.

Суђени по свеу што је досада рађено, изгледа су такви да ће се усторе обистинити и посведочити Бернигово тврђење, да је негон проналазак одста једино и спасоносно средство противу оштак туберкуларне заразе, па срећу стоичрета и благодеста дуаства.

Боје је село добро уређено и има ли каквих знакова по којима се то одмах може познати?

— Ово је једино врло важно питање и несумњиво ће запитати наше читате. Одговор ли можемо одмах дати: има знаменитих знакова по којима се може одмах закључити, какви су људи у коме селу и како живе. Погледајте само па прозоре селских кућа и ако ошанте да се на њима налазе сакције лепо однегонеог црвела, и ако видите да пред кућом има каква нала бацница — онда вам се мора срети зародовати, јер одмах увиђате да ту живе људи, који обичан живот још гуравају, а где има црвела — има и песме. У таквом се селу несело нова.

Погледајте бунар. Уштите како се шапа на то и ретко се поштује ова истина: да је пићава вода прави извор здравља.

Често ће те пута чути: „Тамо под брдом, под шумом, најбоља је извор каквог на близу нема,“ а он отаче и нико се њим не користи. Једна велики знак како су стари Римљани били врло паметни и утајивани људи — то су грађевине вододова, које се и данас могу потпуно мерити са најексплијитијим хеленистичким грађевинама. И Американици не плаше се ни турда ни трошка да начине добре водове и доведу добру воду. — Свако село — во својој снази — треба да се поборине да соби најбољу воду доведе. Чим видите да су у неком селу бунари у својој реду, да су изводи, лепо, светли и чисти, онда знајте да је и у кућама, и домаћим гаднајствима све у својој реду.

Вољети и здрављу најчешће је уроч вод. Али кад како беше развијено, најчешће да су црвела и песма само украс и игра у животу. Живот је пре свега у раду и борби па тек онда треба да дође пробођење.

Кад дођеш у неко село погледај да ли куће имају грокобрание. Ови су врло важни и врло потребни. Од грона се треба чувати а тако исто и од латре. И где год нема таблица, које показују да је аграда, стаја, севас и т. д. осигуран од пожара, то село није на својој месту. Сваки треба да снатра да је осигурава од пожара духом и према соби саломе и према својим ближњим. Грокобрание и таблице за осигуравање одбрани су и оружје сваке куће. Тек тада ваља нелити па црвела и песку.

1882 године послало је представништво неготиноско колабу надлежног Министру за оснивање ове Школе у Крајини.

1882 и 1885 била је стављена нарочита сума у државни буџет за оснивање Школе, но тек 1886 узет је код власти од министра Вукова један ден њеланства, и ту с пролећа 1887 потпуно расадили — америчке земље.

1888 народ округа крајинског дао је преко 70.000 динара за подизање потребних зграда за Школу, пошто су државне власти биле оскудне, те државна није могла сама водити аграде.

1889—90 рађено је да приврне власти одобре закуп једног дела земља министра Вукова које је предложено и обележено да се угради Школа за њене циљеве. Уговор је закључен 13 јуна 1890 године.

Године 1890 довршени су планови за аграде, а оне су почеле да се изведу с пролећа 1891. Темел главног зграда ударен је 28 априла 1891, а три аграде довршене су и придате у октобру 1892 пада су се и били и настајивни уседали у њих.

У јесен 1891 пришло је прво коло ученика, кога 18 на броју, а Школа те прве године била је у аградима министра Вукова. То прво коло сирвило је Школу 1894 године у септембру. Од тада па до оне године сваке године налазило је по једно коло сирвених ученика, сирвених виноделца и воћара, који су се ранилило по шарду, у све крајине Србије, да тамо шаре науку, коју су у Школи добили. До оне године сирвило је овој Школи свега 216 младца или године по 24. Овај је број потпуно довољан, јер према самој организацији Школе у свакој шарди и не може бити више од 30 ученика, дакле у свакој шарди не може бити више од 90 ученика, пошто сви ти ученици у Школи имају и да станују и да се хране, а тек тога

ПОДЛИСТАК

ПОЗДРАВНА РЕЧ

ГОСТИМА ВИНОДЕЛСКО-ВОЂАРСКЕ ШКОЛЕ

НА ДАН СЛАВЕ ШКОЛСКИХ СЕБЕРАРА ОВЕ ГОД.

М. Т. Грковић
ПРОБОЈА И УГЛАВНИКА

Поштовани и драги гости,

Школа ова слави сваке године своју славу Св. Тринења. Ова то чини ради оштег знања славе у српском народу, а друго да тои прилаком њеном госте са Школом и њеним напретком, да њенега своје мисли са гостима и пријатељима Школе, да веки од тоштеју уходи да својом набу и авторитетом, кад им се да згодна прилика, привојому нареднојоу Школи, а други — гости и народа — да новеу пошту и заслугу.

Довољно да само са неколико речи бацим, летимички поглед, на историјски развитак и рад Школе од њеног оснивања до данас.

Оснивање Виноделско-Вођарске Школе у Крајини предлаћано је још од 1875—1879. Али због два рата за ослобођење томе се посау није могло приступити. 1881 год. сирмениле је пројекат а 1882 и септемвријом Закана о Школи Напољинсирмениле је Школама, но поне се имало водити и Виноделско-Вођарска Школа, сем Ратарске у Крајеву која је те, 1882, године оснивана.

Два најлепша знака реда и образовања то су: друмови и школе. Улице — друмови — треба да су чисти и да служе пољској привреди и потпуној сигурности рети. Школа треба да је здрава, тежљива и светла. Чим овакву школу изградити видиш у селу — благослављаши оне који у тој селу да будућност седе.

Шта треба, дакле, да има свако уређено село? То можемо сад са неколико речи иказати: добре бунаре, добре друмове, и путеве, добре школске зграде, грмобране, све треба против пожара да је осигурано, треба у селу да има пред спавом кућом цвећа и да непрестано песма одјекује.

(по тек.)

М. Н. Јук.

Б Е Л Е Ш К Е

Шта вреди једно птичије гнездо? — Многима ће ово питање изгледати чудновито, али ће убрзо бити и тим нахушто, кад саво прочитају ово, што смо ја прочитали у *Тимролским Пољопривредним Листовима*. — Ту је био овакав рачун: „У једном гнезду било је 5 птача. Свако од њих треба дневно за храну око 50 гусеница; пет птача поједе, дакле, за један дан 250 комада гусеница. Храњива уштите граје просечно 30 дана. За ово време ухвати се, дакле, 7500 гусеница.

Свака гусеница прождере дневно толико лишћа и цветова колико је сама тешка. Ако узмемо да и она треба док се потпуно не исхрани, такође 30 дана, и ако поједе дневно само један цвет који би плод довео, то би она за 30 дана поједе у ствари 30 плодова, а 7500 највеће сува 225.000 таквих цветова.

Кад се ови рачуни упореде, онда ће свакоме јасно бити шта вреди једно птичије гнездо?

Наука је из ових редова свакоме јасна. Земљорадници чувајте и штитите своје мале праждаке — корисне птице!

Највећи кромпир на свету. — Вели, да је неки Француз који живи у Калифорнији произвео тако кружан кромпир као нико до сад. Поједице прелео достуку кружању лубевице а има их које су тежине до 4 килограма. Он је нашао преко дванаест комада тако крупног кромпира.

Овакав завод мора имати и већи број наставничког особља и постоје, што нешто мора да се смисли у проширање школе.

Као што видите рађено је на томе да се ова Школа осније од године 1875—1899, дакле читавих 15 година, а њеном уређењу и раду у Школи приступило се 1891, дакле пре 12 година.

Почетак је био скроман. Прво је закупљен један део њива мањистара Букова и од народа округа крајинског добијена потребна сува новца за најзначајније грађевине.

У току оних 12 година Школа је приобила још земљишта, нешто култивацио, нешто покљонено од државе (пљаве у Валује и Босној Грети), а нешто земљишта — 422 хектара — под земљом неској у Рудјевцу узето је од оштитне рудјевачке и на њему подигнут виноград од доње доле.

Тако исто у току година подизато је све више грађевина, Школа је се постепено обједињала са аборикама и училима, приватног својом ст.

На земљиштима која су била под шумом, ритом или напуштена и запљављена Школа је засадила лозни и виђни расадник, подига виноград, засадила дугулету и подига вештачке ливаде, створила пљаву и шортлак.

Нећу да вам рећем све шта је Школа урадила и шта има. Ви ћете имати прилику да често посетите Школу и да видите свеше виноград, расадник и остале пљаве. Али ипак ви напоменути да је Школа досада 40 хектара употребила за лозни расадник и за винограде и од тих 40 хектара под лозом добија већ сада 40.000 динара које у лозу и које у грозду и вино, што чини по 1000 динара на хектар; на како Школа тропи на расадник лозни само по 25.000 динара годишње, то још прегледајте чист приход од лозног расадника на 15.000 динара, што

Дек од гари, сиоти. — У броју 24 *Тешка* од прошле године, укратко смо извели кадне се огромне штете изију од гари, сиоти. Ту смо у најкраћим потезима показали: шта треба чинити на да се предупреди појава сиоти. Мало нам је, што су нами земљорадници, свиети штете коју имају око се не старати да ухвати гари (сиот), уземљено отпочели од оне напаста да се бране и што следећу ономе што ни *Тешка* као сигурно и одобрано препоручује. Овој приликом хаћево да истакнемо неколико резултата до којих је дошао *Др Гесел* и који се у неколико тачака могу овако обухватати:

1. За увек ваља употребити само савени зредо зрно од жити.
2. Јако светлаво (гариљно) жити (сено) не треба никак сејати.

3. Семе за увек ваља само ручнија вршење припремати. После овога *Др Гесел* презапа на пачине којима се ваља служити да се свет (гари) на лату убије пре на шта се посеје. Он те пачине и критикује и даје своје мишљење о њима. У овоме што за овим иде, ни то укратко понављамо.

1. **Кавање у врућој води.** — Једам се драг четури сахага у хладној води, на се латки поштуга у носар пак и ту такође четури пача држи. *Ово, именовани* и раже ни потапају се претходно у хладну воду. Тошљота преле воде за *једам* је 53° до 54° Цел. Потомљено жито стоји *пет* минути и то: жето се жете у корну (шопар) и држи се пола минути над водом и то увек 5—6 секунда над водом а 3—4 секунда над водом *Остала* 4/1, минути слаже за то да се раније припремљено зрно вете у дрги суд 16 до 20 пута и то 10—12 секунда над воду и 3—4 секунда да се држи над водом која горву тошљоту има. После пет минути жито се пачи хладном водом и растре се да се осуши.

2. **Прале обичном чистом хладном водом** не даје никакве гаранције да се жито сиоти удаје.

3. **Церез-прашак.** — Састоји се из сумпор-квасијума, екви је, слабе дејствује и није за препоруку.

4. **Формалин.** — Добар је за дезинфекцију — али је за праксу још екви. Препоручује се, да се семе за увек пет минути потопљено држи у чабру у коме се налази на свики

на ектар чини до 00 динара чистог прихода, по одбитку свих трошкова. За грозђе из винограда са ливог неса у Рудјевцу, који је био што ревох велики 4/1, остари, Школа је добила преле године под за грозде 5.700 динара али ни хектар 1200 динара. Под виноградицама има остари 10 ектара, а прошле године произведено је грозда и вина у вредности преко 20.000 динара, што значи на ектар по 2.000 динара.

Школа је имала великог губица и на околну, на округ крајински, па и на ивоге крајине Србије. У почетку морала је да највеће америчку лозу, а сада не може да посетине да мољнице зденови у потражину лозе. — Док је пре 4—5 година, едина и чучени град Неготици са својих добрих њива, по највећим гостињанима нуду својим постојанома неку емину у место вину, направљену од воде коју је додата нека беја, прво малу количину сирићета и мало шећера, што је прелатно по грош литар, даше Крајина произвади доњомо шина од винограда на америчку пошди, да се сада ивог добриг зина може добити и од селњака за 14—18 динара. — Само због победе предсеуда од поднапу винограда и субјекцији тих ливани шина, Школа би требала да слави своју славу.

Школа је се у сваком погледу развирају, снабдевала са земљиштима, зградима, збирном, училима, библиотеком и особљем. Али она још није достигла своје потпуно савршенство, она се још није снабдела свима потребима, она још нека довољно особља — али се ваља да ће то у року година све допунати.

Драги трговци, у име своје, у име наставника и питомца ове школе, поздрављах вас сва: „добро нам дошли!“

литар воде 3 грама орминала, па да се онда извади и влажно посеје.

5. *Потопљене у раствор плавог камена и испирање у кречном млеку (J. Ван.)*. 500 грама плавог камена раствора се у једној хектолитру воде (у једном чабуру). Секе одређено за укуп сасне се у овај раствор и остави да у њему стоји 12—16 часова. У другом чабуру раствори се 5 грама креча у једној хектолитру воде. Пошто је из првога чабура отпуштени раствор плавога камена, што се испере чистом водом и онда се прено њего сасне кречом кљено и семе за укуп у њему се веша пет минута.

Томлико о начину губијања смети (гари). Нашии читавици и овој приликом препоручујемо последњи начин као најсигурнији, најодбојнији и најотпунији, и упорозавамо их на наш чланак у бр. 24 *Тешака* од прошле године и на Поло-привредни Календар у којима је последњи начин потanko описан.

Рентгенови зраци као средство да се утврди да ли постоји туберкулоза. — Досада се за овај циљ употребљавало *туберкулин* као једино средство, помоћу којег се сазнавало, да ли је неко грмо заражено туберкулозом. Но у извесним случајевима, ни *туберкулин* није био потпуно погодан. Сада је опитика доказано, да се помоћу Рентгенових зрака, тачно одређују заражена места туберкулозом у телу животињског и у тачним случајевима где се помоћу туберкулина није могла констатовати зараза. Да су Рентгенови зраци тачно назначавали заразу, уверила су се стручњаци осматрајући грма, и свагда је најпача туберкулоза зараза тачно на овим местима, где је назначена приликом прегледа помоћу Рентгенових зрака. Практично је најважније овог проналаска у томе, што дво овај рад не траје дуже од 2—4 минута; међутим, кад се помоћу туберкулина испитују грма, рад је заматан и траје дugo.

Г Л А С Н И К

Р А Т А Р

ДРУЖИНЕ БАЏА РАТАРСКЕ ШКОЛЕ

Члан 1.

Питомци Ратарске Школе оснивају дружину под именом **Ратар**. Онај ће бити у околи печата, а у средини биће: лулу, коса, грабљача, весел од класе и копница. Задатак дружине биће међусобно како умно тако и морално усавршавање будућих пољопривредника; а стајаће под заштитом *Управе Ратарске Школе*.

Члан 2.

Материјална средства којима ће дружина располагати ова су: а) Улог при ступању у чланство 1 динар; б) Приход од месечног улагања 0-20 динара; в) Даровани прилог од чланова и добротвора.

Члан 3.

Дружину састављају редовни чланови, који плаће горе наведени улог при ступању у чланство и редовна месечна улагања.

Члан 4.

Сви чланови имају равно право гласа, у свима друштвеним скуповима.

Члан 5.

Сваки члан дужан је годишње саставити бар два писмена састава пољопривредне садржине и прочитати их на друштвеним седницама, а може и више.

Члан 6.

Грд, који буде Одбор знамо да је лако израђен, послаће се уредништву *Тешака* да га штампа и по вредности сасне, писак може добити од уредништва награду.

Члан 7.

Чланство престаје и то:

- Када сам члан жели да иступи;
- Када не плати тромесечни улог, и то не оправда;
- Кад се дозвоља, да ради на штету Друштвину, на га дружина искључи из своје средине.

Члан 8.

При иступању из Друштва, неће нико имати права, да тражи да му се улог врати, нити ће од тада имати каквог год односа са Друштином.

Ма како иступио из Друштва биће обавезан да плати све до тада припадајуће улоге.

Члан 9.

Ако би неки члан дозволио, да из друштвене касе узме извесну суму новца, исти ће и том случају платити, да приведе за једне два друга члана и ако одбор није да сходно може иу се новцу издати. Ако случајно не би члан онај, који узме новац на јаван исплатио до одређеног времена, у том случају неговни јемци морају издати новац исплатити.

Члан 10.

Чланови Дружину **Ратара** бирају себи Управни Одбор из своје средине, који ће заступати Друштину у свима односима и пословима.

Члан 11.

При крају школске године, држаће се главна седница на којој ће се бирати нов Управни Одбор и коме ће стара Управа предати рачуне. — На истој присуствоваће Управитељ Ратарске Школе, или његов заступник, ради правилијет избора нове Управе.

Члан 12.

Управу друштине састављају: Председник, потпредседник, благодотник, књижишмар, деловода и пет одборника.

Председник се бира из III-ег разреда, потпредседник из II-ог разреда, благодотник из III-ег разреда, књижишмар из II-ог разреда, деловода из III-ег разреда, а од пет одборника, два ће бити из III-ег разреда, два из II-ог разреда и један и I-ог разреда.

Члан 13.

Дужност је Председника: а) да свима друштвеним и одборске седнице и на истима да заседава б) да води на ред и да даје право говора на друштвеним седницама, в) председник има право да забрани говор коме од чланова, ако би се то испало са Правилника, а ако би и даље догити био тиоран, има право да га искључи из седнице, г) да прима упућена акта, писма и пошиљке, у име Друштине и на пита да одговара, д) ако председник буде одсутствовао аступит га потпредседник.

Члан 14.

Дужност је потпредседника, да заступа председника, кад он буде одсутствовао.

Члан 15.

Дужност је деловода: а) да води друштвену кореспонденцију б) да водитије према председнику сва акта, в) да тачно води записке при завођењу рада и на друштвеним и одборским седницама, да исти прочита, г) да води белешку о писменим радонима, да казује ред кад који од чланова треба да чита свој рад на седници.

Члан 16.

Дужност је благодотника: а) да ни принашњу прикупава улог од појединих чланова, б) да чува друштвене новце; ако променити друштвени новци Управе Ратарске Школе, издржаће му сведочанство док штету не плати, в) да прии све исплате на друштвене касе, да води тачан рачун о приходу и расходу и да водитије сва акта са председником, које издају у његову дужност, г) да водниос тромесечни извод друштвене књижице, а годишњи за Главни Збор.

Члан 17.

Дужност је књижишмара: а) да води тачан рачун о даласку изствона, б) да прима и чува писмене радоне, примљене и про-

читане на седницама, в) да извршује наруџбине књига и листова, које Управни Одбор буде решио да се набаве, г) да подноси прописану благодатну за исплату неисплатених књига и листова, које се налазе у књишници и да плаћа на ред, како на књиге и листове тако и читаоцима; а у случају и најмање неспорна пости биће одговоран.

Члан 18.

Дужност је целог Управног Одбора: а) да подноси главниој седници извештај о својим доданим раду, б) да наређује издатке по издржавању, које главна седница одобрива, в) да прегледа сваког тримесечног рачуна и да подноси извештај главној седници.

Члан 19.

Одборске седнице држе се сваког месеца један пут, а по потреби и више. Одборске седнице изишвају се само онда, кад поред председника дођу још и четири члана; но ако су у случају главни подједнако подељени, онда решива она страна на којој је председник.

Члан 20.

Председник је дужан сазвати седницу кад бар четири члана из управе захтева.

Члан 21.

Дружина ће држати сваке недеље 1 пут редовне седнице; на тих седницама врше се ови послови: а) читају се писмени састав чланова, б) води се критика о сваком саставу, која ће следећим даном бити изнесена, в) на крајњим редовним одмак ће се критицивати и у подужем одређењу се цениће.м, који ће тај рад оценити и на изданој седници своја мишљења о истима изнети, г) расправљају се усмено разна пољопривредна питања и догађаји на школском ичању, д) прилажу се узмеши предмети и о њима се говор води.

Члан 22.

Управа Ратарске Школе мора бити, да суботом по подне ослободи од пракстичних радона чланове Друштва, изузичајућа редаре.

Члан 23.

Одлуке седница изишвају се, када буде више од половине чланова. — Но ако не би и толико дошло, онда ће се сазвати други седница, на којој ће се решавати, се обавио чланова којима буде присуствовало.

Члан 24.

Послови, који ће се вршити на главној седници ови су: а) Председник отвара седницу, б) Чита се извештај о раду Управног Одбора, в) Вира се нова Управа, г) Докоси се одлука о друштвеним рачунима, д) Решава се о предлозима Управе или појединих чланова.

Члан 25.

Сваки је члан дужан, да редовно посеђава сваку седницу, ако би на једној седници одсутности а не би одсутно хоголо оправдати, казнива се са 1-30 динара у јорист друштвене касе, а сваки даљи изостатак казнива се дупло.

Члан 26.

Чланови су дужни између себе понашати се изуштвине и у један другог говорити у мишљени; даље, ако који од чланова кади није изказати, мора преклодити тражити дозволу од председника и ако му се дозволи, онда тек може говорити. Кад који од чланова говори, остали су чланови дужни ћутити.

Члан 27.

Члан, који Друштвену књигу или лист изштети, мора штету надокнадити. Нишком случају несеко члан датиће књигу друштвену не члану на читање, ако се то примети биће казњен позавно и то казње Одбор маће са сходно.

Члан 28.

Онај штогај, који досаде поведетвом својих другова, да је застапа широжашног стања, а жељи да ступи у јачку друштану,

може се бесцелатно само онда принити, кад поднесе молбу Одбору и онај негу му уважи.

Члан 29.

Чланови Одбора не смеју никог поверавати, шта се буде решавало у Одбору, ако би се случајно то десило биће искључен из Друштва.

Члан 30.

На седницама може присуствовати особае Ратарске Школе, да суседају у говору, али без права гласања. Поред особа Ратарске Школе могу на седници присуствовати и грађани.

Члан 31.

У случају кад би ова дружина престала, све књиге, листове и готовина, која се буде налазила, уштине ће Управи Ратарске Школе на чување, а она да уступи оном удружењу, које се прво појави у истој Школи.

Да не би распад Друштва потекло од стране једна, Управа Ратарске Школе биће обавезна да одреди једног из своје средине, који ће присуствовати јачким седницама и она ће право савета. С приставањем ове Школе, сва Друштвена имовина има се предати Срепском Пољопривредном Друштву.

Ова Правила важе само онда када буду потврђена од стране Управе Ратарске Школе.

У име оних блага:

Серафим Ј. Царић, јеромонах, штогај III. ред; **Љубишић В. Љубичић**, штогај III. ред; **Саборац Р. Шилак**, штогај II. ред; **Михаило Катаић**, штогај II. ред.

На основу члана 1 Правила за Нишке Пољопривредне Школе од 10 априла 1883 године ЗВр. 188, одобривам ова Правила пошто су она саобрајана књизи Школе истакнути у члану 1 закона о Нишким Школама за Пољску Привреду.

Управљачка Ратарске Школе

Благ. А. Тодоровић

Преглед обрађеног земљишта у Немачкој Царевини.

Целокупна површина Немачке Царевине износи 53,876,892 хектара. Од ове површине долази на жито и градине: 25,999,679-3 хектара; на пшенице 5,907,629-5 хектара; пшавина и искути 4,692,782-1 хектар; виногради 133,845-4 хектара; шуме и пошумљени простори 13,888,856-2 хектара и 3,394,108-6 хектара земљишта које се не употребљава ни за шумарство ни за пољску привреду.

Од 26 милијуна хектара зиратне земље засејана се 16,260,148-7 хектара (62-3%) са разјук, испином, језиком, ошес и крошњаром, 5,329,576-9 хектара (20-5%) односно од целокупне површине 9-9%) засејани су другим биљкама и пшеници биљкама и 592,252-8 хектара (2-3%) односно од целокупне површине 1-1%) засејана се трговинским биљкама, шећерном репом и другим индустријским биљкама. Непасејано или за усеве припремљено земљиште (пашњаци на њивама и угар) заузима простор од 3,817,319-9 хектара (14-7%) односно од целокупне површине 7-1%). Распоред зиратне земље преко целокупне површине Царевине, прилично је неправдан. Највише је обрађеног земљишта у довој и средњој области реке Саале, где је на најширијемјези ступиу.

Гадн упоређења с другим земљама могу послужити ови подаци:

и м а	миља и градина
У Немачкој	48-3%
„ Аустрији	33-8
„ Мађарској	41-4
„ Италији	37-6
„ Француској	49-7

рачавачићи од целокупне зиратне површине земљишта. Немачка, дакле, у погледу пољопривредног искоришћавања земљишта долази одмах после Француске.

ОБЪЯВЛЕНЕ

Претлатини Тешака доде се да што пре пољу претлату за ову (1903) годину, јер се *Тешак* неће никоме слати на версију. Ово важи за све претлатинице.

Тешак излази свакога 1, 10 и 20 у месецу са чисто пољопривредном и практичном садржином а и са сликама.

Годишње стаје 6 динара, полугодишње 3 динара — за Србију, Чланови полагачи, чланови свих друштвених Подружјама, основне школе, војници сталног кадра, баци, манастири, Земљорадничке Задруге и чувари шума добијају слат у пола цене — ако положе претлату унапред за целу годину.

За земље *око Србије* стаје годишње 8 евролака у слату или 4 еор. а. пр. Српске Пољопривредне Удружења и њихови чланови као и Српске Земљорадничке Задруге и Читавице добијају слат за 6 евролака годишње (или 3 еор. а. пр.) или унапред попоље претлату за целу годину и кад се претлате код свога Удружења, преко кога ће им се и слат слати. 1—5

Уредништво Тешака, Пољопривредног Гласника и Пољопривредног Календара налази се у Дому Српског Пољопривредног Друштва — Невалдана улица бр. 11.

Седиште **Кљивеног Одбора** држе се у Дому Српског Пољопривредног Друштва сваке седмице једном (за сада четвртном неде 5 часова по подне.)

Сва радова, намењени било *Тешака*, било *Пољопривредног Гласника*, било *Пољопривредног Календара*, било за *Практичне Пољопривредне Порке* шилу се увек **Српском Пољопривредном Друштву**, које их прима, започи и финансије коме треба.

Моде се пољопривредни списи, да ово знају у виду. 1—5

ОГЛАСИ

ЖИЦЕ БОДЉИНАВЕ

За ограду са 2 и 4 бодље добила је велику количину и продаје врло јевтино

ГВОЖЂАРСКА РАДЊА

Тасе Неранџића

БЕОГРАД—САВА

ТЕЛЕФОН РАДЊЕ И КУКЕ БР. 2437

1—10

ЈАЈА

САВСКА БАНКА У БЕОГРАДУ

купије јаја за извоз и плаћа их ценом која одговара највећим ценама страних вијаца онога дана кад Банка тражи јаја.

Банка ће свакога на захтев извештавати о цени и за све остало. 1—8

ПРВО СРПСКО И ЈЕДИНО ДОМАЋЕ ДРУШТВО

ЗА ОСИГУРАВАЊЕ

БЕОГРАДСКА ЗАДРУГА

— ОСНОВАЧА 1882 ГОДИНЕ —

ОСИГУРАВА:

живот људски на више начина, као на случај смрти (доживотно), на случај доживљења и смрти, мараз дечи и т. д.

Противу пожара, грома и експлозије: релне зграде, индустријска и занатлијска предузећа, робу, попуванство и т. д.

Услови су најповољнији

Ближа обавештења даје Задруга у Београду, а унутрашњости пованима заводима, овлашћени агенти и повереници за осигурање.

Осигурањима из унутрашњости овлашћено је плаћање и тиме, што је за сваку врсту овлашћен бар по један пошани завод, ради пријаве улага за осигурање. И према томе, ниједан осигураник из унутрашњости није дужан слати уплате у Београд и залагати се грошковица око поштарине.

Полнице за осигурање зграда противу пожара Београдске Задруге примају се као гаранција за зајмове Управе Фондова. 35—36

ЦЕНА ОГЛАСИМА:

Малим од петот врсте једног ступца по 10 пара дин.; од осталих кружних шпемена по 15 пара од врсте од ступца **Велим огласима** од целе стране 30 динара (10 еор. а. в.) пола стране 10 дин. (5 еор.) четврт стране 3 динара (2-50 еор.) Поред тога за свако оглашавање по 20 пара дин. државне тавсе.

За оглашавање више пута 10 од сто јевтиније.

Преглед 5 броја **Тешака**. — Државне ливади, детаљности и ваншваке. — Нешто о доувавању — доливњу — бурди вином — Златна правила за гађење пиварског јечма. — Сувицање — туберкулозе — сувице — код говеди. — *Подметки*: Поддржава реч. — *Искрив*. — *Белешке*. — *Гласник*. — *Оглоси*. — *Цена огласима*.

ПРЕТПЛАТА И РУКОПИСИ
УПУТНИК
ОРЕ. ПОЉОПРИВРЕДНО ДРУШТВО
У БЕОГРАДУ
ПРЕТПЛАТУ ПРИКЛАЉИ И СВЕ ПОШТЕ

ЗА ОСНОВ ВЛАДНИМ УКАЗОМ ОД АПРИЛА
1909 ГОДИНЕ Бр. 204 КРЕЊЕВИХ ДРУШТВИМА
ОДНОСНО ПОШТА ПСЕКАЛНИ.

Цена огласна наложена је на
последњу страну.

АЛЕКСАНДРА I
ТЕЖАК

ОСНОВАН 1869 ГОДИНЕ

ИЛУСТРОВАНИ ГЛАСНИК СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА

СРПСКО ПОЉОПРИВРЕДНО ДРУШТВО
БЕОГРАДНА УЛ. БР. 11.

ЈОВАН ЛЕКИЋ, ИЛИДА КРЕМИЋ, МИЛАН Т. ГРЧОВИЋ,
МИЛАН Ј. БАБИЋ.

АЛЕКСАНДАР М. СЕКУЉИЋ
ОБЈАВЉИВАЧ
БЕОГРАД
ДОСТАВЉА УЛ. БР. 11.

БРОЈ 6.

У БЕОГРАДУ, 20 ФЕБРУАРА 1903 ГОДИНЕ.

ГОДИНА XXXIV.

КАКО ТРЕБА ОРАТИ?

По Веху

Познато је свакоме земљораднику да ваздух, роса и кишна утичу јако на земљаните и често пута чине те се горњи слој земље закорн. Ово се ни сме никада допустити јер тада биљке није моћи да се развијају, нити ће се пак моћи посевати онако лако ваља. Да се закорена површина устивити и тада окогући утицај ваздуха, ваздуху и светлости, и да се хранива градивна материја стварају и у земљу придружити, потребно је да се земљаните узек добро и правилно узоре, подрља и новља. Како дрљача и подрљач устивавање земљаниног горњег слоја и да је она (као и ваљак) у стању да закорн површину брзо и сигурно устивити, пошто је вањни читавостиза с овом врљачом ни их упућујеко на чланак *Уштрѣба дрљаче и ваљка који је изашао у овогодишњем Пољопривредном Календару*.

Што год је земљаните плавачастије, утолнко лакше закорн. Горња површина земљанита, која је састављена из вештањених частица, тако се следи, да у земљу не може никако да продире ни влага ни ваздух. Ако се, дакле, десит да се овако земљаните закорн, онди чим је настајало дешне време и чим се ово променада, просушила, ваља приступити дрљачу отворн дрљачама које ће земљаните савиим раздробити и устивити. Овим дрљачњем постигнемо још и то да из дубљих слојева почне испаривање воде, јер је она била раније од закорнне спречена да испарава. Ваздуху дрљача отвара поље и он слободно струји у унутрашњост земљанита вршећи свој благотворни утицај. Кад је време променљиво, мора се тежио дрљати. Само тако можемо створити савно, тршоно земљаните. Ако је земљаните везано може се оно ребрестити ваљачима устивити.

Припрема земљанита за сејање ма које усевне биљке врло је ваљна ствар, а на првоме месту ваља обратити најобилнију ваљку *орачу*. Ораче је први рад за припрему земљанита, и није тако лак посао, како се обично узима. Има много ствари на које морамо обратити најобилнију ваљку, врљачом орача. У првом реду ваљно је, да се одреди *врљачо ораче* кад треба орати.

- При томе треба се држати ових врљача:
1. Плавачасти и глиновита земљанита не треба никада орати кад се влажи. Уопште ништо год је земљаните везаније, тежи, утолнко је већа опасност кад се у влажним стању оре;
 2. Узек треба да се земљаните врло плута тршоно, дроби, расина;

3. Ако би орали влажно земљаните и ако би плуг остављао за собом велике маслице, које се на ваздуху проуше, оне се онда не распадују и онда ваља није припрељена како ваља не само у тој години, но и доцније тежио ће бити да се све велике грудве разбују и разгреју. Влажне велике грудве, брзо састује, не распаду се, затворе улашак ваздуху, то дуго година остају у земљи нераспаданите;

4. Ораче влажног земљанита врло је велика потребна, која чини те и приноси подбацују;

5. Још се важе и допустити да се пред зиму оре ваља влажнине земљаните, јер тада приреда чини своје гј. вањни врљачи раздробљавају велике грудве. С приреда, пак, кад нају ветровити топлоти дани, ораче влажног земљанита чини врло велике штеће;

6. Ако је земљаните песковити и лако, важе се и влажнине орати, јер узек нема бојазни да ће се згрудљачи;

7. Све оне ваље на које хоћево јах време да сејево *ољачо јом с јесени ирорачи* и оставити их да преко зиме престоје. Зиваљ врљачи начиније земљаните сивни и свога ће га раздробити и устивити.

Врљач је највећи пријатељ земљораднику, јер он чини те наше ваље постају плодне; он помаже човеку да се орачица претвори у саван тршоно стање и да се хранива градивна материја, која ће биљци послужити као храна за њено развиће.

8. Кад се пред зиму оре — а то треба узек чинити — онда ваља што ваљу површину оставити да на њу утиче ваздух, снег и враз. Само тада ће се земљаните устивити, вразом натопити и удобрити.

Чим је враз растршоно и устивно земљаните, а влага и ваздух продрилу у унутрашњост, отпочиње и распадање. Тада у земљаниту настити једна врста врњаче, која га чини погодним за ставитије биљно. Органича градивна распадају се, гасови се стварају, које земљаните унија те понова утичу на неорганича градивна. Услед тога и земљаните се распада, ситни; биљна хранива градивна растварају се.

Добро припрељено земљаните шири се, ваљуја, добија услед распаданја органичних градивна, мрну боју, а понекад се ваља зеленаста онака која показује да ту има нижих биљних живих бића. Кад отпочиње ово распадање и време у земљаниту, не треба га дирати јер би иначе сви корени гасови отивили у ваздух и тиме биса врло много изгубили.

Какоко је времена потребно да се ово време и распаданје сивни, запис од ваљаче и топлоте. Брже то бива код јако хумусних земљанита, код земљанита добро пољубрених и ових

koji u sebi imaju mnogo ostataka biljnih, jer se ova gradina brzo raspadaju. Vazna zemljita teže se sitne i teže previru, jer plaga ne da vazduhu da prodire.

Da bi se biljna hrastina gradina rastvarala, potrebna je izvesna toplota, a toga je previrane zemljita uvek jače deti no lnuh.

Ma kako bilo, potrebno je dok zemljite ne dođe u stanje koje je najbolje za sejane, da prođe bar nekoliko nedelja. Otkuda dolazi ovo pravilo:

9. Inužu valda orati uvek nekoliko nedelja pre sejana kako bi se one pripremile za prijem semena i u sebi imala dovoljno hranivih gradiva.

Kad se ovako radi (a mi to uvek ne možemo činiti jer smo zavikli i od vremena i od vremena i od snage. Ali možemo i treba bar 10—15 dana pre sejana da uzorimo i ostavimo zemaljite da se слегне и превре.) онда је довољно доцније само два пута уздух и поцрне добрим дрвцама предрати. Тада наступа јаче превирање, коров се брзо појављује, и онда прева времјених приликама, ваља још неколико пута предрати. Чији се земљити закови, опет подрати.

На овај начин припремили смо земљити за сејане усних биљака. Сејане се брзо саршава и тада нам је неопходно да још дрвцамо и пошто смо посејали, јер је земљити у онакој стању, какви се желан.

М. Н. Луц.

ТОРИНЕ ТРЕБА ОДМАХ ЗАОРАТИ

Природна плодност наше земље, нашим неумешним радом, неистrajним испривљивањем сејањих жита, извозом саровиш, намножавањем кудства, и не чувањем и не прибављањем ђубрета, а године за годину стално онда и већ је јако испривљена, а тога се морамо све више брижити за бољу и савршену обраду земље и за боље прикупавање, чување и употребу ђубрета као и за боље ђубрене, како би не само очували снагу наше земље од даљег ондања, него је још и повратили и повећали.

По свима нашим, нарочито планинским крајевима, где је земља носна и потреба ђубрета велика, сељаци преко целог лета, од пролећа до јесени, затварају своју стоку у торње

ноћу, које граде обично од леса исплетених од штрфа, или од грања итд. У један тор затварају стоку до неколико дана, обично 5—6 до 10, док се та стока добро паћурба, на се онда промента тор до оног дана и тако иде редом.

Ово је добар и подесан начин ђубрења, јер се ваље за кратко време ложи срамерно доста земље нађубрити; што се употреби сва балега и мохраћа ту на весту а не пропаша се, и што се овим начином најлакше и најбоље могу нађубрити удаљеније и страновитије земље, на које је извоз ђубрета, нарочито још кад нека уређених штовва, као што је код нас прао тежак, а често и сасвим немогућан.

Затварање стоке овако у торње ноћу, није ни за здравље стоке шкодно, нарочито што се наша стока бави целог лета на нашим, на отвореном и чистом ваздуху, те је слрам природних утицаја отворела и навикнула на њих, а и торњи се често преконпају, те и шкодноња испарена из ђубрета не могу шкодноћи стоци. Само не би требало стоку кад је хладно и ружно врење шпр. кад је жнога и хладна киша, у торње затварати, него у кошаре.

По нашим сељаци торње, које су овако нађубрили стоком, не заорвају одмах чим тор премеће, него остаје их тако те стоје дуже времена, често целог лета или јесени и прено зиме до пролећа, на их тек онда преорвају — преконпају. Али наложене тако дуже времена утицају снаца, ветра, кише и снега, шветри и ишере се најбоље свага из ђубрета, јер кад нарочито на топломе времјет, уђемо у такву торњу, осетчино јак задах ђубрета, а то је ветрине најбоље силне невоје, најславијег састојка - амонјакана (азота), који је најважнија храна житу, трави и др. биљу, а овај је задах и здраву стоку шкодноња.

Рауке се, да кад торња овако дуже врење стоји, изгуби своју најбољу снагу и вредност је веома много мања, а то нашим сељаци не знају.

Зато препоручујем нашим сељацима, да торње одмах заору или преконпају, чим тор премеће, те ће тако земља снагу снагу из ђубрета ушати и у себи задржати, а никако да из држе дуже времена неорваоте, још мање целог лета и зиме, јер је то велика штета.

М. С. Стојан.

ПОДЛИСТАК

ПРОЈЕКТ

ЗА ИСПУЊЕЊЕ ЈУГО-ИСТОЧНОГ СРБИЈА

Повиан од ушћа Дрине низ Саву до Београда, ширестире се на једној страни свеје ерменске ницаје, која је умотоге сачина са мањавалом и другим ницајама дуж Саве и на нашој страни. И ерменске ницаје, као и наше ницаје, наложене су понавља Саве, а топи их и вода из потона и речница, које се сливају са околних планина и брда. Осим тога, знатно су површине тих ницаја под баром и ритом.

Имања у тим ницајама не доноси ни десети део оне користи, коју би могла доносити, да исеу изложене понавља, да су слободна од шума и ритова, а у то су и становници и ваихова стока, наложени разноврсним болештинама, које сатиру и жуђе и стоку.

Становници ерменске ницаје, превег су да своје земље излече а тиме да повећају принос свога имања и да искорене болештине које их даве.

Како су, као што доменско, и на нашој страни доста сланих прилика, и како ваља Мачва и велики део Посавине такође осетити, да се спасава од понавља, барутина, ритова и болештина, то је вредно, да читавио онага листа виде на који се начин исеу присутити неунишља ерменске ницаје и шта ти понавља могу да контају.

Југо-источан део ерменске ницаје, понав од Митровице на исеу, ограничен је са севера Фрушкој Гором, са истока Дунавом, са југа и запада Савом. Површина те ницаје износи преко 160.000 хектара.

Свако је силне године велики део те ницаје са пролећа под водом, било услед понавље савесе, било услед понавље потона и речница, које се сливају са Фрушке Горе, или услед подземне воде која подире, или из сва три узрока у исто доба. Понавље често трају до краја маја, на и до јуна, а у повојитим местима задржава се вода стално.

Судели према остацима извесних канала који се у тој ницаји налазе и који се и данас називају *виеме* *кама* или *јаркови*, као и према задинама у раним местима те ницаје, може се закључити, да је, још пре него што су се Срби доселили у ове крајеве, рађено на одрбани ницаје од понавља. Ти су канали познати од садашњег села Петрова (где је за време Рикала била тврђава Вукалина) и један је крак исеу у правцу за Саву на село Јарак, а други је крак исеу на село Прогат. Местинице су ти канали добро очувани и имали су ширину у дну 6 до 9 метара, дубину 3 до 6 метара, са боквицама (обалом) по нагибу 1:17.

Крак Петрова-Јарак, дугачак је 18-8 километара, а има укупан пад 12-56 метара.

Крак Петрова-Прогат, дугачак је 38-2 километара, са укупаном ладом 16-2 метра и то на првих 11 километара, пад је 12-8 метара, а на осталих 22-2 килома, пад је само 3-4 метра.

С обзиром на знатну ширину и дубину тих канала, мисли се да су ти канали служили не само за исушњавање, него и за плавоибу.

ИСКРИЦЕ

† Војислав С. Марковић, интома Министарства Народне Привреде по струци култур-техничкој у Бечу, прејашњо је 28 јануара ове године у двесту своје младости, у Ужину код своје остареле мајке, која је остала до века туђице за својим милим Војом. Покојник је као сирок одличан Њх савршено гимназијак, положио испит зрелости и отпочео слушати техничке науке на нашој Великој Школи. Кад је био решаван Степај од стране Министарства Народне Привреде ради напашлава тројиде младих људи ради усавршавања у култур-техничким наукама, покојник је, само услед својих одличних сведока, био међу првих изабар и послат у Беч на Велику Школу за Пољску Привреду ради студирања култур-техничких наука. Исто овако приложан, вредан и марљив касал је био и на нашим школама, покојник је био и на Бечкој Великој Школи, где је убрзо стекао дуван својих професора, наставника и другона. Увек пријатан у опхођењу са друговима и пријатељима, без и трунка злобе, занести и накости, покојник је био веома радо виђен свуда и због своје опрешне и начина опхођења те су се сви о његово пријатељство грабили. Неукорним радом и трудом успео је да и на странијој школи осетла образ сирбинов — јер је пријо Аркавиј испит положио са сирок одличним успехом и продукцио даље студије на пошту задовољство Министра Народне Привреде и својих пријатеља и младих другона. Бек је био апсолутирао школу и старјашо се и са други — уједно и последни, држаним стручним испит за култур-инженера, кад га у томе спречи неизлечива болест којој је, ево, као жртва пао.

Неузната сирт покосила је у најзрелијој добу младости младшца који је тако много обеоћавао и који је тако потребан био да својом стручном спремом послужи својој отаџбини.

Ми најбоље знамо колико смо изгубили сирћу његовог; ми знамо шта је овај човек мислио, шта је намеравао и колико се напрезао у раду како да се што боље и свестраније спреми, да би се достојно могао одужити отаџбини која га је насилала на страну да тако важне науке студира. И онда, кад је већ био у поседу и кад је свика на да била изгубљена на одраваљење, покојник је радио и не губићи последњу наду, толико

Грађење тих канала приносило се римској палу *Пробу*, која је рођен у Сармацију (то свој припадник данашња Сремска Митровица) године 292. Он се одликовао као војсковођа и управник Паноније. Његови су га војници извизали за цара год 276. Он је и као цар успешно ратовао и по Европи и по Азији. а по престанку ратова старано се да унапредити земљорадњу и занате гонели своје војнике на те постоле. Њему се приписује да је у Срему и на Рајни почео садити виноград дог, а по Италији маслине. Осим тога радио је и на неупунавање бара и ривота. Строгост, којом је држао у стези војнике и у мирно доба, гонели их да раде земљу и занате, наизава је побуну појиста. При савлађивању те побуне он је погинуо у близини свога места рођења године 382.

Из те кратке историје данашњих радова у нашем крају, на одбрани од воде, види се најбоље како лагано корача дукста култура. Требао је да прође вине од 1600 година, па да, тек данашњи напредак буде у стању понова да се лати радова за одбрању земље од поплава.

У првој половини прошлога века (1829 до 1830 године), предугађани су направили пројекат за неупунавање југо-источног Срема. Тада је савршен тако извазан Нони Канал, пројесече су две окове на отоци Велика Бара и у неколико су поврхавили римски канали.

Кад је 1871 године укинуто Војена Граница, онда је царски указом одређено да ће се приходи од продаје старог дрвећа из државних шума бише Војене Границе, употребити и за неупунавање и наводњавање земље у томе крају.

Како је грађење железница привукло сву пажњу, то су и

своју остарелу матер, како ће кад одрава радити и користити и осби и својој домовини, како ће.... али ту га је и смрт затекла и он је уири не стигавши да увиди ово што је желео.

Мир нека је немену оного предлог младог човека, кога је смрт тако рано узела не давши му да својој отаџбини по-ришно послужи!..

Вечна помен нека му је и међу његових друговима и по-дошорипредницима!..

Бог нека би његовој замућеној души дао рајско наслеђе а његовој тужној и вешто умљеној мисли, која је сву своју наду, свој понос и удање тако рано земљи прдала, нека Бог да утехе, јер Он је једини надир у оваком случају утехе дати јер су човеческе речи слабе и без утицаја.

Вечна ти шакет, равно прејкинуј пошорипреднице, и Бог да ти душу прости!..

М. Н. Луц.

БЕЛЕШКЕ

Две главне разлике између стајског и вештачког љубрета. — Једна страна стручни лист доноси ове редове: Утицај стајског љубрета на вилу двојак је: стајско љубре утиче с једне стране као храниво гудино, јер права вилу један део ових билих хранивих грађина који су јој жетвом одузети, а с друге стране утиче и неканџично удобравајући земљиште, јер делим славо раздвајају делне земљишта и тако онгућавају боље продирање ваздуха, топлоте и воде у земљу. Одвећ претрестна земљишта — већје стајско љубре; одвећ вазала, одет чини претрестујаци а правди и једним и другим бактерије, које утичу те се земљиште боље и брже распада, те постаје плодније.

Прва главна разлика између стајског и вештачког љубрета ова је: Вештачки љубрењек може се само хранити утицај стајског љубрета заменити, али утицај онај, који сточи љубре прави земљиште бихавим и претрестити — не може. Ово пожеко постићи или кад наменити љубремо вештачки и стајски љубретог или зеленим љубрењек.

Друга главна разлика, која је за разумевање науке о љубрењу од врло велике важности, ова је: У стајском љубрету

поменути приходи воћни делог утрешени на железнице, а извесна је сува дата и на обеобељење дукстине обале у Земуну.

Штеде и изгоде које становници из године у годину, по-днесо услед поплава, нагнали су их на рад да са удрже и да се од воде бране. Године 1899, били су се обратили Хрватској влади, да се предузму и изврше, сви претходни послови вужни за неупунавање југо-источног Срема.

Хрватска се влада одвањала тој молби и ренила је да се упути потребан број инжењера и другог техничког особља, да пренере и сине ове површине, које треба неупуна и од поплаве бранити.

По томе решењу, пошто се синамље доврши, имао се изградити генерални пројект с предначувог контања, ви да тих да се од заинтересованих сопственика осунје Зидруга за неупунавање којој да се повери даља рад за неупунавање.

За време синамља, прикупљени су и подаци у стању воде у Сави и Дунају, као и количина воде која се слина поточица и ренилама са Фрушке Горе; неупунавање је поднежље, бушењек руна или ковањек буњира; а прикупљени су и подаци о кинином приликама.

Ради извођења целога посла, поделена је сремска шпанја од подвођа Фрушке Горе (села: Пашиница, Краљевца, Голубини и Н. Павлова) до Дунава и Саве, на три деовине и то:

1. деовина источно од римског канала Петровац—Прогар (Прогарска Јарчина);

2. деовина западно од тога канала;

3. деовина у коју улазе сви ови делови, који су врло високи и уз обалу санску, а који услед тога што тако високо леже, не могу ући у ни једну од прве две деовине.

шаходе се сва хранива градива а у вентачком ђубрету које се најобичније по трговинама продаје напротив је већина само један једини хранив састојак.

Тако има у калијну као и у 40% калијеној соли само калија као хранивног градива, а ни у једној нема ни фосфорне киселине ни азота. Чилеа шалитра и амонјум сулфат имају свога азота као хранивно градиво а немају калија и фосфорне киселине. Томасово брашно има само фосфорну киселину (и креч) као хранивно градиво а нема азота и калија. Тако исто и су-перфосфат има искључиво фосфорну киселину.

Ова разлика највише се пројављује од стране практичних пољопривредника. А баш због тога има и највише грешака и најчешћих неуспеха, приликом ђубрења. За исхрану биљака не сме, као што је познато, недостатак ниједног од хранивних градива, а стајски ђубретом донета се запознати приводе сва хранива градива и ако не увек у најповољнијој размери. Ако, дакле, желимо вентачким ђубретом иете резултате да постигнемо као и стајским ђубретом, онда морамо пре свега наву своју пажњу на то обратити, да и у вентачком ђубрету имамо сва хранивна градива као и у стајском, дакле да ђубрико целим ђубретом, а не да — као што се то врло често дешава — ђубримо само једним јединим хранивним градивом. Ово можемо тако завршити, над или купимо вентачкиа ђубрета помената или да свако за се купимо и да их после сами смешаме онако како је за неку биљку потребно. Последња начини кног је бољи. Тако можемо начинити смешу од 40% калијене соли и томасовог брашна и чилеа шалитра, у којој имамо сва хранивна градива: азот, фосфорну киселину, креч и калије. Али употребу готових смеша ђубрета као на пр. амонјач-суперфосфата или кали-амонјач-суперфосфата има то пресметати што се теже чини потребна при разбацивању, али се при томе жана обзира или да потребе разних биљака и земљишта, јер ниш нева рачува да купује три, четри или више разних смеша вентачких ђубрета. И две смеси вентачких ђубрета несразмерно су веће по сваког вентачког ђубрета за себе.

Доношени члан Сената. — Указом Његовог Величанства Краља од 13 фебруара ове године, постављен је за доштовног члана Сената г. *Димитр Р. Јовановић* владим почесар при Народној Банци, редован члан Српског Пољопривредног Друштва.

Постављање и презентација по струци шумарској. — Указом Његовог Величанства Краља од 11 фебруара ове године постављени су:

За секретаријета иете класе шумарског одељења Министарства Народне Привреде *Милошав К. Петровић*, српска начелник у пензији.

За секретаријета иете класе шумарског одељења Мин. Народне Привреде, *Славољуб Некић*, окружни шумар иете класе при окружном шумској Управи у Краљеву — по службеној потреби, без права на особне трошкове;

За шумарског инспектора друге класе при окружној шумској управи у Краљеву, а да врши дужност управитеља и наставника Практичне Шумарске Школе *Милан А. Обрадовић*, шумарски инспектори иете класе у шумарског одељењу Министарства Нар. Привреде, по службеној потреби;

За контрактуралног окружног шумара четврте класе при окружној шумској Управи на Авали, *Валасар Митровић*, контрактуралног окружног шумара иете класе при окружној шум. Управи у Б. Банци, по службеној потреби;

За окружног шумара иете класе при окружној шумској Управи у Доњини, *Јован Букосавић*, окружни шумар иете класе при окркт. шумској Управи на Авали, по службеној потреби. За подшумара прве класе при окружној шумској Управи у Параћину, *Авдугавор Вукосавић*, подшумар иете класе при окружној шумској Управи у Аесковцу, по службеној потреби без права на особне трошкове;

За подшумара друге класе при окружној шумској Управи у Аесковцу, *Петар Ђурђевић*, подшумар иете класе при окр. шумској Управи у Врању, по службеној потреби;

За подшумара друге класе при окружној шумској Управи у Б. Банци, *Др Милошав С. Васић*, подшумар иете класе при окружној шумској Управи у Доњини, по службеној потреби.

За подшумара друге класе при окружној шумској Управи у Краљеву, *Др Ђорђе Ст. Јовановић*, подшумар иете класе при окружној шумској Управи у Валеви, по службеној потреби.

За контрактуралног подшумара друге класе при окружној шумској Управи на Рашкој, *Димитр А. Ворковић*, контрактурални подшумар иете класе при окртној шумској Управи у Параћину, по службеној потреби;

Сваки од три деонице има да се сматра као засебан терен за испуњавање.

Снивање је почето са првом деоницом и то у априлу 1899 године и до краја 1900 године савишљена је та деоница и један део од друге деонице.

Савишљена површина обухвата површину од 36.000 хектара. До краја траја 1901 године извршен је ситуациони план у размери 1 : 25.000 и извршен је генерални пројект за испуњавање тога савишљеног дела.

По томе пројекту, главни канал за испуњавање у који ће се скупљати сва вода са прве деонице, није ће у правцу корита *Галовице*, а изливаше се у Саву према Београду. Пошто велика вода може у Сави да траје дуго време, то је предвиђено да се за време велике воде, избуцне из канала вода у прикони. А с обзиром на највеће стање воде у Сави, утврђено је за две Галовице канала, на ушћу свамо у Саву, може лесакти највише за 6 метара испод највеће воде код Београда.

Као највиши над уовениј је 1 : 10.000

Да би се спречило изливање Саве за време велике воде, пројектован је нисин од Београда до Вољевца; а од Вољевца до Прогара повлачи се једна греда (надигнуто земљиште), која је увек над највећом водом.

На ушћу Галовице канала биће начинен промет са усташком (слишном) којом ће се затварати промет, кад је вода у Сави велика и гдје ће се из канала избацивати вода у Саву парним кришмама.

За хватање једног дела воде која се слива с Фрушке Горе саградиће се на северној страни канала од Голубовица на Стари Павлов, Стари Бановци и преко токова Вуковарског у Дунав.

Нисин Беошани—Вољевци за одбрана од поплава, биће дугачак 20,5 километара, имаће у тесну ширину 4,0 метра, највио санисе стране 1 : 2, а са унутарње стране највио 1 : 1¹/₂, Нисин ће бити удаљен од обале Савске 100, 150 и више метара.

У главни канал Галовицу, уливаше се вода из 20 побочних канала, који су подељени на три класе тако, да је у прву класу ушло 9, у другу 6, а у трећу 5 побочних канала.

Да кроз Галовице Канала не би изливао савска вода у Галовица канал, изворнице се повезае Галовице Канала код Правога Побочни ће канал имати над 1 : 5.000 до 1 : 10.000, У тим каналима изише дубина за време највеће воде 1,0 метар, а ширина два тих канала биће највише 0,50 метра.

У главном каналу изише дубина при највећој води 1,80 до 3,0 метра. Веће дубине нису узимате с тога, што би се онда добила на ушћу главног канала велика испела за избацивање воде, а био би скупљи и рад за копање канала.

Дубине су подишаване тако, да се на највишим бара може вода испедити у канал.

Дужина Галовице канала биће 49,4 километара. Један део тога канала сачињаваће поменути Нови Канал (на дужини од 27 километара).

На самој почетку биће два главни канала у нисини (на коту) 77,20 метара над Јадранским Морем, а на ушћу у Саву биће два у нисини 69,60 метара. У горњем делу биће над 1 : 5000, а последњих 20 километара имаће над 1 : 6850.

За подuzumara druge klase pri okružnoj šumskoj Upravi u Pirou, *Jovan Gavril*, poduzmar iste klase pri okružnoj šumskoj Upravi u Goubaju, po službenoj potrebi;

— Za kontraktualnog poduzimara treće klase pri okružnoj šumskoj Upravi u Valsvoj, *Miroslav Janaković*, kontraktualni poduzmar iste klase pri okružnoj šumskoj Upravi na Ravnici, po službenoj potrebi;

— Za kontraktualnog poduzimara četvrtie klase pri okružnoj šumskoj Upravi na Ravnici *Vladimir Branković*, kontraktualni poduzmar iste klase pri okružnoj šumskoj Upravi u Proculju, po službenoj potrebi; i

— Za poduzumara četvrtie klase pri okružnoj šumskoj Upravi u Proculju, *Jozo Čepanović*, poduzmar iste klase pri okružnoj šumskoj Upravi u Pirou, po službenoj potrebi.

Novi redovni članovi. — Na XXXIV Glavnom Godišnjem Zboru Srpskog Poljoprivrednog Društva koji je držan 30 januara ove godine izabrani su za redovne društvene članove ova gospođa: *Milica Radovanović*, profesor Velike Škole, *Kosta Vrbic*, marševni lekar, *Dr. Milivoje Vasić*, okružni šumar, *Dr. Boža Jovanović*, okružni šumar i *Dušan Kremenović*, rukovodilac, doznog rasadnika.

Uprava Srpskog Poljoprivrednog Društva. — Prema izboru, koji je držan 30 januara ove godine na Glavnom Godišnjem Zboru, Uprava Društva za ovu godinu sastavljena je iz redovnih članova društvenih ovako:

— **Predsednik** *Milutin Savić*, načelnik Ministarstva Narodne Privrede u Beogradu; **potpredsednik**, *Aleksandar Sekulić*, inspektor Ministar. Narodne Privrede; **članovi**, *Jovan Jekić*, sekretar šumarskog odeljenja Ministar. Narodne Privrede; **članovi**: *Dr. Marko Lebo*, rektor Velike Škole, **članovi** *Glavni profesor Velike Škole*; *Paša Todorović*, inspektor Ministar. Narodne Privrede; *Aleksa B. Novović*, glavni marševni lekar Ministar. Narodne Privrede; *Niško Jovanović*, meš. odelca u Upravu državnih monopola, **članovi** *Glavni sekretar Ministar. Narodne Privrede*, *Aleksandar Marjović*, sekretar Min. Nar. Privrede; *Mirko Milaković*, upravnik Topličke oblasti; **članovi** *Vlada Kromić*, sekretar Min. Narodne Privrede; *Milovan X. Ponošić*, agronom, *Milica Jovanović*, inženjerica i *Đimitrije Josićević*, sekretar Ministar. Narodne Privrede.

Pomoćnici državnih ovčionika. — Pretnisom Gosvodina Ministar. Narodne Privrede od 1 ovoga meseca, postavljeni su: za pomoćnika državnog ovčionika okruga požarevačkog *Đorđe Prizmić*, srpsini čak Srednje Poljoprivredne Škole u Xrtinju u Českoj; i za pomoćnika državnog ovčionika okruga topličkog *Istvan T. Todorović*, srpsini čak Srednje Poljoprivredne Škole u Xrtinju u Českoj i desetak državnih štitova.

Povodno referata g. A. M. Analize ružičke šumivice. — U 34—36 broju „Težak“ od prošle godine str. 287 stavljeni su referat g. A. M. „*Analize ružičke šumivice zbirke sa analitičkim stručnim mišljenjem.*“ U isto referatu između ostalih stvari: da se pokusni referat iznosi u vidu da se nije sprema pažnja i ne treba iznositi koju bi na ovim načinu moglo nastojati“ i drugo u delu se „*daži da je izostavio i nije potpisao kako po želji tog i po želji druge analize slična ružičke šumivice.*“

— I bez „sekretarja pažnje“ u našoj Poljoprivrednoj Komisiji u Odeljenju Stavljeni radi se još od 1899 god. na proučavanje pažnje domaće šumivice, i šta više jedan deo ovoga proučavanja već je stavljen u „*Priručnik Glavnica*“ svesci za Jun 1901 god. na str. 106—117 a pod naslovom „*O sastavu srpske šumivice.*“

— U ovome radu između ostalog izvedeno je poređenje naše šumivice sa slavnom šumivicom iz koje poređanja izlazi: da je naša šumivica mnogo gore od slavne šumivice (izlazi da nije slična). U pomenuti rad šta više na str. 104 stavljen je i rad o slavnoj šumivici od kome g. A. M. u referenciji. Da napomenem još, da je srpska šumivica zajedno sa analizama koje su u pomenuti radu („*O sastavu srpske šumivice*“) izložene bili i na Pariskoj Izložbi na kojoj su ako se ne varam, bile izložene i ružičke šumivice o kojima g. A. M. referenciji.

Poljoprivredne Velike Škole — za ispe, doznajke. — Da je dobar doznajka potrebno da imaju bar osnovan znanja iz poljske privrede, poznato je svakome poljoprivredniku i niklo protiv toga ne može ništa imati. Za to treba i za njih da istoprotiv škole. Na žalost takvih je škola veoma malo. Jedna takva

niša škola osnovala se u Petrogradu u Rusiji. Ruski Ministar Zemljoradne vešt je odlučio da se otvore takva škola i klad je predložio načino. Željevski — učeniče — dobijali su oštro obrazovanje iz poljske privrede ali ne im biti dopušteno da se oduži i usmeri samo u savršeni građana poljske privrede kao na primer u Mađarsku, Gradištarstvu, Palestarstvu, Žemljoprivred, gajenje vinova i onada.

— Predložena na toj školi tražila tri godine, a pored teorijskih predavanja bilo praktičnih radova u laboratorijama i na jednom učednom imanju.

— Da je ovakva škola neobično potrebna za Rusiju — i ako je to jedna novina u celom svetu — vidi se na toga što se do sada javilo 325 žena koja su ovu školu, i ako vreme kad će se ona otvoriti još nije tačno utvđeno.

DRUŠTVENI I PODRUŽNOSKI POSLOVI

З А П И С Н И К

XXIV GLAVNOG GODIŠNJEG ZBORA SRPSKOG POLJOPRIV. DRUŠTVA

držanog 30 januara 1903 god. u Beogradu.

Vidi su: oštinaci, dobrotnici, utemeljaci, počasni, redovni, pomagači i predstavnici Podružnica i gosti. (Dolaze imena).

— **Zbor** je predvodio predsednik Društva g. *Milutin M. Savić*.

— Zapisnik su vodili vršnici dužnosti sekretara g.g. *Živo Šokoran* i *Milica J. Petrović*.

I

— **Predsednik** je otvorio Zbor kratkim govorom, kojim je u glavnom izložio Zbor sa radovima, koje Društvo namerala da preduzme u nastupajućoj godini, radi kojih su i potrebne novacije u projekat budeta usene. Govor svoj predsednik je završio sa željom za dug život sreću i slavu Najvišeg Zaštitnika Njegovog Veličanstva Kralja *Aleksandra I* i Njegov Veličanstva Kraljeve Srpske *Đače*.

— Zbor se jednodušno odazvao bujnim usudnicima: **Živeli!**

II

— **Prelog predsednika**, da se Njegovom Veličanstvu Kralju *Aleksandru I*, Najvišom Zaštitniku Srpskog Poljoprivrednog Društva, podnese telegramski putem najpoštovanija izjava odanosti, ljubavi i zahvalnosti, prijemljen je u najdeljiv odustvarenjem i predsednik omlažnen, da sirenje i Zboru pročitanu dešuju Njegovom Veličanstvu Kralju u ime Zbora i pošalje.

III

— **Po predlogu predsednika** a saobrazno odredbi čl. 42 Po-slavnikia Društvenog, Zbor je pristupio izboru ovorenika, koji će overiti zbirski zapisnik, i izabrao je g.g. *Aleksandra Marjovića*, *Milovana Atanackovića* i *Milovana N. Lužićevića*, redovne članove.

IV

— **Podneseni je Zboru** Izveštaj o radu Društva u 1902 godini, koji je iztampiran u 1 i 2 broju *Težak* od ove godine. — Zbor odobrava izložen rad Uprave društvene.

V

— **Zanim se izveštiti** čitavom račun i izveštaja o finansijama društvenim. Zbor je posle kratkog pretrasa i potrebnih obaveštaja, odobrio i računski deo rada Društvenog kao i u vešt sa tim izveštajom budžetskih kredita na pripreme Oblasne Poljske u Krtinju, u 146075 din. i na ispe, dioniju *Težak* u 3855 dinara.

VI

— **Pri završetku** rešavanja o prethodnoj tački dnevnoga reda, došlo je u sednici Zbora Ministar Narodne Privrede g. *Jurij Šokoran* *Novoselac*. I pošto je predložio tačku dnevnoga reda raspisivanja predsednik Zbora g. *Milutin Savić*, podraživo je Ministar kratkim govorom kojim je Ministru izjavio zahvalnost na pažnji, koju Društvo pokazuje i dao izrazu nadaju, da će

Министар потребну материјалну помоћ и моралну подршку и даље Друштву указивати.

Господин Министар захвално је на подршку кратким али веома вредним и јасним говором у коме је истакло вредност наше пољске привреде, од које јача народ наш и држава наша и која у свакоме пољској има највећу утешја, јер од 72 милијуна што се за насевне артикле добија, долази преко 70 милијуна на производње на области пољске привреде, према чему ће пољопривредна производња још за други или година бити главна основица наше народне производње.

Благодарити Друштву на његовој истрпљивој и успешној реди на његовој и разнајаву пољопривредне производње, г. Министар даје реч, да ће Друштву у свакој ствари његових важних и корисних задатака указивати сваку могућу помоћ и да ће се старати, да Друштву јача и обилатија средства за овај рад дође.

Завршујући говор г. Министар дао је израз уверењу да ће поводити жељу Збора ако говор заврши милни указницима: да живи Краљ Србије *Александар I*, да живи Српска Краљина *Драга*.

Збор је нахвало саслушао говор г. Министра, и завршетак прихватио указницима:

Живео Краљ, живела Краљина, хвала г. Министру.

VII.

Прочита се саопштење Управе друштвене који се у складу чл. 28 Правила Друштвених објављује Збору да је Управни Одбор по предлогу Друштвених Секција решио да се потакоде на то што многи расписани наградама узеко негиче рок, ове године расписне само једна награда и то она:

Ко подигне семачку ивику на пошршину највише од једног хектара. Награда I 300, II 200, III 1000 и IV 50 динара. Рок пријаве до 1 јуна 1905 године. Могу се укључити привредници из целе земље.

VIII.

По прочитаном предлогу Управе друштвене, који је поднесен на основу усвојеног мишљења задничке седнице стручних Секција Друштвених, Збор је изабрао за редовне чланове друштвене ову господу:

Митића Радоновића, пров. Веа. Школе.

Косту Врбића, окружног мареног лекара.

Др. Милановића Вашића, окружног шумара.

Др. Току Јовановића, окр. шумара.

Душана Кривоношећа, руковођа расадника лозног у Топчидеру.

IX.

Председник саопштава Збору да према Правилма друштвеним остају у Управном Одбору за ову, 1903, годину и то:

Председник М. Савић, потпредседник *Александар Седућкић*, благајник Јован Јекић и чланови одбора: *Алекса Б. Поповић*, *Ада Живановић*, *Милко Милковић*, *Милош Х. Поповић*, *Милан Грковић* и *Милан Бајић*. Ну, у исто време председник напомиње да је г. Грковић прешао са службе на Београда а г. М. Бајић да је дао оставку, која ће се Збору на редовне седнице, јер Управни Одбор није за решење надлежан био.

А поступају из Управног Одбора и то:

Г. Г. Др. Марко, Пјаа Т. Тодоровић, Драгутин Јовановић, Илија Крежак, Нико Јовановић и Милан Јовановић.

После овога прочитана је оставка г. Бајићева, на коју се води, да због службених послова не може у раду Управе суделовати, и на основу ових разлога Збор је оставку г. Бајићеву и узео.

За оних се присутних избору чланова Управе на место одступивших чланова и на место г. Грковића, који је са службом прешао на Београда и г. Бајића, чија је оставка узнета. И по извршеном гласању изабрани су за нове чланове Управног Одбора редовни чланови друштвених, и то:

Г. Г. Др. Марко Лео, Коста Гавановић, Пјаа Тодоровић, Нико Јовановић, Александар Миљковић, Илија Крежак, Милан Јовановић и Димитрије Јосифовић.

X.

Падисе се *Предлогу пригода и распада Друштвене за 1903 године*. После свестраног оцењивања буџетских позивија од

стране усвојена Збора и потребних објашњења од стране друштвене Управе. Збор је усвојио поднесену Предрачуна како у прилогу тако и у складу са тим, да важи од 1 јануара ове 1903 године.

Усвојени буџет гласи овако као што се у прилогу под г. онога *Зависника* и оригиналу налази. (Види буџет на страни 47.)

XI.

После усвојеног буџета редовни члан г. Милош Н. Лукићевић предложио је да се на Збору уреди то да се одређене плате особља рачунају од 1 фебруара ове године.

Збор је решио да се одређене плате оставе Управи друштвеној у границама које су буџетом предвиђене.

XII.

Бластоје Вашић, земљопоседник из Бајинеца, члан рачунане пољопривредне Подружнице, и редовни члан онога Друштва г. *Милош Х. Поповић*, изразили су и добили реч, да Збор утине своје издање и т. Вожај најавио је: да уписује свога свика Јакшу за члана утешајка Српског Пољопривредног Друштва. А г. М. Х. Поповић најавио је: да од свога утешајког оца Никошу Х. Поповића, касад, судују у немици, уписује за члана утешајка Српског Пољопривредног Друштва *Јосифу* му ја тако називају оцутија трајан емоме у Друштву, које је он тек немоу чинио.

Збор је најавио благодарност како г. Бластоју тако и госи. Милошу, а побршину Никошу пожељно рајско насеље.

XIII.

Пошто се прочитало честитке Збору послате од стране пријатеља пољске привреде из разних места наше старбине, председник је најавио захвалност усвојенима збору на стручној и вредној потпори озерова рада, г. Министру Народне Привреде на моралној и материјалној потпори, г. Министру Грађевина на готовости да нествотнима Збора узаква дозлазак у Београд по снуштеној подшоној цени железником, и изравао уверење да ће погодити жељу Збора ако Зборску Седницу заврши са укљученима:

Да живи најважни заштитник Српског Пољопривредног Друштва *Николе Величанство Краљ Српски Александар I* да живи њено Величанство Српска Краљина *Драга*. Збор се одава брину жинели.

Председник Срп. Пољор. Друштва

М. М. Савић

Врп. дужности секретара

Ж. Шокорац

Мих. Петровић

Овај записник објављује повереник Збора:

А. Миљковић, **Мил. Атанасковић**, **Милош Н. Лукићевић**

ОБЗНАНЕ

Седе од морске рене (чичоке, топилабурга). — Српско Пољопривредно Друштву потребно је до 300 итр. врста од морске рене за семе. Они који би оуп, на и мале количине, имали и могли Друштву уступити, треба да писом што скорје да најавље до писма ош. мес. Јави Друштву количину и цену исте.

Важно за привреднике. — Српско Пољопривредно Друштву доводне количине *француске зуперке, рабје и пшаве колбена*. Сви они артикли *присеку се* изаветити. Цена је одређена према стараном континуу и то: за француску зуперку 170 дина. разију 1 динар, а за пшави колбени (0-60) шест нард динарских.

Привредници којима што треба од ових артикала нека изводе захлети са порудбама, како би све што им треба бавремене добићи могли; а нарочито за зуперку којој узеко настуја време сејиде.

Претплатања Текма мале се да што пре пошљу претплату за ову (1903) годину, јер се *Текма* ниће никоме слаати на веренију. Ово важи за све претплатнике.

Текма налази свакога 1, 10 и 20 у месецу са често пољопривредном и научничком садржином а и са сликама.

Годишње стаје 6 динара, полугодишње 3 динара — за Србију. Чланови помагачи, чланови свих друштвених Подружја, основне школе, војници сталног кадра, банди, мајсторици, Земљорадничке Задруге и чланови шума добијају лист у пола цене — ако изложе претплату унапред за jednu годину.

За *жолте лист Србије* стаје годишње 8 франака у злату или 4 фор. 1 вр. Српског Пољопривредног Удружења и њихови чланови као и Српско Земљорадничко Задруге и Читаонице добијаће лист за 6 франака годишње (или 3 фор. 1 вр.) ако унапред изложе претплату за jednu годину и кад се претплате код свих Удружења, преко књи. ће им се и лист слати 2—5

Уједињено Тужило, Пољопривредног Гласника и Пољопривредног Колеџијора издавао се у **Дому Српског Пољопривредног Друштва** — Неманина улица бр. 11.

Седиште **Књижевниг Одбора** држи се у **Дому Српског Пољопривредног Друштва** сваке седмице једном (за сада четвртак после 5 часова по подне).

Сви радници, намењени било *Тужило*, било *Пољопривредног Гласника*, било *Пољопривредног Колеџијора*, било за *Практично Пољопривредно Поже* пишу се упис **Српском Пољопривредном Друштву**, које их пријма, започиу у списак и упућује коме треба. Може се пољопривредни писци, да оно имају у виду.

Б У Д Е Т

Српског Пољопривредног Друштва за 1903 годину, одобрен на XXXIV Главном Годишњем Збору 30 јануара ове године.

П Р И М А Њ Е		АМБАРА	НАРА	И З Д А В А Њ Е		АМБАРА	НАРА
БРАНИ ВНО							
1	Остатак по дневнику изаш од 1902 године	6786	28	1	Пољопривредног Фонда (улож добротвори и утехалама)	1500	—
2	Државна помоћ за 1903 годину	28000	—	2	Добротворни капитал Пољопривредног Фонда	1800	—
3	Остатак издржане државне земљи у 1902 години	8000	—	3	На изградњу по развојеним станицама за издржавање разне	1180	—
4	Од улога добротвори и утехалама	15000	—	4	На припремане објекте земљопне стопе и сточ. производа	5000	—
5	Од улога немачких	400	—	5	На припремане земљопне земљопне живине	3000	—
6	Од улога немачких	1800	—	6	На издржавање Пољопривредног Удружења	2000	—
7	Претплата на Тужило за 1903 и наплатна дуга за разне године	4500	—	7	На издржавање друштвених пијотки и посету извођачу	2200	—
8	Од Пољопривредног Колеџијора за 1903 и наплатна дуга за разне године	3000	—	8	На издржавање оних друштвених пијотки и припремане изложбе и слава	2000	—
9	Од припреме земља	1200	—	9	На издржавање пијотки, дрворени, постојалацара и осталих издржа	3000	—
10	Од припреме семена и скотина	20000	—	10	На издржавање Приступачки Пољопривредних Школа и изградњу вештина	8000	—
11	Од припреме сираја, развоје и др.	50000	—	11	На изградњу сарајничка Тужила, Пољопривредног Колеџијора за 1903 и разне године	3000	—
12	Од припреме прерађивани и влакног камена	80000	—	12	На изградњу Тужила, Пољопривредног Колеџијора и осталих зграда	500	—
13	Од припреме паразитички и сточина	2000	—	13	На изградњу сточнице и теломон	500	—
14	Од припреме дуга за семе, сираја и влакног камена	3000	—	14	На опрему, осигурања и издржавање потребе	2000	—
15	Наплата од Мајстараства Нар. Приреме за друштвено живине у Шапу	3522	89	15	На припрему за основне пољопривредне зграде	1000	—
16	Наплата од Мајстараства Нар. Приреме за друштвено живине у Шапу	4419	93	16	На припрему за основне пољопривредне зграде у земљи и на страни, на издржавање инвентара трговачког издржавање друштвених по оних развојама	6000	—
17	Наплата од Мајстараства Нар. Приреме за друштвено живине у Шапу	336429	17	17	На опрему друштвених пијотки, припрему издржавање и издржавање зграда	2000	—
	Укупно примљено	336429	17	18	Плата секретара	3000	—
				19	Хонорар библиотекар	1200	—
				20	Хонорар уреднику Тужила	1000	—
				21	Плата издржавање	2000	—
				22	Плата издржавање	1500	—
				23	Плата издржавање	1500	—
				24	Плата издржавање	1000	—
				25	Плата за три посудавајача	3200	—
				26	Деновница на припрему Фонда за издржавање пијотки	1000	—
				27	На издржавање и издржавање пијотки и сираја	20000	—
				28	На издржавање сираја развоје и др.	50000	—
				29	На издржавање и издржавање припрема и влакног камена	80000	—
				30	На издржавање и издржавање паразитички и сточина	2000	—
				31	На издржавање и издржавање припрема у Ровоту	6000	—
				32	Деновница за издржавање новог изаша	18322	89
				33	На издржавање издржавање	4146	33
					Укупно издржавање	236429	17

т.ј. Све остало примљено изост издржавање четири стотине додесет тог динара и 17 нара.

Објашњење: 1. По изградњи припремане објекте изложбе, поставља Инструкција, припремане изложбе припрему слава као и на издржавање пијотки припреме (бр. 4, 8 и бр. 16, издржавање жолте се утврђени и списи по што је буџетом предвиђено оно стање друштвених припрема до августа, 2. у овим будућим прихода од изложбе семена, сираја, влакног камена и сточина, издржавање и сточина, у стању могу бити неки издати.

Бр. 354.
30 јануара 1903 године
Београд.

Класици
Јован М. Јовић с. р.

Овај буџет израђио је одговорни Збор:
Александар Миљковић, с. р., Милоша Атанасковић, с. р., М. Н. Лукичић, с. р.

Прегледао
М. М. Савић с. р.

О Г Л А С И

Ј А Ј А

САВСКА БАНКА У БЕОГРАДУ

купује јаја за извоз и плаћа их ценом која одговара највећим ценама страних пијана онога дана кад Банка тражи јаја.

Банка ће свакога на захтев извештавати о цени и за све остало.

2-8

ЖИЦЕ БОДЉИКАВЕ

За ограду са 2 и 4 бодље добила је велику количину и продаје врло јефтино

ГВОЖЂАРСКА РАДЊА

Тасе Неранчића

БЕОГРАД-САВА

ТЕЛЕФОН РАДЊЕ И КУКЕ БР. 243

2-10

ПРВО СРПСКО И ЈЕДИНО ДОМАЋЕ ДРУШТВО

ЗА ОСИГУРАВАЊЕ

БЕОГРАДСКА ЗАДРУГА

— ОСНОВАНА 1882 ГОДИНЕ —

ОСИГУРАВА:

живот људски на више начина, као на случај смрти (доживотно), на случај доживљења, на случај доживљења и смрти, мирас деци и т. д.

Противу пожара, грома и експлозије: разне зграде, индустријска и занатлијска предузећа, робу, покућанство и т. д.

Услови су најповољнији

Блика обавештена даје Задруга у Београду, а унутрашњости повчани заводи, овлашћени агенти и повереници за осигурање.

Осигурањница унутрашњости олакшано је плаћање и тиме, што је за сваку варош овлашћен бар по један повчани завод, ради примања уплата за осигурање. И према томе, ниједан осигураник из унутрашњости није дужан слаати уплате у Београд и излагати се трошковима око поштарине.

Полице за осигурање зграда противу пожара Београдске Задруге примају се као гаранција за зајмове Управе Фондова.

1-36

ЦЕНА ОГЛАСИМА:

Малих од петит врсте једног ступца по 10 пара дин.; од осталих крушних новина по 15 пара од врсте од ступца

Већим огласима од целе стране 20 динара (10 фор. а. в.) пола стране 10 дин. (5 фор.) четврт стране 3 динара (2.50 фор.)

Поред тога за свако оглашавање по 20 пара дин. државне таксе.

За оглашавање више пута 10 од сто јефтинеје.

Преглед 6 броја **Тешака**. — Како треба врати? — Торине треба одма врати — *Подписник*: Пројект за неушете југо-источниг Срела. — *Искрине*. — *Беленик*. — *Гласник*. — *Друштвени и подружнички послови*. — *Облаште*. — *Огласи*. — *Цена огласија*.

курсовима потребна извештаја о резулту да дају. Ма овио приликю ниповишено свима тив нставницима важиоет воела, и можио их да уште своје предлоге Друштву као и своја искуства о својо раду, на да се барем у будуће ишеити за погварку тога рада ширити.

Оруђе за орезивање игоо елаксанају рад, ако су испривани, и ометају рад и вахуће раднице ако исуу добри.

Најбоље маказе може сваки виноградар добити преко Друштва. Засада се у Друштву продају двоје маказе и добре и јефтине: Кудеове по 9 и друге које стају по 4 динара. Сечина су од доброг челика; рукатке су поодене за држане; оедер добар а кад се оинети ика резерву.

Сечива за резање треба да су нам оштра и испривани, да лоу не тачеи и да не остављају ранаву рану; него да је преек раван и глатак.

Млад чоког и шпаларе треба маказима орезивати: а ко- свром емо старе добро укореиене чокоге. Па и то треба ипати на уку кад се лоаа коским орезује да чоког или крау, коју орезујемо, ногом подупремо, те да се не тресе игоо и да се не очене при сасецању.

О добу а пачину резања помнимо ¹⁾ ово:

Резању треба приступити чим се земла продеди. И орезивати треба полако не наглећи и скинело, помнитоајући на све зашта нам који ластар може негодити. Задоченом резицбои с пролећа слаби се чоког, трони се ише на нади- чаре јер поскупљује надица, и посае се свршава на брзу руку непажљиво, па у хитни и грешн у токе шта треба орезати а шта оставити.

Само лоаа бујаа, на земли снажиоу, где често лоаа остаје штура и неродна, може се нешто доицеи орезивати, те ће се тиме значаити јаче зависнае плода.

При орезивању треба најпре осећи старе кондире и ову лоу која је испод краје истерали (тако зивани подгушњак); а тако ише и жилце које су се одмах испод краје развиале.

Затим треба одсећи све ластаре на средине краје и особо- бие оне који су сувине ублизу. Само треба оставити три до четри снажна резника, који су један од другог појединако удаљени, а не један за другог смењени.

Главу од чокога или крау треба тако одржавати у реду да буде мала — ише округла.

Кад је краја очиниена како треба т.ј. кад је све укло- мено, што нам не треба, ли радн догод ластара ове године на ради прута за кондир идуће године, онда треба присту- пити сасецању тих одабраних резника, који су нам потребни и које морамо чувати ради пунољака на ивица, на којих ће се ускоро развити ластари.

Што је при орезивању остављена краћа лоаа, то ће гођије бити крупније.

Ако је виноград млад и земља бујаа а ластар снажан онда можемо оставити на пендиру по 2 до 3 здрава окца. Ако је виноград га то, у својој пунољи снази, онда може сваки кондир ипати и до 4 здрава пуноља. Дужи кондир од 4 пуноља, не треба у нас остављати ни у коме случају, осем ако видимо, да лоаа може понети и одржати доста реда, а некако потребан број резника или нам ишеу удесно распоре- ђени, те морамо с тога један или други сасвим ишећи (због неударног положаја његовог према осталим резницама), онда можемо заоставити кондире толико дуге оставити, те да чоког по својој правој снази понесе, а да се не силн у залуд. Овога се ваља предржавати нарочито онда, кад икамо такве сорте, којима из обода два пуноља не излазе плодни ластари, као што у Жуви ики неки Дреник, који с тога мора да се

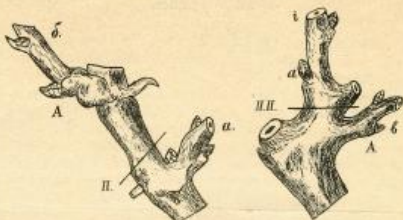
„облаци“ (као што вае Жулиани) на 3—4 пуноља на да роди. У Крајини кад орезују чоког остаје по један цео прут недринут, неорезан. То не ваља из ише узрока. Мала би погрешна била оставити два ластара макар по пола орезана, по по један са свим неорезан; а наравно најбоље је поступити, као што је горе поменито, а иотрити да се дужи кондари од три пуноља не остављају.

Само на земљи са свик носеој, и лоу по све кржаву и слабу, треба орезивати дило на један здрав пунољак.

Кад младог винограда у другој и трећој години орезују се лоае без икаквих кондире, само у винограду у четиртој и петој години остављају се кондире и то или по један, или најише по два кондире. У старјег винограда остављају се према снази и положају и по три до четри кондире.

Лоаа доиен род на оноу ластару, који је никао на про- шлогодишним дрвету. По томе лоаа тежи да са родом иде све у лећу ишеиу, нећути оно гођије, које је ближе земљи боље узри. И зато уште тежиоа, да орезивањем ширеиоко то од- лажеу у ишеиу.

Оне слике елаксанају разумевање резидбе.



Слика 1.

Слика 2.

Слика 1. показује како је раније орезивање изваљало пунољак код А те се из њега развио ластар а и б. Одмах затим идуће године треба орезивањем начинити преек код II те сивустити родни ластар нешто ближе до земље. Чим се тај преек из- врши орезани чоког изгледаће као што показује слика. Дале орезива- ње ишвршиће се код II. II и нови ластари биће е и г.

Да не би краја сваке године ишеу ишеиу ишла, и тиме губила свој облик и удаљавала се од земље, треба старе кондире скотриво до најнижег пуноља отесати, или узек на којем ижеице месту испод кондире орезивати по један или два резника, на један пунољак, те да тако одиетјемо добар „прут“ који ће идуће године послужити као кондир.

Најкљив виноградар, колико води бригу о роднио ластарима за ову годину, толико ишеу води бригу и о томе, где ће иу се идуће го- дине родити ластари појавити. Шта ише оне ластаре, који су наме- њени за кондире у идућој години, треба особито чувати преко године да се не сломају или не онеу.



Слика 3.

Слика 4.

¹⁾ Види Подручје винограда II. издање.

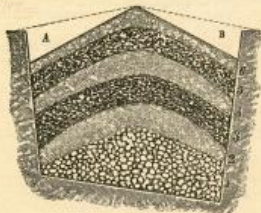
На ластарица једни су пунољни окренути у поље, а једни у унутрашњост (гледају у своју крају*). При орезавању треба и па то гледати да горњи пунољни гледају у поље, како би ластари, што се из њих развијају, имали више простора и проваје и како се не би угушивали при већавању.

Дрво на ластарица треба је испуњено сржи као што сл. 4. показује, и та срж се прекида само на зглобовима 1, 1, 2, 2, где добија као неку дрвену преграду или поклопац (ово се зове страним речи дијафрагма). Кад се орезе лоза на зглобу изнад поклопаца, онда тај поклопац брани да у срж не улази вода и плесан. Но кад су зглобови јако раздалеко онда се преког изврши ближе пунољку и то мало нагнуто и с противне стране пунољку као што се види на мањкој слици; са које површине отицаје вода брже и уживљава ошавност штете. Овако ил истицују сон из ране, које начинене, неможе шкелити пунољку.

После извршеног орезавања треба и ово имати на уму: Орезава лозу, и одлуштено кору са старе краје, треба одмах из винограда похитити и на месту саливати. Пене од те изгореле лозе врло је добра храна за чоков, зато је корисно употребити га у винограду, најбоље помешано са ђубретом.

ПОУКА О ЗАСАЂИВАЊУ ДУДА

У календару друштвеном за ову годину налази се поука о *правилном засађивању обаса* у оштите. У ово доба године тај се посао ради увек, те би добро било да земљорадници наши предистају ту поуку као људи који се највећма тим послом баве и да обрете напалу на *правилан* рад, те кад раде да се бари и користе.



Слика 5.

Пратећи тај рад како се врши и у других народа, нашао сам неку разлику на и то желан приказати нашем земљораднику да би се користио и тим бољатком.



Слика 6.

Неки *Катанео* у Италији, који има извршеи ризалник дудова и на тога се обратио наше пољопривредно свиларско предузеће, те да и болон произвођач дудовог поповицеи развије свиларства у Србији, у својој ноци о засађивању дуда, плавади ове појединости у којима се досекале одступа од досадашњег начина рада изложеног у календару.

Ево у чему то лежи:

Руну у којој ће се дуд засадити коња много шире (1:80 и.) и дубљу (1 м.) но обично, и дно ове руне не прави равнио, но нагнуто, као што слика показује, и то руну прави нагнуто према нагибу земљишта, значи дубљу на јуно страну на коју земљиште пада.

Сва тага и у загревању и покривању воће земљом поступа различо. Тако на дну руне може бити плуњак (1) који скрива изнадко прено тога слој (2) земље, и то оне горње из првог шнона при отварању руне. Преко овога долази слој ђубрета (3) најбоље коњско, зрело. За овим слој земље иако пладне и потон омет слој ђубрета (4 и 5); и напоследку омет слој земље (6) оне савиам ода изнето и испуљено.

Дуд се не сме дубоко засађивати а да би се шпак добро држао противу ветра треба га изнад површине добро земљом загрнути. Сл. 6.

За главну грану или продужене дебалу у младото дуда Катанео не брије; но он ону из средине исече и свега их оставља три а додицим сечењем одржавати на свакој омет само шо два ластара.

Б Е Л Е Ш К Е

Употреба бикова за рад. — Често на ово обраћати пажњу наших земљорадника није никулдино рђаво. Врло често тужбе, да је бик постао људски, да хоће да убоде, убије и т. д. долазе само отуда, управо природна су последна неарлуног поступања с прикладним биковима. Кад би се мало већа пажња обратила на негу бикова и кад они не би неперестано били везани у стаји, кад би послуга с њима онако поступала како треба, но би било ни вод бикова рђавих мана, због којих се често пута из знања морају издвојити, а ина случајева где због алкохолности бикова послуга и главнио пљћа.

Најбоље а уједио и најобичније средство, да бикови увек остану мирни и да зналац од њих има само користа, то је без сумње употреба бикова за улерне, лакше радове. Разуме се, да прикладан бик не сме радити тежке, напорне радове, но на сваком, на и највишем, знању ина доволно лакших радова које бикови потпуно могу обављати. Они тада не само да остају мирни као јагавци, но су и дуже времена употребљиви за приклад, јер кад се дневно неколико часова крећу и слабо напрежу у рад, здравији су, мишићи им јачају и чирвају а удови су покретљивији, но ипаче кад но цео делити дан стоје уз јасле привезани у загуљивом стајском ваздуху. — Не само да је због напред наведеног добро да се бикови брије и да се за лаке радове употребљавају, но и само државне бикова долази јоштиније кад се бикови за рад употребљавају, јер тим радом заслуже они доста, а друга стока може се тада за друге теже и важније послове употребити.

Неспорна је истина, да су Швајцарци веока добри сточари и да потпуно сточарски посао разумеју. На то, они баш употребљавају своје врло драгоцене и најбоље прикладне бикове за лакше радове. Они то врше сваки дан, па су им бикови не само добри но и подмладак онака кашан се само* пожелети може.

За превоз зелене шиће, за превлачење лакших товара сламе, плена, и уопште лакших товара, бикове зала увек — поседовале — употребљавају, управо они то треба редовно да чине а друга стока да се за то и не употребљава, јер ова може далеко теже и корисније послове свршати.

Кревање је биковима врло велика потреба, а употребљавају их за лакше радове, ми им дајемо и прилику да се доволно крећу. Напоменуто ово, да би наша земљорадници,



који држе приплодне бикове, ове за рад употребљавали а не да их држе у стаји везане и без кретанја, јер они они постану ћудљиви, брао онеспособе за приплод и разболе се — сви ће бити криви, ако не употребле поменута просто, једини и по-рисно средство — рад биковима.

Поуздава средство да зечеви воћке не штете. — Да би се воћке спасле од зечева у најновије доба е успе-хох се браво воћари овим средством. При пречету воћана праве овакву смесу: тзку $\frac{1}{2}$, калограма креча, $\frac{1}{4}$, клоначе, $\frac{1}{4}$, све-жег краљев ћубрета, нешто мало чаја и на један чабар оне смеше додају 25 грама лисола. Везе, да зечеви опречене воћке овом смесом не дарају, а никакви штетни утицаји од оне смеше нису на воћу оважени.

Како најлакше да се уништи грашкар. — Познато је да грашкар врло штети грамак и да га много упропаштају. Међутим се распростаре семеном. Да би се грашкар опростио, природно је да га треба да удаљимо из зрна. Данас то и чине и то овако: зрас грашка мете се у јануару и фебруару месецу у тобу која се може локити. Ту остаје грашкар 8—14 дана, а са њом се држи загревања 20—25° Реокирових. Све бубине кимле, напуште зрно и капо у ово доба нема погодаба да се расклопају, то све узимале бу-бине — угну. На тај се начин може грашкар уништити.

Добро љубре за поврће и цвеће у саксијама. — Кад се љубре од кокосака, голузова и ћураца смеша са сувим лимфем, струготинама или другим ситним отпацима на остаци негде под кров у гомли, на пронаји и сваке друге ведаде прелива старосом мокраћом, или устајалом водом у којој је равнотежа говећа балега, на онда чешије на месту пререве да сагоре — прери —, да буде црна, жупна, ситна земља, то је онда добро љубре за љубрење поврћа и цвећа, нарочито у саксијама. Штак-две овога ћубрета закопати око неке слабе биљке, па ће се биљка повратити и добро напредовати. — Кад се у саксијама употребљава за цвеће, онда се нема са ситном земљом. Годинише та треба мењати два пута.

ПОДЛИСТАК

ПРОЈЕКТ ЗА ИСУШЕЊЕ ЈУГО-ИСТОЧНОГ СРЕМА

(Свршетак)

Брзина којом ће се вода кретати, неће бити мања од 0,50 метра за секунд.

Попречан пресек доњег дела главног канала, пројектован је тако, да може спровести по 23 куб. метара за секунд. Ширина у дну је 4,00, а дубина највеће воде 3,0 метра. Тада ће брзина изнети 0,71 метар за секунд.

Пролуц са капацом, на ушћу канала, биће широк 4 метра, дно је пољено на висини 67,79 метара, а теме спода на висини 71,99 метара.

У близини тога пројекта, уљана се у главни канал, Петрачки лобочни канал, који ће на својим ушћу такође капацју те да се за време велике воде може сиречити улаз воде из глав-ног канала у лобочни, јер се тим каналом неће водити из најви-ших брва. Чим вода у главном каналу достигне висину од 70 метара, затвараће се капац лобочног канала и вода ће се из тог канала изливати у Саву нарини црпљива.

Капацја на пројекту код главног канала, затвараће се кад вода достигне висину од 72 метара и за сво време докље је вода изнад то висине, изливатиће се у Саву црпљива вода из канала.

Парне су црпље електричне тако, да могу изливати из Галовице канала по 6,185 куб. мет. воде за секунд на висину

Премештаји по струји наводнопривредној. — Указом Њего-вовог Величанства Краља од 18 фебруара, а на предлог Мини-стра Народне Привреде, постављени су:

За напредног писара четврте класе Министарства Народне Привреде, а да врши дужност државног економија среза Невског округа ваљевског и да прима плату из плате економија истог среза *Милорада И Јовановића* напредног писара исте класе и врш. дук. економија среза бољевачког окр. тимочког по молби:

За напредног писара четврте класе Министарства Народне Привреде, а да врши дужност државног економија среза бољевачког округа тимочког и да прима плату из плате економија истог среза *Петра Јовкића* напредног писара исте класе и вршиоца дужности економија среза носанског, округа ваљевског по служ-беној потреби; и

За напредног писара четврте класе Министарства Народне Привреде, а да врши дужност државног економија среза трстени-ског, округа крањевачког и да прима плату из плате економија истог среза *Овладина Т. Лукића*, напредног писара исте класе и вршиоца дужности економија среза десепотовачког, окр. морав-ског, по молби.

Одлуковања. — Указом Његовог Величанства Краља Ср-бије Александра I одговорени су на дан овогодњише прославе Прогласа Краљевине Србије:

Орденом Двојавног Белог Орла четвртим редом.

Радолав Милошевић, економ из Жаркова, редован члан Срп-ског Наводнопривредног Друштва;

Душан М. Спасић, владина комесар при Извозној Банци ред-ован члан Српског Наводнопривредног Друштва.

Орденом Тавошког Крста другим редом:

Мата Јовановић, управник Управе Фондова, редован члан Српског Наводнопривредног Друштва.

Орденом Тавошког Крста трећим редом:

Благоје М. Мирковић, инспектор Министарства Народне Привреде, члан уземљач Срп. Наводнр. Друштва.

Орденом Тавошког Крста четвртим редом:

Андра Рађајини, економ из Пољне, члан уземљач Срп. Наводнр. Друштва.

од 2,68 м; а из Петрачког канала количину воде од 0,520 куб. мет. на висину 4,68 метара.

За изабацивање воде из оба канала биће потребна снага од 400 коња, а раздечиће се на четри посебна стреја и то, један од 60, други од 80, трећи од 120 и четврти од 140 коњских снага. Нарих котлова биће пет, а за црпљење воде употребити се осам центрифугалних црпљака.

Сва та машинска инсталација, са потребним зградама за њу, коштаће око 432.000 динара.

Да би се израчунала колико ће се горива тршити за из-бацивање воде, претпостављено је да ће стање воде у Сави, веће од висине коте 72 метара, трајати годишње просечно по 53 дана; што значи, да ће просечно толико дана и година бити главна капацја затворена и да ће годишња вода машини избаци-вати воду.

До сада је било година, када је стање веће од висине коте 72, трајало у Сави и 163, а било је година када је толико стање воде трајало једна непобљина дана.

Стање воде биће од висине коте 70 метара, траје у Сави просечно 190 дана годишње; што значи да ће толико дана бити затворена капац лобочног канала и из њега се вода избацивати машинима.

Према тим подацима израчунао је, да ће се за изабацивање воде тршити просечно годишње до 370.000 килограма угљена или око 9.000 динара.

Укупан трошак за све послове који би требало извршити те да се постигне исцрпне при дојнице распроређен је овако:

1. За копање главног канала и свих лобочних као и за све остале земљане радове 1,221.000 дина.

Орденом Тихоокеанског Крста четим редом :

- Милан Јовановић, члан Управног Одбора Срп. Пољопривредног Друштва ;
 Милан Х Поповић члан Управног Одбора Срп. Пољопр. Друштва ;
 Петар Дамњановић, виноградар из Смедерева, члан Угледних Срп. Пољопр. Друштва ;
 Мирча Богочевић, пољопривредник из Медвеђе, бив. члан Управног Одбора Медвеђе Пољопривредне Подружнице ;
 Илија Новаковић, економ из Александрича, председник Жупске Пољопривредне Подружнице ;
 Милосав Дедовић, учитељ из Трстеника, бив. председник Медвеђе Подружнице ;
 Станмир Спасић, учитељ из М. Дренова, бив. секретар Медвеђе Пољопривредне Подружнице ;

Орденом Светог Саве трећим редом :

- Коста Главинић, професор Велике Школе, члан Управног Одбора Срп. Пољопр. Друштва ;
 Александар М. Сокулић инспектор Министарства Народне Принаде, Потпредседник Срп. Пољопр. Друштва ;
 Павле Т. Тодоровић, инспектор Министарства Нар. Принаде, члан Управног Одбора Српског Пољопр. Друштва ;
 Вуко Богдановић, надзеник инспектор Министарства Нар. Принаде и вршилац дужности управника Државног Сточарског Завода, редован члан Срп. Пољопривредног Друштва ;

Орденом Светог Саве четим редом :

- Милан Т. Грковић професор и вршилац дужности управитеља Виодељско Воћарске Школе, редован члан Српског Пољопривредног Друштва ;

Међународна Чедарска Изложба у Бечу. — Ове године приређује *Аустријско Централно Пољопривредно* међународну Чедарску Изложбу од 4—26 априла ове год. по повике календара. Изложба ће бити у Бечу. Неће по самој припреми, које се углавном чине, она ће изложба бити једна од најбољих које су досад приређивале. Модерно Чедарство биће представљено и у теорији и пракси: биће изложени практични радни кноз; привилегије винтажних саба, пстевне салде, центри-еутричне меда, пресоване воста итд. Предвањна ће бити са светлости и живих сликама, којима ће се представити најне испуњеније тога да биће дежонстрирани разни чедарски радони. 11 априла биће велики ателерски дан са предвањком. Ушеће на овој изложби узела је Дворска Библиотека, Градничка Дворска Управа у Штејрбуру, Природно-истеријска Дворска Музејум итд.

2. За експропријацију потребног земљишта	147,340 дин.
3. Преправе и грађење жостова	161,640 "
4. Облагање каменом (калдринчење) обале у канализма и око устала	16,800 "
5. Грађење устале на ушћу Петровског канала	7,200 "
6. Грађење глизне устале на ушћу Галавничког канала у Саву	72,000 "
7. машинска инсталација	432,000 "
8. Стај за машинисту	4,800 "
9. Шупе за уљак и друге потребе	7,200 "
10. Трошак за претказне радове, снимање, израда генералног и детаљног пројекта, као и трошкови за управу и надзор за време грађења, које је предвиђено да ће трајати 10 година	383,680 "

Укупан трошак динара = 2.447,580

Дакле, извршење својих радова потребних за испуњавање прве деценије изаше око два и по милијуна динара, а део ће се поново распоредити тако да се изврши за 10 година.

Тај је рок од 16 година узет година е тога, да би се испуњено могло принабавити повоз за извршење. Али, ако би се повоз набавио заједно, онда би се извршење могло свести на 5 година а тиме би се смањили трошкови за управу и надзор, а носељаци би се трошкови на интересе.

Површина која ће се испуњити изаше око 30,000 хектара а време томе би, пресечно узев, од укупног трошка за испуњавање, дошло на један хектар по 82 динара.

С обзиром шик на то, да ће извесна изјава имати већу корист од испуњења, а друга мању, раздвољена су имања на по-

Пољопривредна Изложба у Прагу. — Страни листови доноси, да ће ове године, око Павла-дана, приредити Централно Пољопривредно Друштво за Ческу земљу Пољопривредну изложбу. Изложба она, како ти листови веле, изручиће врло богату и шарену слику пољопривредног и пољопривредно—индустријског развоја Чешке. Очекује се да ће бити изложено много чешког језика — и надају се да ће она изложба представити и увећати светски глас чешког језика. Осим тога Управа поменутог Друштва позвала је великоинтересне, Пољопривредно Друштво из Мелзбурга и Мелзбуршине и т. д. да што више ушеће ушће уму на овој изложби. Земљелик Културни Свет умован је да изложбу пројекте за регулације и мелјорације, воде и пловне и т. д. Ако се суди по живом раду и припремама за ову изложбу — које се суди најбоље чиње — биће она изложба омет велика, интересантна и врло поучна.

Нова књижевна. — Редовни члан нашег Друштва, Драгана Давчевић, отворио је књижевну у Београду, па Чешком Тру. Спабеном одбрањеним књигама на јазне и стране литературе, дајчићне је немара улогу и савесно испривити сваку поруђибу и пољопривредне дела на српском, руском, француском, немачком, бугарском, или на ком другом језику.

Пројект прихода и расхода државних шума Краљевине Виртембершке за 1903 годину.

Приход

1. Од дрва	14,200,000 марака
2. тресета који се вади на државној земљишту	902,000 "
3. Од животиње, семена и биљка	21,900 "
4. Од закупа појединих парцела, траве и лишћа у шуми	190,000 "
5. Од накнада, коју плаћају општине, села, мајстариња, цркве и др. Држава, што им њени органи управљају и газдују шумама	190,000 "
6. Други непредвиђени приходи	109,806 "

Целокупан приход . . . 14736088 марака

(Једна марака = 125 динара у злату)

Расход

1. Плате и додаци на станове шумарским чиновницима (147 окружних шумара са платом од 2900—4400 марака годишње и 40 надзурара са платом од 2400—3400 марака годишње)	757,500 марака
2. Плате чуварима државних шума (536 чувара са платом од 1100—1450 марака год.).	

вршини која ће се испуњити, на три врсте и то тако, да ће у прву врсту, ући све оне земље које Сави плави кад се изађе у другу врсту; док ће оне оне земље које леже изнад повлаке Савске, али су налази и под баром; у трећу врсту докће све оне земље које не плави Сави, нити су под баром, али које пате од високог степна подложно воде, било стално било од времена на време.

За трећа врста подига би највиша део тропиона, а прва највиша и тада би се ти тропиони раздвољени тако, да друга врста плави два пута више него трећа, а прва да плави три пута више од треће, дакле дошло би да земље у првој врсти плати по 123 динара на сваки хектар; оне у другој врсти по 82 динара, а оне у трећој по 41 динар пресечно на сваки хектар.

Нето ће се тако дељити и тропиони за привремене воде и други редовни годишњи издаци, заједно са интересом и отплатом.

За набавку потребног новца, учинила су два предлога и то:

1. Да се новац набави заједно, а да се отплатом од сопственника измања у годишњим отплатама за 10 година;
 2. Да се новац набави заједно, који би се отплатом за 50 год.
- По првом предлогу плаћало би сваки хектар земље у трећој врсти за 19 година, сваке године у напред по 410 дин. сваки хектар земље друге врсте по 8-20 динара; а сваки хектар земље прве врсте по 12-30 динара.

По другом предлогу путем зајма, ако би се сети закључно за 50 година, по путу 95 за сто, са интересом и отплатом по 5-25 на сто годишње, онда би годишње пресечно плаћало сваки хектар по 440 динара.

Осим тога рачуна се да ће редовни годишњи тропиони изаше око 66,000 динара, дакле око 2-20 динара на сваки хектар.

одео за њих, њихови канцеларијски трошкови, додаци за набавку и оправку оружја и др.	742.854	дин.
3. Доходи од окружних шумараца из државне копа и путовања (1109 марака годишње), дијелу за њих и остали персонал кад су на путу	270.195	„
4. Канцеларијски трошкови шумара и подшумара	25.300	„
5. Трошкови на шумарске полове, отласе и друге пописива и шумске карте	60.260	„
7. Порека на државне шуме	480.000	„
7. Трошкови око подизања шума	420.000	„
8. Трошкови око подизања и одржања шумских путева	720.000	„
9. Трошкови око сече (сезу врши сама држава)	1.900.000	„
10. Трошкови око вађења тресета	62.000	„
11. Остали трошкови	285.600	„
Целокупни издаци	5.723.769	марака

Према томе предвиђен је чист приход од ширтеборнских државних шума за 1903 годину у износу од десет милијуна динараједнакварајстотине седамдесет и шест марака (9,012,376 марака) или 11,265,470 динара.

Виртеборнски има државних шума 186.032 хектара (Србија три пута више, отприлике око 600.000 хт.). Предвиђено је да се у 1903 год. сече 1.000.000 шретах куб. метара дрва за градњу и огрев (за градњу куд и камо више, што значи да на један хектар долази 5-8 м³, колика је годишња прираштај на једном хектару). Цена за кубни метар унета је просечно, према продаји учињеној у 1902 години, у суми од 14 марака и 20 пенинга.

У Виртеборнској се гледају шумама националне, Свака шумска управа има свој привредни план и тачно се њега придржава. У целој држави, која је тринут мања од Србије, има 147 шумских управа, које гледају у исто време и са свима осталима шумама сач приватних, код којих долази само надзор. На једну шумску управу долазе просечно око 1250 ха. државних шума и толико исто општинских, селских, манастирских итд. Са приватних шумама једној шумској управи не припада под надзор и управу више од 3—4000 ха. Код нас има само 20 шумских управа и на једну нашу шумску управу долазе око 30000 ха државних шума (за околину број хектара у Виртеборнској би било тамај толико шумских управа колико их код нас укупно има, а то је двадесет); и још отприлике два пута толико општинских, селских, манастирских, црвених и приватних шума, што значи да на нашу једну шумску управу долазе 80—90.000 ха. шума, а то је око 27 пута више него на једну

шумску управу у Виртеборнској. Отуда код нас и тако мали приход од шума.

Из горњих излагања о Виртеборнској види се колико су окр. шумари и подшумари уопште велики привредници државни јер њих ни путих 200 привређују држави преко 11 милиона динара чистог прихода.

Код нас је шумарство тек у зачетку и ми имамо врло мало окр. шумара и подшумара (оних последњих три пута више од окр. шумара), али по времену и приходи од њихових шума биће све већи и већи и они ће уопште олакшати нама општи државни буџет и неминовно ће допринети на смањење порезе.

Шума вароши Сант Гаљена. — Варош Сант Гаљен у Швајцарској има своју општинуку шуму у величини од 729 хектара. За ову шуму она има нарочитог школског управника шума (чија је плата око 7000 динара годишње) и неколико чумара шума. У прошлој години чист приход из те шуме — по одбитку издатака на плату, подизање, лету и сезу шума, подизање путева итд. — износио је 110764 динара, што значи да је један хектар под шумом дао просечно чистог прихода за годину дана преко 150 динара.

Државне шуме Краљевине Прусе. — Пруска има својих државних шума околу два и по милијуна хектара. Приход на њих за 1903 годину предвиђен је у суми од 87,476,000 марака а расход у суми од 38,299,800 марака, према чему је чист приход 49,296,200 марака. Пруска има 757 „надшумара“ (окр. шумара), 3887 шумара и 115 шумарских помоћника тз то 124 виших шумарских чиновника (инспектора) у шумним дирекцијама.

НАЗИВИ И РЕЧИ ИЗ ОБЛАСТИ ПОЉОПРИВРЕДНЕ

Уредништво отварајући ову рубрику жели економе и привретеке привреду да му саопштавају речи и називе на које мању у саобраћају са земљоприпадницима.

Нека их не омета у саопштавању што не знају за сваку да ли је раније гледео приређења, као ни то, што постоје не би умел објаснити или проузгачати.

Ми поштомче таква саопштења на брзу ручу само подизама: Г. Јов. Драганићев синоћни и привредни саопштава ово: У старим словеницима, у једној Дунавској повеси има записано да је некој цркви приложио (записано) „две млати винограда.“ Мера за винограде била је онда **МАТКА**, а то је „матка“ како у мове Браунчевој казу, иначе „матка“

Напомињемо да се та бележна тиче „Старе Србије.“

Као што се из изложеног види, са сразмерно малим издатком могао би се постићи вкупне земље, која је динар издатком на власт и земљотвод и с тога не само да бити становништво и у здравственом погледу него му и приходи од њиха непоуздани и сразмерно неопашти.

Кад се пак пројектовале земље, нешто се не узимају повећања и принос од сваког хектара и просечно годишње са 64 динара. А то значи, кад се предузме извршити земљи на 50 година, онда ће, поред отплате од 4-60 динара и редовних издатака од 2-20 динара (свега 6-80 динара) остати нето приход од сваког хектара просечно по 57-40 динара годишње, што ће за 30.000 хектара изнети вкупан приход од 1.722.000 динара сваке године.

Такав резултат очито доказује, колику ће корист бити и сопственима њивама и државама, као и колико се трешти што се не извршују тако корисни радови.

Овим излагањем пројекта за испунивање југо-источног Срема хтеди смо да скренемо пажњу читавога онога света, на власт како се извршава раду сличних предузећа, као и, шта могу ти постојећи да контакту, не би ли се и у нас јавило предузећа њивама „буди, да се удуже и приступе лежењу својег њивама, које до плави, или која нати од сувишне воде и плаве.“

У исто доба намера нам је, да предочимо, колико је грешна ова мисао, да се извршење тих послова повери странцима, и, шта ради, да их се уступа на 50 година на бесплатну употребу, све плаване и подводне земље, а да уз то, за све то време, не плаћају ни шрех ни принос.

Такав непатриотска мисао, може наћи одина само код људи, који непознају носе и који уображавају, да такви послови

коштају безословно велике издатеке. Међу тим, из изложеног рачуна за испунивање у Срему, види се, да се сразмерно велика површина од 30.000 хектара, може извршити за испуних два и по милијуна динара.

А, кад би се приступило на пр. испунивању и одбраји од пошле Махиди, који има око 3000 хектара површине, не би требало велик капитал од 320.000 динара, што значи са дајком до те суме, и интересом по 6%, годишње, а отплатом за 25 година, не би дошло, заједно са осталим трошковима више од 12 динара просечно годишње на сваки хектар.

Обезбедом од пошле и испунивања, поменених на наводно плаване кад је то потребно, повећао би се приход од њива и њива у Махиду, њивама са 56 динара годишње просечно. То значи, да поред издатака за интерес, отплату и друге трошкове имао би сваки сопственик чист приход повећао са 44 динара од сваког хектара. Или, укупан већи приход икато би преко 130.000 динара годишње. А, после 25 година остали би само редовни издаци, који не би износили више од 5 динара годишње на сваки хектар.

Ми смо уверени да би сека Жарков, Железник и Остружница, кад би се удружила могли тај посао извршити, поглавном сад, кад је вкупан нето прихода обезбед од пошле.

Ието би се тако повлакан резултат могао добити и са испунивањем Мачве, Неготинског Рата и других плаваких и мочварних земља.

Прегледајућу Беоцаке, с тога треба сајма да прегледао на посао, а не да измучујемо да нам пожеба дају странци. Иначе, ми ћемо дозена бити изгубљени, а странци ће некад бити наши господари.

Славенски се раније писало **мѣта**. Источна половина (у-рван северногочина) ово г читала је као **ѡ** (Руси.) а западна, урван југо-западна) читала је као **а**. Према томе за Србе би било правилније матица. Али шта ћемо онда са **мѣта**, кад је ту **мѣта** корист?

Може се узети да су Срби у раније време имали већином **старо** право, јер у народним песмама **„рјина“** много значи **старо**, пошто знаста наше старо право добила њихову (овде рјину) биљу. **„Провисна** није било **ново** ако не још и **„комолер“**.
Земља: **ово**, **јаца**, **кључа**, **наплава**, **хумас**, **трочуча**, **шн-бровица**, **сјанџица**, где се чују **ѡ**ве речи и шта означавају?

ДРУШТВЕНИ И ПОДРУЖИНСКИ ПОСЛОВИ

ЗАПИСНИК СЕДНИЦЕ

Управног Одбора Српског Пољопривредног Друштва

Држање 24 фебруара 1903. године у Београду

Били су: председник, г. Милутина Савић; благодјелци, г. Јован Лепкић; чланови: г.г. Коста Глазнич, Наја Тодоровић, Алекса Поповић, Мирно Милановић, Нико Јовановић, Наја Кречић и Милош Х. Поповић.

I.

Прочита се записник седнице Управног Одбора од 17 окт. и. — Усваја се.

II.

Председник саопштава, да је према правилима друштвеним и постојиниу за друштвене послове време, да се приступи избору тредника друштвених издања: *Тезака*, *Пољопривредног Календара* и *Пољопривредног Гласника*.

У исто време Председник изјављује науду, да ће погоднију дељу Одбора, ако предлози, да се досадашњим уредницима друштвених издања изјави тогва захваљујући на стручном и за-занимавом руковођењу поверених их послова.

Одбор је једнодушно изјавио сагласност с гледиштем пред-седника и изјавио захвалност досадашњим уредницима *Тезака*, *Пољов. календара* и *Пољоприв. гласника*.

За овај је одбор приступио избору Уредника за друштвена издања и изабрао је и то:

1. За Уредника *Тезака* г. Милутина Савића, редовног члана друштва;
2. За уредника *Пољопривредног гласника* г. Александра Се-гузића, редовног члана друштва;
3. За тредника *Пољопривредног календара* за 1904. годину, г. Павла Тодоровића, редовног члана друштва.

ОБЗНАНЕ

Накња пољопривредницама. — Траже се велике коли-чине кромпира за извоз. Ка од наших привредника или тргов-цама има већих количина за продају нека се јави извесно Срп-ско Пољопривредно Друштво са најважнијом количином и цене. А нека нам је дозвољено и овом приликом обратити накњу на-шим пољопривредницима на потребу да се произведе кромпира повећа и побољша, пошто она има велику вредност не само за људску и сточну храну него и за индустријске прераде због чега се много грави и добро плаћа.

Преплатници Тезака моле се да што пре пошљу пре-плату за ову (1903) годину, јер се *Тезак* неће никоје слаати на веревцу. Ово важи за све преплатнике.

Тезак излази свакога 1, 10 и 20 у месецу са чисто по-љопривредном и практичном садржином а и са сликама.

Годишње стаје 6 динара, полугодишње 3 динара — за Србију. Чланови помагачи, чланови свих друштвених Подружја, основне школе, војници сталног кадра, ђаци, њивастари, Земљо-рвачке Задруге и чувари шума добијају лист у пола цене — ако ипак преоплату унапред за целу годину.

За земље *ван Србије* стаје годишње 8 франка у злату или 4 фор. а. вр. Српске Пољопривредне Удружења и њихови чла-нови као и Српске Земљоредничке Задруге и Читавице доби-јају лист за 6 франка годишње (или 3 фор. а. вр.) ако унапред положе преплату за целу годину и кад се преплате под свога Удружења, преко кога ће им се и лист слаати

3—5

Уредништво Тезака, Пољопривредног Гласника и Пољо-привредног Календара излазе се у Дому Српског Пољопривред-ног Друштва — Нежањина улица бр. 11.

Седнице **Књижевног Одбора** држе се у Дому Српског По-љопривредног Друштва сваке седмице једном (за сада четвртим по-сле 5 часова по подне.)

Сви радови, намењени било *Тезеку*, било *Пољопривредном Гласеку*, било *Пољопривредном Календару*, било за *Практично Пољопривредне Поуче* пишу се увек **Српском Пољопривредном Друштву**, које их прима, заводи у списак и упућује коме треба.

Моле се пољопривредни писци, да ово имају у виду.
3—5

Важно за привреднике. — Српско Пољопривредно Дру-штво добило је доволне количине *француске дукерске рабове* и *и. в. в. в. кокала*. Сви они артикли првог су квалитета. Цена је одређена према стараном коштању и то: за француску дукеру 1.70 динар, рабвиу 1 динар, а за планин камен (9.60) носет нара динарских.

Привредници којима што треба од ових артикла нека изводе похитати с поруџбинама, како би све што им треба бла-говремено добили могаи; а нарочито за дукеру којој успоро наступа време сејдебе. 2—3

Планин камен. Да би се забрала шнекулаџија са планин каменом, Српско Пољопривредно Друштво примаће пошљике оних лицама који му се за ово обраће **према државним условима**, руковођенима лозних расадника и Пољопривредних Подружја.

О Г Л А С И

Најбоља и најсавршена је прекалица за лому

ПАТЕНТ „АУСТРИЈА“

(ОД ФРАЊЕ НЕКВИЛА ИЗ БЕЧА)



Иста се може употребити и за пренање воћана и поврља, увек ил. на стоваришту код *Српског Пољопривредног Дру-штва* и

Браће П. Радоловића

прошлари у Београду.

Ј А Ј А

САВСКА БАНКА У БЕОГРАДУ

купује јаја за извоз и плаћа их ценом која одговара највећим ценама страних пијаца онога дана кад Банка тражи јаја.

Банка ће свакога на захтев извештавати о цени и за све остало.

3-8

ЖИЦЕ БОДЉИКАВЕ

За ограду са 2 и 4 бодље добила је велику количину и продаје врло јевтино

ГВОЗЂАРСКА РАДЊА

Тасе Јеранчића

БЕОГРАД-САВА

(ТЕЛЕФОН РАДЊЕ И КУЉЕ БР. 242)

3-10

ПРВО СРПСКО И ЈЕДИНО ДОМАЋЕ ДРУШТВО ЗА ОСИГУРАВАЊЕ

БЕОГРАДСКА ЗАДРУГА

— ОСНОВАЧА 1882 ГОДИНЕ —

ОСИГУРАВА:

живот људски на више начина, као на случај смрти (доживотно), на случај доживљења, на случај доживљења и смрти, мирас деци и т. д.

Против пожара, грома и експлозије: ризне зграде, индустријска и занатлијска предузећа, робу покућанство и т. д.

Услови су најповољнији

Ближа обавештења даје Задруга у Београду, а у унутрашњости поштом, овлашћени агенти и поверљивици за осигурање.

Осигурањима на унутрашњости олакшано је плаћање и тиме, што је за сваку варош овлашћен бар по један поштом завод, ради примања уплата за осигурање. И према томе, ниједан осигураник из унутрашњости није дужан слати уплате у Београд и издати се трошковима око поштарине.

Полице за осигурање зграда противу пожара Београдске Задруге примају се као гаранција за зајмове Управе Фондова.

2-36

ЦЕНА ОГЛАСИМА:

Мањим од петит врсте једног ступца по 10 пара дин; од осталих крупних писмена по 15 пара 5д врсте од ступца

Већим огласима од целе стране 20 динара (10 еор. а. в.) пола стране 10 дин. (5 еор.) четврт стране 3 динара (2-50 еор.)

Поред тога за свако оглашавање по 20 пара дин. државне таксе.

За оглашавање више пута 10 од сто јевтиније.

Преглед 7 броја Тешака. — Вође у Србији. — Резање лозе. — Порука о засађивању дуга. — Подметак: Пројекат за исушење југо-источног Срема (свршетак). — Беленике. — Гласник. — Назив и речи из области полиграфске. — Друштвени и поддружнички послови. — Објаве. — Огласи. — Цена огласима.

ИЗВЕШТАЈ

ИЗАСЛАНИКА СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА

КОНГРЕСИМА И ИЗЛОЖБАМА У УГАРСКОЈ 1902. ГОДИНЕ

Управни Одбор одређио ме је да присуствујем јесенјашњим виноградским Конгресу у Вршцу и селекцијатама својеним са тим конгресом. А одмах да тиш да конгрес виноградски у Покуну одржио је, поред мене и одборника г. Пају Тодоровића.

Мени је част да о томе учешћу своје поднесе извештај, што и чиним у ономе што иде:

На првом месту нека ми се не замери што извештај подносио тиш доцка. Разлог је томе тај што, уколико да што простране изложке одатле конгресе, не само то учинити јер је на конгресе само мађарски говорено. Било је обећано да ће се у изводу и немачки саопштавати, како резерат тиш и одлуке, па се оно не учини, затим је речено да ће се уопршти изада потпуног немачког извештаја на и то није учињено; даље, што сам одмах по повратку е шта, а у смислу раније донесених одлука одборских, навлашћо радом на две стране: да се у Роготу подигне занаванарик и у изложбеном навлашћо спреми потребан апаратај који сам у изади морао сам надиривати. Не мање требало је вастати да се добије и на изложку привлаку оне новине које су у вези са изложбом воћа, као што је то већ и учињено. Не мање и др. важијни послови у Друштву везани за рок и време задржали су то, и ако се ни у чему није изнудило хисао да се Друштву ставе на расположење каталози и искуство до којег се дошло на томе путу, не мање и да се у корист Друштва употребе везе постигнуте том приликом.

Но кад је крајње време дошло да се и о томе, колико треба, прибегави у Госпичњем извештају друштвеном, онда сам се решио да своје учешће са конгреса и с њим спопаваних изложба и шта сазнао по својим прибављенима, и у колико сам о томе могао говорити у разговору с познатим члановима конгреса.

Разправе на конгресе у Вршци биле су ове:

1. Засађивање виноградара и сорте, и најбоље методе калозења и одгајивања, резерват др. Кевени инсектор;

2. Штетотина воће, баљети и вањско узбуђивање резерват др. Јабловички управитељ, ектом опште станице;

3. Пупље у граде обале и озигне од мрзав као и обебађење од елементарних непогода, од Шавољца руговољца ментор станице;

4. Отклањање сметњи продаји лина у земљи. А. Молнар предик мађар. виноград. места;

5. Саветовање о статутима савеза виноградара и виноградских трговца у Мађарској. А. Чаи.

6. Сметње продаји вина да извоз и отклањање, резерват Гере.

7. Производња вина и рационална продаја с погледом на закон о фабрикованим винима. Клар вина и одбрана. Др. Салвај доцент и наредни судени келчмар;

8. Ремизација узваса у земљи и продаји вина. Др. Шрајер адвокат;

9. О класификацији обновиених виноградара и др. поднесене предлоге.

У Покуну: 1. О калемљеву лозе с погледом на страничновале. В. Кожански;

2. Нови хибриди амер. с погледом на клону и кречљивост Угарске. Др. Кевени.

3. Уредни продавања/валозова, и вањско отклањање. Ек-теабрихт;

4. Болести Winhol. Dr. Пштвајен;

5. Берба, врење и нега белих салтиких вина. Раб.

6. Прилоо вина. Крајски.

7. Резултати пуцања против града. Раум.

8. Продаја вина (виршета тарифа, умањивање порисе, давање издата) Барот;

9. Извештај земљаних Удружења мађарских виноградара. Др. Друкер.

У Мађарској се драге често и многи конгреси. То, у неку ртеку, докazuje само нахом неколико прохује оне речи које ту наду, па на како оне биле изаке о изорисним ствариња.

За потврду самог факта нека послужу то што је ове године, сем других, два виноградска конгреса одређена, један у Вршци други у Покуну, шта више са скоро једним и исти предметна за саветовање.

И један и други својени су са изложбама, чије ни је зајемчена и посетити и учешће; јер већ због изложбе по неки број лица ваља је на окупу, а за сам рок конгреса нарочито и они посетитици одложу своју посету валозбе, којима је то само могуће, те о једном тропску посетите изложбу и учешћу на конгресе.

Сам званичан апарат лина око штатне и стручних органа испуни број 150—200 душа са стране, још нешто из места, и за такав конгрес сваки ће капати да је добро био посјећен.

Кад би Угарска била Краљевина нећа и на далеко већој покривени размакута, где би долазак с једног краја на други био отежан, — та појана не би зачућавала. Али овако, — од Вршца до Покуна ниш је далеко ни скупо, а оба места упрво преставају крајње границе Угарског винограда, једно на северу, друго за југу. У оба места јако је пробудна приватна иницијата тива. У Вршци је она и потпуноа и одржала и конгрес и изложбу скоро без икакве државне потворе, а у Покуну је уз сву приватну успеланост морао помагати државни апарат.

Ишледа, да се ова појана државна конгреса, донас доста тобијаченог састајања, жељела и у другом правцу и за друге циљеве експанзивисти. Зато Вршца, српско и немачко место, мора се служити значајно језиком мађарска који перазукују. Тако што и Покуну, немачко место са словенским становништвом винограда. На нека и ту буде, кад је државни апарат тако решен и кад има што средства, а ишо му у томе не смета. Но за посао које се знаменити конгреси, никад не би било од штеће, и ако ово вичу међународни конгреси, са свим теоретично дозволити употребу више језика, већ и што, што је и сам државни апарат Угарски у погледу политикотоме само шире модајки, а и с тога, што се на конгресима трале изредити мисли које могу издати и пречишћавати се и од људи којима није познат мађарски језик.

Конгреси оне служе врешчићавати мисли, не то би државне конгреса била скупа намена иницијату која там циљу још јевтиније може да послужи, кад не би било никакве разлике у посединости. Но она се да иза писаних току нека никога да оно осетити и ошледа што се у распрострања преворичинало; а тога до сад које биле ни на конгресима. И однета, после оних линих декларација на њима није се знало: но ће да остане на методу да даље ради и да изводи жеље и одлуке донесене из конгреса. Јавност даје само пролазан светлост, и оно вадре што од себе издије, више има циљ да осветли то да зареје. Она је као сломо што одмах буње и одмах се штапа чим слама изгоре. Зато је са тим конгресима тако обилата Мађарска, што није имало кога, који би регулисао и изводио оно што се на њима

наштва. Ako je to dobro uoceno onda je zategnuta sada odno-
snog i sad nam je jasnije zašto he i na ova ova mesta vi-
narske kontrole, i zašto je na ova preporučuju osnovane vinar-
ske udruženja, jer se na ova mesta preneta sva aktivnost i
sve dvoja rad nosce kontrole.

Ovo je potrebno bilo da prethodi jer he se tako bolje
razumeti i mehanje programa na kongresu Vrnjaca i mehanje
rolova kad se ina nosce prvot u Vrnjcu draviti ovoj drugi kon-
gres u Pokuju.

* * *

Nosce ovolga da pristupim izlaganju samoga rada na kon-
gresu u Vrnjcu.

Nosce izbora clenika i predsedajnog dovođenja poja-
snoga predjedanja, izabrani predjednici otvaru kontrole uzaku-
duki na vlastost nosca koji se predjedaju u interesu sviju u
zemlji. Obrabo pažnju na to, da he svaku rec, koja se ovdje rekne
cuti sva zemlja, te je treba prisustviti. Ovdje su istaknuta važna
pitajna da treba interesu proizvođača, potrošača i vinarskih
trgovaca dovesti u harmoniju.

Blagodari gostima sa strane koji su svoja ispitivanja poneli
radi oniheta dobra.

Zatim je pristupljeno raspravanu.

Prvi predavač nije došao te je njegovu raspravu čitao
Šavoli rukovodac meteorološke stanice, koji i sam ima svoju
raspravu u putuju u oblake.

Veleske D. p. Kevenci-ja ne znanose ništa novo od velike
važnosti, za nas, koji raduju u podzaju i odobranju vinograda
raznim sredstvama uvek imajo pred očima, i za svaki novi pro-
nalažak i s. dr. strane razbiramo. Ali je iinak bilo poučno vi-
deti ta ispitivanja proverena i na ovome mestu i očekivati ohe
dni ko i dalje protivne razloge izneti, što ovdje nije bio slu-
čaj. Sem toga interesno je videti, kako u takoj prilici i oni
ljudi rado susrećuju i na svoji način daju raznosne misli pre-
davačima, koji iinče o tome nebi pisaju svoju kutovani na selu
do to najinče čitaju. Jedno iinak predvi približavati iz
ponenute rasprave na ixe tirfene. „Da se nosce zakonitiraj pro-
zvanje mladost lišnja protiv Peronospora, jer čika boljeti, od
ovih davo dolazi do korena na i vemu štetu naneti može. U
takim slučajima, gde je i koron e peronospora napadnut, mora
se i grožđe e 2-3% borbonske čorbe prekriti.“

Đalje protivu ovakvog preporučuje zaprosivnoše port-
land-cementa na način kao što se i sa stumorom čini. Ovo
treba činitu svake druge godine. Sem toga iinak prekazivati
dodave sa razblaženom 10% sumornom kiselomom i spaljavati
oduzetenu koru.

Zatim protivu ovakvog koji obično izlaza nose grade
oštetene grožđe, treba ova dno sutra dati s 3% borbonskom čor-
bom prekriti.

Napomenu, protivu glavnog preporučuje Resnjacijev 35%
rastvor zelene galle.

Bez debate vremenske rasprava e blagodarivnoju.

U isto doba možemo odmah napomenuti da se tako razvijalo,
i ovet napodno, i predavače G. Jablonskog direktora etimo-
loške stanice o gornim istetnim bolestima vinove loze, no da
otuda nemam šta namih podoprivrednicima noo sponoviti
što ni e bi veš pre toga bilo poštato.

Đalje je ovet izjavivani radon, čitao Molnar o smetnima
uutrasnjaj trgovini sa vinom. Na šta mu je zastupnik Mini.
trgovine izjavio blagodarivost. Ujedno je i dalje predavače o
potrebi saveta vinodjelaca i vinor. Trgovine govornio Pivo, i
poslednja je obi dno predavača bilo; protivno osnovana jednog
zemaljskog vinarskog udruženja čemu se odmah i pristupljeno. A
ovo je i bila glavna namera kongresa.

Među tebe uutrasnjajta saobraćaja vinomito je istaknuta
poreska smetnja preradi konaka koji bi mnoge količine običnih
vina ukoliko e sijače, dalje dvoje tirfenske koninare. Ujedno
je mesto kaže, koja se tako daju vojinišima predloženo no 2
doci vina, što bi se na 300 hiljada ljudi imalo 219.000 Ekolo-
taro vina utrošiti no dobru cenu.

I D. J. S. Selibi govornio je o anomolijama zakona o ve-
stovnom vinu. On padozi e toga sledivita da svako prirodno
vino dobiveno od prirodne šture nepravilnim i potrenim
radom oko nega vina dolazi u položaj da se denci e sledivita
zakona o nepravilnim vinima. Narocito: 1. ako se bere pre

vremena, 2. ako bolosti na dozi spreče stvaranje, i 3. ako se
ogrešno o pravilna racionalno nega vina.

Poprskaje izaršene no početima racionalnog podrumarstva
da se na šire od grožđa namina vino, ne mogu se snatrati kao
vencitako vino.

Sem nezdoga koje se pojavuju i u drugim zemljama u pri-
meni zakona ina ix u Ugarskoj još i vino, i od ovo 8 godina
od kad zakon postoji još nikako se ne može da utvrdi šta je
pred zakonom vino pravilno negovano a šta ne ispravno. Čak
maloga koju promene zarmanolija Ugarska i koja izostaje iz
nekih ovih vina tovarških (Ausbruchen) nemse se u Ugarskoj
izadržavati zbog postojećeje zakona.

Predlažati ide na to da se taj zakon o venticakom vinoj pod-
vršne pregledu i izmenama, i da he to sastupati ugarsko vi-
nogradarstvo od krize, i ovako da motlivine.

S predlogom na to, da se u vinogradarstvu u vinarstvu dalje
mnoge potgreke, koje smetaju u pravilnu pramenu zakona; dalje,
e polzedon na to, što položaja nega vina i prirodni uslovi
mogu znataviti da se vinnim kalze; dalje.

S predlogom na to da bi analiza vina iz svih vinarskih
oblasti ovažnija razvijanja vinodolca.

Najnosce e predlogom na to: što Ugarska svoj trg ne može
braniti od polnave stranih vina.

Kongres izlaza da je potrebno:
1. potpomagati stručnu radumevanje nosca i kod proizvo-
đaća i trgovca;

2. revizija postojećeje zakona o venticak. vinu; u smislu
tam da se uklone smetnje nesu vina i da se i u Austriji slicno
oslovan.

3. stvaranje i publicisanje sistemizirane vinarske statistike.
4. sistematična kontrola stranih vina.

Radu uotrasno putu da nosca vinu, Julije Gere izneo je da
bi Ugor. vina mogai ići u Nemačku, Holandiju, Englesku, Dan-
sku, Švedinaciju, Rusiju i Sever. Ameriku. Šta više nalazi
da bi se mogao i Valaljsko vino kao što se talijanima Koboviti
skoro isključivo tropi u Kanju, uotrobravljavati, kad bi vlada
preduzela odinakoše prodavanja vina, a još inome da no pre-
stovinjama velikih država pribreivaje vinarske izloske sa
problema dalje. Dalje da se konstativata našu potrebu vinarski
podaci, da se špovinjima vina i grožđa daju premije, revali-
zacije i t. d.

I dalje mere potrebne za taj naš predlazo on da se ostave
brini udruženja koje je za to predloženo i veš konstitutivno.

Tako isto je glasila odluna i no predlogu Dr. Šrafera
da se uradi šta treba od strane toga udruženja te da se izloži
trgovini e otvora, revali-
zacija.

Tako isto i novo klasifikovanje vinograda no katastarskoj
prinosu da se izavrši no predlogu Dr. K. Semajera.

Na kraju kongresa katolički spovestnik i rukovodjače me-
teorol. stanice Šavoli koji je imao da govori u uspehu putnaja
protivu gradnih oblaka, mesto toga, inšto je Vrnjancima po-
stavio, jer imaju vemu malo pravnitja, i misle da bi im grad
mnogo veše štete naneti da ihu taku vevliti i u i noledon na
krstovitoj vrenitja, potpomagaje i u radu jednu pravnu, koja se može
dovesti u vezu e kulturni telegramom i gde se sa izložen izvesne
dužine može odmah elektrivna u vazduhu nokavati, i to oko 150
kilometara nokolet. Ovo je gradilo da se zna i da se može e pu-
tanjem pre otmetati no što se travičim oblacu sušine približava.
Nalazim da bi Ministarstvo za svoje stanice grožđe, radi
otkade, nabaviti nekoliko tih spravnaja, koje ihu skupe i ako
još zaslada nemaju potarde za uspešan rad. Toživo e kongresu.

* * *

Na najvažnijem ovim koji su pribreivane nared kongresa uči
se metod izlaganja, vide se i poređuju izloženi predmeti, sav-
njaju novine i pravoslavne, bude i izmenuju misli koje rađaju dela.

I ja sam u svom pravu primio pošteno sa ovih izlo-
žaba i kongresu što sam odmah primenio na našoj ovogodini-
voj izložbi. Tako:

Videlo se da izložaba ne treba saivo ono da zadovolja šar-
povnom predmetu, no treba da istakne radu u i vemu postig-
vaju napredake.

I iznista izložobe i jedva i druga (u Vrnjcu i Pokuju)
bila je jedna savna rada u mestu a i no obokovani.

I kod nas radilo se da vreme izložobe na Rajčevihajskoj
stavnici a pravila se i jaubovčava, nameralna je no iz neski
depredividivnih uslova izostala analiza zemlje, šture i vina.

Предмети vaše izložbe u poređuju sa onim vobarskim u Pokuju nadmaštaju onu, i kao što je tako zadecihala vobarsku banovskopna škola u Buduju, tako je i kod nas Vinodolasko Vobarska škola u Bukovu zadecihala namu izložbu.

Ono što tako ima a u nas nema ni čemu biti, to je uticaj bogatstva na razvoj poljoprivrede. Tako Ministar Predsednik K. Sel samoj izložbom krupšava, *Dr. Darovani* Mlin. Nar. Privar. izložbom svoja voća, *Velu Tolstojan* takodje svojim voćem u punoj meri vezu našku. I mi se pravim priznavanje klasama se ovim priznavim koji tako koristan rad i primer daju. Neka su nam i protivnici, ali im se to u pohvalu mora pripisati što oni brže putu drugima. Daju primer i olakšavaju naredak. Ne treba zaberjavati da bi tu ulogu mogli namati sveski rasadnici predavaci, i u tome bi ih pravu vazdu podkazivati.

Naše voće može još lepše budućnosti imati. Drugstvo se dosta zalaga, a da je moglo i više ne bi ostalo bez rezultata.

U tome cilju sprečno sam narociti referat o organizaciji trgovine sa sirovim voćem, namena je da se pretrese na izboru mesta privlakom slave Drugstvima, ali se ni to ne mogao odraziti bez osudejne vredne i dr. poslova koji su ranije namenjivi državnim ekonomima.

Neću prevoditi i da to drugom privlakom ne izvedem...

U Pokuju je kongres odložen. Ovo se dođe obnavljano i kad sam nek odu na putu, jesteinje je bio da se s puta ne vratim na ponovo da idem drugim put no da nestajim put i razgledim *Ilavsku* koja je s kongresom u vezi, i koja čini našuju privlačnu smagu za dolazak na kongres, da sa poznatim ljudima od pravke i nauke razgledam šta ima i pretresem ono što se može u nas korisno primeniti, na makar o zaključcima kongresa i preko istihme razabara. O tome odlažaju i svojoj odluju da sam Drugstvu detenom javno, da bi ono moglo odlučiti o drugom naslanju kad on treba da nođe, da li odma ili o roku dokle je odložen.

Narocito sam smatrao za dužnost da na ovome putu razgledam one fabrike odakle što nabavljamo za Drugstvo ili odakle bi ih mogli s korisnu nabavljati, na da licnim posredničkim porudim na olakšicama da naše privrednike, — u čemu sam i uspeo

Tako prva i najefektivnija fabrika za izvesne artikle koje u nas potrebneje to je Štrama u Toldeju kod Oršane. Zatim i B. Beniti, Staxela i Jenera za tridre, i državna fabrika sirava i kiseljanka, koja u svakom pogledu zaslužuje da je smaki obrazovani poljoprivrednici posjete. Ona svojom prostornošću imalošću, a tehničkim usavršenošću može se meriti i sa najčuvanijim u Srednjoj Evropi. Zatim dolaze fabrika metalnih ploča koja paražuje mnoge poljoprivrednike narocito čvachere predmete, a koja ima je lepu zbirku tih sirava poklonika za zbirku Drugstvu.

Sve su ove fabrike obešale i pokle od godine dana za ove sirave koje bi Drugstvo i njegove Podružnice poručivale, a nek razume se sve no najefektivniji ceni i njem radom ispod cene u domovinu.

I na izložbom u Pokuju obračunao se našku na rad sirava raznih fabrika. Ni o ovim fabrikama sirava izvestije Drugi mesenjak.

O izložbom u Pokuju još bi bilo red izvesti ono što je u vinarskoj izložbom bilo odloženo, kao i o novinama u vinarskoj koje se na izložbom i okolini prikazale.

Novinasti vinogradarski ima 570 a² i veš se na 4 delac glavni dvo, državni dvo, podru i deo za probe vika.

Novi misao oide istavljena da se izloženo vino može ni štu kupovati, i kupiti, pokazala se veoma praktična i pouzdana. Teme se prva prikazala mladima bujstovna, često na zvezgastih zvezdica, da mogu osvajati vina poznatih i čuvenih vinari i izvestiti cenu i da mogu protiviti, a vinarski trgovci ova prodati nove količine svojih vina i to ovima koji su porobili sa drugim vinima taj tip vina sami izabrali.

Broj kalazica vina i sorte vina ovako se grupiraju:

	PONOVOVAČI vrste vina	
1. Ruci-Pokuju	130	325
2. Beita-Toprad	5	5
3. Buda (Saxeh)	23	45
4. Novoludur	3	10
5. Hovsludur	23	85
6. Uteraviovat	11	42

	PONOVOVAČI vrste vina	
7. Minkolci Abon	6	14
8. Tokaj	28	82
9. Srednje utivar	2	3
10. Bercegalafedele	6	25
11. Ermetek	9	50
12. Velen maifard	17	86
13. Irman Bela Priska	3	12
14. Sekard	13	64
15. Nivald-Šestu	9	45
16. Batačov	7	18
17. Balto jezero	16	82
18. Erdsek	6	38
19. Nijacija	62	270
Svega	377	1296

Državni zavodi: centralni ugledni podru izložbo je svoja vina i kartu svoja podruja; vinarske centrala, oština stajnica i kurse za podružare izložbom su razni, drugo vinom počne obferte koji su od česti i na franšuzskoj izložbom bili, odčesti sa svim novim i ove godine prvi put prikazani.

Finra Svec sa svojom entriju i dr. podružarskim priborom: mion zabrinjavati sa svojim konstrukcijama presalima, Maifort sa svojim jedinima, Šotola Erie i dr. sa tih istim i dr. arhivama, tako su prikazale preko netog dana prikazivali svoje predmete i rad na vinima, da su davne izložbe za neto od drugitje koristi no što je da sad to bilo sa onim dosadim; i ne držate predmete.* Ovo je upravo postala nova škola veoma dragocena, i potpuno se pravdu sredstva koja se iz javnih kasa prikazuju za novo ostavere. Zato se, verovatno, i ne žali što je i ona izložba zaprešna sa velikim deštinom, nojraj tolikih žrtava koje privatni podroze za svoje učesne u izložbi.

Da napomena podignut je ugledni rasadnik koji obuzata oko 400 a². Cilj nu je da postaje razne metode rada, rezidbe itd. koje pri obnavljanju imaju primene. Tu su i sorte za podru kao i one za kalaz koje su u Maifarskoj ravnine.

Jednu četvrtinu zauzela je državna izložba rasadnika u Tadi i Baricoku, sa novim načinom piljenja ili stratifikovanja.

Drug četvrtinu zauzela je škola vinarska u Pokuju.

Treći deo zauzela je vinarsko udruženje za Pokuju i oboluju.

Četvrti deo ustupljen je ranim privatnim licima koji imaju u biskovij i danjo okolini svoje vinograde.

Pored ovih uglednih rasadnika izložbene su, i u radu svakodnevno čuše prijatije za razbijanje oblaka od tri konstruktora: Emerjanca, Farmana i Farago naslednika, i Čexer i kom.

Ovo saku o vinodelu imala bi popuniti izložba trošaka odložena za dopunje. Ono što je kod nas najkvalitetniju tu saku, to su eskurije no ovinima, i govor o vinima koji ne na rad na zaprehtku ovoga vavešća.

Za vreme našeg bavljenja u Pokuju otvorena je *posredno izložbom voća*. Ova je izložba održana u pavišuju, u kome su pre toga banovskopni predjeti bili izložbeni. Pri svem tom što godina nije bila povoljna za vobarstvo, ipak je ona izložba za nas Srbe veoma poučna. Učesnje je bilo iak toliko da se moglo doznati gde šta ima dobrotu i za preporuku i gde se čine i koliki napredci. Svi ranije ponuzeni Državni znova, bogatstva — naslednika među kojima rasadnici Erdhoroza u Kani-Taliočanju, Troša Živici (između Pokuja i Edinburga) Ministar predsednika Sela u Ratuju ima idr. pokazivati ovim vobarstima. Tako u samom Pokuju Jemelva Uiteljska Škola izložila je zbirku od 16 sorti vobarska, a dostojnu jakubu; zatim Senator Čoržer u H. Saku, Miki u Taliovaronici (prejda ove ima i više darne no čuju vredni) Tolja *Agenci Richard* naslednik, gradonačelnik Sabo Stovani, i dr.

U posledu sorti izložbenog voća imam od zabeleženiti: Šilva azekva ni u njih nevala kao ni u nas; a tako ni puzakha bergmota i vialj nirebernik. Dr. Lutjevine vije juč dozrela. Predjednik Msa i Xaldi (Tolj) vobara je, kao i engleska *Sonewatterberg*, narocito za polučne zemlje Kavkazuma, pravna pokazivati, narocito za polučne zemlje Kavkazuma, pravna pokazivati *Welle Voin* i dr. vobara. Daje, sa zadovoljstvom belogim *prekajivati vinom obferte*, u nekoliko artikalna nad maifarskim. Tako, pre svega, dume, može se reći na izložbi ovoj izložbeno, na u ono što je, kao za

ден, извесно не воља и није ни заслуживало да буде изложено. Затим, и оно што изају у богатим колекцијана *малом* нема наше одличне изложбе, а ни *орави* нису као и нас.

Ако још погледај у свему добре воћарске прихватне расаднике у околини (у Орошару) који су и пред Павилоном извели своје примере воћака, што доказује да се воћке купују и предузеће рестира, и што јасни да ће воћарство овде стално напредовати. И ако похвата да је мој друг Молнар реверент за воћарство (писар-краљев саветник) који је руповито однео изложбених предмета тек стигао из Данске и Скандинавије, где је тражио на сувојој кљаци отворе сорте воћа, да би их могао пренети у Угарску а и од нас тражи дуње и орахе, онда ћемо појмити колико смисљено и усталачки бране наши средин овај влакан привредни извор.

Још да погледај просјету фабрике за конзерву воћа и поврћа, која је од пре 3 године у Покуну подигнута и врло лепом колекцијом на изложби била заступљена, па да закључим што се о воћарству имало рећи са најмање реч.

За нас у Србији важне су нарочито збирке пружака на којима смо окупили а и расадници на линији поред Суботине: Грава Телекија, Вас Алнас и *Беле Талимана* у Турској Калачи око и у Кискуваром.

У околини Покуна за виноградарство има виноград: Школа винарска стара, и сад нова државна, која још није отворена али су зграде готове и смештене поред саме железичке струге. Затим виноград и расадник винарске уградње, виноград Палуђаја и Синова члвене винарске трговине, и виносетку виноград и видња Клоковица Грава Естерхази Микаља у Ченесту у околини Покуна.

Виноградарство у Покуну још је у велико одржавано на домаћој земљи и помоћу сумпорног угљеника. Ово је било могуће само тако, што има фабрику сумпорног угљеника, а нарочито што под окривком Карната није кланка у тој мери на којојма унишавану оцаосекере као у нашим јужнијим и тошничким крајевима.

Не при свем том становиштво је прихватило и америчку дозу и она успена овде наврсно, а, без стигне, придежање становиштва, утицај школе винарске, повољна ситуација на главној прузи, стотина великих фабрика у вароши и најбољој околини са многотројним радничка за које се нарочито за чиновнике подижу нарочите зграде и отвара засобни квартал у вароши те да се све може сместити. Не мале и безброј малих и споредних железница које одводе на све стране излазе, и разисе вино у

колико се овде не утроши лако, брзо и јевтино; све то учиниће да винодеље Покуна и околине ни у колико не осећа малокласности не да ставио напред корача. У познатој предуредности Маџара Палуђај се истиче у прве редове, и у свој искрености и отворености, а међу највећим реткостима својста богатог другара, показао је изванредним Друштвеним тобјасно вино које је за годину дана потпуно за разливање у стакла однегао и до највишег савршенства довео, што је било могуће, по већојма постојењу, само зато, што је време прихватио извршено. А кад се већ таквих вина налази и код провинцијалца, онда то винодеље с таквим виноградарима не може лако поустути, по илаци на ма каквих есенцијалности, очувано и још унапређено.

На завршетку овога извештаја додајем да, по споразуму са другим изванредним друштвеним, он има да изнесе о *осталим провинцијалним*, као што сам ја учинио са винодељем и воћарством.

Сем тога, као трајан увечаћ од рада Угарског Пољопр. Друштва које је приредио ову П замаљску изложбу и конгрес и које то сваке друго или треће године чини, у другом месту Угарске, остала ми је жеља да треба и наше Друштво да многе раније у напред одређује ова места у којима ће своје изложбе држати, те да се тако и раније зна и спрема, па и богатији резултати показују. И да не треба проинутирати изложбе а да се на кљаци не држе и конгреси, који показују ширину знања у мисли и нарочито предвиђавању мисли о унапређењу појединих грана привредних. На тај се начин још корисније употреби време и доказах дузи из разних крајева земље, на тај се начин шта више и писана поуча закљаче у напред уноси. Тако иста да и наше Друштво треба винодељству и воћарству своју досадашњу пажњу и у будуће да показује, јер оне то у пуној и далеко већој мери заслужују у Србији, по у Угарској, која је великим делом излашта равнина, једним делом негудосна планина а другим делом вејачех или живих пешком засута, што све није погодно те не може сем мадегог изузетка дати овај квалитет граодна и другог воћа, као што то може дати Србија у својим махом много подеснијим топазација и земљишту.

Благодаран Друштву на поверењу и избору, радио се стављам на расположење да у сваком правцу доштин овај извештај свачију у чему се зависи ближих обавештавања.

Председник
Српског Пољопривредног Друштва
М. Савић



ТО МИРА

НОВА ВРСТА ЈАБУКЕ ОД СЕМЕНА.

(ДРАГАШЕВИК)

ДРЕВАЖИЧЕНА БСОУРА

ПРЕПЛАТА И РУКОПИСИ
УЗИМАЈУ СЕ
СРП. ПОЉОПРИВРЕДНО ДРУШТВО
У БЕОГРАДУ

АЛЕКСАНДРА I

ТЕЖАК

ОСНОВАН 1869 ГОДИНЕ

СРП. СРПНИКУ

НА РОЈНИК БИЛЕ НА ПУКИ РОЈНИК 3 ЛИН.
КЛАДНОМ КОМАТАМ, КЛАДНОМ СЕКИ ДРУВНО-
РОЈНИКА, ОСНОВ. КИЛОМ, РАЈНИК СТАЛ.
КАРА, ВАНЕ, КАПЛАСТИК, НЕМОГАЈЕЖИ
КАДРИК И ЧИГАРИ ПУКИ ДОЖАЉА ЛИСТ У
ОБАВЕ ПЕНЕ, АКО ВОЈАКЕ ПРЕНЕМАЈУ ПЕНЕ
ЗА ОНАК ГОДИНЕ.

ВАЛ СРПНИКУ

НА ГОД. 3 ФРАК. КИЛ 4 000. А. ПЕНЕ. НА
СРП. ПОЉОПРИ. ЗАГЛУБОКА И ВАНЕКОМ ЧИ-
НОМ КАО И СРПСКЕ НЕМОРАЈ. ЗАЛУКЕ И
ЧИГАРИНЕ, ДОЖАЉА ЛИСТ ЗА 6 ФК. КИЛ
3 400. А. ПЕНЕ. АКО ВОЈАКЕ ПЕНЕ ПЕНЕ-
КЛАТ И КАД СЕ ПЕНЕМАЈУ КОД СРП. ЗА-
ЈЕВА КРЕКО БОГА НА НЕ СЕ И ЛИСТ ПЕНЕ.

КА ОСТАВ ПЕНЕМАЈУ ПЕНЕМАЈУ АКА ПЕНЕМАЈУ
1869 РОЈНИК 3 ФРАК. ПЕНЕМАЈУ ДРУШТВО
НОСИ ПЕНЕМАЈУ ПЕНЕМАЈУ.

Цена огласна власника је на последњој страни.

ИЛУСТРОВАНИ ГЛАСНИК СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА

ГЛАСНИК И ИЛУСТРАЦИЈЕ
СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА
НЕМАЈУКА УЛ. БР. 11.

КОНВЕКЦИОН ОДЛОЖ:
ПАЈА Т. ТОДОРОВИЋ, А. А. ПОПСВИЋ, ЈОВАН ЈЕКИЋ,
МИЈА КРЕМИЋ.

ОДЛОЖИТИ ГРАФИЦИ
ИМУАТИ Н. САВИЋ,
СТУДЕНЧКА УЛ. БР. 26.

БРОЈ 8.

У БЕОГРАДУ, 10 МАРТА 1903 ГОДИНЕ.

ГОДИНА XXXIV.

ЉУДИ СЕЈТЕ ВОЊЕ

Ја сам посејао семе од крушке.

Кад је никло, ја сам га надгледао и неговао, из чекао кад ће родити, да видим род.

После 10 година то ми је дрво родило, и род је био, нешто другачија, на и нешто ложица од матери, али ипак врло добар. Нешто ситнија, и главно дошло у врсту крушке *гизале* (а она наш народ више воли) а мајка није била гизала.

Довољно, ја сам добро сасени *нову врсту*. —

Посејао сам коштица од беле пшавице.

И она је никла и под мојом негом расла.

После 11 година она ми је родила и — род јој био у свему другојачи од матери.

Пре свега дрво је веће и пречиње од матери. Род је ипак нешто мало ситнији, али је у свему матер надмашније. Боје је блаће те саж је с тога назвао: *Зеленица*, а укусу много и много боља од материног. И месо јој се лакше одвајао од коштане.

Кад је од те пшавице начињен некико на начин, на који се од најбоље пшавице, нико није могао да распозна, да није од пшавице. —

Посејао сам семе од јабуке, добавене из Турске.

Никло је још у фебруару (јер је било у саксији у соби). У пролеће пресади у башту и чекао сам да ми роди.

После 11 година та воћница родила ми.

Пре свега дрво јој кренуло, а пораст више јављавао. Род је вероватно добар; ал ја ипак га дочекао, јер је башта дошла у парварске руке, па је род још зелен поједен, као што су и многи варшави од ноћа и дана употребљени. Назвао сам је *Данца*, по имену берске пош. Јосефа Симоновића, која се родила тога дана, кад је семе никло. —

Посејао сам семе од друге неке јабуке, ал коју знах кака је.

И ово ми никло и дрво лево порасло.

Дрво расте доста штрљасто, као оно од крушке каракане, и што пада у очи, нева много лепша.

После 8 година јабука ми родила. Род јој је био *сасвим* другојачи од матери. Нишпа је знатно кружнија, бојом много лепша, а укусу највише је осталао далеко иза себе. Укус је надмашује Будинку (Зенабиду), приближује се прагужевачкој пичгарки, али — ово по личном укусу — и њу надмашује.

Зри у половини Септембра, а једо се по пре од Св. Луке. Дакле је јесева.

Ја сам је назвао *Томари* по имену воје унуке, ну коју ми Бог узео.

Онда доносиш и слаку од ње, те да се види каква је. Ко би је желео имати, ја ћу му радо дати граничину за калемљене.

Ну осим већа, ја сам сејао и шиље и друго цвеће. Тако посејао сам семе од првенкаста Јоргована *Syringa Rothomagensis*) и добио сам преко 20 врста Јоргована, *осим* *двучица* од другог.

Сејао сам семе од кинеског Божура (*Rosa sinensis*) и имао олеу преко 20 *нових* врста Божура, *осим* другачи од другог. —

Ето на тај саж начин ја тако рећи стварао нове врсте, које ипак постојаде.

Све ово навео сам због тога, да се види, да ја неговао-рим на памет или из неке књиже, него што сам сам уградио и искусо.

На *овај* начин, из *семе*на *једно* и постају нове врсте, па било воћа или другог чега.

На *овај* начин постаје и воће тако названо „облагорођено.“ Да се воће *сво*је *семе*на облагорођава, то се у нас још и не зна. Обично се мисли, а што је до дана погрешно, да се воће „облагорођава“ калемљењем.

То није тачно.

Калемљење је само начин, да и ја *тешко* воћу добијем, па да она *буду*ћа нека или да је *различитим*: али облагорођава се само из *семе*на.

Ово и овако и наука говори.

Да се калемљење воће „облагорођава,“ па ту је погрешно странпуштају неке *људе* довео немачка реч *Vetedel*, која ипак *буковички* значи „облагородити,“ али у воћарству она значи само калемити, и ништа друго.

Јер:

Ти *напављени* пшаву крушку на *дивљу*. Кад ти *каленка* роди, онда *род онака*, од *каике* си ти *каленка*, не боља, дакле не „облагорођен.“

Дале, ако *подлога* (дивљака) *изабје* *непод* твог *каленка* и *вустни* да *порасте*, онда, кад *роди*, ти *ипак* *дивљаку*, на *пашку* си *напављено*, дакле она *није* *боља* те *није* ни „облагорођена.“

На против, ljudi, koji žele da nanesu vretu održe, ili je samo razmnože, onda oni to čine kalemelom.

Дакле *калемеле* није „облагоробастије.“

„Облагоробастије“ била само из семена.

Истина је, кад посејеш 5 или 10 или више семена од *једне исте врсте*, онда свако семе не жора дати болу врту, али вероватно *другачу*. Кад семенаци стигну на род, а ти онда ону врсту, која је добра, или од матери боља, задражи (за оцну рода треба узети *други* или *трети* род, а не први), остале семенке употреби као подлогу за *каламеле*, а да су семенаци као подлога бољи него изнадик, то је давно познато. Дакле ни у ком случају ниш у штети, а можеш имати ту *моралну корист*, што си *привадио нову врсту*, каква пре није постојала. Ја у томе много уживам.

Наравно, сваку нову врсту жораш некако назвати, те да је распознаш од друге. И човек сваки мора имати за себе име.

Тако сам ја од заратетета којих Јоргована одабрао пет, који се много од оца и међу собом разликују, па сам један назвао *Ђорџа*, који је јаче дрвен и много светлији него отац му;

Велибор, који је крупнији од оца, цвет зокругласт, и споро као небо плав;

Градмир, вишњиво дрвен и много крупан;

Душан, белчасто дрвен, као образ у плаве девојке;

Веселин, отворено дрвен, и светло (сосо); а чепак још нове семенке, који ће ми овог најдаље идућег пролећа цветати.

Тако исто и *моје* Војгурне именовано сам, те имах: Војгурвоја, Велибора, Градмира, Душу, Драгоја, Момира, Белку Олгу, Јулку и још неке.

Ово сам поређао још и нарочито зато, особито за Јорговане, што, ако би ко желео граичину за *каламеле*, да би умео казати, који жели, а ја ћу сваког радо дати.

*

Дакле ljudi сејте воће, нико се никад поцајати неће.

У Београду Јануара 1902.

Драганскаки (Браничевац)

ЈЕДНА НОВА ОПАСНОСТ НАШЕМ ВОЋУ

Испунили смо своју дужност над упознати на значај нашег воћа.

То исто чинимо указујући данас на једну опасност која прети нашем воћу, нарочито јабукама. Онда мислимо на кризну наш која је нађена на неким местима на воћу крај Саве и Дунава.

Ми смо казали да Србија треба воће из године у годину да привлачи и то не само по са нивоама воћака. И заиста ако је похвално умножавати једну грану привредну, још је у воћеј нери потребно да оно што смо већ трудни и с не нашим трешњом стелим и засадиш — очувамо. Отуда испуњавамо повенорну дужност да на ону нову опасност упозамо, и то не са вајанљек и жалоснојама, но обзиром, испитујући шта је ко треба да учини на није учинио и указујући на то: шта во треба да учини те да од зла не буде горе.

Пре свега по некој својој наваци прво упиремо очи на стареја и питамо: је ли Министарство учинило своје и дајео одговор да јесте: Поугу са леша сањикама које доносило и у онеме листу оно је раздавало народу и спраћало му наљубу на то. И забранила је државна доносиоца са стране онега воћа на којем се воће зараза прешта.

Друштво П. Правредно још пре 18 година (1884 год.) у своје листу пружио је о томе поуку, а од тога доба чеши

на и у овогоднњих календару својему донело је поуку са сањикама. И подружника обреновачка учинила је своју дужност што је у своје расаднику оваквну сумбу на заразу доставила Друштву те ће се учинити шта се може.



Слика 1. Део гране са старијим гранкама и отвореним од крваве масе, на којој има још до нешто личи, што се налази на бољој кули.

Али повојиривредници који воће имају, не читају; а они који нису писмени не питају. Међутим *ми* ће штета да снаје и вишоко ће воће да пропадне, а у земљи ће се оскудица на воћу да осети на јача оскудица на нову јер ће у толико мање новца да нам дође са стране. *Све* ћемо то сви да осетимо, отуда дужност свих да повојиривредници и обаре *обавештавамо*, јер ако они имају има и пон и крај, а ако они немају и ми ћемо сви оскудевати.

За сваки даљи корак по томе треба најпре и то одмах да сазнамо: *где има ошчи у Србији и у којој пространости.*

Сви свештеници, учитељи и државни иновони нека обрате наљубу земљоривредница и свиха који имају воћањама, нарочито сви иновони јабука да прегледају своје воће; на сви који онако знаше *ниже* озлачеши да то јаве Срп. Повојиривредно Друштву (или Министарству Народне Привреде), писмом на које не морају стављати ни коштинеке марке, и оно ће даље чинити што треба.

ОДГАЈИВАЊЕ ЖИВИНЕ

Сад одва треба откопати са шако-две вошке и паклоло разгледати пукотине на вошката, затим нарочито млађе гране на јабукама загледати по пукотинама и чворугама, и све што се најде сумњиво разгледати, па још који разборитији човеком или државним економом; ако се бели као правичке пачуца, или ако има таквог трага као од наснага где су ливеке године били праменови памука, то све показује крваву ван, која се може најбоље познати ако се пригљечи на из ње потече сок дрвен као крв.

Над се мали вилица појаве на снег, прва 24 сата не треба их никако хранити ни појити, него их оставити у гнезду и бринути се да их најпа (кљочка) не оставља с тога, да би ни одржала ону топлоту, коју су до наснага из луске живили.

Ово ли је потребно с тога, да се постепено осуше и да постепено навикну на атмосфери — ваздух. За то време и ор-



Слика 2. Грничка од јабуки. На левом делову гране вилице или са особеном белом крвом, на средини то што и од чести бел крв, до се види мору вилица у врховној делови; на десном делову гране су поставе од живи и ране бели сок.

Нарочито би смо упутили воћаре и све пријатеље привреде да узму на око оне вошке које су куповали или калеже доносили из Обреновца, Београда, Смедерева, као и из Земуна, Темнишара и Панчева.

На брзу руку не може се за овај број наше, али нека сваки прочита оно што у заштитнику има на страни 116, или у Технику од 1884 стр. 290, а и по доцији Техника од 1891 и 1892 године, и биће довољно обавештен.

гана за варење и лучење потпуно се очисти и припремају се за претстојећу храну.

Ако се на ово одлежавње младих не нази, они врло лако назебу и од оног броја, који се испали у почетку, једва да би се половина одржала. Овоже неодлежавњу често је и сама мати (кљочка) узрок, јер чин осети једно шило да је изашло већ постаје неиздржљива и рада је одмах да га из гнезда наведе и да му храну да, те због тога често бива да ти почетњани устајањем око једног вилета, мајка пригљечи другу пилд која еу се тек прокљувала.

Да тога не би било, узок наза при насађивању навити,

да јаја буду једновремено смешана и споразима. А ако се то није могло удестити онда ваља прво, друго и т. д. изведену млеку метнути у котарицу, где је већ спрењена перја, и ту смешити млиће и одогај од опет пошрита перјаним јастучићем, или каквом пуноком крпом и уклонити да их квачка не чује, те да не би устајала и другу млада заљубљивала.

Овакав случај бива нарочито код пресељива (милци), зато је увек боље увести старију кокошку за пасаживање.

Дакле, изведени млади млићи почну се хранити, кад се сви наведу и буду стари 24 сата.

За први оброк, треба добро обарити једно јаје и ситно исецкати и тако удестити, да ни та храна од једног јајета траје 24 сата. Првог дана није нужно пожево, али пре него што се почну млићи зарављавати, којеку треба добро нахранити житијем тестом од пројиног брашна, да не би после крилаца храну млићима. Сита квачка даваће примера и боље учита мле да једу. У почетку не ваља их нагло хранити, но по мало али чешће и шестодневни да вине леже, јер топлоћа помаже варењу и расту. Оваквим поступком млићи не закрјављу.

Другог дана ваља припремити попарене мекше од пшеничног брашна или брашно пројино, али такође давати у малим обрцима и топло. Затим, треба им дати воде у плитној судињу такође топле.

Овом храном ваља их хранити бар недељу дана и, непуштати их напоље.

Поред хране и воде, потребно је наместити у неки судић некакво попињаво од пеневог, или ситних гашених крмом, да се пришупује. Ово се тога, да се неким млићим очувају од кожних болести и гризаца (заштију) које их често нападају и тамане.

Ако би се још у почетку пријетало, да млади млићи добију гризаце (вашке) а на ово нарочито треба пазити, најпрече је средство сваког мле наместити мању или зегинику, од чега они непријатеља утну.

После недељу дана, кад млићи мало одирну тад их можемо пуштати и по ноћу и повратити их брзи нахоње најде али опет под нашим надзором.

Храна је тада подела препоручено зрно пшенично и просо, опет за недељу дана.

Треће недеље, може им се давати излучак кукуруза, обарена скупана и исецкана црева, нуњани крушчи и т. д. А за све то време потребно је пазити на гнездо у коме леже да је чисто и у заветрину.

Не ваља млади млиће хранити сувим зрном и живог, јер ако млади не попију довољно количину воде коју пожедно зрно захтева, оно ће увести мале од суше и гуше и тиме ће гушу јако раширити, а нарасно раширивање производи слабост тога органа. — Дакле, органи за варење олабавиће, а албани органи престају радити (варити), или вале неправилно. — Отуд проваљала пролив и друге болести од којих млади млићи страдају.

Богта Иковић.

ЈЕДАН ПРИЛОЖАК ЗА КАЛЕМЉЕЊЕ ЛОЗЕ У МАХОВИНУ.

У ово доба ради се на много места у Србији калемљење у тако званој стратноци, и у окудици нахоњне употребавају се дрвене струтотине.

Французи¹⁾ који су овај посао досад најбоље усавршили веде о струтотинама да се могу до измене жере употребити, али с свима посло не иде лако, не може да се наплати до дунавског сандука, оскори се на површина, и даје нама успех по маховина.

Маховина боље одржава око калема свежост потребну за његово развијање. Маховином се лако ружује, може угодно да се сабије и опет надух да свуда допре. Песак који употребљавају бањовани не може се уредити ни по чему са маховином, у чему спорје срести калем за подлогу и није тачна за развијавање тако правилно и надржљиво као при употреби маховине.

За овај посао треба увести ону маховину с дужић алавном, и која је чистија. Чистије се ради ренетке као у Јагодина или Дридаје као у Жуби, о чему саопштавамо ниже један напис, може послужити ако се тачне не исекари ово што је код маховине за похвалу. Но још је важије саренати маховину за употребу, а то препоручују Французи да се ради овако:

Онолико колико нама треба маховине замочи се у воду. Из воде разреди на калеву леви да се опеде и затим у каквом сандуку сложити ред маховине и добро засолити истујаним угљеном. Затим се опет наредва неколико слојева маховине између свакога слоја култура, и јако намеша да свуда буде једнообразна.

Маховина којом се спојно место калемово покрива треба још да је ситно исечева, а у свему осталом спрењен као што је горе речено.

Што је вине маховине то мање заливава, али и вине опасности од плесња, а што је вине култура, здравље је у сандуку, али ириваји пораст. Попајбоље на један део правина по запремини три до четири запремине маховине.

ШТА УПЛИВИШЕ НА ДОБРО ПРИМАЊЕ РАСАЂЕНИХ ВОЊАКА И НА РАЗВИЈАЊЕ ЊИХОВИХ ЖИЛА

Ко је икако прилико да пресеђује воћнице у две баште са разном земљом, тај је когао пригатао, да ће се, вичае по порасту и жилама једнака дрвета, у једној башти боље прижити и бујатије терати, него у другој.

Да би се дознало, шта поглатије упливима на ту појаву, чинили су опширне опите у државном школском занову у Гајденкајму, у Немачкој, и то: тако, да су прекодно преградилу рину за сађење дрвета са десетма на два дела, на оној земљи на једно попољине рино додали: грунине од тресега, расењог глиноветог шкралца, песа, пенеда од камелог угља, дрвених отадања, и кртинјих честица од мешанца; даље: да су дво проветравали (растресали) или на два јуне итали један слој камена или глиноветог песа, па у те руне садилу дрвета: да је попољине жила дозавила на једну страну преграда, а у земљу, овако разло пригатовану а друга на другу страну преграда, у обичну земљу.

Искод тога био је овакав:

За потпоглатије пораста жила дозавило је, да се обичној земљи додуду честице које ће земљу разгустити, из баш и да немају ни мало честица за љубрење, као на пр.: песа, ситњак од неиструдог дрвета и пене од угљена.

Баш се успех показао кад су те честице на растресивање земље садржавале и љубрета, као и. пр.: мешанца (копност), а најбоље је успех добиљен, кад су честице на растресивање земље ипале обобуно да валу држе, као што је и. пр.: трест. Оно исуство саужило је за основу даљих опитика који су утврдили правило: да не би требало ни једно дрво посадити пре, но што би му се жиле утичале у течну међу од мешанца (копности) и да не би требало никад изостајати да се земља за сађење дода плена од треста.

Пријатеље воћарства! кад будете садилу ваша дрвета сетите се овога правила и садите их по његовом прилику!

М. Атамандовић.

редовни члан пољопривредног Друштва.

Б Е Л Е Ш К Е

Особита врста грозђа на Балкану, то је „Једи верен.“ — Пријатељ Друштва у члан редовни, почасни и угледнац г. Куртовић прибави нам је о тој лози ове податке:

У великој култури виноградне лозе није позната ова врста, то ће рећи не гаји се по виноградима, већ по варошима, где се око кућа може добити по неколико ропцаца. Ова лоза рађа *неколико пута на годину*, (а име јој изазје седам тута).

Неговане ове лозе не разликује се ни по чему од виноградне обичне домаће лозе.

Г. Куртовић је добио гоње податке од консулата у Софији, а и из Велеса, где се налази та лоза *Једи верен* опет само по баната у облику *асмалуза* и да сва изод на једној лози не сазрева једновремено*.

Била би воља захвални г. Куртовић или поне било другог пријатељу да нам шаље само рађа научних циљева прибави коју резаницу ове сорте грозђа.

Један лак начин за чењање — разбивање маховине. — Како је маховина сада, за производњу оспелене лозе тз. *старицификованом* потребна то је поучно да се сазна један начин за разбивање — чењање који неспорно штеди радну снагу. Виноградари у Жупи пробајућа, као што се обично и свуда ради, да се маховина пречења и пређе преко руку дотичних раденица, увидели су да је потребно много више радне снаге на иети дана, него, кад би се, који други начин предузео. Док чежу тина, неопходно је потребно, да се маховина за овај посао, потпуно ослободи од тврдак делова и да се припреми тако, како би сигурно могла да постане пријаву и сришљивају каленова.

Тај брзи, лакши и једнији начин за чењање маховине, познатији је од чењања жарине и вуле, тако се узме јак капан и један штап за који се понешта капан везује. За утрљивање пак направе, употребљују се кочићи или аске, што зависи, где ће се направити известити. Раде боље сигурности, треба капан напакати носком, те да се неби услед јаких удара и влаге ако је више у маховини има чежики пидао.

Под тако одомени направу, т. ј. под ових затезнутих 3—4 пара капава, а у непосредној близини до кочића, чеже се по известан део маховине, која се *шибаном качама лево истети и пригловити*. Обичан удараном, маховина већни делом разбаци се напред преко почета и у страну, те се нагомилана вагрће. Таквим радом у стању су да израде 3 раденица онолико, колико би обичним чењањем могли да израде 12—16 раденица. Не пије само ово добра страна ове направе. Она посло могу да раде и *адросна деца*, којих у садашње време има доста за врло малу надницу. Она овај посло раде као леку врсту игре и без надзора.*

Г Л А С Н И К

Виноградари и Полнопривредни удружењива.

Министар Народне Привредне одлучио је да се издаду идубе 1904. године нове новчаних награда. — Награде се те имају овако подишати:

1. за округ крајински две награде, једна од 300, а друга од 200 динара;

2. за округ крушевачки две награде, једна од 300, а друга од 200 динара;

*) Питуемо рад овај рад, иштоварилају занитресе стране речи, а у пали, да је по старији то одржило да се изложенима овим начином сувише не штетни и да не изгуби своју употребу за овај посао. Ур.

3. за округ нишки, се срећом властотиничким округа врлоког две награде једна од 300, а друга од 200 динара;

4. за округе: смедревски, моравски, позаревачки, крагујевачки, тимочки и београдски по једна награда од 300 динара.

Услови — услови који се траже да такмичари испуне, ове су:

а, да је земља на којој је виноград поставен риљана (риглована) у дубини најмање 70 сантиметара;

б, да подлога (америчка лоза), одговара земљи, подлогају, и да је према томе претходно испитана на кречовну (калцистру);

в, да је виноград озлежаним домаћом лозом и сортама, које се у дотичном крају највише гаје, и да су ове у првом реду за вино (вишење*);

г, да су сорте надворне у четити садницама а неомењане;

д, да виноград има најмање 2000 калемљених, добро срадених и здравих чежота, и да су они поједици у правилне редове, и у растојању најмање један метар;

е, да је мошор правилом одгајивано и резано по начинима које захтевају поједине сорте, и да је виноград најмање у трећој години од калемљења;

ж, да је виноград обезбеђен од спашена земља, да има отука и жаркова за отицање воде, и да су они правилно спроведени и обезбеђени од кварања, а где је земљиште јако строно и крешнато, да је применено подизање на заравановима (терасима) који се имају на нижим странама подизати; и

з, да се виноград тредио одржава и негује, да је снабдевен приткама (тачкама), да је брањен од Пламенца (Периспорне) и осталих болести и штетотина лозе.

На такмичење имају права ове појединца и пољопривредна удружења.

Такмичари имају се писмено пријавити Министарству Народне Привредне најкаље до 1. августа идубе 1904 године а пријаве снабдећи таксом у 0-50 динара.

Досађања новчаних фирма за свиларство у Ланову прећи ће у руке акционарског удружења. — Пратила за то удружење одобрено је г. Министар Нар. Привредне. Ми у томе видимо могућност да се са наше капишала и радне снаге потпомогне ова лена, лака и корисна грана привредне и жељимо да ново удружење што вре видимо на посло.

Чујемо да је новчаних свиларска рађа добишана и велику количину дувањем осмено, за раздвајање народу у циљу одгајивања дувања као прве погодбе за развијање свиларства.

Пријатељу тога посла могу се за тај циљ обратити радни у Ланову, а и Српском Пољопривредном Друштву.

На међународном пољопривредном конгресу у Паризу за време светске изложбе решено је да се држи ове године конгрес у Риму, који се има сматрати као производне онго у Паризу и ранијих. Тај VII конгрес на броју државке се на сам Ускрс 6 Априла и трајати до 10 Априла. Конгрес је подељен у 10-осеција. Програм је у тој мери објави да га не можемо у овај мах испрсити. Радо саопштавамо насада предмет светована само из видољева, у овоме што иде:

1. Споразум о основи за поделу (критеријум) и називу при ишписивању амелотрофесном код свих виноградских земља, и потреба да се иштани публиковане таквацине амелотрофације.

2. Будућност вина за мешање.

3. Важност аминитета код калемљена — срађивана између калама и подлоге.

4. Састав вина с погледом на хигијену и садашњи укуе потрошача.

5. Финансерија крива и виноградарство Европско.

6. О хибриднијем и хибридна за непосредну производњу.

7. О резултатима посетитици у хибриднијем лозе.

8. О репродуктивнија винограда у кречном земљишту.

9. О виногартству и реконструкцији у Кутарију у Русији.

10. О ишдетрији кинешких неупушаних вина у Русији.

11. О утицају подлоге на родност калама и на јачину вина отуда добивених.

12. О великој издржљивости неких сорти за неспор. производњу према критотрофским болестима и њихова нега без средстава за етубирање.

13. Одредивање кречиваца у виноградарској земљи.

7. Да се у поседу књижевнoг рада поштува прописана правилишну за књижевне радове друштвене.

8. Да се предужи истраживања и потребе започетих радова у циљу спречавања поплава и нарочито око пошумљивања голоти и радова на мелiorацији мања.

9. Да се настане, те да се у савезу Београда нађе погодно земљиште за уградњу мање друштвене, а да се ради тога издвоји сопствених имања да поднесе новуде за уступање потребног земљишта.

10. Да се и даље посредује у набавци бољих врста семена и савршенијих пољопривредних справа и машина, и да се настави започети рад на томе, да се савршене справе у јачој мери употребљају и у нашој земљи израђују; а тако исто да се продају старале за увођење и производњу бољих врста семена у нашој земљи. Да Друштво поради на томе да се законодавним путем стубије увођење нечисто и неидентичног семена, а и увођење неоводећих пољопривредних справа.

11. Да се и ове године обрати пажња култури биљака за сточну храну, узев нарочито у обзир и нескотне пределе.

12. Да се поради на јачој производњи пољару у околини Београда и крошчари у целој земљи.

13. Да се изврше потребне набавке књиге и уради што је потребно, те да рад у угледном живинарству у Рогозу одлучи још ове године.

14. Да се предузму потребне припреме за оснивање Пољопривредног Музеја.

15. Да се чине потребне припреме и обнавља за држање обласне изложбе: говеди оваца и коза, и производа ових врста сточке у Зајечару у 1904 години.

16. Да се држе практична пољопривредна предавања у округу Београдском, а нарочито на градинарству и млекарству.

17. Да се одрже поповремене зборови друштвених приликама пређивања Обласне изложбе у Ужину и земљоске изложбе живинарства у Београду за расправу питања о унапређењу ових грана Стоочарства које су на изложби заступљене.

18. Да се обрати пажња проучању питања о конзервацији свежег воћа за извоз, о примени савршенијих начина прераде воћа за извоз и доњању потрошњу.

ОБЗНАНЕ

Пажња пољопривредницима. — Тражи се велике количине крошчара за извоз. Ко од наших привредника или трговаца има већих количина за продају нека се јави писмом Српском Пољопривредном Друштву са назначењем количине и цене. А нека нам је дозвољено и овом приликом обратити пажњу нашим пољопривредницима на потребу да се производња крошчара повећа и побољша, пошто ова има велику вредност не само за људску и сточну храну него и за индустријске прераде због чега се много тражи и добро плаћа.

Претплатници Тезака моле се да што пре пошљу претплату за ову (1903) годину, јер се *Тезак* веће никоме сласти из верзије. Ово важи за све претплатнике.

Тезак излази свакога 1, 10 и 20 у месецу са чисто пољопривредном и практичном садржином а и са сликама.

Годишње стаје 6 динара, полугодишње 3 динара — за Србију. Чланови поштомачи, чланови свих друштвених Подружница, основне школе, војници сталног кадра, ђаци, манастири, Земљорадничке Задруге и чувари шума добијају лист у пола цене — ако положе претплату унапред за целу годину.

За земље *из Србије* стаје годишње 8 франка у злату или 4 фр. а. вр. Српска Пољопривредна Удружења и високи чланови као и Српске Земљорадничке Задруге и Читалнице добијаће лист за 6 франка годишње (или 3 фр. а. вр.) ако унапред положе претплату за целу годину и кад се претплате код свога Удружења, преко кога ће им се и лист сласти

Уредници Тезака, Пољопривредног Гласника и Пољопривредног Календара налазе се у Дому Српског Пољопривредног Друштва — Неманјина улица бр. 11.

Седиште **Књижевнoг Одбора** држи се у Дому Српског Пољопривредног Друштва сваке седмице једном (за сада четвртком после 5 часова по подне.)

Сви радови, написани било *Тезак*у, било *Пољопривредном Гласнику*, било *Пољопривредном Календару*, било за *Практично Пољопривредно Поуже* шљу се увек **Српском Пољопривредном Друштву**, које их прима, заводи у списак и упућује коме треба. Моле се пољопривредници писати, да ово имају у виду.

4—5

Важно за привреднике. — Српско Пољопривредно Друштво добило је довољно количине *рафије* и *плавог камена*. Сви ови артикли прво су квалитета. Цена је одређена према стварном коштању и то: за рафију 1 динар, а за плави камен (0'60) шест пара динареких.

Привредници којима што треба од ових артикала нека на време похитати с поручбима, како би све што им треба благовремено добили могаи.

3—3

Плави камен. Да би се избегла спекулација са плавим каменом, Српско Пољопривредно Друштво вршиће пошљак само овим лицима која му се за ово обрете *прво државних овомо*. ружоноца лозних расадника и Пољопривредних Подружница.

Исправка. Писак подвстиа у 7 броју место С. Т треба да је потписан **Ст.**

О Г Л А С И

Најбоља и најсавршенија је прскалица за лозу

ПАТЕНТ „АУСТРИЈА“

(ОД ФРАЊЕ НЕКВИЛА ИЗ БЕЧА)



Иста се може употребити и за прскање воћака и пољару, увек иза на стоваришту код *Српског Пољопривредног Друштва* и

Браће П. Радојковића
поштомача у Београду.

Ј Д Ј А

САВСКА БАНКА У БЕОГРАДУ

купује јаја за извоз и плаћа их ценом која одговара највећим ценама страних пијаца онога дана кад Банка тражи јаја.

Банка ће свакога на захтев извештавати о цени и за све остало. 4-8

ЖИЦЕ БОДЉИНАВЕ

За ограду са 2 и 4 бодље добила је велику количину и продаје врло јевтино

ГВОЗЂАРСКА РАДЊА

Тасе Јеранчића

БЕОГРАД—САБА

(ТЕЛЕФОН РАДЊЕ И КУРЕ БР. 249)

4-10

ПРВО СРПСКО И ЈЕДИНО ДОМАЋЕ ДРУШТВО
ЗА ОСИГУРАВАЊЕ

БЕОГРАДСКА ЗАДРУГА

— ОСНОВАНА 1882 ГОДИНЕ —

ОСИГУРАВА:

живот људеки на више начина, као на случај смрти (доживотно), на случај доживљења, на случај доживљења и смрти, мизан деци и т. д.

Противу пожара, грома и експлозије: рачне зграде, индустријска и занатлијска предузећа, робу покућанство и т. д.

Услови су најповољнији

Ближа обавештења даје Задруга у Београду, а унутрашњости поштом завод, овлашћени агенти и повереници за осигурање.

Осигурањима из унутрашњости одмахано је плаћање и тиме, што је за сваку врсту плаћен бар по један поштом завод, ради примања уплата за осигурање. И прена томе, ниједан осигураник из унутрашњости није дуван слази уплате у Београд и излагати се трошковима око поштарине.

Полици за осигурање зграда противу пожара Београдске Задруге примају се као гаранција за зајмове Управе Фондова. 3-36

ЦЕНА ОГЛАСИМА:

Мањим од петит врсте једног ступца по 10 пара дни: од осталих крупних писмена по 15 пара од врсте од ступца

Поштом огласима од целе стране 20 динара (10 еор. а. в.) пола стране 10 дни. (5 еор.) четврт стране 3 динара (2.50 еор.)

Поред тога за свако оглашавање по 20 пара дни. државне таксе.

За оглашавање више пута 10 од сто јевтиније.

Преглед 8 броја Тешака. — Буди сејте воће. — Једна нова опасност нашег воћа. — Одгајивање живине. — Један прилог за напредовање дозе у маховину. — Шта утицало на добро примање расађених воћака и на развијање њихових зрна. — Белстис. — Гласник. — Пољски о речи из области пољопривреде. — Друштвени и поштоматски послови. — Обмане. — Оглоси. — Цена огласима. Уз овај број иду два прилога: Слика јабуке Томире и навестај изасланика са конгреса у Глазгоу у Угарској

ИЗВЕШТАЈ

ИЗАСЛАНИКА СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА

6

КОНГРЕСИМА И ИЗЛОЖБАМА У УГАРСКОЈ 1902. ГОДИНЕ

По одлуци Управног Одбора од 5 августа пр. год. требало сам као други изасланик Друштвени да присуствујем *II Угарском земљољовном конгресу, државном и општарном конгресу*, који је одређен био за 4 септембар пр. год. И ради тога, је сам се кретао на пут за Београд, 24 августа, да би се у Б. Пешти састао са нашим изаслаником, и одатле да заједно отпутујемо у Пољску. Но у Б. Пешти дознао сам да је овај конгрес одложен за 8 дана донаједне (24-11 септембра по и. к.). Кад сам већ био на путу и близу Пољске, и како је веома сумњиво било да бих, вративши се у Београд, добио новона одсуство за конгрес после 8 дана донаједне, споразумем се са првим изаслаником да идемо у Пољску, те да разгледам изложбу, и да нарешно, по могућности оне лесне експерименте које су пројектовали биле за конгрес, а оне су за нас имале готово и већу вредност него за конгрес, пошто се на онема већало искључиво на мађарском језику.

Отуду је наш изашај, уместо о раду и одлукама конгреса, садржавати оне изложбе и експерименте које смо имали у околини Пољске и у месту. По споразуму с првим изаслаником у овом Ко се ипак отишао у главном погледу на одговарајуће изложбе које се тичу: ратарства, сточарства, грађанства, пољопривредних справа и машина, изазарства и занатства.

И. Угарство и пољопривредни производи угарски били су поглавито заступљени у два навилана: Павиљону општинских пољопривредних продуката и Павиљону пољопривредног Друштва (комитета пољопривредног Друштва, који нам је био тузач, ми смо могли потпуно размотрети ова два навилана, да козимо дати бар приближно слику онога шта се одде могло видети. Секретар овога Друштва, г. Золтан Саллаш (Szász), имао је доброту пројекти нас и по оделку за пољопривредне машине, те само неговој доброты ми се захвалити, што смо и ту могли видети и победжити, шта је ова изложба дала новог на тој пољу. У Павиљону пољопривредног Друштва користили смо се још и збуљивошћу знаменитог директора ивиша грова Махала Естрељаш, г. Фр. Розаре, који нам је нарочито свратило пажњу на богатју и врло инетруктивну изложбу добара спомениг Естрељаша.

У Павиљону пољопривредног Друштва били су многе интересности, али највећу пажњу привлачи група ивиша Чекеса (грова Мих. Естрељаш-а), која и по инетруци који захвата заузима највиђеније место. Група ова уређена је по особеном начелу: да се поглавито у слици и статистичким подацима прикаже уређење, администрација, послови и производња ивиша, као и да се истакну само ивише које ивише може да прикаже. По горе главнији предмети ове групе били су: велики колорисани ивиша које је везало 1300 хектара; привредне кмиге од године 1789, које су вођене најпре на немачком, па после на латинском, и допице на мађарском језику; слике разних привредних зграда и зграда за становање радника и попутне, слике разних редова и сточе, нарочито највећих привредних грама бериске и сивелтаске расе; производи ивиша, као: шевича и јечам, од машине и спремање за сејање, култура „Јозеф“ и „Голдтрубе“ нове сорте, стома реса и крошпр, ства и спроста шћа, асиелка итд. Дале, као новине прика-

жују се: модел коша за културу, који је горе широк 4 стопе, а доле 3 стопе, и висина му је $2\frac{1}{2}$, хмача због шаирене неветилације нагреша је од Министарства; рошари, средство за сузбијање ивишека које штете шеферну релу, у слици приказано и дејство овога средства (отрова); особена конструкција ђубрешта, са склунашном осовом која истиче из ђубрешта; уређење сељачке касине и потрошачке задруге, и резултати оних у погледу на јачање морала и просвећености, као и на јачање снабдевања шаиромаша.

Друга изложбена група предмета била је грова Јаноша Палаша-а. И ту је поглавити циљ био, да се ивише и производи покажу ивише у слици, статистичким подацима, таблицама, монографима и моделима. Од произвата највише се истичу шаирари, зитни производи фабрика, и крошпр назван професор Меркер извршен за фабрикашну шаиру.

После ове групе ређају се још групе осталих Палаша-а (Иштвана Беља, Ердеди Јозефа), представљене на слици и начини, и завршну се групом Ивиша Палаша-а, такође веома угледном.

Осем ових има још неколико васелоселеника тако, да је поглавно испунају спору све самим групама ивишека. У једном крају представљена су сељачка ивиша, такође у слици и пројекцијом разних средстава. Највад важна је збирка од Хапа-јечма, покулена од сељака, а од семени које је државна раздала; и збирка болести биљних коју је саставио један учитељ.

Општо поглавно пољопривредне производите дје веома обилату слику рада Министарства, школе и завода. Друштва, аутопожних области и појединца. Ту се сусретало са богатим збиркама, подацима представљенима на разне начине, сликама, картама; препричатама и моделима, који би сваки за себе, давали материјала за читаве специјалне студије, а многи су докази веома смисљенога рада који заслужује да се други на ивиша угледа.

Тако од Министарства, школе и завода има ових предмета: Подаци по разним грамама, представљени у бројевима, дијаграмима и сликама; резултати ђубреша неветилацијом ђубрешта, представљени у упоредним сликама, код жита, крошпри, релу, воћака и лозе; збирке ивише, уређене и са америчким и аустријским збиркама; збирке крошпри из разних комитата, класифицирани по садрицим екронца, међу којима је сорта проф. Меркер најбоља и има највише екронца; збирка дунава огадиде станице у Дебрцину, састављена од турских, америчких, херцеговачких и Грчких дунава, међу којима је последња најбоља за цитирање (зут); збирка предмета огадиде станице за гајење биљака у прометним земљама са ђубрешма; изложба ивиша од 173 ивишака; слике и изводи рачна сељачких ивиша, које државна потпомозале да буду угледна, данашњи ми стоку, семе и справе безлатне или у вода илене, а који ивиша има око 80, с нормалном површином 11-5 хектара (20 лапаша); производи курсева домаће радиности: од зрба, културног лишпа, розова, сламе, за релу домаћу потребу, трговашку и промет, зитија и производни од дрвета. — Дрвопреси и четкарски производи.

Осем ових заслужују спомена: Колеktivне изложбе производа, културних карага итд. појединих комитата, међу којима нарочито се истиче колорисани са ивишеком колорисан занау и повезу, и предметима шаирарским од крушка и розова домаће радиности; и стољно-градска са најбољом ивишеком. Од великих ивишека нарочито су се истакли збиркама: Државна сељачка, елишка ивиша и сточе, аишана — зитна, ивиша и вољка; грова Кароли Јајон, са извршеном и богатом збирком ивише у релу, из којег се ивиша ивишека ивише, један ваиредан успех одпа-

Јавања: гроф Естерхази у Чакии са приказаним резултатима дреинара (трапама), и уређењем завода за гајење рибџа.

Најзад вредни су паклино још били предмети: Маутнерове колџице прошира, шапире, крупе, патинара и зашвареног пошра, као и стотне рене, шумског косине, дупрџе итд. та коју је био пуи дак семених од шпанске косине: Азбегова колџица табеларних прегледа прихода и расхода земљаних; Ентомолошког институту збирка шпанских итд.

II. У прелому кад ово долази у Пошти било је и *изложба сточне* (става, говеда, оваца и свиња), као и *изложба земљине*. У којој смо их могли, према краткој времени прегледати, мажемо о њима ово рећи:

A. *Изложба сточне*. — Изложба је она била на једној пољаници, ипак шумине у којој су изложбени шпанци; а близу отвореног простора где је изложба пољопривредних сточна и машина. Стаје су припремене: од десетака а пострепе платног које не проширивају; од платна и у побочне стране, као и дачека. Стова је могла у овим стајама да јасла још иду средина, а изнебу ових су ходници за пролаз и доношење хране. Тако се поређано стаје паралелно у неколико редова, и састављено оделена: за коње, говеда (краве, биволе), овце и свиње.

У оделени коња већ је нека део града одведен био, тако да се о њима не може дати никакво мишљење. У оделенима говеда било је још доста града. Над главама ових животиња су табелице (картонс) на којима је записано име и врстине сточности, веси града и кратки подаци о пореклу, пош за продају и суму награде, ако је граду додељена награђена награда. Над ходницима, а и са стране, висале су веће табле, на којима је крупнијим словима наведена раса говеда, којима припадају града. Узел крупе сва града, највећи је број сименталске расе, затим бернске, бернско-сименталске и укритања ових раса са доњим говедима (шпанским и т. д.); већи је број града и бовхатске расе (Вотхалд), провад укритања са сименталским расама, али која по броју и крфу тасла показује велику сличност кузандој раси. У мањем броју заступљене су биле расе: монголско-агајанска, шпанска, шпанско-а и немалска, а од доњих говеда — алазједска, ердејска и др.; међу овима јашу и они и кој говеда Унгарска, који је доста велика обрнатурална раса са првом пушом и овима, краткијим роговима, бојом као доњих говеда, али крупнија града и мачепа.

Међу грљима сименталске расе биле су заступљене обе одлике: једнобоја земљанич-румени и црвена (кучи-боја). Особито крупна града изложбу је гроф Велкшад (Welschitz Schény — St. Miklos), од чијег велика главе, јулу Звара млека додише: града су шарени са црним дугим примама. Шпанска града ипак Милара Естерхази-а Чешке одликована су се тако напредном крупношћу. Elek Párot Erve, се Зета Црњек (роматиз-Завка) изложбу су извршен и можда највећи бика. Још сименталске зашти биле су и са ипак Боже Илдан-а (Szombolyi Pokusneki komitat), Агата Гроца (Gross) и Szagoy и др.

Монголско-а града изложбу је Сигизмунд Ковер (Kohner Zsigmond) се Adolf (Szászbersek komitat Jasz-Nagykun-Szolnok), а тако исто Едмунд Милков (Miklos Odan, Alack-Bereczki komitat). Шпанска говеда изложбу је керит Милков Палан (Marszalka-Pokusneki komitat), а он је изложбу и шпанска града. Необично малене агајанске изложбу је Емануел Фриц (Szeveny).

Советнички су махом изложбу по више града својих зашт, разних доба и обојени вода, а ретко по једно градо, тако да се у зашти могли бити већина у свима заштници добија развијања и узрете.

У оделенима за овне највише изаду у овим раса са месо, а међу овима највећи је број срудатских оваца. Одликовани су се од те расе нарочито града на зашти гроца Карола Јашоу и Тотмџеру. Гроф Велкшад изложбу је града електро-негрети. Осим тога било је доста овања и оваца рабџетских.

У оделени за овне било је града за прихода и угодних, а и самих прасеца. Највећи је број јорисџетске расе, па овда бернскојерске, и многа укритања од ових раса. Осим тога могли су се видети и неколико зашти немалских оваца, немалских (Poland China), нарешно крупних, а зашти је број и доњих сојева и ерпске шумадине, како међу приходам сављана, тако, и још више, међу угодних, које су достигле огромну крупношћу и гојашност. Видно се и мања број бовхатских свиња. Кавеска свиње изложбу је гроф Фриц Естерхази на Тате, а бовхатске Антон Елер, поред других излагача.

Кад се била једна оштри поглед на изложбу сточне, може се закључити: да одгајиваче мађарске у главноме руководи тежица производња сточне за месарину. Некадашња пасица „само за пош“, као да је и кад мађарских одгајивача утрнула; и ако и тага има, те новине имају ошет тек: крупношћу, меснатост и гојашност са особитом брзој развијања и ране зрелости.

B. *Изложба земљине*. — Изложба је она била у веси са земљинарски конгресом. Распоредна је била скоро у средини изложбеног рејона, у једној удољаци, у средини које је језеро да плаште. Осим овога су у обимним програмима од деловне акције постројена оделена за кошоње и буње. Осим ових оделена која су на отвореном простору, земљина је смештена била у дванаест још у два покривена долака.

И ова изложба је врло обилата, што је доказ, да Мађарска и ову малу, али веома прилику привредну граду, цени, а нарешно одгајивач теже да своју домаћу земљу заповиша страним и привредним расама, али да је пошрне укритањем са тим расама. И овде је ипак вели: крупношћу, дакле, производња за тражити. Тако међу коњима преовлађују крупне расе, а највише шпанско-рок и зашвар (прве и беле); има мало браме и кошошнице које су пређе биле у води; исто тако има ипа и шталацима (нешто боље) и живине, па и од француских раса, била су ретки ексемлари. Још европског (origin) раса, па и америчке, која се одликује крупношћу, широком глави пошма и жути је боји, пош за месо, као да ће добро одговорити травањима тражити, а и добро се милова. Уследити зашти ове расе изложбу је Павлов Мако у Кокемџу. И травилама од шпанца са домаћом земљином кроу су успели, што се реткој провадну крупношћу и боје нече као у оригиналних; ради тога су ови ексемлари и најинтереснији.

Код буње неку малку су прилашчине биле буње, домаћу зашти, које су за продају тражили доста ексма. Поред ових, нарешно се одликовало зашти Полкротпретног Друштва (Polis-Solt-Kiskon). Осим овога било је крупних града обичне крпе и нарешно бромано на државној Живинарској Заводи у Гедџоу укритање са доњом, па и америчке.

Међу долакама видно место заштима крупна невањима, као и укритања немка. А међу гускама се ипак истиче највише ердејска, и већа укритања.

Видно је прилашчине, да је зашти заштима за ова оделена највише ајри Гајнер и Гауи (Gellner et Kalsch, V. Pest IV).

III. О *граднојерстоу* ипак се још није шта рећи. Производи ове граде смештени су у једном просторном навлању, али иза штима је било врло мало. Готово већ пушом заште је био производња шумине семанерске ајри Маутнер у Б-Ешти. Шпанска је ипак била, како најразновиднији сортама пошра, домаћих и страних, тако и смешан од ових. Шпанска су одликована, и прилашчине веома укусо: то, и бовхатски овне ушћиво је такома на поштење, да и заборани да има пред собом само једног јединог излагача, који је гресба да показало шта се Мађарске по овој градини може да произвади.

У другом једином навлању, који носе име ове граде, биле су изложбу, поред нешто пошра, највише делгати: расаде, ковак и дикери; осим тога било је разних воћних бина и др.

Напомена овога навлања употребљена је ипак за изложбу свеске вода.

IV. Мађарска се својим великим поседничима одано је већ велики потрошак савршених сточна и машина. По томе и *изложба пољопривредних сточна и машина*, у Покују била је и по простору и по броју излагача веома значајна. Осим домаћих животиња, предмети је било и из иностранства: аустријских, немалких, ердејских, па и америчких, тако да је ова изложба била интернационална. Мало је било који су ипак иза стране: немалке или кошошнице; највећи део сточна и машина био је под водним пошом.

Што је машинаска техника могла да покаже само најсавршеније и најмоћерије, овде је било приказано. Прве свеске зашти су се од те технике својим израђивањима, пошени од шпанца и парова, па до најинтереснијих прилаца и локомотива, са паром, бензином, петролеумом и шпанцима. Ту је било заступљено огромно машиноство изложбе мађарских државних железница или кошошнице: највише јачања фабрика (прилаца, железнице и т. д.); затим у вас добро поштата фабрика Кинс-а (Monyó (Wieszbúrgy) са својим разноврсних сточнама ратар-

сваки, међу којима су нарочито виле совјетских конструкција, одјави, ту је стара и репозирана фабрика Клајтона у Шутсворту, која врло обзирно прима новине, али што израђује то је врло савладно и добро; ту је Бекер-Мелихар (Bieber-Melichar), о чијој се плуговима с похвалом говори, а који и остале сараве израђују бео маче, на ту је и позната нал фабрика Хоехер и Штрајц са својим највацим парним прашањима и парним се-јалицама „Викторијом.“ Од страних фабрика биле су заступљене још Рудолф Сак у Швајци, Мак-Корвик из Америке и многе друге.

Као новине на овој изложби могу се забележити: *сејачнице* које су већим делом израђене по новој америчкој системи — „с пољацима.“ те су и једноставније а и јешивије; *ситнице* (гелови) које се могу обретати и у супротној правцу; *истреничнице* за жито, ревно семе итд. фабрика Калмар Слад-беника (Zs. Kalmar Nachfolger, Hofmezo-Vasaslohu), са дугобим решавњем и којима се на најсавршенији начин очисти пшеница од корова, а ту то је потребно за рад врло мало радне снаге; *машина за ситнице и месоце*, названа „Регрех“ („Regrex“); *машинске ваљуре* у Мархгу (код Беча), која прекрпуљује зрнање, меље кукурузне почаци у ситно брашно, па и саму сламу и сено може уситнити као месоце. Овага овога је тако отворна, да чак и камен белутак, стакло, смирн и најситнији прашак.

У *Макарској* и *прерађивине млека* у Мађарској узело је широке размере. То се види и по продукцији млечних који су били изложени у павиљону Ник. Фехера и Лајошпаратора, павиљон обилности и квалитету. Оуда је и произвођача сирава за макарско и прераду млека јако развијена. Поред новонских изложба ових у изложби машинској, било је за то основних павиљона, од којих најважнији су: Ник. Фехера, фабриканта пољопривредних сирака и машина, и заступника државне железничке фабрике, у Б. Пешти, и друштва „Алоа-сепаратор.“ Интересовани могли су у ова два павиљона да понају све модерне сараве које се употребљавају у рационалној докарарсти и преради млека у сир и масла, а међу свима најважнију — сепаратор за пољаци, који се у тренутку из обичног млека одваја павиља, да се може од ње измунти своје (прено) масла. И једна и друга фабрика као да се не погодиле, да посетљацима покажу, до каквога је великог ступња дошла техника прераде

млека па да сваки ту то оде и потпуно уверен, и једна и друга је вршила сваки дан демонстрације са млеком, пропунтајни га кроз сепараторе, двеју сасвим разних конструкција, а израђујући масла у бифалима такође разних конструкција.

У *Павиљонима* је било такође свој павиљон; а и пред павиљонима било је кошица, разних вајрова и система са ивицим пчеларама. Судећи по обилности предмета који су били у павиљону, и ова је грана у Мађара веома напредна, и интересованима изложба ова могла је дати пуно материјала за поугу и рад. Осим меда, којета је било у најразноврснији сортама и каковима, цеђеног и у сабу, носка, такође у различитим видовима, и продуката од меда, као колача, шећера, пива итд., могле су се видети и најразноврсније сараве и машине које састављају прибор пчеларски, кошице и литература пчеларске на мађарском, немачком и словачком језику. Ту се могло видети да пчеларство и пчеларане није само хорисна грана за селска, свештенска и учитеља, него да у њој налазе рачуна и велики имајинци (М. Бестерхан и Чаки), који производе меда вагонима.

Заслужују нарочито спомена: сараве и машине, које производе фабрика акционарског Друштва „макарске земне меду-строје“ у Б. Пешти. У богатој колекцији овој могу се прогледати све сараве и машине модерног пчеларства, од најпросторијих до најкомплекснијих, међу којима има и оригиналних. Својимута фабрика већим делом снабдева пчеларе мађарске, а продaje своје сараве и у Чешкој. Фабрику потпомаже и мађарска влада, која од ње набавља све сараве за школе и заноде, и чини поклоне пчеларима који се у послу одликују; а с друге стране фабрика стоји у вези са пчеларским друштвима у земљи, и даје им сараве за 5% јешивије. Ону смо фабрику и лично представили, те је са предности рада и солидности пораде препоручујемо назвати.

Завршујући овим овај извештај, ја молим Друштво да прими моју искрену захвалност што ми је дало прилику да се упознам са ставом макарске пољене привредне како је она представљено на овој изложби, и стојећа Друштву казда на узгајан, остајем му потпуно

Одани,

П. Т. Тодоровић.

Члан Управног Одбора

АЛЕКСАНДРА I

ТЕЖАК

ОСНОВАН 1899 ГОДИНЕ

ОД СРБИЈУ

НА ПОДНУ 6 ДИИ. НА ВОДА ГОДИНЕ 3 АНГ-
ЛАНДОН КОМАТИ, ЧЛАНОВИ СМЕР ДРУШТ-
ВОСТВА, ОСНОВ. НИМА, ВОДЕНЕ СТАЛ-
ЦАРА, ЧАК И СРБИЈА, ПОСЛАДНЕ, ЗАШТИ-
ТЕ И ЧЛАНЦИ НЕЖА ДОБИЈАЈУ ЛИСТ У
ПОДА НИИ, АКО ПОЖЕЛЕ ПРЕТЛАЖИ ГИРАЦИ
ЗА ПИЈА ГОДИНЕ.

НАМ СРБИЈЕ

НА ГОД 3 СРА. КИ 6 000. А. ПИ. ПО
СР. ПОМОЉИТЕ. ДРУШТВО И НИКОИ ЧЛ-
НИЦИ КАО И СРБИЈА, ПОСЛАДНЕ, ЗАШТИ-
ТЕ И ЧЛАНЦИ, ДОБИЈАЈУ ЛИСТ У 3 000. КИ 3
000. А. ПИ. КИ ГИРАЦИ ПОЖЕЛЕ ПРЕТ-
ЛАЖИ И КИ СЕ ПРЕТЛАЖИ КОД СВОЈ ДРУ-
ШТВО. ПИЈА ГОДИ 3И ИИ СЕ И ЛИСТ СКАЖ.

ПРЕТЛАГА И РУКОПИСИ
УПРЕДНЕ СЕ
СРП. ПОЉОПРИВРЕДНО ДРУШТВО
У БЕОГРАДУ
ПРЕТЛАЖУ ПРЕМАЈУ И СВЕ КИШТЕ

ЗА ОСНОВ ПОДНЕЖЕ ГИРАЦИ ОД АПРЕЛА
1899 ГОДИНЕ 3 2М КИРИЦИ ДРУШТВО
КОЈИ ПОЖЕ. НЕКОМАТИ.

Цена гласника највише је на
последњој страни.

ИЛУСТРОВАНИ ГЛАСНИК СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА

СРПСКО ПОЉОПРИВРЕДНО ДРУШТВО
БЕОГРАДСКА 13. БР. 11.

ИЗДАЈИЦИ ОДНОГ:
ПАВА Т. ТОДОРОВИЋ, А. Љ. ПОСРБИЋ, ЈОВАН ЈЕКОЋ,
ИЛИЈА КРЕМИЋ.

ОДПОВИКИ ПУКОВИ
НИКОЛИЋ М. САВИЋ,
СТУДЕНТИНСКА 22. БР. 20.

БРОЈ 9.

У БЕОГРАДУ, 20 МАРТА 1903 ГОДИНЕ.

ГОДИНА XXXIV.

У ПРИЛОГ ПОДЪАЗБА НАШЕГ ВИНОГРАДАРСТА

Није претерано што се у нас вино, да се свада, на и у привредни спирања, једнострано, и може се рећи, без одређеног плана и правца ради.

Да не изоставимо овде друга питања, која заседају дубоко у наш привредно-економски живот, ми се ограничавамо за сада на једно од најважнијих питања у области економској.

Сви крајеви Србије, који се налазе данас у великим пределима, подижу ловне расаднице и сада америчку лозу на место старе, донаће гинуће лозе. Изуметак у томе чини за сада Тисоц, који нема то могућности да изабави америчку лозу, а још нама да се каложу тропицима оно подизања винограда, који нису тако познати за једног европског привредника. Јединице изаузме није предно ни изостала. И, који сада винограде, обично то чине донаћом лозом и на свој начин, на који су се навикли, верујући уз то да ће се винограда, најзад, одбити од њихових винограда.

Али да се баш, за неколико година, подижу свада виногради, као што су били, и да Србија може дати неку количину вина као и пре што је дала — на и већу — питање је уопште: хоће ли се повећавати труд и трошак њашег привредника под оваквим околностима и каквиња се он данас налази? Да ли уопште држава довољно чини да наш привредник има користи од свога рада, те да се с њиме може посметати онога тако важном послу?...

Зар се може развити у нас Виноградарство, кад се на све стране у земљи, на чак и у ови крајевица у којима има још и сада довољно вина, продају по врло ниску цену европског вина, вештачка, вина са стране, која купују наши трговци и механици само зато што су јединија а при тој подноси и воду у већој количини?...

Ми гледамо равнодушно и данас како извесне куће по Трета и Фивује снабдевају, не само Београд, на и целу земљу своји вештачки спиралним вином, које се у великим количинама увозе у Србију као: турско, грчко и маळाјско вино, а никоје не пада на памет да предузме тога европског вино на пут стале. На царинарници наши хемичари задовољавају се обично с тиме да изаду трговцима уверења: да увозено вино нема штетних састојака, а да ли је оно природно или сасловљено, у то питање они не узлазе, нити когод то од њих тражи...

По себи се разуме, да таква вештачка вина морају поновити с трга наша природна вина, само зато што су знатно јединија. Тако, на пример један хемолитичар овогког вина, не кошта више произвођача од 6—7 динара. Ту играју главну улогу поред воде, познате примесе, које се за бајесносно нису цену могу купити. Машинерије и друге справе највише коштају произвођача.

Поменути винарске куће из Трета и Фивује имају својих снабдевања, не само у Београду, но и у унутрашности Србије, који су се, као што знамо, за пратко врло обистинили. Неки су ишли из Србије нарочито у Трет, где су ишли привлаче да се увозају из спиралних и руковањем вештачкиг вина. И они то држе за сада као тајну за себе тргујући изједна овај безалкохолни и незалитиљни свет на очима свију наших власти.

Данас није редост, да чак и једине нехајнице на селу, на и сами селаци, набављају из алкоха, и од понеких бакала, и сахарина и остале друге хемичке примесе, и они после израђују за себе, на и за продају у малом, и вино и шпору, што ми се, по себи се разуме, добро зна.

Оваква европског вина у Аустро-Угарској изадушно су намењена за извоз, и не би се могла у земљи на коју коју продају, јер су за то створе казне прописане. Чак су на станицама нарочито нагајани и нарочито ваљони под јаком контролом извознице, који ће ову робу превести у иностранство.

Пре неколико година поменути кућа из Трета покушала је била једном да прода у земљи једну партију овогког вештачког вина, и била је кажњена одјуту казном. Исти такав случај десно се и с неким винарским радњама у Пенти, па, у поточе време, и у најближем суседству нашем — у Земуцу.

У Некакој на примеру казни се до 5000 парака чак и овај, који би у алашама продавао, рецимо, рајског вино у место бургундског, или аластердбургског вина — на да да је ово вино и природно, и да му се нема шта замерити у погледу квалитета.

А у ише? Довољно је огласити једну тежност за вино, и ако оно није то у ствари, и власти да није шодљиво на се хоже до миле воље продавати по што се хоће. Крајинска стара вина одавно су нестали, па се ипак у алашама продаје које казни бугурни као крајинског старо вино.

Кад би се овако вештачка вина под надзором власти изгосла у алашама и бугурцима за разлику од природних вина, која би требало свакојако заштитити, ми још не би имали много противу оваке трговине вештачкиг вина — кад, но ипак већу дотичних, нису за здравље шодљива.

Али, ваља знати, да је наш свет због овога оакевицирања уопште изгубио веру да нас и у права вина и не прави у томе разлика, нити је пак у стању да то чини пошто види да се и хемичари одреку стручности у том погледу.

То је, како нам се чини, главни и најважнији узрок, за сада што се пино и ракија све више треше, из године у годину на штету домаћег вина, које у земљи лежи потрошње или је на високој цени.

Да ли узрока вина са стране гоштите нису шкољавна, као и ракија шипруда, која се такође у потоне време почела увозити, па и продавати, ни се удржавало за сада да о томе своје мишљење изјављује. Главни је то, што се онама, да се, од ово 10 година, од пако у саврени виноград, број њих болесних и лудих нарочито по сезима множи, као што се исто тако примећује, да је број кравицама случајева, а нарочито убистава, знатно одеклоло за ових последњих 10 година. А да ова вина са стране и кад се у мањој мери пију, па и кад се мешају с водом, штете, о томе је изао прилика вишти од нас да се на себи твори.

Понављамо, да ће одушевљење, које се онама код нашег привредног света у погледу сабрана винограда узорок претати — ако држава што пре не узме у заштиту наша домаћа вина од страних оакевицираних вина, која су за сада наша пруба у мањој земљи. Чак не би требало дозволити у продаји ни то, да се вина, леше славоје понешава с појединим приметама, као елаксикати продају са натиписима која не одговарају продајној вину. Неправност у трговини треба једном и код нас да оспори онако исто као што то бива и у другом свету.

Меку ти куљаво да и наши произвођачи дају на знање, да не смеју своја вина, до унутрњих вених наших извара, дотеривати и на тај начин убијати свом производу име у земљи и на страни.

Некада се строго назива гоштите на чистога вина. Чак и она вина, за која би се доказало да су дотеривана само алкохолном, прописана су на пијаци и продајци за то прикрито изјављивани.

А данас? Данас је у овом погледу, као што видимо, све дозвољено.

Хоће ли и оваква питања једном доћи на дневни ред да се о њима може изводити?

Д. К. Ј.

ПРИПРЕМАЊЕ ПРУЂА ЗА ПЛЕТАРСТВО.

(Извој на једном предавању које је на учитељском збору држао г. Драгиша Лапчевић, редов. члан Срп. Народног Друштва.)

У нас ће се доста лако приволати пољопривредник да наведе и гаји врбу за плетарство у нарочитом прубу, али ће много теже ниш с тим : чак ни на продају донос одлучено врбово прубе. За свега ће још за дуго времена бити велики трети да лушти прубе, он ће га радије и јетиније продавати неопштено онако, како је одечено и баш одмах, онга часа кад је одечено.

Услед тога плетарске школе, плетарске раднице и они који отпочику трговати прубех — треба да знају како се лушти прубе. А то треба знати у толико пре, што се прубе сече зими; онда, дакле, кад се оно не може да лушти без нарочитог припремања.

Одечено или куљаво прубе све детаје, докле се не приступи припремању луштена, треба држати у осушеној стаји, где неће бити влаге или буђе да побуја или почне трунути. Тако осушено прубе може се и после неколико година луштити, пошто се, наравно, нарочито за то припреми.

Пруће се лушти на више начина, од којих ћемо неке овде побројати :

1. Удес се нарочито басен, пауљени стајаћим или текућим водом, чије дво треба да је потасно каменом или даском, а тако исто и оспидно каменом или ограбено даском. На врх од 1 хитара, прави се басен од 60—80 квадратних метара. У тај басен слажу се дешкови (снопова) пруба у фебруару или марту, и морају непрекидно да набуња бити у води. Веда над прубех треба да је најмање 5 а највише 10 сантимера. У том басену прубе ће подмезрати и у априлу или мају може се видити и луштити. Из басена треба видети постепено : само онолико, колико се за 1 час може одлутити, јер би се иначе исковаило.

2. За томе бање, купатила и фабрике праве се нарочито резервоари, у које се слажу снопови пруба и у њ навраћа она топла вода. За 1—3 недеље ту прубе подмезрати и може да се лушти. И ту се ради на начин како је у првој тачци описано.

3. Посљ сечена прубе, слаже се у топлу стају, после се испок и сваког се дана полива топлем водом. За 4—6 недеља, с погледом на температуру стаје и степен влаге, прубе се може лако одлутити.

4. Да би се избегао велики рад и брота око луштена пруба, кад се лимн сече, онда је најбоље сећа га тада, кад је подмезрати: априлу и мају, и како се што сече, одмах и луштити. По, против овога се ипаче околност: да ће врба губити у дугочасности и давати слабије прубе.

5. Осечено прубе треба сложити на земљу, покрити га коровом, сламом или провалом, и с времена на време поливати водом тако обилато, да она продере кроз прубе до саме земље. Тако треба радити све детаје, докле не отпочне подмезравање а онда приступити луштеноу.

6. Пруће осечено у јесен треба оставити под водри небом под светом до пролећа; тада ће оно у влази подмезрати, и моћи ће се луштати.

По сви они начини, који се односе само на *сирово* а не и *суво* прубе, нису тако zgodни и препоручљиви за плетаре. Многе прубе може пронасти али изгубити техничка препиштена своја. Ова два последња тешко би се у изветним приликама могла препоручити.

Осим ових, има их још гушти и тва, али над свима најчинија летеће се *луштене после куљаво*.

Онај је начин у толико бољи што се може луштити и прубе пре 5—6 година сечено, само ако га влага и буја није ништагав.

Пруће се кува у казану, који се нарочито за ту потребу сагради, и који је дугачак 2-5, широк 1 и висок 1-5 мет. у осталом обим казана зависи од тога, колико ћемо пруба куљави, те прена томе, ако пак је потреба мања, и казан је већи а у колико је потреба мања, и он је мањи.

У казан се улаже воде да запови $\frac{1}{2}$, и загрева док не прокључа. Тада се у ту прокључалу воду слажу снопови пруба колико год може стати, на се кува. Кување траје од 6—16 часова, прена томе је ли скоро или дивно осечено. Радије сечено прубе доње се кува. На пр. : ако прубе осечено у новембру кувамо у децембру и јануару, потребно је 6 часова, али то исто прубе ако кувамо у фебруару, марту и априлу, нужно је 8 часова, у јуну 10, и т. д.

Некувају прубе ваде се из казана, поспина се ладном водом и одмах лушти. Ако се одмах не лушти, стврдие се кора и после се не може одлутити.

Они, који пруже секу пролећем и лето, онда, даље, кад су сокови у кретању, могу одмах луштити, упередо са соком, и онда виђе потребно никакво кување (слика 1). Овај начин



Слика 1.

може се препоручити онама, где се пруже сече поред река и потока, и где је оно намењено за ограниченију потребу и сасвим малу потрашву.

Но како се у културним припадима пруже обавезно сече дубоко у јесен, односно у зиму, то је луштење после кувања гаче најпробитачније и толико пре, што сувано пруже добија боља техничка својства, лакше је по тежини, јаче и лепше.

Али, ма како луштати, треба чуваћи да се пруже не убуја и покрије, и зато је потребно одмах га сунути: лети на жарком сушу, а зими на таванима или поткровитим шупама, или на нарочитим суншоницама за то саграђеним. За ову потребу може се сваки годно послужити и суншоницама, на којима шљине суншице.

* * *

За луштење се, осим оних класица, претстављених на сл. 1. која су дрвена, употребљавају још и она:

Јасенова (сл. 2) направљена од јасенова дрвета.



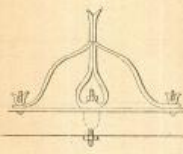
Слика 2.



Слика 3.

Немачка (сл. 3) утврђена шрафовицама.

Француска (сл. 4) од челика и довољно еластична.



Слика 4.

Чешка (сл. 5) проста од гвозда, која се држе у левој руци, и кад се десном руком провлачи нут кроза њ притеку се толико, да се кора са прута одушти.

Највећма су за препоруку дрвена класица, јер не кваре, не деру и не будрају пруже, као што је случај с гвозденим и челичним.

Олуштено и осушено пруже треба преобрати за употребу и везати у особене девице од 60 св. 80 см., 1 м. 1-5 м и 2 м. Тако преобрано подложно пруже олакшана посаа плетару, јер му је се лако послужити пружем ошканим, како му кад треба.

Они, који раде с обојеним пружем или у плетарским пословима својим изводе шпоре, обоје потребну количину пружа у различитим бојама и осуше, на се служе кад им које употреба.



Слика 5.

Од врбовог пружа овако спремног израђују се сви плетарски предмети и у свима различита: котарице за паковање и експедицију воћа и гроздја (*воћарне*), котарице за збирне пољопривредних плодова (*поларне*), котарице за хранљене стогове, котарице за држале дрва, котарице за слагање рубља, котарице за збирне пољарке, котарице за пајању и вапирнице животно, котарице за железки рад, сточиња за цвеће и украсе, равони, лесе за пива, колеске, колница ит.д.

* * *

ДЕСЕТ ОСНОВНИХ ПРАВИЛА ПРИ ГАЈЕЊУ ЖИВИНЕ

По је рад, да при гајењу живине, ма за који циљ, постигне што бољи успех, треба ваљда да има на уму оних десет основних правила.

1. Ваља се побринути за што ранији извод живине. Само пре краја јуна изведена живина може се како треба развити, прилагодити и очврнути толико, да јој јако не науде елементарне неводе и да још нате јесени и зиме пропсе.

2. Козошма које већ имају 3—4 године треба клати. Једно с тога што лошије носе, а друго што ни је у то доба још месо укусно.

3. Сваке друге или најмање треће године ваља набавити младу пегла из туђе доназума (одгаја) и то старијег од 2, а клађе од четири године и то увек једнога, на 8—10 козошцију.

4. Јаја за насад одабирајмо од најсавршенијих козошцију, које имају најмање, а највише 4 године. Јаја да нису старија од 14 дана. Најтежа јаја најбоља су за насавицање. Ваља ижити на уму да јаје тежи 60 грама, али их има која су тежа само 40 грама, а да се саво из врхних изводе свакија пивла, неће нико зрв оспоравати.

5. Пивла у оштеће ваља бржеишно чуваћи од влаге и кише, суво ни зима ништо мање шкоти, но влажна.

6. Пилићи најбоље напредују тито, где има доста трава. Где тога нема, ваља им свакодневно дати ризне зелени, као салату спанаћ, лисиче кунуле, кал и т. д.

7. Храну им ваља давати дневно 2—3 пута, а младој пилаци још и чеље. Јако поделу храну треба избегавати.

8. Чисте, свеже воде ваља да имају заједно са пилацима.

9. Судови из којих се хране и поје, заповољно ваљају чистити.

10. Ито тако и у кокошњацима треба да је највећа чистота. Кокошар треба четврти сенаке седмично по један пут, а два пута годишње ваља да окречати. У креч треба помешати и петролеума, зарад затривања разних штетних инсеката. Ако су пилаци ограничени на узан простор, треба и њих чеље прекопати а при тој употребити и разна дезинфекциона средства.

Б Е Д Е Ш К Е

Преклање противу гусеница — предлаже неки **Самуило Б. Јаков** из Ниша и то са 2% раствор плавог хлорена са 2% хреча као и против Перилепоре, само још додаје по 1% шећера.

Овом смешом прска све вошке сем кајасаја. Први пут прска чин прскача а други пут у мају.

И сада се може прскаати (а више 20 јуна пр. год.) оне вошке које имају гусенице а немају јаја.

Са овим предлогом упознати су школа у Краљеву и њен бивштован к. Стојче потврђује корист од овог рада. У лето доба номине и др. смене од којих је у првима имао добар успех. Тако узме *хречелена* 1 кгр. на 100 литара воде и добро измеша док добије као неко желе (емулзију) којој пливају на површини према неким јасни делови. За хречелена треба да се скине и остатак сена у прекалне, из којих се млазом (пошто се жујани екину) прскају гусенице гомиле и гнезда.

Прскање се врши по сувом времену.

У другом једном саопштењу Ст. Д. Лукић приправних Школа Вишњеделек-Вођареке саопштала проба са прекалне бордовске смеше и то у блажијем раствору као што се за прво прскање лозе справља и наводи да то јабуке подлозе, ниш школи ленту ни летару ни реду. Крушке би се могло прскаати у јуну, а кајасаје и бреске никако не треба прскаати.

Лукић је обећао поновити проба и о резултату известити, али то није учинио. Међутим оне саопштена у жеља да се одрба и чује успех и с других страна. У клици **Шана, М. Савића**, друго издање, налази се успех прскања шљаве по саопштењу Душана Кривоновића. Сад се то оставља да државни економски справља и свакодневно коначно утврди борбу противу гусеница, лисних зашпу и др. штеточница прскањем које најје кетно ни заметно.

Коју врсту кукуруза треба тражити за зелену храну. — Што се тиче приноса од хране, прво место заузима кукуруз као зелена храна. Његов је принос у поделеним приликама 600 тонара по хектару. Но за то се мора узети нарочита вредта његова. Ма да је зелени кукуруз храна која сразмерно садржава у себи доста воде, ипак га стока радо једе аоко тога, што има и доста шећера у себи.

Чивеник многобројнији огледања дошло се до уверења, да је најиздајница и најбоља прста као зелена храна *„кошки зуб“* и *жути кукуруз*.

Рапа прста чивкањина изостаје јако у приносу као зелена пића. Међутим разлика у приносу важећу *кошког зуба* и жутог кукуруза незнатна је. Сетва чивкањина за зелену

пићу оправдава се само тамо, где се (у врло поделеним приликама) може извести и учинити два пута годишње.

За обична земљанија најбољи је шардрски кукуруз; он најдана и коњски зуб по томе, што не тражи одвећ изабдно земљаниште и што вије тежак на капању.

Противу мува. — Муве су велики пољопривреднички непријатељи. Нарочито јако досађују стоји, јер често живе хранити се на тела живина. Па и саме су чинку на великој тежоби и досади. С тога су огледања разна средства противу њих и као најбоље показало се за сада ово.

У времену када кречико донове и стаје, треба у креч сипати стине у води растворене (која вије кетна и свуда је има), па тим раствором изводе окречати. *Стинца има ту особину да скупља*. Мува опет одликује се способношћу да свуда може да иде: по таваницу, стаклету и разним другим углачаним предметима, што у тој мери пије у стану ни један други инсекат. То мува може да чини повољу својих ногу нарочито стоја, из чијих крајева лупи лепљиву материју. Стинца која има особину скупљања, усавена ту материју из њуњца тела више, но што је мува у стану да произведе, те због тога она узбуја тине.

Разуме се, да поновити сисом треба окречати не само изводе, већ и таваницу. Сваки се може лако уверити малим и неима јетпаним огледом о одличном дејству те смеше противу досађивих мува.

Муве не само да узнемирају нашу домаћу стоку, већ су им и од старине штете, што је већ доказано проф. Семан на универзитету у Гентингу. Од мува тако узнемиравана стока потребовала је више сенаге, што је одговарало већој потрошњи овса за 1/2 килограма дневно по главу — количина заостајана нарочито тито, где се у стаји наводи повећи број стоке.

Хемичка фабрика. — Америка Моцера у *Teachers* (Bez. Halle a/S) има лек противу кровне муви, литар елаша 1-40 жарара.

Г Л А С Н И К

Друштво за влање и прераду стоке државно је 16 марта седми редовни годишњи збор акционара, на коме је било заступљено 136 акционара са 8871 акцијом.

Друштво ово развија свој рад стално из године у годину и неима корисно како по Друштво тито и по савалече прирду и трговину. Ове године државно се по 6% акционарија и опет једен престаоат од преко 25 хиљада динара пренети на рачун добитка за идну годину.

Из ишвајаша поднесеног, радо саопштavamo ово што нама, пољопривредницима, треба да знамо.

У прошлој години чивеник су врли новинари са влањем ошвака за ситносе трговне. При продаји купци су приметили, да су овитови доста кетни и вршани, да су врло рђаво углашани, а ипак се држе за мучо врло добро и вкусно. Према томе наше ошваке требадо правити поновити, расу пообилшати, пражљиво неговати и добро хранити, у коме ћемо сачувај добити и квалитет и квалитет, и тада ћемо имати ошваки новии и велики успех у поноу ошваког доброг меса.

Ми смо у овом смислу дали уштвања нашим привредницима и трговцима, које одлику и гаје ошваке, а и најданаји фактори треба да изважу одличнијима, и онда ћемо још ове јесени изастићи за Енглеску, зашто изастиће доброт ошваког меса.

Ово уштвање и коме се говори вије нам доста до рте, али толао савремено пољопривредницима да у договору са мариним лекарима у своје време притиче правити ошваки ошваки, где је врло добра меса томе мост на западним пријањама. И Турека то много тражи, али за ту јој је потребу ближа Бугарска преко које би теже продирани, но Швајцарски и Енглеску.

Ma da je u Kraljevini Češkoj industrija na visokom stepenu razvika, blagodarneći za to, pored svega blagotvornog geografskog položaja, privrednih pogodba i darova, — naravno i ogromnim privatnim kapitalima, a naročito zauzimanju i prisiljenju same državne uprave u tome pravcu. — Nagleda — kao da se Kraljevina Češka, kao poljoprivredna jedinica ne može mnogo pohvaliti u svojoj zemljoradnji u širem smislu te reči. Dve poljoprivredne akademije — jedna na češkom drugu na njemačkom jeziku — daju do duine svake godine pokazanih broj stručno spretnih poljoprivrednih snaga, i u — koji korist od toga, kad — kao na uveravane školovanih poljoprivrednih ostarelih upravnih mekarišnika g. J. K. — kad, dakle, ovaj čin vidimo, koji je studija pozvan da s njom svojed. autoriteta i bogatstva svojih sredstava, radnih snaga i t. d. podstiče i potpomogne sve što poboljšava i unapređuje stanje jednoga naroda dakle: državna uprava — država — kao da ovdje najviše utiče na volent zemljoradnje... Seljak-poljoprivrednik, ostavljen sam sebi, upućen je, pada, pripada u smislu razumnog odredjenja masle — u smislu primene i upotrebe *gostinjske snage* u svoje poslane!

Za to, dakle, i ovdje, kao i svuda u obrazovanoj sferi, prihvaćena je ovde korisna ideja: *oni za jednog, jedan za ostalog* se i ovdje živo radi baš u sklopu suosnog staležu na grupisavalu poljoprivrednika u celine na — *udruživanju*.

Najvećih tih grupisava zaslužuju najveću pažnju i daju najveću materijalnu korist mekariškog društva — *Mlekarske Zadrugice*. Jer na taj način zajedničkog prometa masle ne samo da se dobija na količini već i na kakvoći njegovoj i njegovih predača.

Nu, uopšte, uzevši strogo, čitl Mlekarskih Zadruga na oko, pokazalo se i dokazalo: da one ne mogu baš svuda i na svakom mestu ušestvo napredovati i buđiti životi... Jer, osuđuje li se na primer jedna takva zajednica ovdje, gde joj prilazne za uspešne više pogodbe, a naročito i — zar i bitno — gde poljoprivredni element ne raspolaze snopirno, odpuštenjem i svesnu za cilj takve celine — tu nema ni uspeha. Onaj je i za buđenje tu tri činica u poljoprivrednog stanovništva i izbora pogodnih krajeva u zemlji u prirodi radi sama država pozvana. I — kada se tu grupisava već umire u zdravnoj svojoj vodilji, dužala je oti državna da na vidjelo revidira čitl, da ih vrti i čuva od raspadanja.

Zauzad uopšte, kao što je poznato proizvođa i trgovci u nekoj meri masle (butter) nego li sir, ma da ih savršeno nije ni u koliko u vlasstvu već čak počiva na suverenoj osnovici. Osnovna mekariškog društva u Češkoj takvoje nastala sebi da cilj većinom proizvodnje masle. S tom zadobom i za tu granu prirode toliko je i ovaj — na najmoderniji osnovici — parni mekarišnik u Hejensdorfu.

Ova gaberica (sa srećnim mestom Gabra 2000 stan.), koje pripada i mekarišnik, broji oko 5000 krava — muzara, koje skupa daju (uzvini prosečno na kraju 2000 ktr.) 10,000,000 ktr. masle godišnje. Odbinani od te količine strogo $\frac{1}{4}$ za proizvodnju masle, izvanj da se za spravljanje masle upotrebljava godišnje 6,000,000 ktr. masle.

Da bi lak razumljivo predložiti razliku između običnog domaćeg načina proizvodnje masle i racionalne proizvodnje u većano određenoj mekarišnici, neka nam ugrad posuđaj jedni primjer. Na im: direktor fondacijade mekariške škole, *Feliks Gibrlis*, iznašao je da 100 ktr. masle, koje se na domaći način obično daje $\frac{1}{4}$ ktr. masla *masle*, nego li istih 100 pomoću centrifugalne mašine. Znači, da bi od 6,000,000 ktr. otišlo na štetu 30,000 ktr. masla. Računajući kilogram masla u srednju ruku ne $2\frac{1}{2}$ din., — *istom cenoj cetero 75,000 dinara!* Na ova, ne treba smetnuti i suma još to da se mekarišničko maslo vada bolje plaća — bar 6,20 din., višje no ktr. — i prema tome, uzevši u ovom našem slučaju da iz 6,000,000 ktr. masle s velikom procentualnom sadržinom nasti narađenih 240,000 ktr. butera, jasno je, da se ov, kao bolje plaćen, proda za 600,000 dinara. Znači da je privredničima pri mekarišnici nišlo na štetu ne manje već 133,000 dinara godišnje!

Hejensdorfska mekarišnica udnejen je tako da dnevno proizvude 6,000 ktr. masla; nu, pored toga i spravljanje sira stvarljeno mu je u zadužju i najzad, povraćajući masle iz kojega je maslo dobijeno. Ili: mekarišnika izvedeni je ovako: Separator, soba za maslo, soba za skurju, parna mašina (motor), parni kotao i uzgarišnik — smetvini su pri zemlji. Ostale prostorije: ođada

za primanje masla, ođada za izdavanje narađenog i prerađenog masla, nesarinji, laboratorija za ispitivanje masla i t. i. nalaze se u gornjem spratu.

Kada jači u oči na prvi pogled primere, idealna čistota u celome mekarišnici. Suda je ponovo kariranim na srednja blago nagutuju betonom s odvodnim rešetkom; zidovi cementirani; vode na pretek, koja naravno igra veliku ulogu i pri preradi masla i na održavanju čistote. Neko tako pada jako u oči domolka svetlost u svima prostorijama, koja (kao sam i tu čuo od tri stručna profesora) nedostaje svima ostalim mekarišnicama u Češkoj i Austro-Ugarskoj. U modernim mekarišnicama vada prozore takve i toliko udrešiti da bude svuda vidno gotovo kao i pod vedrim nebom. Jer, ma da time — dakle što velom svetlošću — ne mogu do duine da se sasvim otklone i unište svekolike bakterije, bacili i mikroprosne zaraze gljivice i kvasice na vazduhu, ono ipak *ostetlo* utiče jako bar na sužbivanje njihovog namnožavanja i salnog namnožavanja. Što je takmija neka prostorija u toliko se više u svoj sili i buđa vazdušna infekcija — koja baš u mleku nalazi najpogodnije zemljište za gostovinstvo, razvoj, vrlo jako namnožavanje i dalje razmnožavanje. Ovaj mekarišnik, pored svega ostalog u najmoderniji smislu, ispušuje je, dakle, i tu bitnu pogodbu i s tim u vezi i savršeno provetravanje. (Prilazje je parno).

Rad u mekarišnici vrši se ovako: Maslo od zadržtara prihvati se i u naročitoj *vrni za maslo* (dimenzije početke) izmerna, a ođda se preko dugobitnog gustog metalnog sita plavice u ogromni bazen od beloga lima, koji neposredno otiže ispod vaze — s njom u vezi. Iz bazena otiče maslo kroz jednu vazu u prednji bazen za grejanje, a iz njega u separator obična dežla, gde se skurju i tako mlako razdvaja. Skurju kvasi ođada u *skurjuju*, gde se i mlako razdvaja od kvasi. Nakon toga vadiše skurjuju na petu skurju u vis tako daleko, da sva masa prekućava u parnični zidani vodotaj, koji se nalazi u ođadi za skurju. Na tri basena obložena hladnim vodom, nastupiti se skurju — prvotno je prekućeno i dobio toliko tu za spravljanje masla — drugoga utrua u kalnitičevu sudove za maslo. Tri sudovi udmešeni su tako da se parni pokreću. Za viđenje gotovog masla služi naprava (kotlon) za teranje rukom s drvenom amonikom, koja vadi maslo i podbuđuje ga na okruglo rastok sto pod drveni kotus za mešanje i gvoščevje. Tu se u isti mah maslo preradi (da bi vada izvučla sav neprirodni miris, ako bi ga bilo) i triprocentualno usodi. Onda se modelira s pomoću naročite drvene solmatice (rukama se uopšte nikako ne dodiruje), unija u premešat-karntaju i sliže na volenje u deženoj ođadi, ali razlivanju.

Tako maslo, koje drugom vodom ističe iz dežla-separatora kuva se sada u t. zv. *čistovom* aparatu za maslo¹⁾ i za tim s pomoću naročnog izdizava prevade u *razmnožavanje*, u lemu jako razhladi i čuisti u bazen za tanko maslo. Ođada s pomoću naročnog razdvajiva razladi se maslo pojedinih zadržtarama.

Za maslo, koje se u veze donese udmešeni je parnični aparat, koji ga čuva do jutra da ne usukne.

Maslo se tri puta svakoga meseca od svakog pojedinih zadržtara podizava strogom ispitivanju pomoću *zerbovne oviske-buterometra* koji je tako udmešeni da se mog 24 probe u isti mah predupisati.

Interesantno je posmatrati primanje masla. Sve se to vrši u najvećem redu — svi se sudovi blagotaj u punu čistotu. Sumnjivo maslo i koje preti da ukisne, ili je već takvo postalo ne prima se u mekarišnici.

Perovna solmatice; upravnik, dva pomoćnika, ložak i nekoliko radnika. Administracija vodi knjigovodje, predsednik članovi uprave.

Ceo mekarišnik stao je 52,233 kruna (zgrade 33,779 — i mašinerija i ostalo 18,454). Udružuje ima 192 zadržtara sa 544 udele i ukupno 890 krava.

Toliko o Hejensdorfskoj gledanoj mekarišnici. U svetu razvedenoj taklje najmoderniji sistem *drvenom* koje se sada u celome tome opreću Češke — sa suvilnom vodom u zemlji — energično i bez prekida vrši, ođda bi se ugušila „*troglava hidra*“, koja i ako do duine ne prodiruje u bukvalnom smislu na staroj legendi žive — mlade devojke, a ono ipak gde se našli vadi blagostanje i zdravlje u prirodi jer veselita zemljoradnja!

Drvenka se izvedu u obema formama: *potpuno* i *uzdužna* kako gde zahteva nagib zemljišta i slojeva. Konače jaraka (ovde 1,75 m.) — oždo 1 bod $\frac{1}{2}$ m. (širina=širina amova). II bod

штитетом 75 с. и. и III најужи бод 50 с. и. — онда, слагање добро печених цени „сисалица“ (преч. 5 с. и. дуж. 30 с. и.) — тако да 1 метар потпуно готове дренаже стаје 12 *кротари* (главно „одводнице“ нешто скуље). Трошкове споса нешто земља (Чешка), нешто општина, а највећи део сопственици добара.

Шта чини тако једноставно а тако благотворно одводњавање, уверио сам се кад сам видео богате, бујне њиве и ливаде онда: — „де у житно земљање често није смела човечја нога ни да приступи!“ — како и инжењери и сељаци тврђаху.

Андра Галгорајешк
аџд. аџд.

ОБЗНАНЕ

Накна пољопривредница. — Траже се велике количине кромпира за извоз. Ко од наших привредника или трговаца има велику количину за продају нека се јави писмом Српском Пољопривредном Друштву са назначењем количине и цене. А нека нам је дозвољено и овом приликом обратити пажњу нашим пољопривредницима на потребу да се произвођаја кромпира повећа и побољша, пошто она има велику вредност не само за људску и сточну храну него и за индустријско прераде због чега се много тражи и добро плаћа.

Претплатници Тешака моле се да што пре пошаљу претплату за ову (1903) годину, јер се *Тешак* неће никоме слати на пересјут. Ово важи за све претплатнике.

Тешак излази свакога 1, 10 и 20 у месецу са чисто пољопривредном и практичном садржином а и са сликама.

Годишње стаје 6 динара, полугодично 3 динара — за Србију. Чланови новогачки, чланови свих друштвених Подружница, основне школе, војници сталног кадра, ђаци, маџетари, Земљорадничке Задруге и чланице шума добијају лист у пола цене — ако пошаље претплату унапред за целу годину.

За земље *ван Србије* стаје годишње 8 франака у злату пла 4 евр. а. вр. Српске Пољопривредна Удружења и њихови чланови као и Српске Земљорадничке Задруге и Читаонице добијају лист за 6 франака годишње (или 3 евр. а. вр.) ако унапред пошаље претплату за целу годину и кад се претплате код свога Удружења, преко кога ће им се и лист слати 5—5

Уредништво Тешака, Пољопривредног Гласника и Пољопривредног Календара налазе се у Дому Српског Пољопривредног Друштва — Немачкага узлица бр. 11.

Седнице **Књижевног Одбора** држе се у Дому Српског Пољопривредног Друштва сваке седмице једном (за сада четвртком после 5 часова по подне.)

Сви радници, намењени било *Тешаку*, било *Пољопривредном Гласнику*, било *Пољопривредном Календару*, било за *Пригодне Пољопривредне Поуке* шилу се увек **Српском Пољопривредном Друштву**, које их приима, заводи у списак и упућује коме треба. Моле се пољопривредници, да ово имају у виду. 5—5

Плави камен. Да би се избегла спекулација са плавином каменом, Српско Пољопривредно Друштво издатиће пописнице само овим личина које му се за ово обраће *преко државних околних* руковођа лозних расадника и Пољопривредних Подружница.

Важно за привреднике. — Српско Пољопривредно Друштво добило је довољно количине *рафије* и *клевач* камена. Сви ови артикли првог су квалитета. Цена је одређена према стварном коштању и то: за рафију 1 динар, а за плави камен (0-60) шесет пара динарских.

Привредници којима што треба од ових артикала нека изводе похитати с поручницама, како би све што им треба благовремено добила могли.

3—3

О Г Л А С И

ЖИЦЕ БОДЉИНАВЕ

За ограду са 2 и 4 бодље добила је велику количину и продаје врло јевтино

ГВОЖЂАРСКА РАЂА

Тасе Неранчића

БЕОГРАД—САБА

(ТЕЛЕФОН РАЂЕ И КУКЕ БР. 240)

5—10

Ј А Ј А

САВСКА БАНКА У БЕОГРАДУ

купује јаја за извоз и плаћа их ценом која одговара највећим ценама страних пијаца онога дана кад Банка тражи јаја.

Банка ће свакога на захтев испиштавати о цени и за све остало. 5—8

Најбоља и најавршенија је прекарлица за лозу

ПАТЕНТ „АУСТРИЈА“

(ОД ФРАЊЕ НЕХВИЛА ИЗ БЕЧА)



Иста се може употребити и за пренање воћака и поврћа, увек има на стоваршту под *Српског Пољопривредног Друштва* и

Браће П. Радојловића

главњар у Београду.

ПРВО СРПСКО И ЈЕДИНО ДОМАЋЕ ДРУШТВО
ЗА ОСИГУРАВАЊЕ
БЕОГРАДСКА ЗАДРУГА

— ОСНОВАНА 1882 ГОДИНЕ —

ОСИГУРАВА:

живот људски на више начина, као на случај смрти (доживотно), на случај доживљања, на случај доживљања и смрти, мироз деци и т. д.

Противу пожара, грома и експлозије: ржане зграде, индустријска и занатлијска предузећа, робу покућанство и т. д.

Услови су најповољнији

Блика обавештења даје Задруга у Београду, а у унутрашњости поштом, овлашћени агенти и повереници за осигурање.

Осигурањем за унутрашњости олакшано је плаћање и тиме, што је за сваку парцу олакшан бар по један поштом завод, ради пренања улата за осигурање. И према томе, ниједан осигураник из унутрашњости није дужан слаати улате у Београд и излагати се трошковима око поштарине.

Полице за осигурање зграда противу пожара Београдске Задруге примају се као гаранција за зајмове Управе Фондова.

4—36

ПОВЛАШЋЕНА ФАБРИКА ПОЉОПРИВРЕДНИХ МАШИНА

БРАЋЕ Р. ГОЂЕВАЦА

У БЕОГРАДУ

РЕКОМЕНДАЦИЈЕ СВОЈЕ ИЗРАЗЕВНИНЕ:

ПРСҚАЛИЦА ЗА ПРСҚАЊЕ ВИНОВЕ ЛОЗЕ

до данас најусавршенији и од стручних људи: виноградара и спонома, опробани систем под називом

КРАЈИНА

са знатно јефтинијом ценом него ли оне са стране дошесене, а квалитетом и својом солидном изработком никако не уступа првим страним патентираним фабрицима те врсте. Задругари „Земљорадничке Задруге“ могу набавити код „Савева“ у Београду.

1—10



ЦЕНА ОГЛАСИМА:

Мањим од петит врсте једног ступца по 10 пара див; од осталих крупних писмена по 15 пара од прсте од ступца

Већим огласима од целе стране 20 динара (10 еор. а. в.) пола стране 10 див. (5 еор.) четврт стране 3 динара (2-50 еор.)

Поред тога за свако оглашавање по 20 пара див. државне таксе.

За оглашавање више пута 10 од сто јефтиније.

Преглед 9 броја Тежак. — У прилог подизања нашег Виноградства. — Припремање крућа за влетарство. — Десет основних правила при гајењу живине. — Бележбе. — Гласник. — Називи и речи из области пољопривредне. — Пресе из области пољопривредне. — Обмане. — Огласи. — Цена огласима. У овом броју иде прилога: Илустрација изасланика са конгреса и изложбе у Угарској

ИЗЛАЗИ ДЕСЕТОДНЕВНО
1, 10 и 20 СВАКОГ МЕСЕЦА

ПОД МОЊНОМ ЗАШТИТОМ ЊЕГОВОГ ВЕЛИЧАЈСТВА КРАЉА

ЦЕНА ЛИСТУ

ПРЕТПЛАТА И РУКОПИСИ
ПИСМА ОН
СРП. ПОЉОПРИВРЕДНО ДРУШТВО
У БЕОГРАДУ

ПРЕТПЛАТУ ПРЕМАЈУ И ОВЕ ПОШТЕ

ЗА СВОЈЕ НАЈБОЉЕ ПИСМА ОД АПРЕЛА
1893 ГОДИНЕ И 204 КРЕСНИХ ДРУШТВЕНИХ
БОЈЕ ПОШТА ОБЕЗБЕДИТИ.

Цена огласника вложена је на
последњој страни.

АЛЕКСАНДРА I

ТЕЖАК

ОСНОВАН 1869 ГОДИНЕ

ИЛУСТРОВАНИ ГЛАСНИК СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА

ГЛАСНИК И СЛОВАНИК
СРПСКО ПОЉОПРИВРЕДНО ДРУШТВО
ИЗДАВАЊЕ 72. БР. 11.

УРЕДНИК ОДБОР:
ПАЈА Т. ТОДОРОВИЋ, А. А. ПОДОБИЋ, ЈОВАН ЖЕКИЋ,
ЈОЈКА КРЕМИЋ.

ОДБОРНИ ПИСМА
ИМПУМТ И М. САНТИ.
СРЕПНИЦА 72. БР. 26.

БРОЈ 10 и 11.

У БЕОГРАДУ, 1 и 10 АПРИЛА 1903 ГОДИНЕ.

ГОДИНА XXXIV.

АЛЕКСА СТОЈНОВИЋ

ГРЕДОВИЧ ЧЛАН И ОСНИВАЧ СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА

Имећу ове шесторице заосталих још у животу стари ветерана наше пољско привреде, који су основали и ударили темеље данашњег Српског Пољопривредног Друштва у 1869 години, неумитно свију огреда нам је првог и много заслужног члана *Алексу Стојновића* чију славу овде доносимо.

Поклоник се родио у Крагујевцу 17 марта 1833 год. а увр је у Београду 2 јануара 1903 год. у 70 година свога живота. Основну школу свршио је у месту рођења. Гимназију је учио у Чачку¹⁾, Крагујевцу и Београду где је довршио, а по том је свршио и права на ондашњем Лицеу како се тада звала Велика Школа. По свршетку права, постављен је био за практиканта крагујевачког окр. суда где је остао до 1855 год. а тада је заједно с неколици Ареоп Ристаћем изабран и послат за изучавање Шумарства на Шумарској Академији у Тарану у Саксонији. Они су, дакле, били први државни студенти по струци Шумарства у Србији. По свршетку Шумарске Академије крајем 1858 год. вратио се у Србију, где 25 фебруара 1859 год. доби неко звање у Министарству Финансија с тим да ради на шумарским пословима где је остао само до 15 септембра 1860 год. када је постављен за професора ондашње саванске полу-гимназије у Београду. По 1869 године, буде



онет враћен у Министарство Финансија као секретар ондашњег економског одељења у одењу за Шумарство, где је као резервент по струци Шумарства остао све до краја 1882 године, када се установило Министарство Народне Привреде. По том је постављен за

вишег благодјиника и начелника благодјиничког одељења у Министарству Војној, где је остао до 1889 године, када је стављен у пензију.

Пок. *Алекса Стојновић* био је вредан и многозаљубан члан по Српско Пољопривредно Друштво. Он је био и у колу оних који су га основали и уживо живота учешћа у свима друштвеним пословима. *Алекса* је био изабран и вредан члан тога Друштва, и имао је такта и у понашању и у резоновању у томе Друштву.* — вели његов друг у оснивању Друштва г. К. Црногорац, а то је познато и влађини наравштајени, који су га ветоили на друштвеним пословима. Особито заслужује нашу важиу и поучан је за данашње наше шумаре његов резервот о стању наших шума на Главном Збору свају српских пољопривредника држаном 1880 године. Писао је у *Тежаку* и више других корисних чланака по струци Шумарства. А још 1872 године написао је књигу о *Подизању и употреби шума*, и ово је било прво шумарско дело у нас, а издало га је и наредило Српско Пољопривредно Друштво.

Поред тога, зна се, да је под његовим стручним руковођењем прва организација за чување државних шума 1866 год. била изведена на Рудничкој Планини, која је онда била под Управом Стратарских Врхуњаца. По споразуму са пок. М. П. Влазавцем, ондашњим Министром Војниј, који се уопште јако интересовало за привредне послове, пок. *Алекса* је најпре у нарочитом журеу (код Манастира Благошећена) спремно читан кадар службеника, састављен из подофицира, за чување Рудничке Планине и за рационално поступање с њом, из их је за тим лично увео у дужност и ужитоу на посао.

¹⁾ Због Економског одељења била је најпре и полу-гимназија у Чачку, одакле је године 1844 кренути у Крагујевца.

Posledice toga smišljenog postupka veselo su osetile: *Rudinika Plavinina odrazila se i do danas bolje nego sve ostaline plavine*, jer nekoliko godišnja rad tih službenika vodio je jakog uticaja i na one, koji su posle njih došli, kad je Rudinika Plavinina poticala onet pod upravu Ministarstva Filansepaja. Tada je ta Plavinina bila ograničena i u voj posejano oko 19.000 aka rastonog žira. Kao rezultati toga sijena mogu se danas videti odgajena sadova na posevnoj plavinici.

Radeći kao stručni roserent u šumarskim poslovima, pokušavao je da od onidnjih čuvara državnih šuma, koji su unakani iz viske činova u vojsci, stvori kadar dobrih i obučanih šumarskih službenika i za osnove šume, koje je naeravao i ograničiti izvesnim redom, počnući prvo u beogradskom okrugu.

Nevidu dnevno predloženo narodnih poslanika za izvesne u dotuče u Zakonu o šumama i pravcem, knjiga bese uzela diskusiju u Narodnoj Skupštini kraja 1901 i početkom pr., 1902, godine o tome predlogu, a tužebni se kako je oslabio na mese po novinama da prati tok te stvari, — on se češće sastajao sa ljudima, za koje je znao da ih ta stvar interesuje, i od njih se izveštavao o toku njenom, interesujući se za nu sa puno stručnih i pravnihakih posla. U jednom takom razgovoru rekao je od pravice ovo:

— Ne mogu sam da cenim, da li sam što — dobro vliko rđavo — učinio za naše šume ili ne, za koje se svo ovako ostaro i oslabio interesujem. Znam, da se pre mese nije ništa — „stručnjak“, koji bi se o njima pobrinuo. Kad je vodio poverena brata o njima, bio sam tako reka sa i ostavljen samom sebi. Mislio sam se: kako da počnem? Sa šumarskog gledišta predmetom cela Srbija „potpuno zapušteno i neobrađeno polje“. Da počnem u nekoj zemlji, moja snaga zaslužila bi se kao živo peska u moru. Rešim se, dakle, da počnem u jednom okrugu. Izabere okr. beogradski, jedno s toga, što mi je najbliža, te sve što budem predložio mogu češće i lično kontrolisati, a drugo i zato, što taj okrugi po količini i prostiranosti šuma, po kakvoći gore i po drugim odnosima sa šumarskog gledišta, ne bese nimalo zaseta od drugih okruga. Šta više, po količini i kakvoći rasteve gore, kao jedne od najvažnijih vrsta, po blizini saobraćaja i trgovina, okrugi beogradski prevladavalo je ako ne svi druge, ono najveće drugo okrugu. Da ne poživim druge šume, u samom ataru sela Kovatitica bila je takva rasteva šuma, da je neka stranica, nekako oko 1869 godine, davao samo za odraslo drveće u voj sto *likladu dukata*. Ministar bese voljan da se ta ponuda priimi, ali ja ga sa izvesnim razloga odvratioh, te on toga stranici odbi. To nije bilo tako davno, ali čujem da sada u Kovatiticama i neka na jalost nikanke druge šume, oni ne jako po privatnim izvanjaka. Sve je zauzeto i utreno.... Rešivši se, dakle, na jedan okrugi, spremim dobrih 15 čuvara, na ih razvesti po okrugu i uputiti na posao. Tok što su se upoznali i oporavili s poslom, sastade se Narodna Skupština u Krajevcu, i tom prilikom narodni poslanici na okruga beogradskog izradise, da se tih 15 čuvara razmeste po celoj Srbiji, pridajući to kao nekom nepravidno, što se toliko važna posla samo jednom okrugu, a svi ostali da nemaju ni po jednog čuvara! Tako mi pokazriše celo plan, i zato skoro nigde ništa ne mogose ni otužiti, a kako li gde što-god podnja, ili bar kakav red usveti“.

Radeći tako, skoro usavšeni, sve na trgovinski poslovima ondi još nevolatno šumarske stručne, i nared sve svoje dobre volje, ostao je pok. Aleses ipak razočaran, i ustupio mesto vladini i svejedim svatana.

Pogojnici je zaslužio da mu Srpsko Poloprivredno Društvo nekroto kaže: *Vodni mu noeni među nama i potomstvu!*

SELAŠE DUDOVOG SEMENA I PODIZANJE ŽIVE OGRADE DUDOVE

Dud nja je došao iz vokalnih predela i treba ga sejati kad dobro otopl. Može se seme zrelih dudnjaka odmah posejati, jer tada niche dobro i uspeva odlično. Seme preko zime čuvano van iz daljine nabavljeno mora se sejati kad dobro otopl, dakle tek od pozna aprila pa do maja i po najnovijeh iskusetu u junu. Da bi brže klijalo treba ga pokisnuti u mlakoj vodi i tu držati tri dana, na i više.

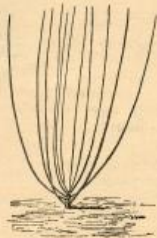
Seje dudovo vrlo je sitno i zato ga treba *pre sejama pomemati sa sitnom zemlom i neskom*, i tako pomemano uretko posejati i samo jako pokruti neskom, a nikako da ne dođe sitno seme dубoko pod zemlu.

Za sejama dudovog semena, treba još s jeseni da *pripremmo leju*, tj. da je dубoko i dobro prekopalo, zrelim, dobro satorelim đubretom, najubrija i tako je ostavio, da preko zime dobro izmrzne. Pred samo sejama, s proleća, treba ponovo da zemlu prekopao. Sad treba konoca đub leje zateknuti, i da se nared nega naprave plativke brazdice jednom šiljastom motičicom, ili protok sadakom. U te brazdice treba posejati seme, ali oreše, na ga onda sitnom zemlom pokruti. Na 130 santimetar široku leju, doña će 5 takvih brazdica.

Seme treba *zamovati* svaki dan pred vete, da brže nikne.

Kad seme nikne i porastu dudjici, onda moramo leju čisto držati, *da ne bi trava uzela maha* i ugušila dudjice. To čemo raditi prve godine. Druge godine novadivamo dudjice s toga mesta, razrediti i spratiti im stabljicu van usaditi ih onako gde želimo da podignemo *živu ogradu*. Dudjici od dudjice treba usaditi 20—25 santimetar razdaljko, a pokrati za-tegnutu konopicu, da ograda bude prana. Još je bolje usaditi dva reda gde dudjici dolaze u trougao, a ne jedan nasipam drugom. Onako usavšene mladice ne treba prve godine nista držati, a druge ih godine spratiti na 10 santimetar od zemlje, da osnova bude temeljnija.

Posle jedne godine grane će izgledati kao na slici 1, a posle dve kao na slici 2, i ograda je sklopljena; sem toga lišća za dudove nikamo dovoljno i na mestu odakle ga možemo brati lako i brzo.

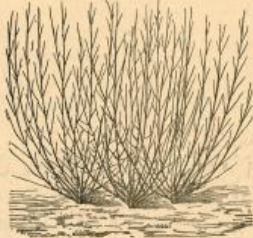


Slika 1.

Dudove žive ograde izgledaju vesna lene, naročito, kad se veliki zamakni zasade i kad se na svakih 20 metara ostavi po jedno drvo da nesprečno raste u visinu, te da i

реда јаје, а кад дрво сасвим остари, онда му се и дрво може за техничке и др., циљеве да употреби.

Ми имамо података из којих се види да на утрине и јавне некуте долази: земљишта II и III реда по 26,000 ектара а четвртг реда преко 50,000 ектара, а четог реда преко 165,000, и да би се ту могле милијарде дудова засадити на тих 271,474 ектара, од којих би се могле путем гајена межурака довести са стране пола милиона на и прео милион динара, а да она досадашња употреба земљишта не буде никакомлико оштрена, онда пријатељи народа могу видети: куда ваља свој поглед да упару у жељу да својом народу помогну.



Слика 2.

Још једну реч о *збирану дудовог семена.*

Наши срећи расадници набављају доста семена, а откупљача га и свиларско предузеће ради разлагања онако где немају дудова а где их жале ипати за гајене свилене бубе. Зато можемо и лепу пару добити и своју потребу подмирити на овај начин.

Пре свега треба набрцати сасвим зреле *беле дудовке*, на их сасути у један сџа нарицати или шмањ; ту их треба добро извечити и прелити устајалим или млаком водом, најбоље кинџом. Кад се семе добро испере од овог меса и слуга, онда се наричи на неко сџто, да се вода оцеди. Овако се мора испирати све докле, док семе не буде сасвим чисто. Чисто, сипамо семе, треба наричати на једну динчицу и изгнати негде у хладнојну да се осуши. Кад се осуши, онда га треба сасути у какву крупу, завити или сасути у ланену косицу и обесити нагде на провајно суво место, где ће се до употребе чувати.

О УКРИТАВАЊУ КОКОШАКА С ПРИВРЕДНОГ ГЛЕДИШТА

У својој делу „*Гајене живине с привредног гледишта*“ страна 53—54, ја сам говорио о потреби и вредности *укрићивања* разних врста кокошака, али хоћу оно још да допунам оваим ту следеће.

Међусобно укрићивање разних врста, завета се постигну најповољнији резултати, јер се експлицитно избором за укрићивање наменених врста могу да произведу мезина, који ће нас и с погледом на месно крупних јаја, и с погледом на брзо поразвивање подмладака и на издрљивост, постигну ноћи задовољства. То и треба да буде циљ наших привредника, који се не могу ограничавати само на једнострану производњу, јер би једнострана производња била за них нешугрна. Али, недовољан избор појединих сојева за укрићивање, може циљ и да се промажи.

Ја много полажем за укрићивање; али у томе не треба претеривати, а избор треба смислено, егрудичаки учинити, да не испадне којешта. С тога баш и хоћу овде да говорим о *укрићивању с привредног гледишта.*

И за укрићивање наменене кокошке деле се у две класе, а то су оне, које служе за *производњу јаја*, и оне, које служе за *производњу меса.*

Код избора кокошака за производњу меса, не гледа се само на крупноћу дотичног соја, тј. на множини меса, него се поглавито пази на његову доброту; сочност и укусоност. Ту баш и јесте при избору тешко погодити ову особину, која је претекљива. Да кокошке једног соја имају и укусонијег меса, то је врло тешко наћи. Тако, на пример, имају Худанке, Ла-Флешанке, Крев-керке — сочно, мекано и укусоно месо, докле га Лаитнанке имају много, али ни је жилавије, него тако, као год што је и у Кохинке и Браканке. Да би, дакле, до жељених производа дошли, тј. да би и више и укусонијег, бољег меса добили, укрићали су напред наведене *прве кокошке с другима.* За укрићивање на месо, није потребно бирати прикладна граа с деппи, карактеристичних перјек; перје, и спољна лепота појединих граа, овде је сасвим споредна ствар; овде се мора више припаати на *гласину крунобу.*

Од *меснатих* кокошака тражи се да имају дено, бело месо, а да га имају и много. Да такву кокошку добијемо, морамо укрићати *Худанку са Лаганшанком*, и то, да се узме *Худанка кокош*, а *Лаганшанка*. Где год су чињена овака укрићивања, свуд су испали извредни мезина. То и сјам могу потврдити сопственим искуством. Али тиме није речено, да је то баш једини начин укрићивања, да се до добрих, меснатих кокошака дође; и укрићивање других сојева, можемо добити повољне производе. Тако се у Француској за тај циљ укрићују *сетли од Браманке* или *Вијандоте*, са *Худанкама* или *Крев-керкама кокошима.* Мезина, или производи ових укрићивања брзо поразвивују, брзо се развијају, бивају доста крупни о брзо се и лако гоје. Имао сам ја по неку кокицу од 9—10 месеци, које су се преко зиме, без да сам их нарочито гајио, тако угојале, да сам их морао заклати, јер их због гојазности испас ни нисам оставити за „*месно*.“ Што се код других кокошака нигои и трудом не може да постигне, то се код мезина поменутих укрићивања постиже — што-но реч — без по нуке.

Неко овде хоће да се више ода на *производњу јаја.* Овде важи правило, *да се само од добрих „носка“ или „носка“* могу укрићивање добити *добре носке*, и да се на потиоке та особина у толико јаче утврђава и наслеђује, колико су прикладна граа, узета за укрићивање, *одабирана од разних сојева*, али да су ти сојеви, по особини, добре носке. Шта више, кад се овако ради, *може игомство да буде и изодмије.*

И сад настаје питање: *које сојеве треба узети у циљу за обилатију производњу јаја?* Пре свега треба узети *сетлове* од *Минорке* и *Талијанке*, а их укрићати са *Худанком* и *Крев-керком* или *Ла-Флешанком.*

Худанка с *Крев-керком* кад би укрићали, добили би такође врло добре носке, и ако од njih не би била *тако крупна јаја*, као од мезина добивених од *Минорке* и *Худанке*, или *Талијанке* и *Крев-керке* или *Ла-Флешанке*; али би од *Худанке* и *Крев-керке* добили *бубасте* (капорасте) потиоке, а *бубасте* и *габасте* или *чарнасте* кокошке не долазе у ред *строго привредних кокошака*, јер их перје од *бубе* на очи пада.

Друге сорте *шпанских кокошака*, осли *Минорке*, и ако су врло добре носке, не могу препоручити за укрићивање с тога што су врло оштре и остљиве и што се врло споро задовојају перјек, а и иштарене, код нас, тешко пребелевају.

Од свију, у своје време предузетих укритања, за произвођачу јаја, најбоље су ми испали мелена од Худансе и Талијанске. Млади су брао порашивали, брао су добијали перје, брао су кокице отпочале да носе („пронеле“) и да обилато носе, па онда, што је код добрих носила, најгладније, врло се слабо приповлеђују да леде. Мелена од овог укритања *немају велику кубу*. (Худанка је љуба, а Талијанка није), *ни велике кресте* (Талијанка је врло велику кресту), које лимн лако мрзну; и љуба и креста се код ових мелена на величини уловоје.

И за укритање треба увек бирати *једнобојна* грла; велико ширинило у једном приловоју црну — није лепо. И за то има лека. Код се спари Худан с јргом Талијанком, онда ће из овог укритања бити до 95% црних кокошак. Меланци пети не бивају сви црни; велика их је шарених, као што је сасвим природно. Усталом то винути и не мари, јер се пети и овако сви које; њих је најбоље клати у времену од 6—8 недеља, јер после тога времена код њих се развијае нити за парене (парашивање), и онда не могу да се развијају у месо.

Укритање Кохиње са другим сојевицама кокошак, у циљу да се добију добре месате кокошке, није ни у кој случају испало погодно; а кокошке, у којима азијатска крвад тече, вису ни добре носеље. Пети су укритали Кохиње с Талијанком, али без никаквих повољних успеха; отуда добиени мелени не беше ни добре месате кокошке, ни добре носеље.

При укритању треба добро pazити на одређену циљ. Још у овом приликом на нешто да уозорим наше докажице, јер се произвођачи живеине оно највише и баве. Било за укритањем са неким чистим, нуокрвним ојем, било за ширене живице себе, *не треба никад узимати укритањем мелен сојева произведене мелене*. Ма како се при томе шањло, не може се њих постићи, ни било то смерано на производњу јаја, или на месо. Истина, дуго укритање није јако срачунато по науди, али се у пракси позвало неоптврђено. С тога треба за укритање увек узимати чиста, нуокрвна грла, и на тај начин само понављати укритање.

Неку кокош произвести, која би *уједно* била и добра носеља, и добра у месо, — те се скори не да ни зависити.

Или једно — или друго; јер нико није у стању да једнопренимо послужу и задовољи два господара. На с тога се ни у будућности, као ни досада, *неће моћи пронаћи ни произвасе кокош*, која би нас у свему задовољила могла; него, и од сада као и досада корано за *произвођачу јаја* узети опробане добре носеље, а за *произвођачу меса* олет оне, које се у младости брао развијају, тоје и за *клавне стиж*; па, или их у истој краји разможавати, или их *уједно* укритати, јер се само на тај начин може циљ у пуној мери постићи.

Д-р Радић.

НАШЕ ЛИВАДАРСТВО

Ма да наше ливадарство, на сиром других привредних грана, захтева врло мало, упрано најмање града и неге, па да нас својим приливом: сеном и поплоком, богато награди, олет ми ни то мало неге не улазујемо; ни то мало рада око ове привредне гране улажемо, дакле, ливадарство је од свију наших других привредних грана, највише зануштено, занемарено и упушено!

Ливаде треба заградити шанцем и живом оградом, те да по њима не гувања стока уопште, а нарочито губа.

Са подножних ливада треба воду одводњавати, нарочитим јарковима за ту циљ.

Ливаде сада рано, добро очистити од камена, трава, корова. Ако је зинуо по ливадама полагано стоци сено, шаша, слама или лисина, то сада треба све очистити.

Ако по ливадама има трава и уопште шибља, од кога имамо више штете, него користи, онда треба исто будаком повидати.

Кричњаци треба заравњавати котиков, из онда тривном брањом.

Ливаду треба дрљети дрљачом са гвозденим зушницама. Овим се дрљачом постижава то, што се кричњаци и уопште неравна места поравна; што се ливаде од жаквице очисте; што се коров и слабе траве потулају; што се земљом засну огављене живице трава од мрзаа, а ово све утвече на бунјат, и богату траву.

ПОДЛИСТАК

ПРАВИЛА ДАНСКЕ ЗАДРУГЕ ЗА ИЗВОЗ ЈАЈА

(Dansk Andels Aegsexport)

З а д р у г а.

§. 1.

Име је Задруге „Dansk Andels Aegsexport“ (Данска Задруга за извоз јаја).

§. 2.

Задруга је отпочела свој рад 20 априла 1895 а од 20 априла 1900 седиште јој је и правна надлежност у Копенхагу. Главни Биро може бити присутен и у другој месту у Данској, ако то Управна Одбор и Заступништво буду закључили.

§. 3.

Главни задатак Задруге јесте у томе, да пронађемо што могуће боље тржиште у иностранству за данска јаја тиме, што ће се купити од стране Задруге дају пуно јемство, да ће јаја бити апсолутно свежа и чиста, под великом гаранцијом заштитеним обедељем или знаком. Усталом текља је Задруге, да бди над интересима произвођача јаја на све начине и она обухвата: мере за чување јаја и продају или гођење пернате живине задругара, као и мере које се клоне на корист разумног и приходног живинарства, државна и грађевна живине.

П о д р у ж и н е (Дистрикти)

§. 4.

Задруга се састоји из више Подружница са по 10 чланова. Паузећа из овог прописа допуштени су по нарочитом одобрењу Управног Одбора у споразуму са Заступнишвом. Свака Подружница која је приступила у састав Задруге, обавезује се већ тим самим, да у свему и свачему се упурава по Правилима Задруге, која у дитом времену важила буду. Управни Одбор подружници има се о томе старати, да се Правила подружница у свему саобраћавају Правилима Задруге и да се с њима једнако у складу изаходе.

§. 5.

Причаје у Задругу чине се писмено прево Управног Одбора подружницима председнику Задруге и оне обавезују најмање за годину дана. С пријавом ради пристуњава у Задругу имају се у исто доба послати и примерак подружничких Правила потписан Управном Одбором подружнице, као и чланска листа у којој је наведен број, име и занимање сваког пријављеног члана; осем тога улажуће Подружнице за сваког члана па име уписице у Задругу по 50 ера (Оере). За сваког новог члана има се приложити даљих још 50 ера, ако случајно дотични није приложен на место код пристуњавања члана. Код год нов члан ступи у Подружницу, дузан је председник подружнице о томе одаћ писмено известити председника Задруге. Управни Одбор може неодобрити пристуни или врломе појединих подружничких чланова или Подружница, у врло Задруге. Одзгу о томе има рећи Заступништво и Генерални Скуп. Потпуно, може се из-

Ливаде треба сада и љубити, а нарочито, ако је земљиште слабо. А ако је трава ретка, онда треба читаве ливаде, или некаква места, засејати сеном лених, питомих, ливадских трава.

Ако хоћемо, да нам ливаде и што више и што боље сена дају, то треба, да их наводњавамо, нарочито, ако су ове ове сакхави река, речњи, потоци, као што је то случај са ливадама у азбуковачкој срезу.

Ливаде треба што раније забривати, ако је икако могуће још 1 или 9 марта. Јер, ако се ливаде рано забриве, онда имамо од њих те користи, пошто су месеци: март, април, мај и половина маја, најбољи месеци, а и дуже ноћа, те ће тако трава добро напредовати; бујно, длака; биће; по количини више, по доброту боља, стаћи ће равно, тако, да ће се ноћи косити коњич маја месеца први откоз, а друга, отаза, коњич августа месеца, и опет ће бити богата трава за пошану наше домаће стове, до дубоке, па, ако је лепо време, и читаве јесени.

Р. М. С. Немак.

ПОДМЛАЂИВАЊЕ ДУДОВИХ ДРЕВЕТА

Наше садржање, које је почело од неколико година на овако врло јако да се развија, мораће у своје напредовање истаћи, ако се благовремено не постарамо да и земљу подигнемо што пре и што стине дудових дрвета. Промле године, већ се овде-онде онаква оскудна у лишћу, и одјавичи су с тешком муким нахранили своје гусенице, нарочито у последњим данима пораста гусеничине, те је ово и био узрок, да су многи одјавичавима меурци били мекси, уместо чврсти и добро уређени.

Зато, докле се поштује не подигне нека маса дудових дрвета, о чему се наше Министарство Народне Привреде стара, дужност нам је, да у нашем сопственом интересу, обратимо што већу пажњу старим дудовим дрветима, гдје да их боље негујемо него што смо то досада чинили, и где треба, да их подмлађујемо, иако би их што дуже очували, а да у исти добијемо и што већу количину лишћа.

Ако дудова дрвета оставимо пошине година без неге, закржављеће и угинути пре зрења.

Зато истим начином као и приступање снагом 1. јануара, или с пригодним отказом бар на 3 месеца раније.

§. 6.

Свакој Подружници која се Задружа пријавила, дужно је да јој испоручи сва код њених чланова прикупљена јаја. Подружнице не смеју скупљати на једно јаје које је врево 7 дана старо; прекорачивање овог прописа, као и испорука покварених јаја, изазиваће потпуноме члану казну једну од 5 круна, која се у потпуном случају може попити на 10 круна. С почетком сваке календарске године могу се за принути само 5 круна сваке одређене. Једна половина казне припада Задружа а друга половина дотичној Подружници. Казну досуђује Управни Одбор Задружа и решење то неоподобно одлучује. При изласи ове казне судски првост, или се иста заплатити од онога коме је досуђена, без обзира на уредбу од 6 августа 1824, као год и дотични судски трошкови.

§. 7.

Подружнице не смеју прикупљена јаја чувати дуже од 4 дана, не се имају пре тог рока одламати Задружа; но у приликама може и у овоме, као и у року за испоруку јаја према §. 6. Управни Одбор Задружа допушта краток рок продужења. Јаја се морају испоручивати апсолутно чисто и свако поједино јаје у циљу контроле мора бити јако штемпиларно (бељежено) бројем Подружнице и бројем члана према читавој листи. Задруга је власна непријети јаја која не одговарају њеним прописима или их развучи на икакв цениу ако их врени.

Да би при обележавању јаја владала једнообразност, имају

Са старих, закржалих дрвета, под којих је кора јако испуцала, а гране у круни кривене и суве, не сме се лишће брати за испоруку свилогуба. Такава се дрвета морају подмлађивати сваке осме године и тада лишће не треба брати.

Приликом проређавања и кресања круне треба пазити на ова правила:

1. Гране не смею сасећи до самога стабла, него олама где су у пречнику до 10 см. дебели. Ако је нека грана близу стабла дебела 10 см., сасећемо и ну тек на висини од једнога метра, рачунајући висину од места одакле се почела рачунати од стабла, и равне. Ако се овако подмлађује, гуда неће много боловати и равне ће лакше зарастати.

2. При кресању треба пазити, да се дрвету по могућству сачува што лакша круна.

3. Нарочито треба пазити да се приликом кресања, не очени грана. Ово се може избећи само тако, ако се гране руком не лоне већ тестером срубје, и то прво одоздо до половине, а другу половину треба претестерити одозго и мало уписо.

4. Када се крени унутрање гране круне, које су се са суншце или које су кржале, треба их искрести све до здравог места, да не би понова трулиле, а кржале да се опораве и право расту.

5. Места, која смо тестером претестерили, треба оштриком поравнати и углачати, па затим равне замлати смењом која је начињена од балега, пешела, креча и пљочаке.

6. Подмлађивање сасвим старих дрвета, врши се у фебруару месецу.

Наротив, подмлађивање дрвета средње старости, врши се у половини јуна месеца или онда, када се престане са брањем лишћа. Тим приликом зала опоравити круну која показује неправилан облик; умршене гране рачунити а тако ите уклопити и оне гране и гранчице које су од брања лишћа површене. Поред тога, неопходно је потребно да се овогодишњи леторасти скрену до на $\frac{1}{4}$ своје дужине, јер ће на тај начин кресања, имати идуже године знатно више лишћа.

Млада дудова дрвета, треба без обзира на дебелину стабла, поткрпати тако, да им се идуже године образује правилна и лева круна.

се све Подружнице снабдевати како с бојом тако и с печатом од гуме за обележавање код испоручиоца од Задруге одређених.

§. 8.

Ако једна Подружница не би предала Задружа сва у току године прикупљена јаја или ако би задржавала иста врећа рено одређеног у §. 6. она губи своје удео у годишњој добити и Резервном Фонду, а сем тога Управни Одбор Задруге власни је да на крају рачунаске године ту Подружницу огласи као искључену из састава Задруге.

Управни Одбор може искључити поједине Подружнице и чланове. Против ове одлуке може се подносити жалба Заступништву и Генералном Скупу, али ни по чему судскома. Печат (штемпла) искључене или одустале Подружнице или се ите вр послати Главном Бару задружном без права накнаде. Истину или искључене чланови и Подружнице немају никаког права да пољку на својину, годишњи припад или резервни фонд задружа.

§. 9.

Подвојница за јаја железницом или паробродом влада Главни Бар, али се заносом задуже дотична Подружница чим подвојница буде превезена 1 еру за еунту јаја ите за поједину пошиљку.

Управни Одбор.

§. 10.

Управни Одбор чине Председник и четри члана. Све њих бира Генерални скуп и то Председник за време од 5 а све

Да би се дрво и у корену појачало, ваља га сваке године с јесени и с пролећа подубоко у наокруг прекопати и то тако, да горњи слој земље дође на киле, а доњи слој на површину, те да се изложи утицају влаге и ваздуха, а тиме ћемо једно постојање и то, да влага и ваздух пруде и у доње слојеве земље до самих кила, којима влага и ваздух годи. Још боље је, ко може дрво да пољубри.

А. М.

НАПОМЕНЕ ОДГЛЈИВАЧИМА ЖИВИНЕ — КОКОШАКА

Избор врсте кокосају зависи од газдинских прилика и циља ради којег се кокочи гаји. Било да се живина гаји ради производње јаја или за клање, на првом месту треба да је здрава и крушна, па по могућству да је од каквих приватних добрих раса, као што су *браме*, *минорке*, *лангшанке* и *палмес-рок*. *Браме* су плодне и сисеу у току године до 150 јаја, која су просечно 68 грама тешка. Млад петго достиже тежину од 4—5,5 кгр., а израстао 5,5—8 кгр. Млада кокош тешка је 3,5—4—5 кгр. а жатора 4—7 кгр.

Минорке су изврне носље, али нерадо леже на јајина, а ишеу добре ни подале. То исто важи и за *талјанку*.

Лангшанке, изврне су носље и носе чак и зими а то с тога, што су јако издржљиве на зими. Изврне су и као *квочке*.

Палмес-рок, на зими издржљива кокош, изврна је носља и одлична за клање.

За одгајивање кокосају, најважнија су ова правила:

Петго је способан за приплод од извршене 1—5 године, а најплоднији је са највршеном другом од исте године. Једном пету треба одредити 12, а највише до 20 кокосака.

Добре носље рачунају се оне кокоши, које у току године сисеу 90 до 100 па и 120 до 200 јаја. Добре носље носе преко целе године, изврне врше када се кокочи жатора — а то је у новембру и децембру, и када се раскочу.

Младце често отпочивају да носе по највршеном десетом месецу ситија јаја, но ова ишеу за насад. Кокочке од две и три године сисеу највише јаја и добро носе до шесте године.

Несе коке носе изврне врше сваког дана по једно јаје, па се латин 3—4 дана одмарају, па олет пронесу итд. Деси

остале чланове за време од 2 године и то тако, да по двојица од њих редом одступају сваке године. Они чланови који одступају могу бити олет поново изабрани. Управни Одбор бира из своје средине заступника председнику. Пословни Одбор састоји се из председника, носљове и једнога члана изабраног од стране Управног Одбора из своје средине. Он утврђује изувања и потписом двојце својих чланова потписује за Задругу. Ако један члан Управног Одбора умре или докожи оствару на свој изабрају или на из кој узрока престане дужност тако да отирања, Заступништво може његово место поунити напредним избором. Ако је то председник, који тако престане да отирања поверене му послове, онда његову дужност предузима да отирања његов заступник, на му се као председник издаје и плата председника све до првог редовног Генералног Скупта који је на реду, ако Управни Одбор не нађе за потребно, да се напредни избор председника изврши на за то сазвањем Ватредног Генералног Скупта. С изветским председника остали чланови Управног Одбора немају власти, али па иже дневнице за дане кад за Задругу врше послове добијају по 6 круна дневно, бесплатно пут 1 класе с паробродом или 2 класе железницом, као и по 1 круни за ноћну колеску за миљу дужине пута.

§ 11.

Управни Одбор одређује ток пословања, поставља носљову и остало стабло особне, но Заступништво ни утврђује плате. Председник сазива чланове Управног Одбора у седнице, кад год то за потребно има или најмање 3 члана то захтевала буду. Сазнања у седнице по могућству, бивају увек тако, да

се до поена копа и 2 јајета једног дана снесе, по у том је случају друго јаје обично мелкоро.

Постоје се кока носе, раскочте се, изложе шилће и кад их остави — напусте, отпочивае олет да носе јаја.

Кокочке носе јаја и без петла у јату, но таква јаја ишеу за насад јер ишеу олађена.



Палмес-рок.

За насад треба одбрати јаја од кока којима или бар по 2 године, које су крушне и лепо. Јаја за насад не смеју бити старија од 21 дана, јер значај у јајету не жини дужи.

Под квочку треба насадити 12—18 јаја, јер више не може да покоче. За гнездо треба узети сандуч, котарницу и томе подобно, и напуњити четом слачех или сеном.

Старе су квочке боље него младе, јер владе напуштају влакће већ после 3—4 недеље и отпочива понова да носе јаја.

Чланови бар на 7 дана раније буду с тиме упознати. Председник руководи седницама. Закључци се доносе већином гласова, тако да за пуновакна решења ваља увек да су дали свој глас тројица чланова. Председник има права ушеска и присуствања седницама Управног Одбора, но нема права гласа на седници.

§ 12.

Председник руководи седницама Задруге с одговорношћу скупта Управног Одбора. Он сазива Задругу у варинама.

Годишња плата председнику износи 5500 круна, као и на име тантичине $\frac{1}{4}$ од хиљаде од обраћа последње разлучке године од преко 3 милијуна круна.

За путовање у носљовима и служби Задругу и председник има права на плату накнаду коју имају и чланови Управног Одбора.

Заступништво.

§ 13.

Заступништво које се састоји из по једнога члана, за сваки изабрани округ, бира се на четри године, али тако да сваке друге године по половина одступа. Избор се врши у редовном Генералном Скупта на тај начин, што се повереници по округима изаброје и сваки тако за свој округ по једног представника — заступника — избору. Они заступници који одступају могу олет изабрани бити.

Заступништво бира из своје средине Председника и његовог заменика за 2 године. Председник сазива Заступништво

ПРОИЗВОДЊА ДУЛЕКА

Ђурке су за насеђивање најбоље, јер се под њих може да наседи по 25—30 јаја, а пошто су неуморне у летану, могу уапосце извести 2 на 1 и 3 наседа.

Плене траје 19¹/₂, 21 до 22 дана. Најбоље је доба за насеђивање од половине марта до половине априла, нарочито за плењек који остављамо за знап, а плењек која је намењена продаји и за кљане може се изводити у које хоћемо доба.

Пиле се саво изведу из дулске, кљочка ну у томе не помаже.

Првог дана пошто се пиле некаљува, не треба хране, јер је засићено кљунацима јајета из кога се непишало. Сада је најважније припазити да пилићи не захладне, те их зато треба савити у топлу собу или кућу у локво сандуче или ватаршу и озго криво покривти.

После 24 часа треба им констити тврдо обарено јаје, а после два-два може се јаје мешати са кришима хлеба или ситно тучаним просом. После 5—6 дана (ако је лево време) могу се пуштати са кљочком у двориште, где ће и сами по валу налазити и друге хране као: кљунаке, краве, црњаве — чуњаве траву и т. д. После 3—4 недеље толико су одрасли, да и без кљочке могу бити, а кљочке их обично у то доба и напуштају.

У дворишту, где налазија тунара, добро је разбацити тучаних дулска од јаја или мало малтера, јер то пилићи и копе радо кљунају и гућају, на шта их сама природа гони, пошто на тај начин надокнађују кречну материју која им недостаје за образовање дулске јајета.

Поред хране, које на непуњених пилица, потребно је дневно за 100 комада кокошину 5—7¹/₂ кгр. зрна.

Поред хране, треба пазити, да пилицаја има свакад доста и свеже воде.

Напоменути, јато ће се одржати у добром здрављу леги, ако се може гдегод да спљош од јаке сунчане правине, а живи од хладних ветрова и јаке студени. Где у дворишту има буњав, дрвета и уштите хладовине, ту ће се леги крети живина од пречице; али за зиму, неопходно је потребно да им се сагради кокошар од досака или бар од наплета у шестрини, а још је боље ако им се дозволи да пречице у стајама где их има.

А. М.

узел кад он то за потребно нађе или кад то нег чланова захтевају. Саставни бивају по могућству са објавом на 7 дана раније.

На Скуповима Заступничта бира се по један председолава за вођама зависника закључака и одлука заступничких скупова. Зависник пошто им се прочита поднесуе сви заступници. Председник руководи скупом и расправом. Председник Задруге учествује на скуповима Заступничства, али нема права гласа.

§ 14.

Све важне ствари које не спадају у делобудру и ток посведних послова, Управни Одбор дулски је, да подноси Заступничству на решење, ако није то ствар која не трип одлагања. У таквим случајевима Управни Одбор доноси одлуку па је подноси пакцијом Заступничству на одобрење. За одлуку Заступничства је потребна апсолутна већина гласова, дакле најмање 10 гласова.

Заступничство нема никакву надзуду, али на нег путних трошкова добија негу поштину и Управни Одбор.

На случају да један заступник умре или престане радити послове Задруге или положи оставку, то поменених дотичнога округа скупљају се да изврше избор местазаступника.

Ревизори.

§ 15.

За ревизоре се бирају два рачувска човека које предлаже Заступничство а бира Генерални Скуп на две године и они од-

дулци се могу сејати на два начина: или са кукурузом или сами за себе. Ма да је у један и други начин добар, омет је боље сејати дулске са кукурузом. Тако и наши пољопривредници раде. Овде је кукуруз главни усева, а дулци су споредни. Боље је сејати дулске са кукурузом, него ли саме за себе е тога, што на овај начин, са једног истога земљишта добијамо два плода: и кукуруз и дулске, а када бисмо дулске сејали саме за себе, онда бисмо добијали само један плод — дулске.

Што се скоро сви пољопривредници плаше, да када се дулци сеју, како узред са кукурузом, да кукуруз, у том случају, много мање роди, ти је плашња сасвим неоснована. Ми, пак, из овога посматрања и искуства, имамо сасвим противне резултате. Јер, када се дулци сеју са кукурузом, онда кукуруз боље роди, него ли, када се кукуруз сам за себе сеје. Оно, пак, просто долази отуда, што се његова прежа и широк лист, простору по земљи, те тиме угинују коров и одржавају земљу у влажној стањи, а ово је и једно и друго од знатнога утицаја на богату бербу кукуруза.

Па када знамо, да је оно онако, онда треба, да се 2—4 пута време производе дулци, него ли што се сада производе.

Ми данас морало 2—4 пута више произвођача дулске, него ли што смо досада, е тога, што ми из дана у дан, имамо све мање и мање широкорних шума, па и жива, од чега су се пре 3—4 деценије хлањавима наших сиваја гојина, и за коју смо стоику хлањавима дуљата у злату узимали; што ми још не произвођачу стоику рену; што о крочињу, нећемо ни да говоримо, јер ми крочињу у тако малом простору произвођачи, да га немамо ни за себе, а како ли за нашу стоику; што немамо фабрика, те да од њих имамо фабричних отпањав; што је дулск добра и здравна храна, и што бољо роди, то тиме богато награђује труд земљорадникаов, и, што је ово једна од највештиничких храна за нашу донају стоику.

Дулск се сеје онако исто, као и кукуруз, у оно исто време, када и кукуруз, сав рад и нега, нег је, као и код кукуруза, земљу у уштите све оно уловне захтева, које и кукуруз.

студују најважнијом: коња принити решави ко ће од њих први одступити. Сви тога негма бугем и живином бирају ни се и замењивани, двојина, који морају бити омет рачувски луци. Ревизиони имају бар једном месечно и предмети преглед и ревизију. Они у свако доба имају слободан приступ и право да поднуду прегледу и испитивању рад задруги, нарочито савесности, стање богатства, књиће и рачуноводство са свима рачуница и документима итд.

Ако ревизиони имају повода за предузимање каквих корака, они ће о томе известити председника, чијим сањавом подносила је дуљав инициј на сусрет, док се ствар не може расправити у једној од седница Управног Одбора. Ако су у томе оба ревизора сањавла, они могу захтевати, да се сазове Управни Одбор или Заступничство. Ревизори могу учествовати у седницама Управног Одбора, али немају права гласа. Наклада ревизионика одређује се од Заступничства на предлог Управног Одбора.

(Следиће се)

Стожа не само, да радо једу дуљке, већ и његову прежу, докле је млада, а нарочито семе.

Од козице је вредности дуљек, најбоља нам је дока тај, што дуљек и људи једу и као месо, а нарочито, када се од њега направља дуљчица или шита.

Савије једу дуљек и жив и куваи. Ако се дуљек даје свињама жив, силов, онда је најбоље, да се ситно исече на сечку у комадиће, да се оне комадиће поседе ову, и онда, да их се даје за јело. Или се, просто, исече на полутке, метну у бакрач, те се скувају, на се, после, овако скувани козице соду и дају се свињама. Или се, напоплетку, исече, скувају у бакрачу или у кашану, мете се на 100 килограма дуљка, 10 килограма кукурзеног брашна, 1 килограм тучане соли, ово се добро измеша, направљ се тако зава нећа, па, пошто се пролади, даје се свињама у валове, коју оне и врло радо једу и врло се брао гоје.

Поред свињи и говеда врло радо једу дуљке. Нека села поред Мораве, у срезу ресавској, своје чуване дебеле волове, гоје по својим њивама, поред Мораве. Краве, које се хране дуљчица, дају доста доброт и у свему извршеног млека. Говедина се дају дуљке, обично, силову, мекуну, само ово треба на комадиће исечи на сечку и ситном соду посолити.

Прека свему овоме, дакле, важи полупривредници, односно сточари, треба што више, да у својим њивама, са кукурзеном засејавају дуљке, и да исти дају, што више својој дожабој стоци: свињама и говедина, јер је ово и изврсна храна и највреднија од свију других храна.

Р. М. С. Немак.

КОБИЛЕ ЗА ЗАПАТ

Често се може наћи погрешно мишљење, е су сви кобиле изредом за запат. Шта више има чак и таквих који мисле, да свака на и рванција кобила, која има вредност има и тешко се продати може, још у запату може наћи употребе и тикве се искористити, кад изапита иначе није.

Тако мишљење не само да је из основе погрешно већ доноси велике штете и запатитиј самој на и околина самој, јер само се тада може рачунати на повољне резултате у конарству, ако се у запату коња, у одабирању баш кобила буде управљало по извесним начелима.

Није неважно, да је свака кобила добра за запат. Рвана и ситна кобила не може никад ождребити добро и крувно ждребе, на и пусти на иу најбољег пастуна, или ако се ждребе и узете на пастуна по крувино, оно неће бити добро спровјено и сразмерно, неће бити ствено као из једног кадуња. За то на првом месту поред државља кобиле остављене за запат, мора се гледати у ње на леп и правалан крој и силан тела. *Одабирате* у запату је главни и најпотребнији посао, све што се ма по чему има шкартирати и није иначе за другу употребу, мора се исклучити из запата.

Кобиле, које су неке грађе и одликују се мирном ларани (текиранометом), којима је жељски карактер особина, обично су пладице по кобиле грубе, луте и дивљачке.

И онда има се нотрити у запатних кобила да имају дубоке и широке груди, широка леђа а нарочито прста, да је карлица у них пространа, па ка прста била мало и претерано развијена, мање уди, но обратно одеће угла прста. Наравно што шира крста, да је и карлица утолјак пространија и тин крувиноју ждребад могу без шб мукте давати. Увште трии зала да има заокружен и простран облик.

Удво трупа, ноге, не ваља да су однећ високи, јер се високе ноге у кобила често преносе на њихову ждребад, а с тиме су обично у вези и узана леђа.

У односу на јешност и халановиност, на каквоју храну и начин хранења, прехећ урањене кобиле често су више пладне и дају мало млека, што што су обратно мршаве кобиле с попуљивањем трбухом чеће бољешине природе, због чега си оне иску корисне за запат, но у одабирању ваља се оне држати златне средине.

Разуме се, да кобиле не смеју бити ни однећ ситне. На описивање кобила употребљени пастуни не могу једино само оне, тако позудано преносити на ждребад њихову будућу величину, као што ће то бити тако случај кад и кобиле по величини и по крувиноћ буду што више одговарале величини пастуна. Само у томе случају кад кобиле и по величини и покрувиноћ што приближиће буду стојале пастуно, смею рачунати позудано на крупан приратак, на велику ждребад, јер крупице кобиле од великих пастуна зачећен плод у ставу су у својој употреби не само удајнице да га смејте и развијају, но и удобине да га отхране, на и кад се ождребе имају обично више млека сразмерно по ситне кобиле.

Даље, кобиле не смеју бити тугљаве при дојењу, по добре дојље. Успешање ждребади зависи не само од здраве крвиноће и довољне количине млека, што га кобиле луче, већ да оне своје ждребе и добро доје, а не да их од себе одајају и томе, чин да вице друго. Такве кобиле, ржаве дојље, као и кобиле које дају мало и слабог млека, имају слабијав и врзан приратак, који слабо напредује и не може да достигне снажан пораст и развитак.

Млеко у таквих кобила или нека потребу количину азотних, минералних и масних материја, или нека уопште нормалан састав. Последице су томе у ждребаца са недоновог засењавања — алханизитет, гадковане или оскудна исхрана, пролив, затвор и друге болести.

За дебеле, урањене кобиле знамо, да су ржаве дојље, да рвано отхрадују ждребе и с тога од њих и не можемо очекивати особито лепо ждребад. Имамо међу тим приратак, да кобиле прождребе, обично не луче много млека, због чега прва ждребад, који су и иначе нешто слабија и ситнија, не достигну ошк снажан пораст и развитак, као ждребад у старјих кобила.

Најзад, гледкоје кобиле иску доброћуде саран свога ждребета, но му не дају да доје. уздејат га и туку и иначе га не трпе људи се. Такви су случајеви непријатни, што оне ни после изжења и леких реча не пуштају ждребе да доје и мора се употребити ликове или теке присилавање; а ждребе крижљани и не напредује, јер ретко млеко дојица а тада или у однећ малој количини или ни једном премога, а после омет с новом мукун и напором. Ако та рвана особина кобиле не долази са сурвине тугљавости у који постојно ишчевања, но због чега друго, онда таква кобила губи много од своје вредности као запатно грло и пре или после мора се исклучити из запата.

Ваља у запату водити рачуна и о томе, да кобиле само имају добре особине и подобности, но да их позудано на постојно, на приратак свој и преносе. Поједине кобиле преносе много боље своје обичаје и особине, но остале и у далеко већем степену на њих се ждребе увеће.

Због тога кобиле, које имају лепо обличе и крој тела, добар став ногу и лећ око и понашање, али све то рвано преносе на приратак свој или у врло малој мери, такве кобиле некају онолику вредност за запат, као оне, које особине и принајчства своја у великој мери или потпуно преносе на ждребад своју.

Паслевод преношење је одлика запатних гра, који се не може унети и оценити по спољашњим нахвојој, већ која се мора искусном сазнати, пратећи брижљиво пораст и напредак сваког појединог ждробца и упоредљиво његово облике и особине и ценења у чему се уметуло на оца — пасува, у чему на матер — кобила.

Запатни који сам себи одгајује и ствар донадалу, своју ергелу; кобиле на запат, мора оној околности обратити своју особиту пажњу, јер свака кобила за запат у толико већу вредност има, што она потпуније своје добре особине и одлике пренесе на ждробад; или шта више, што се често посматрати може, која пренесе на своју ждробад, одлике неке у погледу на телесну тежину и облике, као и начин хода и пошева у ходу, брзину или подобиност радни, још у већем степену по што их и она сама има.

За то што по спољашњаци не можемо довести величину већи наследног преношења у кова и гледа се тако много на расу и порекло, за то се они и плаћају, као и *благородство*, што се може више с правом очекује, да ће у томе бити јакост за доброту купцавога запатнога гра; за то се и воде ергеласе и пореполонене кинге.

При купцини кобила за запат, кобила које су већ више куца ждробље, мора се поред свега благодарства, расе и порекла, сеи спољашњег облика, кроја и силапа, сразмерности тела и удова, водити рачуна о главој запатнига од ног се куције, главој његове ергеле, ако не може сметнути очима да се виде и цене како нахвој претца, тако и њего тометство, те да се не плаћају знатне суме за кобила које можда рђаво пренесе своје особине и одлике на своје припатак — а шта нам овда и најбоља кобила вреди, кад нам не може дати ни тога добру ждробад!

Верје се, да кобиле чистокрвних раса своје особине податајне пренесе у паселе, по она, које су пореполо од непознатог мелезања, или укрштана.

За то, од запатне кобиле зависи већа подобиност напредка у конарству, иако забудуће што већу пажњу обраћају на њено одабирање и у том погледу сваког приликом обраћају наших нарочито сеоски одгајивачима пажњу и упућивају их.

Род и бербајет зависи нам у многоме од доброте семена, али исто толико ако не и више од доброте земље, од колесне, које ће то семе да одгаји.

Пасува даје семе за тај род, али кобила је ивица, колеска, која има тај род да одгаји и да одрасти...

О СЕЈАЊУ ЛАНА (ЖЕТЕНА)

Лан није баш од оних културних биљака, које за своје успевање много условљавају, али је омет зато и лан у прилици зависи од незнатних природних услова, којих нема егид где се лан сеје. За добро успевање лана, пре свега је потребна *главна клима*, као што је то поглавито случај у Белгији, Холанду, Ирској, итд., где се с тога и највише је „платно“ производи. У нас нека онолико ваздушне влаге, ни онолико влажних талого преко године, као у поменутим земљама, па зато наш лан ни у ком случају не може бити онакав, као у поменутим земљама, и ако ни за њега тражило влакније и поново укрја река и потока.

Код сваке културе биљке треба познати и на сорту, од које много зависи и успех. Избор сорте код лана, неће нам чинити велике тежкобе с тога, што ни углавном и неможе од њега много сорти; свега три: *домаћи, сељански или холандски и руски или ризички*. Домаћу сорту познатио,

а беландски је дужи од ризичког и даје тање влакно, а ризички је омет издржљивији и рађа првенствено више семена.

Што се *земље тиче*, лан најбоље успева у доста дубоки припацима и на ивицима укрја река и потока; неуспеће риготе такође бегенице, а не воле тежке сквице, на онедне посуде, а на „новинама“ рађа више семена, што иде на штету влакана, које у том случају бива дебље, груба.

За добро успевање лана, тј. да буде влакно што дуже и што тање, неопходно је потребно да је земља доста *ћурбениста* и да се још пред зиму добро и дубоко прорео: не може пред зиму два пута пророти за сејале лана одређене земљиште, тај ће добити и дужа и боља лан. После детелине најбоље успева и највише је. И после неке добро поћурбене околности, као на пример после добро поћурбеног ципураца, лан врло добар бива. Исто тако изврсно успева лан и на „новинама“ крчевинама итд.

Што се *тиче времена*, кад треба лан сејати, утврђено је ово правило: *што раније тим боље*. Чим се с пролећа земља довољно онеди, да се може обрађивати, на још ако је земља јесенна прорана и спрејана; јер уколико времена буде лан дуже порашљивао, и уколико се буде за време порашљивања једнокреније развијао, уколико ће и жетва бити боља, облицији. Према томе, за наше је прилике најбоље, да сејемо лан око Балогоста, а ако ће га тада још хладно време у порашљивању задржавати, омет ће се он доцније отргнути и весело и брзину порашљивати, чим га нашо толики претња каша ослажа и опорави. Лан сѝм себе засеи још пре, пошто наступа толико време, и онда ни клима неће ни бити тако баш потребна; он ће се задовољавати у то доба и са последњом, балогостном росцом.

У Белгији најраније сеју лан 100. дана у години, дакле 10. априла. И до Ђурђев-дана посејан лан бива још врло добар; али после Ђурђев-дана посејан уколико је неустрајни, што се је још бојати познатијих ирвеша, који су за тек у то доба пошкпао млад лан, много опаснији, него они раније, ако њих *вх боја*.

Код нас уопште много доцније сеју лан; сеју га онда, кад треба да је већ у цвету; сеју га у првој половини месеца маја, дакле, далеко по Ђурђеву-дане, а онда је за сејале лана најнеповољније време, па је зато уопште наш лан и крачак. Још се може и дозволити, да се то у то доба сеје изузетно само онда, ако то дозвољавају климатске прилике, положив земљишта итд., али продужавати сејале још и до друге половине месеца маја. — то је без смисла и противно самој природи лана, противно привредном циљу. Код нас се и с тога доцка сеје лан — уколико сам се ја уверити вогао — што се за њега не спреји земљиште још с јесени, него тек с пролећа, чекајући позадуго да се земља довољно онеди, да се обради, спрејати и засејати може, што је право погрешно. Раније посејан и густо пошкпао лан и зато је напреднији, што он не дозвољава травама да порашнују, док доцније посејан лан могу травама да порашнују и клијају да угине. С јесени прорана ивица увек је с пролећа чистија, спрејанија за сејале, јер се много трава заоре, а ивица омет преко зиме настане. С јесени прорану ивицу треба с пролећа само добро предрађати, па се одмах може засејати, а за дравање не треба дуго чекати да се земља онеди док се за орале, дуже чекају мора, па се у томе са сејале лана и задовоља. Предрађање и засејање ивице можемо одмах и понављати, да се оне боље у земљу убије и гушће ивице, што све на боље успевање лана улаивање.

Но ако би потребно било, да се за лан одређене земљиште и с пролећа још једном прорео, онда се и у том случају са сејалење треба покурити, како ће семе најбоље до Ђурђев-дана доћи у земљу, да се клица младог лана на хлад-

није време najviše, у коме ће случају онда јан бити у стању и мало јаче израже да издржи.

Ако земљиште јесенас још, није довољно спрењено, да ће га третати још једном с пролећа преравати, као што жлио пре рекоме, онда ће бити довољно, влакне само поурати.

За сејање јана треба уградити време, кад није земља ни пресува, ни преко мере влажна, а за сејање треба узети пешта сејања, који ће узети семе подједнако да посеје. Или рано најутра, или пред вече, кад је време обично тихо, без ветра, најподесније је сејати јан. Засејању површину треба нажално прећи дрљачом и брањом, па онда и повалати, да се семе боде у земљу убије и сатурније никне.

Према томе, папаз „конац“ од јана желимо, посејајемо га гушће или ређе; *гушће* посејан јан даје тањи, али мало слабији конач, а *ређе* посејан даје добан, јачи конач. У првом случају треба ће 280—400 килограма, па хектар, а у другом 175—210 килограма. За сејање је најбоље неколико годишњ одемало, старије семе. Руен употребавају и годишње семе, али га пре сејања у толики пењига суне.

Што се, напослетку, *несе* пораслог јана тиче, она се највише састоји у плевљењу, јер ни један усељ не јати толико од травуљине, колико јан. Кад јан 8—12 саштанотара високо порасте, треба га први пут плевати, и то уградити време, кад је земља уверено влажна; Повајштинија је *овљина косица*, (стршца, предоче, вруде), од које се само највакном чистог семена курталесати козено. Исто се тако у лавашту надала и *тоцонац*, *лаљина* и др. што се најбоље истребити може најваљни прећивањем за сејање одређеног семена.

Кад хоћемо да добијемо *добар*, *тамас конач*, онда жорско чупати јан, кад стабло кокути и са њега почне доње лишће да опада, а семе тек почне да руди. Раније почупан јан даје истина врло танак, али и слаб конач; а доцније почупан даје добан, јачи, трајнији конач.

Са једног хектара можемо добити до 4000 килограма неперасог јана и до 10 хектолитара семена; али кад јан ретко, више семена ради посејемо, онда можемо добити и до 16 хектолитара чистог семена, у коме је случају од наше вредности конач.

др. Рајак

ИСКРИЦЕ

Ако хоћеш да се обогатиш, онда мораш научити, не само да *зарађујеш*, већ и да *штедиш*.

Франклн.

Купуј само оно што ти не треба, па ћеш убрзо продавати и оно што ти треба.

Франклн.

Боље лежи да спаваш без вечере, но да устанеш с дугом.

Франклн.

Штедња је врлина, тврдачење је порок.

Не троши новац на излишне ствари нити га бацај пороку у паручја. Новац који ти отуда преостане, послужаће ти као бедем противу бедња, које те у животу могу снаћи.

И ако је прилив жалв, не мариш ништа, само ако одлив није велики.

Торвалдуер.

Ћубре је хлеб за наше време. Кад се добро ыубри, нема рђавих пљав, а без ыубрења — нема плодне зиме.

Ј. Лобос.

Што жена може наредом разнети, човек не може товајом намети.

Срп. народна изрека.

Какав отац — такав син
Како дрво — такав плод!
Како звоно — такав глас
Како зрно — такав клас!.

У којој кући летао не пена — жалосна је та кућа.

Само онај може бити добар сточар који своју стоку воле; који ужава у ономе што је лепо, племенито, узвишено и корисно.

Ко узме врага, поред блага
Блага нестане — враг остане
А ко тега сребри
Тај ће блага стећи.

Срећа није у лепоти; срећа није ни у ножи; не пена ни у изразу — она се једино налази у раду и штедњи.

Чуварна домаћица не може бити она, која се није навикла на чување и штедњу још девојком.

Ко украде јаје, тај ће после и кокош.

Исто онако као што се протерана врећа не може напуштати — тако се исто не може ни нечуварној жени напуштати.

Кућа је хала. Много треба а често се мало има. Сваки треба да се прила своје губеру и протеже.

Срп. Народне Изреке.

Два пута се обавештавај о карактеру човека с којим хоћеш посла да изаш, и добро отварај очи у шта улазиш.

Оцени најпре разумом све што мислиш рећи, јер у многих језик трчи пред размисљањем.

Ништа није опасније но мислити; ја могу и у рђавом друштву добар остати. „С ким си онаки си!“

Без *штедње* нема напретка. „Штеди беле шаре за црне дане“.

Без реда и рада и без *штедње* не може бити среће.

Докле нема реда и размисљања при раду, не може се ни напредовати.

Без рада нема живота. „У радније света бише, у штедније још и више“.

Ко ради своју земљу биће сит хлеба, а ко ида за беспослицењем безумак је. (Свето Писко).

Ко рано леже и рано устаје — тај се никад не каје.

Што год своју стоку боље негујем и обилније храним —
лише ћем користити од ње месо.

Прво стајају, на онда кравлицу.

Невој никада мучити стоку, која те верно служи и обила-
жете ти користи доноси. Сети се само да је и она од меса и
да је и ву Свемогући Творца створио, и да ју исто тако воле
као и тебе!...

Ко своју стоку, благо своје, кучи — варвар је; а ко
своју стоку, благо своје, пали и негује, томе она и доноси
обилате користи.

Воље је и доцније стаћи по стоку немилосрдно мучити и
упрошћавати да постане изванта употребљива.

Без наше домаће стоке био би нам живот мучан и бедан.
Све што стока поједе, добро плати. Што је боље палим, храним
и негујем — све ти више користи даје, а што год горе и
бедније с њом поступаш — све више губиш. Не треба никад
заборавити да је сва домаћа стока добра, благодарна, послушна
и елементарна животиња, али да и она има својих људи и да
често пута неће да допусти да се њено стрављење злоупотребава.

Свет стари и подмлађује се, а човек увек мисли на боље.

З Е Л Е Ш К Е

Г. А. С. Фархи повластичар свиларског ин-
дустријског предузећа и добротвор нашег Дру-
штва у Лапову, — знао је доброту славити уредништву
како у Селени, планинској округу Француске, одгајују
нешко до 300 килограма, при свем тоу што невају кукуруза
нити га тамо гаје. Они то нештину тине, што гаје због сип-
ларства доста дудова и надре прасце хране тиме, а кад стегну
витова кестени, којих тамо имаје има доста, онда и то дају
свињам и сирово као и обарено. Свиње радо једу и мисли
се, шта више, да је и здравија храна по кукурузу, који није
добро очуван, по кваран, као случајно ове године.

Ми кестена ипотога мало имамо; тако нешто мало имамо
та наше Лодине, затим у Јежевици, код Врне, у Стратарици
код Шаторње, и на пољених другим местима, и не знамо да ли
га зарод за тај циљ употребљава, и ако нас уверава наш
главни харвени лекар г. А. Љ. Поповић да би с хигијенског
гледјива било врло добро храна не само стоци но и људма
који га радо троне, често и код нас кунујући га по скупе
паре из Италије.

Много више имамо дудова, а да је среће могли би и
требао би их још много више да размисљамо, јер би нам
од њих паре и највећа корист била употреба лимфа за хра-
њење свилних буба, затим и дрво дудово има лепе употребе.
Поред путова по многобројним угривима и пампацима не
само да својом свињом не би били од штеге но би били веома
корисни; а дудова кива ограда могла би да замени друге
ограде и опет угредно да даје лимфе за гајење свилне бубе
од чијих мехурака добијемо шару прво од свога својих усва.

Нека пример других земаља послужи и нама као пострез
за наредак.

Чувени угарски патриота — Гроф Сечењи још
1840 године рекао је о Силарској ово:

„Патриотска је дужност неуморно седити и неговати ду-
дове ако осећам да смо дужни радити да се народ обогати
и на овај начин, и да и најмање изворе народне снаге откарано,
ако је грех да упарокољимо и најмање киве народне ра-
дности, и ако је дужност да се пре свега онеме одлаже, што
ће користити не само одбрањка но чија ће корист као до-
бротворни сутичвр арап свакога равним начином додирнути.

Нека би само било довољно дуводог лимфа на ни остало
неће ни на које начин изостага.“

Француски сир „рокофор“ и Ларзак-овца. —
Производња рокофорског сира чини, као што је познато, нај-
важнију привредну пољопривредну грану у округу Авегун-у
а тако исто и у суседним окупацима. Још од прастарих времена
употребљавају се прастаре природне киве лимфа сеодата Рок-
фора за поправку и пречишћавање производа и још стари Рих-
ланди звали су ову прсту сира да сене. По анализама славних
хемистара, као што је Шател, сир рокофор најмање је сар-
лава од свих других прста сира. Он се после два часа потпуно
свари, док се за спаривање свих других сирова сира потребно
више времена. Брилат-Саворин вели у својој класичној књизи
Физиологија Улеса, да му рачун брзокозга исто тако из-
гледа као хорана лимотина“. Гурман дали су му надимак
„Крда Сирена“.

Друштво: „Société des caves et des producteurs réunis de
Roquefort“ данас је најстарија сирна у Рокофору. Оно постоја
од 1842 године са капиталом од 6-5 милијуна франака. Оно
је знало, мало по мало, да за се узме све боље подруге и да
их снабде по најновијима научним захтевима. При томе друштво
се непрекидно брине за побољшање свога производа и за уве-
ћање славе свога друштва. Његовим утицајем сасвим је се пре-
обратио рад у Рокофору а промет се више по гдесетоструио.
Његовим посредовањем основано је од 1890 године нових 80
спарница, које дневно прерађују 120.000 литара овцијег млека.
Ово млеко дају им 5000 сопственика стада овцијих. У друштво
валазе после преко 800 чиновица и службеника. Количина
производа, која се ка поновито арапа годишње продаје, достигне
5.000.000 килограма. Сви чинови овога друштва купувају се
најбољим успехом, и данас заузима производ овога друштва
прво место не само на домаћим но и на страним трговима.
Вредност пазова кивине годишње више милијуна динара, без
обзира на то, што се врло велика количина сира извезеног од
крављег млека, вноси као рокофор, на светске тргове. Друштвена
је девиза: *увек боље и боље!*

Гаса овца, чије млеко служи за спаривање сира рокофора,
зове се Ларзак. Тако је названа по једном висиорану итега
имена, на коме оне живе. У оневе प्रदेशе илазе се велики
пашпаши са палом али прво хранљивих зела. Осим тога на онеме
терену подишту су вештачка пашпаца, јер услед увећања стада
потребно је ишце и хране. Због врло великог развоја трговине
и знатног пашања потрошне сира, распрострањено је спаривање
онога сира, па се увећало и држање овца и у суседним областима.

Ларзак-овце ишпају исте оне знаке као и добро илечне
краве тј. узана не дубока прса, широке сави, велики трбух,
краве бутине и плеће, врло развијено вине и мехуку нежну
кожу. Занимљиво је скажати пена стадија овца, које се из
следећих података о приносу једне оне и годишња 1867 и
1877 показује. Једна овца давала је:

	1867	1877
	Литара	
млека у вредности	21	30
вуне	5-50	5
јагњадка	4	5-50
динара	30-50	40-50

За deset godina spocinila je cena za 10 dinara po novadu, što je došlo samo usled razuznog namina gajena, dobre nege i dobre hrane. Godine 1875 bilo je 150,000 ovaca a davane imk više od 700,000, od kojih kleso daju preko 500,000. Ove ovce predstavljaju godišnji privos od 12 milijuna dinara što se vidi na ovog presleda:

od sira	din. 6,300,000
„ vune	3,550,000
„ starih ovaca	1,200,000
„ jaganaca	560,000
Света дин. 11,910,000	

Ovce se dobro hrane, ali se mnoge ne rasipa. Zena dobijaju seno i luperuv. Poje se vodom, kojoj je dodato nešto jochnevo bršnina. I zeni skoro svakoga dana ovce se iseteruju, kako bi mogle pasti i zdrave ostati. Leti lasu po neshatkim pašnjacima, kako se vageone u zagraena odelena koja moraju potpuno opasti. Na taj način opasaju pojedine delove pašnjaka, a na drugača može se trava neprestano obnavljati tako, da trave nikada ne može nestati. Ovce se чувају od хладне и тврде воде, јер се увек представљају добро чувану стајају и на сувну атрејана вода. Јагњенца бина у жељују јануар и фебруару. Мука почиње месецем фебруара. Дневно се два пута музе. Свака овца даје годишње 14 до 15 килограма сира. Рације је био привос у сиру од једне овце 6 килограма, а сад се важе по уводано, а у неким деловима, где је клима блажика и где је земље боље, дају овце и 16 до 18 кг. сира годишње. — *W-r. L. Zeitung*“.

Г Л А С Н И К

Трећа кооперација руковаца лозних расадника. —

Ни на једној се пољопривредној грани не чине тако много испитивања и тако велики напреци, као у виноградарству. У раду прво место заузима Француска, који је и од пре, и на сада, есенцијно виноградарска земља, и која је од филосера била претрпела први и најтежи удар. За њом иду остале виноградарске земље, у којима је филосера поштитања већи део винограда а међу овима се истиче Угарска. Утврђено је већ, да је једини спас виноградарству у *каламјеном домаћем сирту*, зове на америчка, познатим *одржављеним лозом*. По томе на поцизнање виноградца по онемо начину прва је погодба набавити ту издржавану лозу, ради каламјенов. То послове узела је на себе држава, да те својих лозних расадника даје америчке лозе поштитања. Да то узме на себе држава није само тај разлог, што ће се на тај начин моћи и много брже да развојне те потребне сорте лозе, него што развојене лозе мора да се први вод извесног контролом, а та потаче потачиши од тог узрока: што се америчке лозе не могу, као наше старе, садити на свакој земљи. Онег тога, усвајање америчких лоза, нарочито каламјених, зависи још од правилог припремање земље, те се контрола државе и на то распростире. Но, поред овога, државни лозни расадници имају задатак, да буду и *протективне школе* за модерно подизање винограда, и док се рад каламјених не рачири у пракси у довољној мери, да произведе каламјену лозу за развојене појединица. Сви ти, и још други задаци, амгажовани су на јачо руковаце лозних расадника, а нарочито још кад се томе дода: да је у нас трајка лозе тако велика, да расадници исуу у стању својом производњом да задовоље потпуну потражњања. Већ и са самим напретком технике виноградарства тражи се од њих да прате све савремене успехе у виноградарству, а та велика трајка лозе безусловно им нажда, да применом нових и бољих метода постигну што интензивнију производњу лозе свих категорија. У том циљу, као и ради потпуног јединства у административним пословима, по иницијативи одсека за Вођарство и виноградарство Министарства Народне Привреде састаду се сваке године руководци лозних расадника у *кооперације*, те се обавештавају о истакнутим пи-

тањима и доносе одлуке које су обавезне за све. Таквих је кооперација било две: прва у заводшеском лозном расаднику, а друга у жуписком лозном расаднику (у Алонсодравцу). Рад првих двеју кооперација био је и обилат и одређен, тако да је много допринео проналасци и напретку послова у расадницима. Зависници тих кооперација штампаани су у *Прогнози Гласнику* (споска за април и за октобар и новембар). По одлуци садашњег г. Министра Народне Привреде, трећа кооперација држана је у *кротиском лозном расаднику у Вукову* код Видољско-Вођарске Школе) и то од 16 до 20 прои, месца. Делови рес, састављен је од најважнијих питања, како за рад у расадницима, тако и по виноградца Виноградарства касне године. Писању осталих питања било је говора и о *религиозној проналасци и месковим овца*, са обавезом на белу *вострупу домаћег сира*, и *субвенцијем стравом*“. Кооперацији је председавао шеф одсека за Вођарство и виноградарство, инспектор г. П. Т. Тодоровић, а сес спомених учесника били су кооперација и агрикултурни економичар и шеф Пољопривредне Комиске и Одељења Станислав г. М. Бајић, нарочито ради извођених питања. О овом корисном раду кооперације ми ћемо довести кратак извештај.

Млекарски курс у Смедереву. — Главни Савез Српских Земљорадничких Задруга приредиле је преме овога(днешта школског одмора први једносеснији млекарски курс у угледном млекару г. *Милораду Драшковићу* у Смедереву.

На курс ће се пријести 25 учитеља и свештеника из целе земље, и то само они, који су задругари Земљорадничких Задруга. Они свештеници и учитељи, који су ради да похађају овај курс, треба да се писмено пријаве *Главном Савезу најдале до 15 августа* оне године.

Кандидати, који буду изабрани, добијаће од Главног Савеза, за време тог курса, траје (за 30 дана), по 150 динара дневно на име трошка, али курс уредно похађају. Одело за рад (старо) и осталу опрему (пречачу, неколико збруса, ствару обућу итд.) мора сваки носити од себе.

Пошто ће бити станова и ура сам млекар, за који се неће плаћати ништа, то сваки курсиста има понети са собом по један покривач и простирач и један узлагачник — као своју ношељску опрему.

Тим смислом што се пријављује за овај курс сваки Задругар — учитељ и свештеник — узима на себе моралну обавезу да по свршетку курса ради, како у свом селу, тако и у околини, на подизању Млекарских Задруга у обучавању селана у правилном гажењу стоке и млекарској уоште.

После 15 августа тек, год, Главни Савез ће учинити избор пријављених кандидата и изабране ће одмах извести кад треба да поју на курс и о осталим појединостима.

Милован Трипоуновић, трг, и виноградар из Пожареваца, уписао се за члана *Угледнај Сриског Пољопривредног Друштва* и подужио чланови узлог од сто динара. Тиме је најбоље и доказао своје претачељство сврхом своје пољске привреде и доду прикључ осталим пријатељима лозних привреде који су у стању да Друштву придонесу у винојачу привредног напретку Србије, којој је пољска привреда главна основица. Хвала му!

Најбоље све страних кокошака. — У данашњем броју досиљено салку *одржављеног кокошке*. Доције ћемо довести редок и списак свих чувенијих раса кокошака. За сад само напомињемо нашии читоцима да ће се у подизању Друштвеним Живинарнику у *Роготу* гажити ове расе кокошака: *Павловског, Талијанског, Државне и Орловског*. О осовинама ових кокошака и о привредној важности њиховој, читалац ће наћи неке потке у делу г. *Др. Борба Радаћа: Гажење земљине и птичје доње глерије*, каје се у свако доба може добити преко Сриског Пољопривредног Друштва.

Појава крваве ваши. — Сриском Пољопривредном Друштву достаљено је с извесне стране да се на јучачуштом воју у расаднику Пољопривредне Друдине у Обреновцу појавила крвава ваши.

Пољопривредно Друштво, знајући од какве би земље ишете по јучачуштом воје а нарочито јубаче била појава крваве ваши, није ни часа проучетило, већ је одмах изаслао своје нарочито нааслањена, да прегледа не само расадник него и све вољмаке у Обреновцу и околини. Нааслањим друштвеним извршо је преглед и утврдио да у Обреновцу, а тако и у неколико околних села, нема крваве ваши, али да се на поновско слабијем воју а нарочито крупнама налази једни други инсект који ни

ДРУШТВЕНИ И ПОДРУЖИНСКИ ПСЛОВИХ

не приčinjava gotovo nikakvu štetu. Brijunskim činjenjem a varoštu prečesto nožaka i on bi se dako mogao unštiti.

Ну, јао, кадоот, Београд није поштеђен од ове шлаети. Крвава кад већ је пајела у некојим Београдским воћњацима. Треба је само да се види да је ја ома у омадини и у кон пространству.

Овом приликом среће се наша полуприредница из омадине, да обрете што већу пажњу на воћњацима, по сваци суваши случај да достављају Друштву, а знамо да би оно могло чинити и стручне прегледе. А најбоље би било, да сваки полуприредник, чак примети па што сувашије у свако воћњацима, нападнуће делове одече и пакљиво са штеточном снагују у ваку кутину или алашту на добро затвори и Друштву понаше, те да оно уреди да је крвава вап или кавак други нештат.

На тај начин воћнице се савзати за сваку појаву и предузети потребе мере да се овој оштетљивој зарази стане на пут, те да се спричати вољно дље ширене.

Среко Полуприредно Друштву ће у овом погледу и дље стајати на успан полуприредницама и делом и саветом.

Савез руских Друштана за полуприредне сврхе. — У Русији јад сад неколико стотина Полуприредних Друштана, сва су јна свако за себе, без везе, без уздациности; свако јна своја Пранала, свако свој циљ, свако свој начин, свако свој програм. Најад им је Министарство Земљорадње, жељећи да рад тих Друштана буде саобранији и јачи, поставило питање: да ли Друштана налазе потребу да намећу себе створе савез и на којим основицама?

Друштву су дала одговоре, и како реалне тих одговора треба и нас да интересе као *материјал* не само за реорганизацју нашег Друштана и његових Подружница, већ и за приближање у једин Савез Друштана, која раде такође за сељака, и специјално у једном правцу, — ми сматрамо за потребно да у главним потезима саопшимо оно, што је рече Министарство Земљорадње ових дана објавило.

Друштву су одговорила у овом смислу:

1. Образовање Савеза Полуприредних Друштана, како општих, која обухватају целокупну полуприредну задаћу, тако и специјалних, посвећених само оделитим задаћама, веома је потребно и суверено.

2. Општи Полуприредни Савез дужан је једнообразно, сложено и спорозумно прилазити својим задаћама, како културнога, тако и комерцијалнога карактера.

3. Пранци и ток свима Друштанима дају Савезни Одбор.

Банки задатак овим Друштанима у Савезу био би:

1. Представљање и заштита општих интереса пољске приредке свога реона, како пред централним, тако и пред носимак државним органима, као год и пред Друштвеним установама и установама земствана, продуцентним берзана, железничким управама итд.

2. Сарадња на образовању нових Полуприредних Друштана, нарочито са задатком за осигурање од пожара, градобитности, заразе стоцие итд.

3. Прибирање специјалних и инструктора оделитих занимања на послу око напретка полуприреде.

4. Сарадња на поврнци условна за напретак полуприреде.

5. Организација честих полуприредних метеоролошких станица.

6. Регулације радничког питања у полуприредној, путен уређена радничке берзе, коопера итд.

7. Устројство елеватора и житних магацина.

8. Уређење полуприредног кредита, оснивајући за то кооперације с колективним обзеном.

9. Сарадња честих скупова реонских и земљаних.

10. Државне учестаних изложба реонских, प्रदेशских и месних.

У овим тачкама ће извесно бити понове и за нас у Србији, која, у тешкија да децентрализације, губио из вида потребу: да децентрализација не све значити расуло и противничтво у раду на општем добру, већ, напротив, прибирање доседе неопрекириве снаге за извршење и специјалних и општих задатака. Посебан, специјални рад неумовно може донети корист, али само кад се ради по *општем* плану и *само* са свима установама, које служе општем полуприредном циљу; та сагласност нарочито се мора одржавати с овим Друштвом, које обухвата целокупну задаћу полуприреду.

Тешко је за време досадашњег налажења од 33 године донео у сваком случају не малу ризницу знања сакупљену, у земљи и са свих страна света, и како дље пречешћено. Овим се могло српски полуприредници користити, а свештенике, учитеље, шумара и ветеринара пријати забавити. Ако се још призад да је Тешко за то време успео да поједини питања полуприредна расветли, да стави полуприреде у понекој области изнесе у јаснију слици, и да укаже на пут за привредна преображаја, који је постао неопходан стицајем пољских прилика у земљи, ако је показао да се пречесто понека лавина и среде полуприредни термини, затим, да се многи полуприредници упуте у избору бољег семена, сирана, алата и машина, да се пријатељима полуприредне олашки патриотски рад намењен напретку земљорадничког живља, — онда ће сви, који су на томе радили, имати права да се носине не нашим успехом, а жртве овог тога учине да се потпуно оправдају.

Од времена кад је Тешко покретну на до данас много се у Србији извешало од онога што Тешко узима у своју област. У тим променама односима има нешто што нас мора обрадовати, по не осудења на тога, што се мора сажалевати и олакшавати.

Оно што нас мора радовати то је: што се број школованих полуприредника, шумара и ветеринара умножио, а не мање и број оних учитеља и свештеника, који са више разумености пријачијају за напретак нашег земљорадника. С носимак погледамо и на оне установе основане да потпуног привредника (као Олгада Хемиса Станица) или да му досаду као пример за рад и спрему подматка (као Округле и Срепке Станице). Тако исто ценимо рад и оних приватних усталаца и удружења индустријских, који пролазе земљорадничко превађују или их повољније уновачају. Не мање и на хрчку железнице која се скоро сваке године поменима допуни као ја на др. путеве, који, и ако одnose снагу земљораднику док их варади, али много јачија и вишељу улогу чине, јер знатно олакшавају претане његових кабастах и темних производа. Све нас то мора обрадовати и Тешко о томе мора водити рачуна.

Али, не свако светино с ума ни то, да се умножањем становничтва у нашој малај, а при тог доста првлетој земљице осветле све оне штетне последице сувишног деловања земља, да је наивно унавањаво Стојачегва, да се нестичице невоља испешност земљаних без гледа на своју могућност да јој се врати одузети чиниоци плодности, да је извоштена и спрочаштена енергија, а организовања снажиа повторна једва на походу. Будити свет о тим негодана и пружити знање потребно да се отклоне или бар ублаже те невоље, то је неумовно био задатак овога најблагороднијег друштвеног органа, Тешкога, и он је тај задатак вршио часно и истрајно.

Прихватајући данас тај носо у измешених приликама, Кљашевини Одбор са тредином места свештан је свих тегиби тога посла, по појимајући важност његову, не напуштајући досадашње тековине до којих смо дошли жртвама и трудом честих претходника, налазимо да треба да се заложимо најпре ово тога да Тешко сагула и пречинија и у народ уноси приврештено знања која су му преча и потребнаја за оно време за које му се Тешко пружа. За тај циљ Друштву преро свота Кљашевини Одбора увери очи на све школоване полуприреднике, шумаре и ветеринаре, који у народу живе и с вама дело свако ало и добро, и његове потребе возају, као и на све свештенике и учитеље, који су авзда привреду народу потпомагали. — Да сарадњом пречеко у помоћ. Идеал томе Тешко греди био би тај, да види око себе све писмене полуприреднике и пријатеље и понаставе полуприредног напретка. Више

очiju bolje vide, a višnje ruku mogu višnje raditi, i onda će biti veći izbor boljih i savršenih radova, raznovrsnija i jeftinija sadržajna, i u jačoј мери задовољити наде које се у њ поклају.

Кратке и што прегледније чланке и белешке, што занимљивији подметаци, прегледне дописе о стању привреде и важнији подаци за гласни, затим изложбу и пречишћено називље, учиниће да ће у сваки број листа моћи узавати тако разноврсна и са више страна прикуљена поука, да ће сваки данов моћи све bolje задовољити своје читавце.

Књажевни Одбор нада се да ће ускоро добити што више радова који одговарају Правилнику о томе, и хтели, да ће сарадници наклано допустити да се по некема изложбене раду дошље, место јетини, а по некема и другача зарада жахели.

Тешак још и на даље мора бити за своје сараднике жртвеник а не извор неке особите зараде. Прежа томе ће се и радова одабирати, па они узимати и хонораријати, који су за данн тренутак најпотребнији. А не мања је и она жртва која ће се од њих по који пут потражити и која је Одбору потребна, да Одбору помогну и у оцењивању поднесених радова које не могуће снј Одбор на време и довољно брзо оцењити.

Књажевни Одбор има чест доставити ово свима досадашњим сарадницима, као и онима који ће се тек придружити, сие у наде да ће га у томе потпомоћи.

Моде се претпоставља *Тешака* да у овоже виде нову залоту нашег искреног занимања да њихова очекивања по могућности задовољимо. А не мања зашеп и од њиховог одзива те да лист са више средстава могле доносити наше списа које покажу лакше разумевање поука.

Уредник и Књажевни Одбор.

КЊИЖЕВНОСТ

Ових дана добили смо три веома корисне књиге. Једно је: *Списак Извоза Трговина и Аустро-Угарске Монархије*, разрађена предања Божидара Никшиновића. Цена 0-50 динара.

Друга је: *Одломци из Аграрне Политике* од М. Т. Гривољи, управитеља Високогелско-Вођарске Школе у Бугзову.

Трећа је: *Прерада Воћа*, за школе и народ, изадио Влаг. Д. Тодоровић, управитеља Гагарске Школе. Цена 2 динара.

У листу, који као *Тешак* излази свага три пута месечно, и који је намењен најпречим поукма које су потребне земљораднику него довољно места за приказивање књига. Али како се у нас ретко појављују књиге о привреди и како се у наведеним књигама пружа у тој мери корисно знање нашим привредницима, да ће оне прочитане и како треба оцењене заменити многе бројеве *Тешака*, то радо уступамо и онако оскудно место у листу овим претцима.

Данас изгледа најпреча потреба нашег привредника да види: јуд се дева оно што земљорадничкој привреди, и од чега зависи: хоће ли онај који с тешиком муком приу земљу пређеће добити ову накнаду која му припада? Не буду ли сви списани свега што треба знати о Српској Извозној Трговини при закључивању нових трговинских уговора, и ли буду ли сви решени да за то сканљиве и одбрану правих и битних интереса земље изложе *се што је потребно*, и на првом месту своје неоправдано претрете за ови странија до којих не можемо добити сами својим радом у својој земљи, онда — ли најбољи државници не могу не задовољити на на пољско заглаган се да одбране наше економске самоопредељење.

Није тешко земљорадницима српским доказати да треба да се чувају страних производа и задовољавају само произвођима својих ружу. Али је тешко да увиди: како је пречење нових путова у извозу тешко, и како се не може свакад унеети да се одмах ово достигне чему се тежи. Народно-економске истине често су пречиране многим јазким покривачима, и отуда је веома драгоцени сваки покушај да се који од тих покривача сину неред наших очју, те да се види право стање.

Ми тај похвални покушај видимо у првој књизи.

Предања која је прошле године у два маха дивало г. Божидар Никшиновић, публициста, и која су на се обратила назву сваког мисаоног Србина, разрађена пружа нам писац у овој књазници. Ови похвални радом г. Никшиновић дао је прилике и онима који нису могли присуствовати његовим предавањима, да их сад на томане прочитају, проуче и упере се о дугобојој студији коју је писац посетито економским питањима наше земље, која су за њ, у истини, животна питања. Све што је г. Никшиновић навео у овим веома бриљовно, марљиво и савесно израђеним предавањима, нетренично је тавним доказима и угледно статистичким подацима да уопште не може бити сумње у правило изведеним закључцима и добре схваћеним интересима Краљевине Србије и вене Извозне Трговине.

Ми само можемо жалити што нам простор листа не допунта да опширно прикажемо својим читавцима ову књазницу али то што ми на овоже месту не можемо учинити, учиниће без сумње они листови и часописи, који су позвани да виде рачуна о економским питањима у нашој земљи.

Веома писка нема да ово дело, које је одавно чекало на озбиљног и свостраниг обавештеног посленика, учиниће те ће га и најсировошанији моћи набавити и прочитати. С тога га ми најпотпуно и препоручујемо свима члановима Друштва нашег, држ. економима, Подругинама и свима пријатељима Пољске Привреде. Не сумњамо нимало, да ће сваки наји озбиљног узимања у читаву ових разрађених предања и да ће прочитавши ова разбирити и рачунити своје појмове и увидети шта нам треба да радимо, па да економски ојачамо и да Пољопривредна Србија извозом буде ојачана, да постале снажња, сивна и моћна, да може своје националне задатке успешно извршити.

Шта смета нашој извозној трговини; где нам се највеће и најтеже сметања чине; шта треба да радимо на да се ослободимо овога који нас спутавају, и који су путева којима треба да тредено па да економски будено потпуно независни и јаки — писац исцрпно и лако разумљивим стилом налаже тако, да га сваки потпуно може разумети и брзо видети све што би му од користи могло бити.

Још једном, дакле, искрено препоручујемо ово дело својим читавцима.

* * *

Да пређемо сада Другој књаз *Одломци из Аграрне Политике*.

На првоме месту поменућемо, да је ова књига од 11 штампаних табела па еиној артици за цену од једног динара просто — школска. Затим, да расправља питања која су елевим савремена у области пољопривредној, и напослетку да их расправља начиним који се у свиконе погледу може похвалити. Сагледали смо у сваку да да ће по речима писца, на оне књиге видети што значајно, да би Србија могла повећати своју пољопривредну производњу за *неколико пута*, који се израз још није одолажи код нас, и који се са нашим само у напредним случајевима унострелана, па и онај који га унострели, осврће се и читавио гледа да га ко није чуо, — то је он само за себе каже.

Поздравља са овом гледити, писац је тражио, да се озбиљније ради на унапређењу пољопривреде, и да се за то пруж-

koji obilaziti sredstva i od strane drzave i od strane samoga naroda. Svaka para data na unapredjenje poljoprivrede vratitice se i drzavi i narodu u najdrazem vremenu desestostruko!

Ne smeju propustiti a da ne pomenemo navod nishen da „mnoge misli, koje su u ovim mladima nishete, nisu nove. One su odde samo jace obojene, da se bolje vide; one su hlad razmisli- szava i rada mnogih ljudi, a naročito poljoprivrednih stru- zivaca, od pre trideset i vise godina“. — Pisac ovo mozda navodi na skromnosti ili da bi se sacujno od prebacivanja pla- tijatorista. Mi ovo isticemo u osobitu zaslugu pisacovu, što je i u nujnom radu svojih prethodnika vasno neceta što se i danas jos kao neizodivrena potreba istice. Samo na taj nacin kadmozguja svoje radove na radove starijih sagrudbenika moza bezu uspeti a nikako ako te radove starijih preapreno.

Članci su pisani u razno doba i u raznim listovima, i da podire razne potrebe, ali ipak, i ako se te stvari podesto ponavljaju, tako su vazne, da je i bolje da se pročita više puta i da se dobro usuete.

U celoj knjizi najviše se govori o poljoprivrednim sta- pljicima, o sreskim rasadnicima i o drzavnim ekonomima, kao ustalovama mladim, na koje se sa izvesne strane podigla neo- pravdana povizka, tako da je i sam njihov onstanak bio u pitanju; a sada je u pitanju njihovo napredovanje, pošto se za njih delu vrlo nevatna sredstva, a zakoni o njima za sada su skoro mrtvo slovo na hartiji.

Kad bi hteli da hvalimo sve u ovome delu što vredi hvaliti mi bi morali da prehtajmo dobru četvrtinu, ali red je da kazemo i da li ima i šta da mu se zamera. Ne s- tija lamo biti brze gotovi. Delu nemamo zamere, a nishu lamo imati, ako — uskoro ne nastavi ovaj posao ne i nishice i drugu nishu izvanok biseru poljoprivrednih i agrarno-politickih mladaka. A do nas ekonomia i prijatelja privrede stoji da delo otkažu, da ga citaju, i misli dalje napromo.

I svima drugim koji žele blagostanje našeg naroda i uzvešće njegove proizvodnje svetujemo citanje ove knjizice i primozljivo napisane knjige. A najviše i najvoljije je prepo- ruzujemo našim drzavnim ekonomima kojima je prvenstveno i izveseno.

OBZNAHE

Pretplatnina Tesaka nože se da što pre pošlu pretp- latnju za ovu (1903) godinu, jer se Tesak neže nikome slati na veresiju. Ovo važi za sve pretplatnike.

Tesak izlazi svakoga 1, 10 i 20 u mesecu sa čisto polj- opravrednom i praktičnom sadržinom i sa slikama,

Godišnje staje 6 dinara, polugodišnje 3 dinara — za Srbiju. Članovi pomoglači, članovi svih društvenih Podruzjica, osnovne škole, vojnici stalnog kadra, žanci, majstiri, Zemljoradničke Zadrugte i čuvari šuma dobijaју list u pola cene — ako po- lože pretplatnju unapred za celu godinu.

Za zemlje *van Srbije* staje godišnje 8 franaka u zlatu ili 4 for. a. vr. Srpska Poljoprivredna Udruga i njihovi član- kovi kao i Srpske Zemljoradničke Zadrugte i Čitaonice dobi- jaје list za 6 franaka godišnje (ili 3 for. a. vr.) ako unapred polože pretplatnju za celu godinu i kad se pretplate kod svoga Udruga, preko koga ће im se i list slati.

Važno za privrednike. — Srpsko Poljoprivredno Дру- štvo dobilo je dovoljne količine *rafije* i *plavca* kizena. Svi oni artikli prvog su kvaliteta. Cena je određena prema stvar- nom kostaњу i to: za rafiju 1 dinar, a za plavca kamen (0-60) peseg para dinarskih.

Privrednici kojima što treba od ovih artikala neka izvole pokuzati s poruzbina, kako bi se što im treba bla- govremeno dobiti mogli.

OGLASI

ЖИЦЕ БОДЉИКАВЕ

За ограду са 2 и 4 бодље добила је велику ко- личину и продаје врло јефтино

ГВОЖЂАРСКА РАДЉА

Тасе Неранчића

БЕОГРАД—САВА

(ТЕЛЕФОН РАДЉЕ И КУКЕ БР. 848)

6-10

ЈАЈА

САВСКА БАНКА У БЕОГРАДУ

купје јаја за извоз и плаћа их ценом која одговара највећим ценама страних нијаца онога дана кад Банка тражи јаја.

Банка ће свакога на захтев извештавати о цени и за све остало.

5-8

Најбоља и најсавршена је пресалица за лозу

ПАТЕНТ „АУСТРИЈА“

(ОД ФРАЊЕ НЕХВИЛА ИЗ БЕЧА)



Ista se može употребити и за пресеке вољака и пошља, увек ива на стоваришту код *Srpskog Poljoprivrednog Дру- штва* и

Браће П. Радојловића

пошљара у Београду.

ПРВО СРПСКО И ЈЕДИНО ДОМАЋЕ ДРУШТВО

ЗА ОСИГУРАВАЊЕ

БЕОГРАДСКА ЗАДРУГА

— ОСНОВАНА 1882 ГОДИНЕ —

ОСИГУРАВА:

живот људски на више начина, као на случај смрти (домивотно), на случај доживљања, на случај доживљања и смрти, мараз деци и т. д.

Противу пожара, грома и експлозије: рзане зграде, индустријска и занатлијска предузећа, робу покућанство и т. д.

Услови су најповољнији

Банка обавештења даје Задруга у Београду, а у унутрашњости повлачи заводи, овлашћени агенти и повереници за осигурање.

Осигурањеница из унутрашњости олакшана је плаћање и тиме, што је за сваку варош олакшан бар по један новчани завод, ради пријема уплата за осигурање. И према томе, најједан осигурањеница из унутрашњости није дужан слати уплате у Београд и излагати се трошковима око поштарине.

Полице за осигурање зграда противу пожара Београдске Задруге примају се као гаранција за зајмове Управе Фондава. 5-36

ПОВЛАШЋЕНА ФАБРИКА ПОЉОПРИВРЕДНИХ МАШИНА

БРАЋЕ Р. ГОЂЕВАЦА

У БЕОГРАДУ

ПРЕНОСЛИВЕ СВОЈЕ ИЗРАЂЕВИНЕ:

ПРСКАЛИЦА ЗА ПРСКАЊЕ ВИНОВЕ ЛОЗЕ

до данас најсавршенији и од стручних људи: виноградара и економија, опробани систем под називом

КРАЈИНА

са знатно јефтинијом ценом него ли оне са стране донесене, а квалитетом и својом солидном изработком никако не уступа првијем страним изнетирањим фабрицима те врсте. Коже је лакше може ове пресалице изабрати према *Српској Пољопривредној Друшћу* које их има увек на својој стоварници у довољној количини.

2-10



ЦЕНА ОГЛАСИМА:

Мањим од петит врсте једног ступца по 10 пара дна; од осталих крупних писмена по 15 пара од врсте од ступца
Већим огласима од целе стране 20 динара (10 фор. а. в.) пола стране 10 дин. (5 фор.) четврт стране 3 динара (2-50 фор.)
 Поред тога за свако оглашавање по 20 пара дна. државне таксе.
 За оглашавање више пута 10 од сто јефтиније.

Преглед 10 и 11 броја *Тешана*. Алекса Стојковић. *Цианол*: Сејање дудовог семена и подизање живе оградe дудове. — О укривању ковошица с привредног гледишта. — Наше дивљарство. — Подмлађивање дудових дрвета. — Напомене одгајивачима живине и кокошана. — Пришводња дудека. — Кобиле за запат. — О сејању лана (летена). — *Подметок*: Правила Данске Задруге за извоз јаја (српине се). — *Искрице*. — *Белешке*. — *Гласник*. — *Друштвени и покућински послови*. — *Књижевност*. — *Облава*. — *Огласи*. — *Цена огласима*.

ПРЕПЛАТА И РУКОПИСИ
ПРЕЈАЦИ ОД
СРП. ПОЉОПРИВРЕДНО ДРУШТВО
У БЕОГРАДУ
СРЕДСТАВИ ПРЕЈАЦИ У СВОЈ ПОШТЕ

КА ОДНОС ПЛАЊЕНИХ ГЕЊЕВА ОД АПРИЛА
1890 ГОДИНЕ ДО 204 ПУКОСТА ДРУШТВЕНИ
ПОСЛ ПОСТА ПОДАСТА.

Цена огласна вложена је на
последој страни.

АЛЕКСАНДРА I

ТЕЖАК

ОСНОВАН 1899 ГОДИНЕ

ИЛУСТРОВАНИ ГЛАСНИК СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА

ИЗДАЈИ И ПЕЧАТАЊЕ
СРПСКО ПОЉОПРИВРЕДНО ДРУШТВО
ПЕЧАТАЊА УБ. БР. 11.

ИЗВЕШЕЊЕ ОДНОС
ПАЈА Т. ТОДОРОВИЋ, А. А. ПОСОВИЋ, ЈОВАН ЈЕКИЋ,
ИЛИЈА КРЕМЊИЋ.

ОДНОСНИ ГЛАВНИ
ИМУЉТИН М. САНКИ,
СТУДЕНЧКА ГИ. БР. 35.

БРОЈ 12.

У БЕОГРАДУ, 20 АПРИЛА 1903 ГОДИНЕ.

ГОДИНА XXXIII.

ОЕЈАЊЕ КУКУРУЗА

— НАПОМЕНЕ У СВОЈИ ВРЕКИ —

Већ је пресе кад треба озбиљно да отпочнемо са сејањем кукуруза. У каквој се земљи кукурузом засејава највећа покривена површина земљишта. Да је то доста, нама не се чини да уверити на података, које имамо при руци за прошлу, 1902 годину. Тако било је засејано у 1902 год.:

	хектара	Добијене валовита у тонарама (од по 100 кг.)
Кукрузом	524.652	4.672.548
Пшеницом	325.583	3.104.925
Рајачу	39.829	275.290
Јечму	88.188	761.005
Овсеном	100.403	586.983

Ито се највише кукуруза код нас гаји, долази на сваки децијоту, што плод његов највећи дог становништва у Србији употребљава за храну; што се кукурузу (у плодом — зрном — и шамом) највише приди долази стока, и што он сразмерно даје највећи принос. Не се само да се кукурузом зрно употребљава за храну људи и стоке, но се врличито, скоро доста повећава количина збова и на страну, нарочито оних година кад у другим земљама омане род кукуруза. Не за нас је далеко већа наклоност кукурузу у томе што се он употребљава за храну стоке — поред тога што се употребљава за храну људи — у које случају тако нама домаће стоке преради кукурузу у месо, мекот (зај), млеко итд., те га, дакле, не пошломо по јединице паре као сировину, но га много складице прерађемо у месо, у млеко итд. и животињског производа, а поред тога — што је најважније — остаје нам и сточно ђубре, којим, ноше, ђубримо наше паше и прерађемо их ова хранљива градива, која смо ми жетвом одузели. Отуда је нама уверене, да је земљорадник требао да што може збова кукуруза, а да га што омије употребљава за храну своје домаће стоке, јер ће само тако имати највеће добити. Само оно што му је ступиши — треба да прода, а, по могућству, онда кад су тржишне цене најбоље.

Није, дакле, потребно да у овом прилици нарочито истичемо наклоност гајења кукуруза за наше прилике, јер је то досада врло често у ступица *Тежак*ом чиниено, но је много важније да уопорно земљорадника на шта треба главно нажну

да обрати при гајењу кукуруза како за своју домаћу потребу, тако и за трг.

Да земљиште треба врљично обрадити и вложиво припремити за сејање кукуруза, познато је свакоме земљораднику. Обично ваља земљиште још с јесени, пре зиме, два пута поредати и то добрим гнозиденим ђубривом и што дубље, а пред сетву, с прележа, још једном. Затим би требало добрим дрљачица предљати земљу, што боље од корена очистиши, и ваљом поравнати.

Како земљиште воле кукуруза, и на које он најбоље успеша — сваки земљорадник зна, јер је дугогодишња гајење његови стокама посетитио ваљна искуства која се једнака не могу потражи. Наје на одмет да напоменево, да кукуруза уопште не пробира земљиште, и да може скоро на свакој земљишту успешати, само ако оно није водовито. Где се предети суваши — ту тражи токе земље, а где су предети овет влажнији — ту тражи влашне и топаље земљиште. Воде добро пловачесто-нескопачко земљиште, које је хуменово.

Кукруза ни у плодороду није велики пробирач. Често пута — ако је земљиште довољно спашко — може се на невој њица из године у годину сејати, ни ће никак обилан род давати. Али како је неопходно потребно, да се с пренева на прене таква нана ђубри, то треба имати на ум, да кукуруза жора добро и обилно ђубрити и те стајакни ђубриво, најбоље с јесени, кад га одмах ваља и заорати. — Посеа угари, дечелине, на ивицима, посеа ошопшаниа, стрминна и споро свих земних билака, кукуруза добро уенена.

Кукруза има много одлика. То је свакоме познато као и неговна, да се све те одлике жељубиво разликују како по боји зрна, тако и по облику; како по величини и кружини класа, тако и по висини стабљике; како по кружини зрна, тако и по добу етасовања итд. Отуда долази да се ивици не могу да одлуче на гајење оне или оне одлике кукуруза, и да често једну предвожу, другу потенцују, наштају се на овни што ни са стране гнде, а, на жалост, одбајну *овоје* што је и боље, и сигурније, и више користи у ваљној подобиља своје.

О тиме баш доховно неколико речи да речево.

Кукруза је с равних страна у Србију доишени, цела гајен и скоро баш икаквог плана и јасно постављеног циља гајен. Некако прегрети кад речево, да данас ретко можемо ићи код нас *честу* одлику неког кукуруза. Све је то ваљмало, ваљурити, да се, доиште, не зна ни крвог ивице. Треба само погледати кукуруз који се на тргове доише, треба чути каљбе трговца извозника, исподолних практичних земљорадника, на

да се сваки попутно увере, да је оно што горе поменуемо, истина. — Како су развија грешке чињене, чине се и данас, а чине се, наглада, стога што се ствар не чини онако како би требало и што се земљорадници овај нарају процењујући поједине одлике кукуруза (на пр. бели и коњски зуб ушнице) а никако не испитују и не уверавају се: да ли је тај њихов суд оправдан и истинит. — Ми се не утешамо поновити, да су чињене грешке и тамо где оних не би требало да буде, али тако што не можемо а да опет нарочито не наглашавамо, да је *Тежак* био увек нул ушница о гајена кукуруза, и да се безмало сваке године узавраћало наш земљорадник на оне одлике кукуруза које треба да гаји, и да одбацује оне којима је свој *домаћи* кукуруз почео да ишари и скоро некарава.

Често се чује, да понамо сигурних места да набављемо чисто семе од нашег *домаћег жутог кукуруза*, који ни више свих одлика црнога, и који је неоспорно најбољи за нас од свих одлика кукуруза, које су било са стране у земљу уношене, било и раније у земљу гајене.

Тежак је кроз своје ступце препоручивао поједина економна надлежства и поједине домаћине код којих се може добити чисто, добро и једино семе од жутог *домаћег кукуруза*. Српско Полупривредно Друштво припремало је о својој глави изложбе воља а поред њих и кукуруза; том приликом испитивало је изложени кукуруз и стручни суд изада је на прво место стављао наш *домаћи жути кукуруз*, на је сене с тих изложба (од најбољих одлика) давало појединим државним економним установама ради произвође семен. Тако смо у могућности да добијемо чисто семе од нашег, *домаћег жутог осморедог и дванаесторедог кукуруза*, који би требало да се код нас у редовних приликама некулчио гаја.

Како је прошлогодишња берба кукуруза била и сувине лоша (услед раних слава), то је и наш земљорадници у оскудици и мора набављати добро семе од кукуруза. Та околност треба да га сад принуди да набави само семе од нашег жутог кукуруза, а да се за оно неће кајати више је по сигурно, јер је већ увекмо свет стекао уверене да од нашег жутог кукуруза нема болет.

Док се не посеје — не може се брати; а иако не сеје, онако и живе. Од доброг семена — биће добар и плод, а

од лошег — лош и све рђавији и рђавији. То сваки земљорадник зна, и с тога не треба да изла да који грош више изада за добро семе јер ће му то стотоструко надонадати.

Жути је кукуруз неоспорно најбољи. Он се једино на страну извоза и њега само чистог кукуруза наши трговци. Он је надахан, лако се суши, добро се очува, и много се теже кавари но бели кукуруз, који нико неће да кукује за извоз. *Жути* је кукуруз суви (мање њива воде), брже зре, ставака раније, тако да је већ онда зрно кад се под нас ногу да јаве ране слане и прашине.

Бели кукуруз вала сасвим одбацити и никако га не гајети. Није истина да је он изданцији, како то обично необавештени тврде. Ко ни у оно неће да верује, нека само уредно приводе са својих њива засејаних жутима осморедог или дванаесторедог кукурузом и других њива засејаних белим кукурузом. Нека тако одреди колики је коначан код белог, а колики код жутог кукуруза (код белог је увек већи и влажнији, тако да се бели кукуруз тежко руком крути, а круначки још теже или се ушнице не може ни да крути); нека тачно и брижљиво посматра кукуруз у колу, на ће се брзо уверети да се бели кукуруз теже суши, да је неистовано влажан, да се ишари и да га више нестане, губи се више кад дужи стоји но жути. Зрно белог кукуруза није никада тако једро, пуно, суво и хранљиво као зрно *домаћег жутог кукуруза*. — Ко хоће и даље огледа да чини, нека само ите на Храпу сачије, а једног брва, речино, хране жути, а другог белим кукурузом, на ће видети с којим ће га пре и беле угодити. И онде ће се сигурно жути кукуруз беле показати од белог. Најзад, кад јавише бела и жути кукуруз на хрг, приметеље увек, да трговац извозник тржи само чист жути кукуруз а бели неће ни да погледа.

Постоји уверене, да је бели кукуруз *слаби* но жути. То може бити само док је још млад. Али стари жути кукуруз увек је слаби од старог белог кукуруза, а не само да је хушенији, но је и хранљивији, а наза да већој цени.

Сме ово, дакле, што оваш наведено, говори у прилог *гајена само чисто жутог кукуруза*.

Ми не треба да тражимо преко хлеба — погаче. Ми имамо свој осморедог и дванаесторедог *одличан жути кукуруз*, на њега треба и да гајимо чистог, самог за се, а бели (па на како

дана раније преко Управе подружнихних. Поново има се но могућству и дневни ред прикључити. Време и место државна Главниог Скупа саопштава се у чланском листу Задруге.

Ствари које се желе извести на расправу редовном Главном Скупу имају се председнику саопштити пре 20-фебруара, докле они предмети који се хоће да расправљају на Вишредном Главном Скупу, имају се послати председнику у исто доба са захтевом да се Главни Скуп саопше и држи; од тога се изузимају у §. 19 побројене ствари на расправу и жалбе, које се могу подносити Главном Скупу на расправу у §. 8 и 8.

§. 18.

Главни Скуп бира председника, преровођу и 2 бројача гласова. Преровођа води записник свих расправа и записује гласовањем на Главниогу Скупу. Записник потписује председник, преровођа, Збор и Пословни Одбор Задруге и он има потписану дописну смету за све оно што је Главни Збор радио и одлучио. При свакој гласању прерова вођина гласова одлучује, издана у облику ствари, да које је прерова одређива потребан изданошнован вођина, да које је раниа подела гласова при једном доношеном закључку, онда решава она страна на којој је глас председничков. Писмено гласање председника се, оно то председник излаже, дан ако то вођинае вах 20 чланова захтеваће буду. При гласању морашу се показати изданоше вођате да Главни Скуп. На предлог Управног Одбора или председника Скупа може Главни Скуп претом вођином гласова некулчити некое увереника с Главниог Скупа. Тако решене не може постати предмет тужбе суду.

ПОДЛИСТАК

ПРАВИЛА ДАНСКЕ ЗАДРУГЕ ЗА ИЗВОЗ ЈАЈА (Dansk Amdels Aegxport)

(Скратени)

Генерални (Главни) Скуп.

§. 16.

Главни Скуп чине Управни Одбор, Загтупништво и по један повереник од сваке Подружнице од најмање 10 чланова, само чланови Управног Одбора и Загтупништва межу рана гласа, ако ишеу у исто доба и повереници које Подружнице. Повереник има поштити себи на Скуп пуномоћје Подружничког Управног Одбора. Један повереник од Борикалма може вступити до 5 Подружница.

§. 17.

Редовни Главни Скуп има се сваке године у другој половици месеца марта савати. Вишредни Главни Скупови имају се држати, кад год за потребно ише Управни Одбор или $\frac{1}{4}$, Подружница или половина Загтупнишка захтежа. Вишредни Главни Скуп има се држати у року од месец дана како је захтеван. Главне Скупове Управни Одбор ишана увек писмено бар на 14

се он знао) вала сасвим да одбањимо, а о „ковеској зуби“ не треба ни да говоримо, кад је реч о гајену кукуруза за врло (што је он једино добар кад се сеје „на сачму“ на зелену траву стојци). Само на тај начин можемо избећи ову велику пољопривредну штету од кукуруза и имати један чист производ који ће нам у сваком погледу бити кориснији.

Талино о одлици (сорт) кукуруза који треба да гајимо.

Семе од доброг и чистог жутог кукуруза можемо увек добити, изуев поједине угледне домаћине и школске пољопривреднике који раде своја имања, још и у овим државним и приватним установама: Точидерској Економији, Државној Сточарској Заводи у Добричеву и Љубичеву, Пољопривредној Станици у Ђурици, Пољопривредној Станици у Шинци, Ратарској Школи у Краљеву и Виноделско-Воћарској Школи у Ђутову итд.

Најзад, да напоменемо, да је наш осмореци жуту кукурузу добар за *будеке*, а *домнагостери* да *долнске* крајеве, што свакако треба имати на уму.

Семе треба да је сасвим жуте боје, потпуно здраво, једро, крупно и потпуно чисто — не сме бити пожељано ни с једном другом одликом кукуруза.

Сејати је најбоље у другој половини априла месеца (око Ђурђев-дана: 8 дана пре и осам дана после Ђурђев-дана) или у почетку маја месеца.

Сејати се може *омашке*, у *врсте* (редове) и *на кублице-ошале*.

Најбоље је сејати у *редове* било врстачним сејалицама било у *браду*, кад морамо брадачом означити редове, али се може и иначе у *браду* сејати иако се то код нас на неким местима и ради.

Ред од реда треба да је удаљен најмање 60 сантиметара а биљка од биљке у реду најмање 40—50 сантиметара.

Кад се сеје на *ошале*, онда *ошак* од *ошака* треба да је удаљен за 45—50 сантиметара, а *врста* од *врсте* 60 сантиметара.

§. 19.

На Редовном Главном Скупу врше се ова послова:

- Подноси се извештај о раду Задруге у прошлој години;
- Подноси се ревизирану рачунски извештај ради даљаша разрешање;
- Врши се у приликама и према потреби избор председника;
- Избор чланова Управног Одбора;
- Према приликама и потреби избор заступника;
- Избор једног ревизора и његовог заменика;
- Избор нестог члана одбора и његовог заменика.

Резервни Фонд.

§. 20.

Од чистог претка прошле године, једна половина исплате се, у месцу *октобру*, сразмерно вредности испоручених јаја појединим Подружницама, а остатак се уноси у Резервни Фонд који ће служити као обртног капитала али који ће се уносивати само потраживање у паричном рачуну на име појединих сразмерно вредности од њих испоручених јаја. У овом рачуну постоје износи долазе на исплату тек при растурању Задруге, ако врећа одређену и решену Управнога Одбора не би целокупни износ како друге био употребљен.

Удео појединих Подружница или појединих чланова у Резервном Фонду не може бити ипшито предмет либерале од стране поверљивца тих Подружница или чланова. Једини изузе-

На један хектар сеје се обично до 75 килограма семела кад се сеје сејалицом, а 15 до 30 килограма кад се сеје у *ошале* (под *мотику*).

Дубина у коју семе сме доћи не треба да буде већа од 4 сантиметра.

Сејање у редове с тога је важно што онда можемо прашити и окошати кукуруз *плуговима* *прашачима* и *огртачима*. Кад овим справима радимо (што се у напреднијим окупцима у земљи већ чини) онда *имамо* *брже* и *успех* на *врсту* *свршно* и *прашаче* и *огртаче*, а од како је то *году* *важније*, *јасно* је *свакоме*. Колико се, пак, ту *уштеди* на *радној* *силни* а *колик* *оште* *добје* у *времени*, зна *сваки* *онај* *земљорадник* *који* *сеје* *веће* *површине* *кукурузом* и *који* је *радије* *прашио* и *огртао* *кукуруз* *котином* — *руком*.

Кад нас се често с *кукурузом* сеје и *пасуљ* и *дугени* (*будиве*). Тада ова два последња увеча *саузе* *као* *гарод*. Кад је *земља* *јак*; кад се *кукуруз* не сеје у *редове* и кад се не *окошава* и не *праши* *плуговима* („*ковачица*“), онда се *пасуљ* и *дугени* сејати, али тада *ошак* од *ошака* треба да буде најмање 90 сантиметара а тако исто и *ред* од *реда* (ако се *уште* у *правилне* *редове* сеје).

Кад *ошак* *ради*, онда *имамо* с *истог* *парчета* *земљишта* *више* *плодова* — *више* се *керишито*, али *тада* *ваља* *имати* на *уму*, да се то *земљиште* *јак* *испашава*, с *тога* *га* *после* *свако* *вакве* *сејве* *треба* *добро* и *Љубрити*.

„У сваком *алу* *има* и *нечега* *доброга*“, вели *једна* *стара* *пословица*. *Има* се *чини*, да *ће* *бити* и у *ономе* *прошлого-* *дешном* *лазу* од *раних* *сана* и *изрека* — *бар* *то* *добро*, *што* *ће* *се* *обновити* *воћ* *измачено* *семе* од *жутог* *кукуруза*, а *свеми* *избачити* *бел* *кукуруз* и „*ковски* *зуб*“, који су *се* *брао* и *не* *чујно* *уваука*, на *их* је *сад* *тешко* *искорени* и *ако* *се* *ни* у *ком* *погледу* *не* *могу* *жрети* *са* *леви* *наши* *жута* *кукурузом* — *златом* *нашег* *поднебља*, на *коме* *наш* *завид* *многи* *народ*.

М. Н. Луц.

гач у томе се допушта потраживању саме Задруге које она буду имала чинити на то уделе.

На случај евентуалне исплате ових удела на Резервни Фонд, Подружницама, отпореће се са ранијим годинама. Удео подружница на Резервни Фонд капитализује се са 4% годишње и са главницом али претеком исте исплаћује се у исто доба и интереси који му припадају.

Рад Задруге.

§. 21.

Нови Задретни улазе се у једну Банку коју Заступничштво одреди. Исплату Банка врши на унутрашње потписане од двојице чланова Пословног Одбора.

§. 22.

Пословица, под надзором председника, руководиоцима дневних пословама по унутрашњим прописима од Управног Одбора и он је исто одговоран, да стонариште јаја и инвентар буду обезбедени противу пожара а одаслати јаја противу штете у транспорту.

§. 23.

Председник, пословица, благајник и штеђивници-инвентар морају показати извештај за поверене им вредности. Уговори и декларације имају се подносити Заступничштву на одобрење.

§. 24.

Задруга се може растуриати, кад то два уместоце државна Главна Скупа буду решила и то са 1/3 привутих чланова.

О ВОДИ ЗА ЗАЛИВАЊЕ

Стара је то мисао, да је „топла крпа хладна крпа, а хладна је крпа нехладна крпа“. То је код немачких пољопривредника прастара пољовина, која је, сигурно, постала на основу дуготрајног искуства и проучавања природних појава.

Зачто се залива? Зато, да биламо дамо потребну влагу; дакле — „потребну“ влагу, што ће рећи: ни сувише, а ни мало. А кад се залива? Кад се земља прише лета расхлади, с пролећа и с јесени изјутра, а леги с вечера.

Ми заливамо, да потпомажемо порашћивање биља. Топлота и топла влага за то су најважније чиниоце. Дакле, ми треба да знамо, да ту потребну, ту важиу чиниоцима за бржије порашћивање биља, ту топлоту, одрживо, да јој у неким благовременом дољаву не сметано. Кад при температури од $+35^{\circ}\text{P}$. узвиено за заливање воду од $+8^{\circ}\text{P}$., онда ћеко биљеу расхладити баш за оно време, у ком она баш порашћује, а то је преко ноћи. Ако ми будемо биљеу расхлађивали сваке ноћи, онда ће ише користи икати онај, који буде сваке вечери заливао. На први поглед, изгледа ово чудновато, изгледа невољјиво, изгледа невероватно. У отворени пољу иду киле, кад се биља не залива, у дубину за власто, која се дубље у земљи налази; ноше хове биљако да се користе, а кад се залива, онда се киле површно само шире и неће да иду у дубину. У том, дакле, случају, кад се киле власте под површном налазе, јаче су изложене прицици, јаче су изложене и осушивању, и онда је расхлађивање много штетније, много опасније. На напред изложеног следеће: да биље на отвореном пољу не треба заливати пре, но-што буде баш прека водом; чисти најпре, да оду киле дубоко у земљу! А кад оду киле дубље у земљу онда се које и хладном водом заливати; киле ће биљки понидити.

Хладно заливање онга биља, које се налази у сасејања и у собани тоште, врло је опасно. У сасејања је и биљка и земља загрејана, или кад су сасеја на отвореном месту, а ишу у земљи ушопаше, као што то увек треба да буде; — а кад се биље у тако топлим и загрејаним сасејања још и хладном водом заливају, онда, шта ће наступити? То зна најбоље да пак иже онај, који је искусно рђаво последње таквог заливања.

§. 25.

На случај растурања Задруге има се сва имовина њена претворити у новац. Онда се морају потугице измешити све обавезе Задругине.

Ако се на то буде морао утростити и један део Резервног Фонда, онда се претекан остатак има раздељити на поједине Подружнице у сразмери њихих зливса, са којима и је потраживише њихово у рачуну Резервног Фонда заведено.

Али ако буде вишка, он се има поделити међу Подружнице по сразмери придошће, у последњој рачунокој години, пред растурање Задруге, од дошћине Подружнице испоручених јаја.

§. 26.

Ова Правила ступију у живот 1 априла 1902 године.

Да су ова Правила овако дошћени одлуком Главног Скупца на дан 22 марта 1902 године, врди Управни Одбор.

(Доласе потписи.)

И онда: *како треба да буде вода за заливање?* Она вода, којом ћеко да заливамо биљаке на отвореном пољу, треба да има топлоту *тревне* температуре, а она, којом ћемо да заливамо биље у соби, треба да има топлоту *собне* температуре. Ако, дакле, некаш речево вода за заливање која је топа и надух топла; или, ако некаш у соби устојине воде, која има собну температуру, него ишам само бунарску, хладну воду на расположено, онда ју раније извади у неко бур, илиу итн., па ју остави да се стваложи и на сунцу загреје, смлачи, да добије дневну температуру, и — онда вох заливај; а за заливање биљак у соби, увек раније из бунара извади воду у собу, да и она постоји, да се смлачи пре но-што буде заливао. То стајање бунарске воде има још и ту добру страну, што се за време стајања стваложи и крчини делови, који свакоко биљу не году. Дакле, ми не остављамо воду да се устоји само зато, да добије пристојну температуру, него и зато, да се отклоне шекодани делови. Прика свему томе, *устојања* је вода најбоље за заливање, на њ она и ретна биља, јер и ретна над се мало „устоја“, *биља* је за заливање. Разуме се, да је *зимована* најбоља за заливање, нарочито је она најважногворнија, која у грмљавину пада. *Или треба и прикупљати за заливање собне биље;* од ње је цвене и шипрецине и меслаје.

Врло је добро, кад се биље у топлим лејама заливају *хладном*, али добро устојаном водом, нарочито кад сунце прише, а леја је добро асуром засењена. А зашто то? Зато, што је земља топла, а ставало над вох још топлије; ише у тако и овалне делове загрејање, које од унутарње топлоте, које од спљављу бубрега, којим су те овалне делове обложене, да не пропусају унутарју топлоту из леје. Све је, дакле, топло. Кад сунце огреје, на се леја шипреје хладном, *али устојаном* водом, онда се у леји створи нагла. Она нагла надре као рђа на оно биље у леји, а знамо а да је роса блазу права блато, она га споравља, ошипљава, ише тако, као и она рђа на воду. Овај начин заливања врло је добар; ја сам га у неким опробао, али само са „устојаном“ *зимованом* водом. Редовно се залива површе у топлим лејама смлаченом водом, али са *устојаном* боље, јер она ише обвезава биљаке.

И, напоменути, да спонорен још и то; да се свака *вишеседена* биљка одмах и зашти мора, и да ће она много напреднија бити, ако вода буде — *устојања*.

д-р Радн.

О СПРАВЉАЊУ БУЊИШТА И ЧУВРЕЊУ ЛИВАДА С ЊИМ

На справљање валаног буњшита, треба наши пољопривредници што више да се одди; јер ће у том случају бити у стању правило да бубре и да са својих ливада бољета и више она добљају, а да за бубреве ливада не употребљавају ни трупаца стајскога бубрега, но да ово све употребе за бубреве киле. Оно је истина, да је справљање *доброг* буњшита ошкочно и са мало више труда, али се тај уложени труд обилато наплаћује, јер добро справљено бубриште за ливаде трава је то исто, што и добро зготовљена храна за луце. Буњшито је у неког облику кухиња, у којој се храна за биљке готочи, и једно је и саршитише разних твара, које би се иначе беско-рисно биладе.

Више сам у белом свету, да неки пољопривредници једну гомилау чисте земље прилавају само *беоком* (стајском иштенином) и да им та гомила представља буњшито; али то није све, што на буњшито треба да дође; буњшито треба да је свестрано снажно и напуњено храном, која ће трава на ливади потпуно засветити ноћи. Где тако нема, не поставља се *кила*. У добром

бувашту треба да има довољно азотних, сланих и минералних твари уопште.

У високој приреди има разнога ђубрета: има га које је прекуто и прерадо, кад би се само за себе употребљавало: има га, које се на обичан начин текмо даје растварати и у храну претварају; има га, које се само за себе текмо даје мувати а на њиху наносити; има га, које се додавањем других твари може тек у правој мери да онажи; има га, наносилеку, које много метри, у чему га треба сачувати, на да своју храниву своју одржи итд. У тим случајевима онда, треба узетиш и помоћодна додатна ђубрета твари разблажата, теине сугусти, које се саме по себи текмо растварају, слаом их растварати, потребе у петрену смеску, — на њему онда на тај начин добити једну смесу, која ће за храњење и порашивање биљак бити много погоднија, него кад би сваку од поменутих твари засебно употребљавали.

При сирвању бувашта треба поглавито на то обратити пажњу, да се мешају твари са довољном количином азота и азотине киселине, а према потреби и калија и креча.

Материјала за сирвање доброт бувашта има довољно у сваког гађањасту; ту је светлиште са дрвншта, ту је рткарна (булета) од жвањене, ту је палина од сламе и сена, ту је ветрула и ниланто друго неупотребљива палина, ту су отпадици од кућњег смећа, ту је малтур, ту су дрвене сугустице, ту је пшњак (отпадо суро лишће), ту земља пренута стајошом осоком кад се од времена на време под у стајања обнавља, ту пепео, ту сапуњавица од оправог рубља, ту ошлењена трава из градина, ту рашчи отпадици из кухиње, ту блато из јондјек итд.

Кад се све то на једну гошму набада и остави да *сугусти* сазре, истурне, онда се добија материјал за ђубрене ливаде, повртњак, воњњак итд., да га болег пожелети не можемо. Да ова гошма потпуније сазре, сазоре, потребно је, да се с времена на време, а поглавито преко лета, разблаженом осоком, сапуњавицом, а у недостатку тога и водом пралива.

Место, на коме ће се буваште слагати, треба да је равно и маљем добро убијено, да се влага на бувашту што мање у земљу унија. Буваште не треба више од 2 $\frac{1}{2}$ до 3 метра слагати, да се лакше преливати, а према потреби и претурати може. Буваште ће много боље и јаче бити, кад се са напред побројаним материјалом и по којој количи стајошог ђубрета на буваште занесу, од кога је најбоље пожељно, које ће ускорити сазорењање и саврешање бувашта.

Годину дана најмање, треба тако једна гошма да лежи, на да потпуно сазоре, да се после тога времена као прва земља троше, у кој ће се случају и једваиче по ливади, повртњаку итд., растварати воња, што је од великог упана на једваичија пораст трава и поврћа. А да би дела ова гошма могла бити једваичије свешана, треба ју бар 3—4 пута преко године претурати и мешати, а после сваког претурњања треба гошму са сваку страну лево утакати, а ово једини слојек земље покрити и порашити, да се у година чувају ветрини делови, која по себи сапљивају једни потребан дод билаше хране. Које средства дозвољавају, може при претурњу гошме додати и мало исптавог ђубрета; али не користити, иштево бити неће.

За ђубрене ливаде буваштем, најповољније време зима, или *пашна јесен*. У то време занесено и одмах појединачно растућемо буваште добиће довољно влаги да се растварати и у храну претворити може. Са извођењем бувашта не треба чекати ни одуговаљати до пролећа, јер онда већ не може доћи довољно влаги, да се иштечно растварати може, него ће за сваку лежећа изветрети и велики ће део хранивих материја, на иштево поџубрене ливаде, пропасти.

Да удобравање ливади помоћу бувашта буде што савршенеје, потребно је, да се с буваштем јесенас поџубрене ли-

ваде, с пролећа удуж и шперко добром дравачом подравају, и овлаш смесом од *креме* и *беле дотелине* (крсти туче дете), *мачице*, *гласома*, *утрине* и других добрих ливадиних трава засеју. На овај начин добићемо врло добре ливаде, које ће нам за један читав био годинај обилато рађати питоше, слатке и вириљаве траве, од којих ћемо добити питаво „питово“ сено. На један хектар треба за поправку ливаде рачунати до 15 килограма од поменутог смесе трава, а сличерно ономе, треба најинше узети *крмене дотелине*, а то с тога, што ова одмах прве године дорабар откос даје и сено, односно нашу поправку.

Ониј драваљек ми ћемо одгуштати ливаду од махонине и ливадија, којима старја ливада, ако се редовно не дрља, обрастиште мора; ми ћемо и старије бороре рашчвршати и на тај начин ливаду подмладити. Али то дрљање треба рачунати с пролећа извршати, док се ливаде није још сасвим откритивале. Махонину не треба с ливаде скидати; њ, само треба разбуцати, на ју на ливаде оставити, јер она некаквије траве, оне ситне „отванице“, од произвања чуна.

Напоследку, морамо упозорити наше привреднике и на то, да на овај начин поџубрену и докошу ливаду, прве године не треба дава пута косити, него само једанпут, и то мало доцније по обичаю, на ју после оставити за пошаву. На тај ће се начин боље убокорити. Следеће, дакле друге године, ако буду повољне прилике, можемо слободно и два пута косити: први пут у мају — јуну, а други у августу — септембру, што ће заштити од времена. После 3—4 године најдуже, треба ливаду *ошет* мало буваштем, као и пре, поџубрити, а докошавати треба сваке 5 или најдале 6 године, и онда ће нам бити добро, иштево сено — увек сигурно.

др. Радам.

И С К Р П Ц Е

НАСАЂИВАЊЕ КОКОШКАМА

Тако где кокоши носе, не треба их у исто време и насађивати.

Квочку ваља увек с вечери донети на место где ће лежати.

Не ваља никада квочку одмах насађити на насад. Ваља увек опрвати квочку и то тако, да бар 24 часа лежи на волоту.

Гнездо мора бити потпуно чисто, а тако исто и ваља квочка. Да се удаље зарезаници и гамда, мора се држати највећа чистота и носевати прашиком против гамади.

За сваку квочку ваља начинати ново гнездо. Стари материјал ваља одбацити, а подину носити новим, свежом простирком.

Гнездо не треба никада да буде на сувине светлом месту. Змије се мора протор у коме квочке леже ложити.

Квочке које су дивљачне и вину добре лежале, не треба употребљавати за извођење пилића.

Кокоси средње кривоноше, најбоље су лежале.

Не треба никада више јаја под једну квочку метути но онолико колико она добро покрети може.

Ако може више квочки у истом простору, ваља се поставити да је свако гнездо потпуно засебно и одвојено, како не би једна квочка другој прилазила.

С квочкама треба увек мирно и пријатељски поступати.

Квочка која лежи на јајима не сме никада мекану храну добијати.

Свежа јаја најбоља су за насад. Она не смеју бити никад старија од 21 дана.

Бад јаја за насад поручио на удаљенијих крајева, онда кад их примимо не смеју их наставити одмах, но их морамо оставити да мариру у природној положају најмање 24 часа, још боље 48.

Јаја за насад од острвских раса и болех грла, добро је увек под две квочке подижевати, јер ће тек тада сигурног успеха бити.

М. Н. Луц.

ПИТАЊА И ОДГОВОРИ

Питање: Да ли боље рађају шљавце „мазарке“ које су казављене на подлози „венарике“ или „мазарке“ које су подигнуте из свог семена?

Бугарка.

И. С. Растаљ

старица извојача полиприн. шљавце

Одговор: Шљавца *шљавска*, звану у нашем народу *Мазарка*, казављена на венарика — *Грипис Мугаболана*, — рађа нешто доцније, него ли она, која је подигнута из изданка. Испочетка она даје нешто ситнији род, као што су почетни родови код других врста воћа; доцније, он постаје све крунвији, уподобно је старост дрвета већа, а нарочито после шесте или осаме године. Дрво је чисто од каховина до половине своје старости, и расте толико у ширину и висину, да му је потребно растојање у воћњаци 8—10 метара и ред од реда и садница од саднице. Треба видети само подигнуте десетогодишње шљавке од шљави казављених на венарика, па ће се сва уверити, да је ово истина; сви они полипривредници који су је чељше садиле, зато се кажу, јер су им шљавова дрвета отишла ширљаксто у висину и дрво је било само на овршница — гранама. Према овоме дрво се већом крупном — већом количином грања, више доноси и реда, и то стално крупног реда. У воћњаци Полипривредне Станице округа подрињског може се уверити свако, да дрво од 10 до 12 година даје крунвијег и толико реда, као оно дрво изведено из изданка које је у најбољем добу старости.

Мазарке — *пожегаче*, пак, произведене из својих коштица не расту тако брзо, доцније доноси род и не задржавају све своје особине, те их на тај начин не треба ни подиживати. Пожега, на овај начин подигнута шљавица у Босанској Посавини, нису дали новељне резултате, те их нико тако не подиже. После тога, треба знати на уму, да коштице од шљави пожегача топло ничу, док од венарика кад се посеју после бербе и с весом, ничу издубег пратећа савином рано. Та особина и брзи пораст њих чини, да се два и три кома садница шљави казављених на истој производњи могу, док из коштица пожегача само једно.

И венарика има и других својих летих особина. Она не пробира земљу, подноси доста влажно па и невољно већини;

у странама, где је горњи слој земље влажан, јако лако продиру и у здрањину, па на то био шљупак или камен. Те особине немају саднице произведене из својих коштица пожегача; живе њихове иду површно и дог напу на влагу или камен у здрањину, оне се одмах суше и труну. Ко је ипак одлучио и изубро шљави произведене из коштица или изданка, тај се морао уверити о томе; да живе, код подизања из коштица и изданка, иду одмах по површине и наклонене су избијању савних изданка док код оних, које су произведене и казављене на венарика, није то случај.

Но шљави произведене и казављене на венарика имају рђаву страну што из прата подлогног избијају увек изданци који се непрестано морају четити. Зато је невољно потребно, да се произведене шљави које се имају употребити као подлога за казављење пожега, камаме одмах како су прве године расађене у воћног расадник. Ово се може повтарити извршити отечем на спавајуће ошце, или, издубег пратећа, на спавајуће прсто и оплоско; проци, на пожега и други начини казављења, имају високо препоруцањива. Не површимо ли се, да се подлога одмах прве године, или друге с пратећа, ослале, онда оне до издубе јесени толико одрасту да се само проношом могу казавити и „венарика“ толико избију изданка, да их се човек прсто курталести не може, до једног, кад би их бу даком некриво.

Да би се све ове невоље избегле, препоруцање се двубогу казављења. Подлога од венарике ослале се једанпут при земљи гњивом шљавом која је бујног пораста и која право расте и сокови раије и ње под јесен прстају, те се добија право стабло; после тога, прве или друге године, ослале се ово стабло пожегачом у круни и онаво добијена садница, може се одмах садити на јесен на свако стално место, јер је камен потпуно срастао и крува образавана.

За производњу оних стабала — посредница, препоруцањива су најбољи писци Јену Лулевскину, Св. Катарино Халарас и још неке сорте шљави које право расту. Но ја сам употребити једну сорту кој је прсто под носом свиха чувенијег европским расадничком звану (*One of Edinburgh*) — Војвода Еднбургски од које сам имао краме резултате. Да њу изберем, дава ми је повода та околност, што су једногодишњи шљави у тадашњем расаднику Српског Полипривредног Друштва 1892 година на 33°C неводе нуде остали доста здрави.

После ове сорте изабрао сам Халарас, а све друге одбацио. Пребрао сам и Аленку која право расте, али је она омет подложна сломоточини и не расте тако велика као изабране сорте.

За ово двубогу казављење потребно је мало више труда и времена, али је и у успех осигуран. Но да би се ово избегло, требало би посејати коштице од ове две сорте шљави и отуд произвести материјал за подлогу. Поштиниче младине растећа право као свећа, сокови ће на јесен раије стати него у венарика, и воћару стоји до воље; или да их казави при земљи, или причека док не добије стабало потребно виноу, на после предузети казављење у круви.

Према овоме, препоруцање се као најестурија и најбржи начин размножавања и пренашњања свих особина које имају све врсте воћа. Зато треба сваки коме је то могуће, овај начин подизања и да прихвати. Коже је ово нијогуће, онда нека их изводи из изданка, само што те изданке треба да четне у рстали, те да се они у доброј земљи за 2—3 године ослале, па после посаде на стално место, у шљави. Производњу садница пожегача на коштица, не треба високо препоруцањивати, јер ће се дљи који се има да изстаје, савином проквашати.

*) Како-говорице добио сам од С. Драгалевића.

На крају имају да напоменем, да се и какавдеио шпане сада лако и јевтино набавити могу; 40—50 среских радвања, подириће потпуно потребу наше земље.

Светоз.

Б Е Л Е Ш К Е

Одбијање ждробаци. — Одајивачи кова често пута греше при одбијању ждробаци. Једном путу да ждробад дуго сиса, а други пут овог прерано одбијају. Не треба никада пре ждробе одбити док није четвир месеца свасло. Што год се дуго остави да сиса, утолико је ждробету боље, оно бива снажније и јаче. Пошто се ждробе одбије, ваља га добро хранити, нарочито ваља давати доста доброд овса, и онде не правити никади велику штету. Дневно треба по неколико пута хранити — најбоље пет пута. Кад се чешије нула дневно даје и кад се мана порције одмеравају, онда ждробе боље храну сисају и боље ју искористи. Осим тога при чешије храмеу ждробад не остају дуго без занимања и не навикавају се на рђаво месо.

Одбијено ждробе треба дневно да добија доста доброга ливадског сена и око 2 килограма овса. У првој години пожељана се дневна оброр овса на 3—4 килограма. Што год месо овса ждробад добија у првој години, утолико се брже развија, бива снажније и издржљивије.

Бобиле, ноје после одбијања ждробаци, још млеко луче, ваља неволнико дана изкузати, да не би наступиле болести живина.

Г Л А С Н И К

Одмиковани. — Указом Његовог Величанства Краља од 6 овог месеца одмиковани су:

Ордеиом Двоколов Белог Орла трећим редом:

Његово Преосвештенство Епископ Шабачки Димитрије, члан Угтељач Српског Пољопривредног Друштва;

Његово Преосвештенство Епископ Жички Сава почасни члан Српског Пољопривредног Друштва;

Ордеиом Тиковског Крста првим редом:

Љубомир Новковић, Министар Народне Привреде, и редован члан Српског Пољопривредног Друштва;

Лазар Р. Јоковић, комесар Народне Банке, редован члан, шнегодешњи потпредседник и члан Управе Српског Пољопривредног Друштва;

Наше Денић, Министар Грађевина, угтељач и почасни члан Српског Пољопривредног Друштва;

Милован Маринковић, Министар Финансија, почасни члан Српског Пољопривредног Друштва.

Мијанло Јовичић, трг. члан угтељач Српског Пољопривредног Друштва.

Унапређења и презентација по струзи пољопривредној. — Указом Његовог Величанства Краља од 30 марта ове године унапређеи је за ливектора друге класе одељења за Пољску Привреду и Ветеринарство у Министарству Народне Привреде *Павле Т. Тодоровић*, ливектор треће класе истог одељења и Министарства; и за секретра друге класе одељења за Пољску Привреду и Ветеринарство Министарства Народне Привреде *Илија Врмач*, секретар треће класе истог одељења и Министарства.

Указом Његовог Величанства Краља од 10 овога месеца постављени је за државног економа треће класе округа крагујевачког, *Мисирко Трубовић*, државни економ исте класе округа марањског; и за државног економа треће класе округа моравског, *Јован Марковић*, државни економ исте класе округа крагујевачког, обојица по службеној потреби.

Претиском Господина Министра Народне Привреде од 1 овога месеца постављен је за помоћника државног економа округа крагујевачког *Алџм Алџмовић*, практикант Министарства Народне Привреде.

105 Иложба цвећа, воћа и поврћа. — Од 6—11 маја ове године по новом календару приређује Цар. Краљ. Грађевинарско Друштво у Бечу своју 195. Иложбу цвећа, воћа и поврћа. Грађанари и трговци цвећа, воћем и поврћем имаће нарочите просторе у којима ће за време Иложбе продавати цвеће, воће и поврће.

О Г Л А С И

ЖИЦЕ БОДЉИКАВЕ

За ограду са 2 и 4 бодље добила је велику количину и продаје врло јевтино

ГВОЖЂАРСКА РАДЊА

Тасе Њераницића

БЕОГРАД—САВА

ТЕЛЕФОН РАДЊЕ И ПУТЕ БР. 2405

7—10

Ј А Ј А

САВСКА БАНКА У БЕОГРАДУ

купује јаја за извоз и плаћа их ценом која одговара највећим ценама страних пијаци онога дана кад Банка тражи јаја.

Банка ће свакога на захтев извештавати о цени и за све остало.

6—8

Најбоља и најзавршенија је прекалица за лозу

ПАТЕНТ „АУСТРИЈА“

(ОД ФРАЊЕ НЕХВИЈА ИЗ БЕЧА)



Иста се може употребити и за прскање пољана и поврћа, увек има на стоваришту код Српског Пољопривредног Друштва и

Браће П. Радоловића

гвођдари у Београду.

ПРВО СРПСКО И ЈЕДИНО ДОМАЋЕ ДРУШТВО
ЗА ОСИГУРАВАЊЕ
БЕОГРАДСКА ЗАДРУГА

— ОСНОВАНА 1882 ГОДИНЕ —

ОСИГУРАВА:

живот људски на више начина, као на случај смрти (доживотно), на случај доживљења, на случај доживљења и смрти, мираж деци и т. д.

Противу пожара, грома и експлозије: рзгане зграде, индустријска и занатлијска предузећа, робу покућанство и т. д.

Услови су најповољнији

Ближа обавештења даје Задруга у Београду, а у унутрашњости поштом, овлашћени агенти и поверљиви за осигурање.

Осигуранцима из унутрашњости олакшано је плаћање и тиме, што је за сваку варош олакшан бар по један поштом завод, ради пријема уплата за осигурање. И према томе, ниједан осигураник из унутрашњости није дужан слати уплате у Београд и налагати се трошковима око поштарине.

Полице за осигурање зграда противу пожара Београдске Задруге примају се као гаранција за зајмове Управе Фондова.

6-36

ПОВЛАШЋЕНА ФАБРИКА ПОЉОПРИВРЕДНИХ МАШИНА

БРАЋЕ Р. ГОЂЕВАЦА

У БЕОГРАДУ

ПРЕНОСЛИВЕ СВОЈЕ ИЗРАЂЕВИНЕ:

ПРСКАЛИЦА ЗА ПРСКАЊЕ ВИНОВЕ ЛОЗЕ

до данас најсавршенији и од стручних људи: виноградара и сивоножа, опробани систем под називом

КРАЈИНА

са знатно јефтинијом ценом него ли оне са стране дојесене, а квалитетом и својом солидном изработком никакко не уступа првима страним инвентираним фабрикатима те врсте. Коже је лакше може ове прскалице набавити преко Српског Пољопривредног Друштва које их има увек на својој стоварници у доволној количини.

3-10



ЦЕНА ОГЛАСИМА:

Малим од петих врсте једног ступца по 10 пара лин.; од осталих круних писмена по 15 пара од врсте од ступца Велик огласима од целе стране 20 динара (10 фор. а. в.) пола стране 10 лин. (5 фор.) четврт стране 3 динара (2-50 фор.)

Поред тога за свако оглашавање по 20 пара лин. државне таксе.

За оглашавање више пута 10 од его јефтиније.

Преглед 12 броја Тешака. Чланци: Сејане кукуруза (напомене у своје време). — О води за заливање. — О справљању бувацита и љубреку вида са њим. — Подметак: Правила Данске Задруге за шивоз јаја (свршетак). — Шеринг. — Путања и одговори. — Белсике. — Глазник. — Олска. — Цена олсима.

АЛЕКСАНДРА I

ТЕЖАК

ОСНОВАН 1899 ГОДИНЕ

ЗА СРБИЈУ

НА ГОДИНУ 6 ЛИСТА, НА КОЈА ГОДИНО 3 ДИ-
ТАЦИОНЕ ПОВЕЉАДЕ, ЧЛАНОВЕ СВЕХ ДРУШТВО-
ПОДУЖИХА, ОСОБ. ПИБОЈА, ПОЉЕДИХ СТА-
ВАЈЕРА, ВАКИ, ЖАВОТНИХ, ЗИМАРАНИХ
ЗАЛУТАХ И ЧУВАЈА НЕМА ДОБИЈАТИ ЛИСТ У
КОЈА ЧИНА, АКО ПИБОЈА НЕПЛАЋАТИ ГОДИНА
ЗА ЈЕКАУ ОБИШУ.

НАЈИ СРБИЈАНИ

НА ПОЛ. 3 ФРАК. ИЛИ 4 КОП. А. ФРАК. ПО
СВ. ПИБОЈИХ, ДУЖИХА И ИЛИХИХ ЧЛА-
НОВЕ КАО И СРПСКЕ ЗИМАРАНИХ ЗАЛУТАХ И
ЧИТОВИХ, ДОБИЈАТИ ЛИСТ ЗА 6 ФРАК. ИЛИ
3 КОП. А. ФРАК. КАО ГИДИНА ПИБОЈЕ ПИБОЈ-
КАЛИ И КАО И ПИБОЈАЛИ КОЈ СМОУ ДУЖИ-
ХИМА ПИБОЈА ИЛИ КИ ИЛИ С ЛИСТ СЛАТК.

ПРЕПЛАТА И РУКОПИСИ
УЗЕТИХ СЕ
СРП. ПОЉОПРИВРЕДНО ДРУШТВО
У БЕОГРАДУ
ПРЕПЛАТУ ПРИМАЈУ И СВЕ ПОШТЕ
ПО ОСНОВУ НАЈБОЉИХ РЕШЕЊА ОД АПРИЛА
1899 ГОДИНЕ N 204 ПИБОЈИХ ДРУШТВОУ
КОЈИ ПОШТА ПИБОЈАЛИ.

Цена огласања изложена је на
последњој страни.

ИЛУСТРОВАНИ ГЛАСНИК СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА

ГЛАВНИ И ОДГАЈАЛАК СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА ПИБОЈАЛИ ТИ. БР. 11. КИЈЕВИХИ ОДБОЈ: ПЛАЈА Т. ТОДОРОВИХ, А. Л. ПОПЕВИХ, ЈОВАН ЈЕКИХ, МИЉА КРЕМИХ. ОБОЈИТЕ УГРЕДИ: МЛАТИНИ М. САВИХ. СТРАНИЦА ВА. БР. 26.

БРОЈ 13. У БЕОГРАДУ, 1 МАЈА 1903 ГОДИНЕ. ГОДИНА XXXIX.

О ИЗВОЈУ ЗЕМЉЕ ЗА ДУВАН

Дувану, за његово повољно успелаше, прве су погодбе: лапа и топа земља и што сувље и топаље подебље.

Крештава и песковита земља, са што већим процентом греча, најбоља је за дуван. Са такве земље ако је положајем окренута југу, добија се најбоља и највишији лист, ради кога се дуван и гаји. Он добро успева и на највишијој крештавој земљи, само ако је добро обрађена и умерено набуђена.

Бујне приходе — думине — као и све тежке земље, — смолнице — да и теже пловаче, најбоље су за дуван. Онда је дуван на таквим земљама, какав је и лут, без лапа и икакве ароме и рђаве горје, дикае има само она својства која та чине рђавим.

Распрострањеност по целом свету те опште воде — лизуци — да и вољно и мало, старо и младо, вушко и женско цуши цигарете, за које се тражи дуван благ и виришаван, истиса је сасвим ову теорију, да за гајење дувана треба бујна земља, да за дуван треба често ивику невати, и да се сав рад на сармању земље и неговану дувана, треба да своди на то, да се од његов добије што већа количина.

Данас је произвођач дувана, том тражњом благог и мршавног дувана, нагнао, да вање воде рачуна о лаквоно, него и о количини, те мора да тражи за дуван подесну поисију земљу и да све радове, на неговану, брану, сушењу, сортирању, кадувању и репавану, своди на то, да дуван буде што ефикаснији, а по ефикасним колико га буде.

У Турској, а у местима где успева најбољи и највишији турски дуван, дувански су поља на подножју огњених планинских невади по којима стече голе стене.

Састав земљин, у тих дуванских поља, чине рушевине тих стена, што их је због времена раздробило и по подножју на неколико саката распростра'о. И докле траје нанос, од тог раздробљеног стена, дотле има и дуванских поља, на којим се дуван производи, а чим арстане нанос, престаје и производња.

Она дуванска поља, која су на подножју планинског невади, који је од чистог крачора и окренута југу, најбоља су.

То значи, уколико је раздробљено стено на дуванским пољима од чистијег крештака, углавном на њима успева ефикаснији дуван.

Таква поља, у Турској, цене више од златних мајдана, док у Србији, подобна места држе за цигарете, са којих нико ништа не приврекује.

То треба добро да знају сви пољопривредници, оних места, где је законом одобрено гајење дувана, па пре него би се који и решио, да дуван гаји, првствено види, на свој измљу, има ли и подесну земљу за дуван, па ако има, тек се онда, према величини неге, обраћа е пријављу Управи, да му потребан број струка за гајење одобри. **И.**

ЈАПАНСКИ КРАСТАВАК

Прво семе овога краставак, добио сам пре 13 година, *непосредно* из Јапана. Сејао сам га на разне начине, и увек е добран успехом, само кад сам га увек прицавао онкако преднете, за које се својим размишљама хватати и на њине невати могао. Тако нпр. треба у сваку кућу, ако се на кућине посеје, забрети по три притеке (тачке), које треба на горњем крају прикунити и свезати, а између тих притека треба увезати неколико сувих трава, које ће врћи прикножи, да се боље хватати и лакше невати може.

Овај краставак није баш у правом смислу блика *нева-лица*, као што га многи, а скоро сви, европски семениари представљају и хвале, а то једино у том циљу, да га боље и ефикасје продаду; он, истина, има дуже рањавне од наших обичних, поземних краставак, али га олет зато морамо у пољаву потпомоћи, ако га желимо ивати у омаком порасту. Не треба се, дакле, дати обманљивим хвалнамама шпекулативних осеменар, јер ако се овок краставак не да жућан материјал — гране — за невање, и ако му се у невању по припомаже приговнама врбе, остаће и он на земљи, као и све остале сорте краставак.

Сеје се у лето врбе, као и остали краставак, али му се свакојас мора одредити отворен, посеје суцпу изложак по-ложак и дати добра јака земља. Врло је добро, да се у сваку кућу дода по једна претри сасија аромат, сагаротот љубрета. Код мене је увек поравњавало до 2 1/2 метра висок и увек је обичао рађао све докле, док ивику наступиле младе ноје.

Краставак су сасија обли, валцасти, 30—35 сантиметара дугачки и врло живо зелени. Морам прицетати, да је пола балца једраја и развајенија, и да су краставак од добишеног јапанског семена били дужи, него цоле од семена, које сам сја извадио, ји да сам на тај сја увек најлепше, најугледније и најразвајеније краставаке одвајао.

Ову сорту краставаца можемо углавном више препоручити, што су плоднији — краставици у влажним годинама окупани од трулева, јер не леже на земљи.

И за јавно извођење у топлим дејима може се препоручити, јер сам ја и на тај начин с врло добрим успехом гајмо, само му треба, кад се врека почне да развија, подметнути мало органза, да плодни не надију баш на голу земљу.

А-Р Радик.

О НАСАЊИВАЊУ КОКОШИЈУ

Пошто је сада наступило време, када треба кокошке насађивати, то желимо да у кратки преглед изнесемо правила, којих се треба придржавати при овом послу, па да желимо успех постигнемо. Дза су најважнија питања, на која се при овом послу треба обратити:

1. *Кад треба отпочети са насађивањем?* и

2. *Како треба вршити насађивање?*

1. **Кад треба отпочети са насађивањем?** — Најбоље је време за насађивање месец март, април и мај. Пре месеца марта не треба вршити насађивање, јер је време тада пронашло, те млади врло лако разбује и чешће се побелевају. Нарочито ово не треба чинити онде и у овија приликама, где се има нарочитих простораја и згода, и где се младица не може наклонити нарочита пажња у погледу неге.

Но има још један разлог, да сувише рано не треба вршити насађивање, а то је тај, што се врло често дешава, да се изведена грла још исте године, с јесени, ишаре и престану да носе све до пролећа идуже година. Рано извођење живине могло би се препоручити само за оне одгајиваче, који производе живину за трговину и уграе и који имају нарочите згоде, те су у могућности да младе у сваком последу боље негују.

Но као год што насађивање, односно извођење, не треба отпочети сувише рано, исто тако не треба насађивати на сувише доцна. Ипшва, кад већине одгајивача живине, а нарочито полумошоринаца, распоредити је живинаца, да са насађивањем треба отпочети тек на 2—3 недеље пред жетву естринама, како би млади, кад дођу на свет, имали довољно хране од испалих зрна преко жетве, те на тај начин, да их одгајивање

што млаве стане. Овако је мишлења погрешно; јер у ствари хранене доцније изведених млава стаје много више, него раније изведених из зграда што раније изведена грла отпочињу да носе већ у невој години, с јесени, и тиме исплаћују не само храну и негу већ дају и извесну чисту добит; међутим, доцније изведених млава отпочињу да носе тек с пролећа идуже године и за све то време троше храну галуду. Што се, пак, касни, да је баш жетва, која младе у то време исправаје, и то је погрешно, јер млади тек тада долазе на свет, те онеу у стању да смртну принесу храну, већ се хране испашама, бубинама, правима, зеленишма идр., чета у то време има у изобилу. Тек пошто млавица одрасту за месец и више дана, могла би им вршети храна бити од користи, што значи да са извођењем треба отпочети раније. Све тога, и тога што у месецима јуну, јулу и августу, сувише висока, те врло рано учне на млада грла, јер препоручује велику жељ, те грла пију много воде и добијају јак пролив, па често и гину. Но најважнији је разлог, који нас каже да млавице не треба доцна изводити, тај, што изведена грла не принесу исте године, нити су уопште добре зиске носиле, већ пронесу тек с пролећа идуже године; сем тога, не могу да постигну ни онаква телесна развитак, као рано изведена млавица, већ остају естрија и ласта.

По себи се разуме, да одгајивачи од оваквих грла имају најмање корист јер не само што храну троше галуду више од 8—9 месеци, већ не носе у оно време, када се јаја могу најбоље продати. Међутим, ако се млавица изведу у априлу и мају, па су уз то још цорекло од раса које добро носе и јаво се развијају, ложево већ у октобру исте године рачулате на месно, дакле баш у оно време, кад су јаја сувила и кад старјаја грла, једна ишарена, престану да носе.

Пошто смо утврдили које је најпосебије време за насађивање, то да првеко сад на начин:

2. **Како треба вршити насађивање?** — Ако желимо да насађивањем постигнемо што била успех, морамо се обратити на неколико околности, од којих ће нам уперо знавати.

На првом месту треба да имамо добре и сигурне *дежење* и *молче* (молоче) и на другом *добра јаја*.

Добра јаја добијаво од здравих и снажних кокошију, код којих су и приредне особине јаке развијене. Врло се

случајно нађених — на начин и у доба, кад то Управни Одбор подрузивних одреда буде. Обвеза ова предавати јаја, сваким пут, истови и траје за једну календарску годину.

§. 5.

Не смеју се предавати јаја стара преко 7 дана; онај члан који буде преступио ове одребе, као и који би извара јаја под жетву, изваљив на се калу од 5 крупа коју му изриче Управни Одбор Задруге (Глава Уприва) и која се у повторном случају може повисити на 10 крупа. Половина ошних кашица припада Задруги „Далекој Задруги за извоз јаја“ а другу половину делова допича Подрузивна. Пришаре оне оуде од стране Главног Управе Задругине (Управног Одбора), ишариво је и без ишарете, без обзира на уговорне или погодбе чланова с Подрузивних или са спекулацијама јаја.

При ваговану чланова судских путем на владање оне кашице, извју се судски трговинак, преко напаве за општег, нападнати од оного коме су досуђени, без обзира на уредбу од 6 августа 1824 године.

§. 6.

Јаја се имају сваког дана брижљиво прибирати а за време тогаких дана летљак, има се то чинити двапут дневно. Јаја случајно нађена не морају се предавати. Могу се употребљавати као полор и свештачка јаја и јаја од својих кокошију, али би ваљало да гисади и живинарство, преко ноћ, буду неприступачна, дакле затворена.

ПОДЛИСТАК

П Р А В И Л А

За Подрузивну вр.... Данске Задруге за извоз јаја

§. 1.

Подрузи за припада саставу Данске Задруге за извоз јаја и обвезује се, да ће се управљати свагда по Правилма која буду, у извесном времену, ваљала за Задругу.

§. 2.

Чланови се примају за пријаву председнику Подрузивне. При пријави има се 50 ера за члана половити Задруги, а по 1 ери на кокош, Подрузивни.

§. 3.

Сваки члан је и без његово пријаве потчињен у свему прописима Подрузивних Правила какава су она год, или како буду доцније измењена или допуњена, на прописан начин.

§. 4.

Чланови су обавезани предавати сва јаја своје живине — извез оних за сопствену кућену потрошњу, јаја за извоз или

често грешa, што се за насавицање унимају јаја од младих и још неразвијених кокошицу. У таквих јаја јаја млади обично се излегу, јер су зачетци слаби, па за време лежења угну; али, ако се излегу, остају целог века слабувади. Због тога треба ухвати јаја од грама која нису млада од 2, ни старија од 3 године, јер у ове доба старости јаја су најразвијенија и највећи деоли оplodeна. Само код грама рано зрелих кокоше се ухватиш изузетак да се за прилод одобирају нешто млада грама. Ова грама, прикладна грама морају бити добро урањена, но ипак додеба, дају се јаја од пух хитом исплодењена и дају слабе поточе. За прикладна грама је најбоље кад имају долазно слободу и кад своју храну већим делом сами прибављају, јер се при тој јаче крећу, што воља повољно утиче на крупноћу и оplodeње јаја. Но ако смо принуђени, да прикладна грама држимо у ограниченом простору, онда је најбоље разбацити их храну по земљи и пошетасти је са плевом или сламом тако, да су непрестано заузети чепркањем. Ако се јаја на совестној заштити не могу употребити, већ се морају набавити са стране, онда треба од дотичних привацаца прибавити довољно гаранције, да су јаја добра и од здравих прикладних грама. Јаја треба да су оplodeна и да нису узвишне ситна, јер се из њих легу млади нилвици, а не смеју бити ни ситније крупна, јер таква јаја садрже обично по два кунанчета, и нису за насав. Исто тако, нису добра ни јаја неразвијеног облика. Сви овога, јаја треба да су свежега (тање) и угоднико су свежија, угоднико можемо бити сигурнији, да ће нам се подмладак извести. Јаја не смеју бити старија од 3 недеља, а она која се добијају са стране не би требала да буду старија од 14 дана. Ако јаја нису свега, већ су старија од 14, односно 21 дан, онда их треба остинати на хладно и кровајмо место за време од 24 часа да постоје, а још боље је ако се мету у влаку воду (од 35—40°С) да за то време постоје, како би се кроз поре устала влага, која је потребна за живот зачетка. Сви тога, у води се очисти од прљавштине, те науду хлади лажице кроз поре, а на овај начин уклоне се и разне бактерије са дуске, које би могле продрети у унутрашњост јајета. Овим потањавом поврати се јајина и свежина, те на тај начин омеђуни, да се млади излегу у једно исто време.

Други услов за успех при насавицању јесте добра и го-

удна лежења и одржа — квочка. Ту на прво место долазе кокоши најтање расе као Брама и Кохинна, које, ипак, по кад-кад својом тежином и неспретношћу нагуњају по нево јаје, а пригнече и по које млади, али их ипак за то време брижљиво чувају све док потпуно не одрасту. За њима долазе кокоши кинеске расе, као *Laguna* и америкашка *Палмсборок* и, најзад, кокоши домаћих сејера. Најопакије су лежице кокоши средњинске расе, као што је Игвалданска, Маиоракар. Уопште се може рећи, да су старије кокоши постојеће за лежење него младе. Ако ипак сигурни, да ће нам квочка остати на јајима до краја лежења, онда је треба најпре испробати. Ради тога насавицање је предходно на неколико старих јаја (најбоље ако имамо порцеланска), па је поклопати каквим сандуком или корвом и останисти је дан-два да лежи. Ако при подизању корне, или сандука, квочка ипак лежи, онда је можемо насидати на одабрана јаја за лежење.

Ако имамо доста јаја за насавицање, а нештап неможемо машини за лежење, онда је потребно да имамо већи број раздвојених кокошака. При тој треба све квочке насидати у једно исто време — на разлога, што су постојећи ово извољена и негована младица знатно олакшани. У тим случајевима није нам потребан ни велики број вољера, јер кад се млади изведу у једно исто време, онда једна квочка може водити све пилеће од две квочке. Ако је био слаб проценат извољена код неке квочке онда једна квочка може водити све пилеће од 3 и више ава. Међутим друге квочке могу насидати на нова јаја, или, ако веће доле да легу, могу се пустити међу остале кокошке. Ако смо пропустили на из год разлога, да насидемо све квочке у исто време, па добијемо подмладак различите старости, онда га не смејмо подводити под једну квочку јер та квочка не вршију, а он тога, старији пилаци постојећу млади при храњењу и не трпе их у другину, те они нахот изостају у порасту. Но сви ових, има и други један важан разлог, који говори у прилог тога, да квочке треба једновремено насавицати. После 6—7 дана лежења ни кожемо јаја испитати на оplodeње, па исплодењена из гиедта уклонити. Ако остале младе броја јаја под квочком, можемо их расидевати међу остале квочке, а стару квочку поново насидати. На свега овога можемо закључити, да је потребно једно-

§ 7.

Имају се склупити што чистија јаја која морају и промишљати и склупити јаја, чupati добро и од сунца, и од кише, и од хладноће.

§ 8.

Чланови имају предлажати јаја свој сопственог кокошињег стабла својој Подружници; но изрециш против све одребе има да плати плату прилут од 25 ера, у поговорном случају од 50 ера за сваку чупу јаја коју је неуредно предло Подружници, или другом коме продао.

§ 9.

Чланска листа подружничена садржавање: број, име и презиме и занимање сваког члана постоје и број члана у тој листи има бити овни листе с којим ће итемплицирати (обележавати) јаја које предлаже. Сваку измену у чланској листи, мора подружничка старешина јавити Главном Вироз Задруге.

Сваки члан добија, уз плату од 25 ера, печат од гине с призором. На печату има бити изразан број члана, као и број Подружнице, којим се мора свако јаје за испоруку, лепо и јасно, но округлом дељем крају (што) обележити.

§ 10.

Скључачи јаја смеју примати само јаја добро и здравачи чиста и која су јасно и промишљено обележена (темплицирана).

§ 11.

Одбор извољених може и неуритиш вине, испоруку јаја једнога члана а члан се може и самши испључити на Зидруге, решењем с претом већином гласова, на Главноме Скупш или решењем Управног Одбора Задруге.

§ 12.

Потребан капитал за испалу јаја члановина има се набавити зајамом; чланови Подружнице јемче солидарно за дуг. Добивена новац отуда, предаје се скључачима јаја, но дозвољено обесбеди с њихове стране.

§ 13.

При првому јаја се имају плаћати пенанма одређеним од стране подружничког Одбора. Што се добор за јаја, презо те пенс, исплаћује се члановина тек онда, пошто се прикупил према нахођењу подружничког Одбора утврђен износ, дозвољан као обртни капитал.

§ 14.

Пријавља се има чупавити подружничкоме Одбору или само тако, да обавља престоје крајем рачунско године. Чланови који иступе или коју буду искључени, нећеју полагати никакво право на капитал, Резервни Фонд или другу киновну Подружнице и морају свој штења — печат — без права на накнаду, испремело предати председнику Подружнице.

временно насвађивање од најмање 3—4 квочке. Но како се све квочке у исто време не разлегу, то лево прау, која се разлеже, насвађа на неколико старих јаја, а још боље порцеланска или од глина, на сачинати док се и друге не разлегу. Радује се, да ово чешање може трајати само неколико дана, а никакво недела.

Кад смо се снабдели са воузањаним лежилака, онда нам остаје да се још побринемо и за подесна ложшта (гнезда).

Ако хоћемо да насвађио само једну квочку, онда лево изабрати једно закључено место и на поду обградити један простор од 35—40 см. са ошпака (циглама), на на дно метнути за 2—3 см. влажну земљу, па преко тога неко сево или кратку сламу и у средини начинати једно мало удубљење, па за тим га заправити суморним цветом, како би се спречило продирање и важиожавање зарезника, а добро је и саму квочку испод крила заправити. Са овим је гнездо готово. У близнаји гнезда треба спремити чистије за храну и воду (на земљу не треба просити храну, да се нацвона не би намамљив), а подесна од гнезда направити гонале од песка, где ће се квочке гушати и чистити од јада, као га буде било. Ако влажо више квочка да насвађио, онда треба направити прсте сандуке у ширини 30—40 и у висини 40—45 см. Сандуци они затворени су са снајуг страна свих аредје. На овој страни прикује се 10 см. широка летва да јаја не би могла испадати, а остали простор покрије се са платном, које се привезује за ексер, укључивши до половине на висинам сандука. Овакве направе потребне су с тога, да квочке не би носале гнезда и лежале у једној, услед чега би јаја у другој гнезду пропала. У овако спремањим сандуцима направе се гнезда на исти начин, као што је напред споменуто, а латин се изврши насвађивање, при чега се пречепа меће под квочку 12—15 јаја. Бројно стање јаја зависи од кривине квочке и доба године кад се насвађује. При тој вреди правити, да се под квочку неће толико јаја, колико она може покрити, како јаја не би забавала.

Насађене квочке морају сваког дана излазити из гнезда на $\frac{1}{4}$ часа ради хранења, а при лепом времену могу остати ван гнезда и дуже време. Ово је од неопходне потребе, јер се на тај начин из гнезда уклања загушљив ваздух и јаја снабду чисти и свежим ваздухом. Због тога је велика грешка, што

неки живинари држе, да квочке не смеју напуштати гнезда за време лежења, ради тога им храну и све остало приносе у само гнездо. Сем проветравања, потребно је, нарочито при сушном времену, да се јаја потапају у малу воду, како би привукли у себе довољно влаге. И кокошке које леже у ливореним сандуцима морају се, такође, пуштати на гнезда за храну свакога дана, па после 15—20 минута враћати звоља у гнездо.

Храна, којом храниво квочке за време лежења, треба да буде врхата, као: овас, јечам, кукуруз и пшеница, а не сме бити зелена и мекана. Јер може преузроковати проливу квочке балотегају у гнезду (што у обичним правилима никада не чине) и упрљају јаја, да ваздух кроз поре не може да продира.

Врете лежења траје просечно 20—21 дан. Каување почиње у редовним правилима двадесетог дана, а 21 дана сви пилићи излажу на ноге. Пилићи, који и после 21 дана не излажу, значи да су слабувајли, ти пиће ни потребно пробајати на луску да лакше излажу, као што се то препоручује, јер они обично утну после неколико дана; па и ако остану живи, целог нека су крхљиви. За време извођења треба луску уклањати да се изведени млади не повреду, а они, који се изведу, да се не утну. Ако се извођење одговлачати, а извесна је број пилића већ на нољу, то их треба из гнезда узети и метнути у малу корпу или суд с вунон или перјем на какво топло место, док се и остали млади не изведу; јер ако се то не уради, квочка ће утнати из гнезда и повести изведене пилиће, а остали ће, који се каува, утнати. Кад су се сви пилићи извели, онда се с квочке извезу из одељена за лежење и однесу у нарочита одељена, где ће се дана неговати.

Рад. А. Немц.

Б Е М Е Ш К Е

Један прост начин да се за неколико минута одреди квалитет код јечма. — Ако желимо да тачно сазнамо процент квалитета код јечма за што краће време, онда треба узети 100 комада зрна и прокувати их у кључалој

§ 15.

Управни Одбор Подружнице састоји се из, неравног, нешарног броја чланова и то... а бира га Главни Скуп.

§ 16.

Задатак је подружничког Одбора брижити се за то, да се покрене прошири и што боље одржава делатност Подружнице. Међу осталим има се радити на томе, да се јаја Задруги испоручују унек у оној стању које је приписано и које се сматра као исправно. Одбор подружничких узима и откупна стукљаче јаја, као и особље потребно за отирањање послова подружничких; он их одређује награду, води извештај над њима итд.

§ 17.

Годишњи Скуп бира сваке године по два члана за репортере, који ће Годишњи Рачун, при ветека месеца јануара идуће године, ревидирати.

§ 18.

Редовни Главни Скуп има се у почетку фебруара толико благотворноме држави, да могуће представке, молбе и предлози могу бити послати Главној Управној Задруге пре 20 фебруара.

§ 19.

Подружница износиће по једног повереника на Главни Скуп Задруге.

§ 20.

На случај престанка или расурања Подружнице, нонто се измире све обавезе, ако би што претекло као ипшак, има се поделити међу чланове, еразмерно вредности јаја испоручених од њих у последној рачуничкој години.

Да су ова Правила овако решена на Главном Скупу у . . .

ИМЕНА УПРАВНОГ ОДОБОРА
ПОДРУЖНИКОГ

ПРЕДСЕДНИК ПОДРУЖНИКОГ.

води 5—7 minuta. После овог кувања можемо одмах приступити одређивању кљавости на овај начин:

Узећемо свако зрно поновско кљаву шљаци и какипрста, па претсетити водом од пања, али избе кљави, онда значи да је семе кљаво, а ако не, значи да је кљави изумрла. Овакви су резултати контролних апарата за кљавице, па се нашла да се у смену слажу.

Према овоме, ми смо у студи, да за неколико минута утврдио и одређено проценат кљавости код јечма, јон би при убављеном начину требало за тај циљ утрошити време од највише три дана.

Целокупан посао око негитивања, обавља се најлакше и најбрже овако:

Узме се једна мала миска, папуњена шпиритусом, и подметне под једну блехују чинију (вешлицу), која треба да је широка 4, а висока 5 см. У чинију се мете 100 зрна од јечма, која кљаво да испитано, те потом се прелију водом тако, да над њима буде вода свега на 1 см. Пошто је оно све испрелино, онда се отићи на лампи запали и после 2 минута вода отпочне да кључа. После 5—7 минута треба остатак неискварене воде одлучити и одмах приступити испитивању, што шта је напред наведено. Према броју неискварених кљави од зрна, можемо закључити на проценат кљавости код датогног јечма.

Кад треба одсећи код ружа оно парче дивље стабла (чапур) више напредмењеног окда? — Овако често питају почетници, још невини у калемџу, јер им се догађа, да се овај „чапур“ у више прилика у тој мери на неже сасује, да се до самог калема сасују, па онда често а калем провадне.

Ми ћемо овде навести начин, како ми то радимо, и увек с врло добрим успехом; на овај је начин сасуивање калема невоује.

Ми смо виђали, да не само љубитељи ружа, него и многи багновани од струке, знају тај обичај, да код високо калемџеног ружа остављају подучи чапур, у тој циљу, да кљав калем, кад пораста, за чапур приваже, да га метор не сломије, и онда тај чапур одсеку тек *доцудубе јесени*, кад обично спремају руже за јесење пресађивање, а овај пресеку још ноће на калем-воском ди прехају. — Ми, а на основу дугогодишњег искуства, државно и тврдимо, да је тај начин сасви неготрениа, а то с тога што се јесењи већ претјаје у стабу „шалмице“ совоа, а услед тога не може овај пресеку да зараста, то јест, не може кора више нега да се „залачи“, него се сасује и покри. Тај чапур треба, дакле, одва с прелећа, чим се шалмаљеном оне прими и разије, одсећи *бим изнад самог калема*, и онда ће пресеку прво лако зарастати услед живље наливња совоа у стабу.

Чапур се мора одсећи *отвргом ножем*, да се ни дрво не претрпа и не потрени и кора не отули, па онда се пресеку мора лепо поравнати; ваљавица није добро едан с тога, што се а дрво и мора гнече. Кад се овако и у поженуто време чапур одсеци и мало калем-воском премеа, онда се не треба наливати да ће се окде сасуити, али да ће ипаче неже штете бити.

То је сасви природно, да ће овај пресеку сигурније зарастати с пролећа, кад природа крене и совоа почну у штој хори наливати, него у друго исто време, кад совоа не наливају. Дакле, зашто чапур чак до јесењи држати, кад није неготрениа и кад се зна, да пресеку с јесени не зарастаће, него се *сасује*? С друге онег стране, ова чапур и не ваљадују лепо, а за привезивање порастаде младог калема, ако је баш вузко, можемо то стабу привремено привезати један чест прутки, једну шпичицу, и за њу привезати владар; али то се врло ретко дешава, да младар иде у страну.

И то смо виђали, да неки и не сну чапур, него га ос-

тављају онако да исприје у ново образованој крути; то баш нема никаквог смисла, а ружи изглед круни.

Још ћемо овде да напоменемо и то, да је за образовање лепше, утедниције и прилиције круне, увек боље, да се *по два окда* — баш једно прежа другозе — узмату, нажалем, а *оба окда треба*, у сваког случају, *да су од једне исте сорте ружа*, а не, као што неки чине, да узимају две сорте, да, као бјаси, лепше и авиакљивије изгледа. Врло је тешко поштрети, да две разне сорте имају поједнаки пораст, па кад на једном истој стабу, једна врта бујије, а друга слабије порашује, то, по цитареком узору и погледу — не ваљаду лепо.

Магарска влада за свидарство. — Уредништво *Тежана* сазнало је од г. Стојана Т. Јозановића, трговца из В. Градница, која је био ових дана у Магарској својим послом, да је магарска влада наредила да се воће и дрвине поред дружина вади, а на њихово место засађују дугови, и то одржали, и да сваки селак поред своје навоје оготонара за учињену штету овим дуговима, као и то да се мора брижити да их залава и све да чини да се прине и окупају.

Са оваквим мерама, разумемо да се може свидарство увипредити и у овој земљи која лежи даље на север од Србије и која је за успешне дугове навоје дозвоља вошла отаџбина.

Време је, да и наша влада, и с сви привратели привредне учине шта се може и шта треба да и од ове стране привредне дође земљи онолико користе колико јој може доћи без штете за др. стране привредне.

Г Л А С Н И К

Прелетштаји по струји пољопривредној. — Указом Његовог Величанства Краља од 15 прои. месеца, а на предлог Министра Народне Привреде, постављен је за државног економа треће класе окрг. економског, *Милутин М. Јозановић*, државни економ исте класе окрг. економског, по службеној потреби;

Прелетом Господина Министра Народне Привреде од 15 прои. месеца постављен је за државног економа треће класе за округ економског и топишачки, са седиштем у Лескову, *Вико Радоновић*, државни економ исте класе округа економског по службеној потреби.

Ковачки курсеви у Чешкој. — И Чешка, која је неода далеко одмакнула у Пољској Привреде, нема добрих знања, која би у сваког даном случају могла да оприне поковане пољопривредне машине. Да су све пољопривредне справе изложене брзо квару, ако се нама правилно не руже и не негују, познато је свакоме земљораднику. Још је већа тешкоћа, ако се справе и алате баш онда поковаре, кад је рад њима у највећем рјект, и кад нема у банији мајстора који би био спреман и изван да их оправта. Та оскудна у вичини мајсторима за брзо опоруну пољопривредних машина, овака се и у самој напредној Чешкој, јер и онако ковачи елемки несу у могућности да оприне модерне пољске машине које су честој квару изложене. Стога је Немачка Сепција Земљског Привредног Савета закључила, да се отворе *учени курсеви за ковање и пољопривредне*. На тим курсевима обухвати би се ковачи да правилно упознају најважније пољопривредне машине и да их, у случају потребе, брзо знају оправити и у испоруку стање довести, а пољопривредници добили би потребна знања у руковању и чувању свих најважнијих пољопривредних машина.

Завед ће се одржати два курса само за ковање и то у радништини Антона Лајбала и Вилеотлау код Сава, и на томе ће се курсу упознати селски ковачи са најпотребнијим приликом оправке и преправке покованих пољопривредних машина.

Ми ово напомена, јер сматрамо да је оно веома дакно, и да је код нас далеко већа потреба, да се наши земљотори обуче не само оправки покованих пољопривредних машина, ве да се усуге, и да им се дају савети, за правилну изградњу дугова, дугова, пољска и т. д. без којих се справа напредка у пољској привреди и унашање не може ни замислити.



Производња masla и увоз masla у Енглеску. — Године 1901 Енглеска је произвела око 85 милиуна килограма масла, по ова количина није ни из дана била довољна да подмири потрошњу у земљи. Стога се морало масло са стране увозити. Значајно је, да се види, колико је масла и из које Државе увезла Енглеска у 1901 години. Тако Енглеска је увезла:

	1901 године милиуна килограма масла
из Данско	75 ¹ / ₂
Француске	15 ¹ / ₂
Аустрије	15 ¹ / ₂
Холандије	15
Ревеје	13
Шведске	10
Новог Зеланда	9
Канаде	7 ¹ / ₂
Сједињених Северо-Амер. Држава	6 ¹ / ₂
Белгије	4
Немачке	1 ¹ / ₂

Свега је увезено — 173 мн. кг.

Овоме додати сопствену производњу 85

Знају, да је у години 1901 у Енглеску потрошено свега 258 милиуна килограма масла.

КЊИЖЕВНОСТ

Превара Воћа. За школе и народ, издао: *Благој Д. Тодоровић*, Управитељ Ратарске Школе. Цена 2 динара.

О овој књизи може се говорити најпре уопште и начелно, а потом поавсобно.

Свака, књига у којој се говори о корисном мењању облика оних производа које земљорадник производи, и која показује како се они производи могу лакше пренести, јузе чувати, па по томе и боље продати — корисна је и воља потребна.

Никад ни такве књиге не могу бити на одмет, шта се њима може препунити трг и кад би их и више било. Међутим, на квалитет, тових књига, у нашој књижевности и нема. И отуда је оваква књига и корисна и потребна.

Сад питајте поавсобно питање: како је ова књига одговорила тој тако осећаној потреби?

По нашем нахођењу, књига је написана јасним и лепим четрим језиком, дакле разумљиво. У њој је употребљено оно знање којим се данас најпречији народи служе, дакле је савремена. Неке производе, параћене по својој знању, износио је писац на основу на Наполеон Српског Полвопривредног Друштва где је написао на похваљу.

Говорећи о овоме делу морамо изјавити заљезбе, што се налази при принављану да је прете пожутиду попу делу, по вредност садњике. Ни о томе књижице другаче. У нас је ретко да се когод усудн издати дело о својој трговку. Ово с тога, што при томе обично заради толико дуга и неискривају изнајена, да се по том дугу не склапа да се поново књижевно славно богати.

По томе обичај рапућ унутро би писца да од мањег броја кунаца накнади тронак око штаме већон језик. И отуда доклек вада у очи нева од два динара за ово дело, али ји смо уверени да се слична књига у немачкој или француској књижевности мора још скуље плаћати и ако би тако плаћа више кунаца и попре могла једнаком ценом да се прода.

Са оскудице простора у овоме листу, не можемо у појединости удавити: али на томе путу само можемо казати да је у тој књизи толико добродо да би желети било, кад јој је писац Управитељ Школе Полвопривредне, да он сие око изводи на делу, да ученицима покаже, у у засобним крајем курсевима учтељаниа, учтељанима на и другом језиком подмодлу, па коме текзи хранише људи, нарочито дете, да тукушим говтељем оне хране учине, да се потинује, јединице, на редко бих и питиоцим храном отпочне хранити виш народ, који се

сада доста једнострано хране, те почиње у мношине погледу то да нештапа у раду.

Снима, који какове замерке имају, остаје широко поље да писанима то доставе уредницима, а извесно би и писац с благодарношћу прихвати сваку објективну примедбу, те да ово дело у каквине повох издату остави још боље.

ДОПИСИ

Из Ланова, о раздавању семена свилоубога, краљу, го-лубачкој књи и предавању држ. економи. — Пут нас је довео у Ланово на дан 20 априла, и пошто смо разгледали живинарник Српског Полвопривредног Друштва у Роготу, одоше и у Свизару где се одгајивачима раздавало семе свилазног буба: а затим и у село Ланово, где је 21 овог месеца држко предавање државни економ.

Овде је семе раздавано насланицима који су га разносили у округ моравски и део кртинскаког, затим у округ нишки крајски и др. А, сем тога, раздаје се и сивачке одгајивачи који давали и непосредно сам односи семе, нарочито из Ланова и околних Брана.

Прошле године како смо сањали, само Ланово ушло је око 500 кутија семена и предаће межура за прево 8 хиљада дина. Брава и ако је његово мања општина, ипак је ушло прево поповне тога броја кутија и око 3000 динара за межурне одвела.

Нарочито нам је било мило кад смо видели жене и децу да се машају овога посла а божне и од људи чули смо толико прилично повољне речи. Једна рече: Бог да прости ко то заведе. Да примих лане 13 блина за межуре, кунах добру прву и платих порезу три повета, те убох међу људе. Други рече како сад редовно плаћа порезу од новца за продате межуре.

Ово што увек може наступити без наше воље и прево откљаница, штета елементарна, израз, сила, нестимича и град, то је већ отпочело своје коло. И како докопајемо од својих пријатеља, једна ваљна зарада, она коју имамо од шљана, уманје се ове године. Многи се томе тиме што за штету отуда, воле, да ће накнадити тиме што оне шљанима које одрже. Не се треба смењати с ума да они полвопривредници којима израз ваље на шљавар обично не утронасти само потскојку шљаву, по где ваље утронасти сам шљавар. И тај домаћин не може ту штету накнадити тиме што ће негде немо и за мању количину добити већу цену. Сваки зна само за своју штету и о њој води рачуна.

Отуда нама дулност да унаведем претом на све оно чине се може таква штета ублажити и ма чине накнадити. Овај мах и овом приликом узакљено на Свиларство, коме је сада време, и које би као прва пара, за кратко време ради брз доведемо мога да накнади ову штету коју су нама земљорадници претрпели отуда што им је израз шљана упротрочено.

Истина, мраз је мостинича и дуга дохватио и прве по листице општемо, али је то ређе било, и лист се брзо развије из оних пунопака који се исеу биш развили, на се чак и из нових пунопака неће ниједно задржити.

Ми ћемо имати прилике, да други пут савршено нажну наших земљорадника на друге поазе које са полвопривредом и изадром у већој ступи. Овој приликом непа је поновито, како и сем мрза овде чуно за појау гоубачкоме муте и не мажу штету коју је по околним чинила.

И та штета за овај мах мора се накнадити колико толико гајеним свилоубога.

А да не би за овај мах износешем неких водотака о користи свилоубога изгледало, као да то нарочито сад конструјене, нека нам је доуношених навести о томе око неколико речи из *Нових Новина* Бр. 171 од 13 јула пр. год. у нарочитом чланку под насловом: *важност свилоубога као полвопривредне гране.*

„Мује се славои како и ова грана не ретина и како би је требало напустити и латити се другега дела, који ће дати

⁹ Не можемо пропустити ни то да нам је овок крајем овог попису јавно је ошвако да се га гоубачка муту рејна али из једног старог маха у Роготу, и да је интересно изнати да ли се још и сада негде у облику реја, постоје теј стари мах жезабе.

ke koristi. No, kad to govore, oni ne znaju da naš narod opet materijalno i da je svake godine sve više beskućnika i obnava koja idu pravcu nađivčarstva. Nema gmo na umu imaju, koliko se imala nekretna i kretna prodaja za porezu, pa će im ovdje biti sve jasno. Toliko je sirotinje sada namozeno da koštae sada dobiti nađivčara no 1'20—2'000, a ženepo od 9'00—1'000, da jom i iz onih krajeva, koji su pređe biala bogati i čuvani sa svojih plodnih polja, dobre stoke, poľnaka i t. d. Baloena astina, ali se ona u duhi priznati mora, i ovo lazo treba što pre lečiti.

— Niže zn bolje, da ova sirotinva pripranj ovu granu pripremit i razvije je tako, da od nje vidi velike koristi, te da ne pada na teret ošitnih narod onog alexudog komadnja хлеба, na koje se ne moze ni kivetni ni mreti. Da se ima koristi do-kačeno i računom. Vreme gajenja buba do skidaња чаура, траје 6 недља. Nepocheta, do polovine хрaњeња, нема тешког рада, jer су бубе још мале и треба им врло мало хрaњe, док ише пак се шине, а најглавније је дркати ред за последњих 10 дана до пред саживање. Од 10 грама семена при средње гајењу, може одговити да добије 40 динара, по свака кућа може да одгаји до 20 грама, што чини 80 динара. Узмемо сада, пошео једно одрасло женско чељадe може да засади у нађици. Нађица је за женскице за време гајења сивлесне буба 9'80 дин., дакле до засади 80 дин. треба јој да ради 100 дана. Kad се сада гзне у рачун, колико има живих и правитних дана у ових сто дана, онда изаиди, да ће оно требати још 20 дана па да засади предку суму новаца. Хрaњeћи пак сивлесну бубу, она ће бити одморна и у сувоти, нарочито пак ако има дуђовог лишца у близини, и сваки ће јој се дан хватати нађица, без каје 1'80 дин. После тога треба узети у рачун и ту околност, што се да гајење сивл. бубе може употребити и лоша радна сила, која није за друге теже радове употребљива, као: мала деца, жене које имају одојчад и старе жене и жуди.

— Но како је ова радња код нас још у почетку, то многи одгајивци узму и мање испод ове суме, а тек подознава да се може користити горави рачуном. Није далеко време, када ће одгајивци, док се навикну гајењу, добити од 10 гр. семена (кућно) 50 дин. и тада ће свака кућа која гаји само 20 грама добити преко 100 динара а за кратко време од 6 недља. У тој би ствари, по досад раздвљеној количини семена, народу испадло годишње на чисто по 1.000.000 динара.

— Због тако лепо користи коју нам даје свилодеље, не треба му привредну грану напустити, но нарочито треба све чинити те да се ова развије до свога савршенства. Угарска у врло време по овој грани изагла је де-монити, али, то био није смислао, она је шла и даље, и сад она од ње има великог прихода; учешћима Угарска гаји свило-бубе такође у великим количинама.

— Но да би се ова привредна грана потпуно развила, није довољно само да се разда народу што већа количина семена сивлесне бубе, него треба се постарати да се има соразмерно време семену и довољна количина дуђовог лишца. Једно без другог никакo не може остати. Треба садити што више дуђових садница, треба сваки појединцад за у своје дворшћу има време простору бар понеколико дуђова, који ил још могу послужити и за хрaњeње живине и сивла; ошитни би требало да оде по дртовинама, да подижу нарочито дуђуре и то у виду позустабља, шивени као виноград и шибљак, у којима би се брадо лишће под надзором ошитниког чувара. По највише би врати у томе допринети свештеници и учитељи, а нарочито последњи. Они су дужни уредити школски врт за лотку јајна и врт од тога сивлаи такав врт треба да је ограђен живим плотом од дуђових садница; поред тога, они треба у сваком дворшћу да засаде по неколико дуђова, ако пре тога није било.

— Kad би било воље и устаоштва те се засадило што већи број дуђових садница, могао би се пошети годнишњи од свило-деља и ви 2.000.000 динара која суна није тако мала од ове привредне гране, а пала би баш у доба кад је најзужније, и кад се ствара на један од пољских усева. Са доштиним пољем и то доба, сиrotинва подишће најзужније потребе, а пошеки и порезу плаћају, и ако има ширељења да се на хеурне не сме удрати забрава било за порезу било за какве друге дугове*.

— Српски економ изабрао је тај дан те је говорио о Силарштву и чувању винограда прекањем противу Героноспор.

— Није ли било видети како председник општине г. Ђуба Р. Јовановић, и сам Економ, устаљено свања луде на тај збор

и нема сумње томе се има благодарити што их је било зреко 300 па екуну од којих је добар део веома важливо проирањо сваку реч државног економи.

О Г Л А С И

ЖИЦЕ БОДЉИНАВЕ

За ограду са 2 и 4 бодље добила је велику количину и продаје врло јевтино

ГВОЖЂАРСКА РАДЊА

Тасе Јеранчића

БЕОГРАД—САВА

(ТЕЛЕФОН РАДЊЕ И КУКЕ БР. 249)

8—10

Ј А Ј А

САВСКА БАНКА У БЕОГРАДУ

куње јаја за извоз и плаћа их ценом која одговара највећим ценама страних пијаца онога дана кад Банка тражи јаја.

Банка ће свакога на захтев извештавати о цени и на све остало.

7—8

Најбоља и најсавршенија је прекалица за лозу

ПАТЕНТ „АУСТРИЈА“

(ОД ФРАЊЕ НЕХВИЛА ИЗ БЕЧА)



Иста се може употребити и за прекање воћана и поврња, увек има у стоваршћу код Српског Полгошторедног Друштва ил

Браће П. Радојловића

гвођара у Београду.

ПРВО СРПСКО И ЈЕДИНО ДОМАЋЕ ДРУШТВО
ЗА ОСИГУРАВАЊЕ
БЕОГРАДСКА ЗАДРУГА

— ОСНОВАЧА 1882 ГОДИНЕ —

ОСИГУРАВА:

живот људски на више начина, као на случај смрти (доживотно), на случај доживљења, на случај доживљења и смрти, мраз деци и т. д.

Противу пожара, грома и експлозије: ратне зграде, индустријска и занатлијска предузећа, робу покућанство и т. д.

Услови су најповољнији

Банка обавештења даје Задруга у Београду, а у унутрашњости повчани заводи, овлашћени агенти и повереници за осигурање.

Осигуранцима из унутрашњости олакшино је плаћање и толико, што је за сваку варијанту олакшења бар по један повчани завод, ради примања уплата за осигурање. И према томе, ниједан осигураник из унутрашњости није дужан слати уплату у Београд и плаћати се третиновима око поштарине.

Полици за осигурање зграда противу пожара Београдске Задруге примају се као гаранција за зајмове Управе Фондова. 7—36

ПОВЛАШЋЕНА ФАБРИКА ПОЉОПРИВРЕДНИХ МАШИНА

БРАЋЕ Р. ГОЂЕВАЦА

У БЕОГРАДУ

ПРЕПОРУЧЕ СВОЈЕ ИЗРАЂЕНИ:

ПРСКАЛИЦА ЗА ПРСКАЊЕ ВИНОВЕ ЛОЗЕ

до данас најсавршенији и од стручних људи: виноградара и економ, опробани систем под називом

КРАЈИНА

са знатно јефтинијом ценом него ли оне са стране донесене, а квалитетом и својом солидном изградњом никако не уступа врли страним патентованим фабрицима те врсте. Кома је лакше може ове прскалице набавити преко Српског Пољопривредног Друштва које их има увек на својој стоварници у доволној количини. 4—10



ЦЕНА ОГЛАСИМА:

Мањем од петит врсте једног ступца по 10 пара дан; од осталих крупних писмена по 15 пара од врсте од ступца

Већим огласима од целе стране 20 динара (10 еор. а. в.) пола стране 10 дина. (5 еор.) четврт стране 3 динара (2-50 еор.)

Поред тога за свако оглашавање по 20 пара дан. државне таксе.

За оглашавање више пута 10 од сто јефтиније.

Преглед 13 броја Тежакв. Члкови: О избору земље за дуван. — Јапански крајевод. — О насађивању кокосана. — Подстилак: Правилн За Падругину бр... Данске Задруге за извоз јаја. — Велике. — Гласник. — Ближњост. — Допис. — Огласи. — Цена огласима.

ИЗДАВАЈЕ ДЕСЕТОДНЕВНО
1, 10 и 30 СВАКОГ МЕСЕЦА

ПОД МОЉНОМ ЗАШТИТОМ ЊЕГОВОГ ВЕЛИЧАНСТВА КРАЉА

АЛЕКСАНДРА I

ТЕЖАК

ОСНОВАН 1869 ГОДИНЕ

ЦЕНА ДИСТУ

ЗА СРБИЈУ

КА ГОДИНЕ 6 ДИО. НА ВОДА СОДИМЕ 3 ДИО
ЧЛАНОВ ПОМАТАМЕ. ЧЛАНОВ СМТ ДРЕВТЕ,
ПОДРЖИМА. ОПОШ. ЗИМА. КОДИМЕ СТАЛ
КАРА. ТАКО. ЧЛАНОВИ. ПЕРИОДИЧНИ
САДРЖИ И ЧЛАНК БИМА. ДОДАТАК
НА ВОДА КИНО. АКО ПОМОЖЕ ВРЕТЛАТУ ПИНАТО
ЗА ХКАЛ ГОДИНЕ.

ЗА СРБИЈУ

НА ГОД. 3 ЕРАП. ИЛИ 4 СОР. А. ЕРЕП. ПО
СРЕ. КОДИМЕ. ДУТОВА. И ВАРКОМ ЧЛАН
КОДИ. КАО И СРЕДНЕ ПЕРИОДА. САДРЖИ И
ВРЕТНИЦИ. ДОДАТАК ДИСТ. ЗА 6 СР. КИО
3 СОР. А. ЕРЕП. КАД ПИНАТО ВОДИМЕ ВРЕТ
ЛАТУ И КАД СР ВРЕТЛАТУ ВОД СМТ ДУТ
КОВА. ЕРЕП. КОГА НА СМ СР ДИСТ САДРЖ.

ПРЕТПЛАТА И РУКОПИСИ
ПРЕТПЛАТА
СРП. ПОДОПРИРЕДНОГ ДРУШТВО
У БЕОГРАДУ

НА ОСНОВУ ИЗЈАВНОГ РЕШЕЊА ОД АПРИЛА
1869 ГОДИНЕ У 204 КОДИМЕ ДРУШТВОНОГ
ПОШ. ПИНАТ. ИСАКОВАТО.

Цена огласила изложена је на
последњој страни.

ИЛУСТРОВАНИ ГЛАСНИК СРПСКОГ ПОДОПРИРЕДНОГ ДРУШТВА

ГЛАСНИК И ИСАКОВАТО СРПСКО ПОДОПРИРЕДНО ДРУШТВО ПЕТАКОВА ПЛ. БР. 11.	ИЗДАВАЈЕТЕ ОДОБО: ПАЈА Т. ТОДОРОВИЋ, А. А. ПОСРЕБИЋ, ЈОВАН ЈЕКИЋ, КОДИКА КРЕМИЋ.	ОДОБОРОМ УРЕДНИКА М И В У Т И Н И М. С. В И Ћ. СТРАНИКА ПЛ. БР. 26.
БРОЈ 14.	У БЕОГРАДУ, 10 МАЈА 1903 ГОДИНЕ.	ГОДИНА XXXIV.

О ИЗБОРУ ПОЛОЖАЈА МЕСТА ЗА ГАЈЕЊЕ ДУВАНА

Место, на коме хоћемо да садимо дуван, треба да је суво; највиша влада успорана му сазревање, на још, ако се деси, да преко лета више дана вада киша, онда посађеном дувану на влажном месту, све докне зиме ушлењени су и пронаше, неструл.

За дуван најбоља су положаји: брдовита места окрелута југу.

Долине и ниска места, где се често јављају магле, влакна су и несу за дуван, док на сваком другом месту у Србији, ако је закоњено од јаких ветрова, успева дуван, само што му за сазревање треба више дана, где је летња топлота виша, а мање дана, на местима где је летња топлота мања.

Општина чиновни у свим местима, где је данас законом одобрено гајење дувана, утврђено је: да дувану за његово развијање и сазревање од расађивања на до бербе треба времена и то:

У Алексинцу	до	68	дана
„ Кљдвоу	„	69	„
„ Крушевцу	„	77	„
„ Сумацу (окр. крушев.)	„	88	„
„ Б. Банати	„	98	„
„ Врању	„	111	„

Кто, то су то разлике, што је у неком месту мања а у неком мања летња топлота.

Ако на ивици кишау немамо другог положаја за дуван, сви ниски и влакне од петрова закоњене долине и ветровитог брда, на и под таквим околностима, хоћемо да садимо дуван, онда је боља киша ветровита, ма која страна брда, него ниска и влакна долина, на макар да је од ветрова закоњена.

Преко топе, у Србији, на свим положајима, хоже да успева дуван, сем влакних и магловитих ивица и јаким ветру закоњених места; но за успевање ефикасн дувана, као што их има у Турској, барањено места најбоља међу најбољих а то су: ста, топа, брдовита, од ветрова закоњена и целог дана свету изложена.

На тим првијеним положајима, где сунчани зраци, по цео дан посеђени дуван загревају, много ће раније узрети, има ће у себи особине турских дувана, а то је, биће благ и мирислав а дувани са таквим особинама много се траже и скупо плаћају на свим светским најпацама. Ц.

„Вудимка“ није „Сенабија“ — ни ти је „Сенабија“ „Вудимка“

Још ће протећи много времена, да дођемо до стално утврђеног ивицаца наших народа. На, и код других, давне напредних народа, није другаче било.

Ми знамо нека ивица од јабучк, крушка, шљива и другог воћа, која су од народа у појединим крајевима утврђена, г.ј. онако, како народ или поједине врсте и у Србији и у Војводини, и у Трojeдиници итд., назива. У том случају ивица је утврђен, кад једну ивицу месту орсту зове тако и тако народ тоште, као на пример *јабучке*: Колачарку, Петропачу, Зуквару, Булабачу, Тетову итд.; или *крушке*: Карањаку, Медицину, Аранцу, Водевацу итд.; или *шљиве*: Машару (целачу), Бардалајку, Зерделајку, Веломлаву итд. итд. Као што рекос, та су ивица утврђена у свима српским крајевима, и она су *неароматизована*; ниш их нико хоће, ниш све пронашлово именути и други ивицом назвати. Кад Србин из Краљевине каже Србину из Војводине, или Трojeдине, *„Јабучка Колачарка“*, они се разуму; они знају која је и каква је та јабучка. Али и сви народ хоће понекад и свако пронашлово да прекрети по неку јабучку, крушку и др., само му кад вадаше на памет, или како му се кад допадне, или то чини само из незнања, или кад прво име не хоже да погоди, и онда, обично, дотично поће именути по боји, или по укусу, или по времену сазревања. Тако народ зове *„Шарезином“* или *„Шарајом“* више прутастих јабучка; код нека је свика салатка јабучка *„Слаткаја“*, ивица *„Киселича“* код нека је *„Јасеника“* или *„Зимска“*, *„Зимаја“* свика јесења или ивица јабучка, којој друго, прво име, не зна. Тако исто ише *„Крелица“* игра улогу код више и стивјих и средњих шарених јабучка, док је *„арава“* *„Крелица“* *„крушка“* јабучка, који се поглавно на Мањеву и околи нека налази. *„Попадијом“* зове народ *„више шарених јабучка“*, а *„арава“* је *„Попадија“* свиким *једнобојна*, као кри вршена, средња јабучка итд. Такии, и ивица најдобри пошењани називи, не могу се при упознавању воћа ни усвојити, ни одобрити, ниш нам могу они послужити као основа за правилно упознавање воћа.

Али, што наш народ није с ивицама научено, није му ни замишати, јер се код нас на утврђивању номенклатуре (ивица) није ништа ни радило, као што је то рађено код других напредних народа, код којих је на споразумним зборовима, конгресима и т. д., сваком воћу име утврђено да се по

мена, i они данас, кад некои воше ижевују, они та под тим именов добро познају, они се нећуособно потпунице разлику. Боже здравца, биће тако и код нас.

Ја сам спремно у прилог томе један рад о познавању нашега воша, које је и у природни бојама и наслишано и вај рад, на којем сам више од 35 година пробавао воша би бити почетак на утврђивању нашег српског ивешака, воша српског воша.

Народ има још и овај, личан неопрацдан појам о јабуку неке сорте: код њега рабају *дво орсте* јабука на једном месту *древцу*. Тако верује и један наш умашени старина и добар довањак и вошар (свештеник) ово: „*Док је младо дрво — вели — рабају „Будимке“, а кад остане, рабају „Сенабије*.“ А видим и из чланка „*Јабук сеје воше*“, штампаног у 8 броју „Тезака“ од 19 марта ове године од госп. Драгашевића, да и он сматра „Будимку“ и „Сенабију“ за једно исто; што ми је прво чудновато, кад сам ја лично уверен, да г. Драгашевић добро зна и познаје **праву** „Будимку“, коју сам ви још у шездесетих годинама прошлота века баш ја лично донео. Али, давао је то и било, на које бити да је и заборавао.

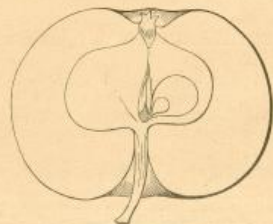
То ми све баш и даде повода да ово напишем, и да *првао* иже и једној и другој јабуци прикажем, и да у потврду тога, и поше различне особине једне и друге јабуке опишем. *Ја их приказујем на дугогодишњем искуственом и уверљивом, а никако не чиним то на памет.* Јер ја, прикључујући и болешти ивеша разних воша по српским крајевима у којима сам становао, или кроз која сам пролазио, ја сам *увидао само имена овога краја, где сам дотичнога воша у старијим дрвима највише налазио, или ми је као таквоо приказано било, где је, дакле, највероватније, да се ова или она врста од старијих налази и тако и тако воше, и да је на тај начин искључена могућност, да је ивешто воше од скоријашњег времена у неко место пренесено и ту другим, променљивим именом прекрштено.* То и таково воше, ја сам слао стварији вошарски другиница, код којих је поменута свага болеш и племенитијег европског воша на ваљовни контрескама усвојена и стално утврђена, да од њих „помолашко“ иже добијем, и онда, ја *нисам могло покрешти*, кад сам од ивештог српског воша, сазнао и „помолашко“ иже. То ми је баш

и била чврста основа за сазнавање дотичне сорте. Само би *променљива* могла бити други, на пример: у месту „Болчарика“, да се иже „Погачарка“ (у Војводини), или „Погачина“, и „Погачица“ (у Славонији) итн.

Преза своју нареду ижевољно, да прећеш сад на иже „Будимке“ и „Сенабије“, да читаоци иже ваљовне биће нећуособне разлике:

Б У Д И М К А

Помолашко јој је име: Weisser Winter Tafel-Apfel. — *Ово прва* „Будимке“ иже у Ратарској Школи у Краљеву, где сам ју ја 1895 године из Славоније донео, а одатле се разижевољно у околини; нарочито *асил* ижевољно издана су на ваљовима Жичке Пољопривредне Подружнице господо Коца Буварош свештеник из Дедојевац, и Стеван Поповић свештеник из Врдаца. Господин Бранишав Обрадовић учитељ, такођер је са своје стране чинио, да се ова ижева сорта јабука што ижеши распростраје, где је као учитељ бивао.



Преза „Будимке“

По облику је „Будимка“ од ваљовити јабуки; најшира је по средини, или у другој половини према петелу, око које се плод лепо заокруглаје и свиди. По ижеи је ижед ребраст и онда око ваљаше израсте 5 трибича. Предложена слика показује преза „Будимке“ оспреде крушине, јер их иже и крушних.

ПОДЛИСТАК

СЕДНИ МЕЂУНАРОДНИ ПОЉОПРИВРЕДНИ КОНГРЕС У РИМУ

Међународни Пољопривредни Конгрес отворен је у Риму 31 марта ове године са великим свечаностима, у присуству Талијанског Краља и Краљеве, уз учешће великог броја чланова са стране, нарочито из Француске, Португалске, Немачке, Грције Угарске, Румуније, Кине и два представника Србије. Овај Конгрес седни на реду, већ је остало наредне трогове свога рада, и бацио доста освена на спрешну ижеву будућег рада на новим Конгресима ижећих година.

Не може ни бити другаче, кад се за један посао тако ваљан по себи, лаузују угледни синови толиких народа. И зар иже тако, кад је оснивала ових међународних Пољопривредних Конгреса г. Мелин био председник Министарства француског, а пре тога Министар Привреде, међутом у овиом Конгресу и ижећим екскурзијама, он је пришло ижевијезе воше, и иже то иже уместо речено, кад се на овиом Конгресу толико залагао Маријан Камеди бивши Министар Иностранств, Језа у Италији, а на иже и садашњи Министар Привреде у Италији Бачеши и ижеви дотих тако чувени и некои угледни људи. Један од најистакнутијих ижевијеза у Италији, народни посланик и „ижећих рада“ Ђузепе Пончиело, иже сам годиније провајати на својим иже-

ижема у Черињоли и околини по 150.000 ектогарија ижеви, пришло је најваљавег учешћа у раду ижевог Конгреса и ижевало читаву литературу да ижево освети рад свога ижеви и своје околине, и помоћи ижевог Конгреса да отуда донесе не само ижевијезе усмено левог и богатог дожева, по и корисних ижевстава на својој грани ижевијезе којеца, по на ижеви ижевог и ижево србеговог Ларошњоком джево од Дудовила у огромним размерима гаја.

Да би се под огромног броја чланова Конгреса и стружика ижевог разижевијезе даишевијезе пољопривреде, да крушко време што ишево од ижевијезе задатка србегово, поделно је овај Конгрес рад у десет одељена, на овај начин:

У *првом одељему*: ижевијеза су ижевија народно-ижевијеза која се ижевијезе ижевијезе, о кредиту, тежакими задатцима, каижевијезе, осигурава и међународној трговини;

У *другом одељему*: ижевија пољопривреда;

У *трећем одељему*: ратарство (ижевија науку у пољопривреди, ижевија пољопривреде и ижевија ижевија);

У *четвртом одељему*: стојачство и средње ижевијезе (ижевијезе, ижевијезе, ижевијезе и т. д.);

У *петом одељему*: пољопривредно грађевинарство (ижевијеза ижевијеза, ижевијеза ижевијеза итн.);

У *шестом одељему*: посебно културе и средње ижевијезе (ижевијезе, ижевијезе итн.);

У *седмом одељему*: о борби против ижевијеза, ижевијеза, ижевијеза и ижевијеза ижевијеза ижевијеза;

У *осмом одељему*: ижевијезе.

Чашница је затворена, у које су ластича ситно прздрана и друго времена зелени. Дупља је прилично дубока и често ситнија брадвичаста оштра.

Петељка је обично 1—2', савијена дугачка; дужа је овде, кад је у подубој дупли, а краћа је, кад и нема дупље, него се шљак на израслој пшци, која дупљу замењује, а тај пунак остаје зелен већином и овде, кад ипаче нема јабучка жутице. Са овим пшцом снабдевени плодови, губе у неколико од своје правилне округлости. Дупља је, нарочито кад је дубља, тругласта, па као жута и чиста као и остала вршњава, или је рђава.

Лубека је код зелних плодова врло танка, жрвени, глатка као белој посков обилена, па или је савија једнобоја, или је с пријом врло нежно заруменована; али бива, да код неких плодова лубека слабо руменава и за време зелена. Код плодова лубека положе, овде ни се дужи ноже да сгушти као са шпане. Тањинах су врло ретке, ситне, бело, у румену заштитије.

Месо је као сунг бело, сочно, у дужем лежану ситнао, омишто и врло пријатно жривљава; жривне набавиу (једно нарочно ноже). Штога воли, да се киселина у дужем лежану губа; ја то не могу рећи, јер ево ја имао још и данас (2 април) нешто добро очуваних кокади, који су потпуно задржали ову врло пријатну киселину.

Кубица (семенште) се не налази у врдини, него је неводе само петља; Келијане су затворене, често празне, изнутра глатке.

Ово Митри-дана ноже за остава да се боре; што дужи на дрвету остане, дужи воде и да се одржи, а лепо ртком убране и неводрене, на сувом месту остављене јабуче, трају ево код мене у подрку, до месеца априла. Према томе, као и врећа стајани непрених особинама, ово је *праредна јабучка првог реда*, коју треба у што већој обиму разишковиати, тни јер, што она у свакој земљи врло добро успева и раба. — Дво врло крешно порашује у лепо сведну круну.

Сенабија

Познатио јој је име: Kleiner Fächerföbel.

Има највише има код нас у водничком округу, а местично је има и у другим крајевима.

У *дешном одласку*: рибарство и култура вола.

У *дешном одласку*: виноделство.

Рад ових одласка је тако обилат и плодан да би било грешно ако поволнопријатељ у Србији не би што ближе о њему дошао на Гемско, који је имао највише своје ступе. Некима нама није могуће, дод устаница толиких поља са тако длаком што се и тако многоверног рада, да све оно досељено у Гемско што се на Конгресу радило, а то с тага што би требало да се организационо, програма, реферата и савештања која су пре отварања Конгреса петалана у две добеде кинге жузети Земка за две године. Није нам зато ни надести било онога што је ваљало. Зато смо одлучили да закључимо оште себине пласемо у некој воли, а од детаљног рада у неким појединим одласцима, ипачеко према прици, и код је чему време и то смо по обичају, колико нам кад простор иста допуну. Међутим, ми ћемо се свјатити на размисавање да ошма, који се ближе о коме питању питајемо, нарочито достаљиво потребића обавештења, путем писма, или у рубрици питања и одговори, те је с се стране показало, колико сам се у другом издацима свету ради, а што и нама у Србији у дашој прилици може од користи бити.

По пре тога ипачеко овде неколико мисли на реферата двојне референца по једној страни ириридој којој је Италија евојко вистада највећи центар — а то је свиларство.

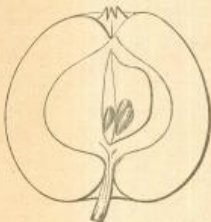
То чинио још у овие броју нарочито с тога, да се за време ошине кад се свилење бубе гаје ситно мисли тањинах, заслужних дуја и ошомојко наше поволнопријатељне и друге одјачиваче која, руповишнем дубаву и истражиошу у ошине послу, стварају

„Сенабија је већ *круглосто обила*; најшира је у овој половини прена петљава, док се прена чашница од повоине посегнито сужава и правило свода. Приложена слика ју показује у пресеку, оредве крупоће.

Чашница је, као и у „Будинке“, затворена, али је шири и дубља; лиске су дубље зрешаре него у „Будинке“ и оне се дуго зелени и налазе су. Петељка је кратка у чистој, зеленој дупли.

Али кад долази *битна* разлика између „Будинке“ и „Сенабије“:

И у „Сенабије“ је *луска* глатка, чашка и светла, али је јест на дрвету *закљачена*. Основна је боја *воската*, *отворено жуто*, *лених* *пренима* обилена, у којо се *пренима* *налазе* *запашитије*, *прениридале*, *кратке* *пшце*; *засеним* *плодова* *су* *само* *пренима* *пренима*. *По том* *чашници* *пресеку* *су* *жути* *веним* *осветичи* *тањинах*, *које* *баш* „Сенабије“ и *карактерни*.



Пресеку „Сенабије“

Месо је бело као и у „Будинке“, али је *савишатије* и није тако сочно, — *слатко* је, док је у „Будинке“ *накисело*; и *мирис* је другачи.

Кубица је *на* *дугачко* *ошржана*; *Келијане* *су* *код* *затворене*, *код* *оште* *отворене*, у којима се *повише* *семена* *налазе* док у „Будинке“ *наме* *семена* *има*, а *неке* *су* *вељичине* *и* *празне*.

„Сенабија“ *сазрева* у јулу — августу, а *лепо* *ртком* *убрана* и *на* *сувом*, *хладном* *месту* *чувана*, *држи* *се*, *врема* *тово*

себа и својој земљи носе изворе зараде, који су нам као младом држави за много што-шта веома потребни, а који и привредницима у земљи обезбеђују извесан не мали доходак и овде, кад друге гране привреде, заневере.

Тито *Александр Маркови* директор *журнала Industria Serbia* у Турину *наводи* у своје *реферату* *ово* *имам*:

„Међу *Поволнопријатељ* *Индустријом*, *једна* *од* *најважнијих* *је* *без* *спора*, *свиларство*, *које* *нам* *је* *оште* *стари* *стања* *приворичувано* *из* *доба* *славе* *и* *богата*.“

„Нема *сумње* *кад* *се* *изводи* *по* *савету* *патки* *и* *нажално* *она* *додосе* *лепо* *благостање*.“

„Наука и *практика*, и *аво* *су* *многе* *појмове* *чистити*, *изјид* *још* *мног* *до* *објаше* *и* *проче*. *Наведи* *тих* *многих* *питања* *научника* *и* *специјалиста* *лубељача* *поштувања* *се* *на* *једнообразној* *маси* *и* *правилно* *развијеним* *мехурима*, *што* *захтевају* *филирт* *и* *што* *има* *треба* *да* *би* *добили* *силу* *једнообразну* *и* *по* *захтевима* *индустрије*.“

„У *поглавју* *једног* *и* *другог* *предлагања* *је* *да* *ошобин* *заводе* *обратне* *најбо* *на* *расе* *силобу* *и* *ушривања* *шту* *добави*. *Ти* *заводи* *и* *кад* *постоје* *и* *раде* *од* *свиларству*. *Тако* *Стањина* *свиларска* *у* *Падони*, *у* *Тренику* *у* *Устци* *и* *Лабораторија* *за* *пронашање* *силне* *у* *Дрину* *у* *Францувој*. *Само* *би* *им* *ваљало* *да* *досељиво* *утврде* *илан* *за* *рад* *у* *јединашћу* *научна* *да* *ушривања*.“

„И *настану* *свиларску* *не* *треба* *из* *вида* *вештаства*, *јер* *и* *инвентни* *рукама* *и* *најбо* *и* *производ* *неће* *вредити* *мног*.“

„*Вео* *нажално* *жртва* *тих* *начином* *у* *добро* *вадо* *и* *приворно* *сину* *за* *мало* *година* *повривале* *би* *се* *приворно* *у* *свиларству* *и* *постигла* *характера* *у* *интересима* *одјачивача* *и* *индустрије*.“

кад је убрана и на каквом је месту смештена, дуго под зину. Прорано убрана пене.

Дрво је врло родно и није осетљиво, док је од „Будинке“ осетљивије.

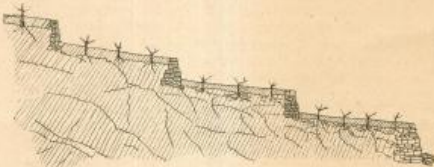
Као што се из предњег описа јасно и разсветлио вид: да „Сенабаја“ није „Будинка“, нити је „Будинка“ „Сенабаја.“ него су то две засебне различите јабуке, на их треба и сваку својим именом називати.

д-р Радић.

Виноград засађен на заравњацима или одморцима (терасама)

Министар Народне Привреде расписујући овогодшње наградне, за *правилно засађен виноград*, изстао је наведено погубе, које се траже на да се награда добије.

Неке од тих погодба гласе: да је виноград обезбеђен од спонеза земље, да има олука и јаркова за отицање воде и да су они правилно спроведени и обезбеђени од кварења, а где је земљиште јако стро и кривина, да је *примењено подизање на заравњацима*.



Слика 1.

Разлоге ови погубама не треба ни да износимо. Здрава панет казује, да је све то веома корисно, што се од виногра-

„На тај би се начин олакшила и трговина с мехурицима и изводила продаја у подоње време и по корисну цену“.

На резерват *Лорна дел Абруста* у Гарском округу у Француској, вадино ова напомена:

„Под председништвом г. Девал-а, бив. Министра Народне Привреде, као председника секције, међународни Конгрес у Паризу донесе је ову одлуку:

„Конгрес препоручује гајење и узножавање лудова, по странама, управо обала Средиземног, Јадранског и Црног Мора, а тако и у Алгиру и Тунису, где ова грана привредна може дати најбољих резултата“.

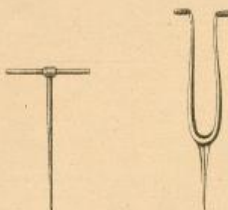
Од тога доба порасла је потрошња сингле, нарочито у Америци и рефернат предлаже овај закључак:

„Конгрес препоручује *засађивање и размножавање лудова и гајење ситлоуба* у свој *Средњој Јевропи*, као и на обалама Средиземног, Јадранског, Црног Мора и Архипелага где ова грана индустријска може обезбедити благостање пољопривредног становништва.

(заставље се)

дара тражи и то не само за њих саме, по и за околну којеј они треба као углед да послуже.

Миско желели да сликом прикажемо како изгледају ти заравњаци или одморци и држило да све то и поствили овом приликом.



Слика 2.

Слика 3.

Радо ћемо у неку додати још коју слику свакоме који се обрати Друштву ради ближих обавештења по томе предмету.

Уједно додијемо, да се заравњаци граде подизањем андова од камена у суво, то ће рећи без малтера или блати, а то онда ако се тај камен вади на месту при ритовању на доњих слојева земље, или ако се сасипи из близина превоза. Иначе се може потпорни зидови градити и од брвна који се утврди како виља.

Овом приликом доносимо и слике подесних садржаја, које олакшавају посао у правилном засађивању винограда.

И С К Р И Ц Е

Храњење домаће живине

Живина ваља давати само *добру зрнасту храну*, добро мекше и кромпир.

Кости и друге отпаке треба у води кувати, и ове увек са мекшама или куваним кромпиром мешати.

Каша (нећа) од мекша (трица), пожевана са исопканим копривама, салатам и т. д. и све оно замешано, треба да буде што чвршћа.

Оброк ни један не треба да буде од једне једине врсте хране. Добро је дикати на грло и на оброк 15 грама јечма или хељде и 30 грама кипе, или једну обичну кашкицу шубу буба или глеста, 15 грама зрна и исопконе салате колико неколико прста захвате (место овога може живина и по полу сама градити зелье).

Довољно је да се живина *два* пута дневно храни.

Зрнасту храну треба давати нарочито *вајутра*, а кашу или кашуше у вече. (Није никакво погрешно и обратво чинити и *Валдаус* то нарочито препоручује).

Лети треба живини давати више зрнасте хране, а зими онет више зелене хране. У позну јесен и крајем зиме, ваља давати овса и јрва с тога што тзда живина носи и доцкан (у зину) и рано (с пратења).

Живина треба увек да има нарочито место за храњење и градини, дворшту или живинарнику, и боље ју је навикнути да се на то место дође луданем или звономем по махљеву.

Д. Екранет.

Сваки живи створ тражи извесну количину хране за одржање живота. Све, што преко тога донаша живина добије, може бити од *утицаја*, без *утицаја* и *штетно* (као и сама прста хране).

Јаја садржи, као и илско, снажна (концентравана, згузнута) хранљива грађина у најјачем, природном облику. Правилна производња ових хранљивих грађина тражи и правилну и доволну зајену у zgodни хранљивих грађинама.

После (покошке) *потребује* и *једу* *овише*, по оне које не носе. Глад је исто тако штетна као и прејелост.

Угојене кокоши — *рђаве* су носиле.

Угојени петлови — *рђаво* нарашћују.

Рђава храна — *рђави* резултати.

Најприроднија храна за кокоши, то је *зрнаста храна*. Али исто тако је *добра храна* и *зелена храна* и *месо*, *грам*, *глице* и *бубе*.

Промена хране и сиравања хране од разних хранљивих грађина и природно је и *добро* је. *Не ваља мешати разне зрнале*.

Међу — *кашу* — од брашна зрнасте хране са различити додатима — *ваља* најквалитетно давати са *чрмет*, *целим зрнима*.

Најбоља је *већа* (каша) од *доброг*, *тешког*, *бедог* *овса*, *сажженог* заједно с *плевом*, *перуна* *јечмена* или *брашно* од *јечма*. Ако тога нема, *добре* су и *шпаничке* *макине* (сатне, средње или трећа прста), *пошмале* се толико исто *јечменог* *брашна*, у *коју* се *својом* може *додати* *још* и *кувано* *промишира* или *сточне* *рене*.

Брашно *кукурузно* не треба *никада* давати *само*, с *тога* што се од *нега* кокоши *брзо* *угоје*.

Шпаничке *макине*, *суване* у *вазо* *воде*, *пошмале* са *стврпелом* *утирачцом*, *сточном* *репом* или *шеворном* *репом*, *добра* је *храна* и у *здравственом* *погледу* а и *за* *промену* *каше*.

Каша *сирављена* од *промишира* и *брашна*, *мора* се *увек*, а *нарочито* *кад* је *време* *хладно*, *давати* *топла* (*млани*), а *макине* и *брашно* *морају* се *занести* *кључалом* *водом*.

Најбоља *зрнаста храна* за *носиле*, а *једно* и *најјетинија*, то је *хладна*. Кокоши се *на* *љу* *брзо* *свику*, *нарочито* *ојди* *кад* се *она* *прво* *скува* или *наквашена* и *набубрела* у *води* *бада*. Тада је *увек* *редо* *једу*. У *Француској* *употребљавала* се *хладна* и *за* *храну* *покошала* *које* *носе*, и *за* *гојење* *живине*.

После *хладне* *препоручује* се *за* *храну* *носил* *кокошала* и *добар* *јечам* а *промене* *ради* и *бели* *овас*.

Шпаничка *такође* *потпољза* *несило* *али* је *скупа*. *Само* *добр*, *честу* *шпанцију* *кад* се *може* *јетливо* *добити*, *треба* *ради* *промене* *живин* *давати*.

Кукрузу *може* се *давати* *само* у *најви* *количинама* и *то*, *лакши* *расама* *кокошала* (*шпаничка*, *хамбуршка*), а *круп-*

нијих *расама* *кокошала* *само* *промене* *ради* у *хран*. *Котоши* *азијског* *порека*, и *оне* *које* се *држе* у *затвореном* *простору*, *брзо* се *угоје* и *носе* *рђаво*, *кад* се *хране* *кукурузом*.

Кокоши *радо* *једу* *јечам* *који* је у *воду* *потопљен* *све* *до* *та* *до* *кле* *не* *клија*, и *то* је *врло* *добра* *жешта* *храна*. *Само* *покишеле* *јечам* — *није* *нискака* *штеда*, *јер* *вода* *није* *храна*.

Слад *може* се *једном* *или* *два* *пута*, *али* не у *великој* *количини*, *неделно* *давати* *као* *оброк* у *ноће*.

Никада *не* *треба* *мешати* *зрнасту* *храну*, *јер* *кокоши* *бирају* *ојди* *оно* *што* *воле*, а *не* *могуће* је *тада* *потребну* *промену* у *хран* *уштин*.

Кад се *кокоши* *држе* у *затвореном* *простору* *или* у *живинарци*, *ојди* се *даје* *животинска* *храна* *само* *ради* *правилне* *производње* *јаја*. *За* *мање* *живинарнице* *довољни* су *отпаци* *кухњински*, а *за* *веће* *живинарнице* *добра* је и *најјетинија* *жешта* *храна* *добро* *искувала* и *солу* и *бибером* *зачињена* *говеђа* *патерица*. *Није* *скуп* *ни* *рђав*, *добар* *дроб* *овцаји*.

Дневно *треба* *живин* *давати* *веслате* *хране* и *то* *на* *једно* *грло* *до* *10* *грама*. *Ово* *важи* *само* *за* *зину* и *ојди* *кад* је *време* *рђаво*, *то* *живина* *не* *може* *да* *нађе* *прим*, *глице* и *винсат* (*вареника*) *или* *за* *време* *пертуња*. *Лети* *не* *мора* се *никако* *месо* *давати* *или* *само* *сваког* *другог* *дана*.

Никада *не* *треба* *живин* *овише* *хране* *дати* *по* *што*, *је* с *вољом* *може* *појести*.

Најјетине *се* *бити* *три* *оброка*: *први* *рано* *изјутра*, *последњи* *пре* *по* *што* *живина* *наседа*. *Оброк* у *ноће* *треба* *да* је *каш* и *лак*, *ујутру* *каша*, а *увече* *зрнаста* *храна*.

Зелена *храна* *није* *потребна* *живин* *која* *слободно* *по* *воду* *утираја*, а *за* *затворену* *живину* *она* је *потребна*. *Најбоља* је *млаци* *трава*, *одсечена*, *исецкана* и с *кашом* *пошмала*. *После* *тога* *добар* је *кел*, *салата* *итд.* *Најбоља* је *обесит* у *живинарницама* *маке*, *главине* *салате*, *половице* *сточне* *рене* *или* *већерне* *рене* у *винци* *од* *земље* *од* *20* *до* *25* *сантиметара*, *тако* *да* *га* *живина* *кљудати* *може* и *при* *рђавој* *промени* у *зину* *имати* *заикања*.

И *класам* је *добра* *храна*, *кад* је *брашно* *јетивно*.

М. Н. Лук.

I. Wright.

Б Е Л Е Ш К Е

Поступање с кокошкама које смо из даљних крајева набили. — Ако су кокоши дуже времена железницом путовале, ојди ће *ма* *стаћи* *уворне* и *падражене* *пепиром*. *Чим* *сво* *кокоши* *са* *стајнице* *примил*, *прво* *нашта* *треба* *да* *обративо* *вакн*, *то* је, *да* *их* *не* *дамо* *зрнасту* *храну*, *нек* *каску* *лако* *сварљиву* *ни* *пр* *хлеб* *потопљен* у *води*. *Не* *треба*, *нак*, *никада* *дати* *да* се *тако* *кокоши* *сите* *наједу*, с *тога* *треба* *хранити* *чеље* и *давати* *каше* *количине* *хране*. *И* *зелена* *се* *храна* *може* *давати*, *јер* *је* *она* *лако* *сварљива*.

СТЕЧАЈ

По одлуци Управног Одбора Српског Пољопривредног Друштва од 28 ок. мес. за „Новини до Пољопривредног Колектора“ за 1904 годину прилаже се чланци који ће распоредити ове теме:

- Гађење живине;
 - Гађење промишља и његова употреба;
 - Болести свилене бубе;
 - Гађење овцова шкочаца;
 - Гађење и употреба морског рена (тонинамбура);
 - Одгајивање телад;
 - Багрем као шумско дрво, и за разну пољопривредну и занатску употребу;
 - О производњи свежег масла („нутера“) на мањим имањима;
 - Гађење трава — пасуља — за извоз;
 - Прегледање сејалица и њена употреба на мањим имањима;
 - О глењу хиља;
 - Гађење пшарског јечма;
 - О мањим рибоводима;
 - Путу подривач, екстирнатор и скаринкатор;
 - Прстац (маркер) и брадлар;
 - Гађење репице;
 - Главнији корови на пашвама, ливадама и у градини, и њихово уништавање;
 - Подизање ветњачких ливада;
 - Прибирање, смештање и неговање стајског љубрета;
 - Гађење свиња за месо;
 - О јабуци;
 - О трешњи;
 - Подизање винограда на стрменим полокајима;
 - Гађење дуда за храњење свилених буба;
 - О колери и дизентерији код живине;
 - Јесењи послови око пчела и замишљавање кошница;
 - Подизање храстове горе сејањем;
 - Лекарске тоуге за извоз;
 - Приповестка с пољопривредном тенденцијом (оригинална);
 - Неколико закључних људи за пољску привреду у Србији са сликама.
- Чланци се издају најчешће јасно, популарно јасно и што краће тако да чланак не изнесе више од два штампана листа, и да имају по потреби и што више слика, у ком случају чланак може ишести и до три штампана листа.
- Све чланке треба упутирати Српском Пољопривредном Друштву с назначењем: „за Пољопривредни Колектор“, а рок је за подношење чланака до 15 јули ове године.
- Награде штампаних чланака, по одлуци Управ. Одбора Српског Пољопривредног Друштва, могу бити од 60—80 динара од штампаног табака. Оригинална приповестка награђива се одсеком.
- Бр. 3957. Из канцеларије Српског Пољопривредног Друштва 29 априла 1903 год.

ОВЗНАНЕ

Претплатници Техника и чланови Српског Пољопривредног Друштва који Технику прилажу, моле се да сваког свани пут кад место становања промени, или кад који број на време не добију, то јавити Друштву да се може брзо адресе променити или потражити повратити.

Чланови камен пољопривредницима из Тузирје и околине поштом је Окружног Штампана у Тузирји преко које га могу добити.

О Г Л А С И

ПЧЕЛАРИМА

Јављамо свиња пчеларима да сан отпоче самостално радити. Продајем 1 кгр. ветњачког саћа по 6-20 динара, Примам

восак за израду ветњ. саћа и то до 5 кгр. по 1 дин. од кгр. а од 5 на више по 0-80 п. д. У исто време примам се уређивања пчеларника као и свију других радова на њима и око пчела у Београду и по Србији, а тако исто дајем савете и упућенија на правила и успешан рад по потреби. **За успех јачим.**

Као прво важну и корисну ствар по разну пчелареве, препоручујем њоу књигу **О Пчеларству.**

Цена је књига 0-60 динара.

Крста Мршуља

Шумољивац ул. Бр. 11. Београд.

1-4

ЖИЦЕ БОДЉИКАВЕ

За ограду са 2 и 4 боље добила је велику количину и продаје прво јединицу

ГВОЗЂАРСКА РАДЊА

Тасе Неранчића

БЕОГРАД-САВА

(ТЕЛЕФОН РАДЊЕ И КУКЕ БР. 245)

0-10

Ј А Ј А

САВСКА БАНКА У БЕОГРАДУ

купује јаја за извоз и плаћа их ценом која одговара највећим ценама страних пијаца онога дана кад Банка тражи јаја.

Банка ће свакога на захтев издати сати о цени и за све остало.

8-8

Најбоља и најјарвенија је прекалаца за лозу.

ПАТЕНТ „АУСТРИЈА“

(ОД ФРАЊЕ НЕХВИЈА ИЗ БЕЧА)



Мета се може употребити и за претање вољака и пошља, увек има на стоваршту код Српског Пољопривредног Друштва и

Браће П. Радојловића
пчелара у Београду.

ПРВО СРПСКО И ЈЕДИНО ДОМАЋЕ ДРУШТВО
ЗА ОСИГУРАВАЊЕ
БЕОГРАДСКА ЗАДРУГА

— ОСНОВАНА 1882 ГОДИНЕ —

ОСИГУРАВА:

живот људски на више начина, као на случај смрти (доживотно), на случај доживљења, на случај доживљења и смрти, мраз деци и т. д.

Противу пожара, грома и експлозије: ратне зграде, индустријска и занатлијска предузећа, робу покућанство и т. д.

Услови су најповољнији

Безка обавештења даје Задруга у Београду, а у унутрашњости повчани заводи, овлашћени агенти и повереници за осигурање.

Осигурањеницама из унутрашњости олакшано је плаћање и тиме, што је за сваку каршо овлашћен бар по један повчани завод, ради примања уплата за осигурање. И прека томе, ниједан осигураник из унутрашњости није дужан платити уплате у Београд и издати се трошковима око поштарине.

Полице за осигурање зграда противу пожара Београдске Задруге примају се као гаранција за зајмове Управе Фондава.

8—36

ПОВЛАШЋЕНА ФАБРИКА ПОЉОПРИВРЕДНИХ МАШИНА

БРАЋЕ Р. ГОЂЕВАЦА

У БЕОГРАДУ

ПРЕНОСУЈУЧЕ СВОЈЕ НАПРЕДНИХ:

ПРСКАЛИЦА ЗА ПРСКАЊЕ ВИНОВЕ ЛОЗЕ

до данас најсавршенија и од стручних људи: виноградиара и оконома, опробани систем под називом

КРАЈИНА

са знатно јевтинијом ценом него ли оне са стране донесене, а квалитетом и својом солидном израдом никакo не уступа првим страним патентираним фабрикатима те врсте. Кома је даше може ове прскалице набавити преко Српског Пољопривредног Друштва које их има увек на својој стоварници у допoљској колоници.

5—10



ЦЕНА ОГЛАСИМА:

Малом од петит врсте једног ступца по 10 пара дин.; од осталих крупних писмена по 15 пара од врсте од ступца
Већим огласима од целе стране 20 динара (10 еор. а. в.) пола стране 10 дин. (5 еор.) четврт стране 3 динара (2.50 еор.)
Поред тога за свако оглашавање по 20 пара дин. државне таксе.
За оглашавање више пута 10 од сто јевтиније.

Преглед 14 броја Тежакa Часина: — О избору подобраја места за глеше дувана. — „Будимка“ није „Сенабија“ — нији је „Сенабија“ „Будимка“. — Випоград засељен на заривањима. — Подвисток: Седни Међународни Конгрес у Риму. — Неврине. — Велишке. — Гласник. — Стегај. — Обилне. — Огласи. — Цена огласима.

АЛЕКСАНДРА I

ТЕЖАК

ОСНОВАН 1869 ГОДИНЕ

ПРЕТПЛАТА И РУКОПИСИ
УРЕЂИТЕЉ
СРПСКО ПОЉОПРИВРЕДНО ДРУШТВО
У БЕОГРАДУ

ПРЕТПЛАТУ ПРИМАЈУ И ОВНЕ ПОШТЕ

ЗА ОСНОВНИ ПЛАЊЕВИТ ГРАЂИНА ОД АПРИЛА
1903 ГОДИНЕ ДО 31. МАЈА ПОВЕЉАНО ДРУШТВЕНИМ
ОПШТИМ ПОСТАВКАМА.

Цена огласних напомена је на
последњој страни.

ИЛУСТРОВАНИ ГЛАСНИК СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА

ГЛАСНИК И ВОДНИКА
СРПСКО ПОЉОПРИВРЕДНО ДРУШТВО
БЕОГРАДНА УЛ. БР. 11.

УРЕЂИТЕЉНИ ОДБОР:
ПАЈА Т. ТОДОРОВИЋ, А. Љ. ПОПСВИЋ, ЈОВАН ЈЕКИЋ,
ИЛИЈА КРЕЂИЋ.

ОДГОВОРНИ УРЕЂИТЕЉ:
МИЛУТИН М. САВИЋ,
СУДИЈИЧКА УЛ. БР. 26.

БРОЈ 15.

У БЕОГРАДУ, 20 МАЈА 1903 ГОДИНЕ.

ГОДИНА XXXIV.

СТРИЖА ОВАЦА

Пољопривредник треба све своје производе што боље да
среди, како би их што скупије могло продати, јер добро сре-
диња реба, радије се тражи и знатно боље плаћа.

Многица је непознато, да се острижењу руноу у фабрикама
пре употребе, сортира и цена у 5—6 делова према квалитету
длаке, а то за то, што руно ипак у целоме руно појединачно
внуса, него је, негде боља и негде лошија.

Да би се сортираше кунце што брже и са што мање рада
извршило, потребно је да се руно неурњено и неискладано т. ј.
цело остриже. С тога и трговци радије кунцују цело и лепо
свајена (спешкована) руна, него узршена. Кад је руно цело и
лепо склоњено, радници по фабрикама врло брзо и нешто одва-
јују поједине делове руна за лошце или боље ткањине, а у про-
тивном случају, овај им рад задаје врло много посла и омет
при најбољој намери, невољује им је, да закршено руно сор-
тирају и одвоје бољу од лошије куне.

Као год што се назива на то, да је руно цело и неурњено,
неко тако назива се на светској трговињи, где се кунца продаје,
на чистој руни. Неизста, првања руна, неводе се кунцују или
ако се кунцују, то бива по знатно вишој цени.

Зато је потребно, да се овце при стрижо окупају, те да
оу руно на овца опере и очисти од кала.

Кад нас се овце стрижо однах во Ђурђеве-дне, а *постриж*
било још раније. Но како је у то доба још доста хладно време
то је и немогуће да се овце прво у речници подана или пото-
цка окупају, на затим острижу, јер би биле наложене наизбу
и разних болестима. С тога је боље да се стрижо оваца одложи
докле не наступе топлији дани, а то је у мају месец, када
је вода толико топла, да се овце слободно могу окupati а да
не кунаше не шнеда.

Кунцање оваца при стрижо врши се поглавито на то, да
се руно на овца опере, на затим остриже како би остало цело
и неурњено; јер ако се овце неокладе стрижо, руно се мора
приликом првања закрести, и онда се не да ни лепо сложити, а
немогуће га је прена овиоћи и сортирају.

Пре него што се приступи кунцују оваца, треба пронаћи
прај реве или потоца гдеће место које треба да је чисто, да
је обрасло травом или да је, али да је, али да је, али да је
здравица. Влага и глаба не сме бити.

На таквом месту треба начинити тор у виду троугла.
Узго треба окренути води. Затим је потребно да се тор у углу

преграда за толико, да отприлико има места за 10 оваца, јер
би у противном случају узнемиралани цело стадо, кад би по-
теринали овце пратила тора, да их мерици прихваћају ради
кунцања, а овако се узнемирује приликом хаџаџа и преношења
до руно перача, само онолико оваца, колико их у мајој огра-
дици има.

До овога тора, треба начинити други тор за кавез об-
лица, који треба да је од оног првог удаљен 20—25 корака.

Не, да би се пражњитиња са руна што боље окладе, по-
требно је, да све овце у очи дана првања (кунцања) претерома
проз воду, од тора до тора; затим да их пред тором иако про-
цедимо и да тако овлажне превозе у тору, да се пражњитиња
раствори.

Сутрадан, претероје се овог у троугли тор и сада наступа
првао кунцање оваца.

Сад мале перачи у воду у одстојању 3—4 корака један
до другог. Од тора до тора потребно их је 5—6. Из троуг-
лог тора потерује једно лице оцу по оцу првој перачи, који
је прихваћа и пере. Но ово првао бива тако да се неистрате
рукама неди руно на овца без икаквог травања. По један перач
може саладати и опрати на овај начин оцу, сажо тако, ако
је вода чиста да се овца потама дохвати дво реде или потоца.
Ако је вода дубља, онда се на једну оцу рачунају два перача
да је могу придржати и прати тако, да се овца не замори
пливајуће. Тако овце иду из руну у руке перачима до дру-
гога тора. Пошто се све овце на тај начин пропусте кроз руке,
онда се тај рад још једном понавља. Сада нас, кад другог
тора, треба лица која овце прихваћају у тор, да их рукама што
боље исцеде и тада су овце опране.

Ако је лепо време — без кише — овце се могу пустити
на пању и обвој остати под водичи невоју у тору у коме има
доста чисте протрије, јер ће се лилово брже осушити.

Да је руно суво, позначаје по томе, кад овцу нишине
испод гуше, или ако јој је пуца испод гуше сува, значај да је
и цело руно суво. На два дана после кунцања, а по лепој
времену, руно је обично суво.

Пошто се овце добро осуве, приступа се стрижо.

Овце треба стрижо на чистој рудини, трави или на по-
љњакима. Вента радевица или радењик може да стрижо 15—20
оваца на и више за дан.

Овце се стрижо нарочитици влажама¹⁾. Шињање пољне
са постригом, којом се приликом овиоњају тако знаши отајати

¹⁾ Мају се извршени врло Српског Пољопривредног Друштва. Комад
стаје од 2 до 8 динара.

ono nogu, vinena i dovez trбуха. Затим се шина цело руно и почиње се од трбуха на више на кичми с једне стране, па кад се сврши с том страном, онда се окрене, и омиша се и другу страну, те тако се руно сачува цело. Но да се онда не би откидала, обично јој се вежу све 4 ноге у пакрет и то кавком приликом или широм панталком, а никако конопцем или канашом.

Руна се слажу 8—10 комада једно на друго, по никако се не смеју растезати, јер се израдење предаја, и руно добија брзо изглед. При слазању руна, острижена страна долази на нива, а само последња два руна окрену се тако, да острижена страна дође на више, омет ради бољег изгледа када се у базу (дику) преврну. Пре него што се дене преврне, полух растастрог руна стави се *пострици* (отпатци) на се руна слажу тако да се крајеви од ногу прво преврну, затим од врата и стражњег трпа, па се затим руно у дене увала и, најзад, ликом или танкима капазом завесе.

Овако срећно вуна, представља робу, која се извезе на велике светске тргове.

А. М.

ИЗВОЂЕЊЕ ДУВАНСКОГ РАСАДА

У производњи дувана најважнија нам је посао: *извођење дуванског расада*.

Кад расадном дувану за његово развијање и зрелу треба што више топлоте и заклона од хладних ветрова, онда ће за извођење расада требати много више, те с тога при избору места морамо изабрати, да то место буде окренуто југу и целог дана изложено сунчањој топлоти, а притога да је заклоњено од хладних ветрова зема, платом или чим му Драго.

За расадник подесних места можемо наћи по двориштима, кућним баштама, која су кубов, кућних зграда, платом, шљивањима или чим другим заклоњена а притом су југу окренута и имају у близини текућу изворену или бунарску воду за заливање.

Избрану површину прерадимо, рано е јесена, прено зиме или раније с пролећа, за један и по шнов дубоко.

Овако дубоко ризање потребно је зато, да би се горња слој земље, који је пуи корена и семена разних трава и корова, што дубље у земљу затрпао, те да коров расаду у први данна његова пораста не смета, да се боље у леђама оцума влага; да брже и боље пропусту сунувишу влагу, заронито у време бујних кина, в, вилоселука, да расад својим кореном не може пћи у дубину због шиклоде земље, — кривиде — по да се мора развијати по површини у заронито с бубрето спредањем слоју земље.

Прерула површину за расадник, прво ћемо поравнати, па за тим на леђу поделити. Колко ћемо оставити дугачке леђе, зависи од наше воље, али најбоље је да су 10 м. дугачке а 1 м. широке и једна од друге за 50 см. удаљене.

При постављању леја наизвође, да их поставимо тако, да буду — без одвећ строгог нагиба — што равније. Од леја са одвећ стрим нагибом ишли би штете, јер би нам вода, приликом бујних кина сврала саз с бубрето спредањем слој земље, са горњег у доњи крај; што би нам се при обичној кшини и заливању спрала хралнија делови а што би се највише влага задржавала у доњем крају а треба да је равномерно по целој леји.

Са сунше стрих леја, ретко би кад ишли добар расад па целој леји, био би нестичнича, онда онда, а највише у доњем као најзаклонијем и у хралнија састојцима најбогатијем крају. А у случају јачег сврала, семе би све с спредањем слојем земље било у доњем крају и расад би — колко би га било, био густ и штркаст, те не би био за употребу.

Обележје леје, грабаља ћемо уздесити, тако, да свада околу, са средине извученом земљом, буду направљена, а цела унутрашња површина да буде за 5—6 см. снижа како би се свада по леји равномерно вода гуњајла. Затим ћемо овлине свд редом, унутрашњу површину, нагазити ногама, а потоа с мешалицом, спредањем из једног дела плодне очвињене земље од жила и корена; једног дела потпуно згорелог и свихих врстае очвињеног бубрета и једног дела ситног песка, равномерно за 1—1½ см. дебелим слојем пошту, по целој унутрашњој површини леје и лепо поравнати.

И сад преко тог посутог мешања, посејаћемо семе — код кога смо претходно нештачки (стратанковима) плавали или

ПОДЛИСТАК

НАШИ ДОБРОТВОРИ И ШТЕТОЧИНЕ

З Р Т И Ц А

Кртица се најрадије задржава у плодним, равним пределина, али је има и у влакнама; радије станије у вољакима, него у шумама. Она живи под земљом и не воде светлости, па с тога и врло ретко својередица по површину излази; она и много живље ради вољу него даву. Кртица није може да скоче ни да сене што није више, не може по земљишћу површини ни да иде као што треба, али је с тога много бржа и хитрија у својим ходицима меког земље, а у брани којом роде, знасти ил пона роне животиње на свету.

Од чула су јој најразвијеније: мирис, слух и осећање; она је врло неоснована, најдлања, осорљана, свадљана, гробљана и до ља Бога омица животињина.

Кртица се храни искључиво глистима, бубама, гусеницама гундаљима, ровицима, жуљенима, слонотима, црницама, мшеницама, жабака, змијама, гуштерицама и другим вољској приреду, жузи и нољвањима иштетним иштетина, од којих дневно толико пијево колко је и сама тешка, па нам је с тог стране и још *корисна*. Хоће и на отворну шарку да ишине, ако би се она случајно хтела у поји од кртичних ровова да зачупе и да замује, али у шарку у том случају ујде и отрже. *Висела се не трети ни*

у какв случају, па је с тога потребно ишинење, да се она, ронећи испод земље, храни жилама нашег културног биља.

Кртица је врло прождрљива и не може дуго да гладује; она и зиму не преспавује, него се дубље у земљу спушта да дона, и на тај начин и зими оно наше иштетноне тамни, које су се под земљу скриве да врезање, а на пролеће омет да измаже и да нам иштегу чини. Кртица најчистије, и зими и леги по 3 сата ради: дона и пона, а по 3 сата се одмара и спава. Тако ишинење проводи дан и ноћ. С тога ни треба оно наше предлог добротвори нешинење убавати, јер иштега, који нам кртица из днањем кртичњика по баштама пречињавла, много је жана од користи, који нам чини утаманињеном оних свихих иштетина, које под вољком живе, а до којих ми не можемо ни доћи да их пранишемо и поштинато. Но омет зато, не треба иштега да се кртица у једној башти, или на отвору у тој мери измаже да би нам могла бити и штетна, јер би онда превршила дачо мери* и иштега би могла бити нека од користи.

Кртичина свега сасија је поднесено за поднесни шпавот; оно је обло као ваљак, с реном заједно је 15—17 сантиметра дугачко, задовољно квалитетом, светлом, неосноватом, или плавацко-црном шавом (длаком). *Говори* је у кртице дугачка, с дугачком, врло осекљаном, хралнишастом вољком (ришном); она су врло мале, од прилике као макаво дрво, и тако су у оној шуби скривене, да се и не виде; и *унош* су мале и у шуби скривене. *Зуби* има 44, што значи да их има све, али сучу врло отпри. Предње су *моге* доплате, са врло широким и у страну повлаченим претима, који су свадљеним јазам, онгрним ногтима; нијељу претнија рамена је подебела кожа, а све је то тако удешено да боље прие и земљу ишавује, што кртица врло лако

раст, а по том ћемо га са спредањем сметом, од једног дела добро згорелог и од приписа очишћеног љубрета и једног дела ситног песка, са 1 сја, покрити и овази преко целе деје са равном дашницом — која је за тај посао нарочито удељена — на средини усађеном држаком, пошаташи, те да на се нештоли сежи добро са земљом прљавице.

На једну леђу од 10 см. дужине и 1 м. ширине, потребно има је дуванског семена од 26—30 грама, а то је за једну леђу, обичне величине клевету шољу, или за две пуве јеловне пшаве. Више сејана на једну леђу не смеже метути, јер би их се расад у густини неправилно развио и био штрикаст, а такав не би био за употребу.

Од доброг расада možemo очекивати и добру дуванску бербу а од рђавог расада možemo само штету изаћи.

Сеже дуванско можемо сејати ноћем од Друге половине месеца фебруара на најдаље до краја месеца марта.

За сваки случај добра је да семе посејемо у два пута, први пут до 15-ог марта а други пут до краја марта, за то, ако би на први расад услед рђавог времена прошло, користа би се другим позицијом.

На две деје од 10 м. дужине и 1 м. ширине, можемо одлајати расада за њиву од 1 хектара.

И тако за површину од 1 хектара, треба нап да посејејемо четири деје и то две најдаље до 15-ог а две до краја месеца марта.

и.

ГРАШКАР И ЊЕГОВО СУЗБИЈАЊЕ

Пошто је, да грашкар немилосрдно напзда грашак и да нама велике штете чини. И ако је често пута наповињато, за која се начини грашкар најсигурније може сузбити, ипак неће бити на одмет да саопштини ова невољна наложено *Безке Пољопривреде бактериолошке и фитопатолошке Станице* која се бавила испитивањем природе грашकारа и начинана за његово потпуно и сигурно сузбијање.

џио и венито ради. С тога, што између критичу има ону козу, критичу је и врло добра пливачица, и ако ипаче воли на трни, али кад ју неки случајно на воду натера, она запања као стрела.



Критича.

Руже и ровови, у којима критичу под земљом живи, врло су нештаци напредаци. Највише је направљено главно стазовиште, које направљено слича пошаташе, а које се обично налази изнад дебљих глеба старијих дрва, или испод неких лида, да се врло тешко до њега доћи може. Ово главно стазовиште, у ком се критича и ноти, постављено је у средини махонијом, дашњем, савијаном, травом и ситним жилавицама, која материјал критичу с вода у ртну уноси. Од овог главног стазовишта, врло су вештачки направљени ходници и ровови на све стране унаоколо, у које се критича скрива и крој које се попремено, 3—4 пута преко два — обично лором, око водне и пред влазином суштенина на

Кад грашкар цвета, сежее грашкар¹⁾ своја жућкаста ваљкаста јаја у цмет. Из ових јаја после неколико дана настаје, развије се при (ларва), која се у млад грашак зауче и даље расте заједно са зрном док се, напослетку у зрну не учуари. Тек на крају зиме или у пролеће, бубица је сасвим развијена и напушта своје додешадише станиште.

Грашкар се задржава или по житицама, амбарима, или се онај који доцније напушта своју кућу — зрно — сетвом донесе на њиву, да онде, на време цветања грашка, опет отпочне своје развиће.

Зрна грашка у којима се нахои грашкар, развилију се од осталих зрна једном округлом, тавно обложеном ошакном на горњој површини семене пошковице. Као је грашкар из зрна већ изишао, онда на месту где је она ознака била остаје округласта рупа, која отпрвање има у пречнику два милиметра.

Утамљивање овога опасног штеточине, који у поволним приликама са своје развиће, може довести у питање већу лету грашка, доде је тешко и сузбити се може само онда кад у првоме расту будуће за сејине употребљивали само ону семе у коме грашкар никак нема. Преје се испало, да је извољно да се заражен грашак у воду потопи, и да се издвоје она зрна која пливају, а она да се употребе за семе која потону јер се испало, да она зрна ипак заражена грашкарном и да су потпуно здрава. Најважни посекатривања показала се оно као невољно.

У дашиће доба за сузбијање и утамљивање грашकारа или неговое летке употребљавају се разна средства од којих ћемо ми нека извести.

Кад се грашак (зрно) загреје неколико сати на 50—60° Цел. грашкар сигурно угине, а зрно од своје кљиваости ништа не губи.

Простриј начин убијања грашकारа, то је употребом сушпортуљеника.

То се овако ради: Ваза грашкар смети у неки суд, који се може заклоцем добро и сигурно затворити. У овај суд

¹⁾ Грашкар је савла бубица, дугачка 4—5 милиметара, једноставног тела, које је површином белочасто-сињак до сиво жутих жилава. Доња део тела које неје израва заокрен, има две округласте ошаке које су црне и без ваза. Руже је прито и савијено виро.

два продваци. Ти су ходници и ровови на 30—60 метара дугачки; у њима критича никуе страним не трни, па ни други критичу, на коју би власно кидељом, удављив, па и прождрали. Неки од тих ровова сладе и за придодашке владуха, неки, у случају потребе, за бестине, а неки искључиво за лоп.

Критича се ноти месеца марта, и оноти по 3—6 младца, које излази врло брзијакмо негте. У погодним годинама и приликама, ноти се и два пута. Млади се брзо развијају, а први носе на који их мајка учи, то је — ровице, који млади с почетка врло невшито вриче и то чине врло плитко испод земљине површине, тако плитко, да једна мале земље над собом имају. Критичама, у ком је гнездо с младима, много је већ од осталих критичава, направљених само за стазоване. Критича се много више размножава на усажљеним линцама и паншацима, него на њивама које се обрађују, јер се орањем и кошањем ушпенурије и оданде бежи.



Критичава.

Где би се критиче у већој мери размножиле, онде их морамо и гашиити, као и пр. на њивама, које су често прекривене критичавама, чему смо, већном, и сами криви; јер, чим она-

e gramskom usue se nešto malo suzvoruglenika i sud se dobro zatvori i tako ostavi jedan četiri sata. Posle ovoga presa, koje je potpuno dovoljno, da sve bubrice ugину, mala gramak razastriju na provaljno mesto, da se vepari i valani suzvoruglenici.

Kako je suzvoruglenik veoma zapanjav, to pri radu s njim vala najvećma obazriv biti.

Gramak za seke, u koje nema gramakara, dobija se i onda kad se za usue upotrebi ovaj gramak, koji već četvrtu godinu stoji, jer su iz njega tada sigurno bubrice izišle.

Ako sve ovo činimo, nimal nećemo potpuno biti sigurni, da nam se gramak neće pojaviti i ipetvu činiti. To dolazi onda, što je na njima na kojoj je bio gramak sigurno ostalo bubrica na zemlji i što one iz živinca, u kojim smo gramak čuvali, izlaze i daleo na njive idu, nani, najzad, sa susjednih pola dolaze.

Prof. *Frank* preporučuje kao najizvudajnije sredstvo, da se u predelima gde se gramak u nekoj veoma lojima, prestane e gaženem gramka sasvim za godinu dana.

Ne ovo je venko učiniti, jer se svi zemljodelci jednog kraja ne bi složali, a ako bi samo jedni jedini te godine gramak gajili, onda je gramakaru data mogućnost da se daleo njom i razvija — i onda nije bilo ništa učineno. Potrebno je, dakle, da svi zemljoradnici zajednicu i dogovorno jedne godine gramak ne gaje i onda ne se, po prof. *Franku*, gramak srušiti, a to je i najjeftinije i najbrže sredstvo za srušivanje onoga štetočine.

M. H. Luj.

Б Е Л Е Ш К Е

Јабуне и крушке у Виртсбершкој. — Пошато је, да је у Немачкој Царевни Виртсбершка прва воћарска земља. Виртсбершко Воћарско Друштво sastavilo je списак неколико сората јабунка и крушка, које препоручује као особито добре, и за сађење спорно на свима вољоцима на којима се веће може садити. У тај списак ушле су ове сорте:

1. *Јабуне*: 1. Бауланова ренета (дозрела децембра до фебру-

арна и ливадама и у бантама долина критичкама, одних треба тропљави да их растуримо и у отворене руне да воде силно. Тако јабуне даше, тако сутра, ни ћемо критије растерати. Али, ако се критије на некои анвали у тој мери већ разломљиве, да нам изришаван многих критичкама неће штети, онда је најбоље средство да ливаду разоремо и кроз неколико година засејавано разави усинама: кукурузом, кроциром и т. д., који се за пресе покривањима морају обрађивати. Не бантама пак, где се пожедице валале, можемо их растерати, кад критичкама — као што смо напред рекли — најпре разгредемо и принаево руну. У ту руну треба да силано у половину с водом помешамо каменог уља (обичног гаса), на ћемо их за цело растерати, јер критија не трпи мирис од гаса, — јер хваћати их ћине и топло је и нештурно.

Критичка има много и природних гонича и непријатеља, од којих да споменимо *таара*, *листоч*, *жежа*, *листоч*, *соодљету*, *кович*, *ореху*, *сороку*, *реду* и др., а ласица уј чак и у самим ронивима гони; али, осим ласице и жежа, као и пожедицах ивица, нико други неће критију да поједе; сви остали гоничи велии хоће само да ју удаве и тако оставе.

Од крава критичког праше мале кесце — новчанике, ивице се највише друго не употребљава. Паше само још употребљавају критију за разво призраче — и то је све.

— 1. —

ара): 3. Вејиника (Војсепарфел) (дозрела фебруара до августа); 4. Крушка рајнска бошњика (дозрела: децембра до маја), особито је добра за јабучкачу; 5. Црвена трирека јабунка (Trierer Weiparfel) (дозрела октобра до марта), особито добра за јабучкачу; 6. Ландсбершка ренета (дозрела октобра до јануара), само за посеваче, суве земље.

II. *Крушке*: а) *стоне*, 1. Добра Луја аеранска (дозрела септембра до новембра); 2. Дилова водањика (дозрела октобра до јануара); 3. Поповика (дозрела децембра до јануара); б) *за јабучкачу*, 4. Крушка Ронелтка (Rommelter) (дозрела октобра до новембра); 5. Шајдарски водањак (Wasserbirne) (дозрела септембра до октобра).

Неке од ових сората има и у нашим срећним расадницима. Тако од *јабунка* има у расадницима трећег „воћарског краја“ (округу крушевачки, ниника и тољачки): Бауланова ренета, ниника златна нарњена (енглеска), а у расадницима четвртог „воћарског краја“ (округу крајински, тољачки и ниротски): Вошника; а од *крушка* има у расадницима четвртог „воћарског краја“ Дилова водањика и Поповика.

Једно средство да се мачност допних музара повећа. — По Дану *Хелелунду* може се мачност код допних музара знатно повећати, ако се што чеље прено дана музу. Тако једна крава, која је дневно добијала 3 $\frac{1}{2}$ килограма првосте хране и 4—6 килограма сточне репе, а уз то и потребу кољичину сена, давала је на три недеље после толова, при мучи од 3 пута на дан, свега 3 $\frac{1}{2}$ килограма млека. Кад се отпочела мучи 8 пута дневно, онда је при истој храни давала 10 килограма млека, ите кривоће као и раније. Друга једна крава, која је давала 5—6 килограма дневно, при мучи од 7 пута на дан, дала је 14 $\frac{1}{2}$ килограма млека.

Из овога закључује *Хелелунд*, да ће се и код допних музара мачност моћи повећати, ако се што чеље музу.

Ђурбоње ружа. — Као најбоље ђурбо за ђурбоње ружа препоручује се чајана вода. Накупи се чаја, на се водом прелије у наков суд, и пошто се охлади, онда се том водом руже заливају, јер од тога раствора лишће добије заповремену боју и много обилитије цвета, а што је најважније ивисти овај раствор не трпе и беке од руже. — Овим раствором воћњемо и старе ђурбоње ружике подмлађати. — Поред овога раствора, да руже добије бели мливе, треба ш који струк прна муна око ружа посејати.

Зашто бивају краставац горњи? — С вода крастени, углади, причављави краставац, нуди леног меса, које је горњи као лезе, као чевер, да их човек није у стању да једе, него мора да их баци на ђурбо.

Кад оваке краставац набавише нештитома, штабићемо, да се ова горњина не палили у целозло меса, исо само од чеши у соку ивонски белмјини.

Проверује *Дру Шиланду* ишло је за ружа, да ја краставади научи око непријатну горњину и да се онда могу врло добро употребити.

Краставац, из којих је он ту горњину павлачно, расли су у топлој леји. Сви су били једне сорте и *ова* су били горњи. Међу њима, у невој леји, беше један кожд, који није био горак, то беше друга сорта. То беше на сонела једне сорте која је на отвореном полу расла и сагрела, од које је семе у топло леју посејано, а ми знамо, да се за сејање у топло леје наричите сорте, увек означене: „за топле леје,“ узимају. Ово је врло заповљиво.

Пре свега дознало се је, да се са том топлоом лејом, у којој су ли горњи краставац расли, није штурнило као што треба.

1. Врло се рано и много прозора отварају, услед чега су крастац врло споро порашљивава.

2. Није леја била довољно завољана, него је увек била излагана највећој вриједи.

3. Врло је мало завољено.

4. Није био довољно довољан слај земља, па су жите дубина у којој љубре допирале, којима је леја изнуњена била.

То су све били бар огуљивачени уроци, што су они крастац из тоње леје били горки, пошто под они приликама, али беле реје неприликама, нису имали повољних условај, да се здраво развијају.

Други овог писма, да та горчина у крастаца из тоње леје долази од претеране топлоте, услед одавне нанесеног љубреја, горчина пољских крастаца из тоње леје, долази и услед кратко вријудног и претераног порашљивава; али долази и онда, кад крастацу недостаје ма и један од потребних условај за здраво порашљивање; тако бар ми верујемо.

Али ова је горчина и наљодна, кад се за сејаве узме све од горног крастаца.

Сорте, које су од семена наслеђале горчину, па биле оне из тоње леје, или с поља, немају за нас никакве вредности! И ако су крастаца доста дугачки порасли и лепо се развили, ништа не вреде, кад су као чемер горки. Зато је било, као што сам више пута и сам радио, изабрати добру сорту од пољских крастаца, па ју сејати и у тоњу леју и у пољу, само ако раба добре и укусне краставце, па ма они и не били тако кружни и дугачки, као они, који су *искључиво* за „тоње леје“ намењени. И сваки повртар треба тако да ради. Дела се боје нутре, а потрочани горних крастаца!

Па и код оних у пољу наведених крастацај, није се по неки горак; не мора томе бити узрок баш сја производња. На врхом месту ногу тој горчини бити узрок недовољно љубреје време. Али под опробане и однашене сорте, била то врло ретко, да буду крастаца горки. То могу потврдити из сопственог искуства.

Услед којих се *физиолошки* уроци та горчина у крастаца разлику, то се до данас није могло тачно пронаћи, а чини ми се, да се још за дуго неће ни моћи пронаћи, а са проналажењем тих урока се заносити, — нема за наше циљеве, никакве практичне вредности.

Прагматично је за нас и за потрочане бити то, да сазнамо начин, како ћемо ову горчину из оних крастацај отклонити, које смо већ била повели да бацамо на љубре.

Као што сам још у почетку рекао, то је једино пронашао професор *Др Шпанн*, а ја из сопственог искуства могу то потврдити; па и ако би се слаби трагови још од горчине остали, — то ће дук и сирије у „тараторг“ забавурити. Тек главно је, да ће се крастаца моћи појести и неће се морати бацити.

Треба краставце одуштити, па онда праће па две пољозине, а дуже па више комади пресећи, па их метнути у *кладу* воду, да у тој једно 48 часова постоје. За то времена треба воду 2—3 пута променити; вода ће горчину изваћи, и она буде услед тога сасвим горка. Истина крастаца *ће нешто* од овог природног укуса изгубити, али ће остати и горчине, те га може појести. Па то је најдобра за онега, који куну, па може бити и сасвим слаги, горке краставце, да их може појести — да их не мора бацити.

Квајар за пољопривреду књижевност. — Уска изданац књивар А. Ф. Дејрипа навирујући прошле године 30 година свога постанга, изјавио је дека: да у толу 10 година пољске Министарство Земљорадње по 500 рубаља сваке године за награду најбољим пољопривредним делима, која би на руски језик стечај била поднесена. Министарство је ту понуду прихватило и прописало правила за стечај и издаване награда. Прве награде одређено је за дела, који би одражавала *попу* у *трговинској годни под земљорадњом условима у Русији и о меститијем одобреној земљи с пољодом на земљорадњом услову у Русији.*

Овај леја пример напомиње за услед онега, који су у многуности да штогод слично учине.

Милосарка Удружења у Аустрији. — По статистички, коју је издало Аустријско Министарство Земљорадње, било је 1901 године у Аустрији 1382 Милосарка Удружења, која су подељена по оклања Аустрије овако:

	број удружења
Чешка (немачких Милосарских Удружења)	12
Беских	40
Буквини	2
Далмација	1
Галиција	24
Гери	56
Бергени	8
Брањска	38
Дона Аустрија (чешких)	80
Моравска (немачких)	17
Дона Аустрија	139
Горна Аустрија	10
Салцбург	1
Штеца	12
Штајерска	10
Тиродека (немачких)	518
Галицијан.	316
Фораралберги	98

Пловољивине у Совији, у Бугарској. — Министарство Народне Привреде значајно је напоменуло, да ће се на дан 25—28 маја ове године држати у Совији, у Бугарској, изложбе првогаче жинине, па којој ће моћи учествовати излагачи из Бугарске и са стране.

На изложби биће изложене: кокошке, гуске и пловке, ћурке и голубови.

Сваки који жели да изложи своју жинину па овој изложби, има да поднесе писмену пријаву Изложбеном Одбору и то најдуже до 10 маја, упротивном неће се моћи изложити.

Повиљаче жинине има се извршити благовољено, тако да стигне у Совију најдуже до 23 маја, упротивном неће се моћи изложити.

Одређена места на изложби дају се излагачима бесплатно. При пошљачку жинине излагачи имају да изјаве, и пријави, да ли пристају, да им се жинина прода и по којој цени. Продају ће извршити Изложбени Одбор уз провиизиј од 10%, у корист изложбе.

Продана жинина предје се купу по изгаварању изложбе, а одређена награда припада излагачу а не купцу.

Изложбене су награде ове:

- За кокошке:*
Једна — 50 лева; две по 30 л.; 3 по 20; 5 по 10 лева.
- За гуске и пловке:*
Једна — 50 л.; две по 30 л.; 3 по 20 л.; и 5 по 10 лева.
- За ћурке:*
Једна — 50 л.; једна — 30 л.; и 4 по 10 лева.
- За голубове:*
Једна — 20 л.; и 4 по 5 лева.

За особите одлике изложбене жинине, издаваше се *пољозина* *летови* од стране Министарства Трговине и Земљорадње. Оцену изложбене жинине, при одређивању награде, извршиће нарочити Изложбени Суд од пет чланова, које ће наименовати Министарство Трговине и Земљорадње.

При пошљању живине ваља назначити у нарочитој рублици све особене знаке и одине испоселите живине.

За бланка обавештења ваља се обратити у Совању на адресу: *Соборна овра, поштована комисија, која ће интервјуовати и налагачима бити у свему на руци. На исту адресу упућивање се и пошљање за живаљу.*

Стогодинашња Либовна — 29 априла ове године (12 маја по новом) направило се 100 година како је света угледна *Либов* реорганизирана пољопривредина.

Заступници науке и пољопривредне праксе у свему образовном свету прослављају су тај дан.

Није штеде, ако се и ни ситног часа човека, чија ће успелна дела трајати докле и наука којој је тако искрено помагао, и којом нас је упућивао да приroda упитамо у свему чиме се показује успешна пољопривреда.

ДРУШТВЕНИ И ПОДРУЖИНСКИ ПОСЛОВИ

ЗАПИСНИК СЕДНИЦЕ

Управног Одбора Српског Пољопривредног Друштва

државе 1 јануара 1903 год у Београду.

Понто је био присутан довољан број чланова Управног Одбора, присутљиво је раду и решено је:

I.

По предлогу потпредседника решено је: да се Главни Годинњи Збор Српског Пољопривредног Друштва држи 30 јануара ове године у дому друштва са дневним редом, који је предложио чл. 42 чланка Друштвених.

Пред овога решено је, да се умало Господин Министар Грађевина, да ће извођење одобрити извоз у вода цене на железничким путима члановима: оснивачима, угледњацима, редовницима, добротворима, почасним, полагачима и изасланицима Подружина, да дошљак на Збор и повратак.

II.

Прочита се молба поштаних разносача којом моле да им се да по један овогодинашњи Календар Друштвених бесплатно. — Решено да се молбовима не може по молби учинити.

III.

Прочита се молба основне школе Тивушке, којом моли Друштво да јој се даду на поклон друштвена издања, семена најбољих врста и један прибор за каљење. — Одбор решило, да нема могућности да се школи по молби учини.

IV.

Прочита се извештај Кљазњеног Одбора у коме најваљје мишљење, да би требало пригатавати III Пољопривредну Пошку која је raspредата — Усаглашју мишљење својста Кљазњеног Одбора, Управни Одбор решило: да се речена пољопривредна наука, коју је написао г. Благоје Тодоровић, пригатами у 1500 комада са изменама, ако би их ишао изво.

Иштаваљу ове Пошке да се присутни онда, када благодик Друштвени нађе да за ово има повлаче могућности.

ЗАПИСНИК СЕДНИЦЕ

Управног Одбора Српског Пољопривредног Друштва

државе 21 јануара 1903 год у Београду

Понто је био присутан довољан број чланова Управног Одбора, присутљиво је раду и решено је:

I.

Председник саопштава Одбору како би се погледом на то што се штампари VII прерађене Пошке допринује, потребно

било, да се и повезивање одмах предузме, а пошто се и X Пошка у 1500 комада прера прављала има у тврдо повезати, те је у споразуму се благодиком Друштвеним, повезивање разних Пошка, свста у 3000 комада, уступно цивилностварској фирми Вилдинг и Рашиња која је понудила пајника цену од 18⁰/₀, поре по комаду и најповлачјење услове од осталих поштара, који су зашти као Друштву поштати на рангају рада. Новоз ће бити у тврдом по облику првог издања VII Пошке а прозивање поште. — Одбор одобрило овај поштати председника и благодик.

II.

Председник саопштава, да је Господин Министар Народне Привреде, извоље одобрити Друштву да ово може употребити за израђање у своју корист а за потребу угледног живинарина простор од 7 хектара у Готути, који је ограђен жандом, за две године, с тим да Друштву на име закупине плати по 210 динара годишње. — Прина се к знању са захвалношћу с тим, да се закупина плаћа из кредита одређеног за угледни живинарик.

III.

Прочитају се извештаји изасланика Друштвених г. г. Миш. Савића и Ђаје Т. Тодоровића, о изводи виноделничких конгреса и окупаци пољопривредне изложбе у Врбну и земљачке пољопривредне изложбе у Пошту — Прикључи к знању.

IV.

Прочита се извештај коладурирајуће комисије о тражењу попраћују кауције која је предузетим изложбеном панциона Друштву пошлово, из кога се извештаји види, да се предузетим може притати поновина повлачење кауције, а друга поновина да се може задржити докле, док предузимач не изврши изказане отправе крова, којима ће се он од прозивљивања обезбедити.

Из овога извештаја види се и то, да ово аграде треба поднети потребне извође од тврдог земљеног камена у деженту ради бољег обезбедје од воде и то да се као ишае урађени пошо саграде — Одбор решило, да се у погледу попраћују кауције поштати по предлогу комисије, и ни за подизање рачуна да се у своје време учини што је потребно, те да се Друштвени аграде од савина воде под темеле обезбеди.

Доминативна одлука о риглама дошле се по одобрену буџета за ову годину.

V.

По молби „Ратарна“ Ђачке друшине у Ратарској школи, и усвојеном мишљењу Кљазњеног Одбора решено: да се правља ове друшине могу штатвати у „Тошкоу“ и одатле отплатити 200 комада, које ће друштина по својој изјави сама платити.

VI.

Прочита се Записник седнице свих Секција, и Одбор усаглашју предлоге Друштвених секција ренапа:

1. да се у овој години решине само још једна награда за напреднаје начине рада и то ова:

К полагаче вештачку знању на површини најмање од једног хектара. Награда I 300, II 200, III 100, и IV 50 динара. Рок пријаве до 1 Маја 1905 год. Могу се такмичари привредници из целог земље.

2. да се издубом Главном Годинњем Збору предложе за редовне чланове Друштвених ова господа: Милић Радовановић, проф. Вел. Школе; Ђосиф Ирвић, извесни лекар; Д-р. Милоше Јосић, окружни шумар; Д-р. Ђока Јовановић, окружни шумар; и Душар Крелиновић, руковољад расадника лозног.

VII.

Прочита се пројект буџета Друштвеног за 1903 годину, што га је изридо ужи Одбор у договору са благодиком Друштвеним — Решено, да се поднесени пројект буџета за ову годину врима онако, како га је ужи одбор са благодиком предлаже с тим, да се унесе још и позиција за припреме оно оснивања Пољопривредног Музеја.

С Т Е Ч А Ј

По одлуци Управног Одбора Српског Пољопривредног Друштва од 28. окт. мес. за „Пољски део Пољопривредног Календара“ за 1904. годину пријаве се чланци који ће распродати ово томо:

Гађење живине;
Гађење кромпира и његова употреба;
Болести свилене бубе;
Гађење ошова шкочаца;
Гађење и употреба морске реше (тоншамабура);
Одгајивање телад;
Багрен као шумско дрво, и за разну пољопривредну и занатлику употребу;

О произвођача свезог масла („шутера“) на мањим имањима;
Гађење граха — пасуља — за пшаво;
Врстама сејалица и њена употреба на мањим имањима;
О гађењу хмеља;
Гађење пиварског јечма;
О мањим рибњацима;
Штул подричак, елеватор и скварникатор;
Врстац (маркер) и брадар;
Гађење ренде;
Галивни корови на њивама, ливадама и у градини, и њихово уништавање;

Подизање пентачких њивада;
Прибирање, смештање и неговање стајског ђубрета;
Гађење свиња за месо;
О јабучи;
О трешаји;
Подизање винограда на стрешиним пољокошарима;
Гађење дуда за краћење свилених буба;
О колери и дивтерији код живине;
Јесењи послови око пчела и узгајивање кошница;
Подизање храстове горе сејанке;
Летарско поуже за шарод;
Приволетка с пољопривредног тешденцијом (оригинална),
Неколико заслужних људи за пољску привреду у Србији са списама.

Чланци се свију написати јасно, популарно слогом и што краће тако да чланак не изнесе више од два штампана листа, и да имају по потреби и што више слика, у кои случају чланак може изнети и до три штампана листа.

Све чланке треба упутирати Српском Пољопривредном Друштву с насловњем: „за Пољопривредни Календар“, а рок је за подношење чланака до 15 јули овог године.

Награде штампаних чланака, по оцени Управ. Одбора Српског Пољопривредног Друштва, могу бити од 60—80 динара од штампаног табакса. Оригинална приволетка наградиће се одеском.

Бр. 3957. Из канцеларије Српског Пољопривредног Друштва 29 априла 1903 год.

ОБЗНАНЕ

Виноделство. — Српско Пољопривредно Друштво распродало је сву набањену рачицу за ову годину. Пошто је тражиња још велика, Друштво је вартуло накнадно већу количину рачице, која ће стати 110 дина од шилграма. Сви којима је рачица потребна, треба да се с поручибама преко економика оброто Друштва, како би им се могла послати одмах тим пресе.

Претплатници Тежака и чланови Српског Пољопривредног Друштва који **Томом** примају, моле се да изводе сваки пут од места становања промене, или кад који број на време не добију, то јавити Друштву те да се може брзо адресе променити или погрешна исправити.

Италијански пољопривредницима из Тунизије и околне области је Окружни Станица у Тунизији преко које га могу добити.

О Г Л А С И

ПЧЕЛАРИМА

Јављам свима пчеларима да сам отпочео самостално радити. Продајем 1 кгр. вештачког саћа по 6-20 динара. Принам васах за израду вешт. саћа и то до 5 кгр. по 1 дин. од кгр. а од 5 на више по 0-80 и. д. У исто време принам се уређивања пчеларника као и свију других рачова на пшви и око пчела у Београду и у Србији, а тако исто дајем савете и упутства за правила и успешан рад по години. **За успех јамчим.**

Као врло важну и корисну ствар по разну пчеларење, препоручујем коју књигу **О Пчеларству.**

Цена је књиге 0-60 динара.

Хрста Мршуља

Шуматовачка ул. бр. 11. Београд.

2-4

НИЦЕ БОДЉИКАВЕ

За ограду са 2 и 4 бодље добила је велику количину и продаје врло јефтино

ГВОЗЂАРСКА РАДЊА

Тасе Неранчића

БЕОГРАД—САВА

ТЕЛЕФОН РАДЊЕ И КУЉЕ БР. 2405

10-10

Најбоља и најсавршенија је преваљача за лозу

ПАТЕНТ „АУСТРИЈА“

(ОД ФРАЊЕ НЕХВИЛА ИЗ ВЕЧА)



Иста се може употребити и за пресекање воћаца и поврћа, увек има на стоваришту код **Српског Пољопривредног Друштва** и

Браће П. Радојловића

гвоздара у Београду.

8-10

ПРВО СРПСКО И ЈЕДИНО ДОМАЋЕ ДРУШТВО
 ЗА ОСИГУРАВАЊЕ
 БЕОГРАДСКА ЗАДРУГА

— ОСНОВАНА 1882 ГОДИНЕ —

ОСИГУРАВА:

живот људски на више начина, као на случај смрти (доживотној), на случај доживљивља, на случај доживљивља и смрти, мирас деци и т. д.

Противу пожара, грома и експлозије: релне зграде, индустријска и занатлијска предузасћа, робу покућанство и т. д.

Услови су најповољнији

Блика обавештена даје Задруга у Београду, а у унутрашњости почтани заводи, овлашћени агенти и повереници за осигурање.

Осигурањница на унутрашњости олакшана је плаћање и тиме, што је за сваку варош овлашћен бар по један пошчани завод, ради примања уплата за осигурање. И према томе, ниједан осигурањик на унутрашњости није дужан слати уплате у Београд и плаћати се тротковњима око поштарине.

Полице за осигурање зграда противу пожара Београдске Задруге примају се као гаранција за зајмове
 Управе Фондова. 9—36

ПОВЛАШЋЕНА ФАБРИКА ПОЉОПРИВРЕДНИХ МАШИНА

БРАЋЕ Р. ГОЂЕВАЦА

У БЕОГРАДУ

пркиотучеи своје изрубеиик:

ПРСҚАЛИЦА ЗА ПРСҚАЊЕ ВИНОВЕ ЛОЗЕ

до данас најсавршенији и од стручних људи: винограђара и економи, овробани систем под називом

КРАЈИНА

са знатно јефтинијом ценом него ли оне са стране донесене, а квалитетом и својом солидном изработком никакво не уступа првиј страним патентираним фабрикатима те врсте. Коже је лакше може ове прсқалице забавити преко Српског Пољопривредног Друштва које их има увек на својој стоварници у довољној количини. 6—10



ЦЕНА ОГЛАСИМА:

Малом од петог врсте једног ступца по 10 пара дина; од осталих крупних писмена по 15 пара од врсте од ступца

Већим огласима од цете стране 20 динара (10 фор. а. в.) поља стране 10 дина. (5 фор.) четврт стране 3 динара (250 фор.)

Поред тога за свако оглашавање по 20 пара дина. државне таксе.

За оглашавање више пута 10 од сто јефтиније.

Преглед 15 броја Тежакa Члвниа: Стрила оваца. — Павођење дувачног расада. — Грашкар и његово стубљање. — Пудлинг: Наши добротвори и штеточнице. — Велике. — Гласник. — Друштвени и Подружковски послови. — Стенај. — Обавице. — Ослови. — Цена огласима.

ИЗЛАЗИ ДВЕСТОДНЕВНО
1, 10 и 20 СВАКОГ МЕСЕЦА

ПРЕТПЛАТА И РУКОПИСИ
ПРЕЛАЗЕ СЕ
СРП. ПОЉОПРИВРЕДНОМ ДРУШТВУ
У БЕОГРАДУ

ПРЕПЛАТУ ПРИМАЈУ И ОВЕ ПОШТЕ

ЗА ОСНОВ НАЈВИШЕГ ГЕНЕРА ОД АПРИЛА
1901 ГОДИНЕ 3 РУК ПРИБИЛИТЕЛЈУ
ПОСМ ПОШТА БЕОГРАДНО.

Цена огласна изложена је на
последњој страни.

КЛАСИЧНЕ И НАДАНАЈА
СРПСКО ПОЉОПРИВРЕДНО ДРУШТВО
БЕОГРАДСКА 72. БР. 11.

БРОЈ 16.

ТЕЖАК

ОСНОВАН 1869 ГОДИНЕ

ИЛУСТРОВАНИ ГЛАСНИК СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА

ЦЕНА ЛИСТУ

ЗА СРБИЈУ
НА ГОДИНУ 6 ДИНА. НА ВОЈНА ГОДИНУ 3 ДИНА.
ЧЛАНОВИ ВОЈВАРАНА, ЧЛАНОВИ СИБИРСКИХ ДРУШТВА
ПОДПИСНИЦИ, СКИПНИ, ПИСМАНИ, ПОШТИНИ СТАРА
КАРА, ЗАВИ. ИЛИСТРИРА, ПЕЖОКОЛОЖИЧКИ
ЗАДАЦИ И ПУТНИЦИ ДОБИЈАЈУ ЛИСТ У
ВОЈНА ЦЕНИ, АКО ПОМОЖЕ ПРЕПЛАТИ УНАПРЕД
ЗА ЦЕЛУ ГОДИНУ.

ЗА НЕ СРБИЈУ
НА ГОД. 8 ФРАНК. ЛИН 4 ФОР. А. ЕРКЛ. ПО
СРЕ. ПОДПИСНИЦИ. ГЛАВНИЦИ И ВОЈНИЦИ ЧЛАН-
ОВИМА КАО И СРБИЈИ НЕПОШТАНИ ЗАДАЦИ И
УЧЕНИЦИМА, ДОБИЈАЈУ ЛИСТ ЗА 6 ФОР. ЛИН
3 ФОР. А. ЕРКЛ. КАО ГЛАВНИЦИ ПОШТОМ ПРИБИ-
ЛИТЕЛЈУ И КАО СЕ ПРЕПЛАТИ ВОЈ СНОГ ГЛАВ-
НИЦИ ВРХОМ ПОШТА СЕ ИЛИ С ЛИСТ СЛАУН.

ИЗДАЈНИК М. САВИЋ.
ОБЈАВЉИВАЧ УГОДИН.
ОТДЈЕЛНИЦА КЛ. БР. 25.
ГОДИНА XXXIV.

ВОНЕЖИЧКИ ОДЛОЖ:

ПАЈА Т. ТОДОРОВИЋ, А. Љ. ПОПОВИЋ, ЈОВАН ЈЕКИЋ,
ИЛИЈА КРЕМИЋ.

У БЕОГРАДУ, 1 ЈУНА 1903 ГОДИНЕ.

Народу Српском

Понос су погинули Краљ Александар и Краљица Драга.

У овом озбиљном и судбоносном тренутку пријатељи земље и народа споразумели су се и обра-
зовали Владу.

Објављујући ово српском народу влада је уверена да ће се народ испунити око ње и помоћи јој
да се свуда у земљи одржи ред и безбедност.

Влада проглашава да од данас ступа у снагу Устав од 6. априла 1901. године, са законима
који су важни до 25. марта ове године.

Народно Представништво распуштено Прокламацијом од 24. марта о. г. сазива се у Београд, за
2. јуни ове године.

29. маја 1903 год.
у Београду.

Председник Министарског Савета,
Ј. Ђ. Авакумовић с. р.

Министар Савезне Полиције,
Љуб. Каљевић с. р.

Министар Војне,
генерал,
Јов. Атанасковић с. р.

Министар Народне Правде,
Ђорђе А. Генчић с. р.

Министар Гробољазничарства,
инженер,
Алекс. Машини с. р.

Министар Унутрашњих Дјела,
Стој. М. Протић с. р.

Министар Промисла,
Љубомир Живковић с. р.

Министар Просвете и Црквених Послова,
Љуб. Стојановић с. р.

Министар Финансија,
Др. В. С. Вељковић с. р.

СРПСКО ПОЉОПРИВРЕДНО ДРУШТВО

ПРИРЕЂУЈЕ У УЖИЦУ 17 И 18 АВГУСТА ОВЕ ГОДИНЕ

ОБЛАСНУ ИЗЛОЖБУ

ГОВЕДИ, ОВАЦА, КОЗА И ПРОИЗВОДА ОВИХ ВРСТА СТОКЕ

У овој изложби могу излагањем суделовати пољопривредници и остали одгајивачи из целог округа ужичког, и из срезова: драгачевског и моравичког округа чабанског; ваљевског, округа ваљевског; азбуковачког и рањевског округа подримског.

I. Говеда:

1. Одељење за краве с овогодшњим теладима.
2. Одељење за јунце испод 2 године.
3. Одељење за јунаке испод 2 године које нису спариване.
4. Одељење за бикове преко 2 године.
5. Одељење за краве стоне преко 2 године.
6. Одељење за телете волово.
7. Одељење за угојене стоку за трговину.

Свако ово Одељење дели се на два пододдељења: једно за домаће сојеве, а друго за мелесе (укрптана) и стране расе.

II. Овце:

1. Одељење за стада од најмање 10 оваца и 1 овна.
2. Одељење овнова за приплод.
3. Одељење за угојене овнове (за трговину).

1. Они, који желе излагачком суделовати у овој изложби, добиће штампање пријаве од Ужичког Изложбеног Одбора преко поверљива чија ће се имена објавити и који ће попуњене пријаве примати и слаати у Улице сменомтом Изложбеном Одбору:

2. Сваки излагач мора поднети доказ, да је причезалаз граа, које пријакује, бар од 1 јануара ове године;
3. Један излагач може изложити у свима Одељењима по једно, два или више граа и производа;
4. Сваки је излагач дужан, да има потребне куваре за изложбена граа;
5. Сва стока на изложбу доведена мора бити здрава и чиста. Овце не смеју бити кунасе;
6. Излагачи кунасе стоке, бришуће се сами, да стока буде на време попуњена;
7. Потребна храна за стоку моћиће се добити на самој изложби;
8. Излагачи, односно чувари стоке, дужни су сагнати одређене редитеље и надзорнике изложбе за све, што се односи на храну и чување стоке и одржање реда на изложби;
9. Сваки излагач дужан је довести своја граа на изложбу 17 августа најкада до 7 часова пре подне; а сточне производе има предати Изложбеном Одбору најкада 16 августа до 5 часова по подне;
10. Масло тоњено и итењено, доносиће се у чистим судонима и то тоњено по 1 килограм, а итењено по 5 килограм;
11. Сир, мек и тврди, и кајмак доносиће се у чистим судонима по 5 килограма;
12. Вуна доносиће се и то испрана по 1 руно, прана по 3 кр., а козине по 3 килограма.

Изложба ће се отворити 17 августа ове године у 10 часова пре подне, а затворити 18 истог месеца у подне пошто се награде изададу.

Награде ће бити велике и многобројне и то како у новцу тако и у пољопривредним сипрамама, приборима и привидиојим грама.

Предуђући оно јаности, Српско Пољопривредно Друштво пада се, да ће пољопривредници и остали одгајивачи из окр. ужичког и напреднеповоњаних срезова најскорије прихватити овај позив и многобројних суделовањем у изложби приноћићи остварење циља ради кога се изложба и приређује.

Бр. 4953. Из седнице Управног Одбора Српског Пољопривредног Друштва од 12 маја 1903 год. у Београду.

ПРВИ СРПСКИ МИНИСТАР НАРОДНЕ ПРИВРЕДЕ

Први српски Министар Народне Привреде био је редовни члан Српског Пољопривредног Друштва, *Јосиф Гудовић*.

Као редовни члан и аугудниош члан Управе Српског Пољопривредног Друштва, а нарочито као Министар Народне Привреде, својим кресним помагањем полске привреде покојни *Гудовић* заслужно је вечитом захлавношћу српско пољопривреднике и пријатеље привреде, и зато се надамо да ћемо одговорити жељи свију нас, ако ли у *Тезиску* прикажемо слику и кратку биографију заслужног повојника.

Свако ово одељење дели се на два пододдељења: једно за домаће сојеве, а друго за мелесе (укрптана) и стране расе.

III. Козе:

1. Одељење за стада од 5 коза и 1 јарца.
2. Одељење јарца за приплод.

IV. Сточни производи:

1. Масло тоњено.
2. Масло итењено.
3. Сир мек и тврди.
4. Кајмак.
5. Вуна испрана.
6. Вуна прана.
7. Козина.

Пок. *Гудовић* родио се 1835 године. По савршеном гимназијском школовању свршио је привреднички факултет на ондашњем Лицеју (сада Велика Школа) затим је на Гударској Академији — изучио рударске науке а после практично студирао изучено струку по угледним рударницама у иностранству.

После овако стручних саврења пок. *Гудовић* служио је у Србији у стурци за коју се спрежао и воступним унапређењем дишао и на чело управе своје стурце као начелник Гударског Одељења.

1880 године био је пок. *Гудовић* Министар Грађевина, а када је устављено код нас Министарство Народне

Приреде, он му је био приј Министар (1883 год.) а после извесних промена био је (1884—1885) Загитник Министра Народне Приреде као Министар Грађевина.

Пок. Гудовић био је одан пријатељ, искрени љубитељ и редовни помагач наше полске привреде а као Министар Народне Приреде био је у пуној мери за речи заштитних њен.



† Јеврем П. Гудовић

Дужији признава раду пок. Гудовића, Друштво Подпривредно и забрало га је за свог редовног члана, Цвездарско-Вођарско Друштво за својег председника, Шаљковски Одбор за прву првину пажњу за својег председника, Рударско Друштво за председника и био је члан и разних страних рударских друштава.

За своје заслуге одликован је врлом почасти орденом Таковског Крста I степена а имао је и многа угледна страна одликовања.

Ми остављамо стручњацима дотичних струка да истакну и достојно опишу велике заслуге пок. Гудовића као стручњака и руководиоца рударске струке и његова много заслужна и велика дела као Министра Грађевина, али нам је духотно поменути грађевне железнице, друштва, жостана и других важних средстава за саобраћај, без кога се развијена полска привреда ни замишљати не може.

А ми подпривредници дугујемо вечиту благодарност првом српском Министру Народне Приреде као организатору првих државне радње за унапређење полске привреде.

Заслуга првом поштомачи толико је већа, што је он имао на умног оквир негдашњег економског одељења, где је била утврђена деловна радња за полску привреду, стварство, трговину индустрију и занате да образује одљења и створи основну организацију за све ове поједине гране поред осталих грана народне привреде као што су рударство, статистика, саобраћај и т. д.

Тешкоћа је тих већа била, што нити је било потребних установа које би предузеле мере прихватити могле, нити је било законске могућности за постављање потребних стручних органа да већи део послова, нити је било закона на основу којих би се потребне мере наређивати и предузимати могле за унапређење полске привреде — и најистекло, што је главно, није ни новчаних средстава за рад било.

Нема је слава првом српском Министру Народне Приреде и искреним поборницима за унапређење полске привреде наше.

Ж. Шошорка

Кад нам дувану за његово успешно развијање, зрели и сушени треба што више толих летњих дана, жорано се поставити, да раније посејемо дуванско семе и што раније изведемо расад на расад. Но како дуванско семе посејано рано у хладу земљу тешко нице — тек после шест и више недеља — то нам је прва брига, да код дуванског семена пре сејања изведемо клијавост стратониковањем.

То нешточко издвајање клијавости дуванског семена стратониковањем, може се извршити на више начина а најирактивнији су ово:

1. Општо потребну количину дуванског семена у кошу (торбицу) савијену од ређег вулненог платна (само не тако ретко, да семе испадне). Уочионо је неколико пута у врућу воду, док се семе не опакине и не загреје па је за тим оставио на топло место (20°—22° P).

Семе треба стално да је влажно, за то га треба што чешће подлагати са подмлаченом водом, приближно једнаке топлоте. При тој топлоти а при постојаној влази, семе ће проз 5—6 дана показати клице у виду болх тачака.

Исклијано семе померањемо са производног количиног пешела или ситног песка, на га одмах у већ спрењено леје ртком посејати.

2. Као и код првог начина, итено семе у кошу, на исти га начин, унавањемо у врућу воду, окасионо и загрејено, па за тим га одмах итено у топло стајено љубре, где ће за 24 а најдуже за 48 сахата показати беле тачке, — клице, кад га треба померати са пешелом или ситним песком као и код првог начина па на готову леју шаљиво посејати.

3. Ископамо са зуповом два комада земље са травом, са травом за то, да се земља не би тршила, док не послужу за намењену цел: један комад метео на какав плек, даску или што друго, окренут са травом доле, а преко тога комада леже прости се коса са семеном, која је претходно као и код првог начина унавањемо у врућу воду загревања и унавањемо, а тим одвозо преко косе покријемо другим комадом земље и оставио то на топло место (20°—22° P) а одвозо наместно какав суд из кога би непрестано капала млака вода.

На овај ћемо начин добити семе исклијаво за 4—5 дана, а сејањемо га као што је напред казано.

4. У карацин, ључеч или тепсији, једновремено померати семе са смењом, спрењеном од једног дела добро згорелог љубрега и једног дела ситног песка, па тај суд држимо на топло месту и снаги га дан премамо млаком водом, прскање треба удепати тако, да вода пада на љубре у виду магле.

Код ових начина семе ће клијати за 5—6 дана, при сејању не меша се ни с чим, но онако са судом у ком је, носи на леју и одмах сеје.

На леје посејано, овако спрењено семе, покријено са спрењеном смењом, од једног дела чистог и добро згорелог љубрега и једног дела ситног песка, за један савтметар дебелни слојеи.

и.

КОНЗЕРВИРАЊЕ МЛЕКА МРАЗОМ

У конзервирању млека пожељо израза, да би се оно могло одржати за што дуже време, и да би могло издржати и најдуже пренос поставити је наших дана необичан успех. Тај је проналазак учињен у Данској, где су ти постигнати најзначајнији проналази доведени у везу с ирактичним руковањем млека. Дански илхвер М. Ф. Кассе пронаша је начин: како да се

млеко одржи дуже пренема и то помоћу хладноће и ваздуха. И тај се начин већ примењује још од године 1896 у великим млекарницама Данског Млекарског Друштва, које је подигао своје грађевине недалеко од Кодања за 160—170 километара. У тој вароши сеновало је поменуто Млекарско Друштво еридришиа завод, куда се шале зарпао млеко, наведеном дужем путу.

Могло би се сумњати да је тај нови начин конзервираниа млека смањивањем потпуно савршен и практичан једино за тога разлога, што има места бојазни: да ли ће млеко, које одмах после мљења има да издржи ту процедуру, сачувати једновремено и све добре особине своје.

У Паризу отворили, у присуству многобројних стручњока суд са закритим млеком, послати у Париз из Данске. Тоне је присуствовао и М. Ф. Бек, који је демонстрирао резултата своје методе, Тонота је била 29°, а млеко је било послато из Кодања 22 јуна у вечер. Суд је хватао 300 литара, а млеко је било покужено 19 јуна и издржало у томе плањом суду девет дана.

Замрачују млечна маса остављена је да се поставија открани помоћу воде до на степен обичне своје топлоте. Затим је открано млеко пресуто у друге судове. Оно је било у свему једнако с млеком, које је истом сади покужено, јер је имало све особине свесности и добра укуса. Течност је била у свему непромењена и једнака и није показивала никаквих знакова подложности и лумена маса или ти пак прогнутаости и кнара. Сви су присутни једногласно прихватили и нашим потпуно нетовотност тако конзервираниог млека, како у погледу изгледа, тако и у погледу укуса са млеком свезан, и ако је то млеко било покужено још пр десет дана и издржало високу температуру летуа и дуги пут најпре железницом, на онда лађу преко мора, на омет железницом. Сви су добили уверења, да би се то исто млеко још и дуже црвене на пуланом степену могло одржати, и сачувати свеколик првобитне особине своје. Задражаване у припитивања и железничким нагадницама најје оставио на највишег утацаја на његове особине и свесност.

с.

Како ћемо повећати принос јаја, а да бројно стање живине не повећамо?

Сви напредци, који су до данас постигнути у земљорадњи и стојарству, постигнути су под руковођеном ума и руке људске, а у текма, да се производа тих дину највећих и најважнијих група посебне привреде повећају и побољшају. Ми на пр. знаемо и беремо посебе плодове у много већој мери са оних биљака, које је човек припитомио, него с дивљих — некултивисаних биљака, које нису дошле под заштиту човечије руке; сиж тога, и плодови од питомих биљака много су укусијни и од веће хранљиве вредности, него они од дивљих биљака, и усладио човек поклања већу намену питомих биљака и боље их негује, угодљиво ће и приноси са њих бити већи и бољи. Исти је случај и код животиња. Ми на пр. држимо и гајимо припитомљене краве, овце и др., које дају млеко не само у оним количинама, колико је потребно за исхрану њихових изадова, као што је то код дивљих животиња, већ та дају у много већим количинама и са бољом гачивошћу, које у исто време служе и за људску храну. И оне ће појаве изобиља угодљиво јаче на попришати, усладио се човек стара да стоку држи и гаји по свима пронађена савремене науке. То исто видимо и код неких живине: док дивља кокош на пр. снесе преко године једнак, а највише двајед једна по двајестак јаја, из којих се изведу изади, дотаде припитомљена кокош и при најпримитивнијем начину држања и неговања снесе у најмању руку 80—100 јаја преко године, која и по крупноћи и по укусуности надмашују јаја од дивље кокоши.

Ако се запитамо: одкуда долази ова разлика у повећању приноса? — Одговор је пресек: човек током потребног времена, а у текма, да своје потребе издовољи, био је принуђен да врши вештачки избор једнака и за даља приноса оставља само оне, које су му давале највећи принос. Тако је међу биљака одбрао и гаји оне, које су му дале највише и најбоље млеко: међу поклошана оне, које су давале највећи број и најкрупнија јаја. По себи се разуме, да је овакво повећање приноса морало илп постепено и да је за то требало дуги и дуги низ година.

ПОДЛИСТАК

СЕДИНИ МЕЂУНАРОДНИ ПОЉОПРИВРЕДНИ КОНГРЕС У РИМУ

(НАСТАВАК)

Презадећи на друге одлуке поменућемо најпре оне које се изабиле тину виводље, а затим поменућемо и остале одлуке.

О Виноградству. — 1. Да се постави нарочита комисија од представника виноградарских земаља, са овлашћењем, да нађу методу за оне и класификацију амелораторску, да буде једина за све државе виноградарске, поуњена терминологијом која следије.

2. Да младе винарских држава предузму и поставија и проширију итудје са опшита и хибридна доза са непосредну ариовидиу, било у погледу издржљивости према ослонсеру, било у погледу леингата с др. дозом, и њиховој прилагођености према разном земљишту и одгајивању како у погледу количине тако и у погледу квалитете производа.

О винарској трговини. — Државе заинтересоване за винарско трговину да се сложе и унесу у погледу царинавине једну јединообразну методу за испитивање вина.

Да би се колико је могуће сачувала аутентичност свакоме вину, који оно у свако месту узима, — што је нарочито потребно јер се данас вина поучићембе троне далеко од места своје производње — да се заинтересоване земље споразумију и закључе

међународну конвенцију, по којој ће се сваком вину његов сопствени глас или глас његовог краја (*сези*) опаритонати у свима уговореним земаљама.

О продаји пољопривредних производа. — Конгрес намера, да седишне економске погодбе све нине изазивају организацију заједничке продаје пољопривредних производа, као редов средства за регулације производње, и да ову организацију треба да изведе Задруге за заједничку производ. Ои најважније жељу да се оне Задруге удружују у Савезе по областима и народима, и да се оне у свакој земљи и за сваку врсту производа оснивају по примеру Стаљовог Одбора за заједничку производ вивенце у Француској и сличнос Житарског Одбора (Kornhandelskommission) у Аустрији, стварају задруге житнице које ће грушевати и даље развијати оцај покрет.

О пољопривредном кредиту. — Конгрес најважније жељу да уређиване земљопоседног кредита треба и даље продужити на основи задружају, и да саме Кредине Задруге треба да делују у највећој заједници са осталим Земљорадничким Задружама, као и на ширењу практичног пољопривредног знања, које се клази, поред субвенција земљопоседима, у свима његовим областима, још и учвршћивању својине у површи економских и друштвених погодба земљорадничког живота.

О пољопривредној настаји у војсци. — Конгрес, признавајући као силно средство за брзо ширење нових пољопривредних теорија и практичних примена обуку, која је у томе у војсци изведена, одобрава италијанску иницијативу у томе и усладије оних народа који су тој прилици следовали, и најважније жељу, да се та обука уведе у војскама свих народа, у облику практичних општа.

Овакви унеси, који су поштинити болем избором града за прилод, болем хравом и болем негов, нарочито се огледају код крунине стове. Тако на пр. док се код крапа простјајих сојева и уштите оних, које су у намак степењу облагоуђење, ретва годишњим приносом од млека на 600—800 литара, долге је годишњи принос код добрих холандских жуара у најмању руку 3000 литара, а према приликама неће се и прео 5000 литара. Код сатије стоје ти унеси дудекога ина и руке полатици су. Ово се нарочито омажи код пернате живине. И ако је науког и искусног утврдио, да гајење живине може доносити знатно веће добити, него на који друга града болоу-приредног сточарства, ипак се живинственог сматра као најстореу у пољској приреди и још неистратно не обрађа му се довољна важања, те, разуме се, и приходи илеу оваквих, какви би се вољно очекивали, нити се о важања — бар у нас — вода Бог на вака рачуна, те да би се вогао чист приход тачно саизасти, до се заиста од гајења живине вогају знатно већи добити, него што се данас инаду, докзитују нам околности, што наа облагоуђењем града копошака, које носе дуало ипше и живот крунине јаја него обичне, као и таквих, чаје се нево сматра као највешта полатица и важања по скупе паре. Сви оних, имамо од живине и других користи као на пр. бубре, перје, уштинваља иносата итд.

Но, утолико је важно да се болем избором прилодних града и болем негов може повећати принос од пернате живине, утолико је важања та околност, што се већа принос од пернате живине даје за живото крапа према постелји, него код осталих прета домаће стове. Јер док на пр. једна крапа за време целог свог живота отади једно или највише два телета, који ће је у привредним особинама надмашати, долге једна кокошка за време од једне године донесе најмање 50 јаја, међу којима је најмање половина женских јаја, у којима ће без сумње бити ипше важања, која ће у основу своју матер надмашати. На и кад би се у произведеном подмадаку шамао само једно грао са јаке развијеним или неким нарочитим особинама, то ћемо употребом овог граа за даљи прилод ове привредне особине вренети на постојеће и засновати нов подмадак са тим особинама. На овај начин и постале су разне расе и сојеви живине, које се одликују разним привредним особинама.

Из трећег одељења - Ратарства. — Утврђујући све већу ваљност принавања геолога на земљорадњу и невољну употребу, да се пољопривредно нарочито вина, настава подесе према потребама, распрострањују и допунујући наставу из привредних наука и ваљности принавања, као основу аграрних наукама и привредног рационалног земљорадња агрономски курсу.

1. Да се установе аграрни факултети бар на главним универзитетима, а нарочитим катедрима, кабинетима и лабораторијама за принавање природне науке, починујући од аграрне геолозије;

2. Да се остваре опште и погубне реформе пољопривредне наставе и да се прена појед подел наставе у основним и средњим школама, појачавајући учење природних наука, како би откривајући кабинета, разрапнатицу у установе све скромнијега града, синла са катедрара у поље и наукама пољопривредника, да погубине што већу корист о што мањем трошку;

3. Да се без одлагања приступи припреми елемената за рационално пољопривреду немоћу добро подешених гео-аграрних курсоваља (аграрне школе карте на геогностичко-геолошкој основи), било службених се геолошким заводима аграрним станицама и т. д. било подстепујући и пожакујући принашту иницијативу, како би се брзо самладо тај темски посао, који је први чинавац за праки пољопривредног препорока.

О теми „Вуђућност и услови за производњу кукуруза“ оција је најваљна ове жеље:

1. Да јединице владе подетакну и пасову потраживања аграрне школе ради усавршавања у привредној кукурузу, подимања његове ваљности и развоја његове употребе у индустријској обради и преради;

Но и кад смо поставили да у заснованом занату повећамо просечни принос јаја, свакојако појавиће се у том истом занату по неко грао које ће у плодности надмашати остала граа, или принос јаја који смо желели постелји. Или ово праметиво, одмах требамо синева јаја од тога граа оставати и унотребити за даље развојавање. Кад смо добила подмадак од овог граа, онда ће се појавити такође и понов занатљудно или ипше граа, која ће у основу надмашати остала граа. Ми ћемо овет поштинити као и у претходном случају, и на тај начин засновати нове занате са све већим и већим приносом јаја. Ако овај постелји представимо црвара, онда ће то нагледати овако: имамо на пр. севску постоју која синева просечно по 100 комада јаја на годину; међу њима ваје се једна која синева 120 јаја. Ако ову постоју оставимо за прилод и од ње произведемо подмадак, онда имамо знатан кокошину, од којих свака носе по 120 јаја годишње. Међу овим кокошима, ваје се овет која синева 140 јаја, онда ћемо оставити јаја од ње и произведемо подмадак, код кога ће просечни принос по 140 јаја на грао и годину. На исти начин вожемо повећати принос на 150, 160, 180, 200 и ипше јаја на годину.

По себи се разуме да за поштинити ове цели ипје доволан само избор женских граа — кокошака, илј треба унати и поделан избор невоља, тј. и петлова, као мушка граа, која олавовају кокошке, треба да буду из заната добрих посила, пошто се зна, да и мушка граа преносе своје особине на постојеће у истој мери, као и женска. Тако на пр. ако за прилод одберемо кокошки, чија је принос по 130 јаја годишње, онда ћемо давати просечни годишњи принос од 140 комада јаја. Напротив, ако међу кокошкама, чија је годишњи принос јаја 150, пуство постоје од заната са годишњим приносом од 170 јаја, онда ћемо добити подмадак који ће нам давати просечно по 160 јаја на годину. Самим олим дато нам је средство у руке да ми вожемо знатно повећати плодност кокошину, односно принос јаја, а да бројно стање граа не повећавамо. Тако вожемо за овај начин поштинити да нам кокошке носе и преко 200 јаја годишње и хушка граа — петлови из оваквих заната могу да облагоуде прете сојева кокошака, те да се за кратко време и код њих повећа годишњи принос јаја, предостављајући, да ће се при даљем избору прилодних граа поштинити овако, као што је напред наведено.

2. Да јединице државе, да би се даља сва ваљност индустријској употреби кукуруза, буду на руди овим индустријама које га могу употребити, олакшавајући им његово набављање најповољнијим економским мерама унутрашњим и царинским;

3. Да се у потпуну земљорадња и хигијена, проучи постојећи како да се утврди невољноста трговина с пољопривредним кукурузом.

4. Да владе подетакну оградњу основних школа и аграрних посевница о развусту на одржавању и унапређењу папшака.

Секција инадувају жељу, да се што ипше распростраје систем сејања зита са семе у нарочитим одваљима земље.

Да у јединици државна нарочите комисије проуче користи за пољопривреду од употребе хладњана, организацију завода за хладњење но сушине одваљених од средњита произвођача, а такође и путеве и начине за поштинити практичних посевница.

Из четвртог одељења Сточарства — одлуке гласе:

1. Да производња маргаринавога сира буде тако уређена како не би могла штетити производњи сточне сира.

2. С обзиром на употребу говеђега и свињскога меса, заснована системски-ом, да се владама препоручи подизање хладњана, и због њихових економских и хигијенских користи, и да би се спречавао најобичнији паразити у месоу.

3. Да се засвуд утврдине у рационално одлагању теладина наменење за прилод, у крајевима где су имама распарача.

4. Да цена млеку, у задужним бочицама, буде утврђена према количини млека.

5. Да се шаљењем пореклоносних (генетичких) књига за крање жуаре појед развуда о посебној добротности њиховој у давању млека, утврђеној анализом млека.

Према ошове, што напред наведосмо, може нам се ставити питање: на кад се поделени избори прилигодни грла може код кокошња повећати број снесних јаја од 100 на 150 и 200, какве нам препреке стоје на путу да се у том правцу повећа број снесних јаја на 250, 300 и више, кад би добит за одгајиваче у том случају била знатно већа?

Нека сунаше да би се све давали и давали избори најплоднији грла, а уа пришош што боље хране и неге, мога повећати годишњи принос и на 250, па и више јаја. Али као год што се природа бори да дрвце не израсте до неба, исто тако поставља она границе и у производима животинским, па и кад се деен по каква необична појава изгледа да се природа сама усprotиви и шестара, да се овакви случајеви за налик угусе. Зна се на пр. да је била једна шлеска музара, по имену „Црна Жета“ која је давала годишње по 8015 литара млека; друга једна музара у Хајдрихсбергу дала је 8476 литара годишње, па ипак се код њихових потокама и поред свих могућих вештина, привнесених у одгајивању, није могло постићи, да дају и приближно 8000 литара млека годишње. Такав је одржавање пети случај и код кокошња. И ако би се на пр. у занату појавила једна кокошка, код које би привредна особина носећа била развијена до највећег степена и која би, редовно, снела 300 јаја годишње, ипак се ова способност у поточника не би могла одржати и развити. Ошове напредне појаве појављују се и од осталих животиња, где су грла обоготворена до највећег степена и примењују се так. индивидуални особинама или индивидуалној ноји (потенцији) дотичних грла. Но на ошове појаве не треба много рачунати, јер су увек спонтане са рђавим последицама по опстанак и здравствено стање дотичних грла.

Из овога, што смо досада рекли, може се увидети да се годишња принос од јаја може знатно и врло брзо повећати, а да се бројно стање грла не повећа. Са тога гледати ми тошло препоручујемо пољопривредницима и одгајивачима живине да се при избору грла за припод стого придржавају оних првила која смо напред споменили, јер ће на тај начин са много мањим бројем грла постићи исте, а и bolje резултате, него кад гаје велики број грла, јер поред повећањег приноса, и-

5. На четом одељењу **пољопривредног грађевинарства** одлуче главе:

С избором на велику важност потребно усавршавања у распореду и у хигијенским условима снесних кућа, у јединицима зиданима и у својем раду. Међународни Конгрес сматра, да та усавршавања треба подстицати *материјално* за нове скраће, и за дотеривање старих зграда, конкуренцијом за израђивање планова вањих техничких подстицања, индивидуалним плањинама, јавним предавањима и другим подесним средствима.

О подешавању земљорадничких сирева према земљишту и раду, секција је изјавила слежу:

1. Да се подижу у занатским школAMA вешти и спремни конструктори, за које би се дражни издржати курсеве;

2. Да се омогућавају подстицања у раду и очигледним пробама и опитима показе распрострањени најбољих сирева;

3. Да се у свакој области установи комисија од изасланика пољопривредничких, од професора на пољопривредних и практичних школа и путних наставника, па да она на раду однеће разне сиреве, машини и оруђа, и да прена изустује по опитима одтакма и извештајима одреди, како их треба изменити и дотерати сиреве, да би оне што подесице биле.

6. На шестом одељењу. — Да се установи, по узаску на Међународни Винеградски Одбор, стални одбор од представника из разних предела на Средоземном Мору, где се узље производи, те да проучи технична и трговинска питања о маслинама и о другим узљаним биљкама.

7. На седмом одељењу. — Да се установи међународна антономатонска комисија, која би се састјала где и кад за ко-

наше ишње податке оно хране и неге, а и случајевни побољшава и др. такође ће бити у живој мери.

Рад. А. Нешки.

ВЕЛЕШКЕ

Када се гуске не смеју појити? — Изгледа мало чудовато када се каже, да у гускама, чији је живал вода, може она пократи да шкоти. То бива тада, када се у непрево навоји, па на како да је та вода чиста и здрава. Из примера, кога наводимо, то се може најбоље видети. Један трговац послао је железничку пути вагон гусака. Прво је вагон необично топло. На једној станици уставно се воз, а гуске шедне и загрејане у највећој мери, промалежу своје кљунове удиснувши жудно снаоњи ваздух. Та вода њихова поспуд се ерица једнога железничког службеника, који је крај часе хладна пива седео на перону, размисљајући како нега одвежана овај хладни навој, а кување гуске усне се без воде, па науди да им одмахнати положај. Он, и ако то није билан његови дужност, поточи пуно ведро воде из оближње цушне, па науди користанце, које је стајало на вагону напред гусака. Гуске највећом брзином паду на ону свежу воду, обоклањајући јачањом свога добротница. Но не беше за дуго, док једна за другом почеше левати, покртати и миканати. То је све било за мали час. И на одређеној станици стиже пути вагон вртних гусака. Нага парница. Помислаца тузи железничку управу да му направи штету, коју је на тај начин претрпео. И он добије парницу. Суд пресуда, да железничка управа није требала у путу гуске појити, када то није било означено у товарном листу. У тога је у свакоме послу за преноручу спометено, па и у ошове о коме је билан реч. Гладне гуске, паротно при транспорту шкотиљиво је појити. То се може чинити само онда, када су пре тога добро парване.

Семе од дулека (бунавана) може се увек добро продати. — Да је гајење дулека (бунавана) врло важно за земљорадника неспорно је истина, и нико другачије не мисли. Баш за наше прилике ово је веома погодан, јер бундвие (дурисно најде, а своје би радове објављивања како јој се најбоље учини.

8. На осмом одељењу на изнаретво:

1. Да се практична штурвања обука распрострање свим могућим средствима;

2. Да се владе најинтересније анетарију за одржавање и усавршавање postoјећих школа и за што проширање могућивање отоглодих предела, паротно у поточним угибима под високом планинама.

9. На одељењу за **риболов** одлуче главе:

1. Да дантересоване владе наредо проучавање пропадања риба и повозај рибара;

2. Да прудому иницијативу у сазнању стапа поје би одредиле међународну комисију за иштививање стапа рибарства у Средоземном Мору;

3. Да се у разним земљама проинути правила и дозвољене казне у шкду заштите риба од ишвареја;

4. Да разне владе стипаљују у бурето потребне суже за омогућавање риба, која потреба сваком даном бива све већа.

(Оригинале се)

дени) ne poraju se zasebno sejati ne se mogu sejati kao uzrod stuzuru, no potvrdjenu itd. na obilne prinose daju. Za hranu rogati stoke i ovnova, one su neobitno dobre, a pojedine vrste istraju dosta vaznu ulogu i u hranjenju ljudi. No i seme od bundeva donosi lezlorodnicu izvesnu i sigurnu dobit, jer da, na koliko ga vnao, moze u snagu dobi prodati po skupje pare. Trazila semena od bundeva velicina je narocito u Italiji i u nam cusevni izvanzik g. *Ифеберман* у Крагујевцу vlaaha по 15—16 динара сто килограма добро озвањог семена од бундева ради назова на страну. Како се код нас семе од бундева баци, упозоравано наше земљораднике на овај нов извор паре и саветујемо их да семе озбрају, очисте и оперу и у хладу просуше, па таково продају.

Г Л А С И К

VIII Конгрес Српских Земљорадничких Задруга.

Овај Конгрес дрљае се ове јесени у *Неготину*. На овиом Конгресу изаше се резултати дојашњег рада Српских Земљорадничких Задруга у Србији. Како ће се и на овоме Конгресу држати предавања у духу здрављеног задатка и распрострањати разнаква питања из области народног здравља и његова приредва рада, као и питања, од чијег решења зависи земљораднички и земљорадничко-индустриски успех у Србији, то ће се, и поред тог, неколико приваљених интересних предавања и расправла за овај Конгрес, пријати и пријати се до *краја јула* ове године. Свики, који би желели држати предавања или читати своју расправу, ваља да се писмено пријати *Главноме Савету Српских Земљорадничких Задруга у Београду*, и да назиче назив свога предавања или своје расправе, а *мождаме до краја јуна* треба да пошље на иту адресу и само предавање или расправу, како би се могла на време штампати и спремити за Конгрес. — Ко хоће лично да походи Конгрес, тај треба до *краја јула* ове године да се писмено пријати главног секретару VIII Конгреса, г. *Срђану Поповићу*, управитељу народних школа у *Неготину*, како би се за времена могуће утврди распоред за станова, храну и подвој од *Радујевца* до *Неготина* и обратно.

Догађије ће се објавити дан састања, дневни ред и све друге појединости о Конгресу.

С Т Е Ч А Ј

По одлуци Управног Одбора Српског Пољопривредног Друштва од 28. окт. мес. за *„Почуки део Пољопривредног Календара“* за 1904. годину пријиме се чланци који ће распрострањати ове тене:

- Гајене живине;
- Гајене кројница и његова употреба;
- Болести свилене бубе;
- Гајене овнова школица;
- Гајене и употреба жорске рене (тошњамбура);
- Одгајивање телад;
- Вагрен као шумско дрво, и за разну пољопривредну и занатску употребу;
- О производњи свежег масла („мутера“) на мањим извањима;
- Гајене граха — пасула — за извоз;
- Врелачна сејалица и њена употреба на мањим извањима;
- О гајену хмела;
- Гајене пшарског јечма;
- О мањим рибвањима;
- Плуг подривач, екстирпатор и скваринатор;
- Врелач (маркер) и брадар;
- Гајене ренице;
- Главици корови на њањима, ливањима и у градини, и њихово уништавање;
- Подизање вештачких ливаца;
- Прибирање, сасињтање и његовава стајског љубрета;
- Гајене свиња за јесо;
- О јабуци;

- О трешњи;
- Подизање виноградна на стрменитим повољима;
- Гајене луда за храњене свилених буба;
- О колери и дијтерији код живине;
- Јесењи послови око чела и замиљивање кошница;
- Подизање храстова горе сејанце;
- Лекарске поуже за народ;
- Приновети са пољопривредног теиденцијом (оригинална),
- Неколико изасуљених људи за пољску привреду у Србији са сликама.

Чланци се изаду написати јасно, понаврати слогом и што краће тико да чланак не изаове више од два штампана листа, и да изаду по потреби и што више слика, у ком случају чланак може изнећи и до три штампана листа.

Сви чланци треба упутиати Српском Пољопривредном Друштву с назичењем: „за Пољопривредни Календар,“ а рок је за подношење чланака до 15 јула ове године.

Награде штампаних чланака, по оциви Управ. Одбора Српског Пољопривредног Друштва, могу бити од 60—80 динара од штампаног табакла. Оригинална приновета награђена се одеском.

Вр. 3957. Из канцеларије Српског Пољопривредног Друштва 29. априла 1903. год.

О Г Л А С И

ПЧЕЛАРИМА

Јављава свиња пчеларима да сам отпочево самостално држати. Продајем 1 кгр. вештачког саћа по 6-20 динара. Принам васака за израду вешт. саћа и то до 5 кгр. по 1 дин. од кгр. а од 5 на више по 0-80 ш. д. У исто време принам се уређивања пчеларница као и свиљу других разона на њима и око ичала у Београду и по Србији, а тако исто дајем савете и упуштења за правила и успешан рад по погодби. **За успех јамчим.**

Као врло важну и корисну ствар по разувно пчеларење, приноујем коју књигу **О Пчеларству.**

Цена је књижи 0-60 Динара.

Крета Мршуља

Шумањска ул. бр. 11. Београд.

и—4

Најбоља и најсавршенија је прекалица за лозу

ПАТЕНТ „АУСТРИЈА“

(ОД ФРАЊЕ НЕХВИЛА ИЗ БЕЧА)



Иста се може употребити и за прекање вољана и поврћа, узек њна на стоваришту код Српског Пољопривредног Друштва и

Браће П. Радојловића
шумађара у Београду.

ПРВО СРПСКО И ЈЕДИНО ДОМАЋЕ ДРУШТВО
ЗА ОСИГУРАВАЊЕ
БЕОГРАДСКА ЗАДРУГА

— ОСНОВАНА 1882 ГОДИНЕ —

ОСИГУРАВА:

живот људски на више начина, као на случај смрти (доживотно), на случај доживљена, на случај доживљена и смрти, мрзав деци и т. д.

Противу пожара, грома и експлозије: рачне зграде, индустријска и занатлијска предузећа, робу покућанство и т. д.

Услови су најповољнији

Банка обавештења даје Задруга у Београду, а у унутрашњости поштом заводи, овлашћени агенти и повереници за осигурање.

Осигуранцима из унутрашњости олакшано је плаћање и тиме, што је за сваку врсту олакшан бар по један поштом заводи, ради примања уплата за осигурање. И према томе, ниједан осигураник из унутрашњости није дужан слати уплате у Београд и излагати се трониконима око поштарине.

Полици за осигурање зграда противу пожара Београдске Задруге примају се као гаранција за зајмове Управе Фондова.

10—36

ПОВЛАШЋЕНА ФАБРИКА ПОЉОПРИВРЕДНИХ МАШИНА

БРАЋЕ Р. ГОЂЕВАЦА

У БЕОГРАДУ

ПРЕНОСЉИВЕ СВОЈЕ ИЗРАЂЕВАННЕ:

ПРСЌАЛИЦА ЗА ПРСЌАЊЕ ВИНОВЕ ЛОЗЕ

до данас најсавршенија и од стручних људи: виноградира и својома, опробани систем под називом

КРАЈИНА

са знатно јевтинијом ценом него ли оне са стране донесене, а квалитетом и својом солидном изработком никакво не уступа првима страним патентираним фабрицима те врсте. Кома је лакше може оне прелазити набавити преко Српског Пољопривредног Друштва које их има увек на својом стоваришту у довољној количини.

7—10



ЦЕНА ОГЛАСИМА:

Заказ од петит прете једног ступца по 10 пара дана; од осталих крупних писмена по 15 пара од прете од ступца

Већим огласима од целе стране 20 динара (10 еор. а. в.) поља стране 10 дина. (5 еор.) четврт стране 3 динара (2-50 еор.)

Поред тога за свако оглашавање по 20 пара дан. државне таксе.

За оглашавање више пута 10 од сто јевтиније.

Преглед 16 броја Тежакса. — Народу српском. — Областа Видожаба у Ужину. — Чланица: Јевреј П. Гудовић. — Сејане дуванског семена. — Конзервирање млека мрзом. — Како ћемо повећати принос јаја, а да бројно стање кинине не повећамо. — Подстицај: Седиш Међународни Пољопривредни Конгрес у Риму. — Белгијске. — Гласник. — Стрчај. — Огласи. — Цена огласима.

ИЗДАВАНИ ДЕСЕТОДНЕВНО
1, 10 и 20 СВАКОГ МЕСЕЦА

ПРЕПЛАТА И РУКОПИСИ
УЗГАЈА СЕ
СРП. ПОЉОПРИВРЕДНО ДРУШТВО
У БЕОГРАДУ
ПРЕПЛАТУ ПРЕМАТИ И СВЕ ПОШТЕ

КА ОСНОВУ НАЈВИШЕ ЦЕНАВА ОД АПРЕЛА
1903 ГОДИНЕ У 204 ЦЕННИКУ ДРУШТВА
ПОСЛ ПОШТА Београдско.

Цена огласна изложена је на
последњој страни.

ГЛАСНИК И ИЗДАВАЊЕ
СРПСКО ПОЉОПРИВРЕДНО ДРУШТВО
НЕМАЈИНА 72, БР. 11.

БРОЈ 17.

ТЕЖАК

ОСНОВАН 1869 ГОДИНЕ

ИЛУСТРОВАНИ ГЛАСНИК СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА

КРЕДИТНОМ ОДБОР:
ПАЈА Т. ТОДОРОВИЋ, А. Љ. ПОПОВИЋ, ЈОВАН ЈЕКИЋ,
МИЉА КРЕМИЋ,

У БЕОГРАДУ, 12 ЈУНА 1903 ГОДИНЕ.

ЦЕНА ЛИСТУ

ЗА СРБИЈУ

КА ПОШТУ 6 ДЕН. ЗА ЦЕНА ГОДИНЕ 3 ДИ-
ТЕНЦИОНЕ ПОШТАЦИ. ЧЛАНОВИ СРПС. ДРУШТ-
ВОПРИВРЕДНА, ОСИМ КРАЈА, ПОШТИТЕ СВА-
КАРА, ТАЖЕ, МАНАСТИР, ЗЕМПОДРОЖИЈЕ
САДРЖИ И ЦЕНАНИ ЦЕНА ДОСТАЈАЈ ЛИСТ У
ЦЕНА ПЕНА, АКО ПОШТОМ ПУТОВАЊА ФРАНКА
ЗА ПЕНА ПОШТУ.

ЗА КРАЈ СРБИЈЕ

КА ПОС. 8 СРП. ЛК 4 000. Л. ПРК. ПО
СРП. ПОШТИЦИ, ЗАДРЖИВА И НАКОН ЧА-
СНОНЕ КАО И СРПСКЕ ЗЕМПОДРОЖИЈЕ
САДРЖИ И ЦЕНАНИ ЦЕНА ДОСТАЈАЈ ЛИСТ У
ЦЕНА ПЕНА, АКО ПОШТОМ ПУТОВАЊА ФРАНКА
ЗА ПЕНА ПОШТУ.

ОДБОРНИК УРЕДНИК

МИЛУТИН М. САВИЋ.

СТАРИЦА 72, БР. 25.

ГОДИНА XXXIV.

ИЗАБРАНИ КРАЉ ПЕТАР I.

Прокупацијом Владе Краљевине Србије која је саопштена у пр. броју *Тежак* сазвано Председништво Народног са своје заједничког састанку 2 св. м., изабрало је за наследног Краља Србије Петра из Династије Карађорђевићеве.

Изабрани Краљ првине се овога избора, 11 јуна дошао у престоницу, 12 положио заклетву на Устав и ступио у сва краљевска права овога прокупацијом:

МОМЕ ДРАГОМ НАРОДУ

Значајан је и за Мене и за земљу овај тренутак у коме се први пут као Краљ обраћам српском народу. Народно Представништво, сугласно са осећањем и жељом целота народа, изабрало Ме је једнодушно за Краља Србије. Примајући се тога избора, Ја сам данас, по одредбама Устава, пред Народним Представништом положио заклетву као законити Краљ Србије.

И сада објављујем Моме драгом народу да од данас ступам у Моја краљевска права и дужности.

Промислом Божијим и вољом српског народа, којим је пре једног столећа изабран Мој дед КараЂорђе да српски народ поведе у свету борбу ослобођења, — и Ја сам дошао на Престо Краљевине Србије, у којој је шеснаест година владао Мој отац Кнез Александар као народни изабраник.

Напокуту да ваља говорити и радити искрено и отворено; решен да све које старање и бригу поклоњим срећи и благодати народа — Ја сматрам за Моју прву дужност да у овој свечаној и важној прилици с дубоком уверењем изјавим да владалац треба да буде носилац слободе и напретка свога народа.

Ја хоћу да будем истинити уставни Краљ Србије. Устав и све уставне гаранције за слободу и права народа, те основе правалог и српског развитка и напретка народног и државног живота, за Мене су светиње, које ћу ваља најбрижљивије поштовати и чувати.

А узради од свију и свакога да то ниго чине.

Задахнут тим идејама, предајем прошлост забораву, остављајући историји да свакога по делима цени.

Веран предањима српскога народа и Мојих предака, Ја ћу се у спољашњим односима руководити традиционалним текмама српскога народа, а у ниго доба одржавају пријатељске односе, које захтева потреба европскога заједнице, нарочито нићу срединим народима.

Моју дичну војску, којој одјек Своје краљевско признање за мене досадашње заслуге и пожртвована Отаџбина, старају се да уздигнем на ступањ достојне узданице Српства.

Са оваким намерама и осећањима, Ја потпуно појамна тежану и величину Моје владалачке дужности, али, уверен у искрену поштуру народа, Ја се наддам да ћу, помоћу Божијим и народном, успети да Србију поведем путем благодати, напретка и среће.

Живно српски народ!

12. Јуна 1903 год.

у Београду.

ПЕТАР I. с. р.

Стратификација¹⁾ камазова у јагодинском лозном расаднику

Како камазове и стратификационе камазова заузима врло ниско место у дашњаним приликама за обављање виноградарства, то ћемо да описемо како је то рађано у јагодинском лозном расаднику, и то по начину чвеног француског совјетска лозних расадника и проваљача лозе г. *Ф. Рајтера*. Ради потпуније описе сав рад око стратификационе методике се овако:

1. Припремање материјала за стратификавање;
2. Камазовање и важиње такве око самог рада;
3. Накончење камазова у сандуцима, држање истих у стратификацији (простору за стратификационе) и рад за преме стратификациона; и
4. Извошење сандуца из стратификације, односно поступање њима.

1. Припремање материјала за стратификавање.

а. *Маховина*. Зна се, да, знајући у обир квалитете прилике, што год се камазовање, односно стратификавање, рамеје пределе, годино се може рачунати на сигурнији и потпунији успех. Из тог разлога ова та припрема за тај посао у овом расаднику шла је излож брашно тако, да је 1 марта отицало камазовање. Прво је скупљана и купована маховина, која довешена у расаднику је најкавалитетје распрострањена и чистења од свију других стварија а нарочито гљива и паразита. Распређење ово вршено је на *деси земљом исплетеном*, која је подигнута на 0-80 м. од земље на 4 почива. На тој деси међана је нечиста маховина, ту је добро прутон душава и с врвене на време рукима распрострањена да ова земља кроз живу доде пропадаје, и да је тим међана у сандуку у чвеном до даље употребе.

Очишћена маховина на 5 дана пре по што би се употребила за наковале међана је у *кладњу воду*, те се исполила;

¹⁾ Стратификација или стратификациона значи: ковоју каде и токоде исполивати око врвене воде. Том приликом се код камазова на дашњанима класе насаде, значи „дана“, на свима местима која су обављена од ревања, а на спољном месту се, токоде насаде да виока (дигана лоза) на водлогу (дигну воду) доста често смеће.

ПОДЛИСТАК

СЕДМИ МЕЂУНАРОДНИ ПОЉОПРИВРЕДНИ КОНГРЕС У РИМУ

(НАСТАВАК)

Припремање Конгреса пројектовали су и многе екскурзије у земљи да конгресистима из делова света понузму да пољопривреду итаљанског земљи проуче. Она се углавном састоји из елементарна земља различитих уздице културе, културе поправљене земље и културе земље на извољивање. Италија има све што јој треба²⁾, тако се изражавају са повоном многи пољопривредници итаљански; а ми додасмо, на онама што ће се одке само летимичко доприврати, видике се, да она има много што може Србија на и др. Јаче и напредније земље од не да приве.

Сви су могли видети назву и појам итаљански пољопривредници обраду земљу, и како преображај привредни поступају следеће за потреба становништва.

И овај народ аманта може бити поносит са милионам ектара добрихних удружење снага и узгојеним трудом, коме је ретко примера у пољопривредној историји Јевропе.

Већ за време Конгреса у Риму 15 априла по нов. председал је рад који је 15.000 ектара стављено под културу осунчањем етунског језера. Једини водрежани тунелом од 6 километара оточена је води у висини од 20 метара. Ово је пробамо под царем Клаудијем и на томе је радило 30.000 људи, на ванал није

затим је лепо испирана чистом водом и употребљавана за наковале.

Ово је вршено у намери, да се униште класе гљиваца, као и да би се маховина могла што лепше испрати; а тим је *уједно и замењивати ковоље маховине врелом водом из бузирва на јестивому*.

За ово 200.000 токода камазова, кокоде је овај расадник обављено, — наваљено је око 25 кола маховине, и то десетину кола набрало је руковаљач са својим радницима, а остало куино по 3 динара кола. — Поред чисто *шумске маховине употребљавана је и маховина са камена*, и то без никакве разлике на проценају и квалитет камазова.

б. *Сандуци и фијоке*. Сандуци за стратификационе прављени су већном новим, а доста и купованим из трговина стари на преправљани. При њиховом прављењу нарочито се наваљало на дубину и то, да је код свију сандука дубина 0-65 м. Дужина и ширина сандука била је различна, јер се наваљало да се лагавно отпадање нарчија од даска, али су већном 0-80 м. ширине и 1-20 м. дужине. — Они су без каиша са стране, а по дну избушени, и то већном по шивама сандука и то зато да би се сувашна вода из сандука, односно из маховине могла сивати. *Један потпуно израђен сандук кошта 3-50 динара*, али они су од јакне чавошине и могу служити *јом 3-4 године најмаме*.

Фијоке. — Да би се избегла свака повреда камакова при камазовању и бројању; да би се постигла олакшица ређачу за потпуније и лепше а при томе брже ређање, да би се избегла употреба камакова а ипак да се број таквије одређије — прављено су фијоке са по 5 одељена, а у свако одељење међано је по 20 понада тако, да кува фијока садржи 100 појада. Све одјоке давале су по једна снагом од камакова, или по једна на два камакова, где они одмах забележе на свој своју нуверу, која ни је по списку камакова одређивана.

в. *Струготина и углеи*. Расадник је набавио за стратификационе 45 цака струготине из стругаре из Београда, и сваки цах платио је са осталим трговинашима по 1 динар. Та струготина је такође на 5 дана пре почетка наковале камазова поквашена у воду, да би онекивала и да би се што више воде наваљало, а квалитете је вршено у кадина и бурадина, одакле

радио и кад је био довршен. Класа Торијова те је даске направио са својим инжињерима и испустио живу воду те се могла оточити. Пошто је осушена требало је земљу населити, и заштити навиљени су форми равне величине, и оточена култура земље одводиле се и одвољене остацима биља и риба. Запамњено је припремање да је носе ишенице, насула, на културу, а много мање рена, јетам и детелина засована на овом земљишту. Затим је презедавана класина и сточна вијина која чине засебу наسوبину од 100.000 □ метара.

У Басоврел је понасно испуњивање недржавне земље рационалном дренажом и сад то снабдева Рим глеком.

Затим у близини Неапола постоја школа у Портин такође је могла задовољити привреднике.

Затим одлазан у Чериниоу на имаме Павоничел и војводе Да-Рончовица даје најпотпунију слику културе јувањих области. Ложа, сама има са наслином шири се у површини од 2.500 ектара, и тајн као буби. Још није епаносомом заражена и даје просечно 50 ектолитара вина од ектара и то вина обоженог и од 13%, алкохол. Подумај, провинције, све је интересно, јер се ту годишње произведе око 100.000 ектолитара вина и ту може да се оно наваљано и тако да откопан кризе тако описне за једнострану културу лозе. Ишеничотан кризе Павоничелова има добрих резултата.

Врло је потпуна здравити Павоничелова о преображају тога प्रदेशа углејем. Јула од рада камак је он и директор Ја-Рончовица, где је носе и извод наваљено стадо понада иштира, давале се није парови и пруд кућава старине бобринике за своју будућност.

Стругадни су једини посетили државни завод за гајење дувава у *Скофати*, где је дивно шведена нодела послова пољо-

je nađena i u korijaku poštena rečanja. Na 100 sanduka, или још боље речено, на 200.000 калезова, 45 цака стругоносу било је сасвим довољно.

Узлес и то дрвени набављан је у одавној ширини (Јагодина). Он је пре почетка навољана ситно тудан и такође кашњав у боју; ишао је зато, да би се при навољану могло изјутити што равнотерније, а што је главније, да не би као прашина завладало у спојено место и ово праза.

г. *Стратификација*. Пошто није било локала где би се могло стратификацијом квалитета, то је прерађена расадничка радионица, која никако не одговара условима на тај посао, јер је суншине осветљена а и уздиштута те је било опасности да не буде изгла промена температуре. Зато је за сваки прозор набављена по једна аштра, и овина су сви прозори заштити, те је постигнута врло добра сталност температуре. За то су на прашљене стезаке (погаре) за два реда сандука и на њима се могло метнути до 60 сандука; а остали сандуци, док први калени нису били стигли на припреве, мењани су по тредама на вјд. Кад су прво умиковани калениви били готови за припреве, извошени су у собу са постојно хлађења, а на њихова места мењани су други, те је рад непрекидно трајао. Стезаке су од врло тврде и јаке јанције, те могу послужити више година.

2. Калемљене.

Као што је већ напоменуто калемљене је у овом расаднику отпочето 1-ог, а ширењено 25-ог марта. За све пресе калемљено било је 30—35 калемара, од којих је и неке овај расадник на овогодњињем курсу за калемљене, спремно, а остали су били на кулског среза. Они су дневно могли да накледе 250—300 комада, а то зато толико што су морали строго пазити да се калем са *поклоном ипотану споји, као и да ширња и дужина пресека калема ипотану одговара ширини и дужини пресека подлоге*; јер, ако се пра том не пазе, калем шетња лено ерасте у стративокани и у априоритну се прими, *али му је у доцнијем развоју у отиоритну будубиност у штану*. Јер, пољимје је, да ће много пре пропасти чокот где је спојено место накарвадо него ли чокот са лено правилно ерасло спојеном весту.

Очишћене и спремане подлоге, као и вијоке (калам-лозе)

припредне, где су расаднички за штудују и продају расада, даље надутреније, где се протучава чување, издавања и напољане дувања, и научни, где су лабораторије, библиотеке и збирке.

Други су отишн у Сивчају, да разгледују разне научне заводе у околини Палера, ботаничке бањне, завод пољопривреду у Кастелони, е богатији збиркама на ситну научних области и отишн заводу за продају вина Марсала — Флорија и другова, и осталих.

Затим дошао Флоренц, варош прева, и њен диван бантошњак завод у „Кашиниак“ и шумарски у Валомбор.

Напољетску, долази прелаз у равнице реке Пада и огромни водени одвољаности који завета зашудују што се и њима долази са свих страна света ради разгледња и штудје. И одлази на север Италије у Милан где је врло добар сирарство, а парочито сирарство тако развијено, као нигде у Европи. За величину сирарства (довољно ће бити као поменоме многе задруге којих има око Милана, многе приватне сопственике (Утари и др.), а парочито у Лоди (вишоко Друштво Поленги-Ломбарди) које може дневно да преради 50.000 литара млека, и где је бутер, млеко, за извоз главни артикл. А за величину сирарства нека буде довољно напоменути, да сам Милано узима од Америке 22 милиона динара за млеко.

Италија показала је овога пута да још кад је некада била прва у пољопривреди тадањег света, да и сада свауда дух новог иницијатива прикљени.

Знава ради да забележимо да су ранији међународни конгреси били у Паризу, Хагу, Бриселу, Б. Немци и Лозани. А

исечено па по једно окце (по мери), мењано су у воду да се клеале, уприво да се отворе тлања и да еднах чит се кешно у стративокалу може да продужи даља циркуларизаја реарноне материје; као и да саме лозе буду кешне и згодније за пож и калемара. За тај циљ ископан је један велики *бањен*, овај добро ваљениви набилен, па затим напуњен водом, и ова велика снаге недеље.

Калемари су били увршћени у један списак, а поред сваког имена била је обележена и негова нумера, т. ј. нумера неговне ојкоје. Кад један калемар на пр. напуни негову ојкоју он је да разискува, који је однео ребају т. ј. оног који пакује калем у сандуцима и овај види нумеру ојкоје и поред исте у списку забележи калемару негову 100 комада, а на сандуку првом забележи сваку испражњену ојкоју, па напољетку, кад је сандук завршен, све те прве преброји, и колико нађе забележених прта толико има стотина калемара у дотичном сандуку. На тај начин, и поред тога што је у радионици владало ред и тишина, забатавала се и свакта збирка у бројној стању калемара.

Велика је пажња обрађана да калемари не употрјебљавају вијоке са измрзаних пшеницама, којих је било доста, јер је лоза била страдала прошле јесени од сљане. На тога разлога обављено је само 200.000 комада, пренда је расадник био у могућности олакшати много више. При избору сората за калемљене посећена је пажња навиш и страним одличним вишњаким сортама; узете су: *Скадарка, Прокупан, Замонак, Гиллин, Смедеревка, Паводина, Бела Ринка и др.*

(Српскомо се)

ПОДМАЊИВАЊЕ ГУБЕРЕВАЧКЕ ДРЖАВНЕ ШУМЕ

Београдски округ уопште, а срез Космајски па по се, врло је оскудан, како државним, тако и општинским и приватним шумама, а и државним и властелинским нема ни помена! С тога становници овога среза трие врло велику оскудницу у дрвету, како за огрев, тако и за разноврсну грађу. Пошто знамо како снажно утиче један пошумљени прелаз на поднебре, а оно

предложено је да идуги Конгрес 1905 буде у Берлину или Прагу.

Док је на ранијем Конгресу било 8 секција, сада је додата једна за прибрство и друга за ишодјеље — свега десет. Изобљене материјала крипремљенога у 2 списе од 1000 страна, даће трећу у којој ће бити расправљана на Конгресу и закључци.

На овоме се Конгресу парочито одличном председњак Друштва Марика Камил својим неуморним радом и жртвама.

Дочени и беседе чине један парочито део свечаности. И у овоме је г. Калеви био врло издана. Али несумњиво највише части узаложно је Конгресу од стране краља италијанског и дикне српског кнеза, Краљине Јелене, у чијем се присуству Конгрес отворио, и који су на споме дову уговили велики број одобрених Конгресиста, међу којима је те ретко среће био и српски изасланик. Затим је изређен дочек припремо Министар Приредне Кашели и чувених термања Каракаланин где је било на 2000 дуња уговшћено, па онда дочек у Кампиту, у општинској кући.

Поменијући беседе, не мислим оне духовите тоисте — адранице — којих је морало бити онде где су Француж и где је кишло одлично врило. Не мислам на китљасте и биране ретни у изавама благодрности на ушечу, с којима се одужавно Кашели и Мелин, парочито овај који је и духовни отац овог Конгреса, него мислам на беседе при отварњу Конгреса у којима се лено, као у одаздуљу кривком виде тежње и испли водља мериодовних чинињама јавног позва на рад ових Конгреса. И кад су те беседе тако интересне, нека буде овом приликом бар

опет, на државне народа и на плодност предела, дакле, на срећу и благостање народа, то држава треба што пре, да приступи pošumljavanju ove šume, i to tim pre što je ona na 10 kilometara od željezničke stanice. Dakle, i što su položaji ove šume, a i putevi do Rače, vrlo povoljni, te bi država od ove šume imala znatne i postojeće priloge. U isto vreme, ova bi državana šuma poslužila i kao vrlo dobar primer u očiglasna školna narodu ovoga kraja, za podizanje šumi na neštatačiji način.

Ovom pošumljavanju država bi trebala da pristupi tim pre, što bi se i moglo izvršiti lako, просто и брзо, и, што је најважније, са незначителним трошкова. Начин на који мислимо да ову шуму подмаздамо састоји се у следећем:

Државна Губернаторска шума, састављена је углавном из букве и растове горе. Растове горе, има две врсте и то: пер пољешан са границом.

И буквова и растова гора сечена је раније, док још није била ограничена и оглањена за државну шуму, и то без никаквога реда и правила, тако, да су данас остали само шумарци и уопште дрвета најлошија, која се још једино, за огрев могу употребити.

Међу тим младе шуме има на местима: врло добре; на нештата добре; а на местима слабе; и, најлошије, или само неки подмаздак или га никако и нема.

Пошто су у Губернаторској државној шуми и земљиште, положај, и сви остали услови врло povoljni, да у истој могу са великим успехом напредовати све врсте дрвећа наших шума: брзина и четинара, то и ако има великих пријатеља и любитеља четинара, и ако ни је велика жеља, да треба пошумити што веће просторе четинарама, — опет сам мислимо да ову шуму треба подмаздати једино, буквом и растовом гором. Јер и буквова, а нарочито растова гора под којом разумем: гриничеву, лутикову и лужникову, од врло велике су вредности и данас а и будуће биће све од веће и веће вредности. Дакле, растова шума има велику и јаку будућност с тога што је ово дрво од највеће вредности у техници; што га врло мало има; што је старе растове шуме из дана у дан све мање и мање, а младе се шуме или никако или врло ретко и слабо подижу, а нештојн трајка је растовог дрвета, све већа и већа.

из једне — Министрима, наведено неколико мисли, те да се и читатељи *Тужака* увере о користи оних Конгреса, на којима би требало будуће да наше учешће и људи из Србије, и којима би наше Пољопривредно Друштво могло бити од помоћи у свима потребним обешчашавањима и олакшицама при учествовању.

Говор Министра *Бочел-ја* гласи:

Величанство,

Славне госте овде сакупљене из толиких држава, у име Вашег Величанства, братски подражаваам.

Говорно учешће славних људи на Седмом Међународном Пољопривредном Конгресу, даје Италији права да се новоси. Правда захтева да се итакме међу њима ј. Мисли, који је био срећан да управља Француском, и који још је омишљено добра привредно учешће се може извући из кутла пољопривредног. Говорно учешће на ове дуготрајне наше прилике, прилике младог народа, али постојањем у њима ипак нешто који жели да усвојени стару италијанску славу и ипак ризике пољопривредне.

Окретнујим мисли на славне Конгресе у Паризу, Хагу, Бриселу, Будим Пешти и Лозани, можемо извући из њих усвојене начеле паде за наш рад; нештојн у авијацији нашег рада стоји успостављено Друштво Ињспиривредника, које под председништвом одличности Маркаса Канали идући и помажући властоје и законне владино, све у већој мери на свакоме добру своје добровољно учествује пружа.

Само једна тужна усвојена тачина овог тренутка нашу радост, а то је сирт једног одлагао човјека, сенатора *Де Вичени*, на чијем се гробу јуче одржао заслужао пошта, због ње-

Што се, пак, тиче самога подмаздавања, ово треба овако извршити.

Пошто роди и у јесен неће расти растов жар, онда треба ову шуму забранити и у истој не треба пуштати ништа савије, ништа на какву другу стоку. Када жар никне и подмаздак довољно ојача, онда преживиоу гору посећи да не би подмлатку у даљем његовом порасту светла.

Она, пак, места на којима нема подмлатка, и на која није као овај жар, треба засајати жаром.

Пошто већ има подмлатка буквог довољно и нешто перовог, то треба посејати само: лутиков, гриничев и нешто мало лужниковог жира. Лужников жар когао би доћи само по ишчашама, јачим и влажнијим местима, дакле, поред потока, реччица и извора.

Сејане лутикога жира, треба извршити лутиком онако исто, као што се сеју: културга, хронинг и др. Редовно, ако је икакво когоче, треба, да су праналима и да су удаљени један од другог 75—100 см. а тако исто и онак од онака, треба да је удаљен толико исто, дакле, 76—100 см.

За ову циљ треба бирати семе прето, здраво, свеже, светло, крушно, тешко. У један онак треба исејати 3—4 семена ради сигурности, јер свако зрно веће на ниња, а ниња је опет појеста разне штеточине. Ако неки онак остане празан, доцније га на јесен опет пошумити.

Пошто на овај начин посејемо ову шуму, онда у истој не треба пуштати стоку за 8—10 година. Да с једне стране не би младе биле загривале, гањале и уништале, а с друге стране још и с тога, да се земља убавени, и обрадује хумус, дакле, један од битних делова за сигурно и бујно напредовање шуме.

Дакле, ето, како бисмо и брзо, и лако, и просто и, што је најважније, једино одајали једну шуму, од које би држава имала знатне и сталне приходе, а народ у околини дрва и жаровије а поред тога и пример пред очима за подмаздавање.

Р. М. С. Ношћ.

гове успоставити и због покрета који је он имао овако развијати у корист народне економије, у Министарству, које је сада мени поверено.

Гробоји великана, у мислима или раду, у извесној мери исто су као и мислимаојаме на путу, које омишљале, колико смо пута прошли. Они су у исто време она мудрост, којој ипак узалудно враћати се на један предмет; пошто враћати се приобичајним изворима ма каје дисципине или нештине, у когучим лутакима човечијег ума, често је *неповредљиво*. Тако и свећа грађанског живота, предлажећи на руке једног у руке другог савршенства, место да се утисне она се расваљана тријумфалном светшћу.

У неваљано година, господи, ми смо у Италији били приорани да решимо један задатак, који је на другим местима захтевао векове енергије и жртва. На како је у тужним данима и сингичним борбама наша отаџбина нашла преко мора и планина отворених срцаца и пружених десница; тако и у овим новим тежишћима, не може сложеним и одлучним за економски приносовај, имамо пере да немо њима потворе и успеку у авијацији авијацијених народа.

(Сарајево се)

Б Е Л Е Ш К Е

Корон треба пољопривредницима свуда да у-
ништавају. — Један од најновенијих непријатеља земљо-
родивних, то је спаворени корон. *Корон је лозом*, вели наш
народ и у томе има потпуно право, јер корон наших усевних
биљака одушка, краде, оно што ли је за живот и ушвино
шпредовања веома потребно. Тако корон се сила, брзо размно-
жава и необично јако шири по свима градовима, те одушка усев-
не биљке добар део хранљивих материја, спречава их у на-
правној развјани; јер ни унавања простор који ни је потребан за
правилно развјаније; не допушта да свецлоат и ваздух (који
је неопходно потребан) протуду ваздух усевног биља, те ово
кржави и не развија се како треба и т. д. Није никакво чудо
да су на првомјаним биљкама приноси веома мали и да се често
шта ушловате. С тога сваки разуман пољопривредник треба
своје биље чисто да има, и да се свима силама стара да корон
уништава. Шведске стурцима од неочекиване је великошћу јер не
само да ћемо тада имати са чистих, ошлењених биља већ до-
лодаи, приноси, но ће мали и производ бити сасвим чист и такав
се далеко бале на тржиштима плаћа по плад је левич. То је
једна врло велика добит, а друга је та што, кад мали се семе
чисто, већемо њику усетија коровом, те ће се овај из године
у годину умножавати, а приноси ће њих се повећавати. Исто тако
заља корон нећемо срдно сагрвати и по ливадама, пашњацима,
краништима, кукурузиштима, дегелиштима и њивама на ња
вод какава оне усевно биле. И сак закон о *уништавању штег-*
них биљака тражи да пољопривредници то чине и ко не би
у томе погледу брже, осетно се кажњава, нарочито ако нешто
више небрежне и лешови други има штеге. Наши државни
спосикои, као пољопривредна народна учитеља, у првом се реду
возвати да у овоме погледу чине све што могу, да се корон
треба и наше чисте, јер само са чистих биља добијају се нај-
већи приноси и има се чист производ, који може одмах на трг
класени бити, и за који се одмах може добити најбоља цена.

Ако се на време странне не буду ошлењиве и у жину
(зрну) буде било поровског семена, онда ваља производ добро
пречишћати и тек онда, на трг износити — што се не мора
увек чинити онда, кад се њине на пресе одлеве и кад се по-
љопривредник стара да корон чим се појави, одмах из корена
уштвава.

Колеру код пилезки — пилезна једна врста пилезна
се називау професору Университета у Падуји г. *Катерине* (Једна
врста Пенцидиана из фамилије Мугедини). Док се буде о томе
дале испитивале, пољопривредници зато ће учинити да мотре
на чистоту својих живинарница. Ми их само светујеко пона-
вљамо, пречом и сувим песком. Добит је отуда и та,
што се тиме уништавају њине, а и љубре здраву из живинар-
ника има већу вредност.

Г Л А С Н И К

Отелу провада од еџолосере. — Пр пре се знало да
америчка лоза, звања Отелу, која се седи и рађа без каљамљена,
страда од еџолосере. И ми да се то знало, ипак су многи сада
радили су лозу у зараженим крајевима. На државних лозних ра-
доница ова се не даде већ неколико година, али се продаје
ипак од приватних, ма да постоји забрана Министарства На-
родне Привреде о томе. Пенциганима виниграда од Отелу
штрфено је и у нас, да на Отелу има еџолосере и да се човоко
шту. Најповија нашесту о томе знало од путног заставника ви-
ноградарства за српског рајских и голубачки, којима се јавља ово:
„27 маја о. г. прегледајући винограде засињене тако називаним
неосдреним производом Отелу, уштрдио сам несумњиво у ни-
штрду г. Влад. Борвенића, да Отелу провада од еџолосере.

То је ушвино овако: Пошто сам ошвино први карактерни знак
еџолосере (застај у порасту и жутуња и штрду) знадио сам 2
човока и на ошви кроз штрду нашао еџолосере и групиче еџолосе-
сере с жиног јаја. Ти човока су били већ на умору, јер су ми
сае знале већ истурале и еџолосере се концентрисала на само
дебело стабло кореново...“

Ово је јасан доказ да ону лозу не треба нишак одбацити,
јер је као и домаћа лоза, невандрљива од еџолосере. И ми по-
ново светујеко наше читаоце, да ипак не саде нове вино-
граде Отелу, ма да и своје суседе одирају од тога. Како што
је Отелу, тако су готово и остали амерички хибриди, као
Жанс, Јори-Мадера и др., које се још овде и онде саде. И ми
треба одбацити, на садити само америчке лозе које су добре
као подлоге за каљамљене наше домаће лозе, или још боље
ошлењене каљамљене на тим подлогама.

Плетарски курсе код малолетних осуџеника. — Да би
малолетни осуџеници научили један користан рад, који ће им
створити једну штрду зараду и обезбедити будућност, наређено
је да се и тим осуџеницима курсе плетарске. Курсе ће
руководити пошеним рускована Плетарски Школе, а први преда-
вању и раду свуда ће присуствовати учитеља школа малолетних
осуџеника. Програм је ушвино тако, да ће се осуџеници обучити
добро у израђивању свих главних врста корпа и кошара за
брање, пресе, паковања и извока нока и тровца, и за прес и
извока жиние. На тај начин ће се приповољати да се и њих
пуктем корисна плетарска радност унесе што брже и што штрду
у наш народ.

Славонско Пољопривредно Друштво у Осеку, знало
је свој предлажбор под председништвом Министра *Чече*, на
које је дошло резолуцију о ушвиној закони противу зеленаштва
у ливарству, као и у Угарској. На штрдуштрду збора најважније
је каљамљени Министру Зем. Корвање Дармаи-у што је збор позвао
да поштре доштру дравању, у Мезеџеђу, где ће се славон-
ски пољопривредници доштрати.

Колико је произведено вина на целој земљи у 1902
години? — „Monteur Vinicole“ објављује статистички преглед
о добиеној количини вина у прошлој години. Дрежеи, да ће
и наше читаоце тај преглед занимати, ми га на овоме месту
саопштавамо. — Тако 1902 године добијено је *вина*

У	КЕГОНТАРА
Француској	39.883.783
Боренији	112.000
Алжиру	3.666.000
Тунису	100.000
Италији	41.040.000
Шпанији	19.600.000
Португалуји	4.800.000
Аустрији	5.313.000
Мађарској	1.900.000
Немачкој	2.100.000
Русији	2.300.000
Швајцарској	700.000
Пруској и Бавиру	1.800.000
Грчкој са оштрима	800.000
Бугарској	2.300.000
Србији	500.000
Румунији	2.700.000
Сједињених Северо-Америчких Државама	1.100.000
Мексикоу	35.250
Аргентинији	1.500.000
Чилу	2.500.000
Перуу	950.000
Бразилији	350.000
Уругвају	43.000
Бразилији	20.000
Аустралији	327.000
Калифорнији	90.000
Персији	22.000
Азорским оштрима, Канарским оштрима и Мађарској	148.000

Агрономско-геолошка пенциганија у Мађарској. —
Члди магичкоје куће у Угарској, *Шелски* ангажовао је Агро-
геолога Др. Хорштонског да протри земљиште нишје Угарске
и Министар Дармаи одобрио је геологу двошесетно одштру за

тај циљ. Овомо послу подвлађују велику важност и прилашко важност сви који знају тежакост досадашњих радова тога напредства.

И ни Лево учество имати спремна човека да таква геолошко-агрономска испитивања, јер је Министарство Народне Природе одлучило да изађе на страну једнога професора који ће се у томе правцу смерати. Од колити су важности проучавања ове врсте, није потребно да нарочито потичемо.

Д О Ш К И

Јежевица, 25 маја 1903 године.

Шта вреди шума. — Ишато је у Тешку побрелио пута о шуми и њеном значају; па су ишени чланци прештампавани и у читавке основних школа, да би се што више упозна знања у народ; о шуми и њеним огромним користима, и да се шума не сатире као што је то до скоро било.

Затварање шуме сузбијено је доста законом, те је тим до-неко велике користе овој земљи. Разуме се, да би та корист јача била, кад би власти још мало већу важност обратила на чување шума.

Није ни намера да овде даље говорим о шуми и њеном значају, већ су само забележити један догађај, који се десно 30 маја у нашој оштини.

Тога дана, око 5 сати после подне зачула се на западној страни позула грмљавина. Није прошло неколико минута и недалеко од истеј страни јави се грозна хука са хладним ветром. Свак је видео шта се у часу свирни.

Ко је посматрао намет земљорадника у тој прилици, тај би се следно, гледајући оне људе како су брзањиво упурали погледе на ону страну. Њихова застрепаност бејаше оштрата; шаљве усед, ранијих снала изаде, хладноћа и неспредање ише усупораву раширене кукуруза, усед, суншнице алате и ветра ишених пологине на полевним местима, јабуке и крушке такође изаде, траве усед хладноће слабо расту. Једина нада остаје на виноградима, који су обилно повели. — Ето у таквом положају бејаше наш земљорадник.

Хука беше страшна, као да је само камење чагарало. Одуја се приближаваше и већ поче по неко ледено зрно падаћи. — Изгледале да ће све пропати. Селаци почеше из кушака пушати а по неки викриваше лице шавама, да не гледа ону страхоту.

Хука се заустави на самој планици те траве и ту крену другим правцем. Оде на северну страну и то планином оних голих црмена, који некада повриваху густа шума и шумовити храст. Окренив селска (пошашине), који се валахуа негод тих гомети платине неспаше и људост својих старих, што гору посешоше.

Да се вратиш међи селацима. Ово б часова свирни се неговата и било је ниресерпентно посматрати селске. Хваљашу Бога на спасењу а понеки изба-чиваше шалу: „Тупа луна по Балани, чудј Боже Јежевицу!“ Објашњаваху на разне начине отклањање ове неводе, која их у часу могаше прогутати. Од свих објашњења најправ-дљивија беше она, што тврђаху: „да је одрону учешта нево-сечена шума.“ Дође до шуме и као да је неко одтра на ове годети.

Чувајмо шуму као очи у глави — то неможемо природно благо!

Мла. Т. Николкич
ученик.

ДРУШТВЕНИ И ПОДРУЖИНСКИ ПОСЛОВИ

ЗАПИСНИК СЕДНИЦЕ

Управног Одбора Српског Пољопривредног Друштва

државне 3 фебруара 1903 године у Београду

Пошто је био присутан довољан број чланова Управног Одбора, пристуљено је раду и решено је:

I.

Председник саопштила да је семенарска радња Маутнера из Шенте уступила Друштву на распоједу једну колекцију аграрског семена у одређеним порцијама у једном сандучету, дајући му 25% с тим, да јој неопорато семе у јулу месецу врати.

Он је послао семе и сандук о својом Трошку, о његовом ће се утрину сандук и врати.

На исти начин продаје, она нуди семе и Подружњанима које јој Друштву препоручи.

С тога што је ова радња Друштву позната као солидна, и што она има могућности да се може контролише — Одбор реши: да се она колекција семена прими а препоручи и Подружњанима.

II.

Прочита се програм рада Друштвенога за ову годину, који је израдио нарочито ужи Одбор Друштвене Управе, и пошто су све такве програма савестно одсече — Одбор усвоји предло-жени програм како у начелу тако и појединости.

III.

Валтајинк саопштила да одређени, ужи Одбор за инвентари-рање Друштвене имањине, није овај посао могао извршити пре Збора, што су чланови заузети биљу другим пословима и што један члан тога Одбора није присутан у састав Управнога Одбора. — Решено да место њега уђе као члан тога Одбора г. Алек-сандар Мијковић, нови члан Управног Одбора.

IV.

Прочита се акт г. Виће Т. Радовановића окр. економи из Смедеруца, којим јавља Друштву да је Добротворни Одбор у Смедеруцу наменио да пошље 2—3 сирота младих на страну ради издржавања на њиховом већем угледном добру, на који да му Друштво помогне у избору места гди би их могао послати. — Решено: да нека прелиминарне предности да се они младши испусти на страну на велика добру, јер оно што онамо виде и науче, не могу им код нас применити ни ваљни значајности. Много би блого било, кад би их Одбор пустио на праксу у који од наших државних завода, а нарочито у Цветареку Школу у Топчидеру, где би могли изучити мастарски шапат, који је тако потребан смедеревцима због њихових виноград.

ЗАПИСНИК ВАНРЕДНЕ СЕДНИЦЕ Управног Одбора Српског Пољопривредног Друштва државне 8 фебруара 1903 год. у Београду.

Пошто је био присутан довољан број чланова Управног Одбора за решавање, пристуљено је раду и решено је:

I.

Прочита се вавештај Агркултуре Хемјиске Станисе о извршеном прегледу семена ерадишког дечелана, које је у 10.000 игр. испоручио по уговору г. Илија Милшић одвајши трговца — Одбор реши: да се ови срени пошто одговара ошми погоднама које су предвиђене уговору.

ЗАПИСНИК СЕДНИЦЕ

Управног Одбора Српског Пољопривредног Друштва
државне 3 марта 1903 год. у Београду

Пошто је био присутан довољан број чланова Управнога Одбора за решавање, пристуљено је раду и решено је:

I.

Прочита се молба г. Драгине Липчевића, књижевара из Бе-огрда и редовног члана Друштва, којом молу да му Друштву уступи на распоједу у комисијом своја издања. — Одбор реши: да се Друштвено издања уступе г. Липчевићу на распоједу по условима који о том иранције постоје.

II.

Прочита се решење Суда Града Београда које је достав-љено Друштву, а из кога се види, да му је покорији Сретен Вла-

гојеш, пензионar из Београда, тестаментом завештао 100 динара на његов циљ. — Одбор пошто одаде дућку пошту завештачу умином: Бог да му душу прости, првм знању ово решење (уда и одади да га унесе за циља унеољача.

III.

Председник савештања Одбору да је Нишка Првостепени Суд позвао Друштво на новиноу рочиште које ће бити 10 марта ове године у Нишу по следећој миси Вељка Јовановића трговца из Зајечару, који као једнак дугаре Друштву 625 динара са интересом од 1. Октобра 1887 године за Живка Павловића бив. завичајна општина Зајечарске — Одбор одадучи: Да Друштво остане и даље при том и тражи како наплату дуга тако и интереса, и да га у овом правном послу заступа г. Цера Бушаћевић, адвокат из Ниша, коме да се изда тредно пуномоћје.

IV.

Приступи се разради тачно шесте, седме, осме и девете програма за рад. После дугаког савештања и свестраног претресава истакнутих тачака — Одбор одадучи:

1. Да се ове године у духу створених законе о Стотарству отвори испитивање Стотарства у области изводених сточне пашобе, као и у области Коповника и његовога Подгорја и да то изврше г. г. Наја Т. Тодоровић, председник Секције за Стотарство, Алекса Ј. Поповић и Илија Крекић, чланови исте Секције, пошто претходно кажице о том погребни надрт и Друштву га поднесу.

2. Књижевни послани Друштва да се и ове године повере Књижевном Одбору, који ће о њима водити бригу и старати се да књижевни радови буду суверени и практични.

У Књижевни Одбор изабрати су ова господа: Милутин Савић, уредник *Тожина*, Александар М. Сокулић, уредник *Полнопривредног Гласника*, Наја Т. Тодоровић, уредник *Полнопривредног Календара*, Алекса Ј. Поповић Јован Јекић и Илија Крекић, редовни чланови Друштва.

3. Да се приступи писменој проучавању узрока због којих код нас бивају тако често изазни река и поплаве, које огромне штете причињавају пољопривредницима, као и шта би требало предузети да се обе спрече.

У Одбор који ће ово проучавање извршити изабрати су ова господа: Коста Главанић и Никола Станевић, професори Вешке Школе, Милан Јовановић, индустријалац, Милош Милошевић, наставник Министарства Грађевина и Јован М. Јекић, чланови Друштва.

Да се у околини Београда потражи pogodно земљиште за узгодио Друштво пашање на коме би се могло нарочито гајити виофе ради узгоде околних грађанарама и пољопривредницима, ово да учини Друштвена администрација.

V.

Прочита се писмо Господина Министра Војног, којим изуди Друштву високом ценом повећу количину шалитре из старинских багутања. — Одбор благодари Господињу Министру на њима и понуди, али је не може примати, јер ове године не имарамо поме као љубећим средством вршити никакве огледе.

СТЕЧАЈ

По одади Управног Одбора Српског Пољопривредног Друштва од 28 окт. мес. за *Почути део* Пољопривредног Календара* за 1904 годину прикљиче се чланци који ће расправљати ове теми:

- Гајене живине;
- Гајене кроштра и његова употреба;
- Волости свилане бубе;
- Гајене опнова школани;
- Гајене и употреба морске реле (гошманјбура);
- Одгајивање телзди;
- Вагрез као шумско дрво, и за разну пољопривредну и занатску употребу;
- О проносивању свежег масла („шутера“) на њалима имањима;
- Гајене граха — пасуља — за извоз;
- Врстања сејалица и њена употреба на њалима имањима;

- О гајењу хмеља;
- Гајене шварског јетма;
- О мањим рибањацима;
- Шугу подривач, експиратор и сварнокопатор;
- Врстат (шарпор) и брадлар;
- Гајене решење;
- Главици корови на њивама, ливадама и у градини, и њихово уништавање.
- Подизање вештачких ливада;
- Прибирање, смештање и погатање стајског љубрета;
- Гајене свиња за месо;
- О јајци;
- О трешњи;
- Подизање виноградa на стрменитим положајима;
- Гајене дуда за хрвањске свилане буба;
- О колони и диметорији вод живине;
- Јесени послани овог ивела и замишљивање кошница;
- Подизање хрвањске горе сејањем;
- Декоративне поуже за народ;
- Привокетка с пољопривредном тенденцијом (оригинална),
- Непогодно заслужних људи за повећу привреду у Србији са савезима.

Чланци се имају написати јасно, поуглавни слогам и што краће тако да чланак по изнесе више од два штампана листа, и да имају по потреби и што више слика, у кој случају чланак може изнети и до три штампана листа.

Све чланке треба упутии Српском Пољопривредном Друштву с књижењем: „за Пољопривредни Календар,“ а рок је за подношење чланака до 15 јуна ове године.

Наградне штампаних чланака, по оцени Управ. Одбора Српског Пољопривредног Друштва, могу бити од 60—80 динара од штампаног табакa. Оригинална привокетка наградиће се одеском.

Бр. 3957. На шахелдарије Српског Пољопривредног Друштва 29 априла 1903 год.

ОБЗНАНЕ

Винодолцима. — Српско Пољопривредно Друштво распоредило је сву њабављену равнину за ову годину. Пошто је тражна још велика, Друштво је наручило накнадно неку количину рачије, која ће стати 1-10 дин. од килограма. Сви којима је равнина потребна, треба да се с поругбишима преко економа обратe Друштву, како би им се могла послати одмах чин приспе.

Чланци календара пољопривредницима из Турије и околне послат је Округиној Станцији у Турији преко које га могу добити.

О Г Л А С И

ПЧЕЛАРИМА

Јављам свиња пчеларима да сам отпочео самостално радити. Продајем 1 птр. нештачког саћа по 6-20 динара. Примам восак за израду вент. саћа и то до 5 кгр. по 1 дин. од кгр. а од 5 на више по 0-80 п. д. У итег време примам се уређивања пчеланика као и свају других радова на њима и око пчела у Београду и по Србији, а тако итег дајем савете и упуштења за правалан и успешан рад по погодби. **За успех јамчим.**

Као врло важну и корисну ствар по разумно пчеларење, препоручујем моју књигу **О Пчеларству.**

Цена је књиги 0-60 динара.

Крста Мришуља

Шумитовачка ул. бр. 11. Београд.

ПРВО СРПСКО И ЈЕДИНО ДОМАЋЕ ДРУШТВО
 ЗА ОСИГУРАВАЊЕ
 БЕОГРАДСКА ЗАДРУГА

— ОСНОВАЧА 1882 ГОДИНЕ —

ОСИГУРАВА:

живот људеки на више начина, као на случај смрти (доживотно), на случај доживљања, на случај доживљања и смрти, мираз деци и т. д.

Противу пожара, грома и експлозије: ризне зграде, индустријска и занатлијска предузећа, робу покућанство и т. д.

Услови су најповољнији

Блика обавештена даје Задруга у Београду, а у унутрашњости поштом, овлашћени агенти и повереници за осигурање.

Осигуранницима из унутрашњости олакшано је плаћање и тиме, што је за сваку варош олакшан бар по један поштом завод, ради пријема уплата за осигурање. И према томе, ниједан осигураник из унутрашњости није дужан слати уплате у Београд и плаћати се трошковима око поштарине.

Полице за осигурање зграда противу пожара Београдске Задруге пријмају се као гаранција за зајмове Управе Фондава.

11—36

ПОВЛАШЋЕНА ФАБРИКА ПОЉОПРИВРЕДНИХ МАШИНА

БРАЋЕ Р. ГОЂЕВАЦА

У БЕОГРАДУ

ИЗНОСИЛИ СВОЈЕ ИЗРАЂЕЊЕ:

ПРСҚАЛИЦА ЗА ПРСҚАЊЕ ВИНОВЕ ЛОЗЕ

до данас најсавршенији и од стручних људи: виноградара и економа, опробани систем под називом

КРАЈИНА

са знатно јевтинијом ценом него ли оне са стране донесене, а квалитетом и својом солидном изработком никако не уступају прили страним патентираним фабрицима те врсте. Коже је лисце може оне прескапати набавити преко *Српског Пољопривредног Друштва* које их има увек на својој стопарини у довољној количини.

8—10



ЦЕНА ОГЛАШЊА:

Малом од петог врсте једног ступца по 10 пара дни; од осталих крупних писмена по 15 пара од врсте од ступца

Већим огласима од исте стране 20 динара (10 фор. а. в.) поза стране 10 дни, (5 фор.) четврт стране 3 динара (2-50 фор.)

Поред тога за свако оглашавање по 20 пара дни, државне танце.

За оглашавање више пута 10 од сто јевтиније.

Преглед 17 броја *Тешака*. — Нови Краљ и Прокламација Краљева. — *Улови*: — Стратегијсковање каланова у јагодиском ловној расаднику (свршиће се). — Подлићивање Губернелачке шуме. — *Подвосток*: Седни Међународни Пољопривредни Конгрес у Риму (свршиће се). — *Велетск*. — *Гласник*. — *Друштвени и подрејски послови*. — *Стевај*. — *Обитан*. — *Огласи*. — *Цена огласима*.

ИЗДАЈИ ДВОСЛОДНЕВНО
1, 10 и 20 СВАКОГ МЕСЕЦА

ПРЕПЛАТА И РУКОПИСИ
ГРУПНЕ ОД
СРП. ПОЉОПРИВРЕДНО ДРУШТВО
У БЕОГРАДУ

ПРЕПЛАТУ СРБИЈАУ И СВЕ ПОШТЕ

НА ОСНОВУ ИЗЈАВНЕГ ИЗВЕШТАЈА НА АПРИЛУ
1903 ГОДИНЕ И 204 КРИТИЧНОГ ДРУШТВА
ПОСР ПОКУПА ДЕСЕТАТОК.

Цена оглашена изложба је на
последња страна.

ТЕЖАК

ОСНОВАН 1869 ГОДИНЕ

ИЛУСТРОВАНИ ГЛАСНИК СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА

ЦЕНА ЛИСТУ

ЗА СРБИЈУ
НА ГОДИНУ 6 ДИНА, НА ПОШТА ГОДИНУ 3 ДИНА
ЧЛАНОВИ ПОШЛАЦИ, ЧЛАНОВИ ОВИХ ДРУШТА,
ПОДРЖАВА, ВОЈВОДЕ, ПИЛОТИ, ПОШТИТЕ ЧИТАО
КАМА, РАДИ, МИНИСТЕРИ, ПИБЕГОРАДНИЦИ
ЗАЛУЖИ И СРБИЈИ КУМА ДОБИЈАЈУ ЛИСТ У
ПОШТА КИТА, АКО ДОЛЖЕ ПРЕПЛАТУ УНАПРЕД
НА КРАЈ ГОДИНЕ.

ЗАМ СРБИЈЕ

НА ГОД. 8 ДИНА, НА 4 КОП. А. ВРЕД. ПО
СРП. ПОШТОМ, ГИЗГОВА И НАПОМЕН ЧЛАН
ОНИХ 180 И СРПЦИ ПИБЕГОРА. ЗАДРУГЕ И
ЧЕТУБНИЦИ ДОБИЈАЈУ ЛИСТ ЗА 6 ДИ. НА 3
КОП. А. ВРЕД. ЗАД УНАПРЕД ДОЛЖЕ ПРЕП
ПЛАТУ И САД ОД ПРЕПЛАТИ КОД СВОГ УДРУ
ЖЕЊА ПРЕНО ПОМА ТЕ НЕ СЕ И ЛИСТ СЛАВУ

ОПШТИНЕ УГОДИНЕ

ИЛУСТРИ М. С. ВИСЬ
СЛУЖБЕНИКА ГЛ. СР. 20.

ГЛАСНИК И ИЗВЕШТАЈ
СРПСКО ПОЉОПРИВРЕДНО ДРУШТВО
ИЗВЕШТАЈ ГЛ. СР. 11.

КРИТИЧНОГ ОДБОР:
ПАЈА Т. ТОДОРОВИЋ, А. А. ПОП. ВИЋ, ЈОВАН ЈЕКИЋ,
ИЛИЈА КРЕМИЋ.

БРОЈ 18.

У БЕОГРАДУ, 20 ЈУНА 1903 ГОДИНЕ.

ГОДИНА XXXIV.

СРПСКО ПОЉОПРИВРЕДНО ДРУШТВО

ПРИРЕЂУЈЕ У УЖИЦУ 17 И 18 АВГУСТА ОВЕ ГОДИНЕ

ОБЛАСНУ ИЗЛОЖБУ

ГОВЕДИ, ОВАЦА, КОЗА И ПРОИЗВОДА ОВИХ ВРСТА СТОКЕ

У овој изложби могу излагати суделовати пољопривредници и остали одгајивачи из целог округа
ужичког, и из срезова: драгачевског и моравачког округа чаачког; ваљевског, округа ваљевског; азбучког
и рањевског округа подринског.

I. Говеда:

1. Одељење за краве с овогодишњим теладина.
 2. Одељење за јунице испод 2 године.
 3. Одељење за јунице испод 2 године које нису спариване.
 4. Одељење за бикове преко 2 године.
 5. Одељење за краве стоне преко 2 године.
 6. Одељење за тежеће волове.
 7. Одељење за угрожену стоку за трговину.
- Свако ово Одељење дели се на два пододдељења: једно за
домаће сојеве, а друго за мелене (укривтава) и стране расе.

II. Овце:

1. Одељење за стада од најмање 10 оваца и 1 овна.
2. Одељење овнаца за приплод.
3. Одељење за угрожене овнове (за трговину).

Свако ово одељење дели се на два пододдељења: једно за
домаће сојеве, а друго за мелене (укривтава) и стране расе.

III. Козе:

1. Одељење за стада од 5 коза и 1 јарца.
2. Одељење јарцава за приплод.

IV. Сточни производи:

1. Масло топлоено.
2. Масло нетопљено.
3. Сир мек и тврди.
4. Кајмак.
5. Вуна направна.
6. Вула направна.
7. Козина.

1. Они, који жеде излагати суделовати у овој изложби, добиће штампане пријаве од Ужичког Изложбеног Одбора
преко повереника који ће се изјави обавештени и који ће понути пријаве пријати и слаати у Ужице секретару Изложбеног Одбора;
2. Сваки излагач мора поднети доказ, да је припремао грав, које придржавају, бар од 1 јануара ове године;
3. Један излагач може изложити у свима Одељењима по једно, два или више грав и производа;
4. Сваки је излагач дужан, да има потребне чуваре на изложбена грав;
5. Сва стопа на изложбу доведена мора бити здрана и чиста. Онда не смеју бити куване;
6. Излагачи музне сток, бригује се сами, да стопа буде на време омогућена;
7. Потребна храна за стоку мораће се дожити на самој изложби;
8. Излагачи, односно чувари сток, дужни су слушати одређене редитеље и надзорнике изложбе за све, што се односи
на храну и чување сток и одређене реда на изложби;
9. Сваки излагач дужан је довести своја грав на изложбу 17 августа најкаље до 7 часова пре подне; а сточне про
изводе има предати Изложбеном Одбору најкаље 16 августа до 5 часова по подне;
10. Масло топлоено и нетопљено, доносите се у чистиј судовима и то топлоено по 1 килограм, а нетопљено по 5 килограм;
11. Сир, мек и тврди, и кајмак доносите се у чистиј судовима по 5 килограма;
12. Вуна доносите се и то направна по 1 руно, ирана по 3 кгр., а козина по 3 килограма.

Изложба ће се отворити 17 августа ове године у 10 часова пре подне, а затворити 18 истог месеца у подне пошто
се награде раздаду.

Награде ће бити велике и многобројне и то како у новцу тако и у пољопривредних справама, прибору и припадници грађана.

Премађући ово јавности, Српско Пољопривредно Друштво нади се, да ће пољопривредници и остали одговорници из ове уједињене и напредних наших средина напредније прихватиати овај позив и многобројним суделовањем у изложби припомаћи остварење циља ради кога се изложба и приређује.

Бр. 4953. На седници Управног Одбора Српског Пољопривредног Друштва од 12 маја 1903 год. у Београду.

НЕГОВАЊЕ РАСАДНИКА ЗА ДУВАН И ИЗБОР ВРСТЕ ДУВАНА

1. Неговање расадника за дуван. — Неговање расадника састоји нам се у томе: да, како коју леђу засадимо, заједно зодом на сунцу подмалачемо; да на Ђешковица и средњи леђа побржемо на 20—30 см. високе кочице а преко њих летве прикључе, како би их ажурама или чим другим могли покривати.

Покривамо их у време хладних дана и ноћа, а и после сваког замрзава, док се вода сапила у земљу не упије.

Замрзањемо их у све сунне дане, зодом ту год леђа на сунцу подмалачемо. У време јачих суша и по два пута дневно, само доцније сајутра (вечењу 9 и 10 сахата) а раније с вечери (вечењу 4 и 5 сахата).

И плевљемо ваља да чистиво спаљу травичицу, која би се ту за штећу изадот расада појавила.

2. Избор врсте дувана. — Вечењу многих брига у гајењу дувана, долази нам и та: да имамо семе дуванико, првог квалитета а то је, да је добро зрео, да има што већи проценат кљавости, да је чисто од сванких страних примеса и да је од најбоље, на цигарете прилагод, врсте дувана.

Управа Држав. Монопола добила је семе од турског дувана познатог под именом *Јако* непосредно култивацијом из ових села: Биречинара, Бујин Мурела, Кичинд Мурела, Целоца, Чапрца, Салгиља, Фирица, Бектешија и Ницета.

Сем *Јако*, Управа је набављала све од турског дувана из Сирије, познатог под именом *Смирна*. Осим ове две врсте дувана код нас се гаји још и *Просечан*, нарочито у округу Крушевачки.

Численим огледима утврђено је:

Да у нашим климатским приликама најбрже зри *врста дувана Јако* која по количини даје добар принос а по квалитету највишији дуван, у целом свету прилагод као најбоља за цигарете.

У нашим природу она је врста позната под именом *Вубек* и *Скорозелац*.

Смирна, пак, у нашим приликама показала се да јој за сазревање треба месец дана више него *Јако*.

Просечан, сазрева раније, али на дуваници земљама пожељан даје слаб принос а на бујници даје капацитет и сунне зут и опор дуван.

Те врсте свежу предњем остаје нам да се *задржимо само на семени Јако* набављеном из напред поменаних села.

Они припадници, много грешке, који сеју семе од неколико врста дувана.

Равно врсте дувана потребују и равне време за сазревање, те се усади тога, пожељно поручу брати, сузити, изапати и издунити, што све чини заједно и бескорисне послове.

А ако се помешале сребрују, нагубе слава своју вредност; коју би пожељно, могли изјати.

Само припадник гајења дувана огледа ради, оправдава је, сејање више разних врста дуваниког семена.

Како је досада Управа Држав. Монопола ову бригу бринула и како ће је и убудуће брижити, то ћемо се још задржати на оној врсти дувана за коју нам је Управа Државних Монопола дала уверења да је најбоља.

И.

Зашто порашњују воћке после сађења неколико година добро, а после никако?

Биће за ваше читање корисно, да ово објаснимо.

Храњива пољ и горњим слоју плодне земље, није свуд једнака. Док је на неким местима земља плодна за читав летар и дубље, доде на другим местима не достигне плодност једино 30—40 сантиметара у дубину, а испод тога долази одмах више-мање неплодна „здрљачица“ или „вртваца.“ Ова је вртваца по својој облицима врло разна; негде је несконита, негде шлагунота, негде каменита, негде глињаста итд., и према томе, негде је пропусљива, а негде непропусљива. Порасту ли жике у неплодној вртваци, оне онда не могу порашњивати не могу се развијати, и усади тога не могу ни горњи делови воћке да напредују, него боловају и крхљава: пожуте, врхови се из деторастика суше, која постаје хрпава и лишвајенава обрашћује, а напослетку престаје и да рађа.

Све би се ове неправике могле избећи, кад би се, при сађењу воћка, мало више водило рачуна и о вртваци. Треба само погодити, како наш народ уопште сад воћке. Ишчежу једну рупицу, сабаје воћку са жалама у лу, и онда исеку, да је учини све за добро успешава и напредовање на тај начин усађења воћке. Неки, пак, исекоју, по процесу баш, по једна метар у ширину и у дубину рупу и просторну рупу, а при садњи сабењу погнур рупу ђубретоу, буњитицу итд., у доброј намери, да са своје стране учине све, како ће повољна воћка одмах у почетку добити потребан хране. Често, често велик, можемо видети, да и пошари по струци тако чине. Тако се у струцима ишколава предаје, тако се и во књигама пише. Тако се „пронесе“ усађења воћка, а без обзира на својство здравље, напредује и весело порашњује прве године, да не воће боље не поклекати. Дошваје, пак, од једном у порашњавању застану те воћке и веће ишколава; не показују животи, не показују напретка баш онда, кад већ треба да стасају на рад. Жике су ишкунале ову ђубретоу погнурну рупу, и сад су нашле на неплодној вртваци. Досада у ђубретоу разнежена воћка, принуђена је сад да живи, да у свежу, што јој је за даље успешава и напредовање потребно, оскудева. Ишкунавале рупе ђубретоу, буњитицу, плодном земљу итд., порале су жале у дубину и у ширину на све стране, а сад су омет нашле на свани тим странама на неплодне слојеве, на неплодно земљиште. Нагледа као да су усађење у неку сивцу; жике су још ударале у тврде стране на не могу напред, него су се ту силно и текају, да их неко из те беде избави.

Још је грбе за повољнају воћку, кад је вртваца у меу непропусљива глиња, јер се у том случају створи у рупи и поджемо језеро, у ком се кичница и подвизна вода прикупљају. У овој случају стоје воћке као у неком шквалу са непропусљивим дном, да би сунаниа влага могла одмалити, и жале би у тој прикупљеној прекомерној влази — ишкунале.

У таквом случају, много су нештаје при сађењу воћкај постучали још стари Римљани, него што још данас чинимо. Они су више котркали на својство вртваца; на кад су видели да је она непропусљива, они су на дно рупе подлагали камене плоче, и на тај су начин сретљавали жалама продирати воћку у дубину, него су жале скретали у страну. А да се понека

ЈЕДНА ЛЕНА ПОЈАВА ЗА УНАПРЕЂЕЊЕ ПОЉСКЕ ПРИВРЕДЕ

војка у *пашњем* плодном земљишту водића и до плода одговарајуће ноже, иако сам врлина да се о томе увери у Црно Гори у војци Которској. У тим срасним крајевима налазили по негде плодне земље само 20—30 сантиметара високо, а испод тога је камен. Жиле се пружају далеко у страну, и војка иако је раба, само није дугочина.

Па како треба да одемо наше војске? На напред изложених разлога, већ смо унапред одговорили на ово питање. Пре свега, ми не смо руже дубље копати, пошто тадашња слој плодне земље; чим дођемо до неплодне вршине, морамо са копањем престати. У сваком је случају *боље да до буду руке шире, него дубље*; пустићемо да иду жиле у страну; то је за њих боље, јер ће на тај начин лакше до потребне хране доћи. Па онда, не треба никад у ружу испуњавати ђубретом, али булштитом, јер ће се жале у вешу разлика, с почетка би бујно порашивале док би ђубрета трајало, а кад би после тога у неплодну земљу зашле, он би у порашивању устегле и војка би престала да напредује. Много је боље, природично и правилице, да из руке избачемо земљу за половину *саторелом*, и само саторелом ђубрети, или још бље с булштитом добро мешано, а за кајоју, бреску, шљану, вишњу и трешњу још и комадиће старог маљера додимо, а тог сасвим ружу испуњимо, у ту смесу, дакле, пољуку уседино. Па тај начин утањене војке, прекарно ће порашивати и другог ће ижа бити.

У отпору свега овога што сам навео, нека служи овај један пример за доказ: На једном имену имања Шарљенберга у Чешкој, где сам као практикант био, беше један пољски, ивице врло добар основан војњак, који је тада био 15 година стар, дакле у дубу, кад треба већ обилато да рађа. Док међутим, беху војке (јабуке) и поред најбољих ивице неге, прекуће крајем и лишчеја; влади се врло сушине, а могло се још и по неки рак наћи. Јоторати једва су порашивали за једног сантиметра сажо. На све ово, нас је практиканте нарочито упозорио пољар, који је тај војњак тако заглавн заглео, па се тога и данас још добро сећао.

Првих година, морало се та дрва прекарно порашивати што сви знају казују; оне крајне круне тове су јаки сведоци. Кад смо на наше места неколико војњака откопали, нашли смо у дубини од 60 сантиметара на непротусталку глину, на жуту жу. Цео је војњак био подводак и сви смо се чудили, да су ту и подигли војњак. Војар, који је тај војњак засадио, мислио је, по свом убеђењу, добро, али му је испало рђаво. Зато баш, што је тако непротусталка хртваца била, он је копао 200 сантиметара дубоке руже, на како је на тог бегство изваљу имао довољно ђубрета и булштита на разнобојену, он је како иду ружу и испуњаво. Првих година порашиване војке, па нешто се могло и предвидети, прекарно, да не може бити боље, али су рђаве посевачке тек дојнице наступиле. Кад су жиле из ђубрета порасале и на умку удариле, престале бластање и војке почеле да чине. Сва се вода као у котлу при дну задржавала; а да су руже само 60 сантиметара дубоко испуњене биле, дакле само да оне непротусталке глинне, поју смо у тој дубини нашла, било би сасвим другаче, и утолико бље што је за 60 сантиметар у дубини била земља добра плодна. Свако правило има и својих изузетак, и на те изузетке треба, треба нарочито баш у вољству, добро пронашати.

Копајте, дакле, у сваком случају *пашње*, а *шире* руже и испуњајте их саторелом ђубретом или булштитом, *мешано* (бар за половину) оном из *руже избаченом* земљом, па ћете имати увек здраве, родне и дуготрајне војке!... Послужите их, добро ћете учинити!...

др Радин.

Већа потреба за животнош намирнице и државне маљине, учујују дакле мислене пријатеље пољске привреде, и наше земљорадника, на живај рад, и на искористивање свега онога, што се може са успехом на имању тајити и производити.

Како су у самој Србији многа места по својој теренској положају и поднебљу Божој дана за Воћарство, и како у много крајева у нас Воћарство, неку остали привредни грањаци заузима прво место, јер му оне са мало труда пружа извор за његово богатство, и што су доходи од воћа много већи од средњих дохода од других усева, побудило је пажњу одвајних часописа општине ланоске, те су ради подстрека земљорадника њихове општине на напреднице пашње рада у разним полпривредним грањацима доноси овакву одлуку:

„Суд општине ланоске расподељује награде за ове радове:

1. Који грађанине општине ланоске у агару своје општине подигли по списку правилица воћарских најбоља *шљангар* од најмање 1000 дрвета шљанга Пожега — Чигловец — по поштету окадавање на бенарици: I награда 150, а друга 100 динара;

2. Који од ланоских грађана у овој општини подигли најбоља *војњак од крушка* и *јабука* најмање од 3000 дрвета искључиво воће за трговину: I награда 150 динара, а друга награда 100 динара;

3. Који од ланоских грађана у овој општини подигли и уреди *вештачким* од најмање 25 комада бердонових кошница: I награда 100 динара, а II награда 50 динара.

4. Који од ланоских грађана у овој општини подигли најбољу *остачику* *ливаду* у величини од једног хектара, од најбољих трава за сено: I награда 100 динара а II награда 50 динара.

Рок пријана за награде је то: I и 2-ој до августа месеца 1906 године, а за под 3 и 4 до јула месеца 1905 године. Комисију за преглед и оцену ових радова састављаће окружни опшени, председник ланоске општине и један одборник кога бде Одбор одреде“.

Овој у овакој одлуци општине ланоске и њених часописца, можемо се само радувати и желети, да се по примеру оне општине уградјују на све остале наше југе општине, по овако би могли по готову и сви срезови и окружна начелства уносити у своје годишње буџете извесну суму намењену као награда за извесно напредне учинење у пољској привреди, одлучивши привредника у своје руже, односно округу.

Па дакле све за све друго до дакле мислене пријатеље и пољара да трошико и награђујемо час и оно што нас није обавезало унапредити и бољати нашег земљорадничког стања, треба бар данас после свега тога да обрвато пажњу што већу свезакоју самој пољској привреди која је у сви главни извор државних прихода.

Др. Јос . . . вић.

Стратификације каламова у јагодинам лозном расаднику

(Спрингетел)

3. *Пашоване* — *ребање* — *калемова* у *сандуцима* и *осталим* *ислетима*.

Кад каламери почну продавати пуне ојкоке, отпочиње ребање, и то овако:

Сандук се усправно, а на дну, левој, десној и страни што лежи на земљи, ноћано је за 10 см. *дебело* слој добро збињене

маховине, а преко ове погодно напаваном струјотом дозе, где треба било да побрљају, а горе испод својих места ситно истурају и напаваном узлема; затим, ред пламова (100 комада), на омет напаваном струјотом и узлема на класи, а свуда са стране добро збиен од 10 см. дебљине слој маховине, и тако све док се сандук не напуни, а кад је сандук пун, заусте се рукама и руком маховина добро набрје.

Ну штреходно на свака два редова калама, односно две ојнице, заправљивано је по плас суморним штрехом. — Кад је сандук пун обори се шакљиво на земљу, обалеки штрехом под којом се у свиску уврћат сандук у штрехопалу* заведе: која се врта у дотичној сандуку налази и на којој подлога је код је ушакван, а кад је увет у штрехопалу и све приваде. Нумеричан сандук знамен се налази, где се постави са две греде, на се ту прво добро обље маховина и црпачине са стране погуре додвојеном друк, и онда зашрими сумором; затим се довољно после напаваном узлема на покриве резачима од дрвета у дебљини од 3—4 см, за овим струјотом, а најпосле добро ринчичаном и штрехом маховина, на добро одома из шите с ретвешком поље и остави да се чеди. — У недостатку резачима употребљавана је струјотина.

Кад је се сушнина вода из сандука шведила, уштрехени су у штрехопалу, где су осталини у сталној температури од 21—24° С. — Загревање у штрехопалу вршено је дрвима. На равномерност температуре у штрехопалу строго се налази. Тота ради одређивања су друктура од особа овог расадника и сваки је своје друктура како даду, тако и пољу тачно извршава; а био је и један стални радни редовно пољу првог целе пољу у штрехопалу и налази на температуру, који је због тога даду имао одмор.

При сваком напавану и даван дрвљу сандук у штрехопалу било се обзирало у обзир: да се плавојина штрехи свака могућношћу у терму великег застар и избјању жале, свак се тежило да застар избје највише 2 см, а да жале тек почну избјати, односно да се обраде довољно кадура. Ово је чинило се тога, што ако избје застар од 5—10 см, у приринути на поље да се покриве те остаје на јалост и не-

жилост атмосферске унијајка, с једне, и што се тако штрехује сувише реверне материје на подлоге на штећу образована плаура с друге стране; као и што, ако жале буду доста велике она се, при ређању калама и бапове, шквљају, те после мора да се чепа на друго које тек имају избјати, што све бива на штећу самог развитка калама. — Оно је и постигнуто што што у сандуцима никако није смело бити олазе сувишне као и што су после 19—20 дана из штрехопале изишнети и држави за све време штрехопале на одређеној и сталној температури.

Десето или дванаесто дана (рачунајући, од кад се сандук у соби за загревање увети), маховина је, тј. она којом се сандук покрива, претресана и ринчичана, а штрехопале дана је сасвим свежина.

Сандук, који су услед рђавог времена морали оставити у штрехопалу дуго по што треба, задовољају се загревање водом на одговарајућој собној температури, и то по једна обична капта на сандук. Других задовоља није било, нити је пак било потребе, јер је плаве било довољно, а на поганине сандук које је свачио са великим радом и значајним издацима није ни помишљано.

4. Изношење сандука из штрехопале.

На два дана пре припрема сандук у изношење у собу за постојуно хлађење, где су се расхлађивачи постављено до температуре својине дана пошто се налази да се припреме врши из топлоти врло приближној топлоти штрехопале, те ово расхлађивање није давало много поста. Расхлађивање је вршено у старој соби, јер други подесних залаза за то нека, где је прво увешено сандук онако, колико је било доста за два дана да се приори, и одмах је грешен од кад се сандук изишнети из штрехопале, почето припреме, а после сваке вечери увешено онако сандук колико је тога дана даду извршено; тако је било редовно сандук та по два дана расхлађивања. Расхлађени сандук штрехени су на дванадесет термина у приринути Општа ради штрехопаловање је 800 комада реинца од Berlandierie, које су у сандуцима вилстариале и ожалде те врло добро, на затим припреме.

ПОДЛИСТАК

СЕДИН МЕЂУНАРОДНИ ПОЉОПРИВРЕДНИ КОНГРЕС У РИМУ

(СВЕТКА)

Проучити Дане за саобраћај народа; вратити здравље својим надустрјама, унутраш приредити огромна насађа дрвине и приватна; налазити основе и модификате пореског прана; удестити по модерном врну благотворне и кредитне установе; остварити густу ретву наука; ископати кападе; подићи новосте енвојрије и радвојне; створити школе, заводне, овалерије и анице, саградити лаба колико је нужно за заштиту палих ошва, енвиграната и многих невоља наше међународне гривоине, све је ово захтевало толико стуне животног енергије, да наш млади народ може без страха ступити у број оних, који се осећају славијни и поудачни.

Већ и код нас енвечна, болошка и економска научна открива свика дан ставно ширењу, и упуњују се производњом радвојности, да поможу ширену народног благостања.

Док се са обала репе Падје чују прили штећу надустрерије и повољношћу побеле, једна пак као јуве чује се са пољана које ринч себено; али је и то тиши брање, која се такође сурвљива и по расвајаним бапачама, штећивачима, вољављанима, дољма и убривачима чудесног јува, добују ове енвојне користи, која ће напредити свету светлосту прогреса, а то је све пред њиховим очима као јаван пример и несло обале.

И у оним наодним и пространим земљама, у којима се није још осмехнула сигурност брже преобраћајна ничу кад и кад

цинова спаса штећивачи; те их краљева влада особито поштује и покреће земља као куле светлости, које се знајују вршина нове светлости.

Није јавно залази и законодани наш преобраћај који ће толико обратити своју паљу и у корист њих и земљорадике. Недавно је уведена човечина дисциплина за рад женскама и деце. Широки радвојни организацијама и радвојна манифестацијама одузет је свако груклоба, који није у границама постојећих закона и својих рада. На како су иницијативом наших славних енвигранта отворени леми и подесни заводи, који пружају простране, здраве и економске стлане радвојности, те ћемо још тако ниш и учинити и за земљорадике.

Залези оно надушење, које ће бити не само невотрешно осматралиште на радвојни приказима, него школа са радвојношћу других родова.

Против невоље и мизерије рат се води! На штећу здравствених повраћаних сию живине кориске са научним сивојности, што се редовно показују научним својим пара.

Већ да говоримо о проучавању надустрених закона о професионалним боловима, т. ј. савремених радвојности, а чувају шума против сквере, пожара, пеналитетног чествољастива, што је сматрало да се наоднише штећу дивне анице и аменитивне јавне засађивања од тенних штећивача, нити о државним добрима, које су заграђивали и самовољни колонисти.

Пред Сенатом је закон увешен од Народног Представничког укупног Ринског Поља, где ће у заклету овага века нестати јавне величавности нуштине и штећиваче самоје.

Док при посао око грешке Гама, означето је друго снавајуће дело, при поме се савлајују тебете, за које се до данас

II. Препоруке каламова

За препоруке каламова употребљена је 1 1/4 табла. Бирано је нешто најбољега за наводњавање, најразвиљеније од јаких ветрова; а при тој да је растурено.

Оно је прерађено још у првој половини месеца септембра, па је поравнано.

Препоруке је израдио по *Густаву*, те је за тај посао прибављено 10 комада *мотика дугуљаста облана*, на форуму савадских мотика, које су по шапцу и порубини израдили *овдешњи мајстори по 180 дин. од комада*. Дале су направљене потребне даске за ређање каламова; оне су под правим углом удвене тако, да, кад се метну на ниву ископаног шапца за ређање каламова, потпуно стоје у правој линији са шапцем. Поред њих се ређа калам у шапцу и нави се да су сви каламови у појединачкој линији. У којој дубини су ређали каламови служило је земљиште за мерило: *уколико је оно ископаносте, провондије и на негодном положају за мерило, оне се широм тога и подлоге краће, мекани су каламови дубље*. У таквој случају резају се каламови *да својено место буде рачно са широким земљу*; и обратно: *уколико је земљиште збињеније, алажије и т. д. мекани су каламови плаве* (у таквој пак случају) тако, може да се употреби препоруке у издигнутих бинама, досада погрешно зване: „Гихтерова бина“).

Сам рад вршен је овако:

На изнетином и поравнаној земљишту — паралелно обележаване су линије. Како и на којој страни су одређени редови, управљало се према *положају настрем сунца, закљону од ветрова и води за наводњавање*; а тежило се да редови буду кљонени сличној толико преко целог дана, а да, по когнети, буду заклоњени од јаких ветрова, — да је бет ветар у аренику кад се каламови одрну да се жале чисто, дошло калам.

Да би било погодније за наводњавање балици су испрекидани калам — уским — путањима, а на једном крају међано је по 4 путањима. Растојање је: *балик од балика 75—80 см.*

За препоруке употребљавано је по 24—28 раденика и то са одважком поделом рада: 2 раденика су вадили и чистили калам из сандука; 1 носео у широчини даскама (за то начислако да су несалдајиве, предузеле Пуљеники подвојо; предузео се стриктном лубављу народне солидарности, спајано интереса разних предела Италије у један бретики интерес.

Али пољопривреда треба да се користи свима енергијама које из ње истичу. Бредит, индустрија и трговина, растење неке инкенираје, бактериологије, електротехника и хемије, све то треба да пожего достигају највишег циља.

Кад је свршила проучавање закона о дому, рибодову и многостручним говорница о раду; тако да је у потпуном развину дриствена реформа, која мора народо индустријату, широчто сељачком, спрежити живот ситуацији и бали, и ослободити од ових опашности, које су га притале до данас.

Најбоље до социјалних закона икажу свој вистајни у оном савуно проучавања, које ми се чини годно назвати *политичком мислином*. Још из најстаријих времена, велики уинон сложине сва песуника, из којих је поинила кривост до се стоше ивику себе мислишно? **Истичањем!**

У овој славној сави, подало у Ваменк висуству, сабрало се једно друго друштво патчиња. Они су у историји, која је светлост времена и уштељена живота, као што се израдио највише рижки говоиник, трајалим ралогом, да што овај астални град, после двадесет и осам векова, стија новом младшћу славоде, приаде и цивилизације.

Осталама ривне традиције, овај је град већоу у миру, чува се понтоњем друштвоиндустрији, којој је био вољско, јер је јемак правде; пољопривреду, јер је била тајна векова историјске вичањиве.

Народни диктатори од Квинција Цициниата се Бугена Гарибидвају вину наунтаин обраду земље сеж онда, кад их је

венин) очинићен калам свиза ређачица; 2 носиди у калтана воду за пољевање, коју су узмијали из бизана поред приоритна до пунше ископаног и где се вода загрејавала. — Остали пак радници поделени су били по партијама, и то по 5 радника у свакој партији. Обично је бивало по четар партија, те је једној партији припадало 1/4 балика. — Снажко пак раднику у једној партији знао се његов посао. Тако вич, па прво ископаног праваним пољем одређиван је један даска да поред поменуте даске ређа калам у шапцу, плаве, да, ако је шапца плитак и не одговара дужини калама, вети пољуба, (а икако да калам силом пабдија у тврду земљу, јер би сав калам у подвоин одбои), или ако је дубок да дометне ситне земље и да пази да је снада испред њега до шапца добро залвиено. Растојање, калам од калама, било је 4—5 см.

Други се одређи да ашонок поред обележне линије другог шапца кога тај други шапца и земљу бада на поређане каламова. Он пали; да меће ситну земљу, и да не ронити, при међаву земље, ред каламова, као и да се одмах за њих залвиа. Упоредо с овим још трећи радник, и он оном дугуљастом мотиком шапце земљу поред каламова те прави пољубањ.

Четврти радник иде са другим, т. ј. за оном који ашонок копа, и вади, такође дугуљастом мотиком, земљу из шапца и бада на калам, на кад науну шапца, онда се по други пут лагано и пакљано залвије.

За ови долзи пет радник који нагрве земљу те прави другу пољубицу пољубањ, па се и по трећи пут пакљано залвије, и онда земљу ривала нагрве пакљана да све грудве разбије. Њему или оном што прави први пољубањ дужност је и да преконана дво шапца, где треба да се ређа калам.

При овашој подели рада, радници су се брзо извежибли сваци у свој посао, те је рад ишао веома брзо и брзо, јер се и партије такмичиле која ће брже и боље да ради, и сваки пак да свој посао што боље изведе. На тај начин препоруке је са 24 раденика по 20.000 комада дневно.

завла дужност, да спасавају отаџбину. Кад год је опасност мињала, и за време рата, видимо Ативија Ренда где јоан Сенат, да га ратрени кожане, само да би сакрарио свога кмета на седам јутра земље, које је наследио од оца.

Томко се поштовала земља, да су најславнија племена и фамилије узимали преигована од имена њихових земаља, као: Фабији, Лентији, Писони и многи други.

Тајнствена снага атизана показала се сјајно у ове наше дане; и он, који подржава на тајнственој земљишту угука краља основатеља, радњањете се кад чујете како је Он наредно да се у нашој војсци предаје пољопривреда, као најважније средство грађанске дисциплине и народно-братског васпитања.

Пољопривреда је снага привања као најгодностија активност слободних људи, она може бити јеман правог универсалног рада; она може одређивати помоћ између народа, сложити ридене умове, тола срца у најдриму мету човечијем-вањиве. Онде, где се нико не може осељати странцем, из неурног сена Борина, извучи бу једну слатку емоцију, да би урзала онегај љубави у свима, па гајемо практичних наука, за које се спремаје:

O fortunatos nimium sua bona ñorint
Agricolae!

Да заршимо.

Конгрес ни створио једну везу између народа. И као што земљорадници који оне земље спремају је у погледу будуће сеуне и кетиве, тако је и Конгрес много поини идеја ослободи и њих тако разрадио, да ће их икако моћи запонодаствати разних земаља употребити у одбрани интереса пољопривредних.

ПИТАЊА И ОДГОВОРИ ')

1. Зашто на београдску пијацу не доведоше Динку (Швајцарину) кад је она тако лепо грождје за јело?
2. Црна Танџаника предади оне хнаде г. Бајића, хемичара, и одакле се она може набавити?
3. Како би требало да се нестарано па сталну проhodну нашем грождју на страни трговина, да га произвођачи изиђу рачуна да своје грождје дају и по нижој цени од оне, који би извозно.

Наша Смиш.
ушћена.

ВЕЛЕСКЕ

Сетимо се дудова. — Обраћамо пажњу на абирале и сејале дудовог семена. Сад их је крајње време.

На лак начин абирале тога семена може се лена пара задати: а још боља за саднице од семена.

Упут за абирале семена и извођење садница дао је *Техник риваје*. Ово је тако користан рад, да заиста нигде не треба правно место оставити по засејати, и где може добро успевати, гдѣ треба садити.

Сад је крајње време, да се о томе нешто уради.

Прајатељи народа, учитељи, свештеници, економци, пружите ружу на вај посао!..

Често само једна добра реч, довољна је да многи у славу ноути тим путем.

Одабирале свилених мехурака за поправку расе. — Песунило је, да су свилене расе које су из рода *Вомфл* шти, добивене вештачки и брижљиво одабирале. А од најбољих је значајно за свиларство вештачко одабирале, најбоље утврђује одред *Кутанго* којим је постигао увести у прошеводу француске жуте расе „*Jaune Vag*“. Он је за овај циљ узимао за производњу семена мушке и женке из оних мехурака, који су били најтежи, а да би то именовано тачније, радио је овако: жерно је најпре целе мехурке, т.ј. заједно с лутком, и онда је пажљиво прегледао сваки мехурак, изводио из њега лутку, па затим сваки мехурак бачи лутке поново жерно. А да би се лутке поново преобразити у лутке, праћало их је поново у мехурак и пресек утврђивао чојадом.

Само се по себи разуме, да се *Кутанго* том приликом користе и одабирале мехурака и у погледу количине и квалитета свиле. Тога ради он је:

1. Одабрати мехурке из потпуно здравих партија;
2. Изжељу мехурака узимао је само оне, од којих у калогран не иде више од 500—600 комада;
3. Претпостављао је мехурке из оних партија, који су према пробним одредима одмотавана, давали најбољу свилу и који су по себи били тврди, правилна облика и што мање председласти (ирединасти) оних мехурака, чија је свила била набујана, т.ј. који су били незани.

4. Приликом свиларска лентарица, узимао је све лентарице, који су били под ма најком жаноу, као и оне, које су јаја остављале неправилно (у голмлинама раздвојено) и чија су јаја била неовлађена.

У погледу количине, тежине, силе, добио је, рачунајући на то, од једног мехура:

ГОДИНЕ	
1888	14.2%
1889	14.7
1890	14.9
1891	15.7
1892	16.0
1893	16.3

По себи се разуме, да ће се неодабирале мехурака за производњу семена, раса само потврдити, те зато, наши одгајивачи свилених буба, не треба ни да производе саме свилених буба, јер тај посао захтева знања и вештине а и доста средстава. Тај се посао врши у нарочитим заводима где се обавља и оцењивање, да ли је семе здраво или не, па се само здраво пушта у саобраћај. У овај посао не треба се пуштати ни с тога, што *Српско Акционарно Друштво за употребу свиларства* даје сваке године бесплатно потребу количину семена свилених буба, и што оно откупаје само оне мехурке који су добивени од семена свилених буба које је оно раздало.

Подаци о неким сортама грожда. — *Драчанска* се зоне једна врста првог грожда у Бали и у околини Садика у која се у распростраја на Бале. Довесена је у Балу из Драче (код Брагујева) и по том је зову „Драчанска“. У Драчи је зову „Сипишња“ по селу Сипишу, од куда је добиљена, а у Сипишу „Ресанска“ јер је, веле, у Сипишу доведена из Ресаве.

Драчанска ће бити врста Зачника: из у Сипишу и зову „Рапи Зачник“; а и у каланика добиљених из Крајине (Букова) ина Драчанске; па ће бити да је то тако Зачник, који се препоручује за винограду зону у Крајини.

Драчанска је, као што рекох прета Зачника, јер је по спољашњим знацима и лозе и грожда нека свилена нашег Зачника у која се у неким околини Бале зоне и „Зеленика“, зато ваља што из вегетација дуго траје, ти и кад се бере има по неко арно зелено. Само вешт познаним сортни може лакше да разликује Драчанску од Зачника. Драчанска је кружљавијег пораста. Лишће је глаткатије боје и коластате са општрим утренима и дужим зупцима; гроздови су јој ситнији, иначе је грождје слично грождју Зачника или Садарка, гроздови стоје на јакој петлари која се мора пожег одсећи, од доњих сорти за вино најраније зре, и добро узри, слатко је. Грождје је добро слатко, али није, за ето и транспорту, јер је врло меко и што оно, водено је. Вина да доста, које је некако црно, као „зечија крв“. Са тога га цене, а и што добро роди. Вино, веле, да је од саме Драчанске, „тупо“ и неовојано, мека се. Употребљена се да да боју вино.

Лист је оствалн од Первососоре. Приветало се, да на америчкој подлози Драчанска почиње врста у порасту лозе онадани.

И ја писам да је Драчанска прета Зачника.

2. *Садарка* и *Кавенчарка* (Прокуца) најпризнатије наше донаше сорте понајвише рђаве резултате, нарочито Садарка, оне се у цветалној пореди, а Садарка још шти и тврди, те до брана не остане ништа. Разрђивање у дрвету била обично на бујнијем чојадом. Ја писам да их ондајим разрђује услед сувинне влаге, која се нарочито одржава на бујнијем чојадом услед сувинног лета и честога сајена.

Мислим да би оне сорте требало неговати на вилини пољокајима; а у неким пољокајима што ређе садити и чојат у релативу подија, јер где год је чојат на проваји и грозд поподигнут, ту је грозд абјен, а на негом чојадом грождје до земље прореди се.

3. Од раних страних сорти врде *Шоста* бели и црвени *Португалци*. Мислим тражи високу резулду и суврду у дрвету па га ја зато не би препоручивао.

) Порука се издала својом халованом Друштвеним и аргументационима *Техника*, да ће се она рубрика од сада стално неговати, и да ће се на њено востановљење бити одговорити по року, а у случају потреби другог одговора, одмах.

Црни трн. — У шумарству не само, да свако дрво има своје лепа или мање вредности, према врсти и природи својој, већ и шумско шибље такође, има своје златне вредности. Шибље расте по шумама и оно је по месту од знатне вредности. Оно расте по свима положајима и земљиштима па и опало, на овим положајима и земљиштима, где шумско или четинасто дрво или високо или врло рђаво усевати може. Оно нам користи тиме: што засињава земљиште од сунчане вршине; што чува влажност и младу шуму од јаких кралева и спречава пагло искораване воде, која је по шуме врло корисна; што својим листови и травом ђубри земљиште; што спречава пагло отпадане воде, и тиме стаје на пут вододерашима с једне стране, а с друго овет, што се ту образују шумска извоја, што ђубрењава земљиште и т. д. што, дакле, ствара услове за развијање и успешне шумскога и четинастог дрвећа. То вреди, поред осталогга шибља, и за **Црни трн**.

Црни трн цвета у априлу, после дреза, најраније. Па и ако овако рано цвета, то, овет, ветог млад трљине, најдоцније у јесен спречају, и тек пошто на њих паду слобна и снег, постану добре за јело. Трљине су, нарочито онда добре, кад се кетну у туршију. Водашка је њихова, такође, врло добра. Од њих се пече и ракија.

Употреба. Црни трн је за живу ограду врло добар, тако, да се скоро може користи са свима оним врстама шумскога шибља, које се за овај циљ употребљава. Дале се употребљава за пошљивање платова, за ограђивања имања врлоном, за брет, за оград, нарочито је за оград врло добар, када се добро осуши. Дебља стабла могу послужити у столарству и токарству.

Па, када овако, лепе користи имамо од црнога трња, онда, тек, какве и колике нам користи дају шумска дрвећа, а, нарочито раст, тај дар нашега шумскога дрвећа!!

Г Л А С Н И К

Млекарски Курс за слушаоце пољопривредних наука у Клајихов-Таннау. — У Клајихов-Таннау постоји Огледна Фабрика и Школа за Млекарство, којој на челу стоји зрвени др. Хитчер. Директор Хитчер држи свако годиње Млекарски Курс за слушаоце пољопривредних наука, којима је ово година година прилака да своје знање из области Млекарства прошире, да се обуче свима пракстичним радонима у Млекарству а тако исто и испитивању млека помоћу разних метода у лабораторијуму.

Ове годиње биће такав Курс од 6 августа до 2 септембра по новом календару.

Овај завод прерађује млека од 1600 крава. Сваки дан се за Курсу држи један час предавања пре и један час предавања по водице.

Увесници Курса тиме и експедиције у Тркован, где је на имању веома угледном, које је велико око 1000 акара, смештена краљ. пруска главна Држ. Експедиц. с веома лепим сточним стајом, уређеним сточним стајалима, асфрником инспиритуса итд.

Трговини око одржавања на овме курсу врло су наин.

С Т Е Ч А Ј

По одлуци Управног Одбора Српског Пољопривредног Друштва од 28 ок. мес. за „Нови час“ Пољопривредног Календара за 1904 година прихвати се чланци који ће расправљати ове теме:

- Гајење живине;
- Гајење крошмира и његова употреба;
- Валести свилено бубе;
- Гајење овнова шкољца;
- Гајење и употреба морске рене (тоншињбура);

Одгајивање теладу;

- Вагрене изво шумско дрво, и за разну пољопривредну и занатску употребу;
- О производњи свежег масла („мутера“) на мањим имањима;
- Гајење граха — тешака — за извоз;
- Вретања сејанца и њена употреба на мањим имањима;
- О гајењу кмеља;
- Гајење шварског јечма;
- О мањим рибњацима;
- Пут подизањ, експиратор и сквериникатор;
- Вретац (маркер) и брадур;
- Гајење ресице;
- Гладијни корони на њивама, ливадама и у градини, и њихово уништавање.

Подржане вентачких ливада;

- Прибирање, смештање и неговање стајског ђубрета;
- Гајење свиња за месо;
- О јабуци;
- О трешњи;
- Подржане виноградга па стрменитим положајима;
- Гајење ђуда за краћење свилених буба;
- О полери и дијетерији вод живине;
- Јесења послова око пчела и замишљавање кошница

Подржане храстове горе сејањем;

- Лекарске путце за народ;
- Привоктење с пољопривредном тенденцијом (оригинална);
- Неколико заслужних ђуда за пољску привреду у Србији са списком.

Чланци се имају написати јасно, поукљадни сагласно и што краће тако да чланак не изнесе више од два штампана листа, и да имају по потреби и што више слика, у ком случају чланак може изнети и до три штампана листа.

Све чланке треба упутиати Српском Пољопривредном Друштву с назначењем: „за Пољопривредни Календар“, а рок је за подношење чланка до 15 јуна ове године.

Награде штампаних чланка, по оцени Управ. Одбора Српског Пољопривредног Друштва, могу бити од 60—80 динара од штампаног табела. Оригинална приповетка награђује се одсеком.

Бр. 3957. Из канцеларије Српског Пољопривредног Друштва 29 априла 1903 год.

О Г Л А С И

Најбоља и најјарвенија је прекалица за лозу

ПАТЕНТ „АУСТРИЈА“

(ОД ФРАЊЕ НЕХВИЛА ИЗ БЕРГА)



Иста се може употребити и за пресеке вољака и попра, увек има на стоваришту код Српског Пољопривредног Друштва и

Браће П. Радоловића
гвождара у Београду.

ПРВО СРПСКО И ЈЕДИНО ДОМАЋЕ ДРУШТВО
ЗА ОСИГУРАВАЊЕ
БЕОГРАДСКА ЗАДРУГА

— ОСНОВАНА 1882 ГОДИНЕ —

ОСИГУРАВА:

живот људски на више начина, као на случај смрти (доживотно), на случај доживљена, на случај доживљена и смрти, мраз деци и т. д.

Противу пожара, грома и експлозије: ратне зграде, индустријска и занатлијска предузећа, робу покућанства и т. д.

Услови су најповољнији

Ближе обавештења даје Задруга у Београду, а у унутрашњости поштом, овлашћени агенти и повереници за осигурање.

Осигурањима из унутрашњости олакшано је плаћање и тиме, што је за сваку варош овлашћен бар по један поштомачки завод, ради примања уплата за осигурање. И према томе, ниједан осигураник из унутрашњости није дужан слаати уплату у Београд и излагати се трошковима око поштарине.

Полице за осигурање зграда противу пожара Београдске Задруге примају се као гаранција за зајмове Управе Фондова. 12—36

ПОВЛАШЋЕНА ФАБРИКА ПОЉОПРИВРЕДНИХ МАШИНА

БРАЋЕ Р. ГОЂЕВАЦА

У БЕОГРАДУ

ПРЕВОРУЧЕ СВОЈЕ ИЗРАЂЕВИНЕ:

ПРСҚАЛИЦА ЗА ПРСҚАЊЕ ВИНОВЕ ЛОЗЕ

до данас најавршенији и од стручних људи: винограђара и економ, опробани систем под називом

КРАЈИНА

са знатно јевтинијом ценом него ли оне са стране донесене, а квалитетом и својом солидном изградњом никакo не уступа прима странам патентираним фабрикатима те врсте. Кома је лакше може оне прсқалице набавити преко Српског Пољопривредног Друштва које их има увек на својем складишту у доволној количини. 9—10



ЦЕНА ОГЛАСИМА:

Мањем од петит врсте једног ступца по 10 пара дин.; од осталих кружних писмена по 15 пара од врсте од ступца

Већим огласима од целе стране 20 динара (10 еор. а. в.) пола стране 10 дин. (5 еор.) четврт стране 3 динара (2-50 еор.)

Поред тога за свако оглашавање по 20 пара дин. државне таксе.

За оглашавање више пута 10 од сто јевтиније.

Преглед 18 броја Тежана. — Објасна изложба у Ужину. Члони: — Поговање расадника за дуван и избор врсте дувана — Завито порашњу вође, после сађења неколико година добро, а после никакo. — Једна леза појала за унапређење пољске привреде. — Страничничке каленари и југословенско лозно расаднику (српства). — Подстица: Седми Међународни Пољопривредни Конгрес у Риму (српства). — Писма и одговори. — Белешке. — Гласик. — Стечај. — — Огласи. — Дво огласима.

ТЕЖАК

ОСНОВАН 1865 ГОДИНЕ

ИЛУСТРОВАНЕ ГЛАСНИКЕ СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА

ГЛАСНИК И ИЛУСТРАЦИЈА
СРПСКО ПОЉОПРИВРЕДНО ДРУШТВО
БЕЛАНКА ПА. БР. 11.

УРЕДНИКОВИ ОБОЈИ:
ПАЈА Т. ТОДОРОВИЋ, В. Ђ. ПОПСВИЋ,
ЈОВАН ЈЕКИЋ, ИЛИЈА КРЕМЉИЋ.

ОДБОЈНИК УРЕДНИК
МИЛУТИН М. САВИЋ,
СРЕДНОПЧА ПА. БР. 56.

КРАЉЕВ РОЂЕН-ДАН

„Тежак.“ као јавни представник свих чланова Српског Пољопривредног Друштва, искреном радошћу поздравно је у ранијим бројевима ступање Његовог Величанства Краља Петра I. на Престо славних му Предака.

А сада „Тежак“ врши своју милу дужност да о светлом рођендану нашег милостивог Краља Петра I. прикаже и слику Његовог Величанства и да обнови прву и значајну реч коју је нови и милостиви Краљ Српски Петар I. благоволео изустити преко Народних Представника Привреде Српској у Светомом Двору свом и која од речи до речи гласи овако:

„Пред нама стоје отворена многа животна питања, до сада занемарена. Пошто смо дефинитивно решењем уставног питања, у сагласију са Народним Представништвом, обезбе-

дили у Србији јавне слободе и права народна, а у исто доба и јавне односе и послове регулисали сталним нормама, које уједначају напредак Отаџбине, остаје

нам прва и најпреча брига и старање, да сву нашу пажњу посветимо преображању нашег народног живота, да се старамо о правди и слободујмо у земљи, о консолидовању разорених државних финансија, о привредном и економном напретку нашег народа, о развијању и унапређењу војске, те узданице Српства“.

И наистину, реч значајна, реч достојна Краља Српског.

Јер, као границна стена стоји небориво политичко-економско начело, да су

главне основице напретка народног: привреда, култура и снага војна.

А како се српски народ искључиво



бави пољском привредом, која му је темељ снаге и извор славе и како Српски Народ живи за слободу, воле пољску привреду и као леницу ока гледа војску Краљеву која је једно и народна — ова прва реч повог и милот Краља Српског изазивае поред до-казане оданости и осећаје неизмерне благодарности насрам Краља Српског Петра I.

Овакој Краљевској речи, пољопривредници могли су се с поуздањем и надама од Унука Славнога Војда Српског Кара-Ђорђа, који је све време што му је могло претети од јуначког војевања за слободу народа српског, посветио привредном напретку Српства, и од сина блаженоукинојеног Кнзав Александра, који је створио прву српску Пољопривредну Школу у Тошчидеру (1853 године на Ђурђев-дан отворена, дакле равно пре десет година).

А Народном Представничтву остаје света и мила дужност да реч Краљевску разуме и законима и буџетским средствима помогне, да се оствари у најближој будућности жеља Краљева, која је израз жеље народне.

У то име позављамо и овом свечаном приликом услике целога Српства:

Живео Краљ Српски Петар I и Пресветли Му Краљевски Дом!

МОЈИ САВЕТИ ЗА ГАЂЕЊЕ ПОВРЉА

Свако поврље има својих осебања; ако хоћемо успеха од нашег рада, ми морамо то осебине увек имати у виду. Што једном поврљу користити, другом ниједно. Сваки, који хоће у свом поврљаци свако погодно местане корисно да изупотребити, мора сваког поврљу право место одредити.

Сво време земља, на пример, у које снага сунце, вет, каренел слати, не вољу топлог положаја, не вољу да их суше сваки својом снагом загрева; но ако је место отворено и сунцу поспе изложено, онда да је довољно влажно и добро набуђено, ако ће добро у главице да се развија. — *Целер* воле претлау, насу земљу, коју треба дубоко пренилати, ако хоћемо притине и цупе јабуке да добијемо, јер ситан и шуваљ целер не ваља, а он бива и ситан и шуваљ у слабој, лакој и сувој земљи, као на пр. у пескуци. — *Мрво* и *мерамин* вољу отворен, сунчан положај и више сувуљу, него влажну земљу, јер у влажној земљи бивају ирвие (шаргарене) бљеје у боја и невају довољно снаги; исто тако не вољу ни пречићу буђену земљу, јер у таквој бољују од „пугалце“ и трупци. — *Кростини*, хоће без-условно топло и по издану сунцу изложено положаја, као и *дима* и *дубиница*, а у то још и јаку, добро набуђену земљу. — *Душво*, нарочито *мрви дук*, напредују и добро се развијају у свакој добро урањеној земљи, само не у скоро буђеној, у којој трупце, бољује и у „биковне“ тера. За пријат дук одређену леују треба постути и просејати дрвеним сителом, од ког главнице здравље и чврсте бивају. — *Гриваци* најбоље успева у лакој, отвореној, топлој, једну или две године раније буђеној земљи. У скоро и јако буђеној земљи онада цвет, на и што га буде, не завине кехуве. — И *васуљ* воле топлу, сунцу изложено, али раније поврљу вољу. — *Цвенеа цвекла, савина, самга, шашира, грести и модри цахлацима* — хоће добро урањену и сатворени буђетом вођуђену земљу.

И то је све поврље, које ће задовољати сваку пристоју донашу потребу.

Да пређемо сад на *обрађиване поврљаци*. Код постојимих поврљаци и свега наступити красно пролеће, одмах ни нешто подетиче на рад. Ако је земља у поврљаци топло, влажна, онда ју не треба обрађивати, прекопавати, јер, док се довољно не олади, не просути. У хладној, још влажној земљи, неће никоје семе да се добро развија, на уселу тога и уселу доње стасава. Стрци се неколико дана, док се земља просути и изгреје, онда ју спремају и засејавају, на те ти поспе бити сигурнији. Суваљ, ласно, невољно земље, кожено и раније обрађивати и засејавати, шта више, то је и врло корисно, јер лакша земља, која се раније обради, неће тако лако да се осуши и отару и преко тега влажнати.

За спремање и засејавање земљишта, најважније су све четири такве: *целисходно буђене, ваљено и уредно копане, равномерно сејане и брижљиво сабене.*

Пре свега је најважније у поврљаци: *целисходно буђене*, јер, с малим изузетком, свеколико поврље хоће близку храну — хоће земљу буђувати. Али много и од тога зависи, како ће се и кад буђити; све ће то одредити утириве плодород. Понато ће бити сваког, да једно исто поврље не треба сејати више годниј угаоште на једно исто место. Место ју треба сваке године менати и онда ће увек боље успевати, јер свако поврље испрвљу земљу само једнострано, и онда се у авлаж могу постојано одржавати потребне хранљиве материје само утврђени, правилни плодороди и сходни буђене. Једно утврче на друго, једно боје другога не може да буде, једно друго регуларне у корист баљет напретка и развитка појединог поврља.

Други је услов: *ваљено и уредно копане*. Копају и прекопају увек дубоко; што дубље, тим боље; од тога много зависи успех у поврљаци. Дубоки копањем прерађује се земља као што треба; изурена доје доле, а дона одорена доје горе. Земљу треба увек добро и устатити, на што се нарочито од тихих поврља принајати мора. При копању треба поврљаци уједно и равнати и не остављати брда и долине. Ако се и на то не прихвати, онда не само да није добро, него није ни лево. А за добро копање, треба и добар амос. Амос не треба да је тежак, треба да ју увек чисти и углађен, да није кратак, него да је прева ридицу одмери. После сваког копања треба амос опрати и убривати, на га на суво место оставити да не рђа, јер се чистији, углађени амоси много ласне, брзе и дубље копати може, него некији зарђани.

Трећи је услов за добар успех: *равномерно сејане*. У свакој се случају боље да се сеје ређе, али са сваки случају треба принајати и добро, од добре сорте поуздано семе, јер: „Како сејно, онакав и плод.“

Четврти је услов: *брижљиво сабене*. Сади пранде поред заветничког конопа и по обележеном одстојању, у које се извесно поврље садији мора. Тако на пример, обичан *бем* и *васени кунце*, неке сорте кола тити, треба садиати 40—45 сантиметара раздалеко у „савес“: * * * * *, а неке сорте и даље, ако су крупније. *Целер* у растојању од 30—40 сантиметара. *Келерава* сади као узрод међу *кростиница*, које треба сејати на 1½—2 метра једно од друго узалево кућале или ошале. *Корбиљ* на 60—80 сантиметара у квадрат ::; или, још боље, у „савес“ као и кунце. За успешан рад, треба и нести и добро развијен, здрав расад.

Ток што посејавао или расејао поврље отпочиће да порашује, већ се појављује и траваљина. Она много брже и буђије порашује од иштеног поврља. Сади треба одмах присутити поврљаци и копкаљу. *Најпре треба асигати*. То је врло јакан и осебна посаа, која треба врло важљиво извршити. Сваку травицу треба добро на корена ишчупати; јер ако се само

Rad je za vodu vrlo lak i mnogo je lakše raditi no u jaruku na dva voola.

Meru jaruka u prirodni pedeseta se proža veličini i grupnoj vodi. Obično se uzima za osrednje grupnoje voda širina jaruka od rupe do rupe gde su štrance privlačene 51 santimetar; ruha od rupe za jarumata 18 santimetara; dužina jarumata od glave sa jarumata 64 santimetara; ruha od rupe na počinici 21 santimetar; dužina štrance obično 190 santimetara; najveća širina jaruka 10 santimetara a dubina 5 santimetara. Dubina jarumata 3 santimetra, dubina počinice 1 santimetar, širina kolana preko leđa (koja dolazi unak sa našama) 10 santimetara, dužina po potrebi; pod trbuš širina kolana 5 santimetara, i dužina „korenčanka“ 65—70 santimetara.

Za vođenje voda upotrebljava se još i ulaz sa poveljnom. U slučaju ako se hoće da upotrebe ovaj amoni i za zagreju u kolana, onda volovi dobijaju još od vrata kolana, koja je sa kratkim lancem vezan za rukunogu.

Kako namli sredini rasadnici javu da suzaje kao ugledna znanja u svojoj okolini, i kao mesto za vezbanje zemljoradnjačkih sredova u poljoprivrednom gazdinstvu, a sem toga i sami državnim ekonomima dužnomu poznavati su, da u svijeta radovima selakija prednjače a i svakoje duju pouku, potrebno je da oni odmah u svojoj okolini u srednji rasadnicima otpočnu rad sa ovimov napretkom putu okoloča.

Nabavku ovog jaruka može najje poznato kačak je, nože izvršiti poručivanju u Arančefolcu preko tamošnjeg državnog ekonoma g. Antonija Majerovaha koji je svakoje biti na usluzi, i koje se ima privisniti kao uspeh ostignuti u ovoj novini koji je se uspešno odočavio u sredu jasenitkom, okrugru pragučavnom i koji se uspešno javi.

Koriste osrednje rada sa ovim jarukom u koloni kučuruzi sa jednim desetom jakim volom u napred, uviđaše mnogi i otuda se brzo i lako ova novina može uneti u vaš narod.

Dr. Jovanović.

Stratičnikovanje (ožičavanje, pilenje) zrelih kalama na otvorenom polju

Ovaj način pozajmljen je od stratičnikovanja kalama u naročito lito udelenim lokalima, i starog pilenja domaće loze (koja je se nosao naročito u Žuži ranije preduziman) a sastoji se u ovaće:

Kaladnje se vrši kao i kod stratičnikovanja u sandunju, sa razlikom što se kalama koraju nosati razvijon no mogućstvu što ređe.

Spremljeni kalami vesu se u snopove od no 100 kovada sa vrhovni prutom no mogućstvu što blaže tabanima, no tako da tabanu dubu potčinu poravnati, a kalami što razređeniji.

Onako spremljeni snopovi snužaju se u ruznu koja je nekostina u zemli i koja mora biti nešto dubla no što je volodoga sa kalanom, no tako, da kalamovi dođu dubu, a tabani u vis.

Iskopava ruha mora biti obložena xakovnom, a da se snopovi ne bi oduliravali nesredeno na kalane, treba u ruhi nobiti račke, pa o njih snopove obestiti.

Posito je ruha potčinena snopovima, onda se pristupa latvaranju rupe.

Odočdo na tabanima loze vetne se prvo jedan sloj dobro rastrešene xakovne, zatim sloj zemlje izmeniti sa agrelima lakim dubretom i no vrhu obložiti se jedan podoban sloj prolinice koja svojim sagoravanjem proizvodi jatu toplotu.

Mesto gde je se ovaj nosao izvršiti treba da je jutu okrenute, a najviše je u nesrednjem bližini južnog duvara kakve zgrade, u koje se slučaju odličanje sučasnih zapravo zemla jače zagreva, a nosao se ovaj ne sme pre preduzeti dok snopovima toplota no bude bar 16°K.

Za vreme pilenja potrebno je dva puta nedeljno kalane, odnosno tabane zalivati malom vodom, no ne seke se toliko zalivati da voda silazi do svojih mesta, a pilenje se izvršiti na 25—30 dana; i, ako se pažljivo sav nosao izvršiti, nože se dobiti 60% dobro sraslih i ožičanih kalama.

Ovaj je noso isproban u Žuži i poznato je vrlo dobre rezultate.

S. B. H.

nosaj* rešnje nesko, koji uz čvachara sešanje. Nije to nosaj, što pčelnicke unose; to je cvetni prinašak — „melud,* koja su pčelnicke sa vršnih kolonija na cvetova prikupljene, a kojima je sad da xakovne „ulove.“ A da one to ne čine, ostalo bi xakadama jalovih cvetova.

Čim s proleća suno točnije ovari i prirodno preobudi, a dveje se lozice razvijati, odmah se oko dna i ubrzu vaju zude vrednih naših roditelja pčelnicke. Sastajuči se cveta na svet, duboko se one zalavče u cvetove i trave med, koji u sičvjenim kizilnicama pri dru cveta vilirove, a koji samo pčelnicke privlaćuje, da one pri tom i jedan drugi, mnogo xakovni nosao avrove. Trakeži med i prikupljajući cvetni prinašak, strere ova od ovog oložavčavanja prinaša no nesko avro i na plodnik u cvetu, i kad to učinili, onda se lozice u cvetu „dalašena“ jabuka, savačava kruznica i t. d.; nosate tako ovačnu cvetni lističaji, a jabuka i kruznica sve to ništa porašavaju i bivaču s dna u dni sve kruznici. A gde se to oložavče no izvršiti, tako cvet ovačnje neodložen, jalov.

Ovo je istina, da i vetar čini svoje pri oložavčanju cvetova, ali i druge životinje, kao va pri bučanju ali nije vime no pčelnicke, i zato vime vrinava no to najveća zasluga: one najviše na nosu nosaju rade, jer je vime u gomil najviše — one oložavčuju cvetove. Dakle, Pčelnicke Eineskov gospodini Savo ikoje je pravno kad je rekao: „Da nos pčelnicke u proizvodnja vola značju potpomazu.

„Sve je to loze i xakovno što vi pričate,* rešnje nesko, „ali nam duže za to dokazaj.“ S druge volje, drugi koji? Znamo mi vrlo dobro, da se danas golom pričavju, bez dokaza, slabo vršuje, slabo se tomo pokalja naška. Ivo, dakle, navesitju jedan osajni ubedljivi prinašak; u to mi može verovati. Slavni ne-

matka volar ovačno doba i profesor Beharstva u čvachvoj Voharskoj Školi u Račkanjevu, nos. Dr. Lukso, da bi svojim učenjanim dokazao, u koliko pčelnicke na oložavču volaka sudeluju, izabere jednu granu na jednoj kruznici sa 170 dravkih i tačno izbranih cvetnih kizilja, na ju običje gustom prečom (tako zvanim „tulom“), kako pčelnicke neke moži na tu granu sletati. Od tih cvetova neke oložavču prirodni načinom 14,5%, a ostali cvetovi opadaše jalovi. A od 40 cvetnih kizilja, koje na istoj kruznici nije obavio, neto ih ostavio da pčelnicke mogt na cvetove slobodno sletati (dalekoko od volaka vime i pčelnicke), bilo je 36,5%, oloženih cvetova, dakle više od polovine. Ovdje, dakle, brojevi, kačuju — brojevi, i ne gale reči! Dr. Lukso, pozivajući se na svoje isk (neki kojima sam izao reči i ja da budem), objasnio je u „Pomologische Blätter“ ovaj sled i izvršio je svoj potčinu xalavak ovim rečma: „Postarajte se, volari da u bližini vaših volaka imate i pčelnicke, kako je pčelnicke moži bez nekakvih smetaja oložavčuju cvetove vaših volaka, i na taj vaš način povečati vašovu plodnost, što samo u vintu korist ide.“

Na isti način, kao što je učinio Dr. Lukso, nože se i svaki od čitalaca uvrediti: u koliko su pčelnicke i za plodnost volaka korisne.

Ne mora volar baš sam u svoji volakima imati pčelnicke; dočije ju one i sa strane, dočije one i na daljine od 2—3 kilometra, jer one tako daleko loze i trave pčelne u veštoj voličini, gde svoj rad i življe razvijaju.

Niva kudi, koji i sasvim nesnosavno optužuju pčelnicke. Kad s jeseni kružnje savrevaču i mi se neč s osmejnom xaradujemo, kako ćemo ih stalno novesti, a mi ih jednog denog dana, baš kad xohemo da ih ubere, najdemo na grani — patrigene, na-

ВЕДЕШКЕ

Како се најлакше, најбоље и најsigурније може сачувати семе градинарских биљака? — Пошто је, да се семе мора издати правилно чувати да би своју квалитет задржало, те да и друге године колемо употребити за сетву. Узеи кад год се сеје, престане по мало севена од повртарских биљака, које се може сигурно у будућој години употребити, ако се добро очува. Очувати семе градинарског биља врло је лако и припоштује се за сада овај начин: Пречишћено семе састује у стаклене с узањима грлићем — обична стакла у којима лекове добијамо — на стакло не зашупавати по га отвореног оставити а за грлић привезати танцу и обеати стиско на хладовитом, провајном, сувом месту. На овај начин семе се врло добро очува, а да би се знало у које је стакленцу које семе, ваља с поља привезити листић на коме ће бити врста семена записана.

Како се често чува не може забавити често и добро семе градинарско, нарочито од неsigурних продаваца, те сваки домаћин сам прикупља семе, јер је онда најsigурнија да има добро и често семе и од оне врсте коју он жели — па иу жеће бити на одмет горе описан начин чувања семена.

Г Л А С Н И К

Похвалаи корак. — Г. Гаврило Лазаревић, учитељ и управитељ старогорске основне школе, поимајући важност утамањивања штећних навика за један приреду, издао је налог својим ученицима, те су само за пољски једини дан ухватили 15.000 ленторица и њему на ушпштај донели.

На овај начин сиречено је њихово спирање и носење јаја из којих би се додичје разнате гусеница које би усевица и потишавца огромне штете нанеле.

Овај поступак г. Лазаревића за сваку је похвала. Желети би било само да се на г. Лазаревића угледају и остала господа учитељи. То школи и штећивај, падамо се, не би школи штетила, а деца, која иначе не придрате својој вољи да трче, дава би се прилика да буду и од користи.

Чете, а, може бити, да се баш у тим тренутку на нагривеном месту нађе по несрећи својој — и једна пчела. А може бити да је то баш била и нека оцена (аџа), а не пчела. Али, сад волиа за мако стрљивање, послушајте што ћу ва кажем: Од како је света и века, ни једна пчелица још није наше воље нагривљивати га је избушвала; ва и кад би хтела то да учини, не би могла учинити с тога, што она нема зуба, ни других потребних органа за нагривање. И тек кад оцена са својим клеветницама направи бренту и влод неки нагриве, онда се може догодити, али и то врло, врло ретко, да по нека пчелица на тако нагриве влод влдне.

У туђина, даље од своје копинце, нема ипријег и страшљивег створа од пчелице, кад дивеће обдеје; та је од ње свак сигура, да га убошти неће. Она ће те убошти кад ју прстима хтеднети да пригвезичи и кад се неволати и неволати њеној копинци приближи, јер и она своју тековину од грабежа чува.

Пустите, дакле, да се пчелице по двецу ваших вољава размежу и башкаре, јер ваи оне тиме само добра чине, — а уједно се на њих угледајте: како треба вредати и у раду сложан бити а преподобити отац *Теофило*, који је за своје доба добар пчелар био, описујући пчеле, њихову закруту, слогу и љубав у раду, воде:

Млада ми краља, кажеме на него,

Велико ми дело, дело твоје, слоге,

С претца на двец тебе, припушћуј са слогу.

Моћ твоја је љубав, не поштују вакошт!

Као вакоштују, где су предни браћа,

Све на постој или, ва' се с постоја браћа,

И разневе шљавиност, у том змиоје раду,

Да тим вакоштују, вакоштују, вакоштују.

Српско Пољопривредно Друштво похваљујући овај корак г. Лазаревића, не може а да не најави своју жељу: да ошптински судони стварају у свој бугор по извесну суму новца, која би се далаа како награда ученицима за хвалање и унапоњавање ленторица и гусеница, који носоа одмета не би нико могао брже и лакше радити.

Славенска Пољопривредна Књижевна Заједница. — Наш брат Чех, професор Средње Пољопривредне Школе у Праги г. *Бозла Милослава* намерио је да уређује једну новремену списе *Зборник Земљоделски* који ће изговати са списа славенских писменица књижевну заједницу пољопривредну.

Већ око Божића оне године владаће врла свеоста онога *Зборника* у коме ће изаћи оригинални радови у научном правцу и реферат о страни пољопривредној и њеним приредницима.

Овај *Зборник* изнеће око 15 штампаних табака и стаће 16 круна.

Уредник *Зборника* много на то воладе да од свих славенских племена добије реферате о њиховим тежакма и приредница у последњим годинама вап деценија, и волаје је свога издавањика са *Међународног Конгреса* у Гимуг М. Савића, да за тај *Зборник* напише реферат, који ће уредник на чески превести, што му је узгодеи и обећао.

Уједно је замолио Малацки да му се *Зборник* препоручи ако би жељеле корпорације на њ се претплатити.

Уредити овог списавца с молбом да пољопривредни писци у Србији процене вакошт *ове заједнице* и да они предузеће свој свагог поногу.

Показује Србија много могу у пољопривреди и индустрију научити у Чешкој и од Чеха а нарочито у Ваптованости и Воћарости. И вај ваћ Срби влод много на страну да своја знања на свих струга прошире, неса Чешку не заборае. Једна могу да савладају брзо, а ваћење у брзостејој земљи свуда толика пријема. Главни инженер вапштате пољопривредне у Чешкој проф. *Университета Ар. Јамка*, поцаи је члана вапштате Друштва, а свагда се радо одвајава на све што је долазало на вапште земље, у коју је пре неколико деценија у ваљској вапшери долазало. Он ће и свакоме пријатном изаћи на сретет. Зато у *вајдејтеју славенску* и ва *таме вапу!*...

Д О П И С И

Лавно, ередина свиларска. — Лавноа и околина почела је одицати у Свиларство. Игана Још не може да стигне Куршевца, који и ако није вакоштегласна деценија онак је тиме вапред изамако, што су га ва то ранце — уставици — повлашћеници Тајтачка, Фарисћ и Аџељовић попретали.

Томе, св самога Лавноа које ваћ јоко одицаче бројни одгајивача и вапштени радом, вади у још ошптинска *кљеска*, ередина и округ крагујевачки, одмаке је једна вака одцела преко сто динара, а други блату сто. Они су доста зарадили и јавили се и за награду коју Министарство одређује једно одгајивачима.

Вреди прибележити, да су млоги из области културе семена произвели 22—25 па и вапше килограма мекхура, што је ваљског доказ ваљског рада, који и одгајивачу користи а и повлашћени радни, која семе по скупе новце културе а одгајивачима беслатно вадаје.

КЊИЖЕВНОСТ

Пажљиво су у издању *Гласни Списки Српских Земљорадничких Заједница:*

Здравље као привредна чињеница од *Др. Милоша Јовановића* — *Литература*, професора Велике Школе, цена 0-50 дина; и **Винарске Задруге** (Задруге за вино вапа — Подумарског) од *Милана Савића*, начелника Министарства Приваре у пензији, цена 0-50 дина.

Обе ове књижевне заслужују посебно вапшну наших земљорадника, а ваи их толако препоручујемо нашим читаоцима, саветујући им да их набаве и ваљавно прочитају, јер ће у њима ваћи много корисних поука.

С Т Е Ч А Ј

По одлуци Управног Одбора Српског Пољопривредног Друштва од 28. окт. мес. за „*Почвни део*“ *Пољопривредног Календара* за 1904. годину приликом се чланци који ће расправљати ове теме:

- Гајене живине;
- Гајене кромчира и његова употреба;
- Вољести свилене бубе;
- Гајене онова шкољаци;
- Гајене и употреба морске рене (тонинамбура);
- Одгајивање тељаци;
- Вагрене као шумско дрво, и за разну пољопривредну и занатску употребу;
- О производњи свежег масла („шугера“) на мањим ивицама;
- Гајене граха — пасуља — за вино;
- Врстама сејалица и њена употреба на мањим ивицама;
- О гајењу шљеха;
- Гајене шварског јечма;
- О мањих рибњакама;
- Путу подричак, екстиригатор и скареникатор;
- Врстах (маркер) и брадар;
- Гајене ревије;
- Гајивањј корони на вилацима, ливадама и у градини, и вилочво уништавање.

- Подизање вештачких ливада;
- Прибирање, ошетање и његовање стајског ђубрета;
- Гајене свиња за месо;
- О јабуци;
- О трешњи;
- Подизање винограда на стрменим положајима;
- Гајене дула за хранљење свилених буба;
- О колтери и дисетрији код земљине;
- Јесени послани око вилаци и засињавање коњица;
- Подизање хрватске горе сељаци;
- Лекарске пошке за народ;
- Припоштење с пољопривредни тенденцијом (оригинална),
- Невољико засадних људи за вољску привреду у Србији са сликима.

Чланци се имају издати јавно, популаран садром и што краће тако да чланак не изнесе више од два штапања листа, а да имају по потреби и што више слика, у кој случају чланак може изнети и до три штапања листа.

Све чланке треба упутии Српском Пољопривредном Друштву с назначењем: „за Пољопривредни Календар“, а рок је за подношење чланака до 15 јуна ове године.

Награде штампаних чланака, по оцени Управ. Одбора Српског Пољопривредног Друштва, могу бити од 60—80 динара од штампаног табака. Оригинална припоштења награђени се одеском.

Бр. 3957. Из канцеларије Српског Пољопривредног Друштва 29 априла 1903 год.

ДРУШТВЕНИ И ПОДРУЖИНСКИ ПОСЛОВИ

Извештај Пиротске Пољопривредне Подружине
за 1902 годину

Подружина није могла благовремено држати своју Годишњу Скупштину због занесених снега, те ју је одржала на дан четвртог маја ове године са овим дневним редом:

1. Избор секретара и два члана који ће опериати скупштински занесени;
 2. Извештај Управног Одбора о раду Подружине у 1902 години;
 3. Извештај о стању благајне;
 4. Избор четри члана у Управни Одбор на место оних која према правилима истуђују;
 5. Читање и претресање програма Подружине за рад у 1902 години;
 6. Усправљање питања појединих чланова ако их буде било.
- У Управни Одбор ушли су и то: Председник Војин Ђарковић, трговац; потпредседник Мијанко Неђић, окрж. прота; благајник Мата Пешуловић, писар; секретар Алексан Ђарковић, путив наставник Виноградства; чланови Одбора: Алексан Хрис-

тић, трговац; Јордан Тошић, терачија; Ставра Тошић, пактвар; и Мила Поп-Милић.

Рад Подружине у прошлој години кратко се готово у слима прегледа.

На пољу Виноградства рад Подружине ограничено се на набавку плавог камена, равање и прескача.

Подружина је набављала плави камен, равоњу и прескачање од Српског Пољопривредног Друштва. Подружина је набавила већу количину плавог камена, али га је само издала, јер је продају вршила Виноградска Задруга и имага приватна лина.

Поред прескача које је Подружина измала, она је у овој години набавила јед седма колада са свиња потребних делацима.

Како плави камен, тако исто равоњу и прескачање, Подружина је члановима уступила по деци коштања а нечлановима нешто мање стубље.

Да би се прескање винограда на време завршило, Подружина је својих 28 прескача уступила приватним лицима под условом, да прво испирају винограде чланова, па онда осталих лина.

Ну свм тога, Подружина је набављала и гледичицу за живу отград, па је и њу дала како члановима тако и нечлановима.

На ушварењу Гатрета, Подружина је такође радла. Давала је своје плугове и дрљачу појединим пољопривредницима ради бољег и савршенејег орава. Набављала је справе и маљине и дала их пољопривредницима. За те своје справе које је за рад дала, узимала је неку малу кирцу, колико за оправку на случају да се поквари.

Тако исто, подружина је дала уступца и обавештавања својим члановима о каљањењу и подизању вољака и набављала је и вољне саднице и раздвела их члановима.

На пољу Свиларства, Подружина се је трудила да путем обавештавања заинтересује како чланове тако и остале припадце вољске привреде, те да подигне расаднике из којих би се саднице могле дати појединим ради засађивања по свима правним местима, којих око Пирота доста има, како би се могло брати линаше за храну ушварца, јер се без добрих и ваљано одговарајућих дулаца не може ни замислити гајење свилубе.

Како у околини Пирота има доста голх места, која би ваљало поштити, Подружина је и у том правцу радла и пону-мила је орасика један мали део голх земљишта. Остала годи места стоје непоштитијима само с тога, што нема садница а и што би их се могло наћи, веома су скупе.

Подружина је у прошлој години имала прихода свега 2103-35 динара, а издала је 746-60 динара. Остатак до суме поравнала Подружина има:

По узакосеној књижици код Пиротске Задруге 575-90 дина,
у плавог камену 831-60 „
у готовани у благајни 40-50 „

Извештај Подружине састоји се из канцеларијског наменстаја, радарског, вољарског, виноградског и печеларског алата и представља вредност од 1527-35 динара.

Пошто је прочитан извештај о раду Подружине и овај прилажен од стране Скупштине, Подружина је изела на претрес и програм рада за 1903 годину, који је такође усвојен.

Држећи се програма рада, Подружина ће у 1903 години радити ове послове:

1. Потпомагаће чланове и нечланове на обилазња прошланих винограда и о Државу здравих домаћих, са бољом обрадом и негом;
2. У споразуму са Управом Виноградске Задруге, набављаће плави камен, прескачање и остали аероноспорни материјал;
3. Даваће уступца за прескање винограда и вољака, сиравања и употребу бордонске торбе, заривањемаше сушаром; чување и предупређивање од свиња болести виноне лозе и вољака;
4. Напомагаће помоћу својих стручних лина а уз припоште државних вољова, да се лабане саднице и благородни вољака које су за овај крај препоручене.
5. Потпомагаће набавку пољопривредних, вољарских, виноградских и печеларских справа, и алата; набавку семена за рано поврће као и набавку семена сточне рене;
6. Предузеће и радити, да се што више распростраје гајење живине своје прста; и
7. Радиће на ушварењу Печеларства и Свиларства; нарочито ће обратити пажњу на производњу дугох садница јер ће у овој години дуго растити подићи и одати народу бесплатно издати.

О Г Л А С И

ПРВО СРПСКО И ЈЕДИНО ДОМАЋЕ ДРУШТВО ЗА ОСИГУРАВАЊЕ БЕОГРАДСКА ЗАДРУГА

— О С Н О В А Н А 1882 ГОДИНЕ —

ОСИГУРАВА:

живот људски на више начина, као на случај смрти (доживотно), на случај доживљања и смрти, мираа деци и т. д.

Противу пожара, грома и експлозије: разне зграде, индустријска и занатлијска предузећа, робу покућанство и т. д.

Услови су најповољнији

Ближа обавештења даје Задруга у Београду, а у унутрашњости почтани заводи, овлашћени агенти и поверљиви за осигурање.

Осигураницима на унутрашњости олакшиано је плаћање и тиме, што је за сваку годину олакшање бар по један почтани завод, ради пријема уплата за осигурање. И према томе, ниједан осигураник на унутрашњости није дужан слати уплате у Београд и налагати се трошковима око поштарине.

Полице за осигурање зграда противу пожара Београдске Задруге примају се као гаранција за зајмове Управе Фондава. 13—36

ПОВЛАШЋЕНА ФАБРИКА ПОЉОПРИВРЕДНИХ МАШИНА

БРАЋЕ Р. ГОЂЕВАЦА

У БЕОГРАДУ

ПРЕНОСЛИВЕ СВОЈЕ ИЗНАЈЕМНИКЕ:

ПРСҚАЛИЦА ЗА ПРСҚАЊЕ ВИНОВЕ ЛОЗЕ

до данас најсавршенија и од стручних људи: виноградара и економца, испробана систем под називом

К Р А Ј И Н А

са знатно јефтинијом ценом него ли оне са стране донесене, а квалитетом и својом солидном изработом никако не уступа први страним патентираним фабрикатима те врсте. Кома је довољно може оне прсқалице набавити преко Сремске Полотарне Друштва које их има увек на својем стоваришту у довољној количини. 10—10



ЦЕНА ОГЛАСИМА:

Јављм од петит врсте једног ступца по 10 пара дна; од осталих врстуних писмена по 15 пара од врсте од ступца

Већим огласима од целе стране 20 динара (10 еор. а. в.) пола стране 10 дна. (5 еор.) четврт стране 3 динара (2-50 еор.)

Поред тога за свако оглашавање по 20 пара дна. државне таксе.

За оглашавање више пута 10 од сто јефтиније.

Преглед 19 броја Тежака. — Краљев рођен дан (са саквом). — Чланци: — Моји савети за гајење поврћа. — Бербa и сортирање воћа. — Плуг вршач и ортучај и запреси е једним волон. — Стратификација (охлађивање, излагање) праша каламова на отвореном пољу. — Подстилак: (Пчеле и воће). Величке. — Гласик. — Допис. — Книжевност. — Стела. — Друштвени и Подрумски послови. — Огласи. — Цени огласима.

ИЛАЗНИ ДЕСЕТДНЕВНО
1, 10 и 30 СВАКОГ МЕСЕЦА

ПРЕТПЛАТА И РУКОПИСИ

ПРЕПЛАТА
СРП. ПОЉОПРИВРЕДНО ДРУШТВО
У БЕОГРАДУ

ПРЕТПЛАТУ ПРИМАЈУ И СВЕ ПОШТЕ

НА СВОЈОМ НАЈБОЉЕМ РЕЧЕНИЈУ ОД АПРИЛА
1929 ГОДИНЕ К 204 ПРИБЛИЖНО ДРУШТВО
ПОШТ ПОСТА Београд.

Цена огласних наложница је на
последњој страни.

ТЕЖАК

ОСНОВАН 1869 ГОДИНЕ

ИЛУСТРОВАНИ ГЛАСНИК СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА

ЦЕНА ЛИСТУ

ЗА СРБИЈУ
НА ГОДИНУ 6 ДИНА, НА ПОДА СТАРИХ 8 ДИНА
ЧЛАНОВИ ПОМАГАЈУ, ЧЛАНОВИ СРП. ДРУШТВА
ПОДЈУЖНИ, ОСИВ, ПЕЧАЛ, ВОЈВОДИНЕ СТАЛ-
ЛАДРА, ШАН, ЖАБАРНИЦИ, НЕМАНОРАДИЦИ
ВАРТЕ И ТРАВАРИ ШТА. ДОМАЉИ ЛИСТ У
ПОДА ДИНА, АКО ПОШТЕМ ПОШТАРАЈУ
НА ДИНА ГОДИНУ.

ЗА СРБИЈУ
НА ПОД. 5 ДИНА, ИЛИ 4 СРП. А. ПРКЛ. НА
СРП. ПОШТИЦИ. ДРУШТВО И ИСТОКИ ЧЛАН-
ОСТАВА НА И СРПЦИ НЕМАНОРАДИЦИ ВАРТЕ И
СРПЦИЦИ ДОМАЉИ ЛИСТ ЗА 5 СРП. ИЛИ
3 СРП. А. ПРКЛ. НАД ГИВАРАК ПОШТОМ ПРИ-
МАЈУ И НАД СЕ ПРЕПЛАТУ НАД СНОС ДРУ-
ЖИМА ПРКО КОГА НЕ СЕ И ЛИСТ СЛАТИ

СРПСКО ПОЉОПРИВРЕДНО ДРУШТВО
КЕМАНЈА УЛ. БР. 11.

ИЛУСТРАЦИЈЕ ОДБОР:
ПАВА Т. ТОДОРОВИЋ, А. В. ПОСТАВИЋ, ЈОВАН ЈЕКИЋ,
ИЛИЈА КРЕМИЋ.

И НАСТАВНИК М. С. СЕВИЋ,
СТАЈАНОВИЋ П. БР. 26.

БРОЈ 20.

У БЕОГРАДУ, 10 ЈУЛА 1933 ГОДИНЕ.

ГОДИНА XXXIУ.

УТИЦАЈ СВЕТОСТИ НА ПОРАСТ И РОДНОСТ ВОЊИХА ДРЕВЕТА

Најважније врело светлости за земљу је сунце.

Мало је била које у тами напредује, а то најбоље пи-
демо у склоповима шумских, где се само маховина налази.
Онда, пак, где мало више светлости доири на земљу, нала-
жемо разне биле а то зато, што за развитак и пораст била
потребе више светлости.

На овога даје се извести закључак, да онгаташ и раз-
витак разни била, а тако и пораст као и плодност воњих
древта зависи познатно и од утицаја светлости, кад је више
или мање изложено утицају светлости.

Посматрајући многих наших воњиха а нарочито шљавара,
који су врло често засађени, и у прстом склопу, јавно се види
као су горње гране при врху круно више развијене на штећу
доњих грана у круни, које услед тога закркљају, затрпе и
претварају се као у жубаве, на најпосло и сунце се, једино
што, што се засенене (без светлости). На тога разлога, код
многих често засађених воњиха, код којих је круна у густи
склопу, на многима доњих гранама савијају се окда — цуноаји
више могли бити изложени колико треба уливну светлости, и
што се сети или више довољно развили, или се ликало и не
развијају, те и услед тога код тихих воњиха, често не само
вежао довољно рода, колико би требало да буде, но и оно
като, што је при врху на највишим гранама родило, има
плод који није потпуно развијен.

Сем овога што се у густи и засенени воњихама губи
на роду — правно — из оскудице уливна светлости на спа-
вијају се окда, да се ова које развија, на дрвету тихих
воњиха унутра у круни, обично се развијају млазови и
избојнице, те и с тога у таквим воњихама на дрвету никад
немамо добро разгранату круну, као код оних дрвета, која су
у већем одстојању савета једно од другог.

На овога налази, да на довољном одстојању засађене воће
које је са савију страна изложено уливну светлости, може бити
дрво како треба гравити, а се обавијају родним пуноајима, а
о томе пак сави воњиха који су често засађени дају поуку,
за зато треба увек имати у обзир при подизању поних воњиха,
да ни тамо довољно одстојања, да да најдуље старости
имају увек светлости, која уливна не само на успешни раз-
витак и дуги живот дрвета, но и на добро рађање и потпуно
савршене рода.

Многи наши крајеви, по своје теренском положају и под-
лебу Богом су данн да Воћарство, а нарочито југо-западн

крајеви наше Србије, где имамо доста великих воњиха —
шљавара, чији приход, кад роде, уздиже се једино по великом
броју шљавара, а не толико по роду дрвета колико би тре-
бало да роде, што значи: када би се била највише обратила на
оно привредну грану, чији нам приходи сами показују, да се
све више с године на годину наме воће изводи, и да је све
већа тражња и цена шљави како за сунце, тако и за кување
печмежи, онда знаста са економског гледишта Воћарство је за те
наше крајеве од пресудне важности, како за економске тако и
трговинске интересе. Зато би требало, да сваки привредник,
коме је природа дала погодност за свагдашње успешане и ра-
ђање воћа, да се Воћарству обрати првава шљави а то је на-
чину подизања и неговања воћа.

Наши засађени воњихама, давне како их виђамо, уобича-
јено подижу се још познатно из изданива шљави, и на малом
одстојању једна од друге, да услед честине не може дрво да се
правално развија и добије гранату круну, а тако исто не могу
да добију довољно родних пуноаја стога, што немају довољно
светлости јер су у јаком склопу. У таквим воњихама шљави-
варна која су у јаком склопу, горње гране које су изложене
сунцу јако љакнују у прутове и само на мала које се видети
рода, док на осталим гранама и ако има по мало рода, он је
ситан и неразвијен остао, једино оскудица светлости, јер се
пуноаји више могли потпуно да развијају на доњим загнућим
гранама.

На такав дојакошња ичани засађивање воњихама, често у
најбољем добу старости, дрво изговина споводе, доње гране
затрпе се закркљаје, те не могу да имају потпуно довољно
развијених пуноаја, и зато код таквих воњиха цвет радо
смећу, на и кад нешто роде, оваких воњиха род нема своју
праву вредност коју би требало да има.

Из овога доде речено, даје се утврдити, да наш прив-
редник у већини, још не зна о уливну светлости на пораст и
родност воњих дрвета, те зато, и сада још често сади воће у
своје воњиху, а кад би било разумела и најважнији при-
сађење као и неговања воћа, избегло би се неродиче и сунене
дрвета, многи би наш привредник у родним годинама шљави,
могло поред оне количине узабраног воћа — шљави — имати
још највише једнашту годно рода, а са овим, разуме се, то-
лико наше воњама би добио, на који се приход од шљави
и другог воћа у тих крајевима наши неманорадици једино ос-
лањају, јер се осталим пољским родовима наше биле, и ако
имају доста земље, једино је разлог тај, што му воће скоро
сваке године раба, и што му оно са мало труда пружа извор
за његово богатство.

Да би наши земљорадници у тим вођарским крајевима, код својих толиких вођања — шљавара — имали већег приноса од шљавца, по што су га досада имали, и отуда код свога имања био срећнији, ваља му поред труда и усталости и разумевања свога посла, како и кад ваља шта радити од свих пољских радова. И онда ће са већом дубављу прихватити свој посао, иначе као што данас велика вођина ради, није чудо, што их и мале користи од труда не могу нимовићи, и њихови трудови остају непотражени по мери уложеног неперетног рада, и не престане њо бити неперан новина у раду, јер он не зна да вађе узрока и да с поудљивим уђе у посао, а још каже да му је познат улазни светлости на пораст и родност вођних дрвета.

Да би много наши земљорадници, који имају својих вођања и који ове подижу од свога рада имали зеленог прихода, нужно је да прихваћају све оно што је за њих боље и корисније, и чему их о свему данас поучавају државни срески економисти где оних има, а сем тога, томе своју преходе данас као пример и угледна добра „ресни расадници,“ којих у већини срезова имамо заснованих, и код којих се могу видети засађени вођањи — шљавари — у потребном одстојању, онако како нам то каже природа намаже за потпуно развиће и родност нашега вођа.

Док. Јос . . . иш.

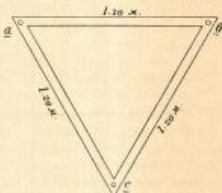
ЈОШ ЈЕДАН НАЧИН ПРАВИЛНОГА САЂЕЊА ВИНОГРАДА

Казамљени виногради на америчкој подножја, нагло се подижу, са малим изузетцима, у целој нашој земљи. Они су бујнога пораста и потребно је да се што правилније посаде, како би чакоти били боље изложени сунцу, а засадили се на што мањем простору, јер ривале земљинта доста сукопа стаје. Најзад, то је и за око веока потребно, да би делота и правилност пробудили у одгајивачу већу вољу за брижљивији рад.

Али, мало је у нас и школованих људи, који могу потпуно правилно обележити и засадити виноград. Брадичане по кананима одузима криво премена и често, поред најбоље намене, не испуњају у свом правилно обележене и посађене све врсте у винограду. По томе, овај начин са више утрешка у радној снази и алату могу привенити само разборитији наши школовани економисти и пољопривредници, а за масу народа, која винограде подиже, он је неприкладан.

Једног простог сиравино, коју с ваљком могу начинити вођина наших земљорадника, врло се лако и са мало надица да применити правилно сађење винограда. Помоћу те сиравице, сваки воле разумни земљорадник — виноградар — може правилно посадити свој виноград. Школовани пољопривредници уштедиће с више ноше од половине премена и могу посадити виноград потпуно правилно, беа и вајнаше примедбе.

Ево те сиравице у слици 1.



Слика 1.

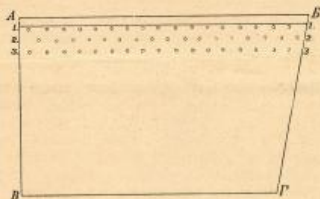
Равностранно троугао, — сирава за правилно обележавање, реда сађења винограда у облику троугла.

Највећа тачност ове сиравице веома је потребна. Од средине руне а до средине руне б, од средине руне б до средине руне с и од средине руне с до средине руне а, мора бити тачно 1.20 м. Ако ко жели веће растојање од 1.20 мет., то може учинити, с тим да свака страна троугла до половине руне буде једнака. Мали нетачности на сирави, изазива велику у вољу на парцели, коју обележавамо, па је с тога наметлије и лакше правилно начинити сираву, по исправљати белешке на парцели што не иде тако лако.

Ширина обичних метара, од којих је ову сиравицу најлакше начинити, треба да је пет сантиметара, са одговарајућом дебљином. Величина рупа а, б, с, треба да је до два сантиметра, у пречнику.

Уз ову сиравицу треба спрехити коичице толики број, колика је потребан да обележи два реда, на дужини земљинта, које је за обележавање и сађење спремно. Тз коичица треба да су дужина двадесет сантиметара, на два завршења, а дебела тако, да могу увалати првиј кроз отворе троугла а, б, с, на сва 1. Коичица треба да су прави. Не смеју бити суншце „гладни“ т. ј. да кроз отворе не „клизају,“ већ само да их могу увалати, а да кроз њих лако пролазе. Њих називамо привремени коичица, који као алата уз троугао служе за обележавање рупаца, у које ће се добијати стални коичица од 0.50 м. дужине и крај њих (сталних) садити лозе.

Са тако спремањим троугаом и коичицама, однак се праступа обележавању. То бива онако, као што је на слици 2. представљено.



Слика 2.

Потпуна слика за виноград, у којој се коичице обележавања, реда правилног сађења лоза у облику троугла.

Крајем границе земљинта А В, затегне се канан 1, 1. Уз тај канан, положи се по земљи троугао и добију се коичица; све три руне на њему, те се, на тај начин крај канана на врсти 1, 1, обележе 2, а на врсти — слики — 2, 2, једни коичица. Са се троугао са тих коичица кини, показује уз канан па се јединај првиј натакне на други коичица врсте 1, те се обележи на врсти 1 трећи, а на врсти 2 други коичица. Тако се даље изв канан са троугаом продужује, док се не обележи 2 реда 1, 1 и 2, 2 тих привремених коичицама. Троугао само равномерно обема странама ваља постављати уз канан, тако да се он само додирује, а никако да се и вајнаше одгурне, ила да до њега троугао где не додирне. Кад се на то назви, врсте 1, 1 и 2, 2, биће обележене као нушве праве и онда се канан може увалити.

Даље се обележавање поставља овако: Троугао се поставља, почев с краја па по два коичица врсте 2 и обележава се прста 3. На крајевима ваља прекрелити троугао и обележити крајње коичица.

Кад се коичице обележавања треће врсте, онда се са при врсте ваде привремене коичица и на жсто њих добијају стални. Та извађени привремене коичица с врсте 1 употребљавају се

да трећу врсту, са друге за четврту и т. д. Док се цела површина не обележи.

Овај посао, око кога се овако испавем доста реди ради обилнења мора да потражи, у праксији арто леко иде. Три радња су довољна. Двојца обележавају троуглом, а трећи нади привремене кочице и поставља — побија — сталне, пребацјући уједно привремене на следећу страну. Ако стални кочици нису постављени по гомилицима овог земљишта које се обележава или је парцела пољева да их вала даље разности, онда је потребан и четврти радња.

При обележавању вала свагда троугао добро по земљи полагати, рашта ова треба да је добро уравниена. И привремене кочице вала ударити право и равномерно у земљу.

Кад се на све ово назив, обележавање иде и брао и потпуно правилно, да га је вилана погледајте.

Ну, у нас су још не утрени путеве у пољској привреди па ће тога бити и код овога посла. Дешће се у неких виноградара, који сада почине, царпамо са понеким бусма земљиште. У том случају, он неће моћи, још ако је имања важан троугао потпуно полагати по земљи, на ви кочице право ударати. То ће почети називати најпре малу, па по том све већу у вала неправилност при обележавању. Чим би то приметно, вала благовремено да се помогне. Одмах треба да узме канџи и да га крај врсте, где је неправилност почела, затече и да троуглом по нему ту врсту контролише и поправи, радећа овако као прву што је започео. Кад то учини, онет може даље продужити рад без канџа, па ако са већом важном буде радно не мора ово још који пут новонити.

Да се пак све ово избегне, вала земљиште добро уравниати и онда је обележавање теби без погрешака и саршати те потпуно правилно.

Кад се овако виноград обележи и посади, онда врсте право гледање износе једна од друге један метар и четири и по сантиметра, а свака билка од белне 1-20 см. у троугаовном облику.

Путева — стазе у виноград, у обележавању могу се остављати по укусу и потреби највећем једнога или два реда кочица. Исто тако и крајевица где линија — граница винограда — није права могу се допуштати мањи и краћи редови са главних редова преокретањем справе — тригута — са два кочица једне врсте на другу, која се продукује, или наставља, ако је за један кочић, због троугла, краће почета.

Нека би се пољопривредници користили овим начином обележавања винограда, којима се у праксији, као најбољим поштују

Вила П. Мачић.
околом срца Јасенице

О РОТКВАМА

Ма имамо *четири* разне врсте роткава, које у разна врелина сејејо:

1. *Ротквице* или „месечарке“, од којих имамо белых, ружених, ружених и жутих по боји, а по облику округлих и дугуљастих. Жуте су најдоцније, али су и најкусуније.

2. *Полуротквице*, које су често беле или жућкасте, а које се сеју одмах после првих ротквица; ово су, од врлине, три пут крупније од ротквица.

3. *Летње ротквице*, по боји већином беле, а у укусу благе; има их оредњих, а има их и доста крупних.

4. *Зимске ротквице*, по боји беле, врпе и црне. Беле, дугуласте одлике, по укусу су блажије, а црне су, и дугуласте и округле, луће; вах, они који ниво паду, најдрађе уз ниво једу, јер их на више више драже, а веле да су и „дрављеји.“

Паштовани од заната, гаје ротквице и полуротквице највише у толима лејана, на онда и у хладних, то јест, у обичајна, диспана ограђених и преко него астрима покривених лејана, у којима се, истина, спорје развијају, али су много укусије. Али ко нема толике леје, онај може обе ове сорте ротквица да посеје на леју поред неког зида, који ће ју тај начин пре до укусињих северних ветрова наклонити, па ће на тај начин пре до укусињих ротквица добија.

Све сорте ротквица воле благу, две три године раније, за неки други унос љубрени земљу, која није много неспојата, јер у неспојатој земљи није добро и штрљаду као вретену. У скоро љубреној земљи бивају ротквице крастане и врлине, а осми тога и заударја на љубре; дакле, са које год стране умерено нису за употребу.

Ко жели да има добре, здраве, сочне и укусије ротквице и ротквице, тај треба да има и довољно воде за заливање. Устојаном, или сличаном водом чешице заливане ротквице и ротквице много брже порашћују и укусије бивају.

Ротквице и полуротквице, треба у једно исто време сејати и то одмах, чим снег околни и земља се површно толико просуши, да није блањавна, да се може засејати; али зато треба још пред зиму земљу саршати и преконати, да преко зиме изхрине и да се довољно устни. Но ако не буде могућно да се ове у једно исто време посеју, онда треба прво посејати ротквице, и то беле, затим црне, ружне и дубачице, па на последку жуте, а после ових полуротквице, од којих беле најбрже порашћују, али су жуте најкусије.

Ротквице се сеју руком на рупице, у одстојање од 5 сантиметра раздалеко, а у сваку рупицу се мету по 2—3 здравца зрна семени; рупице се убавду калширином до првога чланка дубоко. Чешице копање мотичином и заливање унапредје брже порашћивање и образовање лењих ротквица, а уједно их чува да не прокусују. Исто се тако сеју и негују и *полуротквице*, само вах треба на 12—15 сантиметра раздалеко сејати.

Летње ротквице треба сејати у априлу и мају, у истој дални као и полуротквице, а тако се исто и негују.

Зимске ротквице, беле са ружном главом, најкусије су, а вах треба још мало даље сејати. Нвах можемо сејати и на врсте, почев од половине месеца маја; а црне зимске ротквице сеју се у другој половини, па до конца месеца маја; оне бивају врло крупне и тешке. Црна се сорта у нас преко зиме највише тражи, и она је најдуга.

Ко уштите хоће леће и добре ротквице да добије, тај треба увек да има добро направљеног и добро сгарореног *бувињата* (комшота), које за тај циљ треба овако да саршала: најпре треба негде се утрине или ливаде да висице бусена; то бусена треба наочиче да пореба (транох доле) негде на равно место у алаји или поврњаку; на ово бусена да нанесе 15 до 20 сантиметра високо стајеког (најбоље кравице) љубрета, па ово љубре да набаци светлашта, шепела, чама, старе трупе слане и шпане, дрвене палотине итл., па да чешице предина покриваице џебом и сапушником кад се перу рубље (веш), и онда преко године 2—3 пута да претрета, да се то све добро шпане и онда се тина бувињите поубавујају ово леје, на које хоћемо да сејејо ротквице и ротквице. Овако саршело и сгарорено бувињите много је боље за ротквице и ротквице, од ма кој чистог стајеког љубрета.

Добро, и од неке висице добре сорте право и поуздано семе, не можемо често ни у најбољим семенаршанима да добијемо на је најбоље, да се понајпре постараво, да од неог *иоулта*ног семенара добијемо право, често семе неких добрих сората, па онда де сами за своју потребу изводијо потребну количину семена, онда знаво шта сејејо, и не влзлажемо се преварана и обманлива разних несавесних шексташа.

Наташе семена пре сејања у млаку води, да набури, упоравно пицае и потпавља бујице и брже развијаје ротке, и ротквице.

Д-р Рашић.

ВЕДЕШКЕ

О сасецању кромпировог стабла. — Беше то пре 10 година, кад у Немачкој, узед дуге суше, негдаше пице за стоку. И школовани и прастични пољопривредници надлежаше се својим саветима и препоручиваше разна средства, да стога од глади не динсаве. Један од најбољих пољопривредних лектова препоручиваше: „да се кромпирово стабло, одмах пошто кромпир пречева, за једно 10—12 сантиметара више земље сасече, поноги, и тим стока храни. Уједно је напоменуто, „да то сасецање стабла неће рђаво унишавати на развијање крота“.

И ако ми је такво тврђење било невероватно, јер је противно природним законима, опет сам се решио, да у бањци Гатарево Школе, на раним кромпир Early rose, то опробам. Одредно сам зато две врсте — 50 ошак, и друге две врсте, опет од 50 ошак, оставио сам за упоређење. Early rose врло брзо порастује у стабло и лишће, а с тога сам ту сорту и одредио за тај опит и упоређење. Пошто сам одмах по Петровудне (5. јула) са онах првих 50 ошак стабла посекао и мало новом земљом нагнупо, ноћу са свију страна из нагнупе земље да капејају силна нова стабла, која су већ у другој половини јула тако порасла, да се од онах недарујених 50 ошак нуколског нису развијавала; тако су се нуговито развила.

20 јула повадим и један и други кромпир, т. ј. и онај са непосеченим стаблом. И шта сам нашао? Нашао сам: да је у они ошацима, на којима сам стабла посекао, било 37 килограма мање кромпира, него у они ошацима, на којима стабло није посечено. Осим тога што је мање кромпира било, било је сразмерно и много више стивих, још неразвијених кроткица, које, осим за исхрану свиња, нису ни за друго нису могле употребити. Хоћу још и то да напоменем, да су ове две врсте са одсеченим стаблом биле крајње врсте, одмах до пута које обично боље рађају, него ове врсте у средини.

Из овога се види сасвим јасно: да стабло од кромпира нивом случају не треба сасецати, јер то иде на штету кромпира; и већа је штета отуда, него добит од сасеченог стабла.

Ово нека буде уједно и одговор на питања, која су ми односно „семе и нагнута посеченог кромпировог стабла“ са више страна упућивана.

Г Л А С Н И К

Аудијенција Управе Друштвених код Његовог Величества Краља. — 8. овог месеца пре подне имало чест изасланство Српског Пољопривредног Друштва да се поклони Његово Величанству Краљу Петру I.

Силваретво у Француској. — У Француској, Силваретво се за време Хенриха IV развијало врло слабо, и може се рећи, само утолико, водико, да се оно учинило као приредна грана. Крајем XVII века, у Француској, добијало се највише до 200.000 килограма мехурака, међутим, у то време, прерађивало је у њој на 500.000 килограма силне, што одговара количини од 6¹/₂ милијуна килограма сирихих мехурака. Почетком XVIII века, развијање Силваретва у Француској, било је знатно брже, а у половини прошлог (XIX) века, годишња произвођања мехурака поцело се на 26.000.000 килограма. По због поворне, која је 60-тих година прошлог века спопала и њихове силне бубе, још је произвођања у застоју, јер се последњих година произвођи годишње око 10.000.000 килограма мехурака. Разуме се, да

вредност годишње износи на 20 до 31 милијуна франака, и да та количина не може да подмири потребе онакошних фабриката прераде силне, што одговара количини од 40 милијуна килограма сирихих мехурака. Само у злоческим фабрикама половина силе коју прерађују, води порека од азијских мехурака да које се утирије, да су лошије квалитете. Према томе, наши мехураци, који ерашцескима не уступају нуколско, имаће увек добру и сигурну процу у Француској.

Важно је напоменути, да је још 1890 године Француска држава дала 3.000.000 франака за ушаређење Силваретва (не би ли се на француским трговима сузбила талијанска силна), и да је додише утврђења и поштена награда која се даје сваком одгајивачу сирихих буба за сваки произведени килограм мехурака.

ОВЗНАНЕ

ДОБРИМ ЉУДИМА

Елементарна невоља, која је као дуго напело над сиротним селом Жљиво, у срезу загласкоме, покосило је тридесет и две жртва, а много оставио бде хлеба и склопштва. Страници је призор гладних голо и босо, гладно и жедро, а још теже суршати њихово запоматљиво: „Силваретво и хлеба дојте.“ Свако човека, бде разалне, овакав ужас мора запамтити, помислајући и на своју судбину, да га овако страшно изневераје не деса, да у највећим музана од глади и несвоље не умре.

Добри људи,

Призор, који је село Жљиво задесно, узасни је и не може се преставити. Помоћи њавом једини је спис, да се тошци удар увекoliko ублажи, а сирочад од глади и несвоље спасе.

Анекдоту на родољубе добрих људи, бде разалне вере и народности, а држећи се речи Христове: „Друг, друга, тжогти своисте и тако ћете испунити закон Христов.“ (Апостол Павле), као нарочито изабрани одбор за спис пострадалих, молимо свако родољуба, да својим прилогом притекне у помоћ пострадалиј сиротина, која данас под туком промисла и на туђин руку хлеба очекује.

Прилог на жалости био принаме потписати одбор са највећом захвалношћу, чија ће висица као пошита успомена код пострадалих остати, а уједно и преко јавних гласила оштатана бити.

Одбор.

ДРУШТВЕНИ И ПОДРУЖИНСКИ ПОСЛОВИ

ЗАПИСНИК СЕДНИЦЕ

Управног Одбора Српског Пољопривредног Друштва

Државне 7 марта 1903 године у Београду

Пошто је био присутан довољан број чланова, то је приврштљено раду.

I.

Прочита се одговор Господина Министра Народне Привреде на извештај Друштва, да се појавила кравна вап у Обреновцу и расаднику Ореповачке Пољопривредне Подружнице.

Господин Министар примивши извештај аилу, умолно је Друштво да оно одреди своје заштитника г. Петковића да прегледа расадник и на лицу места увери се о појани овога инсекта као и пространишту у коме се појавио — Одбор нијемајати од какве је вредне штете појава овога инсекта но наше Војводство а нарочито јабуче, — одлучи: да г. Павле Петковић, Друштвени заштитник, првом лакош отпутује у Обреновац да прегледа војке како у расаднику Подружнице, тако и Обреновцу и околиним селима, на да Друштву поднесе извештај и изјави мишљење: шта би требало предузети да се ширењу заразе стине на пут, ако нећ ићи заузела велике просторе.

II.

Прочита се акт Пољопривредне Подружнице у Обреновцу, која извештава Друштво: да ће на дан 9 марта ове године држати свој годишњи Збор на коме ће се вршити они послови.

1. Извештај Управнога Одбора о раду за 1902 годину;
2. Извештај Надзорнога Одбора о стању благајне за 1902 годину.

3. План рада за 1903;
4. Предлог буџета за 1903 годину;
5. Избор нове Управе;
6. Предлози појединих чланова; и
7. Предавање о еубазији краве ваши.

С погледом на то, што је ово једна од најстаријих Подружних која је својим радом у околини стога слогот гласа а и ради још јачег јединства у раду између овога Друштва и Подружне, Управни Одбор одлучи: да Друштво на овом Збору саступају г. г. председник Милутин Савић и Илија Кремић, члан Управнога Одбора.

ЗАПИСНИК СЕДНИЦЕ

Управног Одбора Српског Пољопривредног Друштва

Држана 10 марта 1903 године у Београду.

Пошто је на овој седници био присутан довољан број чланова Управнога Одбора за решавање, присуствовало је раду и то:

I.

Прочитан је записник рада одборне седнице од 7 марта који Одбор — усвоји.

II.

Прочита се писмо г. Игњата Тодоровића, економа из Кошарца, којим извештава Друштво да му је г. Милошан К. Трифуновић, угледан трговац и виноградар из Кошарца положио сто динара, на име уписа за Друштвеног члана утемељача. Шаљући ову суму Друштву г. Тодоровић га молни да г. Трифуновића уврсти у ред својих чланова утемељача. Одбор, примљивши ово саопштење новоланом знању одлучи: да се г. Трифуновић уврсти у ред Друштвених чланова утемељача.

III.

Председник усмено саопштава Одбору о виласку у Обреновци ради присуствована на Годишњем Збору Обреновачког Пољопривредног Подружња и предлажећи вођњег подружњискога расадника у коме се на јабукама, по извешту Подружње, појавља крвава вах.

Председник напомиње да је стање Подружње пошљиво, кад се узме у вид, да Подружња није имала стручно лице које би руковођило пословима у расаднику, нити пак довољно новчаних средстава да би могла поједине послове на време предузимати и спржавати. Ну, издати се да ће од сада послови бдећи или, јер је Подружња имала спремно лице за рад у расаднику, а буџетом за ову годину предвиђено је виша прихода која ће се утрошити на корист расадника.

Тачним предлажењем пољског расадника, изасланици су се уверили да онај извојак који се на пољској вили, није крвава вах, него једна други неки извојак. Али, да би се снала сумња отклонила, потребно је Друштвеном заштитнику г. Павлу Петровићу, да прегледа све вољке по Обреновци и још неким сељацима у околини, па да Друштву о томе поднесе извештај.

По саопштању овога саопштења, Одбор приликом новоланом знању како извештај о стању Подружње тако и расадника, и нарочито му је било што нема краве ваши.

IV.

Прочита се резолуција Одбора за држање изложбе стоке и сточних производа у Ужичу, који износи своје мишљење: да би било неопходно да отиде у Ужичу, те да се онакошњим вањњим грађанима припреми и удеи све што је потребно, да се што брзи успех овом изложби постигне.

После подужега већња о овом предлогу Изабавног Одбора, Управни Одбор и сам убеен о потреби овакога изласка, — одлучи: да Изабавни Одбор отиде у Ужиче и учини потребан споразум како са начелством, тако и онакошњим Пољопривредном Подружњем и вањњим лицима о припреми и држању Изложбе, као и да се састара, да се што више новача прикупи од округа, срезова, општина, новчаних завода итд., те да се што више излагача на изложби награди. Како је излож-

беа област доста велика, оклађује се Изабавни Одбор да према потреби и могућности обиде целу област.

V.

Саопштава се Одбору оставка г. Алексеандра М. Секулића, који је поднео на чланство у Изабавном Одбору и на уређивање „Пољопривреднога Гласника“ — Одбор реши: — увалачује се резолуцијом које је г. Секулић поднео да не може остати у Изабавном Одбору као члан, и на његово место изабра г. Алексеја Ђ. Поповића, члана Управнога Одбора. А избор уредника за „Пољопривредни Гласник“ одложи за доцније.

ЗАПИСНИК СЕДНИЦЕ

Управног Одбора Српског Пољопривредног Друштва

Држана 11 марта 1903 године у Београду

Били су: Председник Милутин Савић, благајник Јован М. Јешић, чланови одбора: Алексеја Ђ. Поповић, Мирко Милошевић, Илија Кремић и Димитрије Јосимић.

Бележко секретар Илија Кремић.

I.

Присутни се даљој разради тачке 8 програма за рад у 1903 годину.

По овој тач. програма, г. председник прочита резолуцију о томе: како би требало одредити једно или два лица да на првом месту проуче питање: Зашто је и због којих узрока народ у округу крајискоком ноћем излази сиромаштини и валуштани своја огњишта на у тјудину или и тражити зарде. Тако исто и у вези с тим питањем изасланици би изаили да проуче и питање: зашто се народ у невојих срезовима тичкоме крајине и округа пиротског у масама крече и иде у печаловину и то махом у стране земље, окуда се враћа и без снаге и новача.

Позовом овога резолуције, Одбор донесе одлучу: — Да се прочитаваше пољопривредних прилика повези двојици друштвених чланова и то: г.г. Даволауб К. Јовановићу и Никоју Јовановићу, који ће пожељте крајине пропутавати и проучити узроке привременог недовоља народа, па поднети Друштву извештај и предлозити мере шта би изаљало предмети, да се стање пољопривредника у овим крајевима поправи, те да се несвањане спречи и народу сачува потреба радна снага.

II.

У вези с тим истих питањем, г. председник резолуцију о потреби проучавања вањњих пољопривредних прилика путем екскурзија, које би Друштво требало да чини и који у првом раду треба узимати пољопривредним заводима, невојим индустријским предузетима, која такође учну на развијати пољско привреду својом савршеном прерадом сировина у фабрике производе. Одбор одлучи: — Да по могућности иде Управни Одбор или његови нарочити изасланици чине оваква путовања и проучавања, од којих Друштво може само користити ваши, јер ће ступити у тешку везу са заводима и установама који и посредно и непосредно учну на развијање пољске привреду, а тиме ће обогатити и своје знање и своје искуство.

ЗАПИСНИК СЕДНИЦЕ

Управног Одбора Српског Пољопривредног Друштва

Држана 25 марта 1903 год. у Београду

Били су: председник, г. Милутин Савић, благајник г. Јован Јешић, чланови одбора: г. г. Алексеја Ђ. Поповић, Никоју Јовановић, Илија Кремић и Димитрије Јосимић.

I.

Прочита се записник прошле седнице — Прима се.

II.

Г. Председник саопштава, да ће као делегат Српске Краљ. Влада путовати у Рим, ради уделовања у Винодолског Конгресу и да ће га према изазовима Друштвеним за то време у дук-

nosti председника zastupati g. potpredsednik, i predlaže da Odbor odredi i jednoga člana Kijaznevnog Odbora koji će ga u dužnosti Odgovornog Urednika zastupati, a takođe i jednoga člana koji će ga zastupati u dužnosti glavnog повереника за руковођење poslovima oko ureђења uzglednog živinarника. — Прима се к знању своиште о нутовању г. председника и о томе да ће га у дућности председничког, према правилима друштвеним, заступати г. потпредседник; а за заступника одговорног уредника одређује се г. благодни друштвени, члан Кijазневног Oдбора а за заступника повереника за узгледни живинарник изабран је г. Алексис Ј. Поповић.

Изабрани г. г. заступници најавили су да се заступништва примају.

III.

Прочита се извештај изасланика друштвених г. г. Милутина Савића и Илије Кремића, који су у име Друштва присуствовали Збору Обреновачког Подружја Друштвених на дан 9 ок. м. —

Oдбор је захваљују својим изасланицима за овај стручни и исцрпни извештај и решио је: да се овај извештај у „Тешкају“ штампа.

IV.

Прочита се писмо сазивача Збора одашњих корпорација да подизање заједничког дома — Решено: да Друштво у овоме Збору аступа вршиоца дућности секретара друштвеног г. Ђивко Шокоци, али том вршиоца да највише, да Друштво није потребно уделовати у подизању дома за корпорације, јер Друштво има свој дом.

V.

Прочита се новуда књиваре г. Стајића из Београда, да Друштво откупи помену партију књига: „Пошњавање и нега дрвећа“ од г. Др. Ђорђа Радића по 350 дина. од комада — Решено да Друштво не може молбу по молби учинити, због тога, што нема бућетских средстава.

VI.

Прочита се молба школе зрњевке, којом моли да јој се пошаљу на поштом 5 калемарских пожева од 9¹/₂ см. Поштом овога тражила је још неке справе и алата за јој Друштво поштом кно и књиге — Решено: да се овај мали поштом од пет пожева калемарских пошле босилато, а за остале предмете да се прибави блиске објашњење од школе и економи.

VII.

Г. Благодни предлаже да се одреди награда писцу VI Практичне Пољопривредне Науке коју је он за прештампивање прерадио Решено: да се ово питање упути Кijазневном Одбору на мишљење.

VIII.

Износи се на дневни ред питање о објаснику Подружја друштвених ради ступала у близини пословног кула са вилма — Решено: да се састави Ужн Одбор од чланова Управе г. г. Алексис Поповића, Јована Јекића, и вршиоца джа. секрет. г. Ж. Шокоци, који ће наредити план и упути за извршење овога посла.

IX.

Прочита се молба школе Слатинске, којом моли да се пошаљу 3 калем. ножа у пола цене — Решено: да се пошаљу школи 3 калемарска ножа у пола цене.

ЗАПИСНИК СЕДНИЦЕ

Управог Oдбора Српског Пољопривредног Друштва

држане 2 априла 1903 год. у Београду.

На овој седници били су чланови Oдбора: г. г. Павле Т. Тодоровић, Алексис Ј. Поповић, Николо Јовановић, Јован Јекић, Илија Кремић, Димитрије Јосифовић и М. Х. Поповић.

Како је председник Друштва на путу, а потпредседник сиречи сдужебени послом није на ову седницу могао доћи, то је на њој председнико најстарији члан одборник г. Павле Т. Тодоровић.

Бележио заменик секретара Илија Кремић.

I.

Секретар прочита занисни рада седнице од 25 марта ове године, који Oдбор с једном малом дошном усвоји.

II.

Секретар прочита извештај Медвеђеко Пољопривредне Подружнице, којим јавља Друштво да је на дан 9, 10 и 11 марта држала курс за зелено калемљење лозе, као и каква је успех постигнут. — Oдбор прима овај извештај повољном пажњу с тим да се поштом из него даду уреднику „Тешкају“, а Подружници сирене пажња Да збуђење, кад год треба предлавати из са које пољопривредне грање, још и среском економи, те да и он на предлогама добе, и буде у том послу Подружници од помоћи.

III.

Прочита се извештај г. Павла С. Петковића, друштвенога изасланика о прегледу вољака у расаднику Обреновачког Пољопривредног Подружја, вароши Обрасудног и селима: Грабовцу, Стубицима и Збрелцу, поводом пронесеноста гласа да се на вољкама највише принава ван.

Г. Петковић стручним прегледом утврдио је: да ни на једној вољци у поробијаним местима није палао крвава ван, али да се местимично на вољкама налази један други невини инсекат, који им не пречињава никакву штету. — Oдбор прима овај извештај г. Петковића повољном пажњу с тим, да се исти преда Кijазневном Одбору ради штампања у „Тешкају“.

IV.

Секретар прочита писмо Господина Министра Народне Привреде од 27 марта ШБр. 5273 којим члан Друштво да му оно стави на расположење списак изасланика г. Павла С. Петковића да изврши преглед вољкава у Београду и околини као и околини селима, те да се види у којојкоме се просторству појављва првава ван, како би на основу тога прегледа могао изредити што треба да се зарада угути и сиречи иено даље решење. Oдбор одлучи: — Да г. Петковић одмах следеће позиве г. Министра.

V.

Прочита се ресерт Друштвенога секретара г. Шокоци о ширењу бољих врста семена и распрострању савремених пољопривредних справа у народ.

Како су оба ова питања веома важна, те је потребно да се свако за себе штећ боље и пезависно једно од другача прегле и најде најодговорији пут како о ширењу семена тако и распрострању справа — Oдбор одлучи: да се на оба питања избору одбора и то: један који ће проучити питање о ширењу семена а други о распрострању справа.

Управни Oдбор изабра у Oдбор за питање о семени г. г. Павла Т. Тодоровића, Александра Миловојича и Милана Бајбала. А у Oдбор за справе г. г. Милана Јовановића, Мирка Милковића и Димитрија Јосифовића.

Оба ова Oдбора, пошто дозвољена питања пруче, да воднецу Друштву извештај, те да доде што треба предлаже како у последу ширења бољих врста семена тако и савремених справа и алата у народ.

У исто време, Управни Oдбор одређије за секретаре Oдбора за справе г. Шокоци, а у Oдбор за семе г. Кремића. Саму пак набавку како справа тако и семена да врши а даље сами администрација.

VI.

Секретар прочита позив Изаљожбеног Oдбора у Београду за Краљевину Грчку, који извештава Друштво да грчки народ привређе ове године у Атини изложбу издустријских производа, па моли да га Друштво од своје стране потпомогне да се што већи број тих производа притисни и на изложбу вољкава. Изаљоба ће се отворити 7 априла у Атини.

Поводом овога позива, Oдбор одлучи — да се заблагодни Oдбору на позиву, али да Друштво не може од своје стране узвишати ни посредног ни непосредног учешћа у прикупљању предмета за ову изложбу из два разлога: Прво што је ово издустријска изложба и друго: што је позив пријеман тек 29 марта а изложба се већ отвара 7 овога месеца.

VII.

Прочита се молба г. Милана Китановића трговца из Турина, који је спровео Управник Пољопривредне Станице, којом тражи да му Друштво уступи 200 килограма влавога камена на распоряду по 80 в. динарских килограм, пошто је сваком пољопривреднику немогуће за сваку количину обрађати се Друштву а већина њих је неписмена.

Поводом ове молбе г. Китановића, Одбор одлучи — Друштво не може доволити продају камена њимом депош но што га од сада у вољанима не подику подуми и житни ковеш и да се не поврњава дозак, а нарочито не у тако близини, како би се могли смукати од наљенима и повара која им свакога часа претиде; Одбор реши — да се уводи Генерални Министар Народне Привреде, да он од своје стране учини што треба, да се подуми траде на таквим местима и од таквога материјала, како се не би могли лако напати. А тако исто умалити га, да се сав лако испали материјал, као: сува лоза, слама, шана и т. д. држи даље од подума.

На тај начин можда сваки пољопривредник узети влави камен по правој мери, а да се не мора обрађати непосредно Друштву и излагати трошку.

Ова пројаја влавога камена у Станици, да се објави у *Тажоку* а по потреби и другим листовима.

VIII.

Секретар прочита молбу Жупске Пољопривредне Подружнице, која моли да Друштво од своје стране учини што треба, да се од сада у вољанима не подику подуми и житни ковеш и да се не поврњава дозак, а нарочито не у тако близини, како би се могли смукати од наљенима и повара која им свакога часа претиде; Одбор реши — да се уводи Генерални Министар Народне Привреде, да он од своје стране учини што треба, да се подуми траде на таквим местима и од таквога материјала, како се не би могли лако напати. А тако исто умалити га, да се сав лако испали материјал, као: сува лоза, слама, шана и т. д. држи даље од подума.

IX.

Прочита се писмо г. Благоја Д. Тодоровића редовнога члана овога Друштва којим изди чланак: „Болести жита“ да га Друштво штампа у *Пољопривредној Гласноку* ако га оцена преворучи. Одбор одлучи: — да се чланак преда Книжевном Одбору, који ће га после предати уреднику Пољопривреднога Гласника кад буде изабран.

X.

Прочита се акт Главне Управе свих Кола Јахача Кнез Михајло од 21 пр. месеца Бр. 46 којим моли Друштво да према члану 18 Правила свих Кола Јахача Кнез Михајло одреди у Главну Управу другога члана на место г. Мирка Миљковића који је подику оставку.

После дугага саветовања о онемо акту, Одбор одлучи — да се за сада питање о избору другога лица у Главну Управу свих Кола Јахача, одложи за дошње. Међутим да се познати оба члана Друштва г. г. Милош Х. Поповић и Мирко Миљковић, који представљају Друштво код Главне Управе Кола Јахача, и уводе да му поднесе изјаве: зашто и због којих разлога подику оставке, те да се види: да ли уопште и постоји разлог да се ко други на њихово место одреди, кад се рад Главне Управе на и њихов, као што се из овога види, потнебује од стране Управе некојих Кола Јахача.

XI.

Секретар прочита акт дознавога економца срезом трљавског који пита: да ли може бити такмичар, за прављено подикут јабучар, пољопривредне из округа чакањског, пошто је стечај Друштвама обухватно пољопривреднике из целога округа Радничког (бив. рудн.) а међутим, један би се такмичар јавно из срезом трљавског.

Пошто је стечај за увођење напредније начине рада, обимњак пре него што се у поделили окр. руднички и чакањски то Одбор — објасни: да сви пољопривредници из садашњег округа чакањског имају права на такмичење и не само за прављено подикут јабучар, него и за остале напредније начине рада уколико им круг није нарочито ближе опредељен.

XII.

Прочита се молба г. Николе Месаровића, економца из Соваља у окр. валевском, којом моли: да може на Друштвену одреч увести: 1 бика двоица и неколико женских јупади од 1—3 године, чисте подолске расе за запал.

Поводом ове молбе, Одбор је донео ову одлуку: — како је Друштво на предлог Секције за Сточарство, радије изабаво одлучило: које стране расе и сојево говеда ваља прибављати за поврњаву домаћих говеда, па је то одлуку доставило још и Генералном Министру Народне Привреде, не може сад дозволити увоз ове две говеда из својој одреч, ма да јаво цени и поштује рад г. Месаровића на овоме поду.

XIII.

Прочита се молба г. Богосава Јеревића, економца из Текериша, срезом Јадранског, којом моли Друштво да му оно да као награду: 800 комада разних вољака; 1000 комада цеварина; 2000 комада багренова; једне маске за пињање и један перорез за каљажење воћа, за његов труд и рад око поднања вољака и каљажење воћа, јер служи као пример сивој околини, од чега и она а и држави није користни. Одбор одлучи: Пошто се мољаци није крајинско за такмичара за прављено подикут вољак, ниш би се по извојно економца срезом негомо са таквим радом јавити као такмичар, то му се не може по молба учинити, асх, ако му вољке требају, нека их набави из срезом расадника.

Ако пак жели да добије дугове садница, може их од економца добити бесплатно, али под условом да их мора на свом имању носадити и старати се о њиховом гајењу и напредовању.

XIV.

Благајник прочита извештај о стању благајник за месец фебруар ове године, по коме је било прихода свега 86,993/54 динара а трошак и издавања — Одбор приима овај извештај благајника знању.

ЗАПИСНИК СЕДНИЦЕ

Управног Одбора Српског Пољопривредног Друштва

државе 14 априла 1903 године у Београду.

Били су: Председник г. Милутин Савић; благајник г. Јован Јенаћ; чланови Одбора: г. Александар Мирковић, Нишко Јовановић, Милош Хади-Поповић и Милаш Јовановић.

I.

Прочита се акт Управе Монопола дувана којим се јавља Друштву да је одобрено 15-то дневно одсуство члану управе г. Нивку Јовановићу, те да може као насланик Друштвеним вршити проучење привредних прихода у окренима: тимочким, крајинским, ниротским и крајинском ради сазнања узрока о одлажењу омавоњих пољопривредника ради тражења зараде у оближње државе — Пријемљено ка знању са захвалношћу.

II.

Прочита се акт г. Министра Народне Привреде којим саопштава Друштву молбу Српског Бродарског Друштва да се све корпорације у свима даним привљикама службе бродовима истога Друштва — Решено да се г. Министру поднесе извештај да је се ово Друштво у свима могућим привљикама служило бродовима Српског Бродарског Друштва и да ће и од сада тако радити.

III.

Прочита се акт г. Министра Народне Привреде којом саопштава Друштву намеру округа крагујевачког за јаче ширење житога кукуруза у томе округу и да ће начелство слаати Друштву потребе пријаве за набавку житога кукуруза с новцем за изарнење оруђиба.

За овај је г. председник саопштили одбору како је администрациј не уочиоли потребе корака за сазнање извора за набавку кукуруза.

Гешево, да се оруђиба за готов новац набавиу уколико је то према кратковријемна до сејидбе могуће, а и да се округу и воденицама дају потреба обавештења о сазнању изворима набавке.

IV.

Прочита се акт Пољопривредне Станице округа моравског, којом моли Друштво да јој да на почет 10 путова за награду.

ђивање одличних ученика практичне полуприредне школе пошто одређени привез за овај циљ још није прикуљен.

Решено: да се не може Станица по молби ученика због тога што се Друштво много петренило око подизања Павлићана и што му предстоје велика neodложна плаћања за сене, плави камен и поручене справе што се све готовим новцем плаћа.

V.

Прочита се резерват комисије за одређивање помоћи Подружницама у коју су одређени били благодјиник г. Јевћ и члан Управе г. Крстић.

Усаглајући мишљење своје комисије Одбор *решено*:

Усаглајући радлоге и предлоге својега уштега Одбора у своје резервату подложне, Управни Одбор у седници својој од 14 ок. мес. решено је:

Да се на кредита предвиђеног за ову годину буџетом на помагаче Подружница и из сума депонованих из кредита одре-

ђеног прошлогодишњим буџетом за помагаче Подружница ове године изда на ње помоћи овим Подружницама и то:

1. Тимочкој: триста динара.
2. Сремској: триста динара.
3. Крушевачкој: три стотине динара.
4. Жичкој: двеста и педесет динара.
5. Ужичкој: двеста и педесет динара.
6. Жупској: двеста динара.
7. Кљасковачкој: две стотине динара.
8. Медвеђској: сто и педесет динара.
9. Нишавској: сто и педесет динара.
10. Стрпачкој: сто и педесет динара.
11. Обреновачкој: две стотине и педесет динара.
12. Моравској: сто и педесет динара.

Остатак одређеног буџетског кредита да се резервише за остале Подружнице, којима ће Управни Одбор према накнадног пријавана, ако их буду поднеле, помоћ одредити.

О Г Л А С И

ПРВО СРПСКО И ЈЕДИНО ДОМАЋЕ ДРУШТВО ЗА ОСИГУРАВАЊЕ БЕОГРАДСКА ЗАДРУГА

— ОСНОВАНА 1882 ГОДИНЕ —

ОСИГУРАВА:

живот људски на више начина, као на случај смрти (доживотно), на случај доживљења, на случај доживљења и смрти, мизраз деци и т. д.

Противу пожара, грома и експлозије: равне зграде, индустријска и занатлијска предузећа, робу покућанство и т. д.

Услови су најповољнији

Ближа обавештења даје Задруга у Београду, а у унутрашњости повчани заводи, овлашћени агенти и повереници за осигурање.

Осигурањима из унутрашњости олакшано је плаћање и тиме, што је за сваку варош овлашћен бар по један повчани завод, ради примања уплата за осигурање. И према томе, ниједан осигураник из унутрашњости није дужан слати уплате у Београд и излагати се трошковима око поштарине.

Полице за осигурање зграда противу пожара Београдске Задруге примају се као гаранција за зајмове Управе Фондова.

14—36

ЦЕНА ОГЛАСИМА:

Мазем од петит врсте једног ступца по 10 пара дин.; од осталих крупних писмена по 15 пара од врсте од ступца

Велим огласима од целе стране 20 динара (10 фор. а. в.) пола стране 10 дин. (5 фор.) четврт стране 3 динара (250 фор.)

Поред тога за свако оглашавање по 20 пара дин. државне таксе.

За оглашавање више пута 10 од ево јевтиније.

Преглед 20 броја Тешака. — Члаци: — Утицај светлости на пораст и родност воћних дрвета. — Још један начин правилнога сађења виноград. — О рогњама — Велики. — Глиник. — Обилас. — Друштвени и Подружнички послови. — Огласи. — Цени огласима.

ПРЕПЛАТА И РУКОПИСИ
УЗЕТИ СЕ
СРП. ПОЉОПРИВРЕДНО ДРУШТВО
У БЕОГРАДУ
ОПШТИНАТ ПИЧАЈИ И СВЕ СЕБИТЕ

КА ОДНОМ КВАРТИТУ РЕЧЕНИЈА ИЗ ДЕПРЕЛА
1903 ГОДИНЕ У 204 РЕЧЕНИЈА ДРУШТВО
КОЈЕ КОСТА ПИСАТЕЛСТВО.

Цена огласине илустрација је на
исподњој страни.

СРПСКО ПОЉОПРИВРЕДНО ДРУШТВО
ОБЈАВЉИВАЧ ТА. БР. 11.

БРОЈ 21.

ТЕЖАК

ОСНОВАН 1869 ГОДИНЕ

ИЛУСТРОВАН ГЛАСНИК СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА

ИЗДАЈЕНИЈ ОДНОГ:
СТАЈА Т. ТОДОРОВИЋ, А. А. ПОП. ВИЋ, ЈОВАН ЈЕКИЋ,
ИЛИЈА КРЕМИЋ.

У БЕОГРАДУ, 20 ЈУЛА 1903 ГОДИНЕ.

ЦЕНА ЛИСТУ

ЗА СРБИЈУ

НА ГОДИНЕ 6 ДИИ. НА ПОДА ГОДИНЕ 3 ДИИ.
ЧЛАНОВИ ПОДАЦИ, ЧЛАНОВИ ОДНА ДРУШ-
ВОУПШТИНА, ОДНОМ, ПОДАМ, ВОЈВОДИ СТАД-
САДНА, НАЈЕ, НАЈАСТИ, ИММОБРАДИНИК
НАДТЕ И ЧУВАТИ ПЕРМА ДОБРАТУ ЛИСТ У
ПОДА ЧИНО, АДИ БОЈОВИ ПИЧАЈИТА УПРАВА
НА ЧУЛУ ГОДИНО.

ЗА НЕ СРБИЈЕ

НА ГОД. 3 ДИИ. НА 4 ДИИ. А. ЕКСТ. 20
ОДН. ПОДАЦИ. ЗАДТЕЖИВА И ПОДАНО КЛА-
НОМЕ КАО И СРЕСНЕ ЗЕМЉОДА. НАДТЕ И
ЧУВАТИ. ДОБРАТУ ЛИСТ ЗА 6 ДИИ. НА
3 ДИИ. А. ЕКСТ. ЗАД УПРАВА ПОДАНО ПИ-
ЧАЈИ И НАД. СЕ ПОЧУВАТИ КОЈ СВОЈ УП-
РАВА ПЕРМА КОЈА КИ ИЛИ СЕ ЛИСТ СЛАТО

ОДНОМНОМ УПРАВА

МИЛУТИН Ш. САВИЋ
СТУДЕНТОВА ТА. БР. 36.

ГОДИНА XXXIV.

ПУТОВИ ЗА ПОЉОПРИВРЕДУ И КУЛУ

Најтежа порез који пољопривредник плаћа, то је данеја
на превоз. Он мора своје производе носити на трг, он мора
платити превозне трошкове.

Једни путови да трговачко превозно умали, то је — да
створи трг у близини, или да се послужи воденим путем, „који
сам вутуре“ или ипаче јавити стазе, или да пореди на попра-
вљено постојећих и отварању нових железничких путева, који по-
љопривредника везују с најповољнијим трговишма. Но и желе-
знице не могу доћи свакоме од нас пред стају, но се морају
у својим путевима градити и саобраћај у саобраћајну одре-
вати. „У Индији су друштва плаћала хранилаца железница, а
тике се казује, да и поред железница мора бити друштва, или
да је без добрих друштва у питању и отплатна железница“).

До добрих друштва може се доћи правити радом и ула-
гањем извесних грађана: камена, неса, грађе за пропусте итд.
би којих друштво не може отплати.

За једно и за друго наш земљорадник не може још за
ида дати у новцу колико треба, по мору одржати. Тај рад
ише се култур и није отплати, као што и никаква друга не
може бити пријатна који се не предузима по сопственој жељи,
а за искључиву потребу.

Као што жива душа тропи на своје одржање, тако и
шту којим се непосредно путује мора непосредно тропити оно
градско од кога је назначено, и мора се непосредно и одржавати.

Помисај не могу наши друштва одржавати с тога што,
иже их је само 4 хиљаде километара, на би требало од 2—4
милијна динара за то, што значи са још 50—60%, непосредно
ише отплатити то земљиште. А оно не може и не сме бити
да се отплати, него би путева за своје одржање долази на
вредне потребне средстава. Мора се, дакле, још неко време
здржати култур, али не као досад што се с ваине потпуло,
по паметно и разумно.

Паметно и разумно припремање штате народне на опоруну
и одржавање путева захтева на првом месту стручан надзор
над радом; а на другом да је тај рад ограничен на извесан
број радних дана, највише 10 дана у години, да не буде
дуже од места становања (највише 12 сати хода), и да
обавештају могу или доћи и у друге дане, или послати рачун
завену.

У Српско Технички Лист стр. 31, одлично ипаче савет с. И. И. Се.
Миси о култур, ипаче једно ипаче ише ваине земљиште.

У истом чланку на стр. 30.

Новцем добијеним од захтев састављање се друштво фонд
за сваки округ, из кога ће се набављати алат за рабањене
камена, колица, пиљови итд., што обавезника који лично раде
не допосе.

По времену може овај фонд ојачати у тој мери да се рад
на друштва може већим делом вршити плаћеним радницима,
и онда би се поступило лични рад сводно на све малу керу.

Пред наше самоуправне органе излазило у нади да ће
се корисним мислима наших техничара¹⁾ послужити, те да
наша пољопривреда са те стране буде потпомогнута.

О ЖИВИНАРНИКУ У РОГОТУ

На питања многих примачака и државних економа, о про-
даји јаја и живине, одговорило је Друштво разномојма само
оне четри прсте колонију: *Талијанос, Плимс-роу, Орингтон*
и *Доркин*. И засада не кида друге расе размножавати. Но
и од ових запада нема на продају, а кад их буде било, обави-
ниће се продаја, као и дане, по којој ће се производити.

Да се заданога животности неких економа, који су же-
лели ипаче славу овога живинарника, учињен је корак, и кад
се слика наради донеће се у листу. Но пошто у државној
печатни има готово кључе слично нашим друштвеним живи-
нарнику, то ћеко их овим приликом довести да се види облик
зграде и подела испуста школо. (Види слике на стр. 162).

Живинарници не види са железничке вутуре, но је по-
дигнут у једној надини „Зобине“ у заватрени која је потребна
ишевој живине.

Ради пригнута и разгледања живинарника треба се обра-
тити ишевој власти у Роготу, јер се од живинарника долази
проз разодник шугски у Роготу.

О ЗАОРАВЉАЊУ СТРБИКЕ И ПРИПРЕМАЊУ ЗЕМЉИШТА ЗА УСЕВ

Позивао је, да пољска усени остављају за собом земљиште
не само са овом количином хранивањих грађина сиромашнијим,
која ил је била потребна за разитак и образовање плада,
већ погоршавају и вичачна својетак земље, од којих, такође,
лавице плодност билана.

¹⁾ Нарочито поштомучи писак.

Сва тога, за време успевања билака, земља се осуши и стврдне, те се, услед осушнице у влази и спреченог пристуца атмосферског ваздуха, отежава и распадање минералних градива у земљи, те се на тај начин ствара и мање хране за биљке, које ће се за њих сејати.

Разни усеви са разном културом, потребују за њихов разнотак и плодносно успевање и разну храну, свако по количини тако и по квалитету. Услед тога остаје земљиште у раном стању

Ито тако остаје земљиште у добром стању и после жетве нахушавеног била и листнатих трава. Ове биљке заузимањем великог простора и многобројним листним прањем заклоп (хладноћу) над земљом, те спречавају осушивање и умеравају влагу, која је први чинилац за распадање минералних и трупљене органских градива у земљи. Најзад, услед хладноће, има мање могућности за растење и развитак корова.

Код житних билака већ је другачије. Ту корен билака



Слика 1.

по жетве разних усева. Окоњавање на пр., услед тога, што њихов корен, према другим усевима, дубље у земљу продире и грана се, одакле црпе храну за билаку; даље, што се за време успевања земља око њих неколико пута и на разне начине (дубље и плуће) прекоњава, остављају земљу за собом у вињом повољнијем стању, него други усев, на пр. стржанине. Код

по жетве дубоко у земљу, нити се одатле биљка хране, већ црпе храну из њених површних слојева; земља за време успевања билака не прекоњава се и, врло често, не чисти ни од корова, а услед осушнице у листу, не може се ни влага у земљу у довољним количинама сакупити, већ ће земљиште бити изложено непосредној утицају сунчевог и осушити се, а у осушени



Слика 2.

ових билака, честим прекоњавањем за време успевања, земља се издоби, изчисти и очисти од корова, што чини, да ваздух и влага лакше и дубље продиру у земљу, те се на тај начин стварају и више хранљивих градива за нове биљке.

годишана и „пигорети.“ По себи се разлику, да ће се у овом случају, ако се не води рачуна о обрађивању и ђубрењу, као и о усевном реду, земља убрзо испоставити и пигоршати у значајним особинама, те ће и принос бити мањи.

Да би се, дакле, земља могла повратити у своје првобитне стање, чиме би се осигурало плодносни развјатк биљака, које ће се после жетве сејати, потребно је да се најпре нехранимичким путем преради, т. ј. да се прераде, истроши и измеша, те да се окупују прсти атмосферског ваздуха (нарочито угљеник киселина и киселину), како би се створиле нове хране за биљку и у исто време овице особине земље побољшале; на другом месту потребно је, да се увече таква усевна ред, да усев, који прире храну из дубљих слојева земље и остављају је у доброј стању (као на пр. опонавање), а неке од њих (као махунасте и више билне) богате је и азотом биљном храном за атмосфере, претходе биљкама са обратним својствима, као што су на пр. стрњив усев.

Механички прерада састоји се у разниког прерадању земље. Прерадање земље треба вршити увек благовремено, јер се тада позивања јом и то, да се бидни и животински непријатељи треба и такане.

При прерадању земљишта после жетве и његовог припремању за усев, од велике је важности *ореме кад се, и начин како се заорава стрњике?*

У велики случајеви, стрњика те не заорава одмах после жетве, већ се усев одоци, те се прво често дешава, да услед кратког времена, једно такво орање остаје и за усев.

Сви тога, није реткост ни куда видети данас код наших земљорадника, да на истом земљишту сеју за годину и годину и један исти усев! — И докле год се обрада земље врши на овај начин, дотле ће усев бити штетно по намг земљорадника, које он у данашњи приликама врло тешко споси.

Данас се зна, који обраде земљу, пори се помярати се тих, да су првога стара времена, када је земља било у знобила, и пада се снаге године кригла нова земља, па, дакле, и ногово сејати један и исти усев из године у годину увек на добром земљишту, па да приноси не-видају. — Јер док је на новој, искрешној земљи успевао нови усев, дотле је земља, са које је усев био дигнут, већ прибавила и повратила све услове за плодносно успевање биљака, које ће на њу доћи.

Данас земљорадници говени потреби времена, принуђени су да проналазе путеве и начине, како да из године у годину добијају веће приносе са свога земљишта, јер потребе њихове растују из дана у дан све веће. Зато данашње време налаже, а и преко је потребно, да земљорадници услова све узроке, одмах штетне последице њиховог земљорада дознаје, и да пође њим путем, који води стварног побољшању његовог материјалног благостања.

По пре него што претрже на главније тачке, које треба узети на уму при обради земље, да укратко напоменемо одкуда долази, да одоцно заоравање стрњике, које често служи и за усев, као и уопште једно орање и сејање једног и истог усева из године у годину на истом земљишту, има онако тешких последица по принос.

Огледало је утврђено, да су се код страних усева, којима је претходно одоцино заоравање стрњике, појединачно редовно и у великој мери биле и животинске штеточине. У таквим случајевима стабилне не долаже ни образоване плова и јом наше зрна у њему, већ су усев биле жртва њихових непријатеља. Довољно је поменути, да ика безброј насељата, који легу јаја при дну стабиле, чије ларве продиру у срж земље, а пред жетву, кад узимање хране кореновима жилицама престане, и кад се заостаје материје у стабилани крилу према за образоване плова, спуштају се ларве до крвне коренове, да онег код новог усева разишу своје убитачно дејство.

Дакле кад се стрњика одмах после жетве заоре, пагубе штеточине не само своје дејство, већ и живот, јер се уште

претривани слојевима земље, или их нестане, услед трулења њиховог тела.

Кад се земља пооре једаред, што најчешће бива плитко, јер се тада и стрљика заорава, пагуба хвата само површне слојеве орнице, те се на тој земљи трони, меса и излаже утицају атмосфере само у површних слојевима. Ако се у онаком припремљеном земљишту сеје из године у годину исти усев, редовно стрњика, онда ће оне биле прехи храну само из површних слојева једнаку и по количини и по саставу, и земља ће се у тин слојевима убрзо испрети и ослабити, док доња слојева, који су од природе храном богатија, остају надринута. Кад се усев у обнар јом и то, да се сејање истих усева на истом земљишту јако размножавају биле и животинске штеточине; да се земља ретко и неразумно бубри, онда се по себи разуме, да ће и плодност усева из године у годину бити све лошија и принос капа.

Да би се све штетне последице овакото начина рада избегле, потребно је, да се земља после жетве, према саставу и плодности, се обнар и на усеве који су били и који ће се сејати, више пута и на разне начине преради (прере, подрза, пренаља идр.).

Изучава од овога правила, т. ј. кад се земља после жетве може само једаред поорити и пред усев само подрлати, бива онда, кад је земља у таквом стању, да се и једним орањем може добро истрошити и внашати, као што је то на пр. код несконитог земљишта; даље, кад се на такво земљиште сеју усев, који, према искуству, успевају на земљишту лошије квалитета, као кукуруз, омас, хељда и др.; и напоменути, кад се удеси таква усевна ред, да за биљака, које се хране из дубљих слојева земље, и који се за први успевања чење преконшају у чиста од корова, као опонавање; или многотреним листових спречају јако испаравање и не дају корову да расте, као махунасте и више билне, — даљаше биле са обратним својствима и културно, као што су на пр. стрњив усев.

Пошто смо утврдили, да земљу после жетве треба неколико пута преради, а да су само изгубити случајеви, кад је за усев довољно и једно орање, то ћемо овде навести најглавнија правила, којих се треба придржавати, кад се земља чење прерава:

1. При орању два пута, први пут се оре одмах после жетве и плитко, да на стрњичу падне таква слој земље и тине онаква претсти ваздуха, ради бржег и јачег распадања. Да се оне постигне, потребно је најмање 20—30 дана. После тог времена, оре се по други пут, у противном правцу и до шестине дубине, што зависи од усева који ће се сејати.

На овај начин земља се потпуно обуре и измеша, а доњи слојеви, који су богатији храном, внашеши се на површину. Пред сам усев земља се дљачком надроб и уштити, а-ако је потребно више вале, или је више од природе слабо влажна, онда се ваздушна пређе.

Овако орање и припревање земљишта пренортује се код страних усева и код разоравана дечетишта.

Но ика случајева кад се од горњег начина орања одступа, а то је онда, кад се земља припрема за летњи усев, а нема се довољно времена, да се длакут до јесени пооре. У тој случају заорава се стрњика што дубље, како би се њеним унашањем у земљу створила у доњим слојевима штења за претсти ваздуха и стрњика лакше распадала, само се стрњика мора што дуба остављати. Овакви, дубоки заоравање стрњике не даје се ни приљива за разише бидних и животинских штеточина. Други пут оре се у пролеће, у противном правцу и плитко; упритом, ако би се извршило и поновно дубоко орање, онда би се горњи слојева, који су се снабдела биљном храном,

бацали у ову дубину, до које корен страних усева не би могао допрети, те би оскудица у храни иштемо утицала на плодност биљака.

2. Ако је земља пољубрена стајеким ђубретом, потребно је да се најмање два пута пооре: први пут платом, а други пут, после одређеног времена у врењу, дубице — с тога, што је при првом обради потребно, да ваздух продире кроз тачке слојеве земље, који покривају ђубре, и убрза испарање, а при другом, да се измешана земља с раселим ђубретом смесе у средини изгорених слојева, до којих корен биљака допре; и

3. Ако је земљиште такве природе да се мора и по трећи пут поорати, онда се први и други пут оре, као што је напред наведено, а трећи пут штипа, да се слој земље који се обогати хранљивим материјама не би затрпао дубоко у земљу.

Када је оскудица у телесној сили, или иначе ика узрока да се земља после жетве не може наше пута преоравати, онда је од неопходно потребе на таквим имањима увести такав плодород, да биљке које захтевају дубоку, трешњу и земљу чисту од порова, дозволе да биљкама које оставају за собом земљу у оваквом стању (на пр. да јечма, штепица или други који усеви дође за окончавања, вахушњаци биљке, промишор, шећерни репов и др.). При овој начину обраде земље, учини се велика штета у врсту и трешњакима, а међутим првице је добар.

Овде најбоље користи и значај чешић преоравала и правилног припремања земљишта за усев. Код народа који материјално боље стоје од нас и код којих је пољопривредна образованост на већем ступњу, није никакв реткоста да се земља после жетве до сејалке другог усева 3, 4, па и пет пута оре, јер су начесто с тии, да ће им се тај три пута обилнији принос исплатити; а ми, према нашим пољопривредним приликама уопште, биљемо задовољни, ако се земљиште прет усева два до три пута правилно пооре; с тога топло препоручујемо нашим земљоправцима и пољопривредницима уопште, да прије овај наш савет, а не супротно, да ће им се три пута обилно исплатити.

РАС. А. ПОМЕЛ.

НЕПРИЈАТЕЉИ СЛАТКОВДНИХ РИБА

(По Ekstein-у)

Рибе имају много непријатеља. Неке биљке на њима паразитски живе; многе се животиње хране рибама.

На и човек не долази на последње место. Он готово предваци. Културни напредак човечинства тражи жртву. Никакво чужо није што му и рабарство приноси свој део.

Регулисана река преусиљује у многе речне заточе, исцупиле су многе баре где су рибе ирину бациле. Успаривање бродске смега рабарету. Умнарчито вреди за омање реке. Точак шарне лиће дубоко узвиририје воду; таласи који усекобају ирину површину водени, по пролазу талковга брода, захватају и речне тинаке у којима је ирпа, разбаивају је и односе у речну бујицу где обично пропада. То исто биља и са младунцима.

Вештачке баре и насипи смегају раби при сеоби за полагње ирпе.

Против ових штетних утицаја на живот и размножавање риба, рабарети се боре са мало успеха. Успешна је борба са животињама, непријатељима рибама.

И крупне рибе су непријатељи ситнијих рабарег. Међу њима вреди правило: појести или бити поједен. Оно је код рибе потпуно правено.

Рибана су непријатељи насаци, тече, инсекти, ирпа. Вадре и водена рончица са задовољством једу рабе, не каишну јој

ни ишкови. Наа њих не застају порекл гаврапа и гаврија, плавоге и гуске, лабудови и чапале. На жаба их не иштеа. Међу инсектима ишциу се као рабљи непријатељи тврдокрилци, водене стенице и вилицени ковици.

Величина иштега је различна, неке су животиње веће а неке мање иштечиноне

Вадра већиним јина самачки, поједице. Она прави лежњига у обилама река и речина богатих рабом. Одмах у заласку сунчевог илава у доп. Понемал подуже путује сунки дова ради. Враћа се лежњигу исто поћи; ако је подале отуларала онда идуће поћи. Вадра једне ракове, жабе, плавоге, тине, али јој је главна риба. Дневно јој треба 2—4 кг. рибе.

Вадра не жде главу рибу, реп и утробу. У богатајин је рекала још већи рабарич. Поједе са једна рибљак само неколико иластаја, а остало не дера. Кровајена је, као и мелани бањски еродинци. Подава и изравапа иште по што јој треба. Тих чина рабарету отровна иштега.

Водена рончица жде ирпу и младунце; плавог рабарце, а крупна својим ходанима квари насипе и ишове који градо речне тинаке.

* * *

Чапала је тако исто опасна за ситнију рибу. Она у води дуго вреба. Чим јој се припадне каква рабарца од 10—15 ек. хитро је хвата плућом и гутом. Вапретно брао ирпа. Већ у ишци риба је претворена у ишцијаску пашу. Од не се распосаје само по коју крунјига коет. У желуду и не иштеаје; ту се одраи само ретко пераје. Оно се готово и не иена.

Већи гаврици (Merga) чапале одраслије ситне риба, а мањи гаврици, гуске, плавоге и лабудови, траже за облау ирпу или младунце тако наведено.

По овоме што се нађе у желуду ових тина сачунава се и иштега коју тине. Уколико су посатрапа многебројнија у толико су и заласкуи поудајани.

Један заштеросонани природњак убио је 1898 године 47 ковача (Aeelo). Испитивањем њихова желуда ишало је у 4 желуда само инсекте, у 8 инсекте пошема са остацима рибљег тела, у 25 само риба, а 10 желудама беху ирпаи.

Из ових података може се ишвети заласкуи да се понав ишључино храни рабом. Само угадр или у иштаници риба улови и по коју бегу. Као што се ишда 20% посатраних желудама било је ирпаи. То угадрје да и ковач брао ирпа, да храни на желуда брао ирпаи у ирпа, како би шарпапа иште новој храни.

Слични су резултати добивени поситрапањем желуда убивених чапала. Иштан је 31 желуда. У 18 желудама нађена је само риба; у 4 беху риба, инсекта и иштемо мало биљних остатака; у 4 беху само инсекти, а 5 желудама беху потпуно ирпаи.

* * *

Тврдокрилци: гаврак (Dytiscus), водена буба (Hydrophilus), водене стенице, иштемо су рибана као ларве. Тако исто и ишлицени ковици. Са обилним задовољством се храни ирпом и младим рибцима ешцији или сокови и крв. Треба посатрапа само једном ове грабљиве ларве па да не ишци иштега коју ишове рабарету. Она ирпа хитро и срчино ишпадају своју жртву. Угинула животињацица пада на дно, а инсекти ешпада одмах другу. Гдо је много рибљих младунцих насела као да их они инсекти убивају и пошто се ишједу, убивају их из првоједности. Она дештекују водиладак рибак.

Ларве ишлицених ковица имају нарчито удешена уста за угаважавање риба. Ирпу просто гутају.

У жабаке желуду ише се кад кад ирпа шарпапа.

Ковска је пијавица такође непријатељ младој риби. Младоже заруку пијавица најпре попија оба ока, на ток онда трља их на тело.

Видра се лопи и због своје коже. Лопци је убијају пушком, рибар се служи ваљком и гвозђе. И једно и друго се намењато где видра обично долази. Гвозђе се мора добро и припремати јер га обично уздрмава видра улазици у воду. Техника својих својих тада претегне видру у дубину те се удави и поред своје оштине у ципанку и гавраку. Тада је изгубљено и гвозђе и спљоснута видрана кожа. Дешта се, да рибар изненади видру у мгу те је убија нестол или батиком.

Где је рибарство развијено, где се оно сматра као важна грама народне припреде, распењује се награде за снагу убиствену видру. То се исто чини и за друге рибе непријатеље као што су чапље, ковичи и т. д.

На баденског државног брета издато је 1898 године 367 марака за 245 убијених чапља, а 290 марака за 58 видри. У 1899 години исплаћено је за сваку видру 5 марака, а за сваку чапљу 1-5 марака. Ловцима остаје пожа, јер при пријаму принађе треба показати само губењу видруну.

По неким крстима премаје исплаћују дозваци или рибарских удружења. У Бранденбургу за годину дана исплаћено је премја за 1 риблет орла, 380 чапља, 217 гавраца и 169 видри.

Варши Техника (Пруска) има велике користи од рибарства. Варшана ухвати је прописала и пречото правила за чување својих вода; учешће су све штеотични. Као премја плаћа се за 1 видру 7-5 марака, за лавицу 3 мараке, за крму и твора 2, за северицу 25 зенига, за чапљу, орла, јастреба и копча по 1 марку, за гавраца (Mergula) 50 зенига. За десет година (од 1884—1894) исплаћено је у овој варши премја за 56 видри, 312 лавица, 29 куца, 566 северица, 193 чапље, 383 гавраца и 340 гавраца.

Време је да се и нашем рибарству покљони више пажње во досада.

Љуб. М. Давидовић,
професор.

ПИТАЊА И ОДГОВОРИ

У 18 броју *Темеља* изашла су три питања од г. П. Смића учитеља и ми дајемо овде одговор на 1 питање:

Зашто на безорудску тјелу не донесе Динку (Плоодоинку) кад је она тако лепо тржебе за јело? Одговор је прост, и ово:

1. Зато, што ми уопште нисмо гајили разне врсте грозда *подвојено*, те да бисмо их имали, кад нам и зашто употреб, при руди и на мети;

2. Зато, што уопште не водимо рачуна ни код грозда ни код осталог воћа ни уопше о томе, шта три тржи, и шта се боље плаћа, и на чему се више може да заслужи.

3. За то, што и кад би се разне врсте грозда *подвојено* гајиле, овет *сама* Динка не би се могла ни требала појављивати као некадашњи трговински артикъл. Ово с тога што се вожа ради след на стоду, па и при пошлагању грозда те се ева на уму, да се сортира од грозда *које у једно исто доба сирова*, а представља грозда за јело, како било тако и при в прено и пречото грозда разне вршине па и различног гуса и жарна.

4. Ова врста грозда урвбује се у грозда за јело већ и зато што има врло мало виске кiselине, те сама није за јело, но тек пошевана с неким другом врстом грозда, која је у томе допуњана.

Иначе ни око о грозда за јело *које и како* треба да буде пошевано што се вичло рећи у засебној поуди у Календару од пре 2 године, као и у новом издању *поуке о обавезном винограда*.

На крају, обраћамо пажњу читатеља, да не мешају ситну Динку или Ручицу са овом крупном или Плоодоинку, коју вичат кисли и која се још и са лавичином (за коју личи) меша, и тиме још већа поврела и забрња у посао унеса.

Г Л А С И К И

П Р Е Г Л Е Д

Првог стања сунница (душника, емшница) у Србији, колског где и вичаше данас има.

ГЛАВНО МЕСТО	П М Е К И А		ПРВО СТАЊЕ СТАРА СУНИЦА СТАРА КРОШНИ СА 12 ЛЕСА			
	ОБРУГА	СРЕДОВА	ПОСЕДНИЦИ		ВРЕДНО	
			ПОСЕДНИЦИ	СТАРА	ПОСЕДНИЦИ	СТАРА
1. Георгалци	Волгачка	40	—	—	—
	Домошница	—	—	—	—
	Полдворски	1637	—	—	1,100
	Волгачки	3299	02	—	—
	Волгачки	1195	1	—	—
2. Валањски	Тамовски	985	23	—	—
	Волгачки	75	—	—	—
	Волгачки	1739	14	—	—
	Валањски	42	1	—	—
	Валањски	—	—	—	3,280,302
3. Брагујевачки	Гружачки	76	2	—	—
	Јасовачки	903	3	—	—
	Гружачки	—	—	—	—
	Јасовачки	—	—	—	—
	Гружачки	—	—	—	944 в 3
4. Брунчачки	Јасовачки	45	—	—	—
	Рибарски	3	—	—	—
	Белачки	2	—	—	—
	Јасовачки	36	—	—	—
	Томовачки	11	—	—	40
5. Мираовски	Паша	—	—	—	—
	Волгачки	1754	3	—	—
	Волгачки	137	—	—	—
	Волгачки	775	8	—	—
	Волгачки	1518	5	—	—
6. Подравски	Волгачки	2965	—	—	—
	Волгачки	1335	—	—	—
	Волгачки	365	7	—	—
	Волгачки	685	—	—	—
	Волгачки	—	—	—	6071 в 16 в
7. Руднички	Волгачки	—	—	—	—
	Волгачки	—	—	—	—
	Волгачки	—	—	—	—
	Волгачки	—	—	—	—
	Волгачки	—	—	—	—
8. Гемовски	Волгачки	1	—	—	—
	Волгачки	—	—	—	—
	Волгачки	—	—	—	—
	Волгачки	—	—	—	—
	Волгачки	—	—	—	—
9. Чачковски	Ушачки	—	—	—	—
	Чачковски	61	—	—	—
	Чачковски	456	7	—	—
	Чачковски	502	4	—	—
	Чачковски	519	1	—	—
10. Ужички	Чачковски	173	6	—	—
	Чачковски	—	—	—	—
	Чачковски	—	—	—	—
	Чачковски	—	—	—	—
	Чачковски	—	—	—	—

Свега 32,146,163 в 1

Примедба. Већи део домаћих сунница има по 12 леса, има их и са по 20—40 и више леса, а тако исто се толико леса има и Главничња сунница, но ових је много мање.

Задруге подручарске — за нову вино. — Уредник *Темеља*, одлазили у Рим на међународни Конгрес, желимо је поред других корисних тековина вредних Тацјана да проучи и то: да ли се и колкино они одушевљени за задруге подручарске и како су оне уређене у Италији.

Шта уредник мисли о тим задругама изложио је на Конгресу Земљорадничких Задруга, држаој у Крушевцу пр. године.

И ту расправу, са угледним правницима за оснивање оних задруга, оштимамо је Савез те може само пахити.

Разбаране о тих задругама прихватио је одушевљено некадашњи директор подручар Школа за Ваподеље и Вобарство у Буковку г. Моводна, и обећао пространо и искрено изнети стање тих задруга у Италији.

Г. Моводна изнео својим од 30 јуна (по нов. календару) поред других савештања о тим задругама наводи оно: „осањачујући се на маје лично непољиве земље (Србије у којој је савремено) благодат да Вам парадни делце, којим ћу тежити да додасем савремено изобрет (апоштујући) задругушних подручар у Србији, желим да пона стање буду збогом изаброједиле“.

Радујући се оновим обављању и раду, ми често се потрудити да га Тешковски читавица поудимо, чим нам до руке дође, јер наивно смо је употребљевали Школу за Србији помао нашоје од оснивања подручарских задруга за неку вина.

ДОШКИ

Ритц-Цоцкофен, (Швајцарска) 3 јуна 1903 год.

Бернска Мајкарска Школа у Ритц-Цоцкофену. Услед увекле производње ементалског сира у Западној Немачкој и Сеп. Италији — нарочито у равнинама реке Рада — од 1880 године на онамо, осетила се у Швајцарској јака потреба да се производи што бољи и за ивице што издржљивије ементалски, и друге врсте швајцарских сирева и осталих млечних прерађевина, као па прв. млека, које одговарају маје нкт. Да би се тај циљ постигао, потребне су биле школе, у којима би се млади људи нарочито сиревари у технич. познавању млека, познавању свих других особина и квалитета које доприносе, да прерађивање млека одговарају захтевима тржишта и укусу потрошача, као и познавању савременејег начина прерађивања и сирева које се при преради употребљавају, те да на тај начин науче научну и практичну страну мајкарске науке.

Према такој потреби основана је у Швајцарској прво Мајкарска Школа у Золтилу-у (1886 год.), али она није била дуга времена, јер је уследио катонски инст. хтеди потпуним материјално, а катон. Салгалетени није могао сам издржавати наметке овог издржава школе.

Године 1887 основана је бернска Ементалска Школа Мајкарска на катонском добру КИИ, на коме се наводи Још и Катонска Пољопривредна Школа. Оно је добро удаљено од Берна на северозапад за 3 $\frac{1}{2}$ км. Намаже се у долини између река Аре и Ена, где се овако радило изоловано налази, и где се време време може најбоље и најдуже користити, и где се, то је ова школа показала највише успешна у својој задаци, пошто расплодаше довољно количина млека — просечна цена прераде 3000—4000 крп. —, наступот осталих двема школама, које су касније основане (Petrolen у кат. фирмушном и Мовиди у кат. Ваадт-у), и које није могле у тадашњој мери деловати из тог разлога, што не радилоју довољном количина млека, које се већином одиоше у фабрику за кондензивање млека.

Имењик укратко радилоје за оснивање ове школе, пристуићу ошви уређења Мајкарске Школе Ритц.

1. Зграда. Школа има 5 главних и две споредне зграде.

У једној од пет лонетних зграда, налази се стан директора и асистента, станови за ученике (12 соба), две просторне и видне учионице за теоријску наставу, одаје за: хемијску лабораторију, бактериолошку лабораторију, збирку учила, нашодрожу школске управе и соба за ручавање, етерен са кујном и подрумом.

У другој згради налазе се: кујна за сирење и примање млека од диверзијаци, одаја за кладање млека и производњу млека; одаја за паковање млека; одаја за продају производа у млеко, и одаја у којој је ементалска парна машина.

У трећој згради налазе се на првом спрату станови за учитеља сиревара и његових помоћника за солене сирева. У партиру налазе се два одељена за оставу алата и водела за израду сира нкт.; четри одаје за сирење сира; у сутеру налазе се 2 одаје за солене сира са два велика бањена са проточном и 4 одаје за сирење и оставу зрелих сирева.

У четвртој згради смештен је парни казан.

У петој згради су стаје за исхрану и гојење свиња.

Две споредне зграде су: једна за чување леда а друга за оставу драва, сточну стају и остале некретности које у овом времењу нису у употреби.

Сем тога у близини треће зграде налази се добро озидан подрум за оставу леда знањивих течности, као па прв. бензина, шпиритуса, петролеума итд.

Око прве зграде налази се бањта у којој се гаји површе потребно за исхрану ученика и наставника.

У свима зградама спроведена је вода из сопствог водовода и осветљење је електрично на базисају за електрично осветљење у Берну. Канцеларија управе стоји у телеграфској згради са централном телеграфском станицом у Берну.

II. Машине и оруђа. Пошто би ми најбрже свих алата и потребних сирева при изради сира и млека одузели много времена, то ћу се ограничити на најбрже важнијих сирева и машина. Тако у кујни за израду сирева налази се 1 велики казан са запремином од 1200 ктр. млека, са парним грејањем; 1 велики казан са запремином од 1500 ктр. млека, са затвореним, покретним огњиштем, који се греје дрвима и угљем; 1 мали казан за грејање воде и сирење мале количине млека (нарочито за мање сиреве), са запремином од 120 ктр. млека; четри велике пресе за мрсе сирева са притиском од 10—14 ктр. па 1 ктр. сира; 1 мала преса за мрсе сирева са притиском од 16 до 18 ктр. па 1 ктр. сира; вага за мерење млека и једно криво за прање судова и сто за прање судова паром из парног казана и испирање хладном водом.

У одаји за израду млека и центрирајуће млека налазе се ове сиреве: 1 Ала Сепаратор № 1; 1 Ала Сепаратор № 2 са 5600 обртова у минути; 1 Сепаратор систем Butmeister из Вајна-В а.а. са 2700 обртова у минути; 1 машина за темперирање млека паром — све за покретна парном снагом; 1 ручни Ала Сепаратор МВ са обртном око 5000—5900 у минути; 1 ручни Сепаратор есиетм „Кронен“ са обртном око 9900 у минути; 1 ручни Сепаратор систем „Perfekt“ и 1 ручни Сепаратор „Universal“.

Две бурд за туњање павлаке: 2 холандијска, 1 „Винторија“ и 1 буре зв. „Mühsteinless“ — сва се покрећу парном снагом.

У истој згради налази се смештена парна машина од 10 до 12 коњских снага, која покреће све напред поменутог сирева.

Као додаток овој згради, налази се с пола 1 одаја у којој је смештен један преносијач за кукуруз и јечам, који се покреће такође парном снагом.

У четвртој згради, као што сам и раније навео, налази се парни казан са малим притиском од 8 $\frac{1}{2}$ атмосфера, а који даје потребну пару за парну машину и сиревску кују.

III. Теоријска и практична настава; контрола сточних стаја и екскурсије. 1. — *Теоријска настава.* — Теоријску наставу сачињавају 16 предмета: Хемија; Физика; Опште мајкарство; Испитивање млека; Бактериологија; Фабрикација ементалера и других тврдих и меких сирева; О парној машини, централнимга и производња млека; Наука о сточној храни и конзервирвању дубрета; Сточарство; Марено лекаство; Грађевинарство (о постројавању мајкарница); Уређење мајкарница; Заповедство; Разује; Калитованство и Трговачка кореспонденција.

Часови теоријске наставе трају од 1—4 и од 5—6 часова по неде. Опште мајкарство, Фабрикација сира, Фабрикација млека, Хемија, Физика, Марено лекаство, Грађевинарство и Заповедство заступени су са по 2 часа недељно а остали предмети са по 1 часом недељно.

Наставни предмети поделени су на 6 редовних и 3 холнорнај наставника. Холнорнај наставници предају: Марено лекаство — Prof. Dr. Rubel из Берна; Заповедство — др. Јохан Мидер из Берна и Грађевинарство — архитекта Christen из Вуртембрга.

Практична настава. — Практична радња заступљени су са 11 часова дневног рада, тако да практичних радњи и теоријске наставе изнесе 15 часова дневног рада.

За практичне радње ученици су подељени на 8 група, и свака група ради један носот 7 дана, па за тим долази на другу носот. Подела радиш напушена је овако:

- 1 група — производња сира;
- 2 „ — „ млека и центрирајуће млека;
- 3 „ — примање млека и прање судова;

4 група — содење сирева;

5 * — код парног казана (пошто Школа не држи најбољег машинисту, већ машиницу манипулативу Ђаца, то се при овом послу ради 14 дана у месту 7);

6 група — бактериолошка лабораторија;

7 * — хемијска лабораторија;

8 * — хранивне соли (Школа има у свако време на храни 150—170 килограма соли а по неки пут и више).

Овим тако сн су ученици подељени на 4 групе за већерне сиреве тако, да сваком ученику долази ред на већерне сиреве сваког четвртог дана.

У хемијској лабораторији врше ученици ова испитивања млека: одређивање специфичне тежине млека на разне начине одређивање $\frac{1}{10}$ масти на више начина; одређивање $\frac{1}{10}$ прехитних садржаја уштите; одређивања немасних чврстих садржаја; одређивање количине казеина, албумина, несагарањивих делова итд.

У бактериолошкој лабораторији врше ученици посматрање времена код млека утајање разних бактерија; одређивање специфичног млека за сиревање; изналажење млечних јавна које смедају правилној фабрицици и врсту сирева, чиме су нагодни узрок утајај бактерија; дејство потребних бактерија при сиреву и врсту сира; испитивање степена киселости млека; сиревање погодном земљишта за развијање бактерија; размножавање бактерија у тав. чистој култури, сиревање микроскопских препарата и посматрање развитка и живота бактерија итд.

У практичне радове долази и контрола сточних стаја, коју врше ученици под надзором наставника и у исто време узимају тачну прашком и стајску пробу млека непосредно из млиена.

Свремена за време врше наставници са ученицима експериме.

Ради даљег теоријског усавршавања у млекојској науци, ученицима стоји на располагању врло богата библиотека.

Сав искар, прашка и остали потребан материјал, као и трошкове овог снабдевања урбеницима и трошкове за експериме водисе сами ученици

IV. Ученици. Редовни ученици стављу и хране се у самој школи и дукаци су посвећивати редовно часове теоријске наставе а тако исто радити све практичне радове, јер Школа не држи мливу — слуге — за практичне радове већ све послове врше ученици. За свако зна и у свакој одговоре од часова има рад, јавне се ученици повлаком кажом од 0-10—0-50 и дан, а за наставак од 1 часа повећава се за казна на 1 динар.

Практицима не стављу у школу и испит дукаци посвећивати часове ни радити практичне послове, али за то они не могу волати испити на добити уредно сведочанство. Редовни ученици дукаци су на крају тежача подлагати испити, како из свих теоријских предмета, тако и из практичних радова, и добијају сведобу о сирењеној школи.

Досада школска управа није пријемала странце за редовно ученике и познатије је пријам као странак пријамом за редовног ученика а на основу тражења Министарства Народне Провреде, а учествује у самој теоријској и практичкој настави, те ће му се према томе допустити подлагање испити и издати редовна сведобна о сирењеној школи.

Михаило Р. Вукотић,
интомак за млекарство

ДРУШТВЕНИ И ПОДРУЖНИКИ ПОСЛОВИ

ЗАПИСНИК СЕДНИЦЕ

Управног Одбора Српског Пољопривредног Друштва

Државне 21 априла 1903 год. у Београду

На овој седници били су: председаник, г. Милутина Савић, благодјелик г. Јован Јешић, чланови одбора: г. г. Јаја Т. Тодоровић, Алекса Ј. Поповић, Милош Х. Поповић, А. Милоковић, Влаја Кречић и Димитрије Јосифовић.

Као гост био присутан г. Милоша Ж. Петровић, редовни члан Друштва.

I.

Прочита се занисник седнице од 2 априла који Одбор — усвоји.

II.

Прочита се ставе благодјине за месец март који Одбор — пријам знају.

III.

Прочита се позив Ратарског Школе, који позива Друштво на славу за 23. век. месеца — Одбор пријам знају ову позив и заблагодјину шлади на позив, с тим, да јој г. председаник у име Друштва честита.

IV.

Прочита се позив Савеса Српских Земљорадничких Задруга у Аустро-Угарској, који позива Друштво на своју редовну годишњу Скупштину коју ће држати на дан 7 маја оне године у Буковару.

После потребнога обавештавања и споразумевања о изаконити позвања оваквих скупова, Одбор одлучи: — Да Друштво на овој Скупштини заступају чланови Управног Одбора г. г. Милош Х. Поповић и Александар Милоковић и да обрачу паричну плату на питања о комисијаци и „бољем обрађивању земље“ која ће се на овој Скупштини расправљати, а која су већ од дугача времена и код нас на дневном реду, а која су да поднесу Друштву свој извештај.

V.

Властари резервине Одбору да се Подружнице: пиротска, белогораначка и сандорска пишу за време јавила за јужно, већ сад, на који, да Одбор дошес одлучи: које ли им се јужно одређивати за ову годину и ако хоће, то — по малку суму — Одбор, с погодном на програм рада свих Подружница — одлучи: да се на име помоћи за ову годину изда и то:

Пиротској	250
Белогораначкој	150
Сандорској	200 динара,

с тим да свака прихваћену суму употреби на постижење свога задатка.

VI.

Прочита се молба г. Св. Г. Калиновића, тргоца из Панчева, којом нуди Друштву на откуп јавесну количину семена од мушараи од 27 група на обали у Панчеву — Одбор реши: да се ова понуда одобрена, нонто ми у земљи имамо семена од мушари бољег и јевтинијег од овога који понућат нуди.

VII.

Прочита се молба Редовна Јевтића, тежача из Д. Косава у ерезу забубоначком, који тражи да му се пригледна јабучар и досуди награда — Одбор одлучи: да се молбај извести да се јави адуће године, нонто рог стевати за правилно подигнут јабучар изтече 1 септембра пуне године.

VIII.

Прочита се акт Управе Топчидерске Економије о употребиности брусева за општерне коса које је понудио К. Милер, овдашњи трговачки агенат Друштву на откуп.

Како Пољопривредна Станица оргита маренског које су брусени такође на пробње послати, још није свој извештај поднела, Одбор реши: — да се сачека извештај Пољопривредне Станице, па ће се онда решити питање о цени и откупу.

IX.

Прочита се писмо Господина Министра Финансија под ШБр. 3192 којим позива Друштво на споразути да заједнички израде именни шта Друштву може узовати време повластичи без наплате новчић парничких дана а шта не, како ће се на тај начин избећи сукоба са царинарницом и омогући брзи правилнији рад у погледу набавки које Друштво са стране врши.

После подужега обавештавања и претресања овог питања Одбор одлучи: — да се из реда друштвених чланова у Одбору образује комисија која ће са изасланицима које буде одредио Господин Министар Финансија, израдити именни предмета које Друштво може узовати са стране без наплате данчић које царинарница при узову наплати, тумачени Друштвену повластичу на штету његову.

У ову комисију Одбор изабра г. г. председаника Друштва Милутина Савића, Милоша Х. Поповића и Јивка Шкорина.

X.

Г. Алекса Љ. Поповић, председник ужета Изложбеног Одбора за приређивање изложбе стоке и сточних производа у Ужину, усмено реферира Одбору о томе: шта су његови изаказници радили и постигли и како у погледу претходних припрема за изложбу, тако и споразумевања са Подружницама у Гор. Милановцу и Пожеви ради бољег и бржега рада и тежише везе са Друштвом у пословном погледу.

Г. Поповић саопштава: да су одређени изаказници стигли у Ужину 12 у вече а 13-ог је државна конференција од вишевих ужичких грађана на којој су изабрани Одбори за Изложбу и Дочек гостима. По сирењету овога посла у Ужину, Друштвени изаказници отишли су преко Бајине Ванте у Љубовицу, где су у договору са среским начелником и другим виђењим људима из среса абзубовачког изабрани повереници, који ће на припрему Изложбе радити. Такви иста споразум постигнут је и у Круњу јер и тајевски срес такође улази у изложбену област. Са овим је довршен задатак Друштвених изаказника, и они су се вратили натраг.

У изложбену област спадају још и сресови: драгачевски и моравски округи чапачки и срес ваљевски, из ваљевскога округа. Друштвени повереници нису могли и у она места ићи, јер су била сујта, а нису имали ни потребнога одустаја од дужности на својим редовним пословима. Потребна споразум они ће са начелницима сресима постићи путем писима, а начелник окр. у Чачку раније је упућен да буде Друштву у овом погледу од помоћи, што је обећао.

У погледу споразумевања са Подружницама, Друштвени повереници су постигли споразум са Подружницом у Гор. Мила-

новцу. Њен председник, Коста Ђорисављевић, изјавио је: да ће Подружница извршити рад и обратити већу пажњу унапређењу Сточарства. То ће учинити тим пре, што Подружница има извесну суму новца коју може употребити за набавку приложних бињава.

Још пре изласка Друштвених повереника, писато је ср. начелнику у Пожеву и он је неколико чланова ове Подружнице сазвао, те су их повереници у име Друштва позвали на изједначки рад са њим. Али, иако су у новој Подружници махом стари чланови, те су они изјавили: да Подружница не може радити све докле, докле се не пречисти питање о старој Подружници која и данас има своја дуговања. — Остало је, дакле, да Друштво претходно пречисти питање са старој Подружницом, на би се тек после тога могло радити на образовању нове Подружнице.

У исто време, председник ужета Одбора г. Поповић, изјавио је, да ће наред овога усеснога саопштења изаказници поднети и писмени извештај Друштву са још неким предлозима.

Одбор по саслушању овога усеснога саопштења, — првима је новонамем звању рад Друштвених повереника.

XI.

Г. председник Друштва г. Милутин Савић, реферира, Одбору о својем одласку у Рим и бављењу на Конгресу вишеделског и запажању неколих ствари и питања, која су од интереса за Друштво, па ће му их доцније опширније саопштити. — Одбор приликом овога саопштења свога председника знају

О Г Л А С И

ПРВО СРПСКО И ЈЕДИНО ДОМАЋЕ ДРУШТВО

ЗА ОСИГУРАВАЊЕ

БЕОГРАДСКА ЗАДРУГА

— ОСНОВАНА 1882 ГОДИНЕ —

ОСИГУРАВА:

живот људски на више начина, као на случај смрти (доживотно), на случај доживљења, на случај доживљења и смрти, мирал деци и т. д.

Противу пожара, грома и експлозије: ризне зграде, индустријска и занатлијска предузећа, робу покућанство и т. д.

Услови су најповољнији

Банка обавезована даје Задруга у Београду, а у унутрашњости повлачна завод, овлашћени агенти и повереници за осигурање.

Осигураницима из унутрашњости олакшано је плаћање и тиме, што је за сваку варош овлашћен бар по један повлачни завод, ради примјана уплата за осигурање. И према томе, најједан осигураник из унутрашњости није дужан слати уплате у Београд и плаћати се трошковима око поштарине.

Полице за осигурање зграда противу пожара Београдске Задруге примају се као гаранција за зајмове
Управе Фондава. 15—36

Преглед 21 броја Тежаква. — Члони: — Путници за пољопривреду и културу. — О животињарску у Рогову. — О заоравању стравке и привремену земљишта за усев. — Непријатељска салтовидних риба. — Пштина и одговори. — Гласник. — Домс. — Друштвени и Подружнички послови. — Огласи. — Цена огласа.

ИЗДАВА ДВОСТОДНЕВНО
1, 10 и 20 ОВАКОГ МЕСИЦА

ПРЕТПАТА И РУКОПИСИ
ПРЕЈАТИ СЕ
СРП. ПОЉОПРИВРЕДНО ДРУШТВО
У БЕОГРАДУ

ПРЕЈМАЈУ СРЕМАЈУ И СВЕ ПОШТЕ

ЗА ОСНОВ НАЈБОЉИХ РЕЗУЛТАТА ОД АПРИЛА
1899 ГОДИНЕ, И 204 ПРВИНСКИ ДРУШТВА
ПОСР ПОШТА КОМУНИКАЦИЈА.

Цена огласних изложбена је на
последњој страни.

ТЕЖАК

ОСНОВАН 1899 ГОДИНЕ

ИЛУСТРОВАН ГЛАСНИК СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА

ЦЕНА ЛИСТУ

ЗА СРБИЈУ
НА ГОДИНУ 6 ЛИП. ЗА ОВА ГОДИНУ 3 ЛИП.
ЧЛАНОВИ ДОМАЋИНИ, ЧЛАНОВИ СРПСКИХ ДРУШТВА
ПОДРУЖИНА, ОСОБ. ПРОЈЕК. ПОСРЕДНИ ОСТА-
ВАЦИ, ВАРЖ. МАШИСТИ, ЕКСПОРТЕРИ
ПРЕЈАТИ И ЧЕКАЈИ ПЕТА ДОСТАЈУ ЛИСТУ У
ОВАЈ ЦЕНИ, АКО ВОЈСКЕ ПРЕЈМАЈУ ТВАКРА
ЗА ОВАЈ ГОДИНУ.

ЗАМ СРБИЈЕ
НА ГОД. 8 ФРАК. ИЛИ 4 ФОР. А. ФРЕД. ПО
СРП. ПОЉОПРИВ. ДРУШТВОМА И СРПСКОМ ЧЛАН-
ОВИМА КАО И СРПСКИ ЕКСПОРТЕРИ, ПАРТИТЕ И
ЧЛАНОВИТЕ, ДОСТАЈУ ЛИСТУ ЗА 6 ФОР. ИЛИ
3 ФОР. А. ФРЕД. ЗАД РИЈАКРЕ ПОЈОКЕ ПР-
ВЛАТУ И НАД СЕ ПРВЕКЛАТИ ВОД СВОГ ДУШ-
ЖЕМА ПРВЕКО ВОГА ИЛИ СЕ И ЛИСТУ СЛАТУ

ОДГОВОРНИ УРЕДНИК
ЖИЛУТИН М. САВИЋ.

КРЕКОВИНИ ОДБОР:
ПАЈА Т. ТОДОРОВИЋ, А. Д. ПОП. ВИЋ, ЈОВАН ЈЕКИЋ,
КОМОД. КРЕМЉЕ.

СРПСКО ПОЉОПРИВРЕДНО ДРУШТВО
КЕМАНЈЕКА УЛ. БР. 11.

БРОЈ 22.

У БЕОГРАДУ, 1 АВГУСТА 1903 ГОДИНЕ.

ГОДИНА XXXIV.

СРПСКО ПОЉОПРИВРЕДНО ДРУШТВО

ПРИРЕЂУЈЕ У УЖИЦУ 17 И 18 АВГУСТА ОВЕ ГОДИНЕ

ОБЛАСНУ ИЗЛОЖБУ

ГОВЕДИ, ОВАЦА, КОЗА И ПРОИЗВОДА ОВИХ ВРСТА СТОКЕ

У овој изложби могу излагати суделовати пољопривредници и остали одгајивачи из целог округа
ужичког, и из срезова: драгачевског и моравичког округа чакавског; ваљевског, округа ваљевског; азбу-
вачког и рајевског, округа подринског.

ИЗЛОЖБА ТЕ ИМАТИ ОВА ОДЕЉЕЊА:

1. Изложба Говеди

А. Одељење за краве с овогодинашњих теладина

а. Мелези.

1. Награда 150 динара Српског Пољопривредног Друштва, буквалица, 4 чиније за разилање млека, гнеталица, сито и да-
шчице за чеђење бутера и новцу.
2. Награда 100 динара Српског Пољопривредног Друштва,
ливацка дрљача и новцу.
3. Награда 60 динара Српског Пољопривредног Друштва,
пшани пуг обртал и новцу.

в. Домаћа грла.

1. Награда 120 динара Ужичког Пољопривредног Подружине,
сецканица за сено, сламу и шашу ССХ.
2. Награда 80 динара Српског Пољопривредног Друштва,
канта за млеко с педелицом и новцу.
3. Награда 50 динара Српског Пољопривредног Друштва,
пшани пуг обртал и новцу.
4. Награда 40 динара Српског Пољопривредног Друштва,
кувалица и новцу.

Б. Одељење за јунце невод 2 године

а. Мелези.

1. Награда 120 динара Српског Пољопривредног Друштва,
сецканица за сено, сламу и шашу Т.Н. и новцу.
2. Награда 80 динара Српског Пољопривредног Друштва,
ливацка дрљача и новцу.
3. Награда 50 динара Српског Пољопривредног Друштва,
пшани пуг обртал и новцу.

в. Домаћа грла.

1. Награда 100 динара Ужичког Пољопривредног Подружине,
сецканица за сено, сламу и шашу ССХ и новцу.
2. Награда 60 динара Српског Пољопривредног Друштва,
канта за млеко с педелицом и новцу.
3. Награда 40 динара Српског Пољопривредног Друштва,
канта за млеко с педелицом и новцу.
4. Награда 30 динара Српског Пољопривредног Друштва,
у новцу.
5. Награда 20 динара Српског Пољопривредног Друштва, у
новцу.

В. Одељење за јунце невод 2 године

а. Мелези.

1. Награда 100 динара Српског Пољопривредног Друштва,
сецканица за сено, сламу и шашу ССХ и новцу.
2. Награда 50 динара Српског Пољопривредног Друштва,
канта за млеко с педелицом и новцу.
2. Награда 20 динара Српског Пољопривредног Друштва,
у новцу.

в. Домаћа грла.

1. Награда 80 динара Ужичког Пољопривредног Подружине,
ливацка дрљача и у новцу.
2. Награда 50 динара Српског Пољопривредног Друштва,
у новцу.
3. Награда 20 динара Српског Пољопривредног Друштва, у
новцу.

Г. Одељење за бикове старије од 2 године

а. Мелези.

1. Награда 200 динара Српског Пољопривредног Друштва,
буквалица, 4 чиније за разилање млека, гнеталица, сито и да-
шчице за чеђење бутера и новцу.

2. Nagrada 100 dinara Srpskog Poljoprivrednog Društva, sećkalnica za seno, slamu i šamtu ССХ, и новцу.

3. Nagrada 60 dinara Srpskog Poljoprivrednog Društva, kovani plуг obratka и новцу.

4. Nagrada 40 dinara Srpskog Poljoprivrednog Društva, kanta за млеко с цедником и новцу.

5. Nagrada 30 dinara Srpskog Poljoprivrednog Društva, у новцу.

в. Домаћа грла.

1. Nagrada 150 dinara Srpskog Poljoprivrednog Društva, sećkalnica за seno, slamu и шамту ТН и новцу.

2. Nagrada 80 dinara Ужичке Poljoprivredne Подружине, ливадска дрвча и новцу.

3. Nagrada 70 dinara Srpskog Poljoprivrednog Društva, kovani плуг obratka и новцу.

4. Nagrada 50 dinara Srpskog Poljoprivrednog Društva, kovani плуг obratka и новцу.

5. Nagrada 20 dinara Srpskog Poljoprivrednog Društva, у новцу.

Д. Одељење за краве стоне старије од 2 године

а. Мелези.

1. Nagrada 120 dinara Srpskog Poljoprivrednog Društva, sećkalnica за seno, slamu и шамту ТН и новцу.

2. Nagrada 60 dinara Srpskog Poljoprivrednog Društva, kanta за млеко с цедником и новцу.

3. Nagrada 40 dinara Srpskog Poljoprivrednog Društva, музлица и новцу.

в. Домаћа грла.

1. Nagrada 100 dinara Srpskog Poljoprivrednog Društva, ливадска дрвча и новцу.

2. Nagrada 50 dinara Ужичке Poljoprivredne Подружине, kovani плуг obratka и новцу.

3. Nagrada 30 dinara Srpskog Poljoprivrednog Društva, у новцу.

Ђ. Одељење за телеше волове

а. Мелези.

1. Nagrada 50 dinara Srpskog Poljoprivrednog Društva, kovani плуг obratka и новцу.

в. Домаћа грла.

1. Nagrada 80 dinara Srpskog Poljoprivrednog Društva, Савок плуг с колевцима Д 7 М Н и новцу.

2. Nagrada 40 dinara Srpskog Poljoprivrednog Društva, kovani плуг obratka и новцу.

3. Nagrada 30 dinara Srpskog Poljoprivrednog Društva, kovani плуг obratka и новцу.

Е. Одељење за угодну сточу за трговину

а. Мелези.

1. Nagrada 80 dinara Srpskog Poljoprivrednog Društva, sećkalnica за seno, slamu и шамту Т Н.

в. Домаћа грла.

1. Nagrada 70 dinara Ужичке Poljoprivredne Подружине, sećkalnica за seno, slamu, шамту ССХ.

2. Nagrada 50 dinara Srpskog Poljoprivrednog Društva, ливадска дрвча.

Примедба. Nagrade намењене за мелезе, ако не буде грла за награђивање, издаће се у одељењу за домаћа грла и обратно.

III. Изложба Оваца

А. Одељење за стада од најмање 10 оваца и 1 овна

1. Домаћа грла.

1. Nagrada 120 dinara Srpskog Poljoprivrednog Društva, ливадска дрвча и новцу.

2. Nagrada 100 dinara Ужичке Poljoprivredne Подружине, sećkalnica за seno, slamu, шамту ССХ и новцу.

3. Nagrada 60 dinara Srpskog Poljoprivrednog Društva, kovani плуг obratka и новцу.

4. Nagrada 40 dinara Srpskog Poljoprivrednog Društva, kanta за млеко с цедником и новцу.

5. Nagrada 20 dinara Srpskog Poljoprivrednog Društva, у новцу.

2. Мелези.

1. Nagrada 60 dinara Ужичке Poljoprivredne Подружине, ливадска дрвча и новцу.

2. Nagrada 50 dinara Srpskog Poljoprivrednog Društva, kovani плуг obratka и новцу.

3. Nagrada 30 dinara Srpskog Poljoprivrednog Društva, у новцу.

Б. Одељење овцова за приплод

1. Домаћа грла.

1. Nagrada 50 dinara Ужичке Poljoprivredne Подружине, kovani плуг obratka и новцу.

2. Nagrada 30 dinara Srpskog Poljoprivrednog Društva, макасе за стрижење оваца и новцу.

3. Nagrada 25 dinara Srpskog Poljoprivrednog Društva, макасе за стрижење оваца и новцу.

4. Nagrada 25 dinara Srpskog Poljoprivrednog Društva, макасе за стрижење оваца и новцу.

5. Nagrada 25 dinara Srpskog Poljoprivrednog Društva, макасе за стрижење оваца и новцу.

6. Nagrada 20 dinara Srpskog Poljoprivrednog Društva, макасе за стрижење оваца и новцу.

7. Nagrada 20 dinara Srpskog Poljoprivrednog Društva, макасе за стрижење оваца и новцу.

8. Nagrada 15 dinara Srpskog Poljoprivrednog Društva, макасе за стрижење оваца и новцу.

2. Мелези.

1. Nagrada 40 dinara Srpskog Poljoprivrednog Društva, kanta за млеко с цедником и новцу.

2. Nagrada 30 dinara Srpskog Poljoprivrednog Društva, макасе за стрижење оваца и новцу.

3. Nagrada 20 dinara Srpskog Poljoprivrednog Društva, макасе за стрижење оваца и новцу.

В. Одељење за угодне овнове (за трговину)

1. Домаћа грла.

1. Nagrada 50 dinara Srpskog Poljoprivrednog Društva, kanta за млеко с цедником и новцу.

2. Nagrada 30 dinara Srpskog Poljoprivrednog Društva, нож за seno и новцу.

3. Nagrada 20 dinara Srpskog Poljoprivrednog Društva, макасе за стрижење оваца и новцу.

2. Мелези.

1. Nagrada 40 dinara Srpskog Poljoprivrednog Društva, kanta за млеко с цедником и новцу.

Примедба. Nagrada за мелезе, ако не буде грла за награђивање, издаће се у одељењу за домаћа грла и обратно.

III. Изложба Јуова

1. Одељења за стадо од 5 коза и 1 јарца

1. Nagrada 50 dinara Srpskog Poljoprivrednog Društva, kovani плуг obratka и новцу.

2. Nagrada 40 dinara Srpskog Poljoprivrednog Društva, музлица и новцу.

3. Nagrada 20 dinara Srpskog Poljoprivrednog Društva, макасе за стриж и новцу.

4. Nagrada 10 dinara Srpskog Poljoprivrednog Društva, у новцу

2. Одељење јарчева за приплод

1. Nagrada 25 dinara Srpskog Poljoprivrednog Društva, нож за seno и новцу.

2. Nagrada 20 dinara Srpskog Poljoprivrednog Društva, макасе за стриж и новцу.

3. Nagrada 15 dinara Srpskog Poljoprivrednog Društva, макасе за стриж и новцу.

4. Nagrada 10 dinara Srpskog Poljoprivrednog Društva, у новцу.

5. Nagrada 10 dinara Srpskog Poljoprivrednog Društva, у новцу.

IV. Изложба сточних производа:

Масло топлоено

1. Награда 25 динара Српског Пољопривредног Друштва, нож за сено и новцу.
2. Награда 20 динара Ужичке Пољопривредне Подружнице, макасе за стрижку и новцу.
3. Награда 15 динара Српског Пољопривредног Друштва, макасе за стрижку и новцу.

Масло нетопљено

1. Награда 25 динара Српског Пољопривредног Друштва, нож за сено и новцу.
2. Награда 20 динара Српског Пољопривредног Друштва, макасе за стрижку и новцу.
3. Награда 15 динара Српског Пољопривредног Друштва, макасе за стрижку и новцу.

Сврени мехи и тврди

1. Награда 30 динара Ужичке Пољопривредне Подружнице, канти за млеко с педишом и новцу.
2. Награда 25 динара Српског Пољопривредног Друштва, муљина и новцу.
3. Награда 25 динара Српског Пољопривредног Друштва, нож за сено и новцу.
4. Награда 20 динара Српског Пољопривредног Друштва, нож за сено, макасе за стрижку и новцу.
5. Награда 20 динара Српског Пољопривредног Друштва, нож за сено и новцу.
6. Награда 20 динара Српског Пољопривредног Друштва, нож за сено и новцу.
7. Награда 20 динара Српског Пољопривредног Друштва, нож за сено и новцу.
8. Награда 15 динара Српског Пољопривредног Друштва, макасе за стрижку и новцу.
9. Награда 15 динара Српског Пољопривредног Друштва, макасе за стрижку и новцу.
10. Награда 10 динара Српског Пољопривредног Друштва, у новцу.
11. Награда 10 динара Српског Пољопривредног Друштва, у новцу.
12. Награда 10 динара Српског Пољопривредног Друштва, у новцу.

Кајмак

1. Награда 30 динара Српског Пољопривредног Друштва, канти за млеко с педишом и новцу.
2. Награда 25 динара Српског Пољопривредног Друштва, муљина и новцу.

Овај овак, бије и награда Господина Министра Народне Привреде у припадним грама, у вредности 3000 динара, које ће се додељивати излагачима по оцени Оцењивачког Суда, а у смислу Закона о унапређењу Сточарства.

ОПШТЕ ОДРЕДБЕ

1. Пријаве за сточку и изложбене предмете, подносиће се повереницима, које је Ужички Изложбени Одбор најменовано до 10 августа ове године, а они ће их поднети Изложбеном Одбору у Ужиче до 12 августа закључно.
2. Сваки излагач мора поднети доказ, да је притекаога гра, које произлаже, бар од 1 јануара ове године.
3. Један излагач може изложити у свакој Одељењима по једно, два или више гра и производа.
4. Сваки је излагач дужан, да има потребно чување за изложбена гра.
5. Сва стока на изложбу доведена мора бити здрава и чиста. Оце не смеју бити куване.
6. Излагачи морају сточку, брижити се сами, да стока буде на време пожумена.
7. Потребна храна за сточку мораће се добити на својој изложби.
8. Излагачи, односно чувари стоке, дужни су слушати одређене редитеље и надзорнике изложбе за све, што се односи на храну и чување стоке и одређене реда на изложби.
9. Сваки излагач дужан је довести своја гра на изложбу 17 августа најдаље до 7 часова пре подне; а сточне производе има предати Изложбеном Одбору најдаље 16 августа до 5 часова по подне.
10. Масло топлоено и нетопљено, доносиће се у чистим судovima и то топлоено по 1 килограма, а нетопљено по 5 кграма;
11. Сви, мехи и тврди, и кајмак доносиће се у чистим судovima по 5 килограма.
12. Вуна доносиће се и то неправа по 1 руно, прапа по 3 кг., а вуне по 3 килограма.

РАСПОРЕД ОТВАРАЊА И ДИЖАЊА ИЗЛОЖБЕ:

1. Скуп свих чланова Друштвених, излагача и пријатеља пољске привреде 17 августа пре подне у стазу Ужичке Пољопривредне Подружнице, odakле ће се ићи на богослужење у цркву.
2. Свечано отварање изложбе биће по свршеном богослужењу у 10 часова пре подне.
3. Оцењивачки Суд почиње свој рад 17 августа у 7 часова пре подне.
4. Објављивачке награде додељиваних излагачима за изложбена гра и остале изложбене предмете, биће 18 августа у 10 часова пре подне, којом приликом ће се одмах додељене награде издати.
5. Свечано затварање изложбе 18 августа по свршеном раздавању награда.
6. Саставак друштвених чланова, привредника, излагача и пријатеља пољске привреде 18 августа у 2 сата пре подне и већање о унапређењу Сточарства у изложбеној области.

НАЈНОВИЈИ НОЖ ЗА „ОЧЕЊЕ“

И стари ножеви за „очење“ с коском која служи за одубљивање коре при уметњу оца, — и новаја *Бурдосови* са зрком на подејни сава сечењца, нала су дотеривани и измењивани у облику свога ножа, као и у облику коске, односно грбе, а да исподу што практичистија за рад. У томе је на поменутих ножевима учињена врло мала поправка; учињена је



Најновији нож за „очење“

врло незначитна измена. Уга или шири коска, нижа или виша грба — то су све измене и „поправке,* које су на тим ножевима извршене.

Фабрикант пољопривредних алатија *Келер* из Топпелхова код Берлина, направно је — у споразуму са азијанцима пољарима из целе околине Берлина — један нож за „очење,* који је тако савршено непао, да је на него, а по препоруци Главног Немачког Вољарског Конгреса, добио од немачке државе патент, и то је врли и једини нож за каљажње, која је одликован државним патентом, а то му је одликовање више, него и највиша почлана награда. То је, дакле, данас најбољи нож за „очење.*

Као га приложена слика показује.

Као што видите, овај нож није ни по чеку сличан неком старијем пољу за каљажње, и на први поглед рекао би човек да је овај нож пре за нешто друго, него за каљажње.

Нега није ни потребно објаснити; приложена јасна слика и сам га кутке објашње. Него ми изајмо овде једно друго питање да расправимо, а то је: да ли је могуће с овим ножем „лако, брзо и сигурно“ каљажити, као што то парци патент казује? У негана је и у ствари тако, као што казује патент.

Ја сам га опробао јеш пре неколико година, кад сам за него дознао, а видан да он још није познат нашим вољарима јер нико о њему до данас још ништа није помињао у нашим часописима, — на с тога ћу, ево ја то да учиним, пошто ми је нож врло добро познат.

Ја сам још пут каљажно с њим на „кртво око“ (на „лист“) бреске, али сасвим ниско, а на *ерло танко* подлога. Испаридно брзо може с њим да се ради, само да се рука мало боде



Fig. 3.

Онда се каљажно обич ножем.

ПОДЛИСТАК

СВИЛАРСТВО У РУСИЈИ

Свиларство у Русији тај се у *Јевропској Русији*, на *Кавказу* и у *Туркестану*.

У *Јевропској Русији*, при царови Свиларства биле су за време цара *Михаила Тетроровића*. За време цара *Александра Миколајевича*, биле су већ засађени дудови негод Москва, у оазу *Навајиново*. За време *Петра Великог*, било је збрњено уништење дудова (у Астрахану и Ахтуби) и изређено подизање нових дудара (у Казњу и Константинограду); а на Северном Кавказу, као што *Терек* вели, биле су раздлачне и дудове саднице. За време царице *Екатерине Петровне*, Свиларство се пооче видичје развијати. *Екатерина Велика*, да би се Свиларство одомаћило у *Врину*, подига је државне дударе и тузила нешта лица ономе пољу ради обуке одгајивача. За време цара *Никола I* државне дударе стављене су биле на располажење одгајивачима; а подигнуте су биле и нове дударе, одређене повлаче награда за одгајиваче и постављени државни инспектори Свиларства за водење бриге о развијању Свиларства. И при свем том, што је Свиларство полагала држава разним мерама, оно се у *Јевропској Русији* развијало доста споро, па је било небрљиво и сасвим неуспешно, тако, да се тек ових дана почело на њему објављивање раздита.

Кавказ а имено *Закавказје* је нека сумње најважнији центар ртегско Свиларства. Почетак гајења свилених буба, у њој по-

крајини, датира се из далеких времена, и нека сумње ово је много старије од гајења свилених буба у Западној Јевропи. По бележницама арапских писаца, из *Закавказја* извозила се свила у неким количинама још у *Х веку*. Не објарни се на то, што је за свилу природну грину потребна позитивна уређеност, *Тезијеро* вели, да се Свиларство при свем том у *Кавказу* развијало све јаче и јаче, и во мишљено *Дисејери*, у почетку 50. године прошлога века, произишло свиле непа се онде на 492.000 килограма, што одговара количини сирихих мухурама од 6.900.000 килограма. И онде су белести свилане бубе причиниле Свиларству огромне штете, али је у данашње доба, може се рећи, претрпути кризу. Разува се, да *Кавказ* производи сада само на 161.000 килограма свиле односно 2.000.000 килограма сирихих мухурама. А *Ровно* овет утврђује, да је та количина свилане бубе, мухурама, да нишоу на 3.500.000 килограма сирихих мухурама. Као припадници *Тезијеро* прихвата, као вероватно и потудану, да је Свиларство у *Кавказу*, од поране небрине, при свем том доста спори опоравља, но је иада, да ће оно онде не само достичи већ и пресити своју припадну производњу свиле односи у *Москву* онде је већ основано свиларско станицу, којој је ваљда да ради на унапређењу Свиларства на *Кавказу*, а као неоспоран је зашт да су дупле у русописаној крајини *Кавказа* (*Грузија* и *Арменија*) одгајивачи усвојили правила рационалнога гајења свилених буба и да од 1 килограма (4 грама) семени добијају већ два и више мухурама по ранијих година. Ваљно је споменути, да је *грав Гантарев* још 1040 године у *Закавказју* рекао: „Онде је

места где ће да се капажи, kao што се то досада са ножем старije конструкције чинили морало, на често руком на леваку удaralo, nego се оба уседа и поаречни и уздужни Т од овог пружују.



Ovakvo se seka odno ovim nožem.

Најпре се задан, правим делом ножа, уреже поаречни — уреа, па се онда, од половине овога уреза, на неке прилике тако овај предњи, триугласти део ножа и добро у колу притисне и уздужним урезом усеке и тако се брзо добије Т потребно свештство за окце. И сад не треба ни водити тај део од ножа на коре, него само издржати с њим у лево и у десно, па на тај начин ова два врела одуветути, а у исто време и окце уметнути. На тај начин се и брзо и сигурно капажи.

Овим ножем ножево врло добро да капажише још и „свајанам“ нарочито кад унесено у повои и чврсти за то, да преси буду равнији и једнакви.

Нашия вољарима најтоплије препоручујем овај нож.
др Радич.

ОДГАЈИВАЊЕ ПИЛИЦА

У редовним приликама пилење траје 20—21 дан. Пилића, који се и после 21 дана не изведу, значи да су слабе у будућности производећи једни од највалнијих и најопакијих (у смислу конкуренције) производа, ако се само за ње буде узела руска држава, т. ј. ако уради на томе, да одмотавање силе буде свремено и да се повећа производње ове.

У Руском и Кавказском Туркестану и у суседним средњеоазијским областима Хива и Бухара, Самарканду се такође дају из давнинање доба. Историски подаци утврђује се, да је Китајски начин храњења свилених буба и одмотавања силе, пренесен у Хотон (подносије пилићу Куен-Чуан) још у V веку и да се у том месту означава Хотон, Китајски припадца, као прва која се занимава Самаркандом. Одатле се гајење свилених буба и одмотавање силе ширило по целој Средњој Азији и Хотон или Серанде свакојоко су били места, на којих су грчки капађери у половици VI века, као мисионари, по причању грчких историка, пренели секе свилених буба у Цариград. Још у раније доба у руском Туркестану, добијана је знавна количина силе. По подацима Родоним, годишња производња силе прелазила је 130.000 килограма, до дошње, ове је више опадала, тако, да се сада по неким подацима, узима, као и да не постоји. А по неким опет подацима, како Тезимаров вели, у Западној Јевреју односи се из Руског Туркестана сваке године на 100.000 рубља да семи свилених буба!

По подацима Родоним, годишња је производња мекурана у Закавказју и Руском Туркестану 5.200.000 килограма, а у Азијском (Итајском) Туркестану 5.000.000 килограма. Према томе, у Закавказју и Руском Туркестану, рачуна се да је годишња, производња силе на 330.000 килограма, а у Азијском Туркестану на 340.000 килограма.

бујави, те, према томе, није ни потребно пробајати им дуску и помагати им да лакше изађу; јер такви пилићи обично утвину после неколико дана, а ако и остану живи, целог су века крајани и слабујави, те се од њих не могу очекивати никакве користе.

Но врло се често дешава, да се неки пилићи изведу још 19 дана, особито ако су јаја била свежа и лежала — квоцка — на лежењу била врло релаксна. У тим случајевима, треба изведене пилиће метнути у какву корпу или суд с вуној или перјем на какво топло и суво место, па их чувати док се и остали не изведу. Ово је потребно учинити с тога, што квоцка врло често изађе с изведеним пилићима на гнездо, те заостали пилићи, који се клауве, излебу и утвину.

Кад су се сви пилићи извели и довољно осушили под квоцком или у споменутан згодина, онда их с квоцком треба изнети у нарочито одевале, где ће се даље неговати. Ово одевале (стаја) мора да буде довољно суво и топло како пилићи не би излебили.

По извођењу, пилиће не треба хранили за време од 24 до 36 часова јер они за то време икако довољно хране од жуванца, које је пред пилење уносило у тело. С тога је велика грешка, кад се пилићи хране одмах чим се изведу, јер се стомак тада пренатрети и још у почетку ослаби за свирање хране. После тога времена, треба отпочети са првом храњењем. До спора се препоручивамо, да се пилићи у прве дане хране тврдо окувањем и ситно сецаним јајима, рачунајући на 10—15 пилића по једно јаје. Али у последње време од овога се начина храњења све више одустаје, јер се увидело да пилићама не прија; и ако се даје у већим количинама изазива побољшања у стомаку. Као најбоља и најпријатнија храна за пилиће, после пилена, препоручује се сада увелико прерућа (прују) барне прокирије, коправе, а врло им добро чини, кад се израдојаје и зелена храна, као ситно сецкава салата, кељ, спанаћ и др. Све тога, треба се постарати да пилићи добијају и животинску храну, као сквашено и ситно сецкало месо (сирово месо не треба давати, јер јаја од тога добијају непријатан мирис), краб, првнић, инсенти и др. Ова храна служи пилићима као послестваја, а садржајем већег дела белачевинастих грађава, ножа повласто утиче на њихов телесни развитак. Исто тако, треба се побринути, да уз сваку храну буде довољно кречено-осеорних соли ради образовања кошту и перја. Ради тога, треба давати ситно сецкање кости (поначало брашно), дусце од јаја, по могућству, скуване и итеудине рибе с костима. У оскудији оних грађава, треба храну воменати с мекотром и просипати је по песку, па ће се у томе унести довољно кречних грађава, а зрнци од нека потпомагаје свирање хране.

Храњење треба вршити 5—6 пута на дан; али увек давати по толико хране, колико пилићи могу да поједу, како би до другог obroka довољно огаднили. За најбоље најбоље је млеко или сурутка; али пошто млеко на топлоти и дужије стајања давати чисто и свеже воде, у којој дометати грунчић зелене галице (2—3 грама на литар воде), или шарче зарњолог гвозђа. Ово дометање галице и зарњолог гвозђа у пићају воду спречава код пилића прудни, а небујим потпомагаје свирање хране и пораст пераја. Вода треба давати у плитици чинијама, како се пилићи не би подвигали кад унутра утаду.

Пилића се морају после извођења хранили и чувати за 4—5 дана у затвореним, топлим и сувим стајама; а ако се

пилаве рано извади, а напољу је хладно и влажно, онда не смењо пунити напоље ни за дуже време. Ако пилаве напољно у ово време, које је и најпогодније, онда их možemo пунити сваки дан по неколико часова напоље, где има зелене траве, јер ће пилави ту налазити и црвене, бубе и друге инсекте, што ће им бити веома пријатна храна, а сем тога знаће и довољно претпања, што ће повољно утицати на њихов телесни развојат. Кад пилави подрасту, онда могу пробавити и по чео дан на пољу; само их тада не треба пунити сувише рано, док ће роса, нити их остављати на пољу сувише доцна, јер и у једној и у другом случају могу врати лако да забобу.

Ако се пилави задржавају преко целог дана на пољу, треба их направити заквоне, где ће се складишати од непогоде и непријатеља. Ти се заквони праве од протех даска и иду сандуца на којима се с предње стране оставе отвори да пилави могу улазити и излазити, а у средини направн се отпор, где се квочка пушта, па се поткоз затвора. Ови заквони могу се по вољи измештати с једног места на друго и при том их треба увек постављати тако, да предња — отворена страна буде окренута југо-истоку, а задња — затворена северо-западу, како би пилави били зашлењени од јанких и хладних ветрова. Ако има опасности за пилаве кад су у слободи, онда се сандуцима предати у продуктеву одваља од жаде, без два, да би пилави могли чепрати по земљи и тражити себи храну, а да не презају ни од какве опасности.

Ако имамо неколико квочака са пилањима, па немало довољно простора за њихове испусте, онда, да се квочке не би међу собом тукуле и да пилањима не би одузмале храну, треба направити кошеве од пруга са отворима при дну за пролаз пилава, па квочку метнути под кош. Још је боље за ово узети каковое буре, па га преловати и на свакој подовини изрезати с једне стране отворе за пролаз пилава, а с друге стране оставити дуге цеце па њих докловити по једну квочку и притиснути каквим каменом да их ветар не обори.

Ако немало ових згода, а међутим смо принуђени да квочке с пилањима држимо са осталим живином онда, да им остала живина не би храну одузмала, треба направити кошове без два са отворима само за пролаз пилава на унутра метнути чиније са храном.

Кад пилави довољно одрасту, онда их треба навикавати на негу храну, којом хранимо и одраслу живину, при том треба знавати, да се нека храна даје само преко дана, а пред вече само зрнеста храна, како би стојак имао да ради преко целе ноћи и тине се стварала потреба топлога у телу. Сем тога, треба се побринути, да при свакој оброју буде довољно зелене и меснате хране, као лисће или главице од кунуса, келби, спанаћа, салате и др., затим отпади од кујине, бубе и црви и др. Нарочито се треба побринути да живина преко целог дана има довољно претпања и да увек има довољно зелене хране, као и разне бубе, црве и др. (које треба тога ради нарочито производити); јер је искуством утврђено да је тасна живина била најздравија и давала највише користи, ради којих се гађава. Ако немамо довољно испуста, или је време хладно (жива) да се живина не сме на поље пуштати, онда треба по пољу просути слажу са калкјес или класје у рукевима обвези о ладове или ташане, па ће живина, чеприцајући и скачући за храном, чинити довољно претпања. Као се обрати живина на добру храну и на сву потребу негу, онда можемо бити сигурни, да ће нам живина граа још у току исте године почети обилно да носе, а мушпа — петлова, биће способни да још почетком млађе године с успехом врше ошловашане („парашавинске“).

Обавишту ваљку треба обратити да пилави прерано не поћивају на седалима, јер ће у том случају добити криву грудну кост (кволицу).

Због тога не треба у стајама, где пилави поћивају правити седала, већ треба заградити под савом, сеном. Тек пошто се пилави довољно развију, што обично бива после 3—4 месеца, могу их се за преловити направити седала на начин како је то описано у 7 броју *Тешовка* од прошле године, јер ће се на тај начин избећи да се пилави, при сетавању, не угривају, а међутим ће се олакшати прикупљање ђубрета, што је за полупривредника, а нарочито багнована, од неопходним предности. Исто тако треба обратити пажњу на чистоту стаје, како се међу живином не би заплетала тамад. Ради тога треба стају и седала почешће кречити и с времена на време сушорисати, а увек се бринути, да у близини буде довољно ветра, али пешала, како би се живина кунала и чистила од нечистоће.

Со сем овога, што смо напред споменули, за добар и сигуран успех у одгајавању пилава, потребно је да имамо и добре водље — квочке. Добре водље биће само оне, које су мирне и потеме и које брижљиво чувају своје младе све док потугно не одрасту.

Ако би водљу — квочку на којем случају изгубили, или би она пилаве прерано напустила, онда их морамо подметнути под друго квочку, што је најбоље извршити по ираку. Квочка ће ради тога пилаве прихвати, ако су исте старости са њеним пилањима; упротивно не. Због тога је потребно, као што смо напоменули у једном броју *Тешовка*, говорећи о „ласцањивању“, да насајдо више квочака у једно исто време, како би пилави од једне квочке могли здружити са пилањима друге квочке. Ако су нам пилави равне старости и квочке их не примају, онда нам не остаје ништа друго, него да се потарамо, па да агодним начином упакнемо пилањима сву потребну негу док потугно не одрасту. Истина, било је случајева, да су у таквим приликама и сами ветлови примали на себе дужност водља и младе равнано чували; али су ово ретки случајеви, не које не треба рачунати.

Рад. А. Новић.

Колико су наши сремски расадници показали успеха на унапређењу воћарства и виноградарства

По Закону о унапређењу Воћарства засновано је у нас досада свега 52 сремска расадника. Већина ових расадника с основани су у почетку 1900 године и тада предати сремским државним епономима на уређење.

На крају друге године од њиховог заснивања, већина ових расадника произвела је приличан број воћних садница и лозе, и ове дугу нареду дотичних срезова по јединици цене, то јест по неважној такси коју сремски екуштиниа прописује. Сем овога, у току ове две године у овим сремским расадницима обучавани су младци синовн државнодржавних и гајењу воћака и лозе, и како се од тога може видети највећа корист у овој земљи, која је Босон дана за Воћарство и Виноградарство.

Поред дужности државних епонома, да поучавају народ о бољем начину рада у свима полупривредним гранама, они су у изгледу сремских расадника држали у промјет 1902 године и марта месеца ове године практичне курсеве о подизању и облагоуђавању воћа и лозе. На тим курсевима обучавани су земљораднички синови у околи:

1. *Из Воћарства.* О збирању воћног семена, и од којих воћака; о клијавости семена; кад га треба сјати и како га до сјања треба чувати; о естратионовану коштанима семена, припремању земље и начину сјаја; о пресајавану зелених младича у растило; о производњу власних воћака природна, нагртавем пољожишницама и изданицама; о разликовању родних

у јавових пунољана; о времену присађивања, месту где се воће присађују (при земљи и круни); готовљени хладног и топлог воћарског воћа и извођењу најбољих начина присађивања (каламјена); о копању јамања за сађење, времену сађења у сађењу воћа; о орезивању и дотеривању круне код воћана; обрађивању и ђубрењу земље под воћаном.

Сваки се спонументи рад изводи очитљиво и курсисти су се већали.

За обуку курсиста — слушаца — у одабраним практичним присађивања, они су прво већали руку на дрвеном штуру и прикљанила све дотле док се није потпуно извећали, и затим тек пуштају да расадничко воће присађују (каламјена).

II. Из Виноградства. Припремање земље за виноград; о чувању америчких сората лозе до употребе; припремање резница и његовање прироста преко лета; сортирање дојаке лозе и каламјене; припремање подлоге и јакога (паљог лозе); вежбању слушаца у правилном сечењу резница; вежбању слушаца глумљеним лозе на резницама, прирочица и на сталном месту на познаним начинима каламјена на зрео, енглеско сјајање, и каламјене у пуз процеп, а тако и на зелено каламјене сјајање; нега зелених каламова преко лета, потањање и подизања на месту где се окалани; чување зелених каламова до употребе; кад треба садити зелене каламове и како се спремају за сађење; вежбању слушаца припрему, полагању, потањању и сађењу на сталном месту; одрживању и орезивању чистота од зелених каламова до завршетка треће године; о справљању борбоске чеорбе за прекање противу Пероноспоре у рукавалу прсаљацио.

На тим курсевима у срећним расадничким обучено је земљорадничких синова и то:

	у 1902 год.	МАРТА и АПРИЛА 1903 год.
1 У расаднику власотичком	29	28
2 " " пољаничком	16	13
3 " " пожењком	20	16
4 " " деспотовачком	18	20
5 " " ховалском	14	45
6 " " вишкој	20	41
7 " " јасен. (Шади.)	20	8
8 " " млавском	43	—
9 " " носав. (Умна)	26	20
10 " " лесковачком	42	39
11 " " јасен. Араваљ	23	20
12 " " алеквинчком	39	12
13 " " пос. (Обренов.)	33	12
14 " " бањском	44	21
15 " " ресавском	36	15
16 " " расинском	78	44
17 " " сврањском	26	32
18 " " парашинском	93	33
19 " " заглавском	34	16
20 " " каључком	19	16
21 " " крагујевачком	27	14
22 " " хупском	25	61
23 " " голубарском	69	27
24 " " гужванском	45	24
25 " " лењинчком	67	40
26 " " темињском	17	15
27 " " пос.-ташванском	22	25
28 " " орашном	29	37
29 " " белничком	17	21
30 " " таковском	20	28
31 " " лавачком	44	16

	у 1902 год.	МАРТА и АПРИЛА 1903 год.
32 У расаднику трнавском	22	14
33 " " рачинском	12	9
34 " " рањском	40	15
35 " " поречком	—	10
36 " " трстеничком	—	24
37 " " рањавском	—	40
38 " " титовском	—	41
39 " " белопањачком	—	18
40 " " нишавском	—	15
41 " " голубачком	—	53
42 " " пожаревачком	—	91
43 " " маџурничком	—	25
44 " " копаоничком	—	22
Света	1089	+ 1137 =

чино 2.226.

На овим практичним курсевима, који се држе у срећним расадничким, сваке године најмање двапут, а по потреби и 4 пута, сви слушаоци, како они који су општински изабрали тако и они који добровољно слушају, дужни су бити у току једне године на свима курсевима по 5 дана. — Они по спрешку последњег курса и по положеном испиту практичном и теоријском, добијају награде у календарним и другим воћарским алатима и подолпривредним калгама, а тем тога и по коју садниц, благодарног воћа.

Код већине наших срећних расадника, као још младих установа, постајат је успех, те је на спонументи практичним курсевима у прошлој и нареду ове године дато поуге теоријске и практичне како се воћа и лоза негују, по су ниоти расадници отпочели од ове године да своју околицу снабдевају добрими садницама воћа а тако и лозе резница и каламјене, чему се само можемо радовати јер је то успех срећних расадника, који ће да убрзају обнављање наших пропалих виноградских крајева а са тиме уједно разнотре доста и добрих сората воћа, нарочито јабука и крушка.

Дил. Јос иш.

Б Е Л Е Ш К Е

Крвава ваш у Бугарској. — По „Ораду“ (број 12 ове год.) или крваве ваши у Бугарској. Тај се непади неприятеља воћњака распротр'о много по воћницама, нарочито у околици: совјанској, Ђустендаском и Пловдивском, и причињана голема штете јабуковим дрветима.

Свађа се паљна на ове наших привредника који се граниче са Кнежевном Бугарском, те да из крајева који су онде спомени, не преносе вијоце (каламј-гранчице) и воћне саднице, нарочито од јабука, крушка, дуња а шумула, па и ружа.

Г Л А С Н И К

Распис о брању и извоју летњег воћа. — Министарство Народне Приреде нареди је Начелствима околним овај распис:

Управа Извозне Банке у Београду обратила се Министарству Народне Привреде, предлогом од 17 овог месеца, да Министарство одобри, да се воће за извоз може брати пре но што потпуно сазри, управо још зелено или у полу зрелом стању; пошто потпуно зрело воће не може издржати даљу транспорт.

Ма да је државним економским органима, који имају дужност да врше преглед воћа за извоз, познато какво може бити ово воће у погледу на његову зрелост, ипак Министарство налази за потребно наредити ово:

1. *Летње воће* уопште, извоз трешње и вишње, треба брати увек раније но што оно сазре, на оставити га на дозревање, јер је тада оно увек сочније и тврдније, док обрано у потпуно зрелу воћницу је брашњаво (јабуче и крушка) и брзо се квара;

2. по томе летње јабуче и крушке треба брати за недељу дана пре потпуног зрела, тако исто и најлепје и брескве, а то је чим се укаже на плаву жућкаста боја, на макар она био још тврда, исто тако и шљиве летње треба брати док су још потврђе;

3. што је транспорт летњег воћа на даље одстојање, то треба одобрити брање воћа раније, а ако се оно носи на мање одстојање берба се може одобрити доцније, ближе потпуног зрела.

Цена Начелство овог расписног одмах саопшти свима државним економикма који, но различитим наредбама имају да прегледају воће за извоз, и препоручи им, да према овоме и дају одобрење за извоз.

Уједно ће им се закасати, да извозницима у погледу овога буду што могуће више на услузи, да споразумно с њима дају поуке народу у погледу на начин брање, пребирања и преноса

воћа до извозних станица. Односно наковања воћа и товарења у вагоне остаје у снази ранији распис (од 6 јула 1902 године ППр. 12740)*...

НАЗИВИ И РЕЧИ ИЗ ОБЛАСТИ ПОЉОПРИВРЕДНЕ

Питалисте ме: шта значи израз *ливоде тучне* у „Јоки од Гусала“?

Видите ми, да сте питали неке, о којима сте држали, да морају знати, па сам ипак узели казати.

Дакле: Ја сам ту реч чуо још као дете у свом зајачају Бравичеву. Ова значи: ливада масна, устоја, ливадина која стоји даје добре хране, много и доброд сећа.

Реч *туч* значила је у старо српском језику *масло* (од *маза*) те и данас се не каже *првом* него *туче* масло. Има и *тучен* сир, онај масан а устњен, који данас није у „комадина“ или како у Бравичеву кажу, *осириана*.

Реч *туч* по свој прилици узета је од саме *рађе*, те да би начинили разлику између *масла* од *маже*, и *масла* биљног. Ово било *масло*, кад је за *маже* остало реч *масло*, назван смо по турски *зјитим*, ал дрвету и роду остало старо име *маслина*.

Дакле, *ливоде тучне** значи да ису *мршава*; а и за земљу (Erde) каже се *масна* и *мршава*.

Драганић.

О Г Л А С И

ПРВО СРПСКО И ЈЕДИНО ДОМАЋЕ ДРУШТВО

ЗА ОСИГУРАВАЊЕ

БЕОГРАДСКА ЗАДРУГА

— ОСНОВАНА 1883 ГОДИНЕ —

ОСИГУРАВА:

живот људски на више начина, као на случај смрти (доживотно), на случај доживљења, на случај доживљења и смрти, имраз деци и т. д.

Противу пожара, грома и експлозије: рачне зграде, индустријска и занатлијска предузећа, робу покућанство и т. д.

Услови су најповољнији

Ближа обавештења даје Задруга у Београду, а унутрашњости повани завод, овлашћени агенти и повереници за осигурање.

Осигуранцима из унутрашњости олакшано је плаћање и тиме, што је за сваку вариш овлашћен бар по један повани завод, ради примана уплата за осигурање. И према томе, ниједни осигуранци из унутрашњости није дужан слати уплату у Београд и излагати се трошковиња око поштарине.

Полице за осигурање зграда противу пожара Београдске Задруге примају се као гаранција за зајмове Управе Фондава.

Преглед 22 броја Тежак. — Обласна изложба у Ужичу. Узаци: — Најповољни вој за „очење.“ — Одгајивање пшеница. — Кољико су знани срепци расадници показали успеха на универзитету Вођарства и Виноградарства. — Падистик: — Силдарство у Русији. — Бележко. — Гласник. — Називи и речи из области пољопривредне. — Оглоси. — Цена огласиња.

ИЗДАЈИ ДВЕСТОГОДИШНО
1, 10 и 20 СВАКОГ МЕСЕЦА

ПОД НАЈВИШОМ ЗАШТИТОМ
Њ. В. КРАЉА ПЕТРА I.

ЦЕНА ЛИСТУ

ТЕЖАК

ОСНОВАН 1869 ГОДИНЕ

ИЛУСТРОВАНИ ГЛАСНИК СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА

ПРЕПЛАТА И РУКОПИСИ
ПРЕЈЕТИ ОН
СРП. ПОЉОПРИВРЕДНОМ ДРУШТВУ
У БЕОГРАДУ

ПРЕПЛАТУ ПРЕЈМАЈУ И СВЕ ПОШТЕ

ЗА ПОШТУ НАЈБОЉЕ ПИШЕЊА ОД АПРИЛА
1869 ГОДИНЕ № 204 СРПСКОГ ДРУШТВА
КОЈИ ПОШТУ ПИСМАМА.

Цена гласника изложбена је на
последњој страни.

ЗА СРБИЈУ
НА ГОДИНУ 6 ДИНА. ЗА ЦЕЛА ГОДИНА 3 ДИНА.
ЧЛАНОВИ ПОМАТАЈУ, ЧЛАНОВИ СНИХ ДРУШТА,
ПОДРУЖИНА, ОСОБИ, ПИСМА, ПОШТЕНИ СТАЉ,
КАРАТА, ПИСМА, ЗАПИСНИЦИ, ЗАМЕЉАВАЊИЦИ,
ЗАДРУГЕ И ЧЛАНОВИ ПРВА ДОСТАЈАЈУ ЛИСТ У
ПРИМ ПИСМА, АКО ВОЈАКЕ ПОШТАЈУ ПИСМАТА
ЗА ПИМ ГОДИНЕ.

ЗА СРБИЈУ
НА ПОШ. 8 ДИНА. КИЛ 6 ПОШ. А. ЕКСП. ВО
ПРИ. ПОШТЕНИ. ДРУЖЕЊА И ВИШОМ ЧЛАНОВИ
КАО И СРПСКИ ПИСМАМА, ЗАДРУГЕ И
ОСТАВАЦИ, ДОСТАЈАЈУ ЛИСТ ЗА 6 ПОШ. КИЛ
3 ПОШ. А. ЕКСП. ЗА ГИТАЈУ ПОШТОМ ПИШЕЊА
И КИЛ О КОЈИ ПИШЕЊА ИЛИ СВОЈ ДРУЖЕЊА
ИЛИ ПОШТОМА ЗА ИЛИ О ЛИСТ СВАКИ

УРЕДНИКОВИ ОДБОЈ:
ПАЈА Т. ТОДОРОВИЋ, А. Ђ. ПОПОВИЋ, ЈОВАН ЈЕКИЋ,
ИЛИДА КРЕВИЋ.

ОДГОВОРНИ УРЕДНИК
ИЛИТАЈИ М. САВИЋ.
СЛУЖБЕНИМ ГЛ. БР. 20.

СРПСКО ПОЉОПРИВРЕДНО ДРУШТВО
ОПШТИНА ГЛ. БР. 11.

БРОЈ 23.

У БЕОГРАДУ, 10 АВГУСТА 1903 ГОДИНЕ.

ГОДИНА XXXIV.

КРАЉЕВСКА ЗАШТИТА ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА

Његово Величанство Краљ Српски Петар I благоволео је 7 св. и. у 5 часова после подне у нарочитој аудијенцији у присуству Г. Министра Народне Привреде, пријати Представништво Српског Пољопривредног Друштва, које је у име истог Друштва поднело молбу Његовом Величанству да би благоволео под Своју моћну Краљевску Заштиту пријати Српско Пољопривредно Друштво. Одговарајући на поздравни и поштовани говор Представништва друштвеног, Његово Величанство Краљ благоволео је у Слову изјавио тошору истицај важности пољске привреде за благостање народа нашег и потребу економског преобрајања у нашој земљи, којим би се уједињило ствари снажне пољске привреде као главног извора народне зараде и створила јача и боља прѣдња пољопривредних произвођача, а поред тога и установила обезбеђења за напредак штета од елементарних невоља. Као врло важне чименице тога преобрајања Његово Величанство Краљ изјавио је: потребу оснивања школа пољопривредних, завршне школе разних амалорација, уређење кредита на задружјој основи и гајење задружарства у опште у привредних пословима. Изражавајући наду, да ће и Српско Пољопривредно Друштво својим некресом и стручним сарадњом изитно припомаћи успешном нашој привредној преобрајања у Србији, благонаклоно издавајући да се одина молба Српског Пољопривредног Друштва пријављује та радо под Своју Краљевску Заштиту.

Изјављују говор Његовог Величанства пропраћен је бурним клиндавом: *Живео Краљ Петар и Светли Му Краљевски Дом!*

За овај су по жељи Његовог Величанства представници сви чланови Друштвеног Представништва, и Његово Величанство благоволео је са свима проговорити по неколико изложбених речи навестајући се од нах о стању пољских грана наше пољске привреде и о резултатима радова за њихово унапређење. Нарочиту је пажњу свратило Краљ и жељео је испричајем обавештени о стању Отчарства, Воћарства, Виноградарства, Пчеларства и Шумарства у земљи, наоснови о томе и Своја изустра и доживљаје у Швајцарској, Француској и другим земљама. На ова питања, стручни представници ових грана друштва су се да Његовом Величанству даду што прецизнијег одговора.

Приштајући се с Представништвом, друштвеним Његово Величанство Краљ благоволео је премисловито изјавити: да он сматра рад за унапређење пољске привреде као најпречи пут за подизање народног благостања, и да ће радишана друштвеним на томе путу поклањати Своју Краљевску

пажњу, на што се Представништво друштвени одазвање са одушевљеним клиндавом: *Живео!*

Реч Његовог Величанства којом се прима покровитељства гласи у целини овако:

Уверен сам, да је за материјални напредак једног народа потребно, да се код њега заступљене све гране привредне. Сматрам жељити, да је прва дужност државе, да подизе и негује ову грану, којом се бави највише две становништва.

Наша пољопривреда налази се данас, услед неугодних прилика на европском тржишту, у врло тешком положају. Зато је још браа и осетна помоћ државној потреби.

Могу вас уверити да сам, за све време мога бављења на страни, са највише интересом пратио развоје српске пољопривреде. Са тврдог сам уверења да конституијем, да је за олакшање нашег положаја врло мило уређење. Сам знам, да у Србији, кроз пољопривредној земљи, постоје саме две ратарске школе, жалостан је.

Ја сам изнудена, да тежиште питања лежи у томе, да се на селу почне што рационалије да ради. Средства, којима држава може да помаже у томе правцу, многобројна су. На првом месту долази подизање пољопривредних школа, које би воспитале здрав раден подизајем. Оне би уређење да одрвате младе генерације од наше порених зананиа.

За тим би валао присутити нашојув извесних културно-техничких радова, којима би се саво земљини побољшало.

Дале, налази да је веома потребно задовоље синују врата пољопривредног осугуравања. Само на тај начин моћи ће се наш народ савуати од великих и отпричк риза.

Нарочиту бригу вала посветити стварању јединственог земљоридничног кредита. А не мање важно је и треба да иде упоредо са тим и негована наше лепе задруге, у вези са осталим облицима савременог задружарства.

Рад се одзивао, дакле, нашеј молби, да се прими заштита над нашим удружењем. Ви бете у Мени више увек испрена новогача у вањем послу, на подизању благостања народног. Приштајући се заштито Ја испуљујем само једну од многобројних жеља да буден од користи Отчараниа, којој сам рад да посветим сву Моју снагу.

Подбран председника гласи:

Ваше Величанство,

Охрабрено прими премисловито пријеном, представници Српског Пољопривредног Друштва узели су слободу да Ваше

Напротив, доходак се смањио, када се једно од ових ђубрења средстава изоставља. Тако на пр., доходак се смањио на 20 кет. дената, када је изостављено ђубрење са азотом, а кад је изостављена фосфорна киселина, доходак је био на 24 кет. дената, а тако него беше доходак био на 24 м. дената без фосфора, који се биле засејан овсем, код којих је принос по хектару повећан од 16 на 29 м. дената, када су пођубрење азотина, фосфорина и калијевих ђубрења. Вишак добијеног зрака представља вредност од 157 крупа по хектару у воцу. И код ових њива смањило се доходак по хектару на 19 м. дената, када је праликом ђубрења повећан азот, а на 26 м. дената, када није ђубрење фосфорном киселином, а њива је количина — 26 м. дената — добијена са једнога хектара када је ђубрење азотом и фосфорном киселином без калија.

Из ових се података јасно види, да постоји извесна граница за све три врсте ђубрењих средстава, испод које не смеже свијатити количину ни једног ђубрењег средства, а да ним те хетвени принос не умања.

За стрна жита одређује проф. Вагнер ове количине њивањих ђубрења по хектару:

Азота

као слабо ђубрење	15	килограма
„ средње	25	„
„ јако	60	„

Фосфорне киселине

као слабо ђубрење	30	килограма
„ средње	50	„
„ јако	80	„

Калија

као слабо ђубрење	20	килограма
„ средње	30	„
„ јако	100	„

Да ли ће се употребити већу или мању количину њивањих ђубрења зависи:

жита двострана система са дивљим утргом, и с стране стране жељезнобрањом и производњи, оид је ту утргом свима недовољна, у којима се налази осово стањивитио бутурско, — поља се у Меморандуму. По томе средства да се ово стање поправи ова су:

- а) да се повећа земља за рад; и
- б) да се заведу поправне у гадистину и развојеном у производњи, тј.: да се нађе из екстензивног гадистања и пређе у интензивно.

Да се постоје право, потребно је: да се приступи разрађивању мера и преобрањању земље погоднога за обрађивање у воцне, путем меморандума. У разрађивању мера решење се и крупно питање о пастири, а с тим се не биже још и да савремене регулационе својствости, — груписке њива, што је једна од привредних економских погодба за напредак у пољској привреди. Меморандума ће се не само повећати поправна продуктивне земље, него ће се моћи применити наводњавање (иригација).

По другој тачки имале би се, освен напреднаведених реформара, извршити и ове:

1. Да се земља отвојне дубље орати. „Модерни плуг треба да буде савремено оружје и нашег пољопривредника исто тако као маљинашка пушка нашега војника.“ — каже се врло годно у Меморандуму. Ма да је број европских гвоздених плугова у Бугарској од 1893 до 1898 порастао за 73% — инак 90%, још раде радом. Да би се пољопривредници снабдили плуговима потребно је, да се отворе стоваришња што ближе њима, те да их могу купити једино, лако и онг тренутка када им је плуг потребан и када за то имају новца. Стоваришња ова да се осигују

1. Од врсте стрних жита, јер се јечан и раж, задовољавају мањом количином азота, него орас и пшеница. Затим, свака врста стрних жита, која је по природи својој јаке стабилне, потребује више азота, него врсте у којих је стабилна слаба. Стрна жита, која су у врсте — врстачио сејалином — посејана, траже већу количину азота, него она, која су на сачу посејана. Инаквирис јечан погодно само у том случају повећу количину азота, ако је претходно пођубрен повећом количином калија и фосфата. Врсте, које су по себи плоднеје потребују већу количину ђубрења од врста које слабије рађају. Напослетку, јечан више захтева растворљива калија него орас.

2. Дале зависи количина ђубрења:

2. Од особина земље и од тога, колико је она претходно стајеким ђубрењем удобрена.

Суве и лаке земље траже више азота и калија а више фосфорне киселине, док, напротив, влажне и тешке земље траже више фосфорну киселину. У којима је више хумуса у земљи и уколико је земља јаке пођубрена стајеким ђубрењем, зеленим ђубрењем и осоком — пшенишном — угоднио мање треба ђубрити азотом, а више фосфорном киселином.

И, напослетку зависи количина њивањих ђубрења:

3. Од усева који је претходно, и усева који ће следовати.

Ако су претходан или усеви: детаљина, дугерка, грахорина, грамак, насуа, лушина итд., или, ако је који од ових усева зелено зориан (зелено ђубре), онда ће се у овим случају употребити више фосфорне киселине и калија, јер ближе које смо поменули, имају ту особину, да из ваздуха прибављају азот и више бегате земљу. У случају, где су којем усеви претходила стрна жита, крошир и репа — који још могу приу азоту из земље — им ће јаче земљу пођубрити азотом и калијем а слабије фосфорном киселином, пошто су стрна жита, крошир и репа, више испрли на земље фосфорне киселине, а више азота и калија.

Стрна жита, после којих ће се сејати крошир, треба добро пођубрити калијем, јер ће ово ђубре, батено за претходни усеви, иново повољније дејствовати на крошир, него када би га бацали исте године, када се и крошир сеје. То пра-

вад „Земљоделских Каса,“ и да се ту могу осети плугова, добити и дрљаче, тријери, потребаче, пресалаче за ажу штат. На тај начин би Земљоделске Касе могле одкрити пољопривредникама набавају потребних или инвентара, на првом месту — плуга.

2. Да се за повећање приноса на њивама изврши обављање семена. Ради тога потребно је применити селекционне методе (одбаврања) поправити жито, па добро семе раздврати пољопривредницима. И ако се покаже да се селекционним методом не може постићи циљ, онда треба применити методу административације (прилагођавања) у вичорито за то организациони заводина.

3. Да се поправи и калкова стоке. За то има два пута:

- а) Поштују разораване наситна, те да се појача сејање траве и гајење (култура) других њивних биљака;
- б) примена методе селекције (одбаврања у сопственој крви) где видно да за то има гаранције, или примена методе укривања, или најзад, чистокрвно размножавање довољеног стрних раса.

Селекционна метода је употребљена у поправци Комаретва да се добије бољи материјал за више њивља, — укриван с па-ступина чистокрвних раса. Таквих института има у државном вољарском заводу и стапштинима (деповима) само 297; а по броју кобила у земљи потребно је да има још 3000.

Истим методом треба побољшати и калкова говеда, као главну радну стоку, јер ће задуго још ве увеличавати кола у пољским пословима. Општине треба да се снабдеју биолошка дохабета сеја, по која ће се одлучити у вичоритим заводима режонетским стапштинима (деповима), па као тељад од 8—12 месеца раздврати општинама.

нило важи и у случају, када после стрњих жита треба посејати детелину или луцерку, по у овој се прилици морају јавно поубривати стрња жита калијем, а још јаче фосфорног киселином.

За детелине и махунасте ил. доње важе ова правила:

Када се стрња жита буре вештачким ђубретом, тада се нарочита пажња обраћа азоту, нарочито, детелинама и махунастим биљкама потпуно азотно ђубре и није потребно. И ако оне биљке садрже у себи више азота, а нарочито где махунасти усеви, при свем томе оне захтевају велику количину лако растворљивог азота који се у земљи налази, јер оне главно млеу азоте црпе из ваздуха. Но ако је земља јако оскудна у лако растворљивом азоту, то је треба поубрити са 100 кгр. читаве шалитре по хектару, а нарочито где махунасте траваке или пасуљ, јер ће нам бољи принос, обилно надневати издатак и труд; поред тога, ово ће ђубрење убрзати и пораст усева. За обичне прилике при ђубрењу махунастих биљака вештачким ђубретом, најпачијана је фосфорна киселина и калије, од којих треба бадити на хектар и то: 60—80 кгр. фосфорне киселине и 80—120 кгр. калија да се постигне богата жетва. Једино за луцерку треба бадити нешто више ђубрета и то 150—200 кгр. фосфорне киселине на хектар у облику Томасова брашна.

За крошир и репу износи ова посматрана:

Крошир и репа, имају необично јаку моћ да се користе палијем, који се у земљи налази. Они црпе толику млеу калија, да им није довољна чак ни она количина, која се уноси у земљу стајалица ђубретом. Све тога, крошир и репа захтевају и јако ђубрење фосфорног киселином. Нарочито се пораст репе знатно убрзава, када се приликом бурења уз азот, дода на хектар 75—100 па и 150 кгр. суперфосфата.

Азота пак, највише потребује сточна репа, затим шеверна, па крошир.

Као иерло за све три врсте вештачког ђубрета, препоручује на један хектар —

За крошир:

	азота	фосф. киселине	калија
Слабо ђубрење	20 кгр.	30 кгр.	40 кгр.
Средње	30 .	50 .	60 .
Јако	45 .	70 .	80 .

За шеверну репу:

	азота	фосф. киселине	калија
Слабо ђубрење	25 кгр.	40 кгр.	50 кгр.
Средње	50 .	60 .	80 .
Јако	75 .	90 .	120 .

За сточну репу:

	азота	фосф. киселине	калија
Слабо ђубрење	30 кгр.	50 кгр.	80 кгр.
Средње	60 .	100 .	120 .
Јако	90 .	120 .	160 .

Као и код стрњих жита, тако и овде, важи оно исто правило, да количину ђубрета треба увеличавати према врсти усева, особито земље и од тога: колико је она преходно стајалица ђубретом уздобена као и од усева који је преходно, и усева који ће следовати.

Ђубрење ливада вештачким ђубретом — Ливадеко траве расту необично јако за лако растворљивим азотом, као год и стрња жита. Када се ливаде поубре читавом шалитром или амонјачким ђубретом, приметљиво се, да азот из овог ђубрета, травама собито год и оне га нарочитом вољом усевају и претварају у обилатију жетву.

При свем томе, ђубрење ливада азотним солима, није у свакој прилици за препоруку, јер најчаша црпа севу, не одговара цена поштена вештачким азотом ђубрету. Зато је само у извесним случајевима за препоруку вештачко ђубрење ливада азотом. За препоруку је онда, када се ливаде често ђубрење палијевим и фосфорним ђубретом, јер ова ђубрад најчакљу пораст детелина, те кад би ове претеле мах, постало би ливадеких трава и на крају крајена, детелина ће после неколико година по природи својој надати (Klembidigkeit) и принос ће од ливади бити све мањи и мањи. Кад овако стање наступи, треба с времена на време ливаде поубрити азотом, јер ће азотно ђубре потпуно (изланивати) пораст ливадеких трава а сузбити пораст детелина и тако изравнати однос једних и других трава. За овај циљ добро је, а и са економског гледишта корисно, да се ливаде ђубре нитративним (осоким) у којој има доста азота, јер ће нам она уннвити неку услугу коју би нам учинило вештачко ђубрење азотних соли. Прена томе, није потребно да се ливаде стаљо ђубре азотом. На ливадема треба да има пошине детелине и грахолице, али само не треба оне да протују осоким мах. Детелина и грахолица по својим особинама треба да богате газдинство азотом кога црпе из ваздуха, па је зато много корисније, да се азот, кога у вештачком ђубрету има, употреби за ђубрење стрњих жита, репе и других биљака, него за ђубрење ливада, од којих никада не можемо имати толико прихода као од стрњих жита и репе, јер се оне бидеу и знатно јаче, мера користе азотом. Међутим, неопходно је потребно да се ливаде добро поубре фосфорног киселином и калијем, а она ђубрад, као што је речено, називају пораст детелинасих трава. Осталим травама, не користе много фосфорног и калијевог ђубрења по себи, али ако у земљи има и лако растворљивог азота, онда је у наједније дејство фосфорне киселине, калија и азота — извршено и за обичне траве. Пошто дакле махунастим и детелинаким травама није потребан азот који се у земљи налази, па је зато, да се ђубрење азотом, то ће претогати вишак азота у земљи послужити за исхрану осталих ливадеких трава.

Што се тиче питања, колико би требало годишње бадити фосфорне киселине и калија на хектар, то је код ливади много лакше одредити него код пшца, на којима се на годиње у тодну невају усева.

Пошто 100 метарских цвнота сена а то је 10.000 кгр. садрже у себи 60 килограма фосфорне киселине и 170 килограма калија, то је природно, да се годишње мора нахвалити ливада, са којој се околовил 100 мет. цвнота сена, 60 кгр. фосфорне киселине и 170 кгр. калија.

Добре ливаде, које ишеу ђубрење вештачким ђубретом, дају по хектару 2500 кгр. сена, међутим, такве ливаде, када се по хектару поубре са 60 килограма фосфорне киселине и 170 кгр. калија, даће нам 10.000 кгр. сена. Према томе, ове две врсте вештачког ђубрета треба сваке годне употребити, јер је цвн ђубрету по хектару знатно мање, него вишак који сево у севу добила.

Ливаде, које су догае по хектару давале више од 2500 кгр. сена без вештачког ђубрета, могу се поубрити са еразмерно мањом количином фосфорне киселине и калија, јер нам такве случај сам по себи казује, да су такве ливаде богате на калију и фосфорној киселини, те ћемо прена томе ђубре са мањом количином вештачког ђубрета све докле, докле не прихитимо, да принос по хектару са ливаде постје мањи.

Томљиво брашно и калијеве соли, треба наједнички у позу јесен или зими растурити по ливада, а на вождљивим ливадама треба ђубре растурити пошто вода сине.

Цене су вештачког (хемског) ђубрета од 100 килограма приближно:

Чили шавтра са 16% азота	25	дн.
Амон-сулфат са 20% азота	30	"
Суперфосфат са 18% фосф. киселине	8	"
Амон-суперфосфат са 9% азота и 9% фосфор. киселине	20	"
Томасова агура са 18% фосф. киселине	6	"
Калцијев сулфат са 40% калција	20	"
Калцијев хлорид са 40%	8	"
Калцијет са 12% калција	3	"
Костано брашно 5% азота и 20% фосф. кис. 14		"

А. Ж.

Ж И Р О П А Ђ А

Међу споредне продукте, које ипак шума даје, спадају и пустици плодови и семени. Они се могу употребити за разне циље, као на пр. за подизање нових шума — природни или вештачки путем, за гајење стоке, делом за сировине различитог да и за друге трговачке производње.

Међу најважније плодове, којима се домаћа стока, особито свиње хране и тоје, затукама прво место жир растова на букви.

Жир се или куну на се дље савијана или се свиње испереду терају и жир што је за њих много боље, јер тако се оне за време жиропање не само исхране већ и утуже а тиме дугу корист одјавичу доносе.

Жиропања је позната још из XII века, те је постепено све више напредовала тако, да је у XVI и XVII веку достигла врхунац свога значаја и досегла огромне користи државима и власницима шума. Од истог значаја је још и данас жиропања у Словенији, Угарској, Галицији и др. Како се пак у новјој доба почела техника све више и више развијају, те се осетила и јача потреба за дрветом, те је почела више сегади да ради, обрађујући и пуношећа живог и мртвог шуме а око подизања вешах није се ништа радило, те услед тога надијмо, да је са оскудицом дрвета и жиропања већ у XVIII веку трпела у патњу.

Природна граница врсена, у којој дрво доноси жир јесте она, када дрво достигне свој главни узраст у дужину, а она се јавља у најеквацијем животној добу, које се зове зрелост. Да и нећемо влад пре али касније уродити, то зависи од врсте дрвета, од земљишта, светлости и самог здравственог стања дрвета.

Какав ће родност донети дрво, то главну улогу игра квалитет накупљених резервних материја, затим свелост и топлота. Јер када се свиње године узимају хранљиве материје, које производне дају разнакат дрвета, увек остаје један мали део као резерва за храну — неупотребљени, највише у срданима ћелијама. Када се ова резерва до писане количине накупи, онда дрво производи цвет и семе. Ако је година родна, онда се све прикупљене резервне материје утуже и дрво почиње вете из нове да прикува. Топло, суво случајно годишње врете даје добар улов за цветане у младјој години. Развијају и се родни пушњаци, тада одлучује време при цветану, какав ће зрелост и род бити, јер обично настуја односот од израза, а код таквовах врста дрвећа, које захтевају топлоћу одлучује и настујање летње врете. Уопште за роду годињу неопходно је потребно, да су две прошле године биле топле; хладне, особито зимовите године, нису никада жиропадне, а и жир је већма делом нуло и шунал.

За буквог жир добро је, ако је прошла година била топла и сува, и та далеко више одлучује на родност него и само прве у родној години, јер ако се родни пушњаци развијају без штете од мраза, онда је род сигуран икар лето и не

било погодно. За растови пак жир мора родна година бити топла и сува; обично су добре жиропадне године када и грозиђане, а буквоа родна година настаје после омаконе.

Раст и бука спадају међу такво дрвеће — чији се плод периодично јавља, и то код букве је периода најдуже т. ј. просечно се може узети, да свако десете године долати добро — родна година, а у лошијим приликама траје периода 10 — 15 година. По средњим висовима роди нешто сваке 3 а 4 године, по то једино може служити за природно подизаљивање. Ређе настујају две једна за другом родне године — а и ако се случајно догоди, то је периода одмора тим дужа.

Раст обично доноси род у размаку од 3—5 година и то добар, а по низијана род и сваке године али мало. Семе растово савре крајем септембра и омада, кад та први краз ухвати обично почетком октобра. Вељков жир савре нешто раније од дужиковог. Буквоо семе савре у октобру и омада, ако је погодно пресе крајем октобра или почетком новембра; у низијаним случајевима, особито када је врете влажно, остаје један део жира на дрвету и тек у зиму при сувом врењу, обично у децембру и јануару, омада. Родност жира можемо поделити у три класе:

1. много — родан, (добро — родан) т. ј. ако имаде у толикој књижини здравог плода, да се један део може лако употребити за природно подизаљивање шума, а са другима делом да се свиње могу не само исхранити већ и утужити.

2. средње родан, т. ј. ако га има толико, да се свиње могу само исхранити; и

3. мало — т. ј. када су само нека дрвета родна, чији род служи само за аграрно подизаљивање шума.

По Закону о шумама у нас почиње жиропања од 15 септембра и траје до 1 марта, а за свако грло плаћа се на име таксе за то време 50 п.д.

Када треба свиње терати у жир, то зависи од количине жира, који је омао. Она је врло важна тачка, јер ако се ни вету не обазриво и пустико свиње у такво врете, када неће наћи довољно хране, то ће свиње много тумарати уражећи храну и тиме ће бити много мршавије но што су пре биле, а и за пастира ће настати велика тешкоћа, до их у чопору одржи јер ће се тако свуда развија и штету учинити.

Такво пуштање у време не може доволати рационално гајење саме шуме. А пошто се при узимању ваг шумског продукта мора увек водити рачуна и о гајењу и очувању шуме, то и при узимању жиропање, треба узети оне околности у вид; она она шумска места, чији ће подизаљак триво какве штете услед терала свиња треба штетити, број свиња треба досетити тако да вету стоји у једнакој пропорцији са масом хране, јер се свиње само онда могу у чопору одржати, ако имају довољно хране, а ако се свиње не терају у чопору и то под надзором искусног пастира, то ће сигурно штета на саму шуму настујити.

Да би жотли што лакше проценити родност жира, то нека нам следеће као погодно средство послужи: величина простора са семењацима, положај земљишта, да ли има доста старих растова или не, количина млода дотичне године, какавова семена, количина остале хране на земљи, куда спадају дрви, живише, глаше и др. Давале на све ове факторе треба да се обазриво при проценању родности жира у дотичној години, те када се једанпут ухвати тачна мера, то нам је за кудево године много лакше врета пронаћи подизаљак родности, а када нам је позната мера и одношај жира то можемо лако извести одговарајући број свиња, који се може пусти, јер само је тада пуштање свиња на жиропању по интерес државни, а и интерес одјавичака правила и користан.

Јован Н. Савинович.

КАД ТРЕБА ПОВРЋЕ ЗАЛЕВАТИ?

Код многих баштована влада кишавце, да поврће треба залевати, чим се примети да се на површини земља сасушила (спецла), без обзира на то, да ли се у слојевима, који леже на неколико сантиметра дубље, налази довољно влаге или не? Овакав начин поступка има рђаве последице: јер, ако је хладно земља се нагло охлади и влаге залебу; а ако је топло, онда се билак још надража, те узимају већу количину хране и терјају више у дрвенасте делове, а лишће им постаје круто, дебео и кокасто, те је поврће мање укусно.

Сваки је други случај кад је наступила суша и трајао дужи време, те су не само површина, већ и доња слојева земље испод њене површине, изгубила влагу. У овим случајевима треба биле снабдевати што пре и што већом количином воде како би се надокнадила ова количина, која је кроз лишће испарила, те на тај начин да се биле ситувају од сипоренања уместости. И ако неко-у стању да ту знатно већу потребу у води подмириво, нарочито кад биле што развијају јаче и више лишћа, онда ће им сигурно билак пронаћи од суше. Оно ће угломи пре наступити, ако смо билак још на ране владошти прво често и у великој мери залевали, без обзира, да ли им је вода била потребна или не. Овакво билак напикнуће су да увек знају велику количину воде, на према томе, и увек доноља хране, те ису сувише потребне да своје коре носе јаче развијају и дубље гранају у земљу. А због тога, што су коренима код ових билака слабије развијени и у неку руку закривљени, чим наступи суша и воде у површини слојевима нестане, билак плону, и ако им се не притече у помоћ залевање, наскоро угну.

Сваки другачије стоја са билакама које још на владошти ису биле навикнуто на сувину влагу и чешће су пута изале да водаре суну, такве билак биле су, тако рећи, још у почетку свога живота приврћене, да развијају јаче жиле и да их пуштају дубље у земљу, где има више влаге, како би се снабделе потребном количином воде и потребном храном. Према томе, овакве билак, које живе у више повољним животним условима, и које су приврћене да своје корене јаче и дубље гранају у земљу, кад наступи суша, више се може одрже и ситуиране доводе влади, него оне билак, које су честим залевање још у почетку биле разнежене. Сем тога, билак које још обилале влагом, у случајевима наступеле суше, увек требају малу количину воде, — за њих је довољна тада и незначна количина атмосферских талога (кише, росе и др.), на да се ослаже и одрже, док билак које су још на владошти биле навикнуто на обилну влагу и у овој погледу биле, тако рећи разнежене, потребују, поред природног још и вештачког залевање — човечијом руком. И ако им се на овај начин не притече у помоћ, оне ће пронаћи.

На овог што напред наведено, можемо извести као правило, да билак не треба залевати прво често, нарочито не треба за то да им послужу као мерило, што смо приметили да се земља на површини спецла, јер то још није доса да у дубљим слојевима нова потребне влаге, већ заливаче треба вршити онда, кад на земљи дуже време није било атмосферских талога или кад после кише на дуже време опете сувае — и уопште кад можемо очекивати да и у доњим слојевима земље нема довољно влаге. Но и тада не треба одједар залевати много, већ у малој мери. Ако другачије поступимо, т. ј. ако залевање вршимо врло често и у великој мери, не обазирју се никулико на наведене околности, онда ћемо билак разнежити, или боље рећи, размажити, те ће тражити увек више влаге, односно воде, и при јачој топлоти терати више у стабилне и образовати

тврдо и кокасто лишће, те ће поврће бити мање укусно, а услед тога што такве билак развијају слаб корен, теже ће издржати сушу.

Рад. А. Немца.

УПОТРЕБА ДИВЉЕГ КЕСТЕНА

Дивљи кестен расте код нас на више места. Зри у октобру, да га нишде и остале на земљи, док потпуно не истрјуи. Ниши колоприредници не поклањају самом кестену и његовом роду никакве пажње, и ако он послужује веће пажње због користи, коју од њега можемо имати.

Круна негова, с великим прстимањем лишћа, прави пријатан хлад. Цвет садржи доста слатког сока (нектара), који пице радо једу: дрво радо употребљавају у стољарству.

Плод негов не служи само за храну стоке, него се од њега парајује и: скроб, брашно, боје и др. Зрео плод садржи у себи 60% хвалних градина, од којих су 36% скроб.

Највише имамо користи од плода кестеновог, кад ама хранимо ове или козе. Плод треба да је сиров и сити исцеди. Он је, одоста храна најбољаш необина и потпуно с равна — но каковша — са стољом ретом и кровиром. Оваца треба давати до сече. На једног брвна не треба давати дневно више од једног килограма с тога, што плод кестенов или у себи, као што га нашара кава, велику количну скроба. Ојавној овца треба давати само $\frac{1}{2}$ килограма дневно.

Употреба плода кестеновог за стоћну храну, најбоље се посавља код оваца, нарочито онда кад се хране сољном храном. Овце и овање радије једу кестене него говеда, која се такође брзо навикну на сирово кестене тако, да се може истепено дати кравама до пет килограма, волонка за гојеме до десет килограма дневно, а да се не појаве рђаве последице. Највише површти имамо од кестена, кад имамо хранити крава и доба, кад се оне хране сољном ретом. Кестене се за те одушти и осмаље, и то док је још сирово, јер је рад лакши. И за лану се може остављати. Тада треба од јетра одвојати кокасто дуку и јетро на сунцу осушити. У већој колични може се сунити и у суншанима.

Кестене садржи у себи већу количину горњих материја (тањина), с тога се мора понекад ослободити то горњине; то се врши на тај начин, што се изливено кестене 2—3 дана дри у хладној води, а вода се за то време, мора 3—4 пута менати. Или се кестене добро искупа.

Краве, хранене сировиш куваниш кестена, дају укуси, исно и жуто млеко, као да су влади тради пиале. Говеди, онде и козе могу се врло брзо угојити плодом кестеновиш, који је с јечком и јарном смешан.

Кови не једу радо плод кестенов или, ипак, лако се навикну на њ. Унеколико он их служи као лек против гутира и сплављивања.

Ко има доста кестена, добро ће уштити, ако га секут и ујари.

Живина се кестене добро гоја; кестене се искупа, да би се излужио тањин, који је опор. Тако искупано кестене треба дошести с кровиром, тој смеси додати мало кукурмаж јарне и коштеног брашна. Ову смешу најрадије једу паж. Провиш, који живина добаја при храњењу сољном храном, издаваље храну кестена, мора потпуно престати. Уопште може се рећи, да је здравствено стање боље код живине, која се хране и кестена.

И робе се могу хранити плодом кестеновиш, која утиче на извадо брзе растене и гојеме. За тај циљ кестене се искупа, измаље и с менивала пожема.

Из пестера се добија добар скроб. За тај циљ, кестене се одушти и баца у воду, добро се смилае и процеди. Густа каша сипа се у суд са чистом водом, кад се промена и опет процеди, а талог се из сита баци. Тако процеђена течност иде се још једанпут, кроз врло често сито и остави се у води до издуже дана. Другог се дана зеленкаста вода одије. Брашно које се на дну сталожило, прелије се чистом водом, промена и процеди, то се понавља докле, докле вода не остане после таложене безбојна. Добивени скроб, остави се на чистом белој плату, да се суши. Газауе се, да сукови и руке раденица врађу бити чисте. На овај начин добивени скроб немога је бити, а рубце нике наскробљено добија необичну тврдоћу, белу и сјај. То је произведена скроба у малој количини — за домаћу употребу...

Од зелене дуске, помоћу разних соли као на пр.: сунце, пшче и др. могу се разне боје добити (за сукно и свалу), пречито суро-жууту и жуто-мрну боју.

Мрне дуске кестена, кад се смале, дају лепу црву боју. У старо доба употребљавало се кестен у лекаришту са врбовим кором; као лек у многим болестима још се и данас узима у нарвеном лекаришту као одлично средство против кашља и спљашности код коња, и надућа код говеда и др.

Кора и лика кестенова могу се употребити за штаване кожа.

Одвар од куване зелене дуске, кажу, да унаштага стонице, буби пшаве и др. нанесе.

Опало лишће кестеновог дрвета добро је за простирну или љубре.

Најбоље је кестен сидити околу љубришту, јер својим хладним спречава брзо распадњање љубрета, а брзи распадњање љубрета губе се многа хризалина градина, која би била од велике користи уевина, који немају довољно хризалиних градина.

Кестен вида сидити и поред путева, јер својим кореном и јаким развијеним хилама, спречава одроницање путева. У него иже, чини путу велику хладовину а и правину утиснује.

Овде су наведене само главније користи, од деваљг кестена можемо знати.

Кад нам тако много користи даје, онда дивља кестен треба нами земљорадници да што више саде, а то могу лако знати јер садница и семена могу свуда добити, а само дрво не тражи никакве нарочите неге.

по „Норсрџај“+ Милан Дугаљ.

ПИТАЊА И ОДГОВОРИ

Питање. — Црна Тамњаника вреди ли ковати и одакле се она може набавити?

Наиле Сивић,

Углед.

Одговор. — Тамњанике (Мускателера) има више сората, те је отуда потребно више труда и знања да се поједино врсте такно распознају. Као најбоље сорте још: Плави Мускателер (Црна Тамњаника) а затим долази Жути Мускателер и Први Мускателер — Тамњаника.

Прву Тамњанику није правилно звати црном, јер градина која боју дају је која се негод дуске налазе илеу црно објена, него су више загасито-палео-модро. О тога је боље звати модром.

Пошто је Модра — Црна Тамњаника једна у нас нова и још нераспространа сорта а треба да се гаји не само то „сталеко грође“; него и као грође за производњу вина,

то је врло потребно знати и њен амбелографски опис зато га овде и налаже.

Модра — Црна Тамњаника (Плави Мускателер) — највише се налази у Француској а сега тога гаји се и у Немачкој. Има слабији поврст а доста је осетљива према мразу. Дрво је загасато врло боје са тачкицама. Лишће је широко тро-петоделно са малим уренима, с горње стране глатко а с доње влакно. Врхови ластара објојени су зелени и објојени са ениким длачицама Грозд је оредне величине, дугачак, пошто мало разгранат и прилично објојен. Врха су округла, мала, затворено-плате боје. Сежонке су загасато црвене боје — сјајне и округластог облика. Грође је врло тусено са ениким мускателерском аромом. По анализи г. Ђурба, хемичара, садржала је 1900 године око 25% шећера.

Г. Вајк, у Техаској за 1900 године ише: Плави Мускателер (Црна Тамњаника) даје врло вино најбоље каковоће, са лепом бојом, јако киселина и наредним укусом и укусом. Ову сорту грођа требало би код нас од свију других сората највише распостранити.

Пошто Црна Тамњаника има у себи довољно шећера — око 25%, те после прерађања добијемо јако вино, које садржи 11—12% алкохола и то вино са лепом бојом, ениким букетским мирисом и добрим укусом, то би се њено вино могло меншати са вином од Прокунца или Сладарке које се код нас понавља гаје.

Сега тога кад би се при узмању грођа од Скарара или Прокунца делала извесна количина грођа од Црне Тамњанике на онда ово изложило врењу, добила се боља вина по данас; а доцније ако би оваква вина добила јаву потрошњу податак би се чисти садови, и тада могло би се приступити прављеном чистом вину од ове Тамњанике.

Ота, а из наведених разлога, требало би ову сорту грођа што пре и брже распостранити и гајити, јер ова зачета и заслужује хвалу.

Виноделско-Воћарско Школа осклавила је Црне Тамњаника (Плавог Мускателера) око године око 1900 колада и то на зреда а на подлогама: Рунгерста Ди-лог, Рун. Металици и Рун. X Рун. X Арамом № 101. Од тих 1900 комада налама Школа ће задаржати 300 колада за себе а осталих 1000 комада продавати свакоме ко устржи. Цена је и то на свима подлогама 120 динара од хладно.

О тога, ко би хтео ову сорту да гаји треба благорепомо да се јави Управно како би иту на време могло добити.

Решине Школа не може давати, јер има само године чокота, колико је вој неопходно потребно.

И С. Невковић

Г Л А С Н И К

Г. Коста Главинић, — професор Велике Школе, редовни и члан Управног Одбора Српског Полипривредног Друштва, 17 јула т. год. изабрани је за председника оштинне града Београда.

Пошваљују г. Главинића као врло вредног човека, привателца привреде и одличног техничара, ми се надамо да ће он технично и привредно носити престолне тако уредити како би остале оштинне имале у њеном уређењу школу за се, ми хеститивно оштинна на избору а г. Главинићу искрено желимо да га свака срећа у новој дужности прати.

Радопаћемо се ако ускоро изаиднемо прилике да можемо што довести у погледу негових привредних ресурса, нарочито увећана ботаничких књига, мера за подизање баштованства у атару ове оштинне која за то доста погодба има итд. Оставајмо му времена да и о пречни предметима што год и раније уради.

Савезањено, — да ће пријатељи Српског Пољопривредног шкoлства г. Машков и сугрупа му г-ђа Олга отпутовати из Старе Србије, одакле су се сваке године сељаци наших паролаба и обилази их проваодина додун снабдевали. Школа јихама којој су даровали 500 динара на унапређивање Коњарства и који с наших Друштва дела брину око привредног нам ширетва, уверени смо, такође ће закључити што се тако опробани пријатељ потлачених хришћана удаљава од тога напавеног и још не обезбеђеног народа, коме су тамо били обоје од велике помоћи, нарочито г. Машков, који је онамашњим земљорадницима многа збрата имања, стоку и многе шуме сачувао од рђавих људи и отмицара, који се много залагао да се систем исплаћивања десетина измени, и живот сивољавим учини док дан коначно ослобођења не остане.

Једна нам је утеха на раставку та, да ће путем његовим који је већ некеквте утврвн лакше моћи гредити снажи онај који за њим дође.

Тежак се тени и тиме што ће и у месту његовог новог делокруга у г. Машкову имати пријатеља на кога се сме обратити за по коју новину привредну или потребне податке.

Поред осталих хришћана, а нарочито потлачених Славена на југу Србије и ми на праштању са оних поборничког правде желимо му срећан пут и плодан рад у новом делокругу.

У једној привредно напредној земљи, основано је пре 7 година удружење које сад има 18,000 чланова. — Сваки члан плаћа по 4 грона годишње, и добија месечно лист о новцу јаја бесплатно. Друштво захвати 344 Подрезине, које се кроз сву земљу протичу. Ово је успех њиховог рада:

1895 године извезено је јаја 952 м. центе

1896 8432

Јаја се могу сачувати у подесном положају и топлоти по неколико недеља на и месеци, по у овој последњем случају добију неки укус на околину, зато се не остављају она рано.

О Г Л А С И

ПРВО СРПСКО И ЈЕДИНО ДОМАЋЕ ДРУШТВО

ЗА ОСИГУРАВАЊЕ

БЕОГРАДСКА ЗАДРУГА

— ОСНОВАНА 1882 ГОДИНЕ —

ОСИГУРАВА:

живот људеки на више начина, као на случај смрти (доживотно), на случај доживљења, на случај доживљења и смрти, мираз деци и т. д.

Противу пожара, грома и експлозије: рачне зграде, индустријска и занатлијска предузећа, робу покућанство и т. д.

Услови су најповољнији

Ближа обавештења даје Задруга у Београду, а унутрашњости повчани заводи, овлашћени агенти и поверљиви за осигурање.

Осигуранцима из унутрашњости олакшано је плаћање и тиме, што је за сваку зареш овлашћен бар по један повчани завод, ради пријави уплате за осигурање. И прена томе, ниједан осигураник из унутрашњости није дужан слати уплате у Београд и излагати се трошковима око поштарине.

Полице за осигурање зграда противу пожара Београдске Задруге примају се као гаранција за зајмов Управе Фондова. 17—36

ЦЕНА ОГЛАСИМА:

Мањим од петит врсте једног ступца по 10 пара дин.; од осталих крупних писмена по 15 пара од врсте од ступца

Већим огласима од целе стране 20 динара (10 еор. а. в.), пола стране 10 дин. (5 еор.) четврт стране 3 динара (2-50 еор.)

Поред тога за свако оглашавање по 20 пара дин. државне таксе.

За оглашавање више пута 10 од сто јевтиније.

Преглед 23 броја **Тежак**. — Краљевска Заштита Пољопривредног Друштва. — **Чланци**: — Употреба пештавиче љубрета. — Ђироплаха — Вад гроба погрбе заштити? — Употреба дингел кестена. — Подметак: Најповољнији пољопривредни покрет у Вугарској. — **Питанја и одговори**. — **Гласник**. — **Огласи**. — **Цена огласима**.

ИЗДАЈИ ДЕСЕТОДНЕВНО
Г. 10 и 80 СВАКОГ МЕСЕЦА

ПРЕТПЛАТА И РУКОПИСИ
ПУКОВАЈЕ СЕ
СРП. ПОЉОПРИВРЕДНО ДРУШТВО
У БЕОГРАДУ
ПРЕТПЛАТУ СРБИЈАУ И СВЕ ПОШТЕ

НА ГОДИШ ВАРОВАНЕ ПУКОВАЈЕ ОД АПРИЛА
1898 ГОДИНЕ И 204 КРУНОВА ДРУШТВЕНИХ
КОСИ ПОШТА ЕКСПЕДИЦИЈА.

Цена огласне наложнице је на
последњој страни.

ГЛАВНИ И ПОДАВАЧАНИ
СРПСКО ПОЉОПРИВРЕДНО ДРУШТВО
ПИСМАНИА Бр. 11.

БРОЈ 24

ПОД НАЈВИШОМ ЗАШТИТОМ
Њ. В. КРАЉА ПЕТРА I.

ТЕЖАК

ОСНОВАН 1889 ГОДИНЕ
ИЛУСТРОВАН ГЛАСНИК СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА

КРЕЊЕВИНИ ОДБОР:
ПАЈА Т. ТОДОРОВИЋ, А. А. ПОПОВИЋ, ЈОВАН ЈЕКИЋ,
ИЛИЈА КРЕЊИЋ.

У БЕОГРАДУ, 20 АВГУСТА 1903 ГОДИНЕ.

ЦЕНА ЛИСТУ

ЗА СРБИЈУ

НА ГОДИШ 6 ДИНА. НА ПОШТА ГОДИШЕ 8 ДИНА,
САДРЖИ ПОШТАРИНЕ. САДРЖИ СВЕ ПУКОВАЈЕ
ОДЛУЖБЕ, ОСОБ. ПИСМА, КОШНИКЕ СТАЛА,
КАРА, ТАПИ, МАНАСТИРИ, ПЕЈЗАЖИРАДНИХ
ВАРТУ И ЧИЖИХ ПУМА ДОБРАЈА ЛИСТ У
ПОШТА КРЕДИ, АКО ПУКОВАЈЕ ПУКОВАЈА ПУКОВАЈА
НА СВЕ ГОДИШ.

ЗА НЕ СРБИЈУ

НА ПОШ. 8 АРДИНА. НА 4 ПОШ. 1. ПУКОВАЈЕ. ПО
ОШ. ДОЛЖИТЕ. ПУКОВАЈЕ И ПУКОВАЈЕ ПУКОВАЈЕ
КОШНИКЕ КАО И СРПСКИ ПЕЈЗАЖИРАДНИХ
ВАРТУ СЕ ПУКОВАЈЕ. ДОБИЈАЈУ ЛИСТ ЗА 6 ПОШ. НА
8 ПОШ. А. ПУКОВАЈЕ. НАД ПУКОВАЈЕ ПУКОВАЈЕ
ПУКОВАЈЕ И ПУКОВАЈЕ. ПУКОВАЈЕ КАО СЛОЖ
ПУКОВАЈЕ ПУКОВАЈЕ ПУКОВАЈЕ КАО СЛОЖ ПУКОВАЈЕ
ПУКОВАЈЕ ПУКОВАЈЕ ПУКОВАЈЕ КАО СЛОЖ ПУКОВАЈЕ

ОДБОРНИХ ПУКОВАЈЕ

МИЛУТИН М. САВИЋ,
СТУДИЈИНА 72. ПР. 25

ГОДИНА XXXIV.

УПРОИЏЕНА ГЛАВИНИЋЕВА СУШНИЦА

1.

Опис и упуство како је треба градити

И пре грађења које прве сушнице, која је подигнута 1889 године у Тошцидери, био сам уверен да наши пољопривредници треба дати што просторију и што јошгорију сушницу, којом би се издаци за гориво и радну снагу свели на најмању меру, а што увелико добијавише што боље производно, на сам према томе и уташава праву конструкцију. Кад сам се, за тим, уверио, да се наши пољопривредници извакмо не могу да одрицају од с малим лесима, извакмо сам 1897 године донезио је леса и те сам године подигао у Тошцидери другу сушницу са 12 већих леса (на место оне првобитне, која је имала 48 мањих леса). Те исте године подигнуто је по Србији неколико сушница које конструкције са лесима исте величине као и оне у Тошцидери. Од тога сам првенствено чешије слушао од људи који су подигли такве сушнице: како би било боље да се лесе још веће, те да могу примити још више суврених шљавица.

Истражујући узроке због којих се сушнице које конструкције не граде у довољном броју у коликом би требало, обновио сам до закључка: да ће, поред оштеће особине пољопривредника, да теже примити нове ствари, и нешто више података које оне сушнице по вод докоче, главни узрок бити унутрашња конструкција, која је, поред све које тежине да буде што просторија, има за већину наших сеоских мајстора — задара — доста сложена, те је не могу саградити како треба без упуства и водара школаних људи, нарочито ако пре тога нису градили поју сушницу с мајсторима који су већ извођачи у грађењу сушница које конструкције.

Водећи рачуна о омеко што рекох, и о горе напоменутој жељи наших пољопривредника, да лесе буду још веће, која им је жеља, узгред буди речено, са њиховог гласништа скоро отворено и оправдано, будући прече које им стоји на расположењу за сушење шљавица ретко кад наноси више од 30 дана, а жељели да од своје стране учини све што је могуће и што од мене зависи, да се у Србији што пре сагради што је могуће више бољих сушница за шљавице, повећао сам лесе и упросто сам унутрашњост које сушнице тако, да је сада ноже градити, без велике мук, сваки воле бољи мајстор сеоски, који колико годатко уме читати планове. Две сушнице које, овако упростио конструкције, начинио се прошле године код мојих задара, и то једна о трошку Министарства Народне Привреде у дворини

Српског Пољопривредног Друштва у Београду, а друга о трошку Школе за Виноделје и Воћарство у Букову под Неготином.

И са једном и са другом сушницом завршене су пробе сушења и на резултата добијених тим пробима ноже се извести закључак: да и ова упростиена сушница неће третишати много више горива по сушница које првобитне конструкције; да кажиоа сувих шљавица осушених у њој неће ништа уступати кажиоа шљавица осушених у првобитној, и, напослетку, да ће се она ноже корисно употребити и за „ствиврање“ — поновоно сушење или досушивање — једном већ осушених шљавица.

Да би се планов оне упростиене сушнице могли што лакше користити сеоски мајстори, означаво сам у попречном и подужном пресеку и поједине редове онека (ципаља) и ако су уписане главне потребне мере. Слаже су, држим, толико јасне, да ће их сваки моћи лако разумети, нарочито ако обрати пажњу и на описе и објашњења која ће кало ниже доћи.

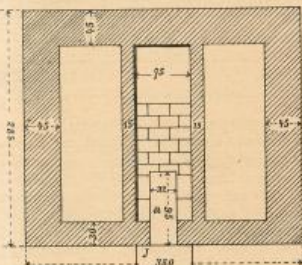
*

Да би се губитак топлоте свео на што мању меру, и да би се оваквима висина сушнице над земљиштем, те тиме олакшавало уношење и вађење леса, уковани су ложиште и шпеллар у земљу толико, да њихово нивоелара (као што се јасно види у попречном и подужном пресеку) лежи за 56 сантиметра, или за 7 редов онека испод површине земљишта, на месту на коме је ложиште. Овим је, пак, постигнуто то, да прва — најдобра — лесе, лежи за 63 сантиметра, или 8 редов онека, а последња — најгорња — за 175 сантиметра, или 22 реда онека над земљиштем.

Она упростиена сушница, која се, као што је кало увидети, још мање разликује од обичне — донаше — и с пола и изнутра, по првобитна која сушница, има у својој средини један собицак од 75 сантиметра унутарне ширине и 56 сантиметра висине, који иде од предмета до задњег зида. Стране овога собицака, у коме се нахои нећ за затречање ваздуха, који улази у него с пола, кроз два отвора (означена у хоризонталном пресеку А—Б, (Сл. 2.) истаканима линијама и обележена писменима ој 10 см. широка и 16 см. висока, начињена у предњем зиду поред сваних врата ложиштемних, дебеле су $\frac{1}{2}$, онека или 15 см. Ово је овај собицак затворен таблама дебелог дрвог (лима,¹⁾ а у дувороници са стране остављено је 10 отвора (по 5 са сваке стране) ширине 15 см. а висине 24 см. кроз које пролази затречајни ваздух из собицака у простор у коме су лесе.

¹⁾ Собицак треба покрити „слабом дрвеном“ од кога долази у 1 воуу но 6 табла од 85 см. ширине и 85 см. дужине.

Слика 1. представља нам основу у земљи (тежеле), и, као што је на њој обележено, спољна ширина сушнице, мерена с преда, гди се отвори за уметање и извлачење лесе, износи 350 см. а спољна дужина, мерена по левој или десној страни, износи 285 см. Темељ задњег зида и оба зида са стране, дебели су 45 см. или $1\frac{1}{2}$ онеку. Зидови који ограничавају печелар и собичак за пећ са леве и десне стране, и немају темеља већ су само укопани у земљу на дубину једнога реда опека. Како је собичак у коме је пећ широк 75 см. а печелар 30 см. треба за собичак ископати и поравнати ртну од 108 см. ширине и за печелар треба да је ртна од 64 см. ширине и 108 см. дужине, мерено од спољне ивице предњег зида сушнице.

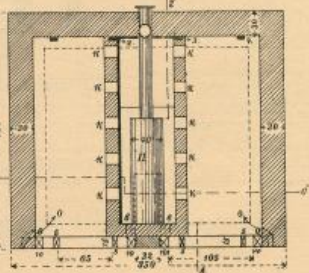


Слика 1.

Слика 2. представља нам хоризонтални — водоравни — пресек сушнице по линији А—Б, обележеној у слици 3. која нам представља попречни пресек. Овај хоризонтални пресек, као што се види, замишљен је по самој земљини. Као што се у тој слици види, задњи зид и зидови са стране, дебели су над земљом (од тежеле до тавана), 30 см. или 1 онеку. Предњи зид, пак, дебео је 15 см. или $\frac{1}{2}$ онеке.

Отвори кроз које се лесе увлаче и извлаче широки су

105 см. мерено између стубова, који су јаки 10—15 см. Раконица, на којима леже лесе, размакнуте су један од другота за 65 см. а у толиком су истом размаку наменете и вешалке (које су у овој слици обележене са 1, 2, 3 и 4) у које се учешљују ражњени својим другим крајевима. Вешалке треба приковати на њиховим горњим и дољим крајевима за гредине или дебље лесе, узидане у задњи зид.



Слика 2.

У овој слици означена је са II пећ гледана овог; са а су обележени канал или отвори кроз које прелазу загрејани ваздух из собичака у простор у коме су лесе; са о означени су отвори — одушке — остављени у предњим ђошковица за испуштање водене паре, и, напоменути, са а су обележени отвори кроз које улази у собичак хладан ваздух с поља. Ови су отвори, као што је раније већ речено, остављени с преда, поред врата за ложење пећи, и то тако, да њихова шупљина почиње од собичковог патоса, ширине ових отвора не треба ни у ком случају да је већа од 10 см. нити мања од 8 см. Одушке о, за испуштање паре, не треба да су шире од 10 до 12 см. нити више од 8 см.

Да не би загрејани ваздух стигне јурно под предњи до

ПОДЛИСТАК

НАЈНОВИЈИ ПОЉОПРИВРЕДНИ ПОКРЕТ У БУГАРСКОЈ

(Наставак)

За повећање доходах сеоских домаћина требало би их снабдевати с кривама од добрих домаћих сојева. Те криве треба да буду најлак део у организовању сеоских газдинстава, нарочито оних који су око великих градова, где млеко налази добар назар. Осим тога, како се услед разарања утрину, као и тиме што ће се земљиште под утаром смањивати па овај сасиј и одбацити, Овчарство смањити, потребно је већ и ради замене овога створити погодбе за Краљевство. И данас се млеваче краве траже, али нема за тај циљ организованог завода за обрађивање.

У пошње крајева у Бугарској виђа се сој свиња, који је много бљавк дивљеј свињи. Ситно, крушних костију и поносе се развијају. Ситна сеоска имања треба да имају свиње које ће се плодити што више, да се развију и дају што више саланине и меса. Такве су расе енглеске, од којих се мали заплати могу видети код пољопривредних школа и коларских завода.

4. Од 124.000 дехара виноградга (12.400 ха.) који су пропали од енглеске обновљено је десета стига 8.532 дехара (853 ха.). Државни лозни расадници изађу годишње по 10 милиона резница и 100.000 калонава, док је трајња сваке године у резницама на 40 милиона. По томе и на тој области не стоји се најбоље.

5. Бугарско Војарство је највећа мизерија. Бугарско сеоско двориште је права пустошина. Бугендјаски, Казанлушки, Габровски и Селенски њивњаци и јабучари треба да се опорављају. Државни војни расадници изађу сваке године око 140.000 војних садница, али је потреба у томе 50 пута већа, јер су погодбе за Војарство у Бугарској одличне. Данашња пустошина у селима треба да се замени парковима војним.

Војарство ствара погодбе и за развијање Пчеларства; а Пчеларство, ако ништа друго, треба да дође да спасе сеоску чељад од гладна.

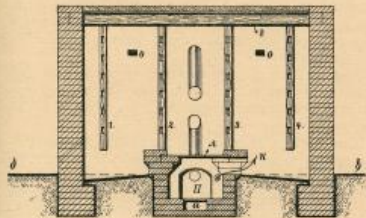
6. Свињарство налази већ боље погодбе за развијање, само треба да се потпомогне. Од 2000 унца семена свињских бубе, које је одгајено у 1890 години, у 1900 години повећано је на 30.000 унца, и ово је дало износ на 1,642.126 динара. Лиц од 300.000 домаћинстава који имају до 5 хектара земље, 270.000 не гаје свињске бубе, јер немају духова. Државни расадници могу годишње да изађу једна до 100.000 духовних садница, а према наведеном броју домаћина требало би до 26 милиона садница, те да сваки буде могао одгајити бар по једну титну семенца. На тај начин могао би се одгајити годишње по 300.000 унца семена, те би се могло од тога произвести око 12 милиона ктр. михурава, а то би представљало вредност 24 милиона дин.

7. Безводност у Добруџи, Дели-Орману и Дунавској равнини такође је велика беда. Напредак у тим крајевима не може се очекивати, докле се не уреди то питање, посредством милијардица да се земље опораве за обрађивање, и регулисана тога река да се увекн сачувају од повођа.

Истина, на споменим поправима већ се ради. Сједниц буџетом, особено за те циљеве, од 1,161.938 динара, од који

оста, добро је да прва два канала *ж*, са обе стране собичка, рачунају од предњег зида, односно са *петог* реда опека, рачунају од патоса собичковог, место са четвртог, као остали.

Два собичка треба на дужици од 165 см. разуджајући ту дужицу од предњег зида, патосати добро печени опекама, пролазку опеке онако како је у слици представљено. Остали део собичковог два треба зарамити у висини патоса и добро набити, на преко нега и преко понатосаног дела премазати два прста дебеле слој блата с плевом. Тек на овај слој блата треба доложити пећ *И*, на па на њу огло стати и тиме је принудити да у блату утадне. Да не би, случајно, дим из пећи продирао кроз шупљине између пећи и собичковог патоса, у простор у коме су лесе, треба студа около, поред саме пећи, бити и размазати слој блата с плевом у ширини од 12 до 14 см. а у дебљини од 3 прста. При размазивању овога блата треба пашти да поред саме пећи слој буде дебиљи а даље од пећи тањи, дакле да има струган од пећи ка собичковим зидовима.



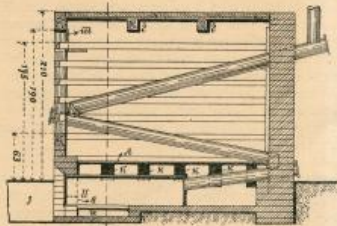
Слика 3.

Слика 3. представља нам попречни пресек по линији која је у хоризонталној пресеку обележена писменима а—б. У овом попречном пресеку означена су: а — пепелар; б — канал, кроз који пролази загрејани ваздух из собичка у простор у коме су лесе; в — лих којим је собичак огло покривен; г, д, з и ж — вешалке за утапљивање ражњева; о — одушке за

сушење ражњева. Слика 4. представља нам подужни пресек по линији која је у хоризонталној пресеку обележена са е—з, а замислимо је да пролази кроз предњи зид до краја његовог томова, поред овога до средине пећи, па тим по средини пећи до њеног задњег краја, па онда кроз собичак између пећи и његов десни оградни дивар и наизолетку кроз задњи зид. У овом подужном пресеку е—г обележава нам: *ж* — јазу за претсти докитач, која је дубока око 60 см. широка и дугачка по 75 см.; *и* — пепелар; *п* — пећ; *о* — отвор на улазине хладног ваздуха у собичак око пећи; *к* — канале за излазак загрејаног ваздуха из собичка у коме је пећ у простор у коме су лесе; *л* — лих којим је собичак покривен; *г* — гандуце у коме се вахоти топломер и *з* — таванске греде.

испуштање паре, на задњем зиду и *з* таванске греде. Одушке о, на задњем зиду, треба да су исто онолико широке и високе као и оне у предњим колковима. И предње и задње одушке о, треба да су у истој висини, и то оној која је у попречном пресеку означена.

У потребној висини треба у задњи зид узидати тако гредне или дебље леве, при дну и при врху, за које ваља приковати вешалке I, II, III, IV. Ако су зидови, изнад земље, од ћерича, онда није потребно узидавати ове гредне, пошто се вешалке могу заковати и за сам зид.



Слика 4.

не би могао наћи споредно занимање ради увећања својих дохода.

Државност је државе да потпомогне материјално сеоско стапоштво. Држава за то, што на другим местима на чело напретка стоје велики поседи, или кооперације (заједнарства) које у поседује врне, удружени у Савезе, и заштитени особени законодавством испољавати горестану делатности. У Бугарској нека те две погодбе. За развојање система кооперације треба најпре да се сазна, треба подићи народ умио и напредство. То је задатак школе. Правилно схваћан тај задатак тижује на ова два посла:

а) Популарнији змиски, ведањим и вечерњим курсовима дати земљорадничима практична знања, те их спрешити за саморемени рад, ободити их и показати им путеве за увођење и искориставање система кооперације.

б) Да се створе све погодбе за повећање приноса од њива, било посредством уређења њива тако и снабдевањем народа материјалима који су му потребни.

И бугар Министарства Народне Превиде за пољопривредне циљеве није дозвољав. Не ваљутачујим хисело да тај бугар треба да се повећа средствима државним, бугарско пољопривредници моле да се закондотворити народни рени, да се четвртину чистог годишњег прихода „Земљорадничких Каса“ употребити на проширење савремених пољопривредних потреба, било да се прошире дашњим пољопривредне установе, било да се оснују нове.

(Паставак се)

Осен тога: произвођача семена свилених буба у земљи је од 316 унда у години 1896 скочила на 9363 унда у 1901 години; пресеље виноград плавим каменом и кречом противу вероноспорне проширено је на 103.687 дечара (у 1901 години, док је у години 1897 покривено било само 750 дечара); број вољних расадника, осем оних код пољопривредних школа и дошних расадника (9), повећан је на још 6 специјалних; расадници америчке дозе умиошени су на 5 и подтрекнуте је 24 на оснивање приватних расадника.

По се је то недovolно за дашњине потребе у земљи. И што се те потребе не задовољавају зарок је межда покрету који у поседује врне истиче пољопривредно питање. Са средњима којима се сада распосладе ако се и може нешто даље радити, све то ће се споро развијати, и могуће је лако да ће бити зарок да се ситна свестовност која дама постоји неће моћи сачувати. Ако у Западној Европи заштљавају и потпомажу ситну свестовност у пољској привреди посланце из политичких и друштвених (социјалних) ралога, у Бугарској је потребно заштљавати и потпомаћи из економских ралога, јер по погодбама у којима се излази сада земља ништа није страшније од сеоског пролетарија, који, како је оскудња у великој индустрија

У овојме подужној пресеку означени су у нагледу раз-
лика а у пресеку пречате („дијамјана“) у које су упуштени
предаји крајевни различја и то на врху.

Патос у простору у коме су десе, треба начинити стрм,
с надон од собачка у лево и у десно, као што је означено и
у попречној пресеку $a-b$, добро та набаћи а за тим олакша-
жити и премавати слојем блати са плавом. Поред левог и
десног зида треба у томе патосу начинити пантас олуз с на-
дон од задњег к предњом зиду. На местима где се то олузи
завршују, треба оставити у предњем зиду четвртасте рупе, ши-
роке и високе колика је дебљина једне олене (дакле 6 до 8 см.),
у које се може уметнути по једна четвртаста дрвена цев. Испред
тих рупа треба ископати камене јавне, у које могу стати ошави,
пљива судови. Ово све треба удељити за то, да би се сок који
из шљави капље за време сушења на патос, слинао у олузе
поред зидова са стране а ошави кроз цев, у предњем зиду,
у судове и метује у јаке испод ових цеву. Ове цеву, у предњем
зиду, кроз које ће цурити сок од шљави — „покез“ — треба
да су затворене а отварају их ваља од времена на време да
„покез“ иштуру.

Одушне о, за испуштање шаре, треба начинити од даска
а у облику четвртастих цеву и ове на крајевима снабдејти про-
стани заштитом, помоћу којих се могу према потреби, више
или мање отварају или заштити.

Унутрашњост сушнице треба добро измањити подељам сло-
јем блати с плавом, а исто тако и унутарње дуварове собачка
у коме је пећ.

Таван треба начинити од даска на преко ових навети
блато с плавом у слоју дебљом најмање 10 см. Исто тако треба
развијати блато преко лима којим је собачка покривен, и то
у слоју дебљом најмање 2 до 3 прста. Да се крајевни лим,
којим је собачка покривен, не би подизао, треба и по њима
развијати блато на их притиснути ошавима (циглама), које,
опет, треба с обе стране подмазати блатом, како би се довеле
у што тешку везу с блатом развијаним по лиму а.

С тога, што је собачка у коме је пећ, широк 75 см. а
ширина лима којим се собачка покрива широк 58 см., мора
се ширина собачка, при врху, свести бар на 45 до 48 см.
што се постигава испуштањем петог, шестог и седмог реда изнад
доњих редова, овако како је то представљено у попречној
пресеку. Да се ова три најгорња, испуштена реда, не би пре-
вртала у шупљину собачка треба сваки ред, чим се положи
(а та три реда треба полагати на тањи слој блати највишег
са сатном плавом), добро подмазати с блатом с плавом, и то
са обе стране, овако као што је и у попречној пресеку означено.

Да би се блато, којим су дуварови сушнице и собачка
за лек измањена, добро држало, треба дуварове, пре набаци-
вања блати на њих, добро олакшати, преклајући их водом по-
моћу какве старе металне.

За рад смањивања губитка топлоте, добро је да се су-
шница с пола олене подељам слојем добро начиненог блати
с плавом, и да се по тавану, преко првог слоја блати, кад
овај испуца, размаже нов тањи слој.

Темеље ове сушнице треба увек градити од камена или
олене (цигле), а зидови изнад земље могу бити од камена
(само тада треба да су дебели 45 см. а темели ил 50 см.),
олене, ћерича или чатве. Дуварове собачка у коме је пећ,
патос испод пећи, дуварове и патос шепелара и онај део пред-
њега зида око ложишних врата, треба начинити, ако је икано
могуће, од добрих ошва, а ако овакх нема, онда од доброт
ћерича.

За подишање ове сушнице треба, кад год је могуће, иза-
брати исто место нагнуто а заклоњено, на предњи зид, у коме

су врата ложишта и отвора за уметање леса, подићи на ви-
шој страни.

Јаму испред ложишта треба или подизати са све три
унутарње стране, или побити коле на предњем зиду, и
шупљину између предмета и јамних страна испунити земљом.
Овако треба урадити да се не би земља на странама јаме
осипала.

Усправни део цеву за одвојење двама (суздулар), који
долаци позад, треба спровести кроз стреху, назађи при томе
да нагде не дође у додир с дрветом јер би се ово могло упе-
лдити и пожар проузроковати.¹⁾ Летње, које носе при или ћери-
миди и рогови, треба да су удаљени од „суздулара“ бар за
3 прста.

Добро је да се стреху што више напусти; јер ће тада
боље штинити издуже од шине а и покривена простор испред су-
шнице биће већа.

Разлици треба да су од сувог дрвета и добро је да су
на својој горњој страни или обил или да су четвртастог пре-
сека на да њи је горња, унутарња виша одуата (отесана).
Добро је да се при наметаву размаже обрати пажња и на
то: да ни задњи крајевни лес нешто више не предви, јер ће
то олакшати измањене леса.

Лесе треба да су од прикованог, правог а танег пружа.²⁾
Плетене лесе, а ако стају јавне од ових с прикованим пружа,
треба савим изабацити из употребе, јер се на њима морају
шљаве дуже сушити.

Лесе треба да имају ове мере: широмашња ширина 100 см.
а широмашња дужина, жерена од краја до краја обрада 230 см.
како би, кад се намете пречате за приковање пружа могла
да обухватају размаже бар за 2 см. Ово последње потребно је
с тога да би се спречило спадање леса с размаже. Да би се,
пак, спречило сушито примањене леса ценима (суздуларима)
за спровођење дима, које пролазе кроз средњу сушницу, добро
је да се размаже не наметују у средњи отвор, овако како
је представљено у хоризонталној пресеку $a-b$ и покривена
пресеку $a-b$, већ да се у левој половини поклају за 10 см.
у лево а у десној за 10 см. у десно.

Да не би шљаве на виђољаним лесима јако штудале, не-
смеју најдољим размаже бити наметени ниже но што је
означено у попречној и подужној пресеку, а то је на ошом
реду ошва изнад земље. Шта више, могу се, ако је потребно,
поставити и на десетом реду а да од тога не буде вишаје штети.

Размаже, ако су четвртсти, треба да су јакн $5-7\frac{1}{2}$ см.
а исто толико јаки треба да су и „дијамјана.“ Затворе је нај-
боље удељити на преклон, само треба да су даске дебље, ств
и да се онгурају од витоперења.

Доња греда разговата за отворе, треба да има у пресеку
7 на 15 см., горња 15 на 15 см. а стубови 10 на 15 см.

Изнад врата пећи, треба начинити свод од добрих ошва
и, ако је могуће, добро је да се тај свод испусти испод доње
разговате греде бар за 15 см. како би је штитно од шла-
мена. Ако, пак, то није могуће, онда треба последњи ред ошва,
на коме лежи разговате прат, на дужини колико високо
ширина ове јаме испред пећи, испуштити испред предњег зида за
15 см. те ће он штитити доњу греду од шламена из пећи.

У Врњачкој Бањи
на Ваг. Госпојину 1903 год.

Коста Д. Главинић.

¹⁾ Ако би се ошавола да изврх у пећи по горе добро, да се дим и шла-
мен врбају, кад се врата од пећи отворе, треба изнад пошави 1 комад
суздулар од 50 см. дужина а нешто вишије као што су и остали, да може
продуктима успоравати дим.

²⁾ За приковање пружа најбоље су јасковитке № 12/30.

О ПРОЗВОДЊИ И НЕЖИ ЦЕЛЕРА

Целер расте у дивљем стању по свима пријорским ливадама, и ипаче на славној зеланшту, у виду танког, претеностог врсна, који је горак и зуп и врло одвратног, тако рећи срдњавог мириса, али је негом постао оми што је давас. Дивља целер је, можемо рећи, отрован, али му је корен негом доблио, заокружено се и добро пријатан, мирисан узме, те се и као мирисаливи зачини у разна јела, и пресни као „салата“ употребљава. Целер је давас и једно врло корисно поврће и с привредне стране.

Да добијемо од целера лепе „главнице“, потребно је, пре свега, добро семе од *добре сорте*; јер, као год што има небу селекциону поврхне бољих и лошијих сората, тако их има и код целера. Од свију давас познатих сората, најбољу препоруку заслужује тако звано „бечка јабука“, која је, ипаче, имао зна од хваленог „принског“ целера, али „бечка јабука“ има ту испрву особину, што јеј главнице не бивају пушале ни онда, кад се у добрим приликама најкрупније развију, и што некају споредних жила, него су увек глатке и округле као јабуке. Жила има само при дну главнице, па с тога и није потребно да се преко лета око главничје земља одржа и споредне жиле смонжу, као што је то код пришког и осталих сората потребно, као желимо да имамо од споредних жила чисте и глатке главнице, које се радије треше и кушње продају.

Добро, скорашње и глатко семе одликује се укромној крутошћу, отворенијом бојом и јаким мирисом.

Друга је услов: што развије сејане за извођење расада. Целерно семе врло споро нице и дуго у земљи лежи док нице. Негде с тога треба посејати у месецу фебруару још, или најдуже у марту, у толику или бар мању леју; ко таквих леја има, тај ће боље учинати, да потребну количину расада набави себи од некое поуздане бантована.

Али је од свега тога најважнији и најглавнији услов за добру производњу доброта и крупнога целера — добра и добро набујена земља, али без много првце, јер где има много првце, онде се целер више у лишће, а мање у главичу развија.

После развијег сејана, настује и развије „шикравне“, т. ј. пресањиване сасвим младих и густо поникавих биљачица, на коју добро устљаву и сатореливи ђубретом набујрену, нарочит, мало законштину леју. Онде се баличе пресајују — „шикраву“ на 6—8 сватикетарј раздјелено. При „шикраву“ се отприк ножен скрате увелико и жилице у листића. Тако „шикравне“ биљке треба често одржавати и добро заливати, а сваки трећи дан треба их залити у устојаној, али мало склаченој води развишеном правлом балетом. На тај начин можемо већ у јули месецу добити добро развијен и крешан „расад“.

И кад настуја сађења на место. Овако однеговано и добро развијен расад, треба расадити у растојење од 25, 30—40 сватикетара; прева ситнији или крупнији сорти, и то у „сање“ * * * * *. Ако желимо да добијемо крупнијих главнич — „јабукица“, не смејемо гушће садити. Као *узрок* између расаденог целера, можемо расадити главничасту салату, коју ћемо већ доста потрошити, док се целер отпочне јаче да развија. Кад салату потрошимо, кад ју дакле с леја склинемо, поравно леју најпре оловити, па онда земљу између биљачица потпуно ситно проконкати; ово се мора чешће понављати. Да је јаче заливање потребно, по себи се разуме, јер је целер биљка из пријора, која хоће много воде и хране. Врло је корисно, да се целер чешће залива разблаженом стајеким бојом (мокробом), или у устојаној води развишеном краљом балетом; али пре заливања, треба, и јаче и друго, у некоем чабу да престоји, да најпре преври, па онда да се употреби. Ово је

врло добро ђубре, које и ми нашан градинарима препоручујемо. После заливања понемити течни ђубретом, треба увек залити и чистом, устојаном водом. Ако је целером засађена леја у таквом положају, да се може редовно наводњавати, онда можемо добити врло крупне, сочне и пуње главиче; јер цела тајна у одгајивању лепог, укусног и крупног целера, састоји се у *јаким ђубреним и обилном заливању*.

Целер не треба прерано vadити из земље, јер се он баш у позној јесени најбоље развија, „главнич“, кад настуја владице нове и кад се вода мање из земље испарала, и онда су ту сви потребни услови, да се целер што боље развија. Откадање лишћа у том циљу, да се целер боље развија, нема смисла; шта више, још је штетно по разнате главиче; јер у колико брдуно лишће више чуцали, утолско ће јаче ново лишће порашћивати па штету главичи. Ко хтедне пошатити порашћивање главичи, увериће се, да се оне на горњем делу развијају; па утолско се оне већа шире, утолско се доле лишће више стуби и само по себи отпада, и с тога не треба биљку без потребне слабости. За употребу лишћа, можемо целер гушће, балика садити. Већ испред самог сађења, можемо лишће vadити, да га метвено у буре и помешамо с крастачица и напријавна, кад их мењено у туршију (у сирће), али развије — никако. Целер се vadи у другој половини октобра.

За тражење повећаних главичи, најбољи су влажници, али не претопли подрума, или обични трапови, у којима се главиче влажним песком покривају, али свакојако треба пазиати, да се „срце“, са 2—3 листића, не претра.

По напред изложеном начину гајења, добијемо сам ја 700—800 грамј тетха, као јабука пуних главичи.

др. Радић.

ПИТАЊА И ОДГОВОРИ

У 18 броју *Тезежа* изашла су три питања од г. Ш. Санића, учитеља, па пошто му је на прва два питања одговорено, то му ми дајемо овде одговор на треће питање:

„Како би требало да се изостаром за сталну производњу нашег грождица на страни трговина, па да привољити имају рачуна да своје грождје дају и по нижој цени одне, који би изостаро.“

Да би одговор на ово питање био што потпунија прева важности истог, Другићу се са питањем обратило на Краљ. Српску Нову. Извезу Банку, која је прибавила податке поводом овога имала доброту одговорити овако:

За пештанско пијацу. 1. Грождје треба наковати суво, никако дакле после пише или за време росе. Тако ите грождје мора бити здраво.

2. За наковане употребљавати мале сандучиће, који не смеју имати више кад се накуне од 5 килограма бруто (са даром) тежине, јер такве пошлаци не подлеже царинству; веће пак подлеже и то знатно вешикој царини. За то се при значајном царинској прегледу обраћа на ово нарочита пакла, и свака несправност у овој погледу подлеже великим новчаним казнама. Сандучићи се праве дужи и шири, тако да највише 2—3 реда леже над другим стају. Они су сандуци боља него кодне прво зато, што се могу лакше да транспортују, а друго, што се грождје у њима боље држи.

3. Паковане треба вршити на овај начин: Сандучић се прво обложу хартијом, па се тек у тако обложеном сандучићу вакује грождје. Грождје треба сасијати једно уз друго слагати, како се не би унуту комбало и лувало. Кад је сандуче већ

папушено, треба још и горњу површину покривти такође хартијом а за тим га затворити.

У Пешти се тражи појединачно бело и црно грошје, у Бечу на против више бело, а са бечке се најчешће врло много експедије грошје за даље. Крупнијој је сорти боља тражиња.

Продаја се врши од сандука, т. ј. од једног сандука се цена види или тражи; тако се врши продаја на велико.

Транспортирање је најпрактичније и најјештиније железницом и то као ваздухот са осигурањем роком.

За берлинску пијацу. У Берлину се грошје продаје на разне начине. Вагонска се роба продаје великокупцима, који могу детаљнијим купцима по централним тржиштима (Markthallen) предају. — Грошје се тако тражи само за јело и потрошња му је врло велика. — Нормална је потрошња грошју 15—20 вагона по 5000 кгр. дневно; међутим дешава се, да се продаје дневно и до 40 вагона, али у тим случајевима цене су врло слабе.

Што се сорти грошја тиче, треше се обавде, а у малог сразмери треше се бело грошје више. Наше скедерско бело грошје внало би превалу над осталим страним грошјем, јер што је грошје крупније у толико је боље и боље се плаћа. Ситно грошје се врло слабо треше и зато га не треба слати.

Напомена је веома важна код грошја и оно је готово неодољивије и од самог квалитета грошја и то уколико ради сигурнијег приспевања уколико више што је сама публика научена на најбољи начин плаћања, на који она много полаже.

За напомену грошја важи све оно што је внало у тачни 3 овог одговора за пештанску пијацу, с тим додатком, да се поред сандука може пакетиати и у корнице у тежини до 5 кгр. У сандуциће, односно корнице, могу се салати и бела и црна грошја заједно.

Најбржи и најпрактичнији начин за транспортовање јесте пошлагање вагоним по 5000 кгр., у ком случају вагони иду директно без пакља претоваривања и приспевају тамо за 3—5 дана на Београда.

Грошје се сметовати само у вагоне који имају етаже. На једну етажу товари се само један род сандука или корница и ту се слаже чврсто једно уз друго, да се не би могли кретати.

Попштон или брзозвоном железницом грошје не треба пакљати. Јер се и најчвршће грошје и чврсто пакљено покарка претоваривањем из вагона у вагон. Ма која количина грошја да се шаље, ако се не пошље вагоним који би директно на место одређеног купца, нема смисла слати, јер грошје ни у којем случају неће пристиги здравом.

Наше скедерско грошје третирали би се прилично али је меко, те је у итању да ли може да издржати велики пут.

Извоз грошја за Берлин доста је ризичан што се трг пренушава робом, јер се из Италије доводе огромне количине грошја како у Берлин тако и по целој Немачкој и услед честог претривања трга продаје се ниском ценом. Промле године продавано је грошје врло различито од 10—20 а у најповољнијем случају 25 вешних $\frac{1}{2}$ килограма. Међу тим у овој години у Италији, као и у Далмацији, Француској и Маџарској очекује се врло добар род грошја.

Подвоз за грошје износи марака 7 а царина марака 4 од 100 килограма.

Бечна пијаца. Изгледа су за послове у воку добри, особито у шпанска. За наше грошје изгледа су сасвим слаби, јер је Маџарска добро родила, а згоднији им је подвоз и даљина.

Питање. — Неки пољопривредници, одгајивачи плодних сивања, тврде, да сивања, која се ма кад преноса на колони, никад више не може остати супрасна. — Има ли који од прегалатника *Тажика* о томе своје искуство, исто ван српског?

30 јула 1903 године.

В. Градинте.

Редак. члан Срп. Пољоприв. Друштва.
В. Валента.

З Е Л Е Ш К Е

Које дрвеће треба подизати поред ђубришта.

— За ваљано уређење ђубришта, поред осталих погодба тражи се и то: да ђубриште буде што боље засељено с јужне стране дрвећем, да на и не би надали непосредно сунчани зраци.

При избору дрвећа за ову потребу треба знати да оно подноси што јаче ђубрење и да буде што листатаје. Најважни се за овај циљ препоручују:

Бела топола (*Populus alba*).
Црна топола (*Populus nigra*).
Жута врба (*Salix vitelina*).
Бела врба (*Salix alba*).
Липовец (*Tilia microphylla*).
Дивља кестен (*Aesculus hippocastanum*).
Орах (*Juglans regia*), и
Бела јова (*Alnus incana*).

Само сађење треба извршити на 1-5 до 2 метра подалеко од зида ђубришта, јер нека таквог дрвећа које би се добре развијала кад би се засадило ближе ђубришту.

Овим дрвећима и на овај начин засељено дрвеће поред ђубришта, ђубриште ће се заклонити најбоље а дрвеће при тој увећање изврсно.

Г Л А С Н И К

Проник за извоз свежег (сировог) воћа. — Да се свеже воће не би извозило у стране земље изврсно, као и да се не би извозило неугледно и пошарено воће, које би се на страним трговима продавало под именом стеног воћа (за јело), те да се на тај начин не би убијало углед и цена наших одличних сортима и врстама воћа, а и производња (извоз) воћа смањивала, Министар Народне Природе прописује ову наредбу и упушта:

1. *Подела воћа за извоз.* — Воће за извоз може бити:
 1. Стено (за јело);
 2. Стено и привредно (за јело и за прераду); и
 3. Привредно (за прераду).

Као стено воће (за јело) рачунају се све летње врсте и сорте воћа (трешње, вишње, малине, рибизле, огроз, бреска, кајсије, шљиве, летње јабуке и летње крушке) и кругне и одличне сорте јесењег и зимског воћа (јабуке, крушке, дува, инжибуле).

Као стено и привредно воће рачунају се све сорте јесењег и зимских јабука и крушка, које су осредње величине и паквоће, као и лопате стено воће.

Као привредно воће рачунају се ситне сорте јесењег и зимских јабука и крушка, које се употребљавају погодно за прераду, а нарочито за прављење јабуковаче, као и шљиве за печене ракије.

II. *Превоз и пренос свежег воћа за извоз.* — Воће намењено за тржиште (пијацу) и за извоз сме се брати само кад је зрело,

и само зрелом вољу дозвољаваће се продаја на пијаци и извоз из стране.

Стоно воће nameneno izvozom može se obraditi rukom, берилма или на који други начин, али увек мора бити зрело, здраво (непуфено и које није црњаво), у складу с Г. Ј. да није гурило (мама итд.). Према томе воће које ће се извозити као стоно, мора се пажљиво брвати и одабирати, јер само такво воће имаће добру проhodну и добру цену и задовоље ден глас српском вољу на страни трговица.

Тако исто и воће које ће се извозити као стоно и привредно воће мора се пажљиво брвати и испуњавати сви услови као и код стоног воћа само што овде долазе јесених и зимских сорте јабуке и крушака средње каскоше као и кишње стоно воће.

Привредно воће може се брвати и руком, а може се трести или машини. Али ипакло се веће довољати извоз крупнијим сортама јабука и крушака под условима привредног воћа; на пруба томе ипакло се и не дозвољава да такво воће тресе и претрива и неуталжно доноси на пијаци, ради продаје за извоз. Дозвољава се тресење и влажење само оштра паменоних извоз за печиво рачице, и ситнији сортама јесених и зимских јабука и крушака.

Стоно воће препоручиће се до тржишта у подесним судовама: котарицама (корима), сандуцима, ковенима (сепетима), сандуцима, бградма, према врстама и сортама воћа. Све неке сорте летњег воћа, а нарочито малине, трешње, вишње, брескве, кајсице и летње шљиве за јело смеју се преносити само у судовама које хваљају 10—15 килограма; летње крушке и јесене шљиве могу се преносити и у судовама до 30 килограма. Летње јабуке и јесене крушке могу се преносити и у судовама до 50 килограма, тежакје, а јесене и зимске јабуке, зимске крушке, кршуде и дуње могу се преносити и у судовама до 100 кграма.

Воће стоно и привредно може се преносити у већим судовама, или пажиљиво товарију у кола, са сламом, соном и какавим другим извесним материјалом. Ако се на тргу види да има нагнетених, трухлих и црњавих комада воћа, онда се они при спремању за извоз морају прервати и извозити на страну.

Из брдских крајева може се воће доносити на трг на кољана у ковенима (сепетима) и сандуцима такође паковано у слави итд.

Привредно воће доносиће се на тржишта на кољана или како то привредницима буде лакше.

III. *Извоз свежег воћа.* — Све воће које ће да се извози на страну мора бити зрело.

Стоно воће може се извозити само као паковано у подесе судове онако као што је то речено и за пренос воћа до тржишта према врстама и сортама воћа. Судови морају бити тако дивени да се лако могу прегледати. Стоно воће мора бити црљаво и чисто; црњавих, нагнетених, трухлих и црњавих комада не сме бити. С тога нека се извозници не ово побрину при самом паковању да ни се извоз не би забрљаво.

Воће стоно и привредно, дакле воће средње крупноће и каскоше и кишње стоно воће, не мора се паковати, већ се може товарију у вагоне, дерезе итд., са судовама или без судова, или у последњем случају у један вагон не сме се товарију више од 5000 килограма. Сем тога и ово воће мора бити здраво и чисто, и не сме имати нагнетених (избујданих), трухлих и црњавих комада.

Да би се и произвођачи и извозници воћа бар унеколико знали унапред упоредити у своје раду, овде се напомињу неке сорте јесених и зимских јабука и крушака, које треба извозити паковано, а само кад су кишње квалитета и кад се извозе за прераду сме се товарију у вагон до 5000 килограма паковано.

а). *Јабуке:* правешке (правешко), стрешке, маулијске, шебердије (шеберке), колчацке (гиварске), зелешке, тикајске (тикачке), перачке (перуше), стабление, лауице, змјучке (крушке), краљиче, белоачке (белојабуке), дуге (дугајдије), слазачке (слазачке), подурмаје (подурмаје), бедрице, шаренице (шаруке) сепајачке, бузе (бузајачке), зупчане (зупке), киевачке, амајуге (вајуге), гошопијачке, будијачке, арачке, тврдаје (тврдокорске), зетовне, просојачке, јаблина (бели и црвени), потчијачке, сиевачке, шуматове, ружичарске (ружачке), ресавне, рачице, кожаре, вранице, шебердије, казанчијачке, зечарске (зечачке), румешке,

кадурманске, прешение, јастрегачице, колчбарске, табчанске, срњиче, царске јабуке и поврљаче.

Крушке: караманске, мајданске, јаблина крушке арачке, лопчаре, кадурјачке, круши ошмаке, белоачке, голубијачке, жутијачке, крушке тачушке, жуто арачке, тамњанице и шумадинске.

Све одличније сорте ових јабука и крушака, које су овде наведене, као и све летње воће има се извозити паковано. Но како једна и друга не мора се одишати и одишати и ложићи, то ће се дешавати и мора се дешавати, да се једна сорте одмарштрелице као испуљачко стоно и као таква има се извозити испуљачиво паковано, док да друга сорте воће има и ложићи и онда ће се одишати и као привредно и као стоно воће и онда се може извозити и непаковано већ товарију у вагонима до 5000 килограма.

Све ситније сорте јесених и зимских јабука и крушака, наменених за прераду (јабуковачу, сушене, кулање итд.) шљиве за нешто рачице, арачки и кишњи товарију се у вагон кољано може да стане (растрчено — а la table). Но, и ово воће подлежи прегледу ваљачког јабуке, крушке и шљиве, ради уперављања о томе да ли је ово воће зрело.

ДРУШТВЕНИ И ПОДРУЖИНСКИ ПОСЛОВИ

ЗАПИСНИК СЕДНИЦЕ

Управног Одбора Српског Полупривредног Друштва

државне 28 априла 1903 године у Београду.

На овој седници били су: Председник г. Милутић Савић; благајник г. Јован Јекић; чланови Одбора: г.г. Паја Т. Тодоровић, Алекса Б. Поповић и Илија Кречић.

Као гост био је присутан Милосав Ж. Петровић, редован члан Друштва.

I.

Прочита се записник седнице Управног Одбора државне на дан 21 априла ове године, који Одбор — усвоји са извесним исправкама.

II.

Г. председник усмено реверше о стању живинарника у Рогову. Најваљује да је пришлоком изласка у Рогов собом повео Друштвенога магационера г. Максима Богавца, да као рачуничко лице пречисти рачун са г. Киндом који је волао надзор над подизањем живинарника и све исплате иршио.

Како живина у живинарнику не може остати без потребног надзора, г. председник саопштава да је нашао ситрно лице за надзорника и погодно га по десет динара на месец. Дале г. председник саопштава Одбору како је потребно да се у живинарнику подигне кош са амбаром у коме би се држала потребна храна за хранљење живине.

По саопштању овога реверата и учињених предлога од стране г. председника, Одбор — Прими знању извештај г. председника о стању живинарника:

1. Одбори поступак односно одласка г. Богавца у Рогов ради пречиставања рачуна са г. Киндом. На име дневнице одреди му по 8 (осам) динара на дан и подвоз по рачуну.

2. Прими и усвоји предлог о надзорнику живинарника и одреди му месечно по десет динара на име плата.

4. Усвоји предлог о подизању коша са амбаром за државне хране о тим, да се за тај циљ може из буџета друштвеног утрошити (400—500) четири до пет стотина динара.

III.

Прочита се реверат уредника Полупривредног Балеандара за 1904 годину о распону материјала који треба у њега да

ује, а који је усвојио и Књижевни Одбор — Управни Одбор усвоји у свему подвесио резерват.

IV.

Прочита се резерват Уредника *Тежак* о наградама за радове штампане у *Тежак* и то у бројевима: 7, 8, 9, 10, 11 и 12 за ову годину.

У погледу награда, Одбор усвоји мишљење свога уредника са неким малим изменама за чланке, које су у резервату обележене, а за остале радове реши: да се поциди хонорару по усвојеној норми.

V.

Г. Председник резервне Одбору о повраћају кауције предизмачу који је подигао навиљон и који тражи да му се она врати, јер он не може бити стално одговоран за зграду. А то, што зграда местимично пропала, долази од конструкције кров и кубета — Одбор уважи разлоге и одобри да се предузману врати и остатак кауције.

О Г Л А С И



ПРВО СРПСКО И ЈЕДИНО ДОМАЋЕ ДРУШТВО
ЗА ОСИГУРАВАЊЕ
БЕОГРАДСКА ЗАДРУГА

— О С Н О В А Ч А 1882 ГОДИНЕ —

О С И Г У Р А В А :



живот људски на више начина, као на случај смрти (доживотно), на случај доживљења, на случај доживљења и смрти, мираз деци и т. д.

Противу пожара, грома и експлозије: рзане зграде, индустријска и занатлијска предузећа, робу покућанство и т. д.

 Услови су најповољнији 

Банка обавештења даје Задрга у Београду, а у унутрашњости поштом, овлашћени агенти и повереници за осигурање.

Осигуранцима из унутрашњости олакшано је плаћање и тиме, што је за сваку варош овлашћен бар по један поштом агент, ради пријема излата за осигурање. И према томе, сваједан осигураник из унутрашњости није дужан слати излат у Београд и плаћати се третицима око поштарине.

 Полице за осигурање зграда противу пожара Београдске Задрге примају се као гаранција за зајмове Управе Фондова. 

18—86

Ц Е Н А О Г Л А С И М А :

Живот од петит врсте једног ступца по 10 пара дин.; од осталих крупних писмена по 15 пара од врсте од ступца. Велики огласи од целе стране 20 динара (10 фор. а. в.) пола стране 10 дин. (5 фор.) четврт стране 3 динара (2.50 фор.) Поред тога за свако оглашавање по 20 пара дин. државне таксе.

За оглашавање више пута 10 од ето јединице.

Преглед 24 броја *Тежак*. Чланци: — Упростићена Главнићева сушница. — О производњи и нези целера. — Подметак: Најновији пољопривредни покрет у Бугарској (поставиће се). — Шума и одговор. — Белешке. — Гласина. — Друштвени и подружнички послови. — Огласи. — Цена огласима.

ИЗДАЈИ ДВЕСТОДНЕВНО
1, 10 и 20 СВАКОГ МЕСЕЦА

ПОД НАЈВИШОМ ЗАШТИТОМ
Њ. В. КРАЉА ПЕТРА I.

ЦЕНА ЛИСТУ

ТЕЖАК

ОСНОВАН 1909 ГОДИНЕ

ИЛУСТРОВАН ГЛАСНИК СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА

ПРЕПЛАТА И РУКОПИСИ
УЗЕТИ СЕ
СРП. ПОЉОПРИВРЕДНО ДРУШТВО
У БЕОГРАДУ
ПРЕПЛАТУ СРЖИЉУ И СВЕ ПОШТИ

НА ОСНОВ НАЈВИШОГ ЦЕНАМА ОД АПРИЛА
1909 ГОДИНЕ У 204 ПРЕНОВОМ ДРУШТВУ
ПОСЛА ПОШТАМ ИСПЛАЊУ.

Цена огласних шпандова је на
последњој страни.

ГЛАСНИК И НАСТАВНИК
СРПСКО ПОЉОПРИВРЕДНО ДРУШТВО
ПРЕДСТАВА ЗА. БР. 11.

УРЕДНИКОВИ ОДБОР:
ПАЈА Т. ТОДОРОВИЋ, А. А. ПОЛСВИЋ, ЈОВАН ЈЕКИЋ,
БОЈКА КРЕМИЋ.

ВА СРЖИЉУ
НА РОДНИМ 6 ЛИСТ. НА ИМАА КОЈИМА 3 ДИ-
СТАНА КОЈИМА, ЧЛАНОВИ СРПСКОГ ДРУШТВА
ПОЉОПРИВРЕДНО, ОСНОВ. ИЛИМА, ПОЉОПРИВРЕДНО
КАДРА, УЧЕНИ, МАНАСТЕРИ, ЗЕМЕЉОПРИВРЕДНИ
ВАДНИЦИ И УЧЕНИЦИ ИМАА ДОБИЈАЈУ ЛИСТ У
КОЈИ СРЖИЉУ ИЛИМАА ПРЕНОВАМ ДРУШТВУ
ЗА ПЛАЊУ ПОШТАМ.

ВА СРЖИЉУ
НА ТОЈ 6 ФРАК. ИЛИМАА БОР. А. ПЕТРА, ПО
СРП. ПОЉОПРИВРЕДНО ДРУШТВУ И ПОШТИМА
КОЈИМА КАО И СРПСКИ ЗЕМЕЉОПРИВРЕДНИЦИ
И ЧЛАНОВИМА, ДОБИЈАЈУ ЛИСТ ЗА 6 ФР. НАВ
3 БОР. А. ПЕТРА, КАД ГЛАСНИК ПОШТИМА
ПЛАЊУ И КАД СЕ ПРЕНОВАМ ДРУШТВУ
ИЛИМАА КРЕМО КОЈИМА ИЛИМАА ЛИСТ СРЖИЉУ.

ОДБОРНИЦИ ГЛАСНИКА
МИЛУТИН М. САВИЋ.
СТАВЉАНИКА ЗА. БР. 26.

БРОЈ 25.

У БЕОГРАДУ, 1 СЕПТЕМБРА 1903 ГОДИНЕ.

ГОДИНА XXXIV.

УПРОШЋЕНА ГЛАВИНИЋЕВА СУШНИЦА

2.

Кратко упуство за сушење шљива у њој.

1. За лошење треба употребљавати кратка дрва, која нису дужа од 60 см., и метати их тако да сагоревају на савој ривници а не треба их убацивати дубоко у њећ.

Воље ће бити суво дрво, и за прву половину времена док се шљиве не уполначене, добро је употребити дрво које даје доста жерњице, будући у почетку сушења, савнато илаће, треба да је топлота мања. За другу половину времена, једнога сушења, треба употребљавати дрво које има већи влажни и даје јачу ватру.

2. Пре но што ће се прве шљиве метати у сушницу, треба је празну загрејати бар пола дана раније, а за време док она треба отворити све четири одушке на испуштање паре у средње отворе за уметање леса. Ово загревање празне сушнице треба завршити за то, да би влага, које мора бити и у старим сушницама, одишла пре но што се прве сирове шљиве у сушницу увезу. За време овог преходног загревања, топлота може бити 70° до 80° Целзијусових.

3. При сушењу шљива треба обратити нарочиту пажњу на то, да се шљиве не суне много нижи за кратко време — број. Ни у коме случају не би требало сушење да траје мање од 20 часова, а много би болје било ако би се сваке налож сушило 24 часа, јер, што год се шљиве спорје и на блажијој топлоти суне биће болје осушене и меснатије, према томе и теже, те ће их бити у пола килограма мање.

Да би осушене шљиве биле што меснатије, треба радити овако: пошто су шљиве биле у сушници 10 часова, треба поводити све лесе са уполначеним шљивама и оставити их на ваздуху, под кровом, два часа да се исхладје. После овога треба их полова метати у сушницу и сунити их 5 часова, на их опет поводити и оставити два часа, да се исхладје. Кад прођу та два часа, ваља их и по трећи пут увести у сушницу и држати их у њој још 6 часова довршити сушење. Да не би сушница етејала празна за она 4 часа, док се шљиве хладје, и тиме се дилатбило, а сваки је час, у добу кад се шљиве суне, врло скупи, добри је да се има за сваку сушницу по 12 резервних леса, те да су једне са шљивама у сушници док се друге, ради хлађења шљива, напољу. Истина, тих 12

резервних леса траже нарочити новчани издатак, али ће се овај већ у току прве године исплатити већом ценом, добицењом за шљиве болје паквоће и уштедама на времену, гориву и радној снази.

На овоме месту сматрај за потребно нарочито нагласити: да сваки онај, који суши већу количину шљива и до сада је употребљавао за то на пр. 2 или 4 обичне сушнице, треба да подигне 3 односно 5 нових, место 2 односно 4 старе, јер ће тада имати могућности да веће количине шљива осуши како треба и благовремне. *Сушење сирових шљива на начини који сам горе изложио, добиће се од исте количине сирових шљива овака количина болше сунке, које ће, нема сумње, имати и болју цену.*

4. Пре но што ће се лесе са сировим шљивама први пут метати у сушницу, треба затворити све одушке за испуштање паре и отворе за улачење леса, на је загрејати толико да топломер показује 60 до 65 степени Целзијусових. Кад топлота буде оваква, треба угурати у сушнице све лесе са сировим шљивама, почевши са најгорњим редом, и пазити за тим, да за *првих 6 часова топлота не буде овака од 45 до 50 степени Целзијусових*. Још је болје да на прва 2 часа топлота не буде већа од 40 до 45 степени, јер ће шљиве наво испуштати ако је и топлота мања. А испуштање шљиве мање цуре и дају болји квалитет.

Једна час после времена у коме су сирове шљиве метуте у сушницу, треба извући најдоње и најгорње лесе и на њима нахођеће се шљиве прегледати, на ако су почеле цурити, треба отворити све четири одушке за испуштање паре и топлоту за остала 5 часова одржавати, као што мако час рекох, на 45° до 50° Целзијусових.

5. Кад прође 6 часова од времена кад су сирове шљиве метуте у сушницу, треба одушке за испуштање паре до половине затворити а топлоту повисати за 60 до 65 степени Целзијусових и на тој је велики одржавати јуна 4 часа.

6. Кад се заврши 10 часова од онога времена кад су сирове шљиве у сушницу метуте, треба све лесе са шљивама, које ће у то доба бити већ уполначене, извадити из сушнице и оставити их 2 часа да се исхладје, и ако имамо резервних леса, треба по њима сирове шљиве развије разврстати, на их у сушницу метати да ова не стоји празна, а ако немамо резервних леса онда треба лесе са исхладјеним шљивама, после 2 часа у сушницу вратити и топлоту на 70 до 80 степени Целзијусових појати, на је тако високу температуру 5 часова одржавати.

7. Кад прође 17 часова од почетка сушења, треба све

Јамама да не може. Лоша тада неће моћи ни себе саму нишито своје нарастити хранили, а још мање нагомилати резервних састојака. Грошце се, услед тога нишито му шећер и друге корисне материје које се у лишћу сиравају, престану придолазити, неће моћи правило (нормално) развити нишито као што треба сарети, већ ће остати ситно, зелено и кнепло. Па и аластара, будући неовскршени као што треба, рђаво ће сарети, а неће се здравити, те ће их и мраз моћи лако уништити.

Пламенаца чије те ложа јако ослабе — и друге боести тада налазе на њој згодни земљини за своје развиће —, и после неколико утаостних навала, ако се томе не стане на пут, неизбежно ће пропаст.

Та болест може причинити озбиљне штете у виноград, јер се у неопходној мери размазала. Примера ради наводимо: да кроз сваку стону (шумању) на палучу листа изађе по 4—8 огранка главнице (повиднофора), и свака од ових ножица по 40 летњих спора. Ако се узме у средњу руку да на 1 Ц м. површине листа има 3000 спора, онда је јасно колика се укупан број спора само на једном зараженом листу може развити.

Па и ако је пламенаца један од највећих и најчешћих непријатеља винове лозе у коју гљивичастих (критогамских) боести, то не треба нимало да плаши наше виноградаре јер се он једино врло јединствено леком може ухватити противу ње борити.

Тај лек је у облику каменог пил сулата бабра. *Милорде* је огледавна доказао да раствор од $\frac{2-3}{10,000.000}$ сулата бабра убија споре, у тревуку, кад се ове у првистују росе на листу спрејају капајати. Чист раствор сулата бабра се, при свом томе, по употребава за прскање, јер услед суморног кнепље, које често пута садржи у сумику приривања повреде (опортити) на лишћу и осим тога рђаво пријава. Напротив, те се негодне уклањају, кад се сулат бабра неутралише кречом.

Доста, кад се раствор преча напие у раствор сулата бабра, добија се јасно плава талог хидрата оксида бабра, потом сулат калцијума и нешто креча који је у сумику доста. Хидрат оксида бабра је инкрустат, те отуда добро пријава за лист; он се осим тога лако растара у роси и кишној води, и распростира по површини листа убивајући споре, на које га лупа нађе. Ако не буде било нишито ни росе, оксид бабра ће остати без икаквог дејства; али у том случају ни периспороа се неће моћи развити, јер је за капање спора наред топлоте и влага неопходан услов.

Креч дејствује хемиски на сулат бабра и при том се обрадује сулат калцијума који имамо лишћу не штоди. Будући наукајци (који ваједа), креч за неко време уштанавта и споре и осим тога чини, те капање дуже времена остану на листу.

За планинску област, где је пораст белих и богатији и бујнији, напашка и ливама има изобилније, осећа се и има потребе на млецину стоку. С погледом на то Комисија је мишљења, да ту има погодности за ширење неке млецине расе, угодније пре, него има нагледа да се у току времена те погодбе и повећају. Тога ради Комисија решава, да треба за сада да се осигује једна краварина од 50 млецих страних крава, одкаде би се народ самодивно прилодити тој раси, те да се укривавање са домаћим правима усавише усавише млечне стоке. Та би се краварина имала да установи код Сокоје у Гурмазов, Горњој Вапи, и ако ту не би могло онда у Самокову или другој вон месту у Соенском округу.

При избору страних млецих раса комисија се зауставља на *венску расу* и *вене варшете*; јер не само да су те млеци и погодни за рад и месо, него су по боји даке најприближнији домаћим говедима.

Ако буде кога који заведе да пашва краве са стране, држави ће сваке године изабавити по 25 крава, на ње их раздати тапашка са обавезом да ће их гајити по прописима и да ће јој друго и треће годе доставити, те да се на исти начин раздату другима. Комисија је мишљења, да ће добро бити, ако држави раздате и женска прилода грама из државне краварине, јер би се и на тај начин помогло броју распростирање млечне стоке.

За допуњење садњених малах ставаља говеда у школама у Садону и Гучучуку, треба да се набаве по 10 крава с 1 биком и по једним јуноком за сваку, и то за прву од расе *Симекто*-*ске*, и за другу од расе *Амелске*, које, као и швица раса, да

Дошине, кад се под утицајем узбуле киселине из вавдуха претвори у карбонат, он у облику коре заштитавта оксид бабра, не дајући да се онд брзо растара и с листа уклања.

Један део хидрата оксида бабра одлази у унутрашност листа и ту се таложи противу разнију пламенаца. Али та количина оксида бабра није довољна да спречи разније пламеначе, нарочито, ако се бордовска чорба с малом количином сулата спречи, те отуда, о томе, у пракси не треба ни водити рачуна.

За сиравање бордовске чорбе треба претходно спрешити извесну количину сулата бабра (који се може набавити код Српског Полвопривредног Друштва) и маслог негашеног креча.

Обично се препоручује да се за прво прскање направити што блажи раствор т.ј. у коме ће, на еквалитар чорбе, бити кола или три четвртине килограма сулата бабра, јер је прва навала обично слаба, на није ни потребно да раствор буде јачи. Истина је, да је прва навала обично слаба, али кад су услови за развиће периспороа повољни, та навала може бити врло јака и опасна, као што је то био случај прошле године у виноградима јужне Француске, где је једну трећину борбе била уништала. Г. Раваз, професор Виноградства у Монсејиу мисли: да слабији раствор (0.5% и 0.75% сулата бабра) и ако може, кад се као предухотна употреби, заштитити лишће од слабе навале, није сигурно да ће то моћи учинити и кад навала буде јака. Лишће је у време прве навале у току развића, оно је врло нежно и осито те и пламенаца нападнито најбоље земљини за своје напредовање. Отуда Г. Раваз за прво прскање препоручује *бордовску чорбу с 2% сулата бабра*. Дошине кад лишће остари отпорни и постало топло и мање осито и пламенаца ће се на њогу теже развијати те се тада и блажији раствор може употребити.

Што се пак креча тиче и нега треба да је у довољној количини, да би могло неутралишати раствор сулата бабра. Не треба додати много креча, јер ће бордовска чорба онда бити сувише густа, а то ће отежавати и усеровати рад прилода. Осим тога, кад у чорби има много креча и оксид бабра трака дошине отпочије да дејствује. Теориски је потребно 355 грама *чистог креча*, на да се *неутралише 1 кг. сулата бабра*. Али креч, који се у пракси употребљује, није чист, већ, на против, често пута садржи по 50% страних материја и онда се не може унапред знати, колико је баш тачно од нега потребно узети. Формуле, којим се обично препоручује да на толико сулата треба узети толико креча, могу послужити само на то, да упореде виноградарима на приближну количину креча, који треба да раствори. Међутим, увек се треба уверити да ли је чорба кисела — што се обично дешава — или не.

се размножавају у чистој врли, на ванак да се продаје само напредним сточарима и земљорадницима.

За *болемане бивола*, Комисија, полазећи с тога гледишта, како у Бугарској има доста бивола, како се они тамо цене не само као радна стока него и као млечна, потем бивољца даје не само много млека по је ово и данашту масице од кравајке, одлучује: да треба купити и бивољска јунад ради болемане бивољске стоке, на их одгајивати у коварском заноду у Шугал и раздати их општинама у којима се гаји много бивола, на исти начин као и бивони од говеда. Но како је и у томе негодна набавити добре јунад у народ, и како је, осим тога, потребно настати да се повећа и значеност код бивољца, Комисија одлучује: да се установи једна бивољарница од 30 бивољца, одобрених најпакљивије, и то у коварском заноду Каја-Бурги. Мушка грама да се раздату као прилода, а женска да се продају сточарима.

За *болемане овова*, Комисија, узев у поглед како у земљи има мало свиња и гајење њих је ограничено на неколико средшита где има дубове и букова годе криво и водњаних паша, и што су свиње у тим средштитом много изветле, одлучује: да се осигује свињарница од расе *Маселове*, с којим да се укривају те свиње, на да се у тим местима раздату грама од тога прилода. Та свињарница да се осигује у Каја-Бургу. Комисија се утављива на Монголију за то, што ова свиња одговара гледно на пашу, а при том је крупна и доста брзо сарена; док јоркширске и беркширске свиње не одговарају том начину гајења, и ако се произведе укривана грама изродиће се у другом или трећем пошлећу.

Бордовска се чорба може најбоље на овај начин приправити: Претходно се стеме два дрвена судца; један већи (буре), у коме ће се растворити плави камен и други мањи у коме ће раствори креч, у оба се та судца налије по 50 литара воде. Затим се одмери, $1\frac{1}{2}$ или 1 кг. плавог камена (према оној што је напред речено) и $1\frac{1}{2}$ или 1 кг. масног негашеног креча. Одмерени плави камен се унесе у једну плавању кесулу (или у какву корлицу) и ова кесава покриве за воду, покреће наместити, штапа на суду (бурету) и потпуно мешају до једна. Ако је потребно кад се бордовска чорба што пре приправи, плави се камен може потпуно и потпуно изгасити водом.

Кад се ова плава кесава буде растворила, кесина се издигне и раствор, ако је вода била изгасива, остави да се расхлади. У исто се време и одмерена количина креч узима у ил. пакино литара вода (2—3) и из густог кречног млека, које се на тај начин добија, издвоје све стране материје. Раствор се тај, пошто се расхлади и добро измеша, наесе и излети у остала 47—48 литара воде, у другом дрвеном суду, тако да кречног млека буде 50 литара колико и раствора плавог камена.

Сада треба сипати кроз капило сито мало по мало кречног млека у раствор плавог камена и у исто време мешати. С времена на време треба замачкати белу енозол-оталениску хартицу (о чему ће мало час бити реч) и чим ова буде добила дрвену боју, знак је да плави камен неутралисан, и да није више потребно додати кречног млека.

Ако се доси да се 50 литара раствора плавог камена неутралисао е 40 или 45 литара кречног млека, онда бордовској чорби треба додати још 10 или 15 литара воде, тако да њена запремина буде равна једној хонтолици.

Ваља знати још на уму да треба *узева кречко млеко сипати у раствор плавог камена* а никакo обрнуто; јер ће се ипак температура бордовске чорбе повисити и тада ће се у месту плавог талога хидрата оксиди бакара добити црни, који се у кишној води не раствара на према томе, и не дејствује на наменљиву.

На тај се начин добија лака бордовска чорба, чији плави талог не пада на дно суда већ плива у средини течности.

Бордовска се чорба узме приправити и кад се креч раствори у 5 литара воде а плави камен у осталих 95, па се кречко млеко потом лагано кроз сито у раствор плавог камена сипа и у исто време непрестано меша. И таквом се бордовском чорбом добијају врло добри резултати, као што је то већ другогдочиницих изјављено и потврђено. Али, услед тога што се јаво кондензирани раствор креча наесна у врло разблажен раствор плавог камена, добија се тежак бордовска чорба, чији плави талог пада на дно суда.

На који се начин може сипати да је бордовска чорба неутрална, т.ј. ни кисела ни алкална?

Измеђени, виноградари знају то по јасно плавој боји, коју добија раствор плавог камена, у тренутку кад је неутралисан. Још се сигурније то сазнаје лакмусовом хартицом, која у киселој течности покрива, а у алкалној поплави док у неутралној не мења боју. Обично, кад се припрема лакмусова хартица замочи у чорбу на поплави, знак је да је она добра. Али реакција која се добија с лакмусовом хартицом није тако јасна нарочито ако се њом није навикло сазнати, те се отуда и претпостављају за последње време много осветљива енозол-оталениска, хартица.

Ова је хартица бела боје и кад се замочи у бордовску чорбу не мења боју докле год је чорба кисела; али и при најмањем свиншњу кречног млека добија интензивно црвену боју. Ова се може лако на овај начин приправити. Узме се $1\frac{1}{2}$ грама енозол-оталениска (у алкохолу) и раствори у 50 грама алкохола од 100 степена; у тај се раствор потпуно бела најлажа хартица и ту остави неколико минута да се добро натопи, потом се извуче и на ситну ошпи. Осушена хартица се исече на наменљиве као и лакмусова, да би се подесице њом много сазнати, па се остави у закључку од вагае (у каквом стискулату с широким грањем), и тако се може отупати за више година.

Бордовску чорбу треба употребити још нешто дана, кад је и сипањем, а кад се тада добијају најбољи резултати. У сваком случају ваља сипати еднотипну чорбу, која је пре 36 сати припревена.

Прекисање се врши прекисањима, којима се чорба најбоље раздеси на лишћу. Гучних прекисања има двојак система: с вртном и аутоматских (са сабијеним ваздухом.) При прекисању ваља чорбу у прекисање с вртном на време промучкати, да би

се плави талог суду појединачно раздесио. То исто ваља употребити и у бурету пре него што ће се прекисања наизгити. Најзад, кад се прекисање буде свршило, прекисање ваља чистом водом добро испрати.

Не треба никакo губити из вида да *прекисање овде извршавају узева јер нешто што се алкализење по високој ложи појави*; иначе се ипакниш средством не може укинути а да се у исто време не нашкоти и органу у коме се та гљиваца налазила.

Што се времена прекисања тиче, обично се престављају: да се прво прекисање изврши онда, кад литари вода 20 см. дугачки, или на три прекоје пред врењање; друго после шестдесет, треће месец или месец и по дана докниже и, најзад, четврто после две бербе, ако наваља буде јавно па се није бојати да се застари не одрже. Кад се овако поступак могу се добити баш ствари преко добри резултати. Али прва наваља непропорисоре може по који пут бити врло рана, па се с овим првим прекисањем може одоцнити. Дошле пак наваље могу бити врло јаво и често па размача између првог и другог или другог и трећег прекисања могу бити сунше раздаскоје.

Прва наваља пламењаче обично не причињава никакве штете али и то узева не бива. Наваља само већ да је прва наваља првогине годније у исподнама јунае Француске била описана иже што се то наваља пакти, и да је споро кречнују бербе ушитава. Осим тога од прве наваље пронашави и друге, па је још и то разлог да прво прекисање треба на време извршити.

Прво прекисање треба извршити онда, кад се прва наваља алкализење може појавити т.ј. кад се прво споре, услед понавних услова топлоте и вагае, могу расплати на лишћу. Али је истина, тај zgodан тренутак често није тако уграбити. Ако се с овим прекисањем буде одоцнило, па се прва наваља буде већ појавила (што се лако познати по белегама на зеленим деловима лозе) не треба оклевати већ одмах још сутрадан, ако време за то буде повољно пресати. На тај ће се начин виноград бар у неку меру сачувати од друге наваље.

Друга наваља пронашави из прве; њу проузрокују споре прве наваље, које су се могле развити и ветром распати. Чим се белеге друге наваље појаве, друга поново пресати. Ако време буде влажно и топло извесити ће се број спора друге наваље развити, распати и проузрокувати трећу наваљу. Чим се белеге ове примете, треба омет пресати. Наравно да што год су повољнији услови за развијање пламењаче утицајко треба учествовати и број прекисања и обрнуто.

Да ли је довољно винограда првог лета само једнапут прекисати? Јамачно да није, наравно, ако услови за развијање пламењаче буду повољни, — што усталом понављање и бива.

Кад се сипте ваљавице бордовске чорбе осуше, једна део од њих ветар може однеси, други омет услед раствења лишћа испрека и ошадне и, најзад, трећа њена носе извесног времена споре. С друге омет стране ново лишће преко лета избоја, па би ту, ако не на другом месту, пламењача нашла zgodног земљишта за своје развиће. Јасно је из тога, да азу преко лета треба више пута пресати. При свем том велики је број наших виноградара мишљења да је виноград, прве године по сађењу, довољно само једнапут пресати. Зашто? Зато што те године не роди, па није ни потребно прогити трепавица за пресавље. Види чланак „О хлорози виноле, у *Тешки* за месец јануар ове године. Ово је мишљење сасвим погрешно, јер ће тапав виноград доцније (у јулу, августу и септембру), бити сав обузет пламењачом. Тада се застари неће моћи као што треба држнати; човоки ће кудје године, у недостатку резервних састојака, бити крајњици на према томе и подложнији и другим болестима. Што је још горе споре ће се из таквог винограда ветром распати и сипати по околним виноградима, па и тамо штете чинити. Није ни потребно виноградица, да ће *ламењача спора* бити тога је вољно да ће од ошадне, издегн пролећа, четртини ошадност, због једног непрекисања, сини околним виноградима.

Дојави, на завршетку, да бордовска чорба не само сузбија пламењачу него још и повољно утиче на пораст лозе. Доња, припребено је да је лишће у лоза, које се редовно пресавуј докле и засадице тд. обилатије у хлоровитним зрнцима и да, преко тога, боље врши и своју дугу негачу и лоза, које се не пресавуј на вакар па онама и боје пламењаче ван се. Осим тога лишће у другим врло дуго остаје на чоколу, ван део првих крајева, док у врхних крајева ранје ошадне. Најзад, и грођеје у врхних крајева ранје него ли у другим.

Откуда то бива? То се још није могао тачно сазнати. Г. Раваз чјаја преносања нагада најинтереснија дјела, да оно

¹ Ова се система могу наћи у: Вид. Спр. Пољопривредног Друштва.

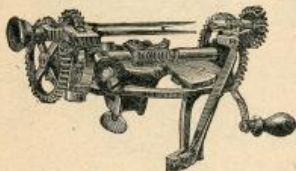
малом отула што бордовска чорба убија велики број различних паразитских гљивица, које се о трешњу лишћа хране. То споје измашљене споменуту пшеницу подируне тиме, што је микроскопским испитивањем нашао да је број организама, пласени (буђа) од сваке врсте много мањи на лишћу које је прскало бордовском чорбом, него ли на лишћу које није прскало.

„На овага се, дакле, може закључити,* даље исти пшеница, да бордовска чорба не дејствује посредно на пораст (вегетацију), већ само непосредно помоћу сад познатог механизма.“¹⁾

По ерхартуски изворника
Вед. Н. Стојковић.

ВАЖНИЈЕ СПРАВЕ ЗА ЉУШТЕЊЕ ВОЋА И ПОВРГА

Има врло много справа за ову потребу, и може се рећи, да сваких даној ничу све новије и боље. То је знак, да се



Слика 1. Уинкунг № 2.

и воћу и поврћу даје све нека и нећа предности а да се употребом ових справа уштеђује време око љуштења, које радан свет и сушиће цени.



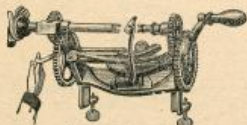
Слика 2. Модел № 12.

Имећу многобројних справа за овај циљ, ми ћемо преручити само неколико за мању и већу потребу.



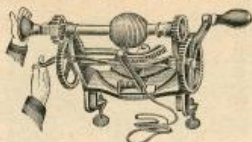
Слика 3. Уинкунг № 3.

Све су справе, које ћемо споменути начињене по једноже принципу: на валушци се набоде род који се жели олущити и овоже привнесе нож који се љушти. Тако се и род који је



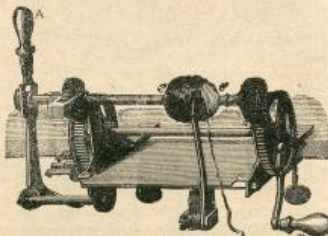
Слика 4. Уинкунг № 8.

на валушци, пошто је ово продужене осовине, окреће око себе те нож с њега уклања луску (кожицу) у трапака. Помисањем рода унапред, помоћу вртља, вреће се унапред и нож, и тако се за неколико тренутака олущити цео род. Нож је у виду полукруга, и пре него се употреби треба видети, да ли је до-



Слика 5. Уинкунг № 6.

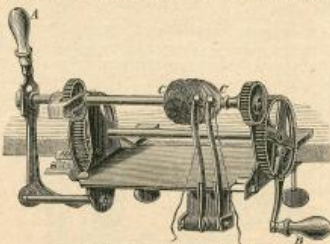
волно оштар, а приликом удемавања справе за род, ваља нож подесити тако, да с рода скида само луску а не и месо, те да тако буде што мање отпадака.



Слика 6. Уинкунг № 4, с једним појасом.

Неке справе имају и ножеве за сечење плодова у спиралне колотове а неке и да из јабука уклањају тврдину.

Најнише се у погледу израде ових справа итече данас фабрика пољопривредних справа Е. Херцога из Лајпцига¹⁾ а могу се добити преко Српског Пољопривредног Друштва.



Слика 7. Уинкунг № 4 са два ножа.

Све су справе, које израђује споменута фабрика врло добре, но ми изнећу вах, итечемо:

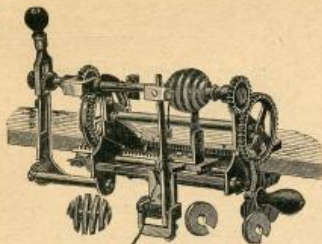
1. Уинкунг № 2. Справу је, као што показује слика 1. врло проста а употребљава се за љуштење јабука и крушака. Стаје с пакованом 18 марака.

2. Модел № 12. Справу ову показује слика 2. Употребљава се за љуштење јабуке, и кромпира. Стаје само 7-75 марака, те је с тога може спашти набавити.

¹⁾ Види Progrès agricole et viticole од 30 марта 1902 год. стр. 379.

¹⁾ Herzog Maschinen-Fabrik Leipzig-Reudnitz.

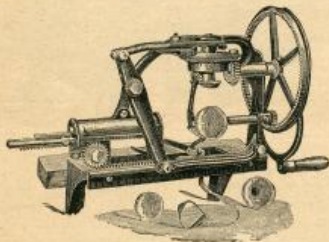
3. **Уинкум № 3** (слика 3). Спирана је удешена за лустење мркана. Стаје 13-75 марака.



Слика 3. Уинкум № 3.

4. **Уинкум № 8**. (сл. 4). Ово је праван лусте кајсије, брескве и шљиве. Стаје такође 13-75 марака.

5. **Уинкум № 6**. (слика 5). И ова је спирана за лустење јабука и кроштира, а од спирате *Модел № 12* разликује се у томе што је нешто сложнија и што се неке брже ради. Стаје 12-75 марака.



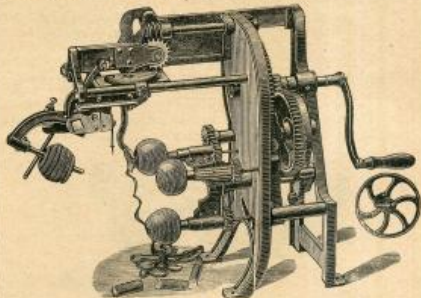
Слика 9. Муња.

6. **Уинкум 4**. Удешена је за лустење дугуљастих плодова. Слика 6 показује спирату у једини а слика 7 спирату са два ножа. Обе се радо употребљавају у већим кухињама, нарочито у касарнама и интернатима. Првој је цена 18 а другој 20-50 марака.



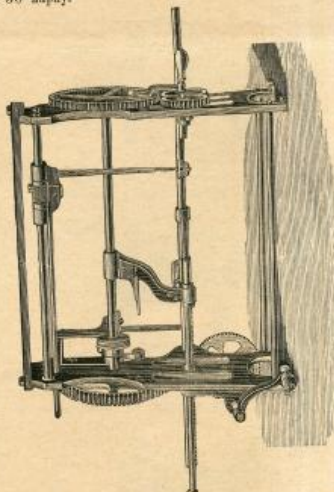
Слика 10. Данди.

7. **Уинкум № 5**. (слика 8). Неке се лусте јабуке, крушке и кроштира. Осим тога, може се удесити, да из јабука у нево време вади тврдина и да род сече спирално, па, кад се род пресеће по дужици до средине, онда се добијају колуџаћи. Ти се колуџаћи виде испод слике. Спирату овог радилца се за време прошлоготодинше (VI) изложбе вола Српског Полупривредног Друштва. Ради врло брзо, а стаје 23 марке.



Слика 11. Револапор.

8. **Муња** (сл. 9). Употребљана се за лустење јабука из којих се одмах вади и тврдина. Омлање, средње и велике породице, траже је врло радо, на да је доста скупа. Стаје 71-50 марку.



Слика 12. Јоанс.

9. **Данди** (сл. 10). Служи за лустење јабука. Једним ножем вади се тврдина а други се сече род спирално. Кад то буде готово, онда у мушлуну рода где је била тврдина вађе нарочито кож, који је с леве стране спирате, прихвати род затим га спусти на сто или у подметнути суд. Стаје 78-4 марке.

10. **Револвер** (слика 11). Удешен је од прилико на вети начин као и Данди, а разлика је у томе, што има троуглаву излучку, која се окреће око себе. Како се на сваку излучку набоје по један род, то се справом ради врло брзо. Чим се род одушти, прихвати га нож са стране који у том случају заузима (као и код Данде) подобрава положај, а затим се подигне и онда одуштени род спада с њега на стб или подигнути суд. Може се удешити и за парну снагу те зато за справу иде и точак за кажин. (Точак је на слици с десне стране). Стаје 121'50 марку. Справом овом радиће се у овој години на изложби Српског Палатариједног Друштва.

11. **Колос** (сл. 12). Употребљава се за лугтење дива, крива, крставаша и едеррабе и тике подобно. И он је удешен и за парну снагу. Стаје 147 парака.

и.

ИЗДАВАЊЕ ЛОЗЕ ИЗ ДРЖАВНИХ ЛОЗИХ РАСАДНИКА

Имамо података о томе, колико је прошле јесени и с пролаа ове године издато лозе из државних лозних расадника, а колико је тражено. И кад се упореди издавање са тражењем видеће се, колико народ остаје непошдиреном лозом, како се услед тога употребљава обнављање винограда, а колико је то штетно за привредну и економску стању наше земље.

Тако, по тва подацима имамо овај преглед. —

У расаднику *крајинском* (Винодольско-Вољарске Школе у Букову) издато је свега: 307.491 комада. Од тог броја пада на:

зреле каламове	119.676 ком.
зелене	9.245 "
прорике	13.550 "
резнице	165.020 "

У расаднику *јагодинском* издато је свега: 612.714 ком. Од тога долази на:

зреле каламове	13.288 ^{*)} ком.
зелене	906 ^{*)} "
прорике	52.226 "
резнице	546.300 "

У расаднику *нишком* издато је свега: 889.385 ком. Од тог пада на:

зреле каламове	43.335 ком.
зелене	300 "
прорике	52.200 "
резнице	793.550 "

У расаднику *жушском* (у Александровцу) издато је свега: 522.168 ком. Од тога пада на:

зреле каламове	34.868 ком.
зелене	1.150 "
прорике	151.150 "
резнице	335.000 "

У расаднику *смедеревском* издато је свега: 211.310 ком. Од тога пада на:

зреле каламове	9.940 ком.
зелене	670 "
прорике	48.300 "
резнице	152.400 "

*) У 5 Сегединарског крај ар. год. употребљено је више лозног и зреле каламове, па и прорике.

У расаднику *тоничидерском* издато је свега: 66.812 ком. Од тога пада на:

зреле каламове	13.612 ком.
прорике	16.700 "
резнице	36.500 "

По томе издато је укупно лозе на свих расадника:

2,609.880 комада.

кавалачне и некавалачне — америчке — лозе.

Поред тога, издато је и докнае лозе — резница и прорика — за сађење на живом неку: 42.565, те по томе целокупно издавање било је:

2,652.445 комада.

Прега овом издавању било је тражење:

У <i>крајинском</i> расаднику	750.877 ком.
јагодинском	1,087.714 "
нишком	2,510.390 "
жушском	2,023.600 "
смедеревском	777.310 "
тоничидерском	293.965 "

Свега 7,443.856 ком.

Осим тога тражено је докнае лозе 96.917 "

Укупна тражаа 7,540.773 "

Било је издавања 2,652.445 "

Остало је непошдирено 4,888.328 "

Прега тражиа непошдирено је, дакле, око 35% — нешто више од једне трећине.

Ма да је доказано, да молитељи обично траже лозе више не што им је потребно, јер се надују, да ће услед редуирања добити онолико за колико управе имају припремене земље, ипак је разлика *ослика*, из макар се од тражио одбио 25%, Оволики проценат прилаго зато, што су и државни економии, путни настаниа виноградарства позвани да контролишу тражиу лозе, и да је доводе на меру истинске потребе.

Питање је, дакле, како да се народ снабдева боље лозом по досада, да се *сва припремљена земљишта* бар засаде одмах, а да се не чека по 2 и 3 године, као што је готово редовно случај код потражиоца у Жупи, где је обнављање винограда пошло живаии коракон по на где у Србији.

Начина може бити два: *повећати површину* садашњих државних лозних расадника, а с тиме повећати и *средства за обдржавање* тих расадника; и *појачати производњу лозе у српским расадницима*. Трећи би начин био, који не стоја у риваа државне: *основање* што *више приватних расадника*, које продаваа чл. 11 Правилника за извршење Закона о обнављању и унапређењу Виноградарства. Да се ово последње постигне потребно је *људи* који су за послове спремиа, а који могу уложити и потребног капитала; или да их држава потпоније у овоме последњем давањем позајмица на прихода Државне Казне Лутрије.

О повећању површине садашњих државних лозних расадника иаје ии испитана, према средствима која се бупном одређују на те државне установе. У исто повећања, та су се средства пре 2 године смањила за 1/3, из разлога што се приходи расадника могу по закону употребити на појачање тих средстава. Али како се та приходи по Закону о бупности и Правилника за извршење овог Закона одузимају од расадника и уносе у државну касу, а слабот нагода има да ће се моћи добити за њих наплата од државне касе, то је сад савршена

немогућност предузети не само повећање површине, него уопште на какве послове на бољем уређењу расадника и појачању производње лозе.

Срепски расадници, по свом основном уређењу, имају одлења за лозе латичњачке и приоришта. Скоро сви су се снабдали издржљивом лозом, засновали латичњачке од одобраних варијетета који се највише траже. По томе срепски расадници ће знати да потпуној државне лозне расаднице у издавању лозе. Али та ће се помоћ пружити поглавито у издавању резница и понешто припорака; зреле калмање неће моћи они издавати у знатној количини, нарочито пронаведене по методи стратификација, с тога што се и њима јако смањују средства за издржавање.

Ево како стојимо са радом на обнављању — регенерација — винограда, и како недовољне изгледе имамо да ће се тај рад који убрзати. Међутим грошће и више узви се са стране у масама, тако да се просечно годишње на то издаје из наше земље преко 1 милион динара. А је ли то потребно, кад је наша земља погодна за Виноградарство боље но многа друга, и кад ми можемо још извозити вина, уместо што га сад увозимо?

О овој теми ми ћемо ускоро повести овет разговор.

— Ђ.

О Г Л А С И

ПРВО СРПСКО И ЈЕДИНО ДОМАЋЕ ДРУШТВО ЗА ОСИГУРАВАЊЕ

БЕОГРАДСКА ЗАДРУГА

— ОСНОВАНА 1882 ГОДИНЕ —

ОСИГУРАВА:



живот људски на више начина, као на случај смрти (доживотно), на случај доживљавања, на случај доживљавања и смрти, израз деци и т. д.

Противу пожара, грома и експлозије: ржане зграде, индустријска и занатлијска предузећа, робу покућанство и т. д.

Услови су најповољнији

Ближа обавештења даје Задруга у Београду, а унутрашњости повчани заводи, овлашћени агенти и повереници за осигурање.

Осигурањацима из унутрашњости олакшано је плаћање и тиме, што је за сваку варош овлашћен бар по један познати завод, ради пријављивања уплата за осигурање. И према томе, ниједан осигураник из унутрашњости није дуван слати уплате у Београд и излагати се трошковима ове поштарине.

 Полице за осигурање зграда противу пожара Београдске Задруге примају се као гаранција за зајмове Управе Фондава.  19—36

ЦЕНА ОГЛАСИМА:

Малом од петит врсте једног ступња по 10 пара дни; од осталих крупних писмена по 15 пара од врсте од ступња
Већим огласима од целе стране 20 динара (10 фор. а. в.) пола стране 10 дни, (5 фор.) четврт стране 3 динара (2.50 фор.)
Поред тога за свако оглашавање по 20 пара дни, државне таксе.
За оглашавање више пута 10 од сто јевтиније.

Преглед 25 броја Тежаква. *Цитат:* — Упрошћена Главнићева сушница. — О спиралку бордовске торбе и о прераду противу пламењаче (пироксепоре). — Важице справе за дуптене воћа и поврћа. — Надавање лозе из државних лозних расадника. — *Подстицак:* Најновији пољопривредни покрет у Бугарској (свршише се). — *Огласи.* — *Цена огласиња.*

ПРЕПЛАТА И РУКОПИСИ
УПУТЕЉЕ ОК
СРП. ПОЉОПРИВРЕДНО ДРУШТВО
У БЕОГРАДУ
ШТЕТНАТУ ПРИМАЋИ И СВЕ ПОШТЕ

НА ОСНОВ ПЛАЊЕНОГ ТАРИФА ОД АПРИЛА
1890 ГОДИНЕ 5 БНА ПРИНОШУ ПРИНОШ
ПОШТИ БЕОГРАДУ.

Цена огласна недовољна је на
последњој страни.

КЛАСИКА И ИДВАЈАКА
СРПСКО ПОЉОПРИВРЕДНО ДРУШТВО
НИКАВИЦА ТЛ. БР. 11.

БРОЈ 26.

ПОД НАЈВИШОМ ЗАШТИТОМ
Њ. В. КРАЉА ПЕТРА I.
ТЕЖАК
ОСНОВАН 1869 ГОДИНЕ
ИЛУСТРОВАН ГЛАСНИК СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА

УПРАВНИК ОДНОГ:
ПАЈА Т. ТОДОРОВИЋ, А. А. ПОПОВИЋ, ЈОВАН ЈЕКИЋ,
ИВИЊА КРЕМИЋ.

У БЕОГРАДУ, 10 СЕПТЕМБРА 1903 ГОДИНЕ.

ЗА СРБИЈУ

НА ГОДИНУ 6 ДИНА, НА ПИТА ГОДИНУ 3 ДИНА,
ЧЛАНОВИ ПОСТАЈАХУ, ЧЛАНОВИ СТАРО ДРУШТВО,
ПОДРЖАНИЦИ, ОСОБНИ ПИТАЈИ, ВОЈНИЦИ СТАРА
КАДРА, НАЈИ, МАЈСТОРИ, НЕМАРОДНИЦИ
ЗАРУКЕ И УЧЕНИЦИ ПИТА ДОБИЈАХУ ЛИСТ У
КОЈА КИМЕ, АКО ОСОБНО КРЕДИТУЈУ ПИТАЈИ
НА ДВАД ЦОДИНИ.

ЗА НЕ СРБИЈУ

НА ГОД. 5 ДИНА, ПЛИ 4 КОП. А. ЛИСТ, ПО
СТАРО ПОДРОБНО, ЧЛАНОВИ ПИТАЈИ И ВОЈНИЦИ ЧЛАНОВИ
НАО И ОСОБНИ НЕМАРОДНИЦИ ЗАРУКЕ И
УЧЕНИЦИ ДОБИЈАХУ ЛИСТ ЗА 6 КОП. КИМЕ
3 КОП. А. ПИТА, КИД УПРАВЕ КОМАНЕ КРЕДИТУ
ИЛИ И НАД СЕ КРЕДИТУЈУ БОД СЛОД ЗАРУКЕ
ИЛИ ПИТА КОЈА ЗА НИ СМ И ЛИСТ СЛАТН.

ОДПОВЕДНИ УПРАВНИК

М. КУТИЊИ М. САВИЋ,
СТУДЕНТИЦА БЛ. БР. 25.

ГОДИНА XXIIУ.

ГАЈЕЊЕ РЕПИЦЕ
Brassica napus oleifera DC.

Име и ботанички опис. — Код нас се за репицу чују још и ивни *дубина* и *ољина* репица, која исто значење имају. По ботаници, репица долази у биљку фамилију *крестолика*, *крестолика*, а у род „*Брасика*“. Овај род неоспорно је најважнија у целој овој великој биљној фамилији, јер у њему већина репица имају ове највише биљке, које су неспорно највише: *каш*, *крупу*, *карфиол*, *келербај* итд.

Узаша — *ољина* — репица узеша је (културна) биљка која се гаји или: за добијање семена из кога се чеда узаш — *сепан* — или за зелени сточни храну.

Репица има двојнак стабло: доње је длачко а горње је сивасто, по средини ивице слично. Лишће је увек бие зеленасте, а док је младо оно је длачко (млаво) а кад одмори оно је глатко. Цице је рехаво, неразвијених тубулош премлавио развијено цице; чаша улопа усађена, краћи прашници (јер има два дуга и два краћа прашника) разведени. Стабло је високо 0-75 до 1-25 метра, усправно и у горњем се делу рачва. Чврста чаша алатно жути, плаод дугачи удугачки, каши надвучени по среди, с једним правим первом; семке округле у осцу једновербе.)

Семе репице боје је мрке, сивко је, округло и скоро сасвим глатко. Каданево његова траје највише три године. Оно садржи просечно 36-49% уља. Један килограм семена има отприлике 4500—5000 арина.

Репица је *тринатиски узеш*, и од ње развијају се одице: 1. *Ољина репица*, *Brassica napus oleifera* 2. *иивни Дил*, с јаче развијеним стаблом и двогодишним кореном; *ставена каја* месца; и

2. *Јаро репица*, *Brassica napus oleifera* 1. *анпа Кош*, која *ставена у месцу жулу или жустилу* и слабије рачва стабло.

Код нас се од скоро отпочело гајење ове веома важне узешне биљке. Она *као тринатиски узеш* даје обилате користе земљораднику. Узеша, постигнути гајењем репице у околици: *меденског*, *београдског*, *моравског*, *нишког* и др. тако су анодили, да је сасвим оправдано, што се овој узешној биљци, све већа и меродавна пажња обраћа. Узеша у гајењу узашне репице на ивицу *Државног Стотарског Завода* (у *Јубинцу* и *Добричеву*), на ивицу *Управе Топлицке Економије*, *Пољопривредне Станице у Курјаци*, *Шанцу* итд. збога су поновни и такви, какви се уопште само докелити могу.

Како се у нас на сада гаји само *ољина репица*, и како је ова одица и најважнија, и сигурно и обилне приносе даје, ми ћемо се задржати прво на њеним гајењу, на њеном златном говорити и о гајењу *јаро* (пролетне) репице, која такође да нас има снага замишља.

1. **Гајење ољине репице.** Да би се, што је важно да земљорадник зна, кад буде ово блиско гајно, могло одмах паћи, ми ћемо наћи најважнија подаци на оделбе и тако ћемо о овој узешној биљци и говорити. Дакле:

1. **Поднебаје.** — Репица тражи поднебаје које има умерену климу, дакле баш онако какво је наше. У суседној нам *Мађарској* гаји се она и постижу се врло лепе узешне. Тако исто и у суседној нам *Касеници* *Бугарској*, нарочито у подупушеним крајевима, гаји се узешно и резултати су одлични. Уљана репица воли поднебаје које је прилично влажно и умерено топло. Зима може да издржи хладноћу до 12° К је поштована сменом, на често и мило јачу. На њу утиче врло јака бележљива клима, на тада врло лако може да проматра. Нарочито не воли, и шкоди јој, *вештачка промена* у топлоти и хладноћи (мраз и роса у лето доба). Не сме ни прелаз од топлога времена на хладног доба сунше стаго и обрета. Тражи, да има кишне с пролећа и да време зимета (април месец). Сунше влажно земљиште и однећ јану сунше не подноси. Ако репица дочека зиму а сунше је одрадала, онда је јако осетљива на хладноћу.

За своје патување развиће тражи 300 до 340 дана. Сугде где успева шивеница и јетам, успева и репица, само онако како се поведати може. У планшеним пределима, где нема лако да кишине, не успева добро. — У крајевима где има много зарезника (исекотка), репицу не треба сејати, јер су јој ово врло велики непријатељи.

Да етаса тј. да донесе плод, треба јој 2300 до 2500°Цел.

2. **Земљиште.** — На свакоме земљишту на коме добро успева јетам и шивеница, успева добро и ољина репица. Таквих земљишта има у нас и сунше. Земљиште не сме бити влажно и мочварно, а ако је кречовито, угоднио је боље. Опратица *каља* да је довољно дубока, а *дрвавица* треба да је бубави и пропустљива, пошто ољина репица пушта свој корен дубоко у земљу (25 до 50—60 см.). Од каквегод дрвавица *завија* се нех гајење репице, јер ако је она неопуштљива (вадркала класту) репица *пропада*, као што пропада и онда, кад дрвавица има у себи много *гвозденских* једињења (тада уопште не успева никако).

Најбоља су посебито *навожачаста* земљишта, *благ* *глин* *пун* *и* *добра* су и *слабо* *навожачаста* *непожвот* *вад* *и* *вај* *и* *пун* *и* *себи*. — На земљиштима која су *лава* *или* *врло* *тежка*, *које* *се* *успешно* *гајити* *ољина* *репица* *слико* *онда*, *кад* *се* *такво* *земљиште* *добро* *пољубри*.

Навожач *земљишта* *треба* *да* *је* *оцеђан*, *тако* *да* *се* *сва* *вода* *оцеђи* *и* *да* *се* *ваља* *дуго* *не* *задржава*.

3. **Подоред.** — Ољина репица најбоље успева *после* *узеш*, нарочито *онда* *кад* *је* *земљиште* *тежко*. *После* *јарих* *и* *ољиних* *стрмањина*, *које* *су* *тога* *тада* *дигнуто*, *ољина* *репица* *не* *успева* *најбоље*. *После* *раног* *крочиња*, *реше*, *кукуруза* *и* *пашуља*, *успева* *она* *врло* *добро*. *Исто* *тако* *успева* *добро* *и* *после* *кривне* *додне* *лине* *(која* *се* *мора* *још* *после* *првог* *откопа*, *дакле* *у* *јуну*, *разорати*) *и* *после* *свих* *биљака* *које* *су* *гајене* *за* *зелену* *сточну* *храну* (*зупорица*, *хељда*, *раж*, *гракорација* *с* *овесом* *и* *тд.*).

Ољина репица оставља за собом врло често *земљиште* *јер* *не* *допушта* *корону* *да* *се* *силан* *и* *милан*; *она* *својим* *кореном*, *који* *дубоко* *у* *земљу* *продире*, *растреса* *земљиште*, *чири* *ти* *буњани* *и* *обогатња* *биљанм* *хранљивим* *гајитињем*, *тако* *да* *после* *не* *необично* *добро* *успевају* *и* *обилне* *приносе* *дају* *све*

1) Пашаљ и др.

странине, а нарочито шипеница и крушник, а поред њих и сточна и шеферна рова.

4. **Ђубрење.** — За ђубрење земљишта, на коме желимо да сејево репицу, морамо се обављати постарати. Ово тражи јаку, добро ђубриву земљу, и никада се не треба бојати да ће се за њу пређубрити. Прво се мора јавно јако ђубрити старјани ђубретом, јер она тражи много крвањих гравита; за так јако надо нежење *Ђубре* и *гуме*, нарочито онда кад је земљиште тешко. Није јавно ђубрити и *пелом*, *милгером*, *врхом* (земљишта која нису кречовита) и *оком* (шпанштана) а од *вештачких* ђубрета, препоручују се *шпелна шпантра*, *калцијеве соли*, *суперфосфати*, *дворит*.

Кад треба ђубрити? За нас је оно питање важно, и с два три реда на ње да одговоримо. Вубрити за овицу репицу не ваља никада непосредно пред сејање но увек раније и то тако, да се после заврши ђубрета још једном земљиште преоре пре сејања. С тога се препоручује да се ђубри при првом, а ваљдаје при другом оравау како би се ђубре са земљом што боље измешало, пре но што се репица посеје. Исто тако као правило треба да важи и то, да се сваки уеа, који претходи репици, треба добро да пођубри.

5. **Обрађивање и припремање земљишта за сејање репице.** — Репица воли: *дубоко узгавно*, *растресето*, *добро вентилано*, *редно и степно често земљиште*. Да би, дакле, земљиште припремили како ваља, морамо чећеи пута орати и то добрим гвођедним плуговина. Правило, обавештава двогодишњим огледима и искуством, учи, да је редност репице утолико боља колико је земљиште боље урађено и припремљено. Најмање ваља орати *четри* пута. Ако сејево овицу репицу на угар, онда морамо пре зине *пађубре* узорати и онда *идуће* године *до сетве* (прва половина августа месеца) орати најмање *три* пута, на тек онда сејати. Ако се сејеи постоје *биљка* које гајимо за сточну асауиу пићу, онда ваља оно што је год могућу *рашире* поповити и *до августа* бар *двапут* узорати, а ако је могућу и *три* пута, и то добро узорати, добро преравати и све могуће *грудве* устанити и земљиште потпуно од *корова* очистити. *Дрвља* и *ваљак* (нарочито *волусти* и *звучастии*) неопходно су *пушке* сираче за правило припремовљавање земљишта за гајење овице и јаре репице.¹⁾

6. **Сетва.** — *Време* сејеи. Овица репица мора се рано за сејати. За наше *празине* најбоље је време сејања *прва половина месеца августа* или *само још неколико дана после В. Говорнице*. Неопходно је ваљко време сетви, и за сваки крај требало би га нарочито одредити, јер од времена сетве утиче много зависи успех.

¹⁾ Обавештаје о *дрвци* и *ваљку* види *Новогорњоредни Календар* из 1905 годину.

ПОДЛИСТАК

НАЈНОВИЈИ ПОЉОПРИВРЕДНИ ПОКРЕТ У БУГАРСКОЈ

(СРБИЈАК)

Но при свем том, како ентлеске расе имају особину раве зредости и с понаше храни дају више меса, Комисија је мишљена, да се стање *државних* овчарница са овим свињама може повећати, те да се општинама и појединцима могу издавати *мушца* и *женска* прасад за побољшање донаше стоја. На како *пробити* ових треба да буде *јединствити*, и то *производња* ваљкова треба да се *појединца* тиме, што ће се *застајати* свиња и *звукстана* постројења за свиње и да се *извуксти* искључиво *хранење* у стаји.

У погледу на *побољшање овчарства*, Комисија узевши, да су *донаше* овице *добре* и да *одговарају* потпуно *породбама* у Бугарској; само се треба *постарати*, да се *народу* дају *добри* овчари, *производња* *путем* *одбирања* у *породбама* за то *постројење* овчарницама. Те *овчарице* треба *подићи* у *местима* где има *добрих* овчара. Ради тога Комисија одлучује, да се *овчарице* подигну у *Каја-Бурну*, *Старој Загори* и *Плавци*; у *првом* месту од *карабобске* овице, у *другом* од *беле* *жукто-бугарске* овице, и у *Плавци* од *беле* *северно-бугарске* овице.

Осва *уваж* Комисија *уважи*, да се *ради* *повећања* *малочности* и *меситости* *препоруче*, за *укрпаште* *или* *чистокрвни* *гајење*, овице *источно-фриландске*, *дарањске*, *судугушке* и *рамбуле*, *келене*,

У Бугарској има места где се репица сеје још од 15 јула па све до 15 августа. На оваки начин сејање у јулу месецу само је извукста, и оправдано је само у овим местима, где је клима врло оштра. Сејање у *другој* *половини* *месеца* *августа* *оправдано* је онет само тамо, где је клима *блага*. Раније *посејања* *репица* *брже* *напредује*, *ошакције* *расте*, *боковра* се, али је *буњак* *много* *сатра*.

Врло је важно, да буду *тако* *породба*. Да *све* *што* *пре* *кајати* и да се *репица* *отговори* *што* *браке* *да* *развија*. За *кајати* *семена* *потреба* је *топалота*, *валага*, *светлота* и *ваздух*. У *августу* *месецу* *има* *довољно* *топалоте* и *светлости*, и *ваздуха*, али *валага* не *толико* да би се *могло* *сејати* *кад* *се* *коће*. С *тога* је *врло* *важно* и *скоро* *најважнијачије* *правило* *при* *сејању* *овице* *репице*: *да* *се* *не* *може* *пред* *сејање* *ор* и *дрва* (по *потреби* и *ваља*) и *да* *се* *само* *на* *своје* *ораве* *сеје*, *јер* *ће* *само* *у* *томе* *случају* *се* *моћи* *довољно* *валага* *за* *кајати*. За *то*, ваља *само* *толико* *земљиште* *данас* *поорати* *колико* *се* *може* *донети* и *засејати*, а *никада* *не* *орати* и *дрвати* и *остајати* *да* *се* *тако* *урађено* *земљиште* *засеје* *сутра* *или* *прекастари*, јер *тада*, *природно* *је*, да ће се *ораве* *пуштити* и *семе* *неће* *паћи* *све* *потребе* *ви* *породба* *за* *омије* *развијање*, *те* *се* *неће* *моћи* *да* *развија* *како* *треба*. Ово *важи* *само* *за* *оне* *случајеве* *кад* *је* *време* *бољешно*, *сухо*, а *кад* *је* *дружије*, *онда* *се* *може* *дружије* и *радити*.

Сејаче *репице*. Има *више* *однина* *репице*, но *ни* *бе* *мо* *поме* *нути*, *ради* *потпуности*, *само* *најважнијачије*: *Уксермаркска*, *расте* *врло* *високо* (до 1¹/₂ м.), *дуго* *успева*. *Холмгајска*, *Белгајска*, *Холмгајска*, *ситне* *су* и *високо* *расте* (вајини *до* 1 м.). *Новоселондска*, (јава) *кратко* *време* *траје* *док* *става*. *Долмањска*, *има* *крушно* *зрно* *с* *доста* *ула*, али *далеко* *не* *долазе* *семе* *и* *звуксе* *но* *зрна*. *Билатска*, *има* *зрно* *сређе* *крушно* *с* *доста* *ула* и *нарочито* *се* *гаји* у *Балату*. И *за* *наше* *привредне* *подсеја* је.

Како *треба* *да* *је* *сејаче*? *Семе* *треба* *да* *буде* *сасвим* *чисто* и *од* *како* *добре* *однаке*: *да* *је* *добро* *кајати* и *да* *је* *крушно*, јер *крушнице* *семе* *има* *више* *ула* и *себи* *да* *даје* *јаке*, *сваки* *и* *кочериче* *биљке*, *које* *онет* *најважније* *семена* *производе* и *то* *крушно*, *које* *се* *на* *свама* *светским* *трговима* *најеквије* *пала*.

Наши *сејања*. — *Овицу* *репицу* *може* *сејати*; *врснички* *сејањем*, *овице* (на *сачму*) и, *ваљда*, *може* *у* *расвајачи*.

Како се *овица* *репица* *јако* *гави* и *шири*, то је *сваки* *природно* *да* *тражи* и *вели* *простор* *за* *своје* *развијање*. *Овица* *постоји* *искуством* *утврђено* *правило*: *да* *не* *треба* *да* *буде* *сувише* *густо* *посејања*. Најбоље и *ваљви* *приноси* *добијају* се *кад* *се* *сеје* *врснички* *сејањем*. *Тако* *је* *једна* *сејањина*, *нарочито* *јединствена* *за* *сејање* *репице*, *тако* *знана* *звонкајска* *врснички* *сејањина* *за* *сејање* *репице*. *Удаљено* *реда* *од* *реда* *врло* *је* *различито*, јер *оно* *зависи* *од* *земљишта*, *однаке* *овице* *репице*, *Ђубрења* и *т. д.*

а *осен* *ових* и *паракусака* *овица* *која* *даје* *врло* *добро* *јагнење* *коже*. *Од* *ових* *раса* *да* *се* *пабава* *но* 20 *келенских* и 4 *мушка* *гави*, и *да* *се* *даду*: *источно-фриландске* *краварнице* у *омијској* *околини*, *дарањске* у *Плавци*, *судугушке* и *рамбуле* у *Шуваји*, а *паракусаке* у *Уршучку*.

У *погледу* *на* *побољшање* *овице*, *Комисија*, *ползећи* *с* *гајдинга* *да* *је* *коза* *најпривреднија* и *најздовољнија* *жвотица* *звани* *беднота* *горштина*, *изваљкује* *мишљене*, да *треба* *предредити* *Крва* *или* *шумама* *у* *том* *силу*, *како* *би* *се* *за* *шуму* *оставила* *само* *ови* *стаје*, *која* *у* *се* *чврсту* *од* *коза* и *свиња*, *а* *све* *остале* *добре* *стаје*, *које* *у* *се* *оставе* *овицама* и *козица* *које* *коже* *ће* *давати* *десет* *или* *више* *пути* *већ* *дохода* *него* *кад* *би* *се* *и* *далје* *чупале* *за* *шуму*. С *тога* *што* *у* *овчарствима* *које* *малочисти* *и* *здовољствалу* *се* *исто* *тако* *јави* и *донаше*, *Комисија* *решава*: *да* *се* *постигу* *једна* *козарица* *код* *краварнице* *у* *омијској* *околини*, *од* *силењских* *коза*, *које* *би* *се* *развијавале* *у* *чистој* *зрви* и *укрпаште* *са* *домаћ* *козама*.

Односно *побољшање овчарства*, *Комисија* *узе* *у* *поглед* *да* *је* *живинерство* у Бугарској *важно* *пољопривредно* *гави*, *нарочито* *због* *излова* *јаја*, *репица*: *да* *се* *ради* *протрчављања* *како* *веће* *домаће* *живине*, *као* *и* *ради* *оседа* *у* *аквизицијацији* и *избору* *странских* *раса*, *осигује* *живинерске* *станица* *у* *околини* *Софије*, *за* *која* *је* *више* *потреба* *сума* *од* 10.000 *динара*.

По *побољшању* *овчарства*, *Комисија* *констатује*, *да* *се* *Зиков*, *који* *постоји* *о* *унапређењу* *козарства* *у* *земљи* и *о* *оснавању* *војних* *ремонетских* *станица* *у* *виљу* *да* *се* *вејека* *синабелна* *добрих* *домаћих* *козица*, *не* *извршје*. *Напредак* *која* *већ* *постоји* *на* *тој* *гави* *зубице* *се*, *јер* *се* *та* *експлојитација* *не* *оспинуја*, *на* *онда*

Оно може бити 30—35—40 па чак и 60 сантиметара, а може се и па мање удаљене сејати.

По хектару треба семени, кад се претачном сејалицом сеје, 8 до 10 килограма.

Поред тога што се има велика уштеда у семени кад се претачном сејалицом сеје, имају се још и оне користе: лакше се може пазети и при раду могу се употребити прашчак и отртвањ; болје се чува од хладноће и влаге, а и принос и памакова и колчичина већи је.

Кад се сеје претачном сејалицом онда се ради овако: „Чим је паша засија припремљена, посеје се реица у првој половини августа мекаше претачном сејалицом и повала. Кад билке је јесени носеју четврти лист, онда се проз редове прође прашчак, ради унаштења корова. А кад су билке већ одрасле, употреби се отртвац (плуг). У пролеће, чим се земљиште протруило, још се једном окопа и отрне.“

Иако се код нас ређе употребљава претачна сејалица, и како се већина усева код нас сеје омашке, то ћемо се и ми задржати на томе имену сејалке ренше. При сејању омашке, паша ипати на ум, да сејач мора бити вешт да ујутуто не посеје а при томе, нарочито ако је време сушно, мора брзо сејати, да би стигао да на време посеје оно што је за дан поворно, подравно и припремљено за сејбу. И за сејање омашке постоје *ручне сејалице*, које су врло употребљиве и којима је руповање веома лако и сигурно. Оне се с успехом тако употребљавају где нема дворах, старих извезбаних сејања.

Кад се сеје *омашке* иде по једном хектару 12—20 килограма семена.

Видо да се сеје *омашке* или претачном сејалицом, семе не треба дубље у земљу да лине од 1 $\frac{1}{2}$ —4 сантиметра и то онда, кад је земљиште влажно узма се 15 а кад је суво 3—4 см.

Само сејање омашке треба овако вршити: Кад оно данас узоради оваколико колико мислимо да можемо носејати (рисује се, да је раније такође орано и дрљано, а оно је само орано пред сејање), онда паша вљива добрим гнозидним дрљачама да предраво, а ако има пошећу дрљача и брусца (што обично има код се у југу и августу сру), онда и оне треба засејати да тинама исто ћемо поштејати само добрим другачијим вљачима. Пошто је сад паша припремљена за сејање, треба да је утрљивамо лажим дрљачама или трновим браном, и онда одмах можемо омашке сејати рупом или рупом омажном сејалицом. Кад је носејано, онда вљача семе да замуоче у земљу дрљачом и браном, а ако владају велике суше, није рђаво да се вљача и вљачом повала, мао би се семе што болје у земљу урло.

Расађивање омаке ренше и заметно је и стаје много и труда и трошка, јер се расад мора нарочито производити и у одређено време мора се имати довољно радне снаге на расно и тиме што се строго онемају домаћи коњи при куповању за војеку, и мале им се цене одређују од Министарства Војног. Да би се отклонило тако невољно војводе за напредак копарства, Комисија предлаже:

1. Да се у овој години изврше потреба проучавања, па да се издег године отворе војна ремонтова станишта (депови) у цео, да се у њима одвајају и за потребу војске купљени млади добри коњи од домаћих земљорадника;

2. Да се изради пронасе за стално функционисање војних ремонтових Кописија, које би само тада могае одвајати у иностранство за коње, пошто се прегледају и купе добри коњи у земљи;

3. Да Министарство Војно, ако је илако могућно за извасан број година смањи за неколико сантиметра висину коња, као и да при том подине цене домаћих коњама, те да се може поштејати произвођача;

4. Да се у буџету Министарства Народне Привреде предвидју потребне суме за ремонт копарских завода....

* * *

Независно од мера за проношење добрих прилодних грама, Комисија је мишљења, да се од свих артина које се чине на тај начин веће моћи добити очекивани резултат, докве год се не предузму законодавне мере за редовно снабдевање општина добријим прилодним грамама, као за снабдевање ових подесних стајама и доволном храном. Те мере треба да се саставе у омаже:

а. Свака општина у земљи дужна је да се снабде добријим прилодним грамама но унуту надлежне (компетентне) власти.

ложењу за расађивање, што ми некамо. Расађивају могу решину само они који је гаје на врло мале простору и који имају једину радну снагу. Расађивају се може (пошто се расад у нарочитим делма привреде) великом августа или почетком септембра месеца, а тај порок врме дена и земље, нарочити ма то удаљености садњама, по својој оралу у удаљену реда од реда 30—40 см. или у сваку трећу браду.

(Опашко се)

ИЗВЕШТАЈ ИЗАСЛАНИКА СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА

Који су проучавали пољопривредне привиле у Крајини, Црној Рени, Тимоку и Широком Округу и узорно припремили (показавану народа.)

Српском Пољопривредном Друштву,

Српско Пољопривредно Друштво извало сам је ставити у задатак, да на лицу места проучимо економије привиле у Крајини, Црној Рени, Тимоку и Широком округу, одавде, као што је познато, наша сиротињског нашег света, по неколико хиљада у најболје смиса за рад, сваке године одлази у Русију, да радећи на снахладинама ругнских бољара од раног пролећа до врше јесени, заслужи толико колико је потребно да се одужи држави и општини.

Ми смо повених наш задатак свршили и сада, част нам је поднети извештај Друштву с мишљењем, шта би уједно требало учинити да се невољном стању узди на овога краја помогне.

25-ог пр. ил. пресули смо се за Радјевци, а 26-ог и 27 сакхта по подне ишли смо приладе да на обали Дунавској у Радјевцу узгледамо изпреградњу нашу света, већим делом Тимочана, које су водили сивацкити драгомања, да их на рупо-којој лави, која је већ на излах долазак чекала, пребаци у Румунију. Неси од Тимочана, као што нас известише, отишли су раније, већу којима је било и таквих који су били ангажовани за Бесарабију, а Широки преко Балта Бериланди и Видина, онег отишли су у Добручу.

Од наших радника и изложних драгомања ишли смо при-

*) Види Зависних Седнице Управног Одбора Српског Пољопривредног Друштва од 11 марта ове године — *Гласник* бр. 39 стр. 137.

6. Још пре набавке тих града потребно је да општине спреме подесне стаје и гарантују, да ће их добро хранити, гладати и употребљавати.

в. Да се од Министарства Народне Привреде наређује сваке године преглед свих прилодних града у земљи, и да се после тога кастрирају (поше) сви она града која нису погодна за прилод.

г. Где се најде да који приватан привредник хоће да прими на храну и неговање општине прилодни града под поштеју: да их испушта за својеку стоку, и да им се та града уштедну с тим да после неколико година остави у њихову својину.

д. Да би се коња изворовани и контролисани привиле мера, као и да би се квалифику у том погледу приватна индустријера, Комисија налази да је неопходно потребно предузети ово: 1. Да се претуди сагуба општинских инеара у смислу овог; да се овама стани у дужност извршение Закона и контролисание привиле свих мера које се предузимају за побољшање и неговање привредних интереса народа:

2. Да се заведу сресни органи Министарства, који ће имати дужност да приремају привиле мера и да се старају за тачно вршење закона и мера у општинама; и

3. Да би могло бити јединства и одговорности у примени мера за Отрвачество, потребно је уредити особена одсек или инспекторат за Отрвачество у Пољопривредном Одељењу Министарства.

Као што се из ових саопштења види, и Меморандум и Зависних Отрваческе Комисије садрже много тачне које се могу применити и у нас, и које би се могле одмах усвојити. Запи-

лике да се обавестио о свежу што nam је било потребно, да у први мах сазнамо, тако исто и уз пут у Ногогину, Саламу Зајечару, Краљеву Селу, Краљевцу и Петрову ниско провукли на једну правцу да не испитамо све тешкоте и невоље, као и шта би се у погледу поправке става у народу могло учинити.

Напољно одстрањивање овог краја после срског — турског рата и безмалко стање у коме се он данас налази принуђава га, а особито стари књажевачки округ, да анетом одлази у Румунију у печалбу и да напусти своју кућу и породицу, од којих неке вах и не врате се у отаџбину, која им није у стању створити услове за рад. Мало је вах за које би се релативно могло рећи да немају потребе да напуштају своје докове и своја имања и да за незначит зарату одлазе у Румунију. Они су према осталима изнетак.

Ове године као икада досада отишао је преко Радујевца, Вршке Чуке и Балта Берилкова за Румунију и Бесарабију више од 8.000 људи. Причали су нам, да има појединих села, а особито у Заглавцу, у којима су од мушких остали само неспособни старици и они који нису ни за какав рад способни.

Зарада наших радника на страни варара између 20—24 динара у злату на месец, с одбитком провинције и других трошкова што плаћају сирожини радници својим драгомањима. Моцид испод 20 година и деца испод 12-те године на више, немају веће зараде од 12—16 динара на месец. Сви пак радници имају стан и храну, која је до зла Бога рђава. Преко целог лета, као што су нам се жалали, хране се пасуљем, који је тврди и некупаи а не то добијају и по мало лука. Све тога, дају им често уместо пасуља и куване краставце. Хаџаџ је врло рђав од провинцијског ужеженог бршана, због чега многи добијају скорбут, који се после тешко лечи. Сауда се златоше и трије нечувене куле, јер их несавесни закупци и васитојци заостављају и на рачне куле нећу, усуда чега враћају се и изнурени и неспособни за рад врло црне зиме. Додориди Румуни кроз их омет, као што Кинезе врше Америчани.

На бар да могу они наши радници своју алахку зарату да нацртају. Чести су случајеви да се под јесен у масака неисклађени пробају из Румуније, јер их несавесни сипахиски васитојци имања у споразуму с драгомањима упућују на шаричење, које је за вах, као стране поданице, особито јако отежано.

Свек Стоцарске Коинсије предлаже доста предлога и мера, које је и наша Стоцарска Коинсија пре 10 година ставила била у свој Панелтај, и које је Стоцарска Сенција Пољопривредног Друштва пре годину дана обновила, само што се у нас досада радило мање више на празно, јер од тога мало извршавало, или се у извршавању стадо на пола пута.

Ио, у чему се ми имамо нарочито учини у наше браће Бугара и другона по струци, то је: што они, и поред свих невоља, од којих и ми патимо, — честих промена министара, државних обавезних негода, учестих криза и смовних негода, омет у својој струци иду савесно напред. Докле у нас цело Министарство Народне Привреде, свих својим уставима и законима, на и статистичком управом, има бунд нешто више од милиона, докле у будућу бугарског министарства толика сума стоји само за пољопривредне установе и школе. И с тим они још нису задовољни, весту за обавиљнији и систематички рад трже ането повећање буџета за своју струку. А шта ми можемо на то да кажемо? Наша привредни помагачи и пријатељи трже још уштеда и од савјатних тако скучених позиција, с којима се и нече не иде никуда напред. Свема ли, према томе, ми и помислати на какво повећање сума и стављање нових позиција? Доста својом кемо с таквим поимањем пољеске привреде, мога достига спорим привредним радом и „дугаршаву“ Бугарску, а то ли да јој у чему предлажемо, као што би право било...

у Румунији. Тако, прошле године, многи су били принуђени да се врате и повезају се у гладни, изнурени од претозерног рада, кад су стајали у Радујевцу понадали су ту као своје. Иницијативни власти и добрих људи успело се да се монетално захрану тај свеи и да се на колима транспортера до Неготина пошто него могли пеншице даље ићи. То исто је чинила и неговитска општина према нама, која им је и цитни трошак до места дала.

Да не износимо овде и друге беде, које одласком наших људи у Румунију свлаже као тај крај, као што је пренамеио и ширине сповласке, општа декоралација и уешан број развода бракова и појачање румуног јазика, пошто то не спада у наш задатак, и да пређемо на другу ствар, која се тиче поправке става народа тога краја.

Пре свега нека нам је дозвољено да се изразимо, де смо ми то увереда, да је понов Српског Пољопривредног Друштва према средствима с којима оно за данас располаже недовољна и да би требало за овај крај и Министарство Народне Привреде од прихода од Калесе Лутрије или на ма који други начин, да обављају пригодно у помоћ ако се уопште мисле изабављиве последице, које морају у блиској будућности наступити.

У Крајини и Првој Реци за сада још није стање тако несвесно и ми смо тога нишмаља да би се и с мање средстава народу тога краја могло за данас помоћи; то исто би се могло учинити и за паротски округ, који даје велики делов аматације лушере, беракитије и жутиације, чије је стање свакојак повољније. Пироњани одлазе у Бугарску и Румунију а многи омет у угруповањем Србије. Крајини и Прва Река и ивиче не лихореру тако много радника за Румунију, једна ако број вахов достига највише 1500 радника и то су из Црне Реке повољнише од оних села, што се граниче са старим књажевачким округом. Али стари књажевачки округ, нарочито задње данас обавља брже. Тај крај је, може се рећи, на крају проишети, и он према оваком примитивном начину газдовања и другим економским недацима трип још сада од пренаоселености, то већу ваља и више важне поклонити. Има на прилику села у Заславцу што се пружају поред границе као: Дејанови, Причеви, Градштите, Рентушина и др. која би што пре требало раселити јер немају никаквих погодба ни за једну привредну грану. Нашево крише ваљало би попуњати а у вакивају за то, дати им на другом месту земљу да би могли живети. То исто би ваљало учинити и с некоим задругама у истом округу, чије је живот до данас такође бедан, јер немају ни толико имања да би се половина задругара од привреде могла исхранити. Који су досад живели од сточарства, с ограниченим шума припућени су данас, да, или редуцирају број стоке или да је са свии угуи. Они пак у Тимоку, који су живели од винограда, пошто је еколошка упростава и овај једини напор нашове зараде, ти се сасвим провали, јер немају могућности да куле америчку лозу и да поднесу уз то и трошкове око сађења винограда.

У Крајини, Првој Реци и паротској округу, ваљало би за сада одобрити сађење дуљана а свиња оскудиња, који одлазе у Румунију, дати бесплатну осаламењу америчку лозу и настати преко оловка да се камиљеном воћа обавља шажља у народу поклови. Машарске задруге и сточарске заводе такође впаљу услова у планискиа крајевима и они би много помогли изроду тог краја. Књажевачки пак, поред влаженог ваљало би притећи у помоћ и пољопривредним алатима и у недостатку утрна дати им земље на другом месту. Најбоља дуван у целој Тимочкој Крајини гдје је рачије у књажевачкој округу, Петрушки, Краљеву-Селени и други дуванци у овој времеу плаћају по 3 дин. ока.

Како се за рачун Угаче Фољона и државне продају

дана у том крају, буду зашто имала а особито у седма насељена Румунија, који су уопште слаби привредници, те би се оваква имала могла угостити осуданима и потребити наљаженичанима од чега би и држава имала користи.

Најпреца повољ била би за сада, да се по синеку сви нани раденици из источног краја Србије, који одлазе данас у Румунију, употребе првенствено на копање овељаних радова за потребу железнице. То исто ваздало би учинити и на пољу рударства, које има ваздала да се у источном крају развије, чим се отпочне грађење тимочке железнице. Уопште ове радове државне ваздало би првенствено наљаженичанима давати, како би се на тај начин могла поставити у положај да одговоре држави у општини у спомену тогорта.

Док се баш не отпочне грађење железнице, ваздало би на врвом месту још ове године уредити драгоманску службу, а деџина и младењима испод 20 година не одобрити одлазак у Румунију. Који се враћају из Румуније да се подвргавају прегледу санитарском на граници.

А да би се полупривреда знава у народу овога краја, који је заостао, што пре могла распрострањити, била би врпо потребно, да се из силне општине редовно по два младења сваке године шлаку у Краљево и Буково, којима би требало извесне олакшнице у погледу рада учинити.

20 Маја 1903 год. Д. К. Јованковић
Нико Јованковић
Београд

ИЗВОЗ ЖИВИНЕ И ЈАЈА ИЗ БУГАРСКОЕ

Упоредно са извозом живине и јаја из Србије, за последњих десет година (1892—1902).

По службеној Бугарској статистици, имала је Бугарска 31 децембра 1893 године укупно 3,426,658 комада живине и то овинака 2,860,223, *курка* 165,966, *гусака* 305,330 и *пловеса* 95,139 комада. Последњи попис људства и стоке био је 1900 године, по материјал није још потпуно сређен, те се порудаво не може рећи колико живине има данас Бугарска, али се знама као сигурно, да има више од 6,000,000 комада.

Извоз живине за последњих десет година био је овакав:

ГОДИНА	КОМАДА	ВРЕДНОСТ У ДИНАРИМА
1892	223.420	165.068
1893	338.619	270.117
1894	426.091	285.892
1895	386.278	270.117
1896	245.007	171.166
1897	235.486	167.223
1898	182.519	131.086
1899	255.099	165.721
1900	388.274	229.990
1901	448.008	278.410
1902	465.825	302.302

Извоз јаја за исто време био је овакав:

ГОДИНА	КОМАДА	ВРЕДНОСТ У ДИНАРИМА
1892	573.365	573.365
1893	1,143.024	662.093
1894	1,904.634	1,042.234
1895	1,364.139	906.242
1896	1,407.523	791.896
1897	1,876.920	988.339
1898	3,018.026	1,725.509
1899	3,100.540	1,718.907
1900	4,560.094	2,443.158
1901	6,961.202	4,388.682
1902	8,929.266	6,529.491

Главни трговци на које Бугарска извози своју живину и јаја, то су: Аустро-Угарска, Немачка, Турска, Велика Британија, Француска, Грчка и Румунија.

Јаја је највише увезла Немачка (1902 год. 4,408,381 килограма), а живине Француска (208,176 комада 1902 год.). То се види за последњих десет година из овога прегледа.

Јаја је увезла из Бугарске

ГОДИНЕ	К О Н Т Р О Л А			
	АУСТРО-УГАРСКА	В. БРИТАНИЈА	НЕМАЧКА	ФРАНЦУСКА
1892	143.580	72.382	63.078	85.000
1893	665.635	31.225	41.365	48.250
1894	1,163.331	91.482	279.608	55.940
1895	881.294	228.693	186.210	42.925
1896	1,147.120	90.864	20.581	73.580
1897	1,755.883	—	14.442	44.515
1898	2,730.740	81.110	181.044	4.160
1899	2,681.208	120	367.208	58.280
1900	2,940.823	—	1,308.357	102.281
1901	3,353.984	119.330	3,147.566	107.009
1902	3,227.039	149.180	4,408.381	303.677

Живине је увезла из Бугарске

ГОДИНЕ	К О Н Т Р О Л А				
	АУСТРО-УГАРСКА	ГРЧКА	РУМУНИЈА	ТУРСКА	ФРАНЦУСКА
1892	—	50.080	3.253	84.377	85.710
1893	318	49.310	3.948	137.296	147.507
1894	228	42.965	9.461	164.266	209.111
1895	1.248	11.975	11.272	73.987	287.796
1896	2.925	—	16.617	21.133	204.000
1897	2.530	118	9.023	15.755	11.639
1898	4.170	900	2.851	19.837	154.761
1899	24.947	30.258	6.407	40.335	27.114
1900	81.068	16.112	7.915	39.421	241.024
1901	83.866	23.115	18.136	39.579	239.773
1902	151.201	23.356	17.683	29.813	208.176

Извоз живине порастао је за десет година, од 223,420 комада у 1892 год. на 465,825 ком. у 1902 или у вредности од 165,068 динара (1892) на 302,302 динара (1902).

Извоз јаја порастао је од 573,365 килограма (у 1892 години) на 8,929,366 килограма (у 1902 год.) или у вредности од 573,365 динара (у 1892 год.) на 6,529,491 динар (у 1902 год.).

Из овог се јасно види, како је брзо растао извоз јаја, и како он обилато користи доноси бугарској држави и бугарским земљопрадницима.

Цена јајина и живине остало је скочила у Бугарској, услед јаког извоза. То се види из овог прегледа:

ПРЕ ЧЕТРИ ГОД. ПЛАЌАНО ЈЕ ДАНАС СЕ ПЛАЌА
ЗА ЈЕДАН КОМАД ЈАЈА

	С	Д	И	Т	И	М	А
у Берковци	2	—	2	1/2			6
у Ихтичану	2	—	2	1/2			7
у Пугендиљу	2						6
у Самокову	1	—	1	1/4			6

Да наведемо сад извоз живине и јаја из Србије за последњих десет година, па да онда овај извоз упоредимо с бугарским.

Претходно да напоменемо да по *Попису Становништва и домаће стоке у Краљевини Србији у 1900 години*, има у Србији првотао живине свега 4,648,593, дакле мање по у Бугарској. Ове године први пут су прикућивали бројни подаци

о живини и живина није по сортама делена. Занимљиво је, да се живина много више гаји у старим окупацима по у новоослобођеним, што и Статистика тврди!

Јаја је извезено из Србије:

ГОДИНЕ	КИЛОГРАМА	ВРЕДНОСТ У ДИНАРИМА
1891	850	550
1892	—	—
1893	1.136	848
1894	98.985	47.825
1895	18.596	27.322
1896	136.453	56.421
1897	156.897	61.330
1898	84.388	35.632
1899	275.883	106.120
1900	645.329	333.471
1901	1.030.040	847.465
1902	1.244.467	745.700

Извоз јаја отпочео је 1891 године.

Живе живине извезено је:

ГОДИНЕ	КОМАДА	ВРЕДНОСТ У ДИНАРИМА
1892	24.619	29.636
1893	23.902	29.566
1894	74.607	76.554
1895	166.591	210.784
1896	437.517	486.841
1897	412.995	413.535
1898	438.952	408.821
1899	690.798	659.471
1900	1.002.190	975.825
1901	1.423.407	1.380.752
1902	1.736.925	1.509.594

Заклане живине извезено је:

ГОДИНЕ	КИЛОГРАМА	ВРЕДНОСТ У ДИНАРИМА
1894	160.886	—
1895	367.951	—
1896	776.953	—
1897	388.891	338.787
1898	484.951	502.958
1899	658.530	675.762
1900	610.919	692.962
1901	956.013	992.669
1902	1.052.016	1.055.835

Извоз заклане живине отпочео је 1894 године.

Из ових прегледа јасно се види, да *јаја* не извозимо ни приближно толико — а *и* извоз расте — колико извозимо *живе* и *заклане* живине. Учиниво ли саво одавно упоређење с бугарским извозом, видећемо:

1. Да је Бугарска равно пре *десет* година (1893) извезла толику количину јаја, колику ми тек сад (1902) извозимо.

2. Да је Бугарска прошле године извезла скоро *осам* пута више јаја по ми, јер ни сад извезли само 1,244.467 килограма, а она је извезла 8,929.266 килограма и за ову количину узела 6,529.491 динар, а ми само 745.700 динара.

3. Да је бугарски извоз јаја порастао од 1892 год. од 573.365 килограма на 8,929.266 килограма у 1902 години а наш од 850 килограма у 1891 години на 1,244.467 кгр. у 1902 години — *дакле* *преко* *десетод* *ау* *се*.

Другиче стоји ствар са *живом* и *закланом* *живином*. Наша суседи, Бугари, обраћају много озбиљнију пажњу на

производњу и *извоз* *јаја*, међутим ми далеко више извозимо *живе* и *заклане* *живине* по јаја. О овој *околности* *најбо* би *шаро*што *привели*ти. *Извоз* *живе* *живине* *отекла* је, често *пу*та *новог*уђан, *због* *разних* *болести*, а *и* *доста* је *ризичан* *због* *у*д-*љености* *свесетских* *тргова*, која *нашу* *живину* *трпе*. На *о*нда, и *уку*с *потрошача* *разво*лао је, и *тражи* се *на* *сви*ма *свесет*ским *трговина* *живина* која је *за* *потрош*ну *о*нако *при*премаена, *ка*ко *уку*с *потрошача* *одговара*. Међутим *јаја* *све*жа *има*ју *д*обар *т*рг *с*кда, *пр*илчно *се* *ла*ко *т*ранспортију *и*, *што* је *не*обично *ва*жно, *не*ма *ника*ких *с*ветских *из*возу и *не*могућно *их* је *о*л-*си*онковиати, *јер* је *то* *ск*оро *јед*нако *х*ранљиво *гра*диво, *ко*је *не* *под*лежи *о*дсеневовању *не*саносних *трговача*. *Ку*паца *с*вагда *има* *на* *с*вима *трговина* *д*оста. *По*учан *п*ример *за* *нас* *да* *се* *на* *Бугаре* *у*гледамо!...

Из овог прегледа види се извоз *живе* *живине* из Бугарске и Србије за последу *десет*ну година:

Живе живине извезла је

БУГАРСКА			СРБИЈА		
ГОДИНЕ	КОМАДА	ВРЕД. ДИН.	КОМАДА	ВРЕД. ДИН.	ВРЕД. ДИН.
1892	223.420	165.068	24.619	29.636	29.636
1893	338.619	270.117	23.902	29.566	29.566
1894	426.091	275.892	74.607	76.554	76.554
1895	386.278	270.117	166.591	210.784	210.784
1896	245.007	171.166	437.517	486.841	486.841
1897	235.486	167.223	412.995	413.535	413.535
1898	182.519	131.086	438.952	408.821	408.821
1899	255.099	165.721	690.798	659.471	659.471
1900	388.274	229.990	1,002.190	975.825	975.825
1901	448.008	278.410	1,423.407	1,380.752	1,380.752
1902	465.825	302.302	1,736.925	1,509.594	1,509.594

Дакле, извоз бугарске живине порастао је од 1892 на 223.420 комада на 465.825 комада, а извоз српске живине порастао је од 24.619 на 1,736.925 комада за исто време! Бугарска је за своју живину 1902 године узела само 302.302 динара а ми 1,509.594 динара.

Поред овога треба имати на уму да је под нас извоз *за*клане *живине* *пр*во *в*елики *и* да је 1896 године био 776.953 килограма у вредности 601.778 динара, а 1902 године извао је већ био 1,052.016 килограма у вредности 1,055.835 дна., дакле скоро удвојно се.

Интересантно је, да се види *ко*лики је *п*реход *има*ли *Бугарски* *за* *последних* *пет* *година* *од* *сво*га *живинарства*, а *ко*лики *оп*ет *Србија*. То се види из овога прегледа:

БУГАРСКА СРБИЈА
ЗА ИЗВЕЗЕНУ ЖИВИНУ И ЈАЈА ДОБИЛА ЈЕ

ДИНАРА		
1898	1,856.595	947.411
1899	1,884.628	1,441.353
1900	2,673.148	2,002.258
1901	4,667.092	3,220.286
1902	6,831.793	3,311.129

У овај преглед није ушло *не*ре *у* рачун. Као што *се* *види*, *п*реходи *од* *живинарства* *расту* *и* у Бугарској *и* у Србији, *и* *ст*иже *не*ма, *да* *ће* *с*ве *ве*ћи *и* *ве*ћи *б*ити. *И*нтересантно је *да* *Бугарска* *д*ва *ау*та *ви*ше *има* *п*рехода *од* *сво*га *живинарства* *но* Србија, *и* *то* *по*главном *од* *п*родаје *јаја* (1902 год. извезла 8,929.266 и узела 6,529.491 динар), док *ле* Србија *има* *од* *п*родаје *сво*је *живине* (*живе* и *за*клане) *ве*ћи *п*реход *но* *од* *јаја* (1902 год. за извезена јаја добила је само 745.700 динара).

Пажињи читалац наћи ће у овом упоредаком прегледу доста занимљивих података и поете, а нека сумње да ће утврдити, да је ова мада привредна грана од врло велике важности не само Гајеве живине, произвође јаја ради, у Србији је потребно на своје месту и неопуштање је, да ће све више и више расти овај извоз, а у земљу ће се увести велика ступа понаца. Ова грана доводи огромне користи ипак маломе земљоправцу, остаје му стална и сигурна извор добрих прихода, а тога ваља и му што неку важку обратити.

Напредници народа свим силама раде да створе што више живинарских задруга, задруга за куповinu и продају јаја и другтациа за одгајивање добрих раса домаће живине, нарочито добрих поспала, и на тим пољима постигли су ogromne uspehe, нарочито у Данској и Немачкој, о чему је веће црта у *Технику* писано. Време је, да се на томе пољу и код нас отпочне што више радити, а да ће узложени труд бити крупнак uspehom, ипак потребно нарочито истичати, јер су то горе наведени брзији свани поспали.

Како се код нас у последње време обраћа све већа пажња живинарству, и како се поједини земљопрадници све више почињу да баве гајевом живине, држио да ће бити оправдано што овај преглед изнемо, јер напак он показује како се лепа пара у измалу уноси кад се јаја и живина на страву извози. Кад се буду основале горе наведене задруге, приход од живинарства брзо ће се увећати и достаће огромну суму, о којој ипак ни сапати не би могао.

М. Н. Луц.

ПИТАЊА И ОДГОВОРИ

У 24 броју *Техника** изашло је питање г. Валенте, економика из В. Градница: *Да ли у истина крмаче које се ма кад носе на кољима остају бесплодне?*

Наш је народ још сујевеан на је отуда и ово питање остало.

Ова привредник г. Луб. Мариновић још у јануару 1901 године довео је на кољима страву крмачу жуца, која из Добрича која је срасла 9 прасаци. Иста крмача и данас је у живину у редовно праси 9—12 прасаци.

Из истог зашата у августу пр. године наручио сам за себе један пар прасаци који су војени и железничком и кољима на ипак кад је крмачица порасла, букарала се и опрала 8 прасаци.

Према овоме тврђење „неких одгајивача“ нетачно је, то их г. Валента нима разуврети, како би у случају потребе могли изнети крмаче и на кољима а нарочито кад из даљине кунују долазку.

Милош М. Миленић,
економ ср. организ.

БЕЛЕШКЕ

Багрем је врло корисно дрво. — Багрем се одликује од осталог дрвећа тиме што је задовољан споро са савија земљиштем и што подноси скоро сваку климу. Успева брзо онда и велике користи даје. Изагове је дрво необично тврдо и употребљиво је за диреке и притеке за винограде. Исто тако добро је дрво и за гориво и за дрвотелске послове. За попуњавање голети и утврђивање нових обала изврдно дрво није тако погодна као багрем. Он се лако пресађује и не тражи никакве неге. По највећа је добра ствар неговати што за врло кратко време даје корист. Сађиване посве осве или девето го-

дине цветају јако и дају одличну шуму за печале које у то доби године слабо праве измалу. Мед абран у то време зове се „багреномат“. После 15 до 20 година већ се пратка могу сести. Подзавање багрена врло је лако. Све треба посејати у априлу или мају месецу али не сувише густо. До јесени већ се измалу бичице. Зани ове ваза чути од семена, који веома радо једу младе изданке. Друге или треће године ове саднице могу се слободно пресадити.

Пазите на своје подруме за вино. — Да од добро шире поставе добро вино, потребно је у првоме реду да се има добар подрум у коме ће бити издећа чистота како на поду тако и по таваници, по зидовима, раслевина и сама утаковина. Да такав подрум буде, могућно је само онда, кад савија одвојено подрум за вино од подрума у коме чувамо остале животное намирнице. Код малих винопривредника обично ова два подрума није извршена а ако би се могла лако и без великих трошкова извршити. Обичним програмама, које би биле од даска и спречавале пролазак ваздуха из једног дела у други, могао би сваки у своје подруму начинити оделито место за вино. У подруму у коме се вино чува не сме се поред буради чувати крошар, вошће, рена, кисела кувуса, кисело млеко, сир и т. д. јер оне загађује ваздух и овај продре до вина те и њега кваре. Вино чувано у таквим подрумима правиче задох и савија изгуби свој природни укусу. У киселом кувусу, киселим краставцима и млеку бива такође време, које вазилава једна гљиваца. Ово време није као код шире, јер производ врвна киселог кувуса и киселих краставца није алкохол, но млечна киселина. Ако микробе млечне киселине допељу у вино које још није потпуно препрало, онда ове остатке шећера претварају не у алкохол но у млечну киселину и споредне производе млечног претварања, и онда се добија врло непријатно кисело вино. За то треба да је подрум за пречишћавање вина засебан и одвојен од подрума у коме се чувају остале животное намирнице.

Г Л А С Н И К

Курс у расаднику срена живинког. — У расаднику срена живинког, одржан је петодневни курс о каљашењу воћака од 1—6 августа од год. На овом курсу било је 24 општинских саопшалаца и 2 добровољца. Свега 26 слушалаца. — Крушати су се на овом курсу обучали: о подели воћног расадника на семениште и растиво и обрађивању земље у области оделења; о избору воћног семена, колико траје код истог клијанца, како се испитује клијаност и како га треба чувати до употребе; о стратегицивању семена, припремању семена за сејање, различе сејања и радње у семеништу до клијања воћака; о припремног расадничаву (пикировању) зелених младича; о ископавању, сортирању и трањењу младича; о пресађивању младича у растиво, и растојаву у ком се саде; о разноликавању воћака приморима, наутрањем, пољоцима и изданцима; о рационалову родних и јавових путољака и родних и јавових грана; о набављању висока (калам гранчица) за зимско, пролетје и летње каљашење преносу и чувању до употребе; о времену кад треба клијанци оруђу за каљашење и сипавању калам воска; о обележавању сората; о набављању калам-гранчица за јесене каљашење; о каљашењу притажним путољком; о поставању се каљашења до пресађивања на стално место; о развијању високих и средњих воћака; о избору места за воћак; о растојању јакоба; о времену саде; о обележавању за воћак; о присавању воћака у притеку; о сејању; о сејању воћака; о присавању воћака у бујеру; о изазу; о споро подсејању воћака; о подмаљивању; бујеру; чапављу; од тресница и кречку воћака; и т. д. И најзад истакнуто ни је ил. среског расадника и уносили су се са свима оделењима расадника. — Са одличним успехом сиприво је 6; са врло добрим 8; и са добрим 12. Одличан су изграђени са по једним каљашарским пожем и са по две винопривредна књиге;

vrlo dobri po tri poljoprivredne knjige; a dobra su po jednom poljoprivrednom knjigom. Kure je završen 5. avgusta u вече. 5 avgusta bili su svi u crkvi, na po srpsketu službe božije pročitan im je uspeh i razdaje su im nagrade, na su po tom računatim svojiji kućama.

Pređava su slušali nakljivo, a na radu su bili žarljivi.

U Usnu održana je 17. ov. m. izložba stoke, a 18. dogovor o unapređenju stочарства. — Paročiti izveštaji izišle stave stoke i uspeh izložbe i ovog dogovora. Zasad možemo reći da je rezultat zadovoljavajući.

Nabavku detelinae. — Izvršio Društvo ove godine rarije, kao bi se i e jeseni, pod jesenje uslove, mogla sejati. Oni, kojima treba detelina, treba da se prijavu Društvu za seme.

Jedno veliko imanje. — kod Smede, na parobrodskoj stacioni vinse Zabrежја, prodaje se pod novolanim uslovima.

Venčачка задругa za zajedničku negu vina. — Pod Venčacem ubavo село Бања и Липовац, na sredini puta između

Арапђелова и Топола основали су 2 авг. Задругу за заједничку негу вина.

У задругу биће засади 20 задругара са великим бројем винограда на америчкој лози.

Делимо задруги срећан, сложан и ширедан рад, а уверени смо да ће њихов почетак послужити као добар пример и осталима у земљи да се окрљају у та јита ради бољег успеха у послу Добрих винограда имено али добром вину издано се тек од оних задруга.

Извоз грожда из Мађарске у 1901 и 1902 година. — Године 1901 извезено је из Мађарске грожда у вредности 2.749.324 круна, а остало воћа за 3.453.838 круна. Године 1902 грожда је извезено за 2.804.548 круна а воћа свежег за 2.612.331 круна. Дакле извоз грожда у 1902 порастао је а извоз свежег воћа осетно омао је. Нови трговци за извоз воћа из Мађарске нађени су у Енглеској и Русији, и ове послове око извоза узеле су на се две бечке и једна немачка фирма.

О Г Л А С И

ПРВО СРПСКО И ЈЕДИНО ДОМАЋЕ ДРУШТВО
ЗА ОСИГУРАВАЊЕ

БЕОГРАДСКА ЗАДРУГА

— ОСНОВАЧА 1882 ГОДИНЕ —

ОСИГУРАВА:

живот људски на више начина, као на случај смрти (доживотно), на случај доживљевања и смрти, мирас деци и т. д.

Противу пожара, грома и експлозије: рђане аграде, индустријска и занатлијска предузећа, робу покућанство и т. д.

Услови су најповољнији

Велика обавештења даје Задруга у Београду, а у унутрашњости познани заводи, овлашћени агенти и повереници за осигурање.

Осигуранцима из унутрашњости одликовано је плаћање и тиме, што је за сваку варош овлашћен бар по један познати завод, ради примања уплата за осигурање. И према томе, ниједан осигураник из унутрашњости није дужан слати уплате у Београд и плаћати се трошковима око поштарине.

Полице за осигурање зграда противу пожара Београдске Задруге примају се као гаранција за зајмове Управе Фондава. 19—36

ЦЕНА ОГЛАСИМА:

Малом од пошт врсте једног ступца по 10 пара дин.; од осталих крупних писмена по 15 пара од прсте од ступца Велик огласима од целе стране 20 динара (10 фор. а. в.) пола стране 10 дин. (5 фор.) четврт стране 3 динара (3-50 фор.) Поред тога за свако оглашавање по 20 пара дин. државне таксе. За оглашавање више пута 10 од сто јевтиније.

Преглед 26 броја Тежакa. Чланови: Гађење ренице. — Извештај изасланика Српског Полjопривредног Друштва Извоз живине и јаја из Бугарске. — Подметок: Најновији полjопривредни покрет у Бугарској (свршетак). — Величине. — Гласина. — Огласи. — Цена огласима.

ИЗДАЈИ ДЕСЕТОДНЕВНО
1, 10 и 20 СВАКОГ МЕСИЦА

ПРЕТПЛАТА И РУКОПИСИ

УРЕДНИК СР
СРП. ПОЉОПРИВРЕДНО ДРУШТВО
У БЕОГРАДУ

ПРЕТКАДУ ПРИБАЉУ И СВЕ ПОШТЕ

НА ОСНОВ НАЈВИШЕГ ПУТЕЖА ОД АПРЕЛА
1909 ГОДИНЕ 3 204 КРЕСНИК ДРУШТВА
КОЈИ ПОШТА ПЛАЌАТОУ.

Цена огласне вилажене је на
последњој страни.

ГЛАСНИК И ИЗДАВАЊА
СРПСКО ПОЉОПРИВРЕДНО ДРУШТВО
ИЗДАВАЊА ЗА БР. 11.

БРОЈ 27.

ПОД НАЈВИШОМ ЗАШТИТОМ
Њ. В. КРАЉА ПЕТРА I.

ТЕЖАК

ОСНОВАН 1899 ГОДИНЕ

ИЛУСТРОВАНИ ГЛАСНИК СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА

ИЗВЕШЊЕ ОДБОР:
ПАЈА Т. ТОДОРОВИЋ, А. А. ПОПОВИЋ, ЈОВАН ЈЕКИЋ,
БОЈКА КРЕМИЋ.

У БЕОГРАДУ, 20 СЕПТЕМБРА 1903 ГОДИНЕ.

ЦЕНА ЛИСТУ

ЗА СРБИЈУ

НА ГОДИНУ 6 ДИНА, НА ОМА ГОДИНЕ 3 ДИНА
ЧЛАНОВИ ОБИЛАСНИ, ЧЛАНОВИ ОШЕГ ЛИСТУ
ПОДРУЖИЦА, ОШЕГ, ПИБАЉИ, ПОШТИНИ ОШЕГ,
НАРА, ВАЉЕ, ЖАБАРЦИ, ЖЕМАРАЦ, ЗАДРТИ
ЗАПТИ И ЧУВАРИ ПЕЖА ДОБИЈАЈУ ЛИСТ У
ПОДА ЛИНИ, АКО БОЛШЕ ПРИБАЉУ ПЕЖА
НА ЦЕЛУ ГОДИНУ.

ЗА НЕ СРБИЈУ

НА ПОД. 8 КРАЈ. ЗА 4 ЗОФ. А. ПИД. ПО
СРП. ПОЉОПРИ. ЗАПТИЦИ И НАШОНИ ЧЛАН
ОШЕГ КАО И СРПСКИ ЖЕМАРАЦ ЗАДРТИ И
ЧУВАНИО. ДОБИЈАЈУ ЛИСТ ЗА 6 ОФ. НАС
3 ЗОФ. А. ПИД. КАО ЧУВАРИ ПОМОЖЕ ПРТИ-
ВАЉУ И КАО СЕ ПРИБАЉАТЕ ВОД ОШЕГ ЗАПТИ-
ЖИНА ПИБО КОЈА ТЕ ВИ СЕ И ЛИСТ СЛАТИ

ОДБОРНИК ГРЕДНИК
МИЛУТИН М. САВИЋ.
СРЕДНОБРАТКА ТЗ. БР. 26.

ГОДИНА XXXIV.

НЕШТО О СЕЈАЉУ ЧЕТИНАРА

Пошто су четинари доста осетљиви и нежни, у својој младости, то им треба велику пажњу поклоњити, а на име: при спремању земљишта, прављењу леја, сејању, заливању, чувању од птица, мишева, кртица, крави, племљету, зномањаву, воскривању у јесен од зимњих вршљава, а нарочито треба обратити пажњу на положај земљишта.

Земљиште за шумски расадник треба бирати таквога положаја које је заклоњено од ветра, а нарочито од севернога и источнога ветра. Ако је ипак могуће, треба да је југозападу окренуто. Не сме бити ни сувине влажне, ни сувине суве, али омет да је оцедно. По својој влажњаци особинама, она не сме ни да је сувине порозно, ни сувине чврсто и збијено, дакле осредне.

Земља треба да је у потпуном смислу добро урађена, приутољена и омишљена од свих трава и корова. Да бисмо је пак што боље спремили и приутољили морамо је безусловно ринати. Ринати ово треба највише у јесен, на остатак преко зиме, те да на њ дејствују: мраз, киша, снег, ваздух и оштите сне елементарне непогоде. Јер, уколико ринана земља буде, овако, зиме наложена сивка александаријана непогодом, уколико ће се ова зиме истрошити, нестати и напојити зимње влаге, која је упуште за све биље, а нарочито за четинаре, један од битних услова.

Када је овако земља спремна и приутољена, онда у пролеће пред оно сејање треба ако има грдува устипити, затим леје направити. Леје се праве на неколико дана раније пре сејања и оставе да се земља мало слегне, угари, затим се добро унеше, ураваљују, очисте од корова. Леје могу бити дугачке 5—10 метара, али не шире од 1-40 метара, с тога, што би их било теже плевити и засејавати.

Када су леје сасвим готове, онда се на њх положе даске, које су широке као прата, и направљене једино за ову циљ, чијом средњом или гредице, удаљене једна од друге по 0-18 метара, па се по њој гати. Овим се гајеним постизава двоје: што се земља сабоје, те задржава влагу, која је за ницање и растење четинара један од битних услова и што она гредице издржавају и направе јачиње, у које се сеје семе. Јачињи су они дубоки 1—2 см., а широки 5 см. Сада се сеје семе. Оно се сеје између три прта, овако исто, као што се упуште сеју сва ситна семена. Ово сејање, најбоље је после какве тихе, тоње кише, а никако кад је земља сасвим лава, мочарна и

саљава. Чим се посеје семе, онда га одмах треба покрити шумским хумусом. Овај је хумус од двојнаке вредности: што љубри а једно одржава и влагу, те се не хвата и не шуца кором на површину леја. За тим треба, одмах, ове леје залити, па на исте и не биле суве.

На само питање када треба сејати, одговор је овај: ако је лево време и пролеће рано, може се сејати раније; а ако је време равно и пролеће доцно, онда разуме се, доцније. Међу тим правило је, да се, уколико је год могуће, што раније посеје, дакле чим се земља моле затреје. Јер, уколико се раније посеје, уколико ће имати више влаге, да никне и докле су дужи ножи и дебље рице, да се оснажи и уверети, тако да му доцнија летња збога не може штете чинити.

Чим смо леје засејали, треба их као што је већ речено, одмах залити и ово заливање вршити редовно и врло марљиво и смирно, све до саме јесени. Заливање се ово врши кантон са рашетом тако да вода кроз њ пада као изагодина. Ипаче се леје убују и жалице се јаким падом воде оштеди, па биле угнију.

Засејаној семеву у шумским расадницима непријатељи су: птице, мишери, крави и кртице. Противу птица, треба на леје метнути црно трање, плањала и јурњи их; противу мишева заштити нишоловање и доводити мачке; кртице, треба убијати, а противу крави нека сека. Срећа је, што птице, мишери и крави, штете шумски расадник, само докле, докле само ниће, дакле, једне семе, али кртица, штети га и доцније.

Чим семе почне ницати, па до јесени, треба га засејавати. Ово се врши, побављем четинастих или растоних грана са густом шумом, у размазу од 40—50 см., у леје, шапељу редова. Ове гране са шумом, засејавају земљиште од сунца, штите га од ветра, и одржавају у најбољем стању, а влага је за младе четинаре један од битних услова.

Шумски расадник, треба врло смирно плевити тако, да је увек чет од корова и траваљина. Преко зиме, треба га покрити шумом, те да младе биљиче не би пропале.

Друге године расадник, треба омет заљивати и плевити, као и прве године.

Из ових расадника могу се четинари, кад им буде две године, пресејавати у расталу. У расталу треба, да је ред од реда и садница од саднице 16—18 см. У растало се младе саднице пресејају с тога, да би ту ипак доволнијих услова да се што брже и боље развију. Ту остане две године па се после пресејају у шуму, на своја стална места, у растојању ред од реда и садница од саднице 75—100 см. Ако је зем-

лиште бујање, положај подеснији, онда се сажу ређе. У противном ако је слабије, каменито, положај неподесан, онда се сажу гушће. Но ове саднице могу се са лева одмах пресађивати непосредно на своја стазна места, која се поштувају.

Четирица треба што млађе пресађивати, јер се сигурније примају. На с тога је ове саднице најбоље пресађивати од три године.

Четирица, па и уопште сво шумско дрвеће, ако је инако могуће, треба садити у правале редове. На овај начин правале и појединачно распоређено дрво од дрвета, има довољно светлости и потребне хране што утиче на правилно, брзо и добро развијање дрвета.

Р. М. С. Немчи.

ГАЈЕЊЕ РЕНИЦЕ

Brassica napus oleifera DC.

(СТАРИТАК)

7. **Нега.** — Омакше посејану озиму реницу морамо неговати да би нам она обилаз приносила. Дешава се, да се кора земљишта изнеће после кише и т. д. те је врло отежано крпање ренице. Тада нам не остаје ништа друго него да кору земљишта раздробимо, растресемо, а то постижемо кад употребимо лаке дрвљаче које су за тај посао нарочито удеишене. — Чим се је четири листе појавио и реница увеколико одрасла, ваља цело рениште да претседамо, и само ако применити, да је тугосто посајана, ваља одмах да ју *раздерице*, а развијањем се најлакше и најбрже изводи омет дрвљачама. Ако се има доста радне снаге, а реница је само местинично густа, може се и чушањем (гушкањем) појединих биљака, разредити. Развијањем густо посејане ренице треба имати увек на уму и свагда на време извршити, јер ако се то не учини, неће се биљке моћи правилно развити, остаће крошљае и слабо ће плод изасти.

Кад се вратачном сејалницом сеје, ређе се дешава да је онег ступне густ, а ако то баш и буде, лако се дрвљачем раздери, и у томе случају ваља дрвљаче противно правцу редова. Како што смо раније поменули, реница посејана вратачном сејалницом праше се и огрње и пре зике и с просеља.

Ако је, пак, коришљана (ка било да је омакше или вратачном сејалницом посејана) корен се мора одмах уништити, јер он јавља уди напредку ренице и доводи у питање добар део жетве. Паше се или прова или (ако је у редове посејана) прашачима.

Кад је зима пролазила, онда имамо да прегледамо реницу и ако видимо да је добро прешинила, онда немојмо шта више до прашања да радимо, на и сама нега је у пролеће врло мала. Ако није добро изишла, онда нам не остаје ништа друго да је разредимо и нешто друго да засејемо. Чим наступе толики предлетни данци са довољном количином шине, и озима реница отпочиње брзо да расте и брзо да се развија, јер се приближује крају свога развијања. Она почиње да цвета у месецу априлу и већ је зрела око половине маја.

У доба цветња ваља ју чуваати од великог жу неприятелиа *бувача* и др. зарезница, који јој велике штете наносе. Средства против бувача и свих других зарезница (поред хапљања и замањивања нарочитим машинама и пољско доњање живине) најпрепоручљивија су: постављање биљака слитно издацима кречом, сумпорним цвеклом и нештоњем ђубретом домаће живине.

8. **Жетва.** — Од свих година усењних биљака, најраније стасева озима реница — она је „лако знамоћу два хлеба.“ Кадајли смо, да јој за вотивну развиће треба 300—340 дана, дакле кад смо ју посејали у првој половини августа месеца, онда она стасева у мају месецу. Она врло брзо зри, и ако се жетва на време не предузме, имају се велики губитци, јер зрно лако испадне. С тога је врло важно уградити време кад треба жетви, како се не би штете имало. Луке зрно врло неједнако, с тога се не може и не сме чекати док све не буду појединачно зреле, но се свакоједином испитивалим у паљури, и у подне, и у вече, морамо уверити како зрело напредује. Чим је велика љуска зрела, ваља ју обарати. Зрно у љускама, које могу ју до мало

бити зелено или неким делом жуто, постане мрке боје и сјајно, и тада је време жетви, без обзира на то што има још зелених љуска. Биљке су тада великом акутеме. По правду доње луке зрно раније а горње доцније, и ове су често још сасвим зелене док су доње пререле и жувају. Чим су доње луке (у великим) сасвим зреле и зрно мрке боје, ваља ју обарати.

Како се жетва зрна — Реница се уопште машињима не жње но или косом с *иселачом* или *српом*. Пошто су те две пољопривредне алатке под нас врло добро познате, то ће сваки љубител знаати добро риковаати.

Како љуска зрно лако пренају и семе испадне и тако пропада, то ваља косити рано паљури, докле је још роса по реници, а увек косити лагано и нажално да се биљке може не тресу. Исто тако добро је косити пред вече, по месецима ноћу, где се може и кад се може, јер тада се најлакше има губитача. У подне, и уопште кад је јавка сугљана приносила, не треба никада косити, јер ће љуска изпади и зрно ће много семена испадати тако, да ће штета бити толика да се ни оценивати не може.

Косити косом, кад се коси у првом стаљу зрња, т. ј. кад је реница још љавина и зелено-жућаста, а *српом* онда, кад је у зрелу одмака и то врло обавриво, да се биљке не тресу и не одбадују.

Покосена реница остаје на љави да доври. Обично се скапљају откоси и мале риковаје по љави и остале до мрпа, па кад време мале хапљаци, погупе се у веће пластове и оставе на љави. Но збого је боље одмах скунити у веће пластове и ове оставити неколико дана на љави покривене сламом. Ови пластови не треба да су виши од 2 до 2½ метра. Има предла, где се одмах једна косачка вељује евоље (то врме женскине) и то мало и растресито, на се по 6—8 свилова свиче у говинај и љавиште јако да промаје има на оном страни. Ту се остави да реница доври, а при прелосу се прво спонити интересу за просторику, па коси и поје на тлу.

Ма како се поступао после косиља, да време довривања ренице (јер се може у куле стављати и већи стогови салати), при товорењу треба лагано и са што више интереса радити. За то треба имати нарочите лаке љави, као и за скапљање откоса. Кога за прелатење морају бити постављена мушњакна, новањакна или ма каквим њерани просторицама, јер се само тада може које случајно испадне (а ово је велика количина) може скунити и неће се ништа губити.

Да би се најлакше имало губитача у зрну преноручје се, да се на самој љави зрне, јер тада отада преносе волима, и ридици и радењем могу преносе у новањакна вршити.

Што год се реница вршила опрне, уготанко да се може каквоће и са више зрњана. Она се зрне на тлуви коњима или нарочито удеишеним машинама (с нарочитим добошима). Кад је коњи једном зрелу треба ју истрести (сламу), на онда изустати још једном да коњи омажу зрелу, и онда је вршидо готом.

Гувно мора бити чисто, добро љабјено или мушњакна застро. У љавем може се гуљна реница и излатишна малити на подастриги просторицама. Но делено је боље врћи на машини.

Семе се остави с плевом и отпадициа дуски неколико дана у житници на гмџи и то врло високо, 6—12 см, на се претра испетача сваки дан најлакше по два три пута, а доцније једном док се сасвим не осути. Ово траје 8—10 дана и воља се пречистити од љуска и љаве и чува на хладовитом, промајном месту до продије. Превртање сваки дан по два три пута, с почетка је потребно стога, што се семе лако гуљениши и тада у целии много губи. Ако се баш десн да се гуљениши, онда се пожење уљем и добро измеша, на омет добије ову природу боје.

Принос. — Врло је разнолика. Средња је принос 800 до 1500 килограмна, а добра жетва да од 1050 до 2380 килограмна зрна. Сламе с љускам добија се 15 до 30 товара по хектар. Йуска има на слами 25 до 40%, од тежине сламе. 100 љукаграма семена дају 36 до 40 ктр. уља.

Неприятели. — Има врло много непријателиа, међу којих спада: трајца плаги, голворанца, жак вестар, град, штине, (гољбон), а од инсеката бубеж и многе друге које оне не можемо побрјати, јер би се зато морао нарочито чланак писати.

II. **Гајење јавр ренице.** — Она много неогруније усења од озиме ренице а и ције ништа друго до она преобранаја у јавр. Принос јој подбујче и скоро никада, на и под најбољим погодбама, не може толико да да колико даје озима реница, чије је уотанга гајење у нашем поднељу много ситурије.

Најбоља је *золандска* јара репица, али је и њено гајење врло несигурно, јер јој многи зарезници много штете, а и семе треба да би сваке године да се набавља.

Земљиште. — Воли јако, благо, влажно и добро набуврено. Усевна добра и на вошњацима. Орати треба најмање три пута. Ниња мора бити сасвим чиста — јер коров не водинос. Убригати добро још за време другог орава.

Плодород. — Добро усевна после окопаноста. Кад је земљиште чисто и добро обрађивано док су окопаноста на њему били, онда више потребно нише но једанпут орати и то у пролеће, иначе се мора и пре зиме орати и с пролећа најмање два пута. Негаде се сеје после омаке репице која је измрзла, по то више препоручљиво, јер не може после ње да усевна, пошто и воје смета сушавна влага.

Сезон пада месеца прила. Ако се доцније сеје, падаја је брзак и суша, те јој много штете причињавају. С тога баше је увек раније сејати. По хектару иде семена колико и од омаке, а може се такође сејати и вретачком сејалницом и омакше. Ставља се на 150—170 дана т. ј. у половина августа месеца.

Песа и жетва: Него наћи што је речено за омаку репицу. **Принос** по хектару: *зрна* највише до 1000 килограма, а *сламе* до 1800 ктр. с луком. Овај принос је највећи, а обично је много мањи.

* * *

Употреба репице и користи од њеног гајења. — Од репице употребљава се *зрно* за печење уља за што се она у првом реду и гаји. Уље се из семена добија пресовањем. Ово уље много се употребљава за мазање машина на железницама, локомотива, парних вршалаца и иначе свих других машина; употребљава се за осветлење железничких вагона, рудника и каменолома. Услед његове велике потрошње, много се тражи и провлоди, с тога је гајење репице од врло велике користи за земљорадника, нарочито кад су тако повољне камињеве прилаве као што су наше. Кад се уље, добијено од репице, добро изгреје и ¹⁷ његове тежине дода изстњене штарке (скроба) од кромпира, па се цела смеша онет изгреје не до добије сладан уље, онда се добија једна врста масти (згустот уља) која се употребљава у кувању и по пекарницама.

Презишњено речивано уља, понавља се нешто уља маљановог, употребљава се као храна. Како наш народ много вошти и за време поста употребљава само зејтин, то би се код нас педоница и равниерија репичног уља врло исплаћивала, уколико пре што иначе зејтина (уља) за мазање машина и др. потребе врло велику количину са стране узвиозмо и новац на велике издацимо.

Омакши који се добијају при справљању уља (у педоницама уља) инају такође привези у пољској приреди и употребљавају се: или као сточна храна (*сламе* — речичко — *помичице*) или као *ћубре*. Речичке погачице врло су добра храна за стоку ивешу и ону која се гаји, и врло се велика меса тамо троши, где је стајско хрвањене стоке. Од 100 ктр. семена добија се 55 до 56 килограма речичких погачица.

Слама и лузка добра су сточна храна, а по хранивој вредности равају се скоро овееној слами. Мекши и некији делови сламе дају се овцама, које ју радо једу, а остало остаје да се баци на љубитиште, где брзо тропи и даје врло добро *ћубре*. Слама ова таман ствике онда пољовиреднику, кад друга остана већ нестане.

Кавалн оно, да земљиште поправља и оставља чисто, растресито и родно, те сви усевн после ње могу веома добро да напредују, а поред тога рано се и збира, у мају месецу, те на истој њињи можемо омакх и други усев (речичко рани кукурта, утарвањак итд.) засејати, који ће наи до јесени елатати. Тако, с исто њиње једне године имамо два плода.

Цена јој је веома добра а креће се од 16 до 22 динара по тонару (100 килограма), а то је лена пара коју пољовиредник добија баш с месец мају кад је новац и пресоностробан и кад га он најмање има, јер све што је много од својих производа продати, продаје до тога доба, а често нема ни за сопствену нехрану ништа, но мора да узавлаже или купује.

Гад ово гајења врло је прост и намен земљораднику већ познат, те је и с те стране препоручљиво. Семе се може набавити од наших државних установа кад ни се за то на време обрати, а и директ Српског Пољовиредног Друштва, и Главног Савеза Српских Земљорадничких Заједна, који такве услуге и бесплатно чине, само кад ни се благовремено јави.

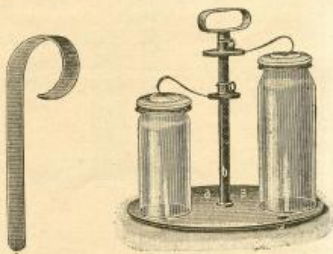
Све што смо рекли, иде у прилог гајењу ове веома корисне биљке, и не сумњамо да ће се она што више одомаћити и распрострастити, јер ће и наши државни економски појмити сви ваљаност оне биљке и старати се да се што више рашири у царство — а ваљда ће се скоро створити и подига, ако не приваљко, а оно на њеном државном измају, или ће то учинити која издута, педоница уља из семена уљане репице, те ће се трајати што више сиропине у земљи и влавати онако црно треба, а од њеке ће то користи по нас бити, не треба ни да пошљењемо, јер је то свакоме, јавно.

М. Н. Лук.

Векон апарат за укувавање воћа при справљању компота (конзерви)

Сама радна овни апаратом врло је просто и практична а сеп тога не потребује много труда, па да се сваки овај, који би желео да му конвит буде добар и постојан, с њим узона.

Воћа које се жели за конвит употребити, мете у се стаклад која су ваљакот облика са удаљавом горњом покривном, преко које долазе претовени од гуме, а затим поклошци. Понто се стаклад вољем напуње и затворе, ондах се она мету на постоље а које је од блеха (тењехе) и то тапшаротког облика, на које је утврђена једна дршка ваљакот облика *b*, а која је избушена. На свакој овој рупци може да се учврсти по једна опруга (џедер) и испод сваке ове опруге мете се по једно стакло и то тако, да врх опруге (џедера) стоји преко средине поклошца. (Слика 1.).



Слика 1.

Понто су стаклад на овај начин учврћивена, мету се у један суд који на врху од поклошца ина нарочито удањен топаљер. (Слика 2). У овај суд треба насути толико воде да иста преко стаклади прелива. Затим се престава на ватру и изгреје до на 80—90° Цел. па и више, што зависи од врсте воћа. При изгревању поину плодови да се шире, а ваздух, који се у стакладна мете, веће се на више ка поклошцу, услед чега опруга повусти, те се претон и поклошца подигну те онда изгрејани ваздух излази напоље. Чим је ваздух излази, у иста њих опруга поново притисне поклошца, и спречи улаз воде у стаклад. Оно се понавља све докле, до год се излази ваздух.

Колико ће времена остати стаклад у суду за кување, то зависи од врсте воћа. Тако нпр. јабуке остају до 20 минута а крушке и шљане по 15 минута.

Понто је сав ваздух из стаклади истиснут, ова, изавад из суда и то заједно са постољем и остају под притиском опруге све докле, догод се воће добро не елегне и поклошца са стак-

детов потпуно не споји тако да је приступ спољашњег ваздуха онемогућен.

Кад је ово учињено, онда се стакла изваде и оставе на сувом месту до потрошње.



Слика 2.

Да би се стакло с оставом лако отворило, за то служи преген од гуме, који је на једном крају у виду уста проширен. С тога треба једном руком држати телу чврсто, а другом руком преген на проширеном крају све докле, док се не досаже на какав отвор, и онда, услед својног јаритаска ваздуха, поклопац се подигне јо телом отвори. (Види сл. 3.)



Слика 3.

Овај апарат, као што се из описе види, врло је прост и практичан а што је најславније воће је осигурано од шара. Може се набавити код фирме Ј Век из Баденга-Баденска (J. Wäeck G. m. b. H. Offingen-Baden).

Нале С. Петковић.

ДВА НЕПРИЈАТЕЉА ДУВАНУ, АЛАМАНКА И ШТРОКА

Крајем јула ове године дослали су из франског округа струкове дувана, заражени двема болестима, које народ тако назива *аламанка* и *штрока* или *штрока*, које народ тако назива *аламанка* и *штрока* или *штрока*. Прва је у већој мери развијена и јаке распрострањена, док је друга ошачена делимично само у једном дуваништу. Што се ове друге тиче, на њу би предло обратити пажњу, јер се може у тако великој мери појавити да уништи дуваништа у читавом једном крају, са чега је она већ добро позната у Јужној Русији, Холандији и Енглеској, а у поједине време и у Мађарској.

1. *Аламанка* (*Orobanchae ramosa* L. = *Phelipaea ramosa* C. A. Meyer) је цветноста, али без билог зеленила (хлоро-

вила) и зато није у стању да сама соби сиправа потребну храну, него је упућена да живи на рачу готово хране других биљака. Према томе она је *оготовна* или *паразит*, а дуван који је исхранјене, *јесте* *лепа* *биљка* *хранитеља*.

Својим жилама аламанка је приврћена за жиле дувана, одакле сипа готову храну што је дувански струк за себе припремно. Пошто је дуван после предивана потера, најслабији се при основи његових заражених струкова свуд унаоколо јако гранате *стабљике* аламанкине, који нарасту највише 30 см. у вис. Стабљике су њене боје жућкасте, а тако исто и дупасте лишће, које је по њима ретко расту. На врховима грана почињу у времену од јуна до августа да се развијају цветови у гроздове сложени, са двосупонатом крушњом боје беличасте и на отвору обично плавкастом. Крушња се после предивана при основи кружно одвоји и отпадне, те се на тај начин плод чаура оголиши, који кад сазри пуца на врху и испушта ситнуше *привастане* *семенке*.

После тога аламанка се осуши и угине, а растурене семенке проклијаће идуће године, или тек друге на чак и треће године. Проклијала *клица* развиће се у аламанку, само ако она нађе на корен дувана или које друге *биљке* *хранитеља*.

Дувански струк нападнут аламанком у почетку закржљави а по тој пошине да се суши и не доспевши у већини случајева до цветана. Тиме је овај паразит опасан по дуван, ако се у дуваништу настани у већој мери. Негова је опасност у толико већа што за кратко време изобија читав бокор *стабљика* *свуд* *унаоколо* *дуванског* *струка*, које су му *нашаде* *део* *сплет* *жиле* *те* *брзо* *падне* *и* *осуши* *се*. Та *особина* *аламанкине* *ствара* *немогућност* *да* *се* *она* *почуна*, *и* *на* *тај* *начин*, *који* *је* *уостава* *једини*, *очисти* *из* *зараженог* *дуваншта*. Ако би се њение *стабљике* *узвестоно* *чувале*, *прена* *томе* *како* *избијају* *над* *земљом* *не* *би* *се* *бог* *зна* *колико* *допринело* *самог* *ствара* *пошто* *су* *она* *својим* *животом* *већ* *опште* *нападнути* *дувански* *струк*, а *тако* *би* *се* *у* *исто* *време* *повређивале* *и* *његове* *жиле*.

При таквом стању ствара штета, који је аламанка *заниета* *у* *зараженом* *дуваншту*, *неће* *се* *моћи* *отклонити*, а *потребне* *мере*, *које* *вала* *предузети* *своде* *се* *на* *то* *да* *се* *култура* *дувана* *за* *идућу* *годину* *заштити* *од* *ње*.

Ево тих мера за предохрану од ње :

1. Заражене струкове дувана најбоље с аламанком треба *почунати* *и* *спалити*. Ово треба учинити пре него је аламанка *прецветала* *и* *из* *чаурица* *вредна* *семенке*.

Ако се то на време учини, *опет* *не* *треба* *идуће* *године* *на* *месту* *землиште* *садити* *дуван*. Није ли то на време урађено, *него* *је* *аламанка* *прецветала* *и* *проста* *семенке*, *то* *тако* *землиште* *не* *треба* *бар* *за* *3* *године* *засеђавати* *дуваном*, *не* *странине* *или* *како* *окопанином* *прена* *квалитету* *земљишта* *и* *указаној* *потребни*. Ни у *кој* *случају* *не* *треба* *на* *таквом* *земљом* *землишту* *после* *дувана* *сејати* *коноплу*, *јер* *се* *и* *на* *већој* *корену* *онако* *исто* *као* *на* *дуванском* *појављује* *и* *разнија* *аламанка*. *Она* *је* *јава* *још* *и* *на* *корену* *рена*.

2. Треба обратити пажњу на *чиштоћу* *семена* *дувана*, *у* *кој* *не* *може* *бити* *и* *аламанкиних* *семенки* *и* *на* *који* *је* *начин* *она* *неровнито* *пречета* *код* *нас*. Није ли то на време изнати на *чиштоћу* *и* *одбацити*, *ако* *се* *у* *њему* *нађе* *и* *аламанкиних* *семенки*. Ради тога *не* *треба* *ни* *скупљати* *не* *са* *дуваншта* *које* *је* *заражено* *аламанком*.

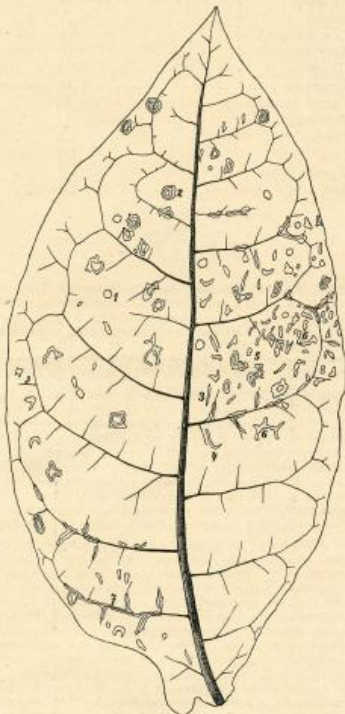
3. *Штрока* *је* *болест*, *која* *се* *на* *3—5* *недеља*, *пошто* *је* *дуван* *пречаен* *и* *добро* *се* *узгајио*, *појављује* *поглавито* *на* *његовом* *лишћу* *у* *облику* *неке* *врхне* *или* *жуљкасте*, *које* *најбоље* *постају* *беличасте* *пегле*. То је *знак* *да* *је* *листо* *тако* *у* *негама* *изумрло*, *док* *су* *околни* *делови* *листа* *здрави* *и* *зелени*.

Пеге су јако прожњиве у облику, као што се види из приложене слике. Поред кружних (1) и састављених из кон-

*) *Валови*, *Волонери*, *Госпери*. Ова имена забележена су у Пачињској Флори ома. Боготва за род *Orobanchae*.

петричних прстенова (2), неге се још појављују у облику прта вршних (3) или искривљених (4), или су без одређене облика (5), при чему се спајају једна с другом (6), нарочито на листовима ребрима (7), те на тај начин пролазе до шаре равна облика.

Само на једном листу може нег бити у толикој мери, да оне покрију готово цео његову површину. Оне се појављују у равну доба старости листа, и то постепено у току вегетације дувана, или у врло кратком размаку времена, у року од 2—3 дана, у толикој мери да је свака вада на бербу изгубљена. То најло појављивале штроке бива или за време најјачег бујања дувана или тек при крају вегетације.



Лист дувана представљањем у природној величини са негима (штроком). Бројеви су ваге означавају облике вахона, који је горе у току вегетације.

Доне лимбе дуваних струкова поддежије је штроки, али има случајева где се она прво појављује на средини па и горњем лимби.

Што се тиче положаја, на којима је дуваниште, штрока се обично појављује на онима која су отворена и сува; најређе пак на поклоњенима у заклоњу штирарама и шума.

Штрока је штетна по дуван јер негово лимбе нева многих особина, које се од дувана као материјала за пушење тра-

же. Све то она је у толикој мери крво, да се при преради а понекад и при самој берби тропи у парца, а уз то је и по тежини лакше.

Први узрок овој болести још се не зна поуздано. У том погледу постоје 2 мишљења. По једном штрока је заразна болест, коју вероватно проузрокује таква бактерија, а ако се ова није могла да издвоји. По другом мишљењу она није заразна, него има узрок у поремећају животних процеса дувана, названом: оскудицом воде у земљи, коју корен упија; или наглаш испуштањем воде кроз лимбе дувана, што настаје кад после веће влажности ваздуха наједанпут јако отопли и тако подржи који дан, или најчешће оскудицом најпотребнијих и сувишности по дуван непотребних или чак штетних састојака у земљи.

Штрока се не може непосредно сузбити, али се против ње могу употребити мере за предостражу. Те су мере, основане на два вако час споменутог мишљења о узроку штроке, следеће:

1. Чување и спалљивање заражених струкова дуваних, чим се они појаве у дуваништу.
2. Заменљивање старе земље свежом у лејања, које су служиле за расадити дувана, јер се болест понајчире може париженом земљом да пренесе; или градити леје на новом здравом земљишту.
3. Завести за дуван плодоред и ђубрение, ако је то за наше прилике потребно.
4. Земљиште, одређено за дуваниште, треба да има у изобиљу влаге за дужи време. Пошто највише влаге има у јесен и пролеће, то треба земљу у јесен дубоко прерадити и не плочити је, јер ће у том случају ваге пропустити и применити у се воде. Тек у пролеће треба је алачеве усатити и на тај начин сканити испаривање воде, од чега је чува горњи ситни растрести слој земље; за неог узрока треба дуван основати. Разуме се да земљиште не сме бити подводно, нити за воду неперустављиво.
5. Вршити заклоњене положаје и са што вамаи променама у топлоти.

ЦРВЕНА РБА (ПЛАМЕЊАЧА) НА ЛИШЉУ ШЉИВЕ

Почетком лета појављују се на лимби шљиве неспати с почетка жуто-црвени а по том црвенкасти пламкови, које обузимају обе стране листа. Ти пламкови су округласти, и ако у облику доста неправилни, нешто су дељки од листа, услед чега су мало испуцана нарочито на доњој страни листа, и доста велики, 2—7 м. м. у пречнику, а по непад се 2 и више оближњих пламкова споје у један велики, који може да обузме више од половине површине листа.

У састав пламкова улази дотични део листа и једна *паразитна гљива (Polystigma rubrum Tul.)*, која и јесте први узрок *црвеној рби* на лимби шљиве. На зараженом месту листа постепено нестаје биљног зеленила у колико га више прожимају влакна поменутог гљивце (мицелја), а појављује се црвенкаста боја, којом су влакна гљивце обојена. Убрзо за тим појављује се на доњој страни пламкова веома сувишне тачкице као отвори кружкестих органа, који су смештени унутрашности пламкова. На унутрашњој страни тих кружкестих органа постају и отидају се веома сувишна влакна, назване *споре*, на једном крају утањана и кукасте савијена. Споре се избацују кроз поменуто отворе, улазећи у једну слезаву масу која се често као ситне грохулице може да задржи на самим отворима. Стварале оних кружкестих спора у поменути кружкестим органима бива преко целог лета па све док лист не отпадне, а таква је вахона

улога не зна се још поуздано; само се зна толико да се по-
моћу њих не може болест даље да шири.

Тек пошто лишће опадне, почину у пливонима на месту
ових крушкастих органа са култиваци споразма да се зачину
органи на размножавање, који спречавају тек идуће године у м.
априлу. Дотле су незаражени делови листа услед лежња на
земљи истргали, те од целог зараженог листа остају само плив-
кови, који су сада стврднати и боје мрке или чак и црни.
Опет на доњој страни пливкова појавили су се и њихови унут-
рашњости споразма, саво што се и њиховој унут-
рашњости спорају нарочите кеслице, у којима постају споруше
дугуласте ствари. Ове споре су једино у стању да заразе лишће
шљавке и да на њему произведу црвенкасте пливкове.

На који начин могу споре да се ослободе кеслица и ових
крушкастих органа са узаним отвором, и да са земље допру
на лишће шљавке, те да га заразе? Кеслице, у којима постају
споре, почину у току спречавања нагло да се ваджују, на како
њих у једном крушкастом органу има веома много, то се цела
шљавка овога убрзо испуни и услед тога јако набрекне. На
тај начин се производи напон на кеслице, које најпосле на те-
мелу попуцају и под тим напонам споре буду избачене напоље.
Споре, дакле, бивају у ствари из пливкова са земље избачене у
ваздух, којим се најважнији покретом оне даље преносе дик не
доспу на лишће шљавке, која је у то доба већ увелико листала.
На тај начин и у то доба преноси се сваке године болест са
опала и истргала заражена лишћа на здраво лишће.

Болести нежа на гранама нита на осталим дрвенастим
деловима шљавке; не ика само на лишћу, где је испољена у
овим црвенкастим пливковима.

Болест штоди шљавкама ако им је већи део листа заражен
нарочито ако је шљавка још млада и ако се у већој мери јавља
уследних година. Обдлако лишће остаје живио на шљавки, али
опадна рајније; многобројни црвенкасти пливкови смањују му зе-
лену површину и тиме ометају његову хранљиву делатност.
Последаца тога је рађање ситуација плодова и непотпуно разви-
вање летораста.

Утврђено је још и то, да се болест једне године јавља
јаче, а друге слабије. То се у порок пренесе прелике у про-
леће, које утичу како на развиће спора у прелима пливко-
вина и на њихово растурање, тако исто и на њихово клијање
кад су већ доспеле на шљавки лист.

Описани начин развића ове болести даје нам упутство за
предохрану од ње. Опало заражено лишће, са кога ће се болест
једино пренети идуће године, треба у јесен покупити и спа-
лити, а земљу под шљавкама прекопати како би преносила за-
ражено лишће дошло под ну. На тај ће се начин једини избор
за ову болест уништити, бар у толикој мери да ће се болест
идуће године моћи само делимично појавити и бити без икакве
опасности по шљавку.

И на лишћу турса (*Prunus spinosa*) јавља се ова иста
болест. Са његова прелима заражена лишћа она се исто онако
може пренети на шљавки лист, што се може спречити ако се
три бар у близини шљавка уништи.

ВЕДЕШКЕ

Какак принос које поврће даје? — Познато је
да раван поврће даје различит принос кад се на истој повр-
штини засеје, и да је тешко онеко ко засева поврћак, било
за домаћу потребу, било за трг (пад му је познато колику
количину на истој може изродити) да тачно одреди копринну
коју треба, према потреби, да засеје. Да би се то олакшало,

пунтахо овде податке о приносу поврћа са једнога квадрат-
нога метра које саопштава Ф. Хелд на Хохенхајма. Разуме
се, да се ови подаци односе на гајење поврћа у повољним
приликама и при доброј нези. Тако са једног квадратног
метра зеленашта даје:

Гранак у захуљачи	3 килограма
Шљак (боравија)	2-3 "
Мрсна	2-5 "
Першун	2 "
Цвекла	2-3 "
Лук прир	2 "
Кромпир	1 "
Салата	0-5 "
Салата обична	10 главница
Келераба	4 "
Целер	10 пољада
Крестанди	10 "
Салата (главчаста)	80 "
Ротквица	4-8 "
Ротква	1-2 главнице
Бели кунче	4-6 "
Црвени кунче	2-4 "
Кел	

Г Л А С Н И К

Оеки Конгрес Српских Земљорадничких Задруга. —
Као што смо својим читаоцима јавили раније (*Тешки* бр. 16 стр.
127) Оеки Конгрес Српских Земљорадничких Задруга биће ове
године у *Неготињу*. Конгрес ће се отворити *21 септембра* у 8
часова пре подне, а трајаће до закључно *23 септембра* ове године.
Седиште Конгреса биће у вару *Полковничке Подруге*, а
ако би време било ружко држаће се у гостионици *„Хејдук Вељко“*.

Дневни ред Конгреса овакв је: *А. Отварање* де 1. Призи-
вање Светог Духа и парастос угарски задругарима; 2. Именити
Управни Одбор Главног Савеза о пословању његовом и посло-
вању Земљорадничких Задруга у 1902—1903 год; 3. Избор три
члана Главног Савеза за председ принама чланских прилога—
годинашине — (контрације) за 1903 годину и издавања, које је
Управни Одбор на тога вавна учинио; 4. Одредбање годишњине
(контрације) за 1904 год; 5. Решавање о предлозима појединих
чланова Главног Савеза, ако их буде; и 6. Решавање о молбама
и жалбама појединих чланова Главног Савеза, ако их буде.

Б. Разправа и предавања: (Отварање од ранијег Конгреса).
1. *Својо земљорадничко савезништво* од г. Данила Милојевића,
земљорадника; 2. *Наше народно одело*, од г. Радомира Ву-
ковића, учитеља; (пове); 3. *О савезном делу и развоју нашег сељства*
од г. Др. Милана Јовановића-Батута, проф. Велшке Школе; 4.
О користима задружне предаје ислама од г. Косте Д. Главанића,
проф. Велшке Школе у Новаци, председника Београдске општинске
5. *О задружној облику*, изложеном под именом *заједнице на-
бавке земљовица*, и установљеном за то, од г. Милана Радоновића
проф. Велшке Школе; 6. *О сејењу риба у рибњацима с практи-
чним излагањем на земљини*, од г. Др. Живојина Ђорђевића,
проф. Велшке Школе; 8. *О невољи вина*, од г. Милана Бајића
државног агрикултурног хемичара; 8. *Могу ли Земљорадничке
Задруге да утичу против монополисирања у вароду, а особито у
погледу правногавног монопа дана из агрономије*, од г. Милана
Ј. Путишковића, свештеника; и 9. *Породна мога*, практично пре-
давање задружних питомца г. г. Милоаса Симића и Вељка Ра-
дишевића, који се спремају за млекоство у млекарну г. Мило-
рада Драшковића у Смедереву.

Свако лице које има корту за Конгрес савеза се за члана
Конгреса. *Карта за Конгрес* даје право на све седнице Конгреса
и осим тога служи као уверење на железницама (ко има карту
плаћа поднос у 1/2 цене), лађама (ко има карту плаћа плаћа под-
нос из лађа Српског Бродарског Друштва у 1/2 цене) и возима.
Повластице на железници важе за одлазак од 17 до 20, а за

повратак od 25 do 30 септембра (зашључно путнички и мешовити повоз), а на њима за одлазак од 16 до 21 а за повратак од 24 до 30 септембра заључно.

Пошто је места мало, а и станова има мало, саветно је да се сви поседац Конгреса бар на десет дана пре Конгреса писмено обрати главном Секретару Конгреса г. *Судану Новокијевићу*, управитељу изградних школа у Неготину и јави му колико, где и којим поседа да му задражи.

Остале појединости виде се на позива који је главни Савет Српских Земљорадничких Задруга послао свима члановима и пријатељима Српских Земљорадничких Задруга.

Млекарске Задруге у Мађарској. — Из једнога новинашта Мађарског Министарства за Земљорадњу видимо ове податке, из којих се види како се јако шире Млекарске Задруге. Тако:

Године	Било је М. Задруга	Било је чланова	Било је чланова земаљских млекарских задруга	Приносило је милиона литара млека	Наплатило је литара	Купило је килограма	Приносило је милиона круна
1897	34	2.767	5.937	4.79	0.19	0.54	
1898	70	10.402	19.701	10.53	0.43	1.15	
1899	146	15.357	26.917	22.15	0.88	2.33	
1900	246	26.952	45.934	49.44	1.30	4.29	
1901	376	40.673	69.507	66.72	1.71	7.02	
1902	452	46.344	80.871	79.69	2.25	8.33	

У четри Централна Млекарска, у Темшивару (основан 1899), Суботини (основан 1900), Веспрему (основан 1900) и Дожбовару (основан 1900 год.), сједињено је 190 Млекарских Задруга и то:

	Број Млек. Задруга	Принос је милиона литара	Принос млека милиона кил. кгр.	Принос круна милиона круна
У Темшивару	71	1.66	0.51	0.96
„ Суботини	42	0.60	0.23	0.42
„ Веспрему	40	0.48	0.16	0.28
„ Дојзбовару	37	0.57	0.19	0.37

Из овога се види јасно колико број напредују Млекарске Задруге и како оне користе доносе својим задругарима.

ДРУШТВЕНИ И ПОДРУЖИНСКИ ПОСЛОВИ

ЗАПИСНИК СЕДНИЦЕ

Управног Одбора Српског Пољопривредног Друштва

Државне 5 маја 1903 године у Београду.

На овој седници били су: г. г. председник друштва Милутин Смиљ; благајник Јован М. Јежић; чланови: Драга Т. Тодоровић, Коста Главинић, Милош Х. Поповић, Милан Јованић и Њазја Крејчић.

Бележао замесник секретара, П. Крејчић.

I.

Прочита се Записник рада Седнице Управног Одбора од 28 априла ове године, који Одбор са извесним исправкама усвоји.

II.

Прочита се извештај Саветника Пољопривредне Подружнице о раду за месец април ове године, који Одбор прихвати знању.

III.

Благајник резервирше Одбору о помоћи коју тражи Крајинска Пољопривредна Подружница за драгоке излошке: грошња, мина, ружице и вова коју ће за онај крај приредити јуна ове године. — Одбор усвоји молбу оне Подружнице и реши: да јој се за ову годину изда на име помоћи 250 динара с тим, да се ова сува не шаље већ да се депонује, на јуна ове године изда у редовну помоћ за ту годину.

IV.

Прочита им се писмо Оравањске Пољопривредне Подружнице под Бр. 3741 којим молу Друштво за помоћ, а којим се у исто време захвалава, што је није раније тражила,

Како ово Подружница постоји од дужако времена и досада није могла постићи онакав успех у раду, иако је према месаци приликама и иште требала, то Одбор — реши: да се узме г. г. Вуко С. Богдановић управитеља Стојаревог Завода и Никола Вельковић овер. економ, оба редовни чланови Друштва, да у ову Подружницу шаљу и творе се о њеном раду, на ако каквих сметња има њеном правилом рад и напредовању, онда, да се постарују са Подружничком Управом да се те сметње отклоне.

После тога, кад именована господа поднесу свој извештај и Подружница изјави своју готовост, да ће рад у правцу који је раније поставила и објаснила, а иште воле извршити, да јој се изда до 150 (Сто педесет) динара на име помоћи.

Како је онда Ореовина близу, те г. Богдановић са заводским колима може отићи а г. Вельковић, као овер. економ, позван је дужнишћу да Подружнице објасни, то о накнади трошкова за сада се не решава. Али, ако би они и поред тога поднели рачун онда, да се о том други пут реши у леви ове одлуке.

V.

Г. Председник усвоји резервирше: Друштво има повећу суму новца, код Управе Фондова, као: Пољопривредни Фонд.*

Ова сува налази се у сребру. Било би много боље за сам Фонд, кад би је претворили у злато, а то би се сад могло врло лако извршити јер је акција тако ниска да ника одавно није била.

Сем тога, Друштво има често плаћања на страни у злату и то у већим сумма, па се може овим новцем послужити у времену иже акције, како не би на тој губило, па би и са тога разлога ваљало овај Фонд претворити у злато — Одбор прихвати овај предлог г. председника како може умесан са захвалношћу с тим, да се акција, која се буде дала за злато, исплати из прихода овога Фонда.

VI.

Г. Председник Друштва резервирше Одбору: Познато је Одбору да у народу има много добрих штедних плугова, те с тога је орање испотпуно и рђаво, па су с тога и жетве лске и слабе. Добро би било, да Друштво набави нарочито за брзске крајеве који брзо плуг обрзач, па, да се њиме изврши проба орања у Тончићу и онда препоручи народу — Одбор прихвати овај предлог г. Председника знању и одобрив: да Друштвена администрација набави један такав плуг из енглеске који је препоручио члан Одбора г. Јованић.

VII.

Г. Председник предлаже Одбору да изволи донети одлуку о томе: да се г. Борбу Мијовићу, техничару који је израдио план, предрачуна и предмра за једну шупу која би се имала подићи на друштвеном плану до магацина, за смештај пољопривредних справа и машина, изда до 40 динара на име хонорара — Одбор реши да се г. Мијовићу за тај рад изда из Друштвене касе на име награде 40 — четрдесет динара.

VIII.

Чита се молба г. Благоја Д. Тодоровића, управитеља Ратарске Школе у Краљеву, који молу, да му Друштво откупи што већи број књига: „Прерада воћа.“ На како је ова молба г. Тодоровића, била и предрачуна Одбором који је дао своје мишљење да би требало откупити до 50 — педесет комада — оних књига по цени од 1.40 — један динар и четрдесет пара динарских — то Одбор реши: да се од г. Тодоровића на према мишљењу Крајинског Одбора откупи предочени број књига по цени од један динар и четрдесет пара по комаду.

IX.

Прочита се резерват г. Максима Богача, друштвеног магационера, који јавља да су распродати скоро сви 10.000 кгр. ружење, а тражила и јоркуку стижу скоро сваки дан, па је потребно да се извесна количина набави.

Одбор прихвати овај резерват знању и — реши: да се набави још 2000. две хиљаде, килограмна ружење. Набавка да се повери г. Таси Нерадићу трговцу и Кисевићу, агенту. А, ако они не могу, да траже набаваче.

X.

Секретар г. Ж. Шокорац реверше да је коладирајућа комисија за навлањон, приликом прегледа крова, приметила још и то: да је натов при улазу у навлањон удигнут и да то долази отуда, што се вода слива поред тешела и узлази у земљу, и да би по мишљењу комисије требало да се као нивај ради изврши једна ригола од тврдога вида брже отицала, те врењеном не би зграду штетила. А тако исто наљало би дати јачи над свима риголама оно зграде како би вода брже отицала и такође завити их цементом.

С тога би све наведено ваљало, према мишљењу комисије, уредити и то што пре, те да се зграда сачува од квара.

Како је навлањон правно Франц Ковач који најбоље познаје тешел навлањона, то би, према мишљењу комисије, овај посао требало њему и поверити.

Одбор саслушавши овај реверсат, а имајући на уму како би велику штету вода могла згради нанети — реши: да се израда

ригола уступи Францу Ковачу, пошто је коладирајућа комисија тако предложила. А што се цене тешел коју је Франц понудио, да се уложи архитекта г. Плић за мишљење, па да се после према њему погођба закључи. А, ако г. Ковач не пристаје, онда да се траже други предлажачи.

XI.

Чита се мишљење Комис. Одбора о штампању VII Поуке: *О подизању откограда америчком локом.*

Књижевни Одбор мишљења је: да дело ваља прештампати и ипсуку за ње хонорара дати тридесет и пет динара по штампаном табаку. Одбор — реши: усваја се мишљење Књижевног Одбора.

О Г Л А С И

ПРВО СРПСКО И ЈЕДИНО ДОМАЋЕ ДРУШТВО
ЗА ОСИГУРАВАЊЕ



БЕОГРАДСКА ЗАДРУГА

—== ОСНОВАНА 1882 ГОДИНЕ ==—

ОСИГУРАВА:



живот људски на више начина, као на случај смрти (доживотно), на случај доживљена и смрти, мираз деци и т. д.

Противу пожара, грома и експлозије: ргане зграде, индустријска и занатлијска предузећа, робу покућанство и т. д.

 Услови су најповољнији 

Ближа обавештења даје Задруга у Београду, а у унутрашњости повчани заводи, овлашћени агенти и повереници за осигурање.

Осигурањима из унутрашњости олакшано је плаћање и тешел, што је за сваку варош олакшане бар по један повчани завод, ради пријатна уплата за осигурање. И према томе, ниједан осигураник из унутрашњости није дужан слати уплате у Београд и излагати се трошковима око поштарине.

 Полице за осигурање зграда противу пожара Београдске Задруге примају се као гаранција за зајмове Управе Фондава. 

20—36

ЦЕНА ОГЛАСИМА:

Малом од четит врсте једног ступца по 10 пара дин.; од осталих крупних писмена по 15 пара од врсте од ступца Већим гласима од цело стране 20 динара (10 фор. а. ш.) вола стране 10 дин. (5 фор.) четирт стране 3 динара (2-50 фор.) Поред тога за свако оглашавање по 20 пара дин. државне таксе. За оглашавање више пута 10 од сто јединице.

Преглед 27 броја Тешака. Улица: Нешто о сејању четинара. — Гајење ренице. — Веков апарат за укување воћа при сираваљу комота (конзерва) — Два непријатеља дувану, аламанка и штропа. — Црвена рђа (пламењача) на липиу шљане. — Беленице. — Гласник. — Друштвена и породична писма — Огласи. — Цена огласима.

ПОД НАЈВИШОМ ЗАШТИТОМ
Њ. В. КРАЉА ПЕТРА I.

ЦЕНА ЛИСТУ

ИЗДАЈИ ДВЕСТОГОДИШЊИ
1, 10 и 20 СВАКОГ МЕСИЦА

ПРЕТПОСТА И РУКОПИСИ
ПРЕЈЕТИ СЕ
СРП. ПОЉОПРИВРЕДНОМ ДРУШТВУ
У БЕОГРАДУ
ПРЕТСТАВУ ПРИМАТИ И ОВЕ ПОШТЕ

ТЕЖАК

ОСНОВАН 1899 ГОДИНЕ

ИЛУСТРОВАН ГЛАСНИК СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА

ЗА СРБИЈУ
НА ГОДИШЊ БИЛ. НА ВРЕМА ГОДИНЕ И ДВЕ-
НАСТАРО ПОНАТАЈ, ЧЛАНОВИ СВЕГ ДРУШТВО-
ПОДРЕЂЕНЕ, ОСОБ. ПИШАЊЕ, ВОДНОГ СТАВ-
НОМ КАО И СРПСКИ МЕДИКОЛСКИ НАСТАВНИ
САДРЖИ И ЧИТАЊИ КИМА ДОСТАВАЈ АЖУР
У ВРЕМА ВРЕМЕ, АКО ПОНАСТАВ ПИШЕТАЈУ ГИНАТО
ЗА КВАЛ ГОДИНИ.

НАМ СРБИЈЕ
НА ПОД. 8 ФРАК. ИЛИ 4 СТОТ. А. ПРКА. ВО
ОДН. ПОНАСТАВ. УГРЕЂЕЊА И ВОДНОГ СТАВ-
НОМ КАО И СРПСКИ МЕДИКОЛСКИ НАСТАВНИ
УЧЕНИЦИ. ДОСТАВАЈ ЛИСТ ЗА 6 ФР. ИЛИ
3 СТОТ. А. ПРКА. КАД ГИНАТОЈ ВОДНОГ ПИШЕ-
ТАЈУ И КАД СЕ ПИШЕТАЈУ ВОД СЛОЈ ДАР-
ИВА. ПРКА КОЈА ЗАБ. СЕ И ЛИСТ СЛАТ.

НА ОСНОВ ПИШАЊЕ ПИШАЊЕ ОД АПРИЛА
1899 ГОДИНЕ 3 394 ПИШАЊЕ ДРУШТВО
КОЈИ ПИШАЊЕ ПИШАЊЕ.

Цена огласима налажена је на
последњој страни.

СРПСКО ПОЉОПРИВРЕДНО ДРУШТВО
КНЕЖИНА ТЗ. БР. 11.

БРОЈ 28.

КНЕЖИНИ ОДБОР:
ПАЈА Т. ТОДОРОВИЋ, А. А. ПОПОВИЋ, ЈОВАН ЈЕКИЋ,
ИЛИЈА КРЕМИЋ.

У БЕОГРАДУ, 1 ОКТОБРА 1903 ГОДИНЕ.

МИЛУТИН М. САВИЊ,
СТУДЕНТКА ТЗ. БР. 25.

ГОДИНА XXXIV.

ПОУКА О КОЛЕРИ ПЕРНАТЕ ЖИВИНЕ¹⁾

1. Врста и распрострањење болести — Колера пернате живине болест је прилична. Она спонада свој домаћу пернату живину, а поглавито: кокошке, гуске и плавце. Ретко је да које градо пребаци; обично угине. Понајачешће се заражује живина мешави са туђом, са стране донесеном. Болест може да се разнесе лешинама угинуле живине и са отпадица (квр, у-треба, перје) запљаних болесних од колере кокошица, гусака и пловаца, па и јајина, која су од болесне живине. Здрава пилеж може да се зарази још и тако, ако се толи путем или на пашњак или у поток или бару, где је пре тога пролазила или била живина болесна од колере.

2. Знаци колере пернате живине. — Да је у једном дворштву живина заражена, познате се понајпре по томе, што живина направило тине. Гуске, кокошке и плавце често угину, а на њима се не пријате никакви знаци да болују. После првих случајева јакисања, кад се живина боље осмотри, прикетиће се, да је нека гроба и невесела, да јој је перје нако-стремено, крила отушњена, јако жедна и ина пролива, који заудара. У почетку је измет камаста и бело-жућкаста, а доп-ијече слузави, ретки и зеленикасти. Болест се шири врло брзо у зараженом дворштву.

3. Мере за одбрану. — Упошене колере пернате жи-вине може се спречити следећим мерама:

- а. треба избегавати набавку туђе живине, а нарочито из иностранства;
- б. отпатице од туђе за кућевну употребу набављене ико-жине тако и заклане живине треба безопасно поштомативати;
- в. пернату живину држати далеко од путева, пашњака, потока и т. д. на које долази и туђа живина; и
- г. не дозволити трговцима пернате живине, да улазе у дворштве.

Ако је набавка пернате живине из туђине неопходно по-треба (на пр. за приплод), онда је у томе случају треба др-жати 8 дана одвојено, на је тек онда упути у своју живину ако се на њој за то време не појави поболелане. Она је мери-потребна ти пре, што заражена живина изгледа веома време потпуно здрава.

4. Мере које треба предузети, када се зараза појаи. — Оболељу живину није практично лечити, јер је

лечене готово увек безуспешно. Најбоље је оболелу живину довести и уништити на такав начин, како се зараза не би рас-прострала.

Здраву живину треба безусловно одмах одвојити од бо-лесне и држати у сасвим одвојеном простору.

За здраву живину треба употребавати за храну и по-јење оне стовне, из којих заражена није јела и пила.

Угинулу или убијену пернату живину треба са свима де-ловима (и перје) сагорети или дубоко — бар $\frac{1}{2}$ метра — у мељу закопати, и то пошто се леш пре тога загањеним кр-ећом поспе.

Врло је опасно угинулу живину бацати у руне, одрећење за љубре или на љубриште, јер заразне млике дуго времена задржавају дају способност заражавања и зараза се може разнети.

Ако у дворштву сна живина угине или се побије или кад пређе 8 дана од дана, када је последња болесна кокица угину-ла или убијена или оздравела, онда треба, у томе случају, све оне просторије, у којима је живина боравила, даље — уколико је то могуће — све оне предмете, са којима је она била у додиру, добро очистити и дезиниковати.

За тај циљ проручајки је следеће начин:

а. балугу, остатке од хране и скупљено љубре треба са-горети или закопати на начин, како је казано за угинулу живину.

б. шатос, врата, прозоре, зидове, седала, судове за храну и појење треба добро очистити и са врелим куовним цећем испрати (на 100 литара воде 3 килограма содине соде за прање). Испирање и без вредности дрвене ствара најпрактичније је сагорети.

Земљу и несак треба бар 10 см. дубоко ископати и бо-лопосно је углојити, на начин као што је за љубре казано. в. очистиен ¹⁾покошар треба добро проветрати, а за тим г. окречити добро шатос, павове, врата и т. д. са креченим млекоом (на 100 литара воде 5 килограма креча негашеног).

БУДУЋНОСТ ВИНА ЗА МЕШАЊЕ

Реферат Међународном Конгресу у Ризку.

Пре свега биће добро да се тачно одреди, шта је то, управо, *вино за мешање*¹⁾ и водерице значењу те речи.

По ауторима који су писали о енологији, то би могло бити вино које садржи, више но обична вина, алкохол, сувог

¹⁾ Ову је појку издао Министарство Народног Привреде с респексом који у *Гласнику* доносило у оном броју.

Vin de coupage архаички, Verschnittwein немачки, Vino da taglio италијански.

одлично својство потиче из једног или два састојка (као пшенице, или бојадилуће материје).

Право и потпуно вино треба још делити у право-називано вино за мешање, са алкохолском снагом која не сме бити испод 14 гради, и у вино за *полу-мешање* са алкохолском снагом од 12 до 14 гради.

* * *

Вино за смешу није, као што знамо, искључива производ модерне енглошке индустрије, јер иштина мешана вина за добрије извесне врсте негот била је у неку руку позната још у добу старе грчке и латинске цивилизације. Међутим, права индустрија и трговина у великоме са овим вином једва да броји посто века — управо — од времена када повалише из Америке у стару Европу тешике зарале виноградске, као: *оидиум, филлоксеру, пернооксира (mildium), black rot* — прир трулеж, — и т. д.

Ове зарале зададоше скрпан удар француском виноградарству, и познате нагло ширење јевропске пшенице лозе у толиким пределима, где широчити особени услови кружају лисери, — Бахуеу драгоме — обилату снагу и у алкохолу, и у боји и у саставу, на која дију и одговарајуће обележје јужноге вини.

Али није само и једно вино за мешање допринело овој данашњој и огромној производњи вина у свету, производња, која данас износи неких 160 (сто и шездесет) милијуна литара. Многе је и нових лоза винових засадило, за последњих тридесет година, по неконтроисаној земљишту, непоповољно за винокере, у плодним равницама севера. Чак су, и то не бројени, виноградни подигнути на *америчкој лози* и особито у Француској, Италији, Шпанији, Аустро-Угарској, Немачкој, Владиславској Архангелској, као и најзад на континенту америчка. Саво, из ових нових засада, на јевропској или на америчкој лози, није се добило много вина за смешу. Највећи део таквих винограда давало је љака вина за јектвну продају и добру заралу; а вино за смешу остало је и даље привилегована својина латинских винограда, и старих и младих, негованих на високом чокоту, сувом клином сунчаних предела, али у исто време и најзападњенијим цустогам енглокере. Они виноградни четвавају полагано, нешто снагом ширења ове разорављује за

II.

У недељу, рано изјутра, Марија оде у град, до кога је било мало нешто више од пола часа и како је она днапу у недељу носила млеко и јајца. У носидне време она је продавала у три куће млеко и у две јајца. Млеко је она продавала свеже, густо, а јајца крутна и чиста. Кући су вовазали Марију и кутовали су годинама од нег млеку и јајца. Тако, један отац, Михајло Андрејевић, велики дубетел јајца, нуни десет година кутовао их је само од Марије.

Када је Марија донела Михајлу Андрејевићу, у сусрет јој је изашла маца девојчица, Вера, запљескала длапонима и узвикнула:

— Дедица, дедица! Оди сад!.. Јавинарка је дошла и донела јајца...

Михајло Андрејевић шапе.

— Здраво, Марија!.. Зар никако да заборавиш? Их, како си по'рђала!

— Не, Михајло Андрејевићу, ја не могу заборавити, — одговори Марија, — већ све, видите, мислиш о својој удовичкој пензији и не могу ништа да измамим.

— Мисли, мисли, Марија, али не очајавај. Буди жива и ради, па ће Бог дати да зело проживиш.

— Да, то је живо, али је у мене поред старог још и нови лоз: сусед тобе земљу да ми одузме. А кад ми се земља одузме — морам се све своје курталити, јер и сјама неку ишати шта јести. Како ће се то живети? Посветиш ме, Михајло Андрејевићу, јер ту не могу да будем пасивна.

Михајло Андрејевић је дуго расиптавао Марију о великој земљи и домацкуту, дуго је о томе разликивао, и, напоследку рече:

раде, а нешто и ширетком и самих вовања, чије дрвеће у јужним пределима иде често за лозу винову, и осту све више потикује.

Ну, да ли је суђењо производњи вина за смешу, да буде, ако не баш сведена па нулу, а оно уиногне смовена, за време док вино добија још у квалитете, благодарна све старејој лози, као и ширину рационалане енотехничке методе? Овоже се није надали — разумно — није се надали да ће нова винограда на лози америчкој ноћи замкити вино за смешу са свима неговани својствима; јер се суди прир према лозе јевропске на америчку подлогу, и јер се појачани рад на таквине наизамку добија о трешку квалитета на вино, нарочито о трешку *алкохолске му снаге*, те главне одлике данашњег вина за смешу.

Пре појаве енглокере на острву Сицилији округ сиракуски давао је једно од најбољих вина за смешу. Вино, нарочито које је давала околна града Сиракузе, и она многобројна брда што се кружају ка предграју *Пасоре*, то се вино могло такмичити са најбољим вином чувено *Барлете*, као и најбољим *арајоратом* шпанским. Али, од кад је енглокере уништила све старе винограде сиракуске, или баше рећи, од кад су се нови виногради подигли по назавима где *америчка лоза* успева, то старо вино није ништа друго до го *само* у сред тихних перипетија кроз које је провила снајска винкултура.

Нети случај акдино и са вином од *Милана*, као што нета судба чека и ошну врсту вина од *Барлете*, и шпанско *Пријорато*, јер је у последње време енглокере изгрозала и *Англији* и *Таргону*.

И даноста, ако модерна винкултура не није у земљеној лози америчкој, и лозу способну за напредовање на грешном и сувом земљишту брском, онда ће и најбоља јевропска вина за смешу прећи у историју, а наше ће се ваде узаман окретати производњима вина од непосредне лозе америчке.

Она немала, али набежна, перипетија јевропскога вина за смешу, треба обилно да замислимо, али не само оно још среће изакоје истог, него и све снасе лозе, који у томе вино изде главно основу данашње винарске трговине света. Без вина за смешу није могуће великој трговини стети добро астрало.

— Сад, онако, у граду, тешико је свеуто томе дати разлога. Кроз недељу дана, ако узгоисмо, ја ћу доћи теби и тада ћемо се договорити, како је најбоље да удесим свој живот.

III.

У среду, после ручка, Михајло Андрејевић дође у Жуковку и с меса с Маријом пође осматрати велики домацук. Устонице за њима ишли Оља и Ваља. Најпре је Марија позвала амбар, у коме је било преко 3 тоvara раки, око 2 тоvara јетма и нешто вина од 1 тоvara овеа. Прегледали су такође јетма, кошару, обор и оставу. Грађевине су биле нове и добре. Све је држало у чистој. Коњи су наседали снажни и храни. Крава је била добро одговата. Кад је спазла Марију, пришла јој је а отпочела дивити руку, очекујући, по намери, од нег хлеба.

Пошто су све прегледали врате се у кућу. Кућа није била велика, али је светла, сува, чисто однета, и све је у ној било у поретку.

— Шта тако задиве? — унута Михајло Андрејевић, изашав из куће.

— То је од кокошију, — одговори Марија. — Ево, погледајте ове телонице, шта јајца ја вам доноси.

Марија отвори кокошар, у коме су биле кокоши. Брзо отуда изашоше у гоштини око двадесет кокошију, а за њима су, у пуној ваљности својој, ступила два меча. Кокоши носило и е повореним оканцима Марију. Она узе повад хлеба и стаде за тронити, бавајући им мрво. Она их вино позитивно па се једногине око куће. Тада их Марија стаде шати по имену једну по једну, и она јој тога часа дохаваше. Марија је узимала кокоши у руке и поздрављала их Михајлу Андрејевићу, причајући му,

вино, нити је могуће доћи до вина које ће остати стално за више година; а тако вино тражи светска муштерија, и тако вино условајује светски потражња винарској трговци.

Зна се, да је винтина мешана вина данас; и снага винарске трговине, и извор ликог и змешаног којј Добитка светских пијана, и тајна условља јој придеју у свету. Тешко кад а готово се може рећи и никада, да вино које се добије од једне једине врсте грозна, и из једнога једнога краја, да може да задовоља све укусе, или да може да има све услове потребне да постане омилано вино целоме свету.

Смеша, међутим, од два или више вина снаја и задовољава укусе највећег броја потрошача, и даје врсту вина која се највише траже. А већ по себи се разликује, да је права сразмера те смеше важна тајна за фирме винарске, и они ју само приводно брижљиво чувају.

Вештачка мешавина вина одређује свакоме вину његову употребу. Тако, једноме она даје јаког, густог и укуса; другоме омилоу и благост; трећем, општру, шикот и т. д. а снама укусно јединство, односно, трговну обрт и зараду.

Карактер овог извештаја не допушта ми да опширно изложим све техничке, економске и хигијенске користи мешавине вина. Нека ми је е тога слободно додати се у краткио гласницих од њих. Нека ми је, дакле, слободно прво рећи да је праксица мешања вина некада била монополистичка својина наше браће с ову страну Алпа. Али је данас она готово свуда у моди. Она се врши чак и за вино вино у ошанима — ми да не још у дозвољеној мери, да би могла показати своје добротворно дејство у свима виноградским земљама. Вештачка мешавина вина нарочито је остављена великим трговачким кућама. Пма људи, и сувише апсолутних у својим потрешним оценама који налазе, да би требало продају таквога вина именити кооперацијом. Али кооперација, па како била добротворна на пољу технике, може ипак тако бити штетна кад заборачи на земљане трговине, и изазове неправедну борбу цела.

Видкоуцаца је у истани једина који има и времена, и могућности и средстава, да, кад треба и на јуно места, и под најбољим условима дође до вина за смешу, потребнога правилноу датих врста, подударно се произвођача разних крајева. И вино за мешање чини велику услугу и произвођача и трговина свега

света, вршећи кроз руке стручњака потребу порентуру лоших произвођача виноградских.

* * *

За сажаљено је предрасуда, која влада и друга, али нарочито у Италији, као да је вино за мешање читав терет на пијачу народу. Нити ја сматрам за више потребан овај савет којим изнеси енологи обавиштају јужке виноградаре, наводећи их да претворе своје вино за мешање у вино за непосредну потрошњу.

Ово потрешно мишљење још и данас преовлађује, овде овде у пољопривредним листовима, из којих нека ми је само слободно касим отворено рећи — не провизава увек овај дух *аристократички*, који је тако потребан правилноме схватању техничких и трговачких ствари.

Произвођачи вина англошк морају једном увидети, да они не могу рачунати на, изузетно високе цене вина за смешу и да им се треба одати ефикарцији вина за непосредну потрошњу — онко је високо у свету *Italia enologica* пре неких година један одлични енолог неаполитански; а има и данас подобних ауторитета који исто тако мисле, и дотичнама исте свете дају. Али различито мало. Искуством је, на првину, допавано, да је вино за мешање *неологички* елемент и за производњу и за трговину винарску, као и да је оно за последних десет година сачувало скоро постојању цену, па и да је довели много више добити по много вино од непосредне потрошње. Ко се, на првину, не сећа ове нитантне цене тога вина у Француској 1901 године, када је хектолитар тако био шест ершак; дог је у Пајенонту и Модени ове исте године савло било и на три ершака од хектолитара.

Да није, управо, било ових црвених, односно ове чудновате противречности у тарифама талијанских железница, у години 1901, вина Француске и горње Италије чак би се повратно извозила у Англију. Међутим, код свију ових црвених у цену, код свију ових неологичких колебања — пијачних, па и продаје на шетњу у Француској, вина са смешу сачувала су своју сталну и цену и репуту, као што се даје видети из следеће таблице:

— Још ми издала сам с вина. Још која покојна мати их је гајила и мени томе причувала. Кад сам се удала она ми је пет кокошију дала.

— А посе ли оно много јаја преко године?

— Грех је калити се на њих. Неко нанесе по стотину. Но сувише маде и сувише старе носе помаке.

— А како си ти дошла до тога успеха, да уноје кокоши тако добро носе, и уз то још, да носе тако крупна и лена јајца?

— Ничим другим, до извљеном његом и добром хрању. Уз то, ја нарочито одржавала такву добру врсту кокошију. Још која мати отпочела је одбирати најбоље кокоши за приплод, па и мени је прикривала да тако ради. Моја је мати с почетка, као и све друге жене, насављала кокоше на откупљена (подбирана) јајца. Чим се кокош раскити, мати увек котаричује и шаје код сусетки молити: „дајте ми јајца под кокош!“ Свака биба даде по јајце. На таквим јајцима мати и наслиди кокош, а на таквим јајци изведе се мало налада, од којих бивају ситне и краљеве кокоши, и подвезе честом и судбоносном победом. Мати је најзад одбацила тај начин и под кокоше отпочела млати јајца од својих кокошију, па и на то је нашла, те није од сваке, већ само од крупних и добрих, одраслих и сваклих. И изведу се у не најбоље кокоши. Од мајке је то прешло мени. Свега тога мати ми је годино пута говорила: „Кокоши изводи од свога домазла, а недоволе узмај из другог, треће седа, али само доведе, иначе ће ти сам домазла с кокошима бити узалудан.“ Ја сам друго тако и радила.

(иставиће се)

— Ето, то је Маријета, која је трећа година. Она је по овој јани провела на 3 дана пред Божић, и за време месецја већ је напела 25 јајца. Јајца су јој врло крупна и лена.

— А ја, Црнушка, зута је убојина: она се не плаши ни коца, ни пса... она се задије на њих, чим их ошаче. Њој је четврта година. А носка је премо сваке мере: пролазе године је напела преко 80 јајца, велик јајца. Да, ти их сам знаш — теби сам их и носила.

— То је Калужница; која је пета година. Већ је стара, али сам је ипак зашћавала. Зато, што је трећина другачија кокошица, око њихља је умилота и прво паметија је кључа.

— И ти Петрушица, такође је добра носља...

— Говорити о кокошица, Марија се разликала; готово рећи, да и као своје заборави.

— Но, Марија, знати да те ја носим узалуд произвој жинвинарско! — рече Миладо Андријевић. — Као што видим, ти јано волни своје кокоши, па и оно тебе воде.

— Па, бајунка, како да их не вољим! Оне су свагда веселе, чале, храде... Кокоши су као и девојке: виши на њих или другом измахи — отеравају их, разбегајуће се, не знам куда се дету; а поласај им, дело их лоним — све ће ти радосно доћи. И тако су памтљиве: добро поштујуте нигда не заборављај.

— Види се, теби је као с њима се растати?

— Како је то нитане, бајунка! Но како, него ми је као!.. Ето и сад, било у пољу да радим или у град да идем, кокоши ми с ума не свлазе; све о њима мислим. Ако Бог зареди да ми нузда дођу, дакле ће се с кравом растати, него што би без кокошију остала.

— Јеси одавно тако привезана вина?

Средња цена вина за смену, од врете Барлета — кроз десет година — од 1883 до 1902.

ГОДИНЕ	ГРЕБНА ПРОИЗВОД НА ПРАВИЛНИХ ХЕКТОЛАРАТА	СРЕДЊА ЦЕНА ОД ХЕКТОЛАРАТА НА ИВАЊУ			ПРИМЕДБЕ
		БОЈА БЕЛА-ТЕН, АНЕР	ОПШНА БЕЛА-ДИТЕТ, ЛИТЕ	ОПШНА БЕЛА-ДИТЕТ, ЛИТЕ	
1883	32,163,529	22,50	18,—		Гад. Переноси.
1884	25,816,388	26,—	21,50		
1885	24,245,826	26,50	22,20		
1886	28,600,000	32,50	27,—		
1887	28,350,000	32,50	27,45		
1888	32,340,000	32,50	18,50		
1889	31,800,000	22,50	18,10		
1900	33,300,000	22,50	19,—		
1901	42,600,000	28,96	23,75		
1902	36,000,000	25,20	19,97		
Просечна цена за десет година		25,28	20,18		

(Српско е)

ВЕЛЕШКЕ

Средња цена шпанских вина за смену од врете Пријорато и Хуеска у несегама од хектоларара на ивању.¹⁾

ГОДИНЕ	КЕЛОГРАМА ПРОИЗВОДА НА ПРАВИЛНИХ	СРЕДЊА ЦЕНА ОД ХЕКТОЛАРАТА НА ИВАЊУ			
		ПРИЈОРАТО		ХУЕСКА	
		БОЈА БЕЛА-ДИТЕТ У БЕЛ-ТЕНА	ОПШНА БЕЛА-ДИТЕТ У БЕЛ-ТЕНА	БОЈА БЕЛА-ДИТЕТ У БЕЛ-ТЕНА	ОПШНА БЕЛА-ДИТЕТ У БЕЛ-ТЕНА
1883	25,000,000	16,07	13,37	14,55	12,75
1884	24,000,000	16,95	12,80		
1885		16,80	14,—	14,13	11,10
1886	18,850,000	17,35	18,45	18,00	14,—
1887		28,—	19,04	19,87	16,20
1888	24,750,000	26,91	23,75	20,99	17,40
1889	19,000,000	24,40	21,—	16,75	13,68
1900	22,500,000	22,25	18,75	18,35	13,35
1901	19,700,000	24,25	18,55	15,20	12,67
1902	16,600,000	22,25	18,50	14,70	11,65
Прос. цена за 10 год.		21,44	17,81	16,97	13,40

Као што се, дакле, из претходних бројева види, цена вина за смену, како ономо у Италији тако и ономо у Шпанији, (јер та ове две нације највише производе) није се за последњих десет година сувише менала — није омадла чак ни у најбогатијим годинама — док је то било редован случај са вином од непосредне потрошње. Чак се десило и да невероватност, да у сличним годинама, по производњи као што су биле 1896 и 1901 у Италији, а 1898 у Шпанији, цена вина за смену скочи.

Међутим, овај се овак даје лако објаснити, ако се само узме на уи, да се у најпроизводнијим годинама и овећа највећа потреба за вином за мешане, како би се снагом његовом подигао квалитет лоших врата.

У оне последње случају — а он као што се види, није редак — вино за мешане, не само што не притекневи ниске тржишта дотичних народа, него напротив, сачинила кофну одуку сувишној производњи лоших врата, а које би, иначе, изазвале пропусту конкуренцију обичних вратама вина.

И сада нека дође кога да гаи јужњачки виноградаре, како они треба да производе вино за непосредну потрошњу, и нека им спутују да мешају своју *мири* с водом, мешајући на тај начин производ који је природа хтела, али не из чисто случајности, створити јачија у пределима које сунце дуго обасјава! Та, кад би ти људи, ти јужњачки виноградаре, само могли, она би, напротив, одузели мало воде својој *мири*, као што би били срећни кад би на тај начин могли појачати алкохолску снагу своје вино, и за саму једну десетину.

Вино за смену, као што рекох, постало је неопходног потребно модерне трговине винарема, и оно ће и даље одржавати своју скоро поједнаку вредност, и свој обртни рентаби-

литет. Оно не тражи, као асталско вино, ни особито енији ни много скупи систем вентилатуре, нити му треба капаа особита и заштитна обфракција. Његова висока алкохолска снага, довољан је услов за његово одржање и у самој трговинској климатина, као што му понавља да издржи цупове и пренесе у најудаљеније крајеве света, без опасности да се прерипе, или квалитет изгуби.

О сушењу меса. — О сушењу меса нема сувише да сваки домаћин и домаћица знају по коју начини. Али није згорета ипак да прочитају и прме и знају и овај начин.

Месо ки од каиног брваа треба по реду ископати и то овако:

Најпре најошчатаје делове на онда све ситуије и одвога најкритије месо. При слагању меса ваља знати да се све по реду соли. Овако посолоно месо треба држати 2—3 дана у тој пресоци, па га што је више могуће исцити. Затим, раствору у пресоци води толико, соли колико може да одреше исцетено месо. Прерипа вода треба да се охлади и да се сипа на место оног пресоца. Ово да постоји још неколико дана.

Није штетно ако месо у пресоци стоји бар 10 дана, ако није прешо јака лега. Али и тада се може нећати по врху наслаганог меса слој леда који ће да чува месо од мува и вршљиве. Што више месо стоји у пресоци, бива сочивије и мекше.

Кад се хоће да нема месо, треба познати и избегавати да буде прерањено (двоструко) јер не добије довољно промаје те може лако да се узмега на појединим местима и онда цело парче повари. Најодлика је кашалом снако парче зарезати при крају и тако венати. Кад је месо тако извешано, треба удести да се направе пројаја, те да би се онај пресоцац испарио и месо заступало, па тек онда додати дима.

Није практично још мокро месо на два жутути, као што неки раде међући на патру разна иверја и ђубре од дрва, да би што већи дим био. Овако димљене меса (сушење) не само што није практично него је и штетно по здравље, јер при гореву иверја и ђубрета произишле се разни гасови који на мокро месо при толикој сједињављу се и стварају неку киселину, која може да буде отровна у оној или већој мери. Нека сунце, да су многи једући суво месо осетили у устима и у гуши неко нештрпиво штисање или у стомаку болове од којих се морало и повраћати.

Неки мећу на патру струготине од дрва да добију више дима, али и то није практично, јер и од њих је дим лут.

Најбоље је кад месо засуши на пројаја, онда преко лан по два три пута потпаљавати стабла од сухих коприва, а добро је и суву винову лозу горети.

Да ли је боље мусту краве два или три пута пресоци дака? — Ово је питање толико пута претресано у јавности, како од стране научара, тако и стране практичара, те се може рећи, да је праведно коначног решењу, тако:

По пресоци Д-р Кархеру, муком три пута преко дана добија се 10% више и за 10—15% маснијег меса. Са Кархером слаже се и практичар Олденбург, који вели, да је за 28 година свога практичног сточарства, изако презе 3 пута, и да је увек добијао толико и важиога меса, да су му се сви издаци око обављања послова исплаћивали.

По Д-р Шмелзу, муком три пута преко дана добија се илеко за 9% више и за 10—23% масније. По њему, треба

¹⁾ Ово су цени узете из веридичког кореспонденције „Vinoresca Montenegro“ „Monten Vinicole“ Пестца је припаљено једном ерваци у вредности.

праве по телу — нарочито првородкине, жети у прво време највише 4—5 пута, јер не само што се одлања могућношћу заштите ишмења, услед нагошљавња и згруњавања млека, већ се, у исто време, појачана радна млечних жлезда те дуче и у будуће већу количину млека.

Канадска топола. (*Populus monilifera*) — Ма да је канадска топола у свему равна осталим топовима, и на да се и она разликовава и појдеже онако исто као и остале топове, јер захтева исто земљиште, као и све остале врсте, — омет се ова топола развијаће од свију осталих у томе, што најбрже расте, па с етога је и најкориснија за нас од свију осталих топова.

Канадска се топола појдеже на вештачким начин и то првородна или жоткина, пошто из жила не тера никакве издацие. Првород и мотке пријају се и врло лако и врло сигурно, а расту тако брзо, да већ, у 20 година нарасту као велика шумска дрвета. Дрво је веоно добро, а преривањем добија се у већој количини, но од на које друге топове.

Канадска топола, као и уопште све топове, захтева трешњу, дубоку влажну земљу; захтева ињо стеноста, па с етога није подесна, да се појдеже као честа шума, већ се сади по парковима, поред путева, потока, река. Но ну је најбоље појдежити као и издначку шуму, са обртом од 10—20 година, јер има снажну ић за герале издначи. Ова дрвине велику висицу и дебљину, само је кратког века. Добра је за преривање са обртом од 5—10 година и за скупљање 3—6 година.

Пошто је веоно дрво лепо, бело, веко, а при том и жидно те се тако лако не ломе, то се оно у знатној мери употребљава код столара и колара, за рабареле чувине итд.

Липше је као брег за стоку од велике вредности, јер оно врло добро хране. Лист се добија у највећој количини, а и најбољи је, када те ова топола чење преривује. Пушњина се употребљава за сипрањања кириса, а гране, кора и лишће у бојарству су од велике вредности. Када се пори од ове топове придеје извесни ишнечања, онда се добијају разноврне боје.

Из овога што смо о канадској тополи, казали, види се да она пристојно место у шумарству заузима.

Г Л А С Н И К

Нов Министар Народне Привреде. — Указом Његовог Величанства Краља од 21 септембра ове године постављени је за Министар Народне Привреде г. *Тодор Петровић*, досадниш поштомало-телеграфског одељења Министарства Грађевина.

Један важан распис Господина Министра Народне Привреде. — Да би наши мали земљорадници, одгајивачи живине, и трговци живином, били узостави с најкориснијим расписом Господина Министра Народне Привреде, доносимо нашим читаоцима овај у целост:

«Да би се наша домаћа пернати живина, ова доста важна грана наше народне привреде, заштитила од губитака услед упошења заразе са стране а при појави заразе ова што енергичније сузбави и у што вбрлем времену угушана, а нарочито још да би се осигурао стални и редовни извоз наше живе пернате живине, најваж са потребно, да на основу § 1. Завоноа о заштити од сточних зараза уопште и о мерама за угушивање тих зараза од 30. марта 1881. године изреком следеће:

1. Жива пернати живина може се у Србију увести само из провинције само преко пограничних узложних станица. На узложној станици живина ће претседати државни маршени лекар. Ако се у транспорту нађе, да који комад буде или да је угниоу од заразне болести, транспорт ће се натраг вратити.

Увозна станица извеситије одмах Министарство Нар. Привреде телеграфским путем о пројављу транспората, а за тим по-

слати претовал са ближним подацима о транспорту, као и о узроку зарања.

Увозна станица са стране може се истоварити само у присуству окружног маршени лекара који ће је прегледати а према нађеном стању лаке поступити.

2. Забрањује се доносити у саобраћај пернату живину болесну, која бољује од заразне болести или је сумњана на заразу, што је борилања једноје као болесном.

3. Ако у ком дворишту устане који комад пернате живине под знацима, који — према упушту претовалом оном распису? — изазивају сумњу на козери, онда је сопственик или негов заступник дужан, да о томе одмах извести општинску власт и да у исто време одвоји заразну живину од болесне и болесну да драи у ватору.

У дворишта заравена не сме се доносити пернати живина ниш пуштати трговици, који тргују пернатом живином. Ако кроз заразно двориште тече каква вода или вода какал јавни пут, живина се мора држати удаљена и од воде и од пута, како не би дошла у додир са туђом живином.

4. Општинска власт дужна је, када јој се достави појма заразе на пернатој живини, одмах извести и настати, да се изврше мере, изложене у тач. 3. па ће известити среску општинску власт, а она Начелство — Управу. Од угнуће, пак, живине послате се један или два комада оир, маршени лекару ради констатовања узрока дисењава. Ако је у дотичном месту једном већ утврђена козери, онда при поновљеним случајевима не треба салати угнућу живину.

У нарочито важним случајевима Начелство — Управа може ради одређивања болести и ради предузимања ветеринарских мера као и ради контролосања примене предузетих и наређених мера, нарешити оир, маршени лекару, да изађе на лице места. Маршени лекар тада врши увиђај, наређује потребне мере и о нађеном и наређеном подноси извештај окружном Начелству — Управи — а извештаја среску власт Начелство — Управа — пак, известитије о свему Министарство Нар. Привреде.

5. Када се утврди појава козери, међу пернатом живином, онда ће се то објавити у томе месту па уочијањем назив постојеће мере поштрвати и још следеће наређити:

а) да се на главном улазу у двориште или на ком другом појдежом, уочијом месту истине табла са натписом: козери пернате живине, те тиме обележи, да је дотично двориште заравено;

б) да се угнивања или убујена живина или сиваи ба сиваи деловима или да се зашита бар у пола метра дубоку руну, и то пошто се лепи постоји претходно са кречком;

в) да се на заравеном дворишту може изловити зараза живина само издначи, и то пошто добије окр, маршени лекар, а јаја пошто се оперу у раствору соде, и г) да се блага, остаци од хране и остаци отпади сваког дана чисте и, ако је могуће, сипаје; иначе, са пречним живом прелују и сипувају у ваторну руну.

6. Ако у заравеном дворишту сва живина устане или се поубија, или ако је протекло осам дана, — како је последице болесноу грож угнућу, убујено или одравано, тада се има вбрлити и ширити дисењавања конопора и дворишта; па кад ово буде извршено, онда се сматра, да је зараза угушена.

7. Ако се приликом транспортовања живине, било да се гони пеше или на возима, који како разбол или угније са сумњаним знацима козери, сироводни транспорт дужан је одмах да пренине даље транспортовање. И у том случају важе све одребе, изложене у тачима 3, 4, 5, и 6. Како хола тако и сви предмети, који су били у додиру са живином, дезинковаће се.

8. Вагона, лађе, окове и чамци, у којима се пернати живина преноси, морају се после сваке употребе отчистити и дезинковати како је приложено и за вагоне и лађе, у којима се стока транспортује. Само у добро општинске и дезинковане вагоне, лађе, окове и чамце може се пернати живина товарити. Све ово важи и за воза, казеве, корне идр. средства, која стојат за пренево живине.

9. Окружна полицијона власт може, према околностима, а у циљу што јаче спречавања распрострањавања пернате живине, наређати а на предлог окружног маршени лекара, да се живина, навоњена за трговачки саобраћај, може преносити брзи.

*) Види чланак: *Порука о козери пернате живине*, отишци у овом броју.

само у таквим коловима, навесима, пољима итд. из којих ђубре, отпадни пар, неке моли да испода. Начелство — Управа — може на предлог епит маршеног лекара, а из нарочитих побуда, поднети под строжим медицинско-ветеринарским надзором смештати, где трговци краде пернату живину; а може наредити, да трговци могу увести пернату живину и извозити је на продају само на таква места, где не долази никаква друга живина.

Окружни маршени лекар и маршени лекари Управе града Београда дужни су водити записник о трговцима, који раде са живином и с временом на време обилатни и контролисати извоз смештати и живину по службеној дужности.

16. У случају да у једном месту волера на пернатој живини узме неке размере, окружно Начелство — Управа — може на предлог окружног маршеног лекара, наредити, да се ставе под извор не само дворнати, него и један крај места на и део оштина. О овоме свом наређењу Начелство — Управа — ће одмах телеграфским путем извести Министарство Народне Природе.

11. Транспортни живе пернате живине, намењене за извоз у иностранство, морају се снабдевати уверењем о здравствености, које издаје окружни маршени лекар, у коме ће се назначити, да у тој оштини, одакле се живина креће, није било на последњих осам (8) дана заразне болести на пернатој живини. Потребна штампања ова уверења маршени лекари тражиће од Министарства Народне Природе. При утоваривању ове живине у железничке вагоне и даје заверене преглед над њом одређени маршени лекар и на уверењу прелазити нађено стале. Она се може извозити на свима станицама које су одређене за извоз стове и још на Шању, Забрениу, Смедереву и Дубраву. Када транспорт прине на станице, одређене за извоз живине ће се маршени-лекарском прегледу и даље транспортна допустити, ако је живина потпуно здрава и без сумње, што ће се прелазити на уверењу, коме ће се тада прелазити а прелаз на језику ове земље, где је транспорт упућен. Овоме прегледу, подвржи ће се и она живина, која је из иностранства а којој је на узашној станици прешоо животен.

Ако се приликом прегледа на извозним станицама нађе, да је транспорт заражен волером, онда се утинула живина мора одмах у месту спалити са перјем и осталим отпацима, а остала живина, ако поимањак не би наредио у року од 48 часова, да се прола на станицу или којој другој јавној, пратиће се железничким коловима изван на станицу, где је прелата и о томе ће се извести телеграфским путем Министарство Нар. Природе и маршени лекар станице, где је транспорт прелат. Ако се транспорт упућује у које друго место на шању, о томе ће се извести такође телеграфским путем и Министарство Нар. Природе и маршени лекар дотичног краја, где је станица на коју се живина има испорачити. Испорачивање овог транспорта крин се у присуству драг. маршеног лекара, који даље предузима и наређује потребне мере те да се зараза не ранесе и што пре угуши.

12. Са сваким овим, по противно овим наређењима поступа, она се поштују према одредбама §§ 42. и 43. закона о заштити од сточних зараза уопште и о мерама за угушавање тих зараза од 30. марта 1881. године.

Препоручујем Начелству — Управи — да ову наредбу, којој се под у, прилаже „Поука о волери пернате живине“, објави у своме поддружју и да се стара о њеном тачном вршењу.*

ДРУШТВЕНИ И ПОДРУЖНИСКИ ПОСЛОВИ

ЗАПИСНИК СЕДНИЦЕ

Управног Одбора Српског Пољопривредног Друштва

Држана 12 маја 1903 године у Београду.

На овој седници били су: чланови Одбора г. г. Паја Т. Тодоровић, Нинко Јовановић, Александар Милошевић, Илија Кремић, Димитрије Јовановић и благодјин Јован М. Јенић.

Како се друштвени председник г. Милутин Савић, налази на путу, а потпреседник г. Александар М. Секулић, болује, то је на овој седници председаво најстарији члан управног Одбора г. Паја Т. Тодоровић.

Бележко заменик секретара, Н. Кремић.

I.

Прочита се Записник рада Седнице од 5 маја који Одбор усвоји с извесним допункама.

II.

Прочита се писмо г. Александра М. Секулића друштвенога потпреседника, којим извештава да не може долазити због слабости у одборске седнице и заступати г. Председника који је на путу.

Одбор прими ово писмо знају, да с погледом на став другог члана Друштвених правила — рени: Да г. председника за време одсуства заступа најстарији члан Управног Одбора, г. Паја Тодоровић.

III.

Прочита се молба г. Аексантија Богдановића из Краљева, мајстора пољопривредних стара, којом моли, да га Друштво потпомогне тиме, како ће код нега наручити зараду стове, које ће ове године давати као награду на изложби стове и сточних производа у Ужичу.

Поводом ове молбе, Одбор — одлучи: Да се молбач позове да јави: које страве награди и по којој цени?

IV.

Прочита се акт Управе Фондова којим јавља да је друштвени Пољопривредни Фонд, претворен сав у капитал, па ће моћи да дој Друштву томање 882 динара па име акције, па ће моћи дати обе изјавине.

По саслушању овога акта, Одбор — изјави управи благодарност на усуду и преручи да благодјану тражену суму одмах плати и њиме узме.

V.

Благдјани прочита извештај о стању друштвене банкарне за месец април ове године који Одбор — Пријим знању.

VI.

Прочита се објавна о државно изложбе стове и сточних производа у Ужичу, коју је спремио тачи Владојевић Одбор — Управни Одбор усвоји ову објаву у целости с тим, да Наложбени Одбор у смислу раније одлуке учини даље све што је потребно.

VII.

Благдјани ресервире Одбору да је од оних 2000 килограма ранеје које су узете по одлуци Одбора од 5 маја ове године, 1000 килограма одмах заузета и распоредата и да се тражила ове тако јака да ће је овет ускоро нестати, па пита: шта да се ради?

Поводом овог ресервирата Одбор — рени: Да друштвена администрација може према потреби набавити још до 3000-три хиљаде — килограма путем и јавном које ће бити за друштвену благодјану најпробитачија.

ЗАПИСНИК СЕДНИЦЕ

Управног Одбора Српског Пољопривредног Друштва

Држана 19 маја 1903 године у Београду

На овој седници били су: г. г. Паја Т. Тодоровић, Алекса Ђ. Поповић, Милан Јовановић, Нинко Јовановић, Илија Кремић, и благодјани Јован М. Јенић.

Председаво најстарији члан Управног Одбора г. Паја Т. Тодоровић.

Бележко заменик секретара, Илија Кремић.

I.

Заступник председника пита: зема ли Одбор да се чита записник рада прошле седнице, с погледом на то што је време знатно одмакло, Одбор — рени: Да се читане записника одложи за идну седницу, а сад да се уаму у ренавање само најкритичнији предмети

II.

Прочита се извештај о раду Скупштине Шпротске Пољопривредне Подружине о раду у прошлој 1902 години, а у исто време саопшти се Управном Одбору и извештене Подружине, што

Скупштина није на време држата и извештај благовремено поднесен, Одбор — прими знању извештај о раду Скупштине Народне Пољопривредне Подружнице, с тим, да се имена чланова новонабране управе штампају у Тежака, а изводно да се прикаже извештај о раду у прошлој години, ставе благајне и програм рада за идну, 1903 годину.

III.

Прочита се извештај Изложбеног Одбора за Државне изложбе у Укицу о томе: да је он наредно те је у штамарији Милоша Величког отштампано 5000-лет хиљада комада обзнана за Државне изложбе за 66 динара, које ће се рестурити по изложбеној области, Одбор — прими знању и одобри штампање овога броја обзнана, с тим, да се погођена сума у 66 — шесет и шест — динара исплати из дотичнога буџетскога кредита.

IV.

Прочита се писмо Савеза Српских Земљорадничких Задруга у Аустро-Угарској, који моли да јој Друштво поклони по један примерак својих издања за књижицу, Одбор — реши: Да се предмет упути на мишљење Књижевном Одбору.

V.

Прочита се молба г. Радивоја Абиџковића, помоћника економом среза и тамнавскога, који моли да Друштво од њега от-

купи 250 комада књига: „Сосеки Пријатељ“ и тако му олакша трошак око штампања ове књижице. Одбор — реши: Да се молба упути Књижевном Одбору на мишљење.

VI.

Прочита се молба Старе Маичића из Нина којом моли да Друштво пошаље свога изасланика да прегледа ваздух коју је као такмичар према обављеном стечају засеога сочиво. Одбор реши: Да се овај преглед изврши месеца јуна пред саму Косићу; о чему га знања ради известити.

VII.

Прочита се молба Милоша Ланђа, економи из Гор. Милновца, којом моли Друштво да га препоручи код Г. Министра Народне Привреде, како би могао добити позајмицу из Класе Лугарије да набави потребне алате, машине и стоку, на да остане да ради на имању као школован економ а не да иде у државну службу. Одбор — реши: Да се молба извести да се за ову позајмицу обрати непосредно Господину Министру Народне Привреде, јер се Друштво не бави посредовањем овакве врсте.

О Г Л А С И

ПРВО СРПСКО И ЈЕДНО ДОМАЋЕ ДРУШТВО ЗА ОСИГУРАВАЊЕ БЕОГРАДСКА ЗАДРУГА

— ОСНОВАНА 1882 ГОДИНЕ —

ОСИГУРАВА:

живот људски на више начина, као на случај смрти (доживотно), на случај доживљења, на случај доживљења и смрти, мирас деци и т. д.

Противу пожара, грома и експлозије: ратне зграде, индустријска и занатлијска предузећа, робу покућанство и т. д.

Услови су најповољнији

Ближа обавештења даје Задруга у Београду, а унутрашности повчани заводи, овлашћени агенти и повереници за осигурање.

Осигуранцима из унутрашности олакшано је плаћање и тиме, што је за сваку варош овлашћен бар по један повчани завод, ради примања уплата за осигурање. И према томе, ниједан осигураник из унутрашности није дужан слати уплате у Београд и плаћати се трошковима око поштарине.

Полице за осигурање зграда противу пожара Београдске Задруге примају се као гаранција за зајмове Управе Фондова. 21—36

ЦЕНА ОГЛАСИМА:

Мањем од петог врсте једног ступца по 10 пара дин.; од осталих крупних писмена по 15 пара од врсте од ступца Већим огласима од целе стране 20 динара (10 фор. а. в.) пола стране 10 дин. (5 фор.) четврт стране 3 динара (2-50 фор. Поред тога за свако оглашавање по 20 пара дин. државне таксе. За оглашавање више пута 10 од сто јединице.

Преглед 28 броја Тежака. Чланови: Поуча о колери перните живине. — Будућност вина за мешање (свршите се). — Подметак: Мара Житварка (наставите се). — Велике. — Гласник. — Друштвени и подружнички послови — Огласи. — Цени огласима.

ПРЕПЛАТА И РУКОПИСИ

УРЕЂИВАЧ
СРП. ПОЉОПРИВРЕДНО ДРУШТВО
У БЕОГРАДУ

ПРЕПЛАТУ ПРИЈАТИ И СВЕ ПОШТЕ

НА ОСНОВ ПЛАЊЕНОГ РЕКЛАМА ОД АПРЛА
1899 СТАВКА № 204 ЛИЧНОГ ДРУШТВЕНОГ
НОСИ ПОШТА РЕКЛАМА.

Цена објавних места на поштоматској страни.

ТЕЖАК

ОСНОВАН 1899 ГОДИНЕ

ИЛУСТРОВАН ГЛАСНИК СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА

УРЕЂИВАЧКИ ОДБОР:
ПЛАЈА Т. ТОДОРОВИЋ, А. А. ПОПОВИЋ, ЈОВАН ЈЕКИЋ,
ИВКА КРЕЊИЋ.

СРПСКО ПОЉОПРИВРЕДНО ДРУШТВО
НЕМАЊИНА Бр. 11.

ОДГОВОРНИ УРЕЂИВАЧ
МИЛУТИН М. САВИЋ,
СТАЈАНЧИНА Бр. 26.

БРОЈ 29.

У БЕОГРАДУ, 10 ОКТОБРА 1903 ГОДИНЕ.

ГОДИНА XXXIV.

УРЕЂЕЊЕ ТРГОВИНЕ СИРОВИМ ВОЂЕМ

Вође је здрава храна нејакој деци, одраслим људима и животињским старцима.

Од вођа се граде здрав алкохолски напитаи, који је потребан свакој раднику на тежкој заводској раду.

Вође је леичи и захлади, који се разбаљује, заглаја, леичи и креши болесника и онај који се од болести привдиже.

Вође је извор и те вођа обилази који доноси најшој земљи слану ноцај; јер се вође свади и у свако доба доноси тропи. Ми живимо у повољној клими и имамо вођа подесно земљиште и пољаже за вође те вођеко умногустружиће приход од вођа. Оно шпреше усевља и већ данас има га у тој количини која далеко пренаша донашу потребу. Оно се и сирово и прерађено извози на страну у огромној количини, а тај обилаз извор доходака није досад никаких особитих жртава стао, а лако би вођа са мало више напоре и усталачности двоини и тропином толико доноси. Код нас неке мере предузетице су да вођа буде више и по навољн боље, али да се олакша прерада, нарочито промет и трговина у земљи и загранично, те је калди постојало. Наши српски расадници, школњави пољопривредници и државни економци, учињави да ће усери бити свади, где год успевати које, свакога вођа поје тако многостороје потребе дугачке подмириће. Приватна усталачност у трговалу прерађеним вођем (сувим шљавка и некмезом) учињила је нестпа знатне корак, ја је сво отпољча и са извозом сировог вођа, али то није још ни близу онолико колико би требало. Познато је да трговина иде обично урвеним путевима. И кад се један такав пут пресеће, онда ова удари у дугачке странштинцама и гољеме штеје претрпе привредници док се нови дамари не разраде. Досад је томе и пут којим је до пре десетину година шља наша сува шљавка. Србија је сву своју шљавку до тога доба извозила поглавито у Америку, но како усталачили Американци, при свој тешкој борби поју су водили у понекав државницима са блиским нелагодопостига, уселили су да одгаје и осуше шљавку за своју потребу. И тако је сада тај пут за нас прозвон. И привредници од тога доба много дугају тражиће вође штење и неспоредне везе. Досаднашњи пут кроз Аустро-Угарску нама и је досад био штеган и неповољан, јер она и сама има и шљавку и некмез у Босни, Славонији и Ческој. Одад нам вође бити још нама подесан пошто се за нашу економику подмињеште све већи протрехви појављују. По шта је све потребно трговини сувим шљавка

и некмезом, то сам изнео на засебној месту!) и онда бих рад био изнети тако оно што се односи на трговину сировим вођем, које има своје засебне путеве и тешкоће.

Сирово вође не вође да се извезе на далеко тргове онако лако као осушено и иначе прерађено вође, нити се вође онако чистији као ово.

Највећу корист може земљорадника од свога вођа добити онда, кад има у близиши трг и добру цену, и кад се служи добрим путевима и јестивим подвозом, на га може свеже и сирово продати, кад тако оно вође осуши или на други начин преради које не може у сировом стању продати.

На жалост, ми немамо ни за др. своје производе на ни за сирово вође у близиши трга, где би се добро утоварило вођа, а штењи вису нам добри ни подвој јестив док се до три тргова дође.

Но и да све те погодбе имамо, па и омет би трговина сировим вођем изала својих особитих тегоба, с којима се поравно уповањати, те да их предузетицемо како треба, јер само тим путем којеко добру трговину исплошати.

Прва тегоба трговине сировим вођем лежи у невољности којој је ово изложено, јер не зависи од вредноће привредника: хоће ли му вођама родити и вође доје до руке. Према томе, купци не могу егале везе икати ни своје агенте за то постављати, и ако често за вођем долазе на велике количине, они не могу знати: хоће ли и догађине тамо доћи и ићи оно количине и ону доброту и вреду робе, с којим радо или икати и др. потребне погодбе, које су раније налазили.

Друга је тегоба кредитнонемоћност трајала сировог вођа и подложност квару, јер оно нити се може дуго да чува, нити да се нагољнати у пољева стоваришта где би чекало док му се купац не јави или уздез згода за прераду.

Трећа је невоља што је сирово вође са велике садржине воде лабаво (волуниозно), тешико за подвој сиром мале цене коју оно представља.

Четврта је невоља што кад мало роди малу корист донесе а кад преради оно остано ситно и неугледно, те омет без добре цене.

Све те а и др. погодбе чине те код радње сировим вођем нека правилиности и сталности, но влада интелектуалци, с којом се може преради шљавка доста зарадити, али и доста изгубити. Да не би за земљу и народ користан обилаз род у бесцене отишао, и да не би иштеницама подесних цена вође

У Шљавку, цено гајеме и мере за унапређење извозарства. II. прерађеног извоза. 1900.

прошадало и земљораднику продаваца берба за коју не може знати, кад ће му опет доћи, потребна је нека *карна која би посредovala između кућица и продаваца* или произвођача и потрошача, и ако се обично говори да је ово посредништво изливнино и штетно.

О гледаним полупроврцима који воће произвођач најкорисније је, нарочито за летње воће да потрошача односно кућица добро послужи пакљавом бербом и добрим сортирањем воћа, а ово што не може одмах продати ни сирово употребити да брзо преради. Он не сме дуго штећкати боље цене, јер сирово воће продава ако се одмах не употребити. Сем тога љому обично треба одмах готов новац и зато му је боље ако му се одмах исплати па напред и новац сува, но да чека већу а с њим дочека и квар воћа и ризик од (конјектура) промена на тргу.

Она *бремена* потребна за трговину *сировим* воћем и врши сполан с продуптеним моќностима радње, то је главна зачетка и организована трговине, и кад се она разреши поћи ће и трговина врло добро и корисно.

Полупроврци сам не може се тиме бавити, али нека те брине, а у шекукулацији не треба ни да се гушта.

Продаја сиоровог воћа нева према години место и воћњак и то одговара ономе што народ каже: „Родило воће на место и воћњак.“ Да би трговина сазналава брзо где има воћа и какво је ово што се има, треба да се ради с *помоћанем мустара и телеграфом*. Ни то не може сваки полупроврци сам да ради.

Воће је у нас без реда и одбира сађено, те има многог сората и по крупноћи и употребљивости, а и по добу сазревања. Све то назива потребу сортирања, које опет не може и не уме сваки полупроврци сам да врши.

Све што је досад поменуто поново нас и јасно упуђује па потребу да *неко посредује* између нашег полупроврцишца и удаљеног потрошача. Сај је само питање: ко то може бити, и како треба изводити, па да се произвођач не украти корист и не претупи воља и могућност за радом оно неге воћњака и пажљиве бербе, преноса и др. неизбежних послова, које он мора и треба да изводи.

Да не би погрешили са предлагањем нечега новог и неопробаног, добро је да поменемо *шта раде други народи*,

ПОДЛИСТАК

МАРА ЖИВИНАРКА

Писмовак И. Солнчановског

о ковоцима Драгичина Личкович

(НАСТАВАК)

— Какве си петлове бирала и где си их куповала?

— Где је се стигло. Већ у јесен ја спазим или чујем, у кога има крупних ковоцају и где има одраслих и добрих петлова. Тако одем и купим. Само сам у осетина мало наплављала добрих петлова, више их је у граду. Сај већ од неколико година остављам за припад по једнога петла од својих ковоцају, Другог чувају са стране.

— У ковоци, на оно биде и најбоље, не купујем?

— У токе сам паушлапа матерни аманец: купујем их. Имала сам у граду једног познатина чиновника: он је гајно ковоца и годувоће. Некоме су ковоци биле крупне и много боље од мојих. И тај чиновник доби променити некуда далеко. Жално је он своје ковоци и хтео их је дати у добре руке, да не би порладе и провале. Пред пољакот да те мени: „Купи оне ковоци! Да Бог поможе, насаћем дошине!“... И ја купим од нега пет ковоцака и једног петла. Ове су се показале одличне. Сај су се извешале с мојима, па се извукриале. Толико се само примећује, да су од тога доба у мене ковоци још крупније и боље. Куповала сам и јајца под ковоце. Једрачу у су-

нарочито они који су већ на бразду навикли, дакле америчани.

Америчани имају *центре за збирате воћа* по воћарским местима, затим у три центрима *удружне* за хлађење за првременно чување воћа и *магацине за паковање*, који од произвођача примају воће неспаковано, онако с кола, из корпе или сајдука. Они та ту сортирају и угледаво пакују, добаљајући потребан и погодан материјал за то, и предају наговика за воће, који се често доводе до и саме те магацине или пред неговне вратима чекају. У тим магацинима нарочито се летаче угледна чистота, нарочито у Калифорнији, која је стога најчине на глас азијала. Ту се, шта више, пази и на чистоту одела оних раденика који воћем раде. Малина је видети по 200—300 девојака и жена које од јутра до мрака у највећој чистоти раде пребарачујући и пакујући воће. Сваки магачен плад одмах се одбаљује. Све се то грачувања тако јединствено, а ради тако брзо да би секупље стало кад би то сам земљорадник са својим невенитим радницима радио. Сем тога на негуденим пољима а по рђавом путу, при преносу икако би несправљено воће штеле.

Дале, у Америци имају за воће нарочите *вазоне за хлађење* (refrigerator cars), а за дужи путеве имају на путу етапине за лед на којима се по телеграфској пражњи за неколико минута доладе снабуђу вагони и пут настава необиљном брзином, јер се за воће имају нарочити *брзи возови*.

На тим возовима постоје засебна постоља за воће која с потребном пажњом уговаравање и испоручивање врши.

Тако исто у Америци одлава постоје многе *забјарке* за конзерве воћа, и тиме чувају воће за време од великог топаљава и синажавања цена.

Постоје и нарочита удруженија за тај посао која на великим трговима држе своје агенте и телеграфским путем од вах добајају извештаје о цена и стању трга.

*

И ако знамо да је све ово овако увећала Америка не из лудства ни наде, но зато што јој треба, и ако видимо да је Америка тим путем постигла не само да са својих тргова отера европске воће, но га што више, сај у Европу довози, опет не изгуби да све то светујемо Србији што је Америка

сетке моје биле су неке добре ковоци: ја куним од ње пет јајца и подметнем под квоцић. Из њих су се извале одличне ковоци. Други пут сазнам за вољу крупне ковоци у једног познатина трговца и стављам га издати: да ми бар 5 јајца прода. Он је се дуго омирало, напослетку ми је дао свита два и наплатно за њих 0-10 дина; али да ми је затражио и више наплатно два, да би из њих изваљао сорту, него ми наплатуем по свита како јајца под квоцине не кувају, него их наплатуем по свита сопственог домаћука, крупних, с најбољим својствима, које имају по 2 и 3 године. Ковоци, које су цетретадо 4 године, ретко законљиве. Други по 20 ковоцају и 3 петла. Од њих 5—6 ковоцају и 1 петла сваке године замесујево млађима. За извешале млађи сваке године наплатуем два гнеда, Пилиће целога лета палим иако се хране, хватају мухе, обирају прве, брање се и спашају од грабљиваца. О јесени не поудано знам, паква се својства и каква се корист крије у свакомо пилету, и одбирам од њих само одрасле, крупне, хрпе, здраве и наметне комаде, остале, и младе и старе, продајем. Ето таквим одбирањем и брижљивим гајењем, ја сам и успела толико, да моје ковоци отпочињу врло рано носити јајца крупна и укуена.

— А, како су јајца од твојих ковоцају укуена од других?

— Но себи се зна, да томе није никавак други узрок, до разлика у храни. За пример да узмемо кравау: од тога ће кравино деним, нагомим сеном, појмо чистотом водом и уредно солимо — она ће дати доста густога млека, од тога ће млека бити гни и укусан најмак и сир. Чим мету краву отпочињемо хранили сломом, отпочиње нам дати мало млека, па ће и оно бити жито, неукусно. На рђавој води не може се ни кајмак ни сира на-

радила, али, барем пошто од онога што је тава или на ком другом месту са успехом опробано, треба и ми да усвојимо.

Тако, треба и ми да оснујемо центре, на којима ће се регулисати промет воћа. За овај циљ нама још неколико места узети на ово, и ми ћемо их лако изнеовати.

Сви тога морамо на томе настати да се подижу Задруге и Вођарске Удружења која ће воће спремати за продају, која ће од многих сората одабирати по крупнија и најквалијетније оне које трг тражи и плаћа. Не вожемо тајати да се на неке од тих Удружења нице да савесно и брзо не испуњавају поручења и да праве велике посредничке трошкове. Нарочито ни се замера подизање многих и скупих зграда, примање многог персонала, и сувишно одвајање преради воћа. Због спају оних негодна која су се назвали код Задруга, где их има, почела су се препоручивати Удружења са ограниченом одговорношћу и подстицаја продаји сировог воћа.

Но кад нас је мисао о овим Задругама скорашња, и док оне ухвати јакота порена да и за овај циљ послуже, први ће подоста времена. Да не би то прошло неуотребљено и некорисно дужио смо помислити на неку вакар привремену и прелазну форму, док се није тражила за сировим воћем на др. страну путала и нама леће опренула.

До оснивања ових Задруга треба неко да припреми земљиште за њих а да колико-толико подржи неку организацију трговине сировим воћем. Унесло је уштити се: може ли и коју улогу у томе да прави Српско Пољопривредно Друштво и Подружне које би могле на успешан жетива основати? Но далеко преце и потребције је на томе порадати, да се код извозних железничких станица подижу подесне зграде у којима би се воће прикупило и сортирало, наваловало и чувало до подесног рика за испедавање.

Подизање ових зграда може поред станице извршити дирекција, повећа надлежности општина, па и Пшозна Банка и покеи усталајаци трговац. Кад може извозник Гостинирићови да се рени и подиже од тергод материјала нацијни у Јагодина само за 6 недеља док се баш извозом свежег воћа, а за све остало време удела дирекцији за друге потребе, онда може толико пре то чинити општина која од продаје воћа има и својих прихода које треба барем делимично да тропи на окупити. Тако исто: ако крајна дијелна лука — изако ће бити горко; ако је хранило шаргареном — изако ће бити ауто. Нису узлауд стари људи рекли: „Криви је мајко на језику.“ То се исто може казати и за кокови. Своје кокови ја храним увек свежом, устивеном храном. Храну мејам: једну или храну измакнен, а другу примакнен, али ми дајем с жером, нигда их не преравам. Дајем им зрно, прекршну, жеру, крошину, репу, купус, све оно, што би се бајило, зими још и мало меса, које би се, пожемо, бајало, а лето прва; ради здравља коковијег и да би више јајци последи, дајем им још коврине и ковринег селена, нестивне луке. У опште рећи, оне се дишно хране код мене. При таквој храни, јако меје кокови да не буду свакне, крпине и здраве, а јајца кукуња! Коковија је од шитег дукте дрваље у изгореном простору. Зато ја своје кокови не скућам. И зним, кад је толики дан, да их куптам по довринути а кад стегне мраз и времште — утерам их под смоту. Лети кокови по нео дан лутају и трче по својој вољи. Појим их увек чистом, свежом водом. Моје су се кокови војни тако принакле, да уличио воду нех сасвим не нију.

— Видим, Марија, да ти не само вољни кокови, но и унеш да их негујеш и храниш, — рече Михајло Андрејевић, — тако тек и ради прваа жиниарка. Кад су у тебе тако добре кокови ти их треба да напатиш на две стотине. Сама зина, јајца бивају сваке године све скуља. Тако рећи јуче продадох је 10 јајци за 0-15 и по 0-25 дин., а сад се продају за 0-40 и 0,50 дин.; лети, пролеће и јесени, а по 0-60 и по 0-80 дин.; уз месецеја а особито о Божићу још и скуља. Само двеста кокови већем моја зина драгати под насловом, нећ за њих треба саградити нарочити кокошар...

лакицу те трговине. За дирекцију и државу не треба ни водити каквих особених побуда. Дужност је њихова да помогну извоз од пога има готову у злату не малу зараду.

Кад узмемо на ово бајка и даља места од Београда, онда би она поред пруге била понајпре на удару: Младеновац, Раља, Кусудли, В. Палина, Паланка, Лапово а нарочито Крагујевац и Јагодина, затим десетине Варварин, Сталаћ, Цен, Вл. Хан, Мариновац, Паршин, Лосепан.

Сви ови станица железничких, треба и нароброде узети на ово, као: Радјевци, Сведеоро, Забрзе — Обреновац, Миштровић и Шабан. Онде узети и Б. Вашту и ако нема пароброда, јер се она може служити сплавовима.

И непосредну извоз ових станица треба основати тргове у центрима чувеним са воћа, као: Аранђеловцу, Г. Милашовићу, Краљеву, Пожеву, Забрзку и другима.

На овим означеним местима, као станицама или трговина треба увести све олакшице да се могу произвођачи или потрошачи донети у пословну везу. Трговци треба да подиже надзору државном, те да се на њима с поверењем сретāju купци и продајци.

На станице и тргове могу се упућивати пробе или изусте из којих ће се моћи сазнати процене доброта, изглед и крупноћа рода, како би купца могао знати куда му се ваља обраћати те да најде оно чиме може потрошаче задовољати спаким воћем и у свакој сезони.

Ово шилање треба за утлед и посредовање у прелозе, сортирању и исплати треба да врше Задруге Земљородничке или Вођарске кад се оснују, па ће онда имати сву корист од доброг продатог воћа њени задругари. Но како је још прерано на ове мислати, те се морају какви други посредници штети на жакар се пољопривредници и са њањом добити морали задовољати.

Треба најде ове посреднике и подћи нагащине, треба увести тргове, треба уредити правилну контролу на тргу, све то треба уредити мито шре. Међутим зна се, да се у такве ствари споро раде; а сиромо се воће тражи и доста добро плаћа кад се извезе; у нас би пак неуотребљено прошло или би га поједи свине и топ лезнати корист добила. Дакле, предстоји штета, која може бити и већа ако се та трговина од нас обрне. Онде је потребно радити брзо, а ми засад другог за те послове

— А зар их не бих могла наместити на танану од кошаре?

— Не. Боље је саградити кокошар нарочито. Ти имаш вајат, без њега можеш бити, међу тим од вајата можеш направити добар кокошар с два оделена. Дај у град — ја ћу ти код једнога мога познаника показати кокошар. Кад га прегледаш онда ћеш знати како треба вајат да прекрејеш... Уосталом, имаш ли ти новаца за то прекрејање?

— Имам 45 динара.

— Е, то је добро! Само не оклевај, већ брзо прекреј вајат, у пролеће насади доста коцкич... и кроз годину, Бог ће дати, ти ћеш од коковињу имати значајан приход.

— А ја се све плашам, Михајло Андрејевићу, да кад ми одуму земљу, онда не само кокови, него ни саму децу нећу моћи хранили.

IV.

— О земљи се треба споразумети са селом, — рече Михајло Андрејевић. — Пшони кога доброта, разлукова испода. Ми ћемо се с њим саветовати.

Марија оде. Михајло Андрејевић остаде с Ољом и Басом, разговара се с њима и расиптања их знаду ли читати. Деца му брзо и с разумевеном читаше.

Ускоро се Марија врати. С њом дође и деда Андреја. Михајло Андрејевић познано расипта Андреју о томе, каква је у њих земља, онококо шума и испаша, колико се сеје и досепа на једну дуну зима, колико коже сена, и, непосредну, пита га:

— А што, деда Андреја, хоћете да оставите Марију с голдом дуном?

— Не знам, како село...

немаю до *Позовне Бошке*. И она је завета тај посао и прихватила, а ако није што заборно рећи Српско Пољопривредно Друштво узопарало је Вању како на те послове, тако и на ове стране који су се тим послом интересовали. Изабола Банка је повелу количну сировог воћа нећ извезла на страну, и тиме помогла привредницима, који се тим послом баве, и уопшћу новца у земљу. Она је одста у *станицама* на води своје посредне поставила, и посао лепо отпочела, али ји унутрашњост не би требало забораити, нарочито Аришљевац и Брагујевац који и у непосредној околини имају добро воћа, а и сва пена је позадост богата воћем. Још нешто. Изабола Банка ради само за *дуб рачу*, а тим је начином веома ограничен рад. Добро би било, ако је могуће, да нешто и за свој рачу и непосредно на томе пореди, да и она што год предугме од онога што напред поменуто је да Америка учинила да крене трговину воћем. Ако јој понеки посао не би оди у обебодано ренту, на коју се она такође мора окретати, онда треба да присвоји у којој држави и Српско Пољопривредно Друштво и неговне Подружнице које не раде за ренту но имају једино пред очима добро својих пољопривредника. Ово тим пре, што тај посао само би био приривен док се не уреди све оно што тој трговини треба. Послове које би ово Друштво не се примило, били би средни овија којима се и сада бави, само тај рад треба организирати и по извесном плану изводити. Тако, оно треба да приређује и почесне ишлобје и да пакљиво и правидно сортира воће а то чини колико и шаљање хуствара; даље, да се заузме да се и друге чинишце за овај посао заложе, као: Управна Бродарског Друштва, поштанско-телеграфско одељење и железничка дирекција да ступе у блику везу и неубојиво уреду што треба да се може са сваке поштанске, паробродне и железничке станице узвукити пошљање, нарочито мустре, или бар да веће количине воћа могу са сваке паробродне на сваку железничку станицу ићи; даље, увести телеграфско шаљање о роду, ценама и количинама воћа, третити да воће иде брзим позовима, да се такса за поштанске пошљање свела, да се набаве засебни и за пренос воћа пошени нарочити вагони, да се државни економски и стручни завод у употребу да за вреће извоза дају употребне пошке о брању, сортирању и експедирању воћа, о састављању протја воћа итд. Не би ни то било без целу да државна

— Зар ти, деда, ниси слушао, да Антон прети да узме воју земљу за свога сина? — улетје се Марија.

— Ето видиш, шта намерава наш Антон! — додаде Михајло Андрејевић: — а то није дело. Марија је с децом убога сирота: грех је већ бацити у воћу белу, Антоном сви можда се пронапати и без земље, а где је она жена?

— Слушао сам ја и за Антона. Она ни бити тако, како Антон намерава? Како село реши — тако ће бити.

— Кто ти разговори са суседима и објасни ми: да ако они Марију оставе без земље и због тога она напуе у белу, то ће село бити обавезно хранити је с децом. Тако је закон.

— Зашто да не разговориш — разговорићу на сваки начин. Некоји Иван је мој сродник; да треба се на сиротину скадити. Само у нас је много одраслих без земље.

— Одрасли, који живе с оцевима и браћом, могу живети делом од земље, а делом од другог занимања. У Марије већ има готово гадниство са свима земљорадничким потребама. Разорити, уништити то гадниство не треба, јер није дело. Уа то она има свих, који ће кроз 5—6 година моћи земљу сам радити. Од неговна уроста гадњавања мајка, саузрвати гадниство и оспљивом сину биће откловена темпова, која је условљена с оспљивањем новог гадниства. Марија је жена домаћинска, она ће са земљом паметно управљати.

— Шта говориш?... За Марију сви ји знамо...

— Бад имајте се сајак састајак, све то објасни старецима кућном. Назовите на састајак и Марију.

— То се може.

Деда Андреја оде, Михајло Андрејевић још проговори с Маријом о разним домаћим пословима, па и он оде кући.

Плетарска Школа, као и завод са столарским радницима израдице ширеде колико треба корпи и сандука за пошљање хуствара а и већих количина воћа, те да се ни за тим не чека кад употреба ради извоза.

С последом да то што наше садашње Воћарство у Србији представља врло важан извор народног богатства, а прена природни погодбаки оно може у најдобрају мрену да се знатно прошири и поправа, тако, да повстане један од најважнијих извора народног богатства мишљена сак:

1. Да треба што пре присутити уређењу воћарске трговине која би водила рачуна колико о интересна онак земљорадника који воће гаје, толико и о онимш потребнама становништва па важним производима Воћарства и интересна извозне трговине која за прелом и извешено воће може сваке године све већу суму новца добијати без икакве непродуктивности за земљу и њену плодност.

2. Уређена воћна трговина имала би одакватна сортирање, пакљивање, прикупљање, извоз и продају сировата воћа и тиме извешата већу цену, па и већу корист од производе воћа, по томе би она била најбоље јемство, за рестаблирање постојећих вољњака, као и за нахово шаљившије неговине и рационално заступање.

3. Да се на томе пореди да се за уређење ове трговине а на изложени начин заузме Српско Пољопривредно Друштво, Изабола Банка, Бродарско Друштво, Краљевска Влада са свима надлежним Министарствима нарочито за Привреду и Грађевинау, управа Савеза Земљорадничких Задруга, сви пријатељи привредне уште и Воћарства на по, да се онимш садејством своју што потпуније а што брже уређење постигне као и да се откловно све сметње које стоје на путу или отежавају извоз на страну.

4. Да се највише на томе настане да се оснује Воћарска Задруга која ће могла послужити за углед другима оно уопћења болхш начини рада, а и постојеће Певларско-Воћарске Задруге доведу у заједничку пословну везу док се према чисто Воћарских Задруга не иваде.

5. Да се настане код Министарства Народне Привреде да увече нарочито место резервати за Воћарство који ће само у употребу те привредне гране брину водити и који би харва-

V.

После два дана Марија с Ољом дође у град и с Михајлом Андрејевићем оде прегледати кокошаре.

— Јељенице Семеновићу, покажи оној жени твој кокошар заводик Михајло Андрејевићу! — Она обе да подигне мало бољи кокошар за своју живину.

— Шта, то је дивна ствар! рече он, — појште!

Кокошар је био од дрвета, нов, и стајао је на високом, сухом месту. У кокошару је било видно, сухо и чисто. Под је био потиски димљом и пошт песком, рупе заштитене маховина а тренице наштара окречене. По средини је био ходник, с обе стране ходника распорешене су одје, које су једна од друге делеше гонеданим шпалама. У одјама су оде-једно извеле разне пресе кокошју и живине. Кокошју је било 6 прети. Марија су се особито допале кривине, беле пошени од врте Брајка, стениште дрице шпанске и још неке илне кокоши, које илале по голубове. Ту су још живеине кривине китарење (хинеско) гуца, морске патке, илјавијакне и царке.

Марија је највише прегледала уређење полога, гласа, писале, хранења и појења: до ситуија је такође разгледала, зашто је баш како уређено у кокошару, а не другаче. Јељенице Семеновићу предугрешиво јој све то објасни. Он је сазнао, да се Марија не само интересује живиништво, већ га и сакупи, узмује. При прешташу он даде Марију једну кљуцу у сакату, узмује. При прешташу он даде Марију једну кљуцу у сакату, узмује. При прешташу он даде Марију једну кљуцу у сакату, узмује. При прешташу он даде Марију једну кљуцу у сакату, узмује.

— Проглти ову кљуцу: у вој је потајно опшано, како треба третити живиништво и како треба гонити кокоши. Али што неуродити дођи и мени и за љу ти објаснити.

Марија је кокошар разгледала читави четири часа.

(наставак сл.)

nijski najviše sve mere potrebne za očuvanje izvosa i prodaje vina za najpodjednijiji pijacima stranama.

6. И преради вина нарочито за производњу јабукоцаке као одличном радничком напиту треба обратити пажњу, јер се тиме може и здравствено помоћи заљуборяднику те да се одвика од рације, која као јако алкохолно пиће веома мача на претерано уживање пића, и тиме ризи адравле потрошача.

7. Да се сви државни економски ангажују и да сва свој утицај под народи наложе да се берба вина врши правилно и на време, да се поука о сортирању и паковању вина шири у народ, као и све др. знање потребно за производњу и негу вина.

8. Да се Закон о чувању пољских ивица у духу савремених потреба измени, како би била зајачио чување све осталих производа нарочито и чување свега вина и воћних производа како од стоке тако и од луци, пошто је познато да оне незнатне одребе о казнама у закону о управљању Вођарства не могу бити довољно јемство. Нарочито ти законски треба пољска полиција да се упути да своју обавлају пажњу поклања тако важном извору благостања народног.

БУДУЋНОСТ ВИНА ЗА МЕШАЊЕ

Реферат Међународном Конгресу у Риму.

(општи глас)

Да би довршио списак својих података о продајној цени вина, налази да би добро било да му додам неке о привносној цени вина за смену.

Дакле, у Баргети, кад се све у рачун узме, један хектар земљишта под виноградом, у најбољим шумама, даје просечно 21 (двадесет и један) хектолитара вина вишег квалитета. Трошкови овог производа, у које улази и *осигурање противу града*, и члвартство винограда, и прављење вина, износе 330 ервана, која сува, кад се подели са 21, даје количину од 15 ервана. 72. Ова ценова представља неку привносу од једног хектолитара вина за смену; и њу треба сад упоредити са просечном продајном ценом за десет година, коју смо нашли да износи 25 ер. 28.

Из ових ценова налази, дакле, да је чиста добит од хектара 200 ер. 88, али то је и сува од које треба одбити и порез на земљу, и 5%, интереса на капитал од земље.

У најзалимљивим виноградима, као и у најроднијим шумама, берба хоће да да и дугоу количину, или просечно 38 хектолитара од хектара. У овоме случају, а он је најчешћи у Апулији, приход од вина пада на десет ервана од хектолитра, за вина обичнога квалитета, а чија је просечна цена последњих година била 20 ер. 48. За овако винограде, а они су врло многобројни у Апулији, интересе на капитал од земље (3600 ер. од хектара) неће се задружити и на чистих 8%.

Према овоме, ја држим, да никакав виноградар, ни у Апулији ни другде, не желим на претварање свога вина за смену у лако вино за непосредну потрошњу. Ја не видим с тога да у Апулији не треба производити асталско вино. Негда већ има у достепној количини за међународни пијаца; али, друга је то ствар направити вино за непосредну потрошњу од врних добрих састојака, а друга је ствар хтећи преработити вино за смену у вино асталско. Па, све ово и јесте те технички могуће, али се рачуна неми да се то чини.

Уосталом, неми је као што не могу да вам сличне примере дадем и за *миланска* вина. Код својих покушаја и испитивања, ја нисам могао добити из те земље потребна ми обавештења о цени приноса; али омет за то није тешко доћи до ових података, ако се узме, да вино за смену достиже тамо

највише цене, као и да се те цене постојаније од цена обичнога вина за непосредну потрошњу. Уместо, дакле, да вино за смену у друго које вино претварамо, ми треба далеко пре да нисмо како ћемо да добро сачувамо те драгоцене напеле народно. И суд и како би била да се усавршавамо, ширећи на тиј илаци и добре старе фабрицијације вина. Доиста, ја сам право имао онај стари ниварски трговац кад је казао: да је вино за смену у свакој земљи то што и *аутиљерија* јој *омиљене војске*, и без које није могуће доћи до победе на најважнијим жетанцима света.

* * *

Цела је питања да су непријатељи вина за смену данас и многобројни и јаки. Филостереа немилостиво продири свада из година у година; а криптогамске болести не престају обарати наше винограде; па као да то није доста, у неким земљама практикује се заслађивање шире са јетиним шећером, као што се прили слободна алкохолација по подручјима, и фабрицијација вина из својога грозда, а чиме се ствара конкуренција која није увек ни часна ни дозвољена, према вину које се и природно и непосредно добија од лозе, према вину за смену.

У Француској стругача штетња једнодушно осуђује заслађивање шире, шећером слањене тарнове, и тражи од владе укидање ове покластце.

Слична олакшања учињена је и производњима за појачање слабих вина из рђавих година; али се ови нама баш напротив користила да на недозвољен начин повећају количину свога вина у подручју.

У Италији, северни виногради пропали су неколико пута да добију, у исто време на шећер, живу тарнову за заслађивање шире; али је влада талцијана, руковеша наших нитересна народина, то потрживање до сада одугодно одбијала. И то је узрок, што вино за смену са југа иде данас у све крајеве полутока и одржава тако веома важну трговину ниварску.

Једни пијачни утакмичар, но који је још у области теорије, прети, чак, вину за смену — *велећи* — да је то конкуретивно вино, на чијем испитивању раде људи од науке. И ако би се само успело са практичном применом, овај би нов производ енотехнички могао у много случајева заменити природно вино за смену, а то заменити га много боље, него ли конкуретивна шира.

У неким државана истакнуто су велике превене обртну вина за смену, повишавањем царине на високу ви степен алкохола, или подизавајући га унутарним законодавним мерама због улоге њу за смену. Као што знамо, Француска удара, поред нивалне тарнове од *доминик* ервана на хектолитар, према повлашћеним народина, још и сунисак царине од 2 ер. и 20 на хектолитар за сваки степен или и разложа степен од преко 12 град.

У Немачкој, где је вино за смену добило и неку повластину у потражњивом саобраћају, и плаћа десет марака од летарског квалитета, у исту Немачку ово се пушта тек са неким недовољним, и подругито је царинској контроли до саме њу употребе. ово чини те поједини трговци немачки волју платити и царину од 20 марака, или редовну царину, него ли имати за вратом по својим подручјима царинске чиновнице.

По одредби уговорно повлашћене нације, и Аустро-Угарска од 1892 године на овамо, уноси из Италије велику количину белог вина за смену. И то вино плаћа увноу царину од 3 ерине и 20 крајара; али је у исто време подругито и годишњим сативарским формалностима царинским, да га се — угарски производачи нарочито — и ратислају, и траже укидање оне одребе о повлашћени.

Најзад, Италија је, 1899. године дала уводну царину на вина за смену из Грчке, од 5 ор. 67 на 12 франака, па је затим довела и тако звани закон од *Salsotto*, од 25 марта 1900 год., који је и сада у снази, и чини седам шаргарав глас: „страна у вина искључено са сваке пољског, и не могу служити у ови Краљевини ни у каквој индустријацији, на смети ни мешавина“. Као што се види, вино за смену, сем својих природних непријатеља и конкурената, садњих и будућих, има још противу себе и ману царинских протекција и строгост завододаца.

Може бити да се оне боје, да ће то вино, прелазећи границу ка природи производа, пољски робу лошег квалитета, и конкурисати у другој виду производа више распрострањених.

Али пренео које се праве овоје страдајући вино за смену, могу бити од користи по земље које га рађају, као што је то у ствари и случај са Краљевиној Италији. Она дванаест година како је вино за смену из Ауглије и Сицилије притекало долажу пијаци народну, а услед неотеканогата изапарена пијаче француско, на коју је оно, скоро искључно, упушено било све до године 1887. Али ово вино, благодарећи природни му својствина, у брзо продоре у подрује *Друмс* крајина Италије, и послужи као природни поправљач лоших производа, и из добрих и из хрђаних година. Оно даде и почета фабрицијаци сталних врста вина, и поможе да потрошна негова порасте у индустријским срединама.

За последњих десет година, диле, талијанско вино за смену стекло је на домаћој пијачи одушку, која га је савршено повила, и пошла по цену, као што смо видели, и добру и постојалу. Па и данас, више се служи винарска трговина, да, повољу вештине мешави заради разна асталска вина, и то таква, која иду чак и у иностранство под талијанским именом. Кад би наше трговачке капиталство, као што их и имамо у Ауглији, узеле, да у добрим годинама сирце извоз наших производа за смену у иностранство, ни бисмо још лако могли појачати извоз вина за непосредну потрошњу, која код куће добијало благодарећи смикнуће и савршену мешавину.

Ми смо већ изложили разлоге, за којих ће вина за смену бити све мање и мање, док ће потреба истог раста са појачањем производе лоших вина и пијаче трајати.

Кад би сви народи, који данас производе ово вино, били кадри да га протуре, сваки у својој земљи, као што је случај с Италијом, онда би лакше било задобити и иностранство за мешави и поправљене производе, и онда би се добила и већа сигурност и већа сталност за дотичну извозну трговину.

Веома уважени енологичкејоци, г. Ариодо Стручи, на последњем енологичком Конгресу у *Комелано*, говорећи о Италији, рекао је: да извозну трговину треба што више упућивати на ојна вина асталска, која могу лако да пређу царинске границе, да буду добро плаћена од мушких потрошача; јер већи део нашега вина за смену неће више изаћи из оне стране. Овај последњи обзир нема више за Италију велике важности. А нема за то, што је енологера већ покосила многа виноград из којих се добијало вино за смену (Види *Сиракуза* *Сент-Ерванд* и *Милано*), као и за то, што добар део истог палачи још довољно прдње у самој земљи, — ни да је и ту јако угрожено. Али, узимајући ствар са вишега гледишта, наћи ћемо да има и других, и пространах земаља у Јевропи, као што су на пример Шпанија, Грчка, Турска итд. у којима је вино за смену, или владајући или и једини производ, па које ће неваздуја за ње довољно прдње на дому, бавити га на светске пијаче. И њихове најинтерјејне оруђе противу царинских пречона биле увек њихова ниска цена, подупрта још и често и рђавим годинама и слабијим бербама у земаља извоза.

Усталом, вино за смену нека ову потребу, коју има вино асталско, да се једнако нуди и тиска испред потрошача. То је сепан врло добро познат, и сваки добар трговац зна где ће да га тражи, и ваје под најбољим условима. У истина то је роба која се тражи на самоје лику места, на самоје месту свога стопанка, и која не ризикује да ће, као непозната, бити одбијена.

Сад се ова за главне врсте вина за смену у свету; па, како не не интересују потрошача, које долазе прерађена под другим именом, него само трговца који га употребљава за своје вештачке мешавине, те оне то лакше врсте вина за смену) и немају потребе за рекламу на међународној пијачи.

Има и таквих лица, које покрехе јако чувствено патријотизма, који би волели да виде, како се вино за смену и само протура у родној му земљи; а то за то, да би се тиме ствало на пут штетној конкуренцији којој оно често чини извором и ојно прерађеној вино *асталском*, које једино заслужује да буде предмет извозне трговине. На тај би се начин, мисли се постигла корист од појачане фабрицијаци асталских вина за земаља у којима има у изобилу природнога вина за смену.

По себи, у теорији, ово је једна извршена мисао; али много личи на ову *резултат*, коју је *Платон* невольоисовирао за дум *какви треба да су*, а не за нас, каки смо у ствари. То би довела била красна ствар, да се све вино за смену, које роди у једној земљи, употреби у *тој самој*, на фабрицијаци асталског вина за велику трговину, и то би добро било, не само за то, што би се онда са равним оружјем водила винарска борба на страни пијачама, него и за то, што би то био и знак и доказ напретка енологичког у самој земљи. Можда, ће, нар, то једнога дана и бити, благодарећи све већини и јачини незнања трговачким. Али само, тој се мети мора трдити природним развијем ствари, а никаквим вештачким перама, које би биле на привилегијине једног производа на штету другога.

Прека садањем стању ствари, ова је мисао само једна смела теорија; па ће за то најбоље бити да се остави изабављати извоз сваког домаћег вина; а њиног асталског и оног за смену, и шампанског, и т. д.

У свету треба да има места за све и свакога, за све људи и за сва вина. — Нисмо ми још дошли на крај света — ни са вином. Још има крајева, и пространах земаља, на њиноје шару где се још не зна за њиново дозу. Путешко је већ иде, и непа се шири тамо, сваког хигијенских и економских јој услова, и непа отраже људе и народе од употребе и злоупотребе отровних пића. Тако ће добра чаша вина, на млади то била и чаша нашег јужног *бакара*, бити сто пута боља за стомак раднички, него ли мања чаша ма којег дилтанског или превршеног производа.

Закључак.

1. У недостатку тачне дооцијације вина за смену, као и у циљу олакшања трговачких догодиба, изражава је мисао, да оно иже треба дати само оној првој врсту или шпир, која је у једно и исто време богата: а у алкохолу и у сувој екстракт и у бојадијушој материји, која има најмање 12 степена за сто алкохолске запремине, а тако исто и 28 од хиљаде грама екстракте субстанције од глукозе слободне.

Ове се шпире, или вина, могу поделити у ојна вина за мешави, или још протуре у *ојна за мешави*, која имају најмање 14 степена алкохола, и у вина за *полумешави* и којима има алкохола између 12 и 14 степена.

Постојећи *вишљаве*, да се ова квалификација вина за смену може дати и *беломе* и *рудиноме* вину, па на како оно би препарирано, — ако само има оних, теоријских или естетичких, 12 од сто алкохола, и најмање 20 од хиљаде грама е-

стратске субстанције, слободне од глукозе, одређених службеном методом.

Ова друга вина, и црна и бела и руђа, која немају тај хемијални степен алкохола, али које се употребљавају за мешање по сили вишка ми другим састојцима, или по неким особинам обележју, та се вина могу звати ипеном *допуштених вина за мешање*.

2 Производња вина за смешу опада са извесном брзином услед старости узбуних винограда, који се обрађују ипено, по ливници, као и услед савременог развоја Воћарства удруженог са ливном лозом, али највише због пустошења *филлоксером*.

У ититају је, да ли ова садања и најугуњенија вина за смешу, што једнако нестају, могу бити замењена *америчком* лозом, слободном или наклањеном. Тамо где ова вина још вистеје она су, услед настајања или право епидемијског *блага* паразита, и исто треба штитити као и сачувати свестом трговини по цену овака труда.

3. Будућност вина за мешање лежи у домаћој трговини змања где роди; али, док се не дође до потрошње му у земљи природним развојем, право је и начеино оставити поље слободном утакмици.

Према овоме, желимо би, да се ефикасне и законодавне мере ублаже према ипну за мешање, у земљама које га увозе, као и да се траже особене олакшнице за њ у северним земљама које оно може корисно потицати алкохолске ликере.

4 Природно вино за мешање треба свуда заштитити противу неправилној конкуренцији коју му прани: шећерне шире по редуцисаној тарни, слободна алкохолнација и винификација свога грожда.

Барбета
Децембра 1902 год.

Директор општег водства државних
у Баргети

Професор Г. Де-Детис

В Е Л Е Ш К Е

О сортирању воћа. — Воће се дели у три сорте: у прву одличну воће за јело, за сусе; у другу врло добро воће за сусење, и у трећу воће за осталу прераду.

У прву врсту као први квалитет може доћи само оно воће које нема никаквих наина, као други квалитет воће са недостатцима калма, које је нешто олењаво, неравно и тоне слабио.

Воће првог квалитета мора бити руком брано, а не тре пано и калено.

У другој врсти као воће за сусење може поднети други и трећи квалитет економског, стеног и први квалитет економског воћа.

У трећој врсти-економско воће долази све воће од кога се може пранити повез, јабуковача, разни колачи од воћа и т. д. Ово воће не мора се брати руком ни нарочитим спремања, но се може трести, бранити тога воћа не захтева толико пажње и надатка. Овде се прима све воће од реда, и ако ипну издлучени ни боља квалитета. Шта више често се јеси да то воће добије болу цену у овом прелуду у коме је јабуковачи у обичају, по кад би се продавало као стено воће.

Иод најважно сортирању воћа добије се од првог квалитета епено-стеног воћа већи приход по из смешу оба квалитета. Где нема велике разлике у цену ту се и не одијају квалитета.

Сортирање и пакиња при брану и експедовању воћа, то је темељ трговине воћа.

Правила за Повртаре — Градинаре — Куреве у Царинском Кантону. — 1. Опште одребе и организација.

§ 1. Градинарски куреве имају за циљ узамерење Градинарства и повећање производње градинарских производа као и погледу на домаћу потребу производа, тако и у погледу продаје у насељеним градовима, чији се већи и већи значај за тргову за животно намирнице треба да има у виду земљаска производња.

§ 2. Градинарски Курс држи се, чим је за овај додета можда Кантоналном Пољопривредном Друштву и чим је оно додета допуштено за Природне Дирекције и чим се пријавно довољан број курвета.

Број курвета оба пола, који морају имат преко 16 година, треба да је најмање 10. Ако је пријављено више од тридесет курвета, онда се курс дели на две одељења.

§ 3. Куреве се деле на три одсека: пролетни, летњи и јесени. Сваки одсек дели се на теоријски и практични део и то тако да први служи као припрема за други, а обаде се узамажно допуштају.

Трајање целог курса износи 11 до 12 дана.

На овим курсевима не узима се гађење свих воћака у обзир; напротив гађењу јасодначетог воћа посељује се одбиља пакиња.

Несећивање целог курса обавезно је за све учеснике (курвета).

§ 4. Руквођао курса и надзорника (инспектора) именује Управа Кантона. Дневни ред одређује руквођао курса. При овоме ваља имати у виду то да сваки дан мора ипнати најмање седам лунних наставних часова.

§ 5. Припремачи курсу воде надзор над курсом.

§ 6. Сваки курвета има сабом да донесе: лопату или метику, бубачић, гвоздене грабље и градинарски конопи. Алатњане треба да буду у добром и употребном стању. За остале често потребне справе као ножице, канте за заливање и т. д. као и за потребно јубре, старају се припремачи курса.

§ 7. За извођење практичних радова стављају припремачи курса на расположење парче земљишта од 2—3 ара. Набавка потребног семена и расада ствар је руквођао курса.

§ 8. Податке на теоријско предавању, о избору семена различитих гађења и т. д. треба руквођао курсу да диктира у лако разумљивим реченицама, а курвети све морају записати.

§ 9. Накнаду руквођао курсу даје држава. Надзорника курса хонорине Кантонално Пољопривредно Друштво.

§ 10. Најдалье после 10 дана по сиршеном курсу, мора приређивач курсу послати наивештај са курса надзорнику курсу Кантоналног Пољ. Друштва. Задовољене наивештаја има за последњу губитак накнаде од стране Државе.

II. Програм рада. — § 11. У погледу времена, трајања и задатка сва три одсека овога курса (§ 3) важе сле одребе:

А. *Пролетни одсек*, у априлу или почетком маја, траје 5—6 дана, а. *Теоријски део*.

1. Увод. Значај Градинарства за сопствени домаћух и за тргову за животно намирнице.

2. Узамаживање са најкориснијим алатњанкама, које се у Градинарству примењују.

3. Увучество за рационално подизање градине или повртњака с обзиром на гађење воћа и украсних биљака. Калма, лопача, огрда и заштитни ѕидови.

4. Припрема њива за гађење градинарских биљака узелико.

5. Обијавиње земљишта, удобрање земљишта, јубренење.

6. Набавка семена и расада; сејање и расађивање.

7. Распољивање сората; избор и гађење различитих врста поврља.

8. Гађење шарпада, артичоке, репа, шампиона и т. д.

9. Распољивање и гађење јасодначетог воћа.

10. Спремање и примова годних деја и гађења поврља у њима.

11. Показивање болести; штеточине биљног и животињског порекла.

Б. *Практични део*. — 1. Подизање привременог повртњака. Обрађивање земљишта, рационално, вољање једностарије и двојубо. Руквољање конопиом и грабљем.

2. Подела. Прављење главних путева, стаза и споредних путева, прављење деја, сејање, пакирање, сађење, али спрљавање деја за ипнорд и сађење.

3. Покривање, заливање и т. д. као даљи радови.

4. Праћење топле леје и засејавање. Праћење поклопаца (од сламе).

5. Орезивање и нега шибља јагодичастиг воћа, расађивање јагода, шибља и т. д.

II *Летњи одек* крајем јуна или почетком јула траје 2—3 дана. а.) *Теоријски део*. — 1. Летња нега воћа и јагодичастиг воћа.

2. Жетва летњег поврћа, припрема за трг и за пошљање.

3. Гајење поврћа за добијање семена.

4. Белење поврћа.

б.) *Практични део*. — 1. Жетва и припрема летњег поврћа и припрема.

2. Уређивање и поновно засејавање празних леја.

3. Нега поврћа које још није прело: цвекљење, окошавањe, љубрење, огулање, зењавање и т. д.

4. Пандирање јагодичастиг воћа и нега јагода.

5. Излет у веће градине.

III. *Јесени одек*, у октобру; траје 2—3 дана. а.) *Теоријски део*. — 1. Жетва (начини) и начини за очување.

2. Замяе културе.

3. Пројект за идан рада.

4. Обрађивање земљишта за зиму.

5. Понађање и испит.

б.) *Практични део*. 1. Подизање донала за произвођавање, јама и т. д.

2. Сејање и расађивање зимског поврћа.

3. Скупљање, чишћење и принос поврћа у донала за произвођавање (за оставу).

4. Обрада земљишта за зиму.

„Цариградски Гласник“ бр. 37 од 12 септембра доноси ову вест: „Силарство.“ Царском владом установљена је златна, сребрна и бронзана медалја, којом ће се одликовати заслужни људи за унапређење Силарства. Толико Цариградски Гласник.

Ми, који познатијемо установљеног референта Силарства у Турској г. Таркозија, гчешика школе у Монпелу-у, још из доба 1882 године, и коме је позната важност Силарства у Турској, нарочито у Бурси и околини, можемо најмичи казати ће ова подстрекавања утицати на живих стапованих Мале Азије у постојеу унапређења ове лене и занимљиве привредне гране.

Држимо да не би ни Србија требала да занемарује привредног напредка. Уједно најважније да ми то деоварисање заслужних привредника не тражимо за поједине ситне гране привредне, већ за целину и све гране пољске привредне.

Уосталом, одмах и то помисмо да у нас одавна востоја одредба о међали и да она само е тога није дељена што је одређена за *привреду и извозителу*, а то су два појма, која, и ако се не морају исклучивати, али никак по ишљешу меродавних, не иду тако угоредно да се могу једним одицијем наградјавати.

О Г Л А С И

ПРВО СРПСКО И ЈЕДИНО ДОМАЋЕ ДРУШТВО

ЗА ОСИГУРАВАЊЕ

БЕОГРАДСКА ЗАДРУГА

— ОСНОВАНА 1882 ГОДИНЕ —

ОСИГУРАВА:

живот људски на више начина, као на случај смрти (доживотно), на случај доживљена, на случај доживљена и смрти, мирал деци и т. д.

Противу пожара, грома и експлозије: ризне зграде, индустријска и занатлијска предузећа, робу покупанство и т. д.

Услови су најповољнији

Банка обавештења даје Задруга у Београду, а унутрашњости пошлани заводи, овлашћени агенти и повереници за осигурање.

Осигураницима из унутрашњости олакшано је плаћање и тике, што је за сваку варош овлашћени бар по један пошлани завод, ради примљена уплата за осигурање. И према томе, наједан осигураник из унутрашњости није дужан слаати уплату у Београд и плаћати се трошковима око поштарине.

Полице за осигурање зграда противу пожара Београдске Задруге примају се као гаранција за зајмове Управе Фондава.

22—36

ЦЕНА ОГЛАСИМА:

Малем од петит врсте једног ступца по 10 пара дана; од осталих крупних писмена по 15 пара од врсте од ступца Велик огласима од целе стране 20 динара (10 еор. а. в.) пола стране 10 дан. (5 еор.) четврт стране 3 динара (2-50 еор.) Поред тога за свако оглашавање по 20 пара дан. државне таксе. За оглашавање више пута 10 од сто јестаније.

Преглед 29 броја Тешана. Чланци: Уређење трговине сировим воћем. — Будућност вина за мешање (скарметак). — Подизањак: Мара Јивинарица (настављење се). — Велике. — Гласник. — Огласи. — Цена огласима.

МИШЉЕЊЕ О МЕРАМА, КОЈЕ ТРЕБА ПРЕДУЗМАТИ, ДА СЕ СУЗБИЈЕ ШТЕТА ОД ПОПЛАВА

Српско Пољопривредно Друштво позвано да и саветом и делом притисне у помоћ нашим пољопривредницима, ставило је у оногодњим свој програм рада поред осталог и проучавање питања: *шта би требало предузети за сачување изливанима наших потока и река, те да се најповољније наше земље сачувају од засипања и одношења.*

У вези са проучавањем тога питања, да се проучи и *штете одводњавања и наводњавања, као и штете о пошумљавању.*

Да би ту тачку програма испунило, Управни Одбор Српског Пољопривредног Друштва, поверио је проучавање истакнутих питања нарочитом Одбору, састављеном из потписаних чланова.

Одбор је у више седница расправљао та питања, задржавајући се углавном на проучавању првог питања као важнијег; јер, правилним решењем првог питања, биће решена углавном и остала два питања.

Резултат тога расправљања изложен је у овом мишљењу.

* * *

Од разноврсних недаћа, које сазнаје пољопривредника, постоје на годиње у години све оштрија и недаћа у облику поплава, које се јављају углавном у долинама; али од којих највеће сасвим поштеђен ни пољопривредник у горњем делу потока и река.

Уколико је који предео јаче насељен и уколико изратна земља добија већу вредност, уколико су оштрија и штете од поплава; уколико ће се чешће чини глас пољопривредника за помоћ; уколико постаје све јача дужност и појединачна и државна да предузима мере, којим ће се што више умањати штете од поплава.

Поплаве су зло које сазнази не само нашег привредника, него и пољопривредника свију држава. С тога је питање о узрцима поплава проучавано од свију напредних држава.

Нама је тиме знатно олакшан посао, јер и у решавању тога питања, као и у многим другим културним питањима, ми се можемо послужити грађом и искуством које су прикупили народи који су се вековима развијали под срећивијим културним приликама, него што се развијао наш народ.

Код тих срећивијих народа данас је готово утврђен праван којим треба ићи, па да се знатно умањи штета од поплава. И где се систематски радало у том правцу, тамо веће изостао оштећен усећ.

Искуство које су стекли ти народи казује нам, да савлађивање поплава није лак посао. Извођење тога посла захтева знатних жртава; захтева стрпљиве и истрајне, више него ли на сваком другом послу. Ваља трпешити и радити непрекидно, често више десетина година, на тек да се омази осетна корист. Шта више дешава се да се услед предузетих радова жетивине прилике и погоршају и привремено да штета постане већа.

То се објашњава тиме, што се предузетим радовима нестигање знатно ренети равнотежа која је постигнута у току векова између нападне силе воде и отпорне силе земље. Али се дугим савишљеним радом поређена равнотежа убрзо повраћа и усећ постаје трајан.

Осим тога, дешава се, да предузети радови не задоводе у свему очекивања оних, који нисде да се тим радовима може штета од поплава сатрти у корен.

Таква очекивања морају се обележити као претерана, јер ина поплава које проистичу из чисто козичких узрока; а за узрочивање тих узрока данашња је наука готово сасвим немоћна.

* * *

По своје постави поплаве могу бити различите, на је према томе различита и величина штете, коју поплаве чине, а различита су и средства којима се служимо за сузбијање истих.

Прво диле треба сазнати узрок, на онда излазити и подешавати средства за отклањање тих узрока, или смањење њиховог штетног дејства.

Поплаве наступају изливаним воде из корита природних текућих вода.

Узроци са којих то изливана наступа могу бити различити.

Као непосредни узрок поплава несумњиво се мора узети да је јак излив атмосферског талога који се јавља или у облику дуготрајне јаке кише, или у облику провале облака или сједившење обе те појаве.

Јаке кише које трају непрекидно три и више дана, захватају велику област, с тога су и поплаве од таквих киша киша оште у целој области које је киша захватила.

Јаки плускови и провале облака захватају по правцу малу област, — стога су и поплаве од таквих киша локалне.

Међутим се дешава да за време дуготрајне кише, дакле кад су и дрво и камен, и земља и трава зацењени водом, наступи јачи излив у облику плуска или провале облака. Кад се то деша при крају трајања вишедневне кише, онда се јавља најјача поплава која за собом оставља очајну поштину.

У ту последу прету поплава долазе и поплаве које су 1896 и 1897 године опустошиле наше најбогатије долине.

Јаке кише, које су падале споро непрекидно недељу дана по целом југо-западном и северном делу Србије, завршиле су плусковима и провалима облака. Дневна висина кише износила је 90 и више милиметара; а ујачна метеоролошка станица забележила је дневну висину и од 130 милиметара.

То значи да је само тог једног дана пало воде из облака 130.000 куб. метара на сваки квадратни километар или на сваки 100 хектара покривне. А на покривну коју захвата (према локалној подели) ујачни округ, падало је тога дана преко 554,000.000 куб. метара.

Међу тих дневних излива кише могу да буду и знатно већи; као што је то био случај крајем јуна ове године у Шлес-

кој, где су реке *Одра* и *Она* причиниле огромну штету поштита, да овај наш извештај сматра као доцније овог извештаја који је израдио комисија у августу 1871 године, одређена од тадашњег Министарства Финанса, „да истражи узроке због којих се изливало вода и тако често штетне поплаве код нас дојављују и да одреди мере која би земалској влади требала да предузме да се ти штетни појави код нас отклоне или бар ублаже.

Тако намет криш, лом и напос уопште, претрпа корита ширећи пут воде и она дере у страну преко њиха, ливада на и кроз саме луке насеобине.

Опирењање те врсте поплава превазилази луку снагу и лежи ван донашаја нашег знања.

Све што се код таквих поплава може чинити то је: предузети административне мере да се сталовитио на основу метеоролошких и хидролошких извештаја, благопреноси извести о опасности која може наступити, као и да се оснивањем вододела обезбеди колико толико помоћ онима које посредва задеси.

* * *

Али, сем поплава које постају једино услед козничких узрока има и других узрока услед којих настају поплаве.

За отклањање тих узрока показали су се јасно свага и луку знање довољно моћи, па се с тога и главни задатак при ублажавању поплава или сваког штете од њих своди на примену средстава за одстрањење тих узрока.

* * *

Сматрајући малим атмосферског талог, као непосредан узрок поплаве, могу се као даљи и то мање или више посредни узроци сматрати ови:

1. Сатрапање шуме у изворшту потока и река, са исека и са страних страна;
2. Преворавање раскречне земље на странама у њиве и обраде њих у правцу најчешћ вода, као и ишачење у томе правцу;
3. Неуредно или никако чишћење речних корита и плавог терена од криша, клада, шибља, вршина, наноса итд.
4. Јако искривудан ток воде са тако називаним кључењима кроз које се креће вода веома споро;
5. Застаја ушћа потока и речца;
6. Прегрђавање корита прошећем врњикама, врбана, суљенима, брањана итд.
7. Премошћавање корита мостовима и пројектима са недовољном ширином и вислином;
8. Засађивање обале врбама и пуштање да се врбасти подижу на суровицима и на плавој терену.
9. Подизање зграда и насеобина на плавој терену.
- У велики случаји јављају се као повод јачој поплави готово сви од побројаних узрока.

Местима где често је довазан и један од побројаних узрока, да изазове изливање воде ван речног корита.

Јављу штету причинава сваки од појединих узрока, пошто је довољно оних повољноредница, чија су знања копаљивена.

Осим тога, у једном веома поучном извештају од још пре 32 године, изложене су тако складно и искриво штете од поплава које изазивају побројани узроци, да ни немамо потребе

овди то понављати, него можда Управу Пољопривредног Друштва, да овај наш извештај сматра као доцније овог извештаја који је израдио комисија у августу 1871 године, одређена од тадашњег Министарства Финанса, „да истражи узроке због којих се изливало вода и тако често штетне поплаве код нас дојављују и да одреди мере која би земалској влади требала да предузме да се ти штетни појави код нас отклоне или бар ублаже.

Ми можемо тако жалити што се по томе извештају сем допознана Закона о шумама, није готово ништа предузимало и што данас може више од тридесет година, морамо приливати, да све оне напомене, које су у томе извештају изложене и данас важе. Иста судбина сналазила је и све доцније извештеје оних комисија, која су после сваке нове веће поплаве одређивале за изналажење средстава да се поплаве сирече.

* * *

Не улазећи дакле у набрајање штетних последица од поплава, ми предлажемо на изналажење начина како да се уклоне узроци са којих постају поплаве, т. ј. намера средстава и какне мере мора применити те да се одстрави побројани узроци поплава, да се умањи штета од њих.

Како су у поменутом извештају из године 1871, изложена такође и средства која треба употребити да се отклоне узроци поплава, то лежи ми само унеколико допуштају то излагање, с обзиром на напредно стечено искуство у другим државама у погледу тих средстава.

Да би се ублажило или унаштило штета од поплава, треба пре свега радити на томе да се пре свега јаким атмосферским изливима сиречи нагло смањење воде у долине, као и да се сиречи образоване наноси и његово изручивање у долине и речна корита.

То се пак може постати:

1. Пошумљивање висова и изворних делова потока и река, као и правилина гађавањем шумом;
2. Одржавање сувата и пањика у планинама и не допустити да се те површине иште;
3. Њиве на страним и осуђеним странама забранити, а на мање страних странама брање и граничне мањеве њиви више управно на над стране;
4. Прегрђавање јурга и сувих потока лонити снагу воде и зауставити криш и напос;
5. Прегрђавање потоци и речца водојанима, образовати вештачка језера у која ће се скулати и задржавати вода од сваке јаче кише, а из којих се скупуљена вода може одводити за употребу или као мотор, или за напонање, или за какву другу индустријску и пољопривредну потребу.
- Дала средства која треба предузети а која се односе на стварање прилика за што правилине отицање воде и одржавање потоци, речца и река јесу:
6. Регулавање потоци, речца и река ублажавањем кључева и јаким оуба, као и давање корути подесан облик и величину.
7. Повећати број метеоролошких станица у горњим деловима наших река и речца како би насеобине у долини благопреноси биле известне о сваком јачем атмосферском изливу;
8. Установити дуж река и речца, хидролошке станице, на којима ће се сваког дана пратити промена стања воде и благопреноси о томе извештавати се ниже станице. На тај начин се може за 24 сата унапред, а и за дуже време, знати на нижим станицама, да ли има опасности од врлојаске воде, кад ће она наступити и каква средства треба предузети да се штета ублажи, ако се не да избећи;
9. Установити речну полицију са задатком да бди над уредним чишћењем корита потоци, речца и река, као и целог водопадног терена;

10. Ни у ком случају не допустити подизање сталних брана у кориту рекова, него увек захтевати да цела брана буде покретна или да има довољно простране пропуске.

11. Постарати се за употребу воде у већем обиму, поглавно за пољопривреду.

Кад се обилно оцењу сав послова који су потребни да се изврше при правени побројањих средстава, онда се види, да рад на сачењању пошљава захтева доста завашну организацију, која се мора законодавним путем регулисати.

Да би се дакле побројана средства могла употребити потребно је предузети претходне мере за организовање целота посла.

Те мере вожемо поделити на три групе и то:

- I. Административне мере;
- II. Техничке мере;
- III. Финансијске мере;

Ма да у нас постоје већ скоро пуних 25 година Закон о водама, ипак се мора признати да је тај Закон баш у најбитнијим одредбама непотпуан и да с тога готово нико не води обилно старање о природним текућим водама, него су оне остављене на милост и немилост не само људи привредне него и људи људској.

Правилно систематско газдовање водама у нас не постоји. Поред све огромне штете коју сваке године, киње или кише, трпи наш народ од поплава скоро у свима крајевима наше Отачбине и поред многих извештаја разних комисија који се периодично јављају, после сваке осетлије поплаве; поред свих лепих дела исцалашања и програмна наших политичких партија и разних привредних удружења и установа, поред свега тога, у нас није ни до данас утврђена надлежност државних и општинских органа у погледу непренидног старања о природним текућим водама.

Међу тим, о каквом успешном раду на уређењу природних текућих вода, па дакле и на ублажавању штете од поплава, не може бити обилног говора све докле, докле се не утврди које ће у дужност иасти да се непренидно стара о природним текућим водама.

Кад се то утврди, онда је задатак администрације да за тај посао има нарочите органе, којима ће се издавати упућена и наредбе на који ће начин водити старање о природним текућим водама, као и да се одреди надзор над радом тих органа.

Уколико за извођење тога имену довољне одредбе у законима који постоје, дејствовати да се што пре донуе, а поглавно да се одмах донуи или подврне ревизија Закон о водама, као и они закони провени који се односе на надзорне и извршне власти у другим законима.

Дале треба установити нарочито хидротехничко надлежство које ће протрчавати особине текућих вода; прикупљати за то потребне податке; снимати и израђивати пројекте, предлагати средства и начини за регулисање јаруга, потока, рецаца и река, као и за боду употребу воде, стајати у непренидној вези са органима који се старају о заштити наших шума и који раде на пошумљавању висока и страна.

Да би се пак све то могло у дело привести, потребно је обезбедити пошљава средства.

Извори за набавку тих средстава могу бити различити. Тако могло би се на радове за обезбеду од поплава и регулисања потока, рецаца и река, одвајати сваке године извесан део прихода Класе Лугрије; извесан део прихода шугског фонда, приход од остава које се налазе код Управе Фонда од прикупљених прилога за пошљавање; приход од риболова; годишња помоћ у државном буџету; приход од изнања која се добијају регулисањем потока, рецаца и река или неупицањем бара и мочара; приход од права на употребу вода;

помоћ појединих општина, срезови и округа; прилог од сопственика чија се имања обезбеде итд.

Како ће се ти приходи прикупљати, колики ће се део третиати и друге појединости утврдило ће надлежство коме би се поверило организовање целокупне службе.

* * *

То је углавном наше мишљење о мерама које би требало предузети да се одстране поплаве и ублаже штете од них.

Да не би и ово наше мишљење као и многа ранија, остала лепа жеља, која ће се многица можда допсти, али за остварење које неће се осетити нико позван или надлежан, то су потпунаи узлаи у претрес и питање:

Шта треба радити па да се што пре може приступити и остварењу означених мера?

Како је ово питање сада покренула Управа Српског Пољопривредног Друштва, то ми налазимо да ће на првом месту бити дужност те Управе, да на покренутом питању и даље ради и то тиме што ће узложити сав свој утицај код надлежних државних чиновна, да се у што краћем времену образује нарочито надлежство са искључивим задатком да се стара о природним водама.

Јер, кад се из оправданих разлога могае установити читаво Министарство, које се више од 25 година скоро искључиво бавило грађењем и одржавањем дружева и извесног малог броја грађевина, кад се из оправданих разлога могло издвојити од Министарства Финансија засебно Министарство Народне Привреде, и у њему установити особено одељење за рудњство, особено за трговину, особено за шугарство, а особено за сточарство и друге пољопривредне гране; кад се па све то могло имати оправданих разлога на и средстава, онда би био знак веома велике неупицавности и нехатања важности једног од најбитнијих услова за обезбеду и успешан развитак многих пољопривредних тековина, кад се ни данас не би могло успети, да се ради правилног газдовања водама, установи нарочити одељак или нарочито надлежство.

Као год што у рудама, шума, стоци и у извртној земљи лежи добро од кога се постизана утолско већа корист колико се наше систематски експлоативне, гаји и обрађује, исто тако и у води лежи једно од највећих добара које природа чекуе пружа; добро, од кога се може добити веома велика корист једно као да имене правилно газдује.

Као год што нашим данашњим радом на подизању шума, воћака и гајева била, расе стоже и живине, стварано веће услове за живот доцијем нараштају, исто тако нам је дужност да приступимо што пре и раду за правилно газдовање водама, јер се вода већ данас код свих напредних народа сматра као најбитнији услов за напредак свакојика народне привреде.

Управа Српског Пољопривредног Друштва треба дакле својим представљама и код Министра Привреде и код Народне Скупштине да непренидно податче да се што скорје приступи организовању систематског рада на регулисању наших вода.

* * *

На завршетку да неколико речи кажемо и о другом питању а то је: одводњавање и наводњавање. У почетку смо понели, да решење тога питања, као и оног трећег о пошумљавању, стоји у неразводној вези са уређењем газдовања водама. С тога, на да би се хетимичке мелiorације и погледу наводњавања и одводњавања могле успешно вршити, рецимо савија тих, ако би се основале задруге за те послове, ипак и за осмишљање тих задруга и вршење мелiorација уопште, потребни основач у специјалном закону, кога ми немамо. За тим је потребно школано техничко особље, које ми такође

нелане у довољном броју. А потребни су и финансијски извори, којима би се притисло у помоћ онима који су вољни да се поменутога посла лате, али им недостаје кредит за набавку пољњаних средстава.

Кад би се установило нарочито надлежство ком би се поверило гађавање вода, онда би се самим тим већ живље отпочело на међоправици имања која нису од суншине воде, као и оних којима воде недостаје.

Дакле, докле се год неспе да се наше надлежне члвене не убеде у прекој потреби систематског рада на регулисању наших вода, долге ће сваки рад појединача бити или безуспешан или ће много коштати.

Ако се заузвимах Управе Српског Пољопривредног Друштва усне да се још за време наступајућег заседања Скупштине Народне донесе потребни закон онда ће се тиме добити основа за даљи рад.

Тај даљи рад имао би да обухвати: склањање задруга за међоправицу, одређивање награде за спљашање такових задруга, као и за рационално извршење мелорирања; приређивање предавања у циљу обавештавања, а што је најглавније треба одмах приступити припремању стручног особља, које ће извршавати све техничке и административне послове.

Тога ради треба од стране Пољопривредног Друштва настати, да се у што краће року оснује нашој Великој

Школи нарочито агркултурни одсек; или ако би то за сада било немогуће, онда установити уз технички факултет покрмне курсеве за спрему агркултурних инжењера.

* * *

Ових наших мишљења и оно тежила, да уколико је могуће изложимо пут којим треба ићи те да се успешно могу предмети послова који су обухваћени у питањима која смо имали да пручино.

Остављајући Управног Одбора да цени да ли смо у свему одговорили жељи Управног Одбора, ми за завршетак, поред благодарности на поверену, морамо поновити Управног Одбору да једини пут, којим треба ићи, па да се од покрнетог питања постигне очекивана корист, јесте: подоустити да се то питање успава, него са што јачом заузвимањом непрекидно утицати на све надлежне члвене.

ЧЛАНОВИ СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА:

- Н. И. Стаменовић**
- Коста Д. Главнић**
- М. С. Милошевић**
- Јов. М. Јенић**
- Милан Јованић.**

СРПСКО ПОЉОПРИВРЕДНО ДРУШТВО

На дан св. Краља Милутина, 30 Октобра ове године слави своју славу и приређује поучну изложбу у своје дому (Немањина улица бр. 11.)

А. Распоред свечаности је овај:

1. У 8 часова пре подне скуп свих чланова Друштвених и осталих пољопривредника и гостију у дому Друштвеном;
2. У 8^{1/2} часова водоспећање са сечењем славокога колача.
3. Подражања госте друштвени председник.
4. По свршеном говору носе госте гостину које траје цео дан.
5. Свечано отварање изложбе воћа и индустријских усена.

Б. Изложба.

1. Свеже воће. — Јабуне, крушке, дуње, мушмуле, оскорупе, ораси, лешњаци, бадеми, кестени и др.

Треба изложити од сваке врсте и сорте по два килограма.

2. **Прерађена воће.** — 1. Осушене воће (суше шљане, јабуне, крушке, трешње, вишње и т. д.). 2. Укупано воће (слатко и компоти). 3. Пекмец од развог воћа. 4. Мадуи (пекмец) са шећером. 5. Колачи и остале посласнице од воћа. Пазљав се по 1. кгр. у зајугутиња.

3. **Индустријске биљке.** — 1. Кудеља-ковчиња у стабланима и погвему и семе. 2. Лен. 3. Дуван у листу. 4. Реница у зрну и уље од ње. 5. Хмел слободан и у мацама и пресован. 6. Пишварски јечам и слад (малц). 7. Овчја (анџа, анџаси) у сесему. 8. Чинџура у главницама и пелим биљкама. 9. Крошшир (кртоме) за индустријске потребе. 10. Биљке за бојдвене: број, шаргарина, сирак, ртј и др. и то делови који се употребљавају за бојење и црвље биљке. — изложено се по 0'25—1 кгр.

4. **Млечни производи.** — 1. Масло нетопљено (штер) 2. Топљено масло. 3. Кајмак. 4. Сирени мекси и тврди.

5. Научни и остала спомоћна средства за Вођарство и производњу индустријских биљка.

1. **За развој гвјена воћана.** — Справе и предмети за гађење и неговале воћана. Фотографске и колорисане слике воћака,

воћа и воћанка. Фотографске слике и модели одаја за оставу, травова и жађањина, прибора за брече воћа сукла и прибора за пренос макањана и вагона за прво воћа. Сликне среских и дражаних воћних расадника, Болетне воће у слица и префаратима и средства за сурђивање. Статистика Вођарства у Србији и у употребу с другим најважнијим вођарским земљама.

2. **За прераду воћа.** — Пртежи, фотографске слике и модели сушница за воће свих домаћих и главних страна; даље, радница и фабрика за пекмец и остале начине прераде воћа. Справе и прибори за прераду воћа.

3. **За употребу индустријских биљка.** — Пртежи, фотографске слике и модели мочваница (тоаинита) за кудељу и лен, радница за набјавање и спремање ових предивних биљана, сгупница за дуван, радница и фабрика за црвене уља, тивари, фабрика шпестера.

Воје сурђивено од биљака за бојење и мустре предмета њима бојених.

4. **За млекаре.** — Млекарске справе, фотографске слике радница за сирене сира и мутње масла и вршња појединих послова у преради масла. Начини доброс одржања млечних производа и спрема истих за удаљених околнанима и Подружницама; а могу се поднети примерци из Српског Пољопривредног Друштва, у којима има бити означено име изложбеног предмета, количина и меса средња цена.

Изложбени предмети предаће се Српског Пољопривредног Друштва у Боограду, најдуже до 25 овог месеца завршно. Изложби траје 5 дана. Свечано је затварање изложбе 3 новембра ове године у 5 часова по подне.

Улазак је у изложбу бесплатан.

Пришком ове поучне изложбе држиће се Збор чланова Друштвених и осталих привредника и пријатеља наше вољне привреде ради савезовања о мерама за унапређење Вођарства и културе индустријских биљка.

Програм за рад овога Збора обавишаће се накнадно.

ТЕЖАК

ОСНОВАН 1909 ГОДИНЕ

ИЛУСТРОВАНИ ГЛАСНИК СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА

КЛЕКОВИЊЕ ОДБОР:
ПАЈА Т. ТОДОРОВИЋ, А. А. ПОПОВИЋ, ЈОВАН ЈЕКИЋ,
МИЉА КРЕМИЋ.

У БЕОГРАДУ, 20 ОКТОБРА 1903 ГОДИНЕ.

НА ГОДИНУ 5 ДИНА, НА ПОЛУ ГОДИНЕ 3 ДИНА,
ГОДИШНО ПОСЛАТИ, ЗАКОНОМ СВЕШТЕ АРХИЕП-
СКОПСТВОМ, ОСНОВ. ШКОЛА, ВОЈВОДИНЕ СТАЛА-
ВАРА, БАНЕ, НАПОСТАВЕ, ЗЕМЈОРАДНИЧКЕ
ЗАДРУГА И ЧУВАЊЕ ПИЊА ДОМАЉИ ЛИСТ У
ПОЛУ ЦЕНЕ, АКО ВОЈВОДИНЕ ПОСЛАТИ ПИЊА
НА ИВАЈ ГОДИНУ.

НА ГОД. 8 КРАП. КАН. 4 СРП. А. КРАП. 20
СРП. ЗАДОБИТИ, ЗАУВЕЧАТИ И ИСПОДНИ
ЧЛАНОВИ КАО И СРПСКЕ ЗЕМЈОРАД. ЗАДРУГА И
ЧУВАЊИЦИ, ДОМАЉИ ЛИСТ НА 6 СРП. ИЛИ
2 СРП. А. КРАП. АКО ГРАЂАНИ ПОЖЕЉЕ
ПЛАЊУ И КАО СЕ ИСПЛАЊИТИ КОД СВОГ УПР-
АВЊА КРЕЊЕ ПОГА НА ЈИ ИЛИ ЛИСТ СВАКИ.

МИЛУТИН М. САВИЋ,
СТУДЕНТИНА БЛ. БР. 26.

ГОДИНА XXXIV.

ИЗ СИРАРСТВА

Представља Милана Ј. Вајника, хемичара, државно на конференцији
природњика у Умшир 18 августа 1903 године

Предлађају јуче и данас на наложби одељења млечних
производа, право да нам кажемо, писма задовољна оним што сам
видео, јер је то мање или више исто што сам и иначе на изаш-
та млекарства виђао. На свега, што сам овде видео, као и
из онога што сам и досада на дошам млекарства, у сеницама на
нашем, сирарству, знамо, да знамо сам невинио до закључка
да наше сирарство, као год и млекарство уопште, имају врло
много и то знатних мана.

Мало допише наложку мана нашега сирарства, јер је
сирарство за наше прилике најважнији део млекарства а ово ци-
реније у намери, да би допринео колико толико, да се те мана
отклоне и тиме само сирарство поправа. За мислим да и ви
сами увиђате, да је крајње време, да за наше млекарство обра-
тно што већу нажалу, да отклањамо све оно, што му шкоди.
Ово је уколико потребније, што, — по моме мишљењу, Србија је, —
а треба то нарочито и да буде, — *сточарска и овчарска земља.*

На кад је то тако, кад је Србија сточарска земља, она
треба да постави таква сточарска земља, која ће изводити само
сточарске производе (масло, путер, кајмак, сир, мазг и др.),
јер је једино од најважнијих економско-природних правила, да
се на земље не извози жива стока (као год ни заклада), већ
само њени производи; јер извозење живе стоке не само да је
корист и добит мања, већ извозење стоке узавидејемо сточно
ћубре, а ми сви знамо, да без ћубрега нема Ратарства, а Србија
мора да буде и ратарска земља, и ако за сада, по моме мишљењу,
не и изважична ратарска земља.

Кад би хтео да се паразит ученије, какао бих да не треба
да изважично живу сточу зато да са њом управу у вој не изво-
зимо азот...

А сада да се вратим на мана нашега сирарства. Ове су,
или боље рећи долазе:

1. Што нам не ваља сирарство;
2. Што не сирамо како треба и увек на један исти начин;
3. Што сирамо криво, лево;
4. Што сир изважично сиромашно;
5. Што сир држимо у дрвеним чарпима;
6. Што нам имамоју млекар, уј. што су одвојени сиром, итд.

Ово и јесте узрок што је наш сир слабога а често и рђавог
на и без укуса, и што се брзо кварни.

Да се уколико са јединица мана нашега сирарства
Сирарство. Наше домаће сирарство не ваља, што не држи чисто
и што је често покварено, на некад кварни се чак и намерно
додавањем којегега.

Ово је један од најважнијих узрока, што се наш сир кварни
и што се не може дуго да одржи. Свега тога шта ми домаћи
сирарство није могуће увек пододвајемо сирата, а код подсира-
вања најважније је, да се увек на један исти начин подсирава.

Ову невољу врло је лако и једино избећи употребом т. зв.
вештачког сирарства.

Вештачко или боље рећи фабричко сирарство у употреби је
тек 30 година (први га је фабрично израдио Х. Хансен 1872
год. у Копенхагену), али се оно данас тако одомаћило, да се
данаш у културнијим земљама готово једино и употребљава, на
и код нас и ако се пошине, понекад и са разлогом, врло споро
одомаћују, онег. се у последње време и код нас ово сирарство по-
чиње употребљавати, да се у име бога наждамо, да ће се за де-
сетак година оно и код нас одомаћити и потпуно истиснути
домаћи начин сирарства сирарства.

Корист од вештачког сирарства углавном је у томе, што
се оно тако лако не кварни, што се њиме не износи толико не-
чистота, а нарочито не разне шкодиљне гљивичке које проуз-
рокују кварење сира, што се њиме *може лакше и пододвије*
руководи подсиравања, и што је најважније, што се *није може*
увек на исти начин подсиравати и тако увек добивати исти
производ. А за доброту сира један од најважнијих је услова,
да се увек на исти начин подсирава, а не једанпут брже а други
пут спорије и т. д.

Како већ напоменућу и код нас је настала тражна вештач-
ко сирарство. Српско Пољопривредно Друштво и Савез Земљо-
радинских Задруга набављају вештачко сирарство (досада само
есенцију) и продају га пољопривредницима, али ово још није
довољно, да се вештачко сирарство код нас одомаћи, што више
са његове погрешне употребе, може наступити, да оно доведе
до погрешних резултата, те да га се свет нише клави, ну што
би га тражио. Ово последње и најважно ме је, да о овоме коју
прозорим.

Вештачко сирарство има две врсте *темово* и *чарство*.

Темво сирарство налази се *сиранима есенција* или *екстракт*
(неки га називају и мајом). Чарство сирарство је *сираније* у *праву*
од кога се граде и нарочито *таблете*.

Сиранима есенција фабрично се гради на разне начине, тако
по Советској гради се:

Кад се сува сирарства младих година очисте од свих делова
који немају набора и неку на свитна наред на се екстрактно
(измучу) растворују кујиске соли и то на 100 делова сточног сира-
рства узме се 50 делова кујиске соли, 40 делова борне кисели-
не (борна је киселина за то, да се сирарство не би кварило)
и 1000 делова воде. Кад се сирарство потпуно у овој славој води,
добре се измеша и остави осам дана, за које се време овда ојде
добро произвено, после тога дода се овоме још 50 делова кујиске
соли произвено, после тога дода се овоме још 50 делова кујиске
соли произвено и процеди. Овако израђена есенција употребљава
се тек после два месеца, а мора је јачина (кој подсиравања)
откривање 1:10000, а то ће рећи, да један део ове есенције
мора на чистоти од 35 делова нечистијих да подсири у вре-
мену од 40 минута 16000 делова млека, т. ј. 1 грам есенције
подсирава 160 делова млека. Има есенције и друге јачине. Сира-
рница есенција може се отпати једну годину на и више и да
од своје јачине много не изгуби, треба је чувати само у хладу,
а по могућности и у мраку. Цена ове есенције у Немачкој је
175—215 дина, у азату.

Сирњак у праху. Добна се из сирњак оскрпата такође може на разне начине, а појачање додавањем велике количине кујњске соли и сипуњем добијеног талог на ниску температуру. Његова је моћ подсправља 1:1.000.000 — 1:3.000.000 (има га и чистије од 1:1.000.000 ну ово не долази у праксу), а то значи да 1 грам овога сирњака може да подспри 100—300 литара млека.

Сирњак у праху врло је постојао, може се чувати годинама а да од јачине много не изгуби. Оно сирњак има у почетку и пренају над есенцијом, јер у млеко уноси још много мање нечистоће и гљивица, негодега је његова у томе што је врло јак и није за малу проповољу.

Од сирњака у праху граде се нарочите „таблете“ (пресовани потурци) које су удешене да подсправља 50 или 250 л. млека. У Немачкој ну је цена 25 дина. килограм.

Употреба вештачког сирњака. Сирњина есенција употребљива се овако. Пре свега потребно је знати њену јачину (моћ сирњака) „јачина“ је описана од саме фабрике, која је тради али није догрета, да се њена „јачина“ испити у нашој Полигринској хем. Опелдској Станови. Оно последње је потребно још и с тога, што, као што је споменуто есенција стајањем губи од своје јачине. Претпостављамо да сви који набављају есенцију треба ону да набављају од признатих фабрика а ниско не од постраница, јер тиме не само што добавају бољу и јачу робу, већ је она знатно и јефтинија.

Када се зна и јачина есенције, потребно је још поднети рачуна какаву врсту сирева хоћемо да градомо. За тврде сиреве додате се сразмерно више есенције него ли за мекне. Уштите узев свака врста сира сире се на развој температури и разномноко броју. Али углавном може се узети да се *тврди сиревни сире* за 30—40 минута никакво хрбе, а *мекн* 40—100 минута исто тако никада брже.

Према томе ако хоћемо да градомо тврде сиреве, треба на сваких 10 литара млека додати 1 кубин с. м. есенције чија је јачина 1:10000, а ако је јачина већа или мања онда сразмерно мању или већу количину. За мекне сиреве треба $\frac{1}{2}$ —1 куб. с. м. есенције на 10 литара млека.

Придомко набавке сирњак треба увек набавити и једну малу градуснаку стаклену вешчицу од 5 куб. с. м. (контна 1 до 120 дин.). Рад са овом вешчицом прост је: треба повући устима, као што се на латер ради, да течност дође близу уста, па се онда кажиницом десне руке претисне онај део цени који је био у устима и пушта пажљиво да течност из леви испусти до врше Вештабем водом ово се може лако научити.

Али да би се ово избегло, тим пре што се код нас сире махом мале количине млека, може се још годније овако радити: Узме се један део ове есенције па му се дода 9 делова

воде у којој има 10%, кујњске соли (100 грама соли на 1 литар воде) на овај начин добна се есенција која је 10 пута слабија зато се од ове узима 10 пута више по што парачишно према њеној првобитној јачини т. ј. ако хоћемо да сирамо 10 л. млека узме се 10 куб. с. м. разблажене есенције.

За додавање ове есенције треба поурити и нарочити градуснак стаклен цилиндар од 10 или 20 куб. см. (контна 1 и 120 динара). Онај цилиндар може се употребљавати и за поменуто разблаживање есенције.

Разблаживању есенцију не треба никада много ад једном граде, већ само за неколико дана. Исто тако потребно је, да се млеко у велика количина од чисте фабричне есенције, већ само толико колико се за једну годину може потрошити, јер као што је речено, она стајањем слаби а може се лако и кувирати; из овог последњег разлога, добро је да чим се купи есенција, она се разливје у мање меканичке флаше и ове добро затиче змагом и пелом аутом.

Првлинком подсправља најјачиња је водити рачуна *во време докле подсправља траје, т. ј. од оног момента кад се дода сирњак док се млеко не утери што ће рећи док се млеко не агусне* и сирњина не одвоји од суртке. *Како што сам већ рекао за мекне сиреве не сме се сирити брже од 10 минута, најбоље је да процес подсправљања траје 1 сат.* За тврде сиреве најбоље је да процес подсправљања траје 40 минута. Према томе дакле можемо се управљати, да ли ће моћ сирњине есенције додати више или мање, другим рачуна и у овој прилици испусти је најбоље уштите, треба само строго водити рачуна на време подсправљања. Исто тако треба увек на истој топлоти подсправљати. Термомер (термометар) је сирава која потребује сваком обавезној сираку. Ко нема термомера треба да проба млеко као што жене пробају воду кад доду кувару. Као што је речено топлота млека на којој се подсправља различна је за различне сиреве, али она је углавном 30—35 степени Целзијевих. Када се подсправља сирњинком есенцијом ову треба пре додавања поменати са мало мекне воде.

Употребу сирњак у праху непа је као и есенције. Повторно је пре свега знати његову јачину или ако има „таблета“ знати за колику су количину млека набравене. Уштите увек је боље узимати „таблете“. Како су таблете за сада удешене за веће количине млека, то је потребно од фабрике захтевати, да за наше правике граде мање таблете за 40 литара млека, а ако ове то не хтеду, онда се можемо и са оваквим калне су послужити, ако ово општриж можемо подолжно им више делова, 2 или 4, или ако радимо овако: Узме се 1 или више таблета па се оне растворе у одмерној количини мале слане воде, исте оне је чине као и она слана вода коју сме помешати да се употребљава за разблаживање есенције т. ј. на 100 дела воде узме се 10 делова

ПОДИСТАК

МАРА ЖИВИНАРКА

Питповетка И. Сољавиоког

с гласом: Драгиња Ђапчић

(НАСТАВАК)

VI.

Марија је била пијемла, али нигда није читала какву књигу о живинарству, и држала је, да таквих и нема. Зато је с великим интересовањем отпочела читати књигу, коју јој је дао Јевђевице Семеновић. Читала ју је увек, кад је имала слободног времена: јутром, преко дана и особито је дуго над књигом остала у вече. Књига јој се учинила врло интересна и пољубљана, — разумљива. У њој је потако описано, како треба хранили, појити кокоши, гадити их, пасивати, прихрањивати млада, чувати јајца. Читави, Марија је у исто време намеравала, да и она тако ради са својим кокошима, како је описано у књизи. Читавију о уређењу кокошар, она је правила планове, како ће свој вајат направити на кокошар, а да би изашло добро и јефтино.

Једне недеље спусти се у селу Семика састанак. Деда Антон поведе реч о земљи за свој син, и предложи да се земља одзуме од Марије. Марију заступивше најпре деда Андреја, по том деда Јегор и сусед Филип. Препирали су се гласно и дуго. На састанку позову и Марију и ушитају је: може ли она одржавати

земљу и подносити све дајнице? Марија рече да може. Позово се отпоче препира. Намеснику село рече: да половина земље остане Марији, а друга половина да јој се одузме и подели измеђ Антоновог сива и издељеног војника Петра. Марија је, хтела не хтеда, жорала пристати на такво решење. За обрађивање пољовине земље није било првобитно одржати кове, и Марија их продрде за 150 динара суседу својом, који се поред тога, обвеза обрадити Марију две године сву земљу.

Када село предвоји земљу Марији, она се онда кољачно одлучи да подне кокошар. За тај посао она набави 20 треница, једну греду за вратерау, 100 летвица и погоди двојицу мајстора за 20 динара. На св. Јевдокију мајстори отпочну рад. Марија с Ољом и Вањом унутра су испалили несак, но онеме су наосадни пилком, коју су затопили маљетром (прет с несак). Под је био гладак, расан и тако затопљен маљетром, да се кровањ ивие много појачати мивневи. Затим су мајстори подигли други, дрвени под, ушнени за један метар. На тај начин створена су два сирата. За улазан у један сират проворала су врата; па растојању од 0-60 м. од земље проворала су 5 провора; по два на југу и истоку и један на западу; сваки прозор 0-20 м. висок и 0-40 м. широк. У једном углу унутра проворала су отвор за њењање кокошину на горњи сират, а затим су направљали седала и утврдили их одвојено, уздуже и попречно. По дварошима су намештали за њењање гнезда.

Како треде доња, тако и горњи сират, и кокошар изаде врло добар.

Пошто је већ направљен кокошар, студи су често долазили, обављали га и преселјали.

— Какав си то, Марија, дворак подига! Два сирата, под

Млекарске Задруге. Ну најбоље би било кад би се подигао нарочити подрум за прерађивање сира уз која биш и остали погрешни прерађивачи, нарочито оне врсте мастиле да уради сваки појединиш, али ово што не може да уради појединиш може да уради једнак — Млекарска Удружења и Задруге, зато је врло потребно да се створила као и остали привредници удружењу у Удружења или Задруге. На не само што је због подрума корисно да се појединци удружењу, већ Млекарске Задруге имају и вишце врло оправданих разлога. Ја са своје стране могу само толико да препоручим, да се привредници удружењу у Млекарске Задруге.

Удружавање у Млекарске Задруге (Удружења) може да буде двојако: Или да буду праве Млекарске Задруге у којима ће сваки задругар доносити све своје млеко, које му остаје пошто подмири своју донању потребу у млеку (а не и да исто сир и др.). Ово млеко мораће му се снагок дати а с времена на време и хемски испитивати, да би се спречила прераба од стране задругара. Из овога млека нарађавао би се задругом сир, кајмак, масо и др. Сви ови производи од чести би служили за подмиривање потреба задругара, а од чести и продавали другима. Наравно да сваки задругар не би морао да доноси млеко непосредно у задругу већ удаљенији задругари доносили би на одређена места, одакле би их задруга кола носила у задругу млекар. Сем оваких Задруга биш и увеколико и корисна а таква Млекарска Удружења, у којима би се задругари удружили да награде добар подрум у који би сваки доносио своје готове производе млад сир или још боље и груду. У овој задруги неговао би се сир до зрелости или управо дотле док се не потроши.

Чистота. На завршетку намерно оставио сам да проговорим о нечему, штага се код нас обраћа врло слабо пажња, а што је за доброту млекарских производа од неопходне потребе — а то је *чистота*. Да би се добио добар сир потребна је велика чистота и то чистота и вимена, и музано, и капање, и бакрача, и куталац, и чабрице, и рунг, и крила, и меса. Зато је врло потребно да се перу и виме краве и сви судови и све са тим долази млеко у додир. Прање треба да је потпуно а не само олази; најбоље је прање врелом водом или нешто а не само олази и запаривање кључалом водом. Тим се млеко из кога суца изручно, треба да опрати на се остатак млека не би според, на време текне пера, а сем тога, а што је још главније, да се остатак млека не би твариле.

Замушак. Да сведем свој говор. Ако хоћемо да направимо нашу сирарство, морамо предузети следеће мере:

1. Да употребљавамо само *ветичко сирење*,
2. Да не *подсирчамо* сиром млеко;
3. Да не *милујемо* купу сиром млеко;

Мајстор истога часа прихвати се зараде, и кад би готово, Марија вазашу напуни водом, турри је у прорез и намести јој грлић у таварић. У таварић, на велико чудо мајстором, вазашо је врло мало воде, само онолико, колико је било растојање од одвајаног грлића до таварићевог дна. За тим Марија поче напихом испуњавајући воду из таварића, а из вазаше је у таварић шурало онолико воде, колико је из таварића испуњавањено.



Слика 3.

— Ето, видиш.... Кокоши ће из таварића пити, а вода ће из вазаше сама собом турити и допуњавајући попуњену кокошицу.

— Ти си, Марија, врло досетљива. У нас кокоши хране на земљи, а воду пишу из барице.

— То је врло добро. Кад се хране на земљи — онда храна пропада, а кокоши се гоње и туру; вода је из барица рђива и печета.

VIII.

Мајстор ису кокошар довршио у половици марта. Марија је одмах похитала да доврши послове у њему. Доњи сирач по-

4. Да *поврхимо* млекоре;
5. Да *водимо строго рачуна о чистоти*;
6. Сем тога а по могућству требао би:
6. Да *подсирчамо* (једну неку врсту сира) *уиск* на исто мачици; и
7. Да *сир* *градимо* из *нарочитих* *калупа*; и
8. Да се *удружејемо* у *Млекарске Задруге*.

РАНКА ШЉИВА „ЦАР“ (THE CZAR)

Иако томе 5—6 година, како је она шљива повукла особиту пажњу својих вођара у Средњој Европа. Њу су однеговали сруретици бившони *Граба Царска*.

То је до данас најразвијена, најкрупнија и најплоднија шљива која је у почетку несејана, а прена приликама и око Петровграда савршена.

Чињеним оптиком, ова шљива, и то врло добро, у свака могућим земљаним и климатским приликама и стога је врло поделена, да се узелко тачно. (Види слику на стр. 287).

Плодови рађају у читавим гроздовима, загалосто су подре баје и пражатог су укуса. *Месо* је пријатно, врло слатко, растопљиво и лако се од малог контаче одваја. *Дрво* крешо порашује, а одликује се и тиме, што обилато рађа.

Све ове врлине, треба и наше вођаре да *поставку*, да ову изврну шљиву набаве и у што већем је размену размноже.

Др. Ранка

О ПОГРЕШКАМА, КОЈЕ СЕ ЧИНЕ ПРИ РИЉАЊУ

Скоро ће наступити време за *риљање*, а како сам видео да при *риљању* многи греше, то ми је овим *визником* ниса, да наше привреднике упозорим на те грешке.

Још ранијих година, ја сам и у овој лету писао о *риљању*, али се његова добре стране и казао сви начин: како га треба извршити, а сада ћу да поборјим и грешке, које нама привредници при *риљању* чине. Погрешни *риљавци* угрожава се добар успех тога посве важног рада, и врло лако може да

дезвља је на лет одељена, а горња на четири. У гнезда је изложена меку јару сламу и обесила их од клинове по дугарони. На послетку је 17 марта јутру побрнела вод, доула га песком по том потрунава слажом и метулаца у оба сирата по један сламучић с песком. За тим је од свију кокошију и једнога догодишеше петла и наместила их на другом сирату; у доњи сират сместила је 12 кокошију и петла. Кокоши се гласно разрадовале и весело потрчале по кокошару; петлази с издигнутим шијама попустио су додла и најважно разрадовали по сви. Сви су били задовољни овим напослем. У кокошару је било довољно простора, за то још и чистог, видно и свеже.

Но, петлази снаже храну и позову кокоши. Оне брзо претице корнатица. Отпоче сир. С почетка су појани тество од *пиљавом* семеница, а напоследку, дао им је тити месо (кочичево) хране. Кокоши су јеле брзо и једна по једна доукавала је на водопој, где је била свежа, чиста вода. Неколико, слави гостољубиви домаћини, стајали су око, гостили су кокоши, понекад су и они кључунали у корнот, али су смотрено очекивали, док се кокоши нису нахраниле. Тада и сами приону на корнот. После једна кокоши се рачуо по кокошару. Неке су се бескале, друге су пребрале некаж, треће су се купале у млеку. После два часа Марија их је устела у двориште. Пред заход сунца кокоши су узнавале оне, а за тим отишле у кокошар на седало. У вече је Марија изговорила кокошар и обезбедила их, да им не доустије никакав непријатељ. Кокоши су носале, а Марија је још исто вече укљавла крошвира с меницама, да сутрадан нахрани кокоши.

(Наставке су)

ваступи случај, да од тога скупог и великог рада имамо више штете по користи.

Многи греше у томе, што рилају *узок* по неком прописаном правлу: копају 60—80 и више сантиметара дубоко, побациу доњу, неплодну земљу на више, а горњу, плодну, бацају на дно претходног рова — не обзирну се нимало на постојеће узгаште прилике.

Ко има добро, нормално земљиште, тај се и може баш строго придржавати опште-прописаних правила. Али има *више* таквих случајева, да се при рилању не може придржавати општак правила, него се та правила морају подешавати саобразно постојећим приликама.

Па већ и на ово *просто* питање: *колико дубоко* треба риласти? мора се, према разлици приликама, разио и одговорити. За *поверљивак* довољно је у почетку да се на два ашова дубоко преврља, а доцније, у току пренева, све по мало дубље. На тај начин поступати, али *трајно* земљу дубрити; а да шибље и вољке треба *одмах* 60 до 80 сантиметара дубоко риласти.

У случају пак, кад би баштина у извесној дубини била *подводна*, онда се и не може и не сме у прописаној дубини риласти, него се мора тако удезити, да се до воде не дође, јер би се у том случају рилањем усугубена и водом пресушена земља претворила у прво блато, а кад би се затим вода опедјела, онда би се земља као камен стврдила.

Да наведемо сад један други пример: Ја имах — рецимо — једну баштину, носу, плитку и суву. У дубину од својих 80 сантиметара, а местимце и дубље, налази се непроцетљав слој апетца, ђне или гљиве. Кад бих ја у овом случају на обичан начин 60—80 сантиметара дубоко рилао, то ми не би било ни од какве вајде, јер би хвра, чврст слој остао нетакнут. Тек кад се ровови буду дубље копали, па се у томе и онај непроцетљав слој буде уједно пропалио, онда ће бити то рилање благотворно, успехом крунисано.

Да наведено још и трећи случај: Рецимо, да у земљи нема иловаче, т. ј. да је нема у горњим слојевима, а да је има у доњим, у здравци; или, да нема песка, нит би могао одоздо

узети, па, може бити, да би доле могли наћи и врећуше, што више и придо. Онда ћемо се при рилању управати *по месту* *добре земље*, па ћемо онде, где она *дубље* лежи, дубље и риласти, а где ивиће лежи, *иивиће* ћемо и риласти.

А да ли треба при рилању *избачити* земљу *извештати*, или *ју слојевито* сапати? То је *друго* питање, на које се такођер не може опште *доинати* одговорити. Ако будемо у баштини, где



Рисовао илустр. Шар.*

При дубокој рилању не сме се *добра*, *плодна* земља, не под којим *условима* и *ни* у *ком* *случају*, бацити на дно рова, јер би у тој дубини била *недостатка* *близак* са *хранив* *састојцима*. Добра земља треба увек да *дође* у *ошу* *дубину*, у којој ће ју *билице* *својим* *кормом* *достави* *моћи*. *Само* *се* у *том* *случају* *постигне* *ома* *приволно* *изводно* *ривање*.

За *копча* је најповољније и најлакше да *изривају* *земљу* *слојевито* у *ров* *баца*, *како* *му* *по* *реду* *на* *ашов* *дође*. Кад је

је земља *ичице* *добра* и *плодна*, само на два *начина* *дубоко* *ривасти*, *онда* је *сасвим* *умесно*, да *горњу* *земљу* *преврнемо* и *бацамо* *на* *дно* *рова*, а *доњу* да *изнесемо* *на* *површину*. *Жале* *посејаног* *поврља* *брзо* *ће* *продрети* *на* *горњег*, *још* *довољно* *неплодног* *слоја* *у* *дољу*, *још* *раније* *слојевити* *слој*, *дакле* *сад* *у* *плодну* *здравицу*. *Одоздо* *избачена* *неплодна* *земља*, која *сад* *сачињена* *горњи* *слој*, *ошловце* *се* *ћубрењем*, *кљшом*, *слетом*, и *удобрити* *красом* и *виздухом*, и *онда* *ћемо* *кроз* *неколико* *година* *имати* *на* *два* *ашова* *дубоку* *плодну* *земљу*. *Ни* *у* *већ* *дакле*, *сваке* *године* *више* *пута* *превртајути*, *она* *ће* *се* *све* *боље* *ошловчати* и *постати* *за* *сваки* *ушев* *удобрена* и *сирена* *културна* *земља*.

Другче је *нач* *онда*, *кад* *се* *дубље* *од* *два* *ашова* *рива*. У *тој* *случају* *може* *нач* *се* *врло* *лако* *додати*, да *добр* *земљу* *претрпано* и *на* *ју* *сузине* *неплодне* *здравице* *одоздо* *набацимо*. *Мени* *су* *случајени* *познати* *да* *је* *ичице* у *горњим* *слојевима* *добра*, *плодна* *земља*, *прекомерно* *дубоки* *ривањем*, *претворена* у *сасвим* *неплодну* *земљу*. *Ако* *је* *здравица* у *дубини* *добра*, *онда* *и* *Боже* *помози*, *може* *нешто* *и* *од* *дубоког* *ривања* *бити*, *али* *је* *свакојак* *погрешно*, *кад* *се* *при* *дубокој* *ривању* *земља* *просто* *сало* *из* *дубине* *на* *више* *преврће*. *Сад* *ћемо* *да* *кажемо*: *зашто* *то* *не* *ваља*.

земља у целој дубини *једнака*, онда се још и може без приговора онако сложитице по реду бацити: али, ако се код другог рилава појава *разне врсте земљишта*: сад несак, сад глина, сад кречуша, третет и т. д., онда треба те разне врсте при рилаву *измешати и измешати* у риб бацити, јер *ниједна* билка не може, да јој *жили* сад у једну, сад у другу врсту земље долазе, док им је добро напашена земља добро дошла.

Ако је при *дну* рова рилава земља, која за порашивање културног, питомог била ништа не вреди, а која се не би могла подобрити ни обрађивањем, ни ђубрењем, као што је и. пр. шљак, глинаста уна и т. д., онда треба такову земљу само по-добље преконати, па из *дну* и остатак; или ју *нах* ископати и на страну бацити.

Још ћу нешто да кажем о ђубрењу прерилавог земљишта. Засепањати ђубре *дубоко*, *дубоко* него је потребно, — то је из основа погрешно. Предубоко затрпано ђубре не може доволно да сагоре, да испуно, јер нема зато потребног ваздуха, него се тамо доле укисели, угрешти. Ја сам *виђао* и у напреднијим земљама, да неки привредници при сажоу рилаву *одмах* и ђубре; али је много боље и делскодијелно, да се ђубре поврх прерилавог земљишта *подеље* напаше, *појединачно* растури, па допнје поткова. У *горњим* слојевима најбоље унашине ђубре на бивске, нарочито оно с крањим *жилака*, а при рилаву за саћење *вовак*, *козово* и *дубаве* ђубрети, али не свежим, експираним ђубротом, него добро сагорелим *буњиштем*.

Уверен *сач*, да *после* овог *упута*, неће *нише* нико грешити при рилаву и ђубрењу прерилавог земљишта.

др. Ракић.

З Е К Е Ш К Е

Да познани да ли је добро семе за саћење *црног лука* — аршилик. — Унаи десетак *главчица* а ред, сваку пресеци *поштитице* по среди и види: да ли има *једну* клицу — *зелен* завитак у среди *главчице* или *део*. Ако има *једну* клицу добро је: а ако има *две* клице, *нема*.

Овај аршилик што има по *две* клице *тераће* сву снагу кад *стане* у пораст на *бивове*, т. ј. из *једне* клице *редовно* ће *растити* бик — или *протеклица* за *семе* а из *друге* клице *главчица* *лука*. Но *пошто* је оно *клицна* што *тера* у бик *уве* јачка *те* освоји и *приграба* сву *храну* и *силу* за *себе*, то *она* *угуши* ону *клицу* од *које* би *треба*ла да *пашта* *главчица*. Угуши *те* *закрља* *главчица* и *онда*, кад *редовно* *заклида* и *унаштинама* *бивове* за *пресе* *порасти*: а *још* *ваше*, кад *их* *напустимо* да *расту* а не *унаштинамо* *их*.

Према *томе*, најбоља је у овом погледу аршилик који ни *ма*ла *нема* *главчица* са *2* *клице*, а *најрађаји* који је *са* *јед* *клице* са *2* *клице*.

Пред *ове* *вокнџе*, *особине*, *треба* при *избору* *семена* — аршилика — *следити* и на *то*, да *није* *шљачи*, *већ* *треба* да *буде* *једар*: да *не* *буде* *сувише* *крупан* *нита* *сувише* *сптан*: да *није* *већ* *проклида*, *прозрач* и т. д.

Онда је *вредно* *напоменути*, *откуда* је *то*, да *неки* *аршилик* *има* *2* *а* *неки* *1* *клицу*. То *долзи* *отуда*: *што* *рђава* и *неважни* *повртари* — *багшони* и *семени* *не* *остављају* *из* *воднице* за *семе* *треле* и *одрабале* *главчице* *лука* да *редовно* *раде* и *донесу* *семе* у *другој* *години*, *као* *што* *би* *треба*ло; *већ* *остављају* *семе* за *произвођење* *аршилика* и *од* *прерађивања* т. ј. од *оних* *главчица* *које* *порасту* у *бик* из *друге* *клице* и *донесу* *семе* у *првој* *години*.

Неки *чише* *ово* *зато*, *што* *им* је *дуго* да *чокају* да *привезу* *правно* и *добро* *семе* за *аршилик* *тек* у *другој* *години*; *неки* *нарочито* *збирају* *ово* *као* и *од* *прерађивања* *од* *купура*

и *другог* *поврћа* *рђаво* *семе* *само* за *пицац* за *продају* а за *себе* *закрљавају* *добро* *семе*; а *неки* *опет* *кашају* *рђаво* *семе* за *добро* *ради* да *га* *више* *имају* за *продају* *кад* *најве* *добро* *цене*. Свема *онакав* *ради* је *превара* *која* *штети* *нашом* *пољопривредницима* *тине*: *што* *се* *размножава* *аршици*, *који* *тера* *само* у *бивове*; *купура*, *који* *неће* *да* *заглавчи*: *цвекла*, *ротква* *већ* *корена* и *друго* *рђаво* *поврће*. Зато *би* *над* *радом* *семенара* и *повртара* *треба*ло *завести* *надзор*.

Г Л А С Н И К

Вредно напаше. — Добросла син Алексе Симића из Љубаве у срезу *расинског* *вара* је *један* *врло* *леп* *сламни* *шешир* и *овај* *ред* *Пољопривредног* *Друштва* *посла* *Царинског* *Музеја* на *поклоп*. Добросла *није* *ово* *паштарство* *већ* је *овај* *шешир* *израдио* *као* *самуку*, с *тога* је *овај* *негов* *рад* *дасукав* *пашке* и *треба*ло *би* *га* *потврдио* у *изучавању* *паштарства*, *пошто* *за* *ово* и *накљонито* *има*.

Појаци о Закону народног благогостања. — Још 1836 *године* *узаконено* је *да* *се* *у* *селима*, *да* *кућу*, *банштину*, *два* *вола* и *краву*¹⁾ *нико* *задужити* *не* *може*. Они *је* *хтео* *законодавац* *обезбедити* *породици* *један* *део* *имања* *који* *из* *неш* *старешина* *није* *сво* *управити*. По *закону* о *грађанско* — *судском* *поступку* од 1865, *тај* *део* *имања* *пожељно* *породици* *износи* *је* *два* *дана* *земље* (§ 471). *Обетеком* *седамдесетих* *година* *један* *посланик* *који* *је* *заслужно* *да* *му* *се* *име* *не* *заборани*, *Димитрије* *Јовановић*, *доша* *је* *на* *мисао* *да* *ову* *законску* *одредбу*, *која* *је* *пробавно* *изнала* *да* *обезбеди* *породици* *од* *њене* *старешина*, *проинири* *тако* *да* *љове* *обезбеди* *овог* *последњег* *од* *заселаша*. Иницијатором *тога* *посланика* *Скупштине* *је* 1873 *одачуна* *да* *свако* *не* *може* *ни* *задужити* *ни* *продати* *пет* *дана* *земље*. Она *два* *дана* *вола* *по* *законску* *од* 1865 *није* *сво* *задужити*, *била* *су* *потребна* *да* *би* *искрашно* *породици*; *оних* *пет* *дана*, *да* *не* *би* *и* *о* *широјини*. *Прво* *се*, *дакле*, *покуша*ло *да* *се* *свако* *посредно* *одрати* *од* *зеленашких* *зајмова*, и у *тој* *су* *циљу* *били* *установљени* *кредитни* *заводи*, *код* *којих* *се* *могао* *добити* *зајам* *по* *умерен* *интерес*. *Кад* *ово* *није* *помогло*, *онда* *се* *прибегло* *непосреднијим* *мерама*, и *свако* *је*, у *ствари* *било* *забрањено* *да* *се*, *преко* *извесне* *границе* *задужје* *код* *приватних* *зајмодаваца*. У *тревенту* *кад* *је* *изгласан*, *закон* *од* 5 *дана* *називан* *је* „*Законом* *народног* *благогостања*“.

На Петровској Скупштини. — (1848), *два* *окружја*, *београдско* *и* *крагујевачко*, и *депутат* *Линдема* *захтевају* *да* *се* *у* *веде* *и* *једна* *школа* за „*Економију*“, *али* *влада* *ово* *напо* *мога* *је* *унашва*, *јер* *нема* *људи* и — *новаци*.) *Така* *се* *једна* *школа*, *ради* *унашривања* *земљородног* *и* *сточарства*, *установљена* *теп* 1852, у *Топчидеру*.²⁾ *али* *је* *на* *жалост* и *она* *после* *неколико* *година* (у *јануару* 1859 *год*) *затворена*. *После* *дуже* *нија* *година* 1872 *основана* *је* *Земљоделачка* *и* *Шумарска* *Школа* *која* *је* *после* *неколико* *година* *опет* *затворена*. *Године* 1882 *основана* *је* *Ратарска* *Школа* у *Краљеву*; а *године* 1891 *Виноделачко* — *Воћарска* у *Букову* *код* *Неготина*.

По *Закону* о *тим* *нижним* *школама* *чека* *се* *више* *од* *двдесет* *година* *да* *се* *и* *трећа* *оснује* *за* *Столичарство* *и* *напашиво* *гадоване*.

У *добу* *кад* *се* *у* *унашривању* *привредне* *говори* и *са* *престола* *и* *из* *скупштине* *и* *на* *законима* о *томе* *ради*, *добро* *је* *да* *се* *зна*, *да* *се* *и* *већ* *посебних* *закона* *може* *свакима* *полуга* *стварити* у *службу* *ово* *гране* *привредне*, *која* *земља* *доноси* *напашиву* *снага* *новаци* *што* *са* *стране* *добива*ло.

У *исто* *доба* *дужност* *нам* *је* *и* *то* *изјавити* *да* *ове* *напомене* *о* *важнијим* *привредним* *школама* *не* *чини*мо *заврши* *подељена* *како* *је* *већ* *пресе* *да* *се* *која* *и* *од* *о* *не* *две* *година*, *по* *како* *би* *било* *време* *да* *се* *она* *Земљоделачко* — *Шумарска* *оштина*, а *посред* *још* *помеште* *две* *оснује* *и* *треба*, *која* *те* *и* *виша* *чишта* *характеристичну* *целину*.

Живинарство у Мађарској. — Како *огромне* *приходе* *доноси* *живина*, *јаја* *и* *перја* *може* *се* *свако* *лако* *уверити* *кад*

¹⁾ Зборник IV.

²⁾ Зборник VII.

буде прочитао ове редове. Мађарска је 1902 године добила само за извозну жетовину 24,624,288 круна, а за извозну жетовину, јаја и перја укупно је добила 67,348,640 круна. Живинарство је, према оствено, једна од најважнијих привредних грана у Мађарској. Живине (кочишња, гусака и пловина) имала је Мађарска у години 1884 свега 11,433,877, а већ године 1895 онај је број порастао на 110,085,897 комада. 1884 године вредност живине рачуната је на 7,000,000 круна, а 1895 године 75,000,000 круна.

По статистичким подацима, имала је живине и плових продуката 1901 године.

	У ВРЕДНОСТИ КРУНА
Русија	150,000,000
Мађарска	82,000,000
Италија	48,000,000
Аустрија	25,000,000
Белгија	25,000,000
Данска	25,000,000

Највише увози живине, јаја и перја од живине Немачка (за 192,000,000 милијуна круна) и Бела Британија за 154,000,000 круна.

На Мађарске највише увози Аустрија, она је вен најбоља куца. У години 1901 извезено је у Аустрију за 32,500,000 круна, а у Немачку за 28,000,000 круна.

Трговина *јарма* на године у годину расте. Бештисне радње ради на томе да се ослободи посредничтва бечких радња, поје су досада имале у својим рукама главну трговину. 1901 године укупан извоз јаја достигао је вредност од преко 30,000,000 круна.

Ово је лен и поучан пример за нас да споме живинарство што обилујашу нашој обртини, јер би ми могли бар *дег* пута више живине и јаја производити и на страни извозити, а да би то од несумњиво велика користи по наш народ и државу било, није потребно да се нарочито помиње и истиче.

II ПУЧНИ ДЕО. ЧЛАНЦИ:

- Циџ пољаци, експризатор и експризатор (са 5 слика), стр. 55.
 Говина (са две слике), стр. 59.
 О изврсној јечму и његовом грањњу (са 1 сликом), стр. 62.
 Морска рова (са 2 слике), стр. 64.
 Коров и његово уживањство (са 3 слике), стр. 71.
 О пловин и дијететијом пловина, стр. 75.
 О производњи савезног масла (путера) на малим млињима (са 14 слика), стр. 79.
 О трешњи (са 3 слике), стр. 87.
 О подизању виноградна на страничним пољацима (са 3 слике), стр. 91.
 Пољацима храстова горе сојамак, стр. 94.
 Поже о чувању здравља, стр. 101.
 Криво поже. Зелена крива за стоу, стр. 107. — Храстова стоје зими, стр. 108. — Средста за повећање производње јаја у живине, стр. 109. — Гојене и млаве гусака, стр. 109. — Гојене Бурана, стр. 110. — Гојене пловина, стр. 110. — На гојени ковошију, стр. 110. — Гојене голучица, стр. 110. — Набава и напасивање голубова, стр. 110. — Винови у свимским стојма (оборина), стр. 111. — Стајно дубре на дубришту, стр. 111. — Размножавање лесе, стр. 111. — Проба јаја на свежости, стр. 111. — Дек против рожњата, стр. 111. — Воће и грочје у домаћем депарету, стр. 111. — Ванте за ватру и светло, стр. 112. — Чувањ депа од експриети (шприма), стр. 113.
 Орач, стр. 114.
 Засудаци људи за српску пољску привреду. I. Основних Српског Пољопривредног Друштва:
 Др. Милош Савоски (са сликом), стр. 115.
 Коста Црногорац (са сликом), стр. 117.
 Фрања Штевица (са сликом), стр. 119.
Важније билне болести и штеточнице. Болести усена и билне потрешине: Лен од газивине (сета, гари) стр. 120. — Средство против руж (паљемаче), стр. 120. — Против рашне на првом главина (са сликом), стр. 120. — Средста против паљемаче на крошњу и др. стр. 121. — Пасан на жњоу, тавана и т. д. стр. 121. — Винари козина, стр. 121. — Кулава на волчака (са сликом) стр. 121. — Штеточне усена; а) Штеточна у земљи (Гулава) или жука, са сликом; Свочуба или солица, са сликом; Земљана гусеница или Потарина; Ровак или Ровак (Коловотни), стр. 122. б) Штеточна изнад земље (Савинак, Букач; Лесе вапа) стр. 122. в) У житницама (Житни жњак са сликом; Грама; Грамшар) стр. 123. — Крушице жњотине (Лок, Мим), стр. 123.
 Болести и штеточне аоба. Болести (Трза рова или огаз; Живи рана или скорбут; Саволоваши или околоти; Пасодоба или жутика; Копривачко; Ржа и Црвена ржа (паљемача) са сликом; Штеурка или Кревајка), стр. 123. — Штеточне (Гулава или Жу; Ровак; Крушкова или Липа, са сликом; Крушкова жња, са сликом; Велики Мрзавина, са сликом; Гасодол, са сликом; Галовина; Јабучни жњак, са 2 слике; Јабучни омотачак; Лесе вапа; Крива вапа, са сликом), стр. 123.
 Болести и штеточне лесе. Болести (Памљенова или Шероносова, са сликом; Пасан или Олдуш, са сликом; Црвеница или Астракова), стр. 123. — Штеточне (Трвањини смотачи или Каспа вамак; Пшар; Манаор; Према), стр. 120.
 Прва помоћ у неочекиваним изврским болестима код стоје (Назаж код говеда; Колика или жутир код оца; Прозив; Кривокожење код говеда; Здржанање жњораћ; Завалење оца; Завалење жњора; Завалење жњора или гутурар; Шан и устобола; Убој и јаме) стр. 120.
 Прва помоћ у неочекиваним случајевима и изврским болестима код људи док лекар не дође (Код палуца и баљана крва; Код сирнути; Код обомане и худалењог; Код гречне; У неочекивани; У жњаме; Од сунчањне; Код изгоритице; Код тровања; Код рана и изворитица), стр. 122.

Важније напомене из пољопривредних закона. По закону о пшени пољопривредна штевица, стр. 123. — По закону о пољопривредним стањацима, стр. 124. — По закону у заштити виноградства, стр. 125. — По закону о обшачуљу и универзитету виноградства, стр. 125. — По закону о шумама, стр. 126. — По закону о риболову, стр. 129. — По закону о лозу, стр. 140. — По закону о чувању пољског имала, стр. 141. — По закону о уживањалу штетних животиња и бљавца и о заштиталу корисних животиња, стр. 141. — По закону о паљацима и мелељним млињарним димама, стр. 142. — По закону о непосредном порезу, стр. 144.

Пољопривредни водостопи. Подаци о сејању усена, стр. 147. — Календар за обрешалу стоу, стр. 148. — Колика треба бљавца

ЊЕЊИЖЕВНИ ОГЛАС

Говог је

ПОЉОПРИВРЕДНИ КАЛЕНДАР

ЗА

ПРЕСТАЈУЊУ 1904 ГОДИНУ

ИЗДАЊЕ

СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА

УРЕДНО

Паја Т. Тодоровић — Валочкић

Садржина му је ова:

I Календарски део. Паскајега, страна 3. — Повретики израдење, стр. 3. — Оне године нив, стр. 2. — Црвени жњемлар у 12 месеца, сунце млава и жњам за сваки месец, поже пољопривредне пресе и пољопривредни рачуни у свима месецима, стр. 4 до 27. — Дани у оје се радње завршавају, стр. 28. — Државно савезство у Краљевини Србији, стр. 28. — Српска народна и привеза свезањина, стр. 28. — Сила пољопривредних завода и удружења, стр. 28. — Погађање времена, стр. 28.

Издавачки израдење док српски, стр. 29.
 Вешо духовенство у Србији, стр. 30. — Министарство Народне Привреде, стр. 30.

Телеревни таксе, стр. 31. — Телеревни таксе, стр. 31. — Новитисне таксе, стр. 31. — Оштитисне новити, стр. 32. — Државни таксе, стр. 33. — Оштитисне таксе, стр. 33. — Савезствена таксе, стр. 35. — Марено-изврские таксе, стр. 34. — Пажађури у Србији, стр. 38. — Пажађури дани у изврским бљавца, стр. 41. И. Тарноградске главних вољска и мелељних извршила и извршних предмета на државним мелељницама, стр. 42. — Српско Бродарско Друштво: Тарева на Бродинам, стр. 43. Тарева за роби, стр. 46 — 47. — Спорде и Беравине таксе, стр. 48. —

Н. В. Крад. Литар Ј. стр. 49. — Краљевина ванитата Српском Пољопривредном Друштву, стр. 30.

за савljene па хектар, стр. 150. — Мотарско море, стр. 151. — Претварљива знања земље у аре и хектаре, стр. 152. — Претварљива даш орала, пштова земље, Дугара земље или сави траве у аре и хектаре, стр. 152. — Претварљива она у винограду и дравома у грамове, стр. 153. — Претварљива акона у хектаре, стр. 153. — Таблица за израчунавање вредности упривних или покретних шумских дрвета у државном или другом шумама, по кв. 107 и 108 Закона о шумама, стр. 154 и 155. — Прорачунавање кубне саднице округлих дебла, по кубни мерама, стр. 156 и 157. — Формите на београдског тржишту за сребро, стр. 158.

Обрасци на палсопривредног размисањих. I Пример за „Белешки радња и догађаја“ на мизну, стр. 159. — II. Пример за „Ново добитак (или губитак)“, стр. 160. —

III Палсопривредне установе и удружења. Српско Палсопривредно Друштво (Уставно); Упрва Друштвено; Савршени осигура; Чланова осигура; Чланова догворници; Чланова угемљени; Почини чланова; Редовни чланови; Чланова домогајци; Подржани стр. 161. — Школа за Ратарство у Краљеву, стр. 172. — Школа за Виноделу и Винарство у Булеву, стр. 174. — Довишни Стогарици Завод, стр. 174. — Топиларска Економија, стр. 174. — Палсопривредни Ставаци, стр. 174. — Дови расадници, стр. — 175. Српски расадници, стр. 175. — Практична шумарска школа у Краљеву, стр. 178. Државни шумски расадници, стр. 178. — Шумско уприво, стр. 178.

Сави доколорационих задруга у Београду, стр. 178. — Гашви уприва сави „Кол Јахача Кисо Михаило“, стр. 180. — Српско Палсопривредно Друштво, стр. 180. — Палсопривредно-винарска задруга у Београду, Палсопривредно-винарска задруга за округ моравски, Крагујевачка палсопривредна задруга, стр. 180. — Друштво за упривредно савршени у Србији, стр. 181. — Сави доколорационих удружења, стр. 181. —

Српско палсопривредно Друштво за земљаси сточни трг, кавле и оперува сточе, стр. 181. — Навона Вапна, стр. 182. — Пва београдски: Алексијевска задруга, стр. 182. — Углади маенар М. Дршковића у Савршени, стр. 182. —

Друштво за кување широдог арала, стр. 183. —

IV Додатак. Стевац награда Срп. Палсопривредног Друштва и награде палсопривредног рада, стр. 184. — Стевац за практично палсопривредног рада, стр. 173. —

Деволуци палсопривредног вавта и вавиња које се могу добити кад и преко Срп. Палсопривредног Друштва, стр. 186. — Деволуци вавлих садница и упривног дрвоја и шибла Школе за Виноделу и Винарство у Булеву, стр. 188. — Деволуци сави стачине осигуравања и четирираског шибла и осталих привредна палсопривредна стачине чврта вавривног у Шаву, стр. 189. —

Српско палсопривредног вавта и вавиња. I Кавле, стр. 191. — II. Кавте за пород, стр. 193. — Новине, стр. 193. Пуживитих огласи.

О Г Л А С И

ПРВО СРПСКО И ЈЕДИНО ДОМАЋЕ ДРУШТВО

ЗА ОСИГУРАВАЊЕ

БЕОГРАДСКА ЗАДРУГА

— ОСНОВАНА 1882 ГОДИНЕ —

ОСИГУРАВА:

живот људски на вине начина, као на случај смрти (доживотно), на случај доживљива, на случај доживљива и смрти, мирно деци и т. д.

Противу пожара, грома и епидемије; рлане зграде, индустријска и занатлијска предузећа, робу покућанство и т. д.

Услови су најповољнији

Бавжа обавештења даје Задруга у Београду, а у унутрашњости новчани заводи, овлашћени агенти и повереници за осигурање.

Осигуранцима у унутрашњости овлашћено је бављаве и тиче, што је за снагу парох овлашћен бар по један пошачи завод, ради пријављива уплата за осигурање. И према томе, најједан осигурањих из унутрашњости најје дужан слати улату у Београд и вавлагати се трошковима око поштарине.

Полице за осигурање зграда противу пожара Београдске Задруге примају се као гаранција за зајмове Управе Фондова.

23—36

ЦЕНА ОГЛАСИМА:

Уавим од прети прсте једног ступца по 10 пара дни; од осталих крупних писмена по 15 пара од прсте од ступца. Већим огласима од целе стране 30 дана (10 вор. а. п.) пола стране 10 дни (5 вор.) четврт стране 3 динара (2-30 вор.) Поред тога за свако оглашавање по 20 пара дни. Државне тавсе, За оглашавање вине пута 10 од сто јединице.

Преглед 30 броја Тежава. Чланци: Из Сирарства. — Равна павиња цар. — О погрешкама које се чине при рилану. — Подвистак: Мара Јилничка (настанке се). — Беласки. — Главоки. — Вавжени бавле; Палсопривредни Календар. — Бавси. — Цена огласима.

ИЗДАЈИ ДЕСЕТОДНЕВНО
1, 10 и 30 СВАКОГ МЕСЕЦА

ПРЕПЛАТА И РУКОПИС
КРЕЊИ СЕ
СРП. ПОЉОПРИВРЕДНО ДРУШТВО
У БЕОГРАДУ
ПРЕПЛАТУ ПРИМАЈУ И СВЕ ПОШТЕ

НА ОСНОВУ ЗАКОНИЦЕ ПЕНЗИЈА ОД АПРЕЛА
1889 ГОДИНЕ X 204 КРИВИЦЕ ДРУШТВИ
НОВИ УЛОЖИ ПЕНСИЈАМА.

Цена огласина изложених је на
последњој страни.

ГЛАСНИК И ИЗДАВАЊЕ
СРПСКО ПОЉОПРИВРЕДНО ДРУШТВО
КЕНАЈИНА УЛ. БР. 11.

БРОЈ 31.

ПОД НАЈВИШОМ ЗАШТИТОМ

Њ. В. КРАЉА ПЕТРА I.

ТЕЖАК

ОСНОВАН 1869 ГОДИНЕ

ИЛУСТРОВАН ГЛАСНИК СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА

ОДБЕЖЕНИ ОДБОЈ!
ПАЈА Т. ТОДОРОВИЋ, А. Љ. ПОПОВИЋ, ЈОВАН ЈЕКИЋ,
ИЛИЈА КРЕМЉИЋ.

ЦЕНА ЛИСТУ

ЗА СРБИЈУ
НА ГОДИНУ 5 ЛИ. ЗА ОСТАЛ ПУКИНЕ 3 ЛИ.
ЧЛАНОВИ ПОЖАРИЦ, ЧЛАНОВИ СНИХ ДРУГИХ
ПОДРЕДНИХ, ОСНОВ. ШКОЛА, ВОЈНИХ СТАЛ-
КАРА, ЧЛАН. ЖИВНОСТИ, НЕМАРОДНИЧКЕ
ЗАЛУПЕ И ЧЛАНОВИ ПЕТА ДОМАЉИ ЛИСТУ У
ОСТАЛ ЦЕНЕ, ЛИБ ПОШТОМ ПОСТАВАЉУ ПЕНЗИЈА
НА ЧЛАН ГОДИНУ.

ЗАМ СРБИЈУ

НА ГОД. 5 ФРАК. ПЛН 4 ФРАК. А. ВРЕД. 80
СРП. ПОЛОНИХ. ЗАРУБИСА И ВИШОМ ЧЛАН-
ОМ КАО И СРПСКО НЕМАРОДНИЧКЕ ЗАЛУПЕ И
ЧЛАНОВИ ДОМАЉИ ЛИСТУ ЗА 6 ФРАК. ПЛН
3 ФРАК. А. ВРЕД. КАО ЗАУСТАВНИ ПЕНЗИЈА
ВРЕД. И КАО СЕ ВРЕДОВАЊИ КОД СМОГ ЗАЛУ-
ПЕА КРЕЊИ ВОГА НЕ ИЛИ СЕ ИЛИ СЕ ИЛИ СЕ

ОДБЕЖЕНИ УРЕДНИК

М ИЛУТИН М. С А В И Ћ.

ОСТАВНИЦА УЛ. БР. 20.

ГОДИНА XXXIV.

У БЕОГРАДУ, 1 НОВЕМБРА 1903 ГОДИНЕ.

ВОЈНИК И ПРИВРЕДНИК

Старе пријатеље чувај, поше теши.
Пародна мудрост.

Наше доба у свима европским земљама ствара по дотеретом надражана велике војске. Зато није чудо, кад без неке не може бити, што тежи да ту војску употребити и на привредне циљеве и преко ње да унесе у масу народа пољопривредна знања.

Тежак је од времена на време саопштава својим читаоцима резултате оне тежке и начин рада којим се тај успех постигао. А и данашњи прилику радо употребљава на то да помене како је Италија, још од онег времена кад је њен данашњи краљ био престоноласкалник, и кад се ставио на чело покрета за ширење пољопривредног знања преко војника у масу народа, ова писмо неговао и данас ушесте резултате показује.

Српско Пољопривредно Друштво је преко свога председника још пре 2 године обратило се на г. Вешенића, командира, српског пилота у талијанској војсци, и од њега добило неима интересне податке о организовању рада на чему нека ку је и овде наречена хвала. Друштво има прилежних похвалних почетака о томе и код нас. Не вако наглава, у нас све убија у свакомо почетку нама оскудица, на је тако и ово у своје почетку она угинула. А не би требало. Ми вљаско да би у нашој Војној Академији требало доуставити барем по један час оних предавања и то онег пилота који сами пристану да то слушају, а нећ у Друштву нашла би се чланова који би и без никаквог војара држали по које енциклопедично предавање из разних грана пољопривреде, одакле би будући наставници наше војске добили прве појмове о тежини о важном послу, којим се од прве земље ствара хлеб и месо, без кога не може ни војска ошатаи.

На Седмом Међународном Конгресу у Риму у томе погледу додосена је ова одлука:

„Конгрес, признавајући као савно средство за брзо ширење нових пољопривредних теорија и практичних примена ову обуку, која је о томе у војсци заведена, похваљује италијанску пилотиџу у томе и угадне оних народа, који су то примеру следовали, и изражава жељу, да се та обука уведе у војскама сних народа, у облику практичних овита.“

Из не се јасно види, вољико је важан тај посао, те кад му важност придају богатије земље, ни ни не би требали да му важност потцењујеко и да се о њ одачујеко.

Но све је то наше-више посредно угинуће војника на пољопривредну стругу. Међутим ми знамо пред собом слику једног војника — који је не само бранио окоп пратио многе покрете у нашој пољопривреди, нарочито на својим многобројним путовањима по земљи, но је својим тргом и својом руком животу биласку одвајко, који је уз-а сваки свој посао народном занимању, народном језику и његовим старинама, толико важне поклањао, да је пољопривредницима постало право задовољство што чешће наштаи се у ту тако богату ризницу сликосрпског знања о земљи и људима у Србији.)

Тај војник-привредник то је садањи почасни генерал, г. Јован Драгашевић, генералштабни пуковник у пензији.

О животу овога од најранијих чланова Српског Пољопривредног Друштва желимо овој приликом пред славу и изложбу друштвену да додосемо неколико вредних, остваривајући радо да додосемо поводом десетогодишњице његовог књижевног рада више проговорико.

Он се родио 1836 у Пожаревцу, те се с тога често потписивао „Вранчицац.“

*) Вид „Land and Leute“ како је заостао погледу у проучавању живота изворног војку у мени поклања како војсковања да нашла појмове привредника. Днас за радост има неких мањих људи који од то вистине право кажу о периоду војој је жана најбољег успеха у погледу на српски народ.



ЈОВАН ДРАГАШЕВИЋ
ВОЈНИК ГЕНЕРАЛ

У Пожаренцу је еврсно основне школе, а у Београду гимназију и Војну Академију, из које је Јосеп 1861 упу ушао као професор.

Много је радио на издаци, и дела његова су то правни и данас заузимају одлично место у нашој војној књижевности. Његова Косовскараја, Крокогараја, Војничка Стаљетина, војничка речник, Војна Географија и Напрео Троноле и сада још нису стекле друге себа.

У млађим годинама радио је и на поезији. Ко не зна за „Хајдук Вељка“ и „Јеку од гусала“?

Али он је радио и на пољској приреди, па све што ипак чланови друштва, којима је то струка била, од њега „Текас“ добио је негодане обилнице чланова.

Нарочито радио пољивао ово: Прво име некојих група; самоуки отпочели на посланине чика-Сретине о важности подизања вољака; јабуковача; Јабука Топира.

Као нарочита дубетел Воћарства и Црећарства, он је производио из сенеса и нове врсте воћа и цвећа, досада *арви* и једини у Српству који је производио *ново*, што до сада *није* постојало.

Из благодарности за поћну Воћарства једна сорта јабука „Soldat Robinson“ добила је од школе за Виноделце и Воћарство име Драгашевина. Но он је Друштво и нама захукао, те му се и овим напоменама радио одужује.

Од њега има Српско Пољопривредно Друштво и један важан предлог у интересу Воћарства, који радио свопштало у овоме што иде:

„Још пре двастицу и више година спомињао сам подизањива у Топчидеру о јесен, али тога ни до данас нема.

Сада, приликом одређивања рада и брета овог нашег Друштва, ја долазим с неким предлогом.

Крајње је време да имамо српску пољоделску, т. ј. да имамо прикупљено све воће, што га у Србији има, па да га после одређено, чега и на другом месту има, а што је специјално наше. Наравно испитујући, које је од тога воћа за трговину уопште и за извоз посебно погодна. С тога предлажем да Друштво одмах изпита од државе (или општине) земљиште, где би што пре могло проишати све српско воће, по плану како се где зове, и по месту одике је.

ПОДЛИСТАК

МАРА ЖИВИНАРКА

Писмовак И. Сединарског

с романом Драгиња Лалчевски

(постали)

IX.

Кокони су весело живеле у новом кокошару. Јављале су се у прво свињце. Марија их тога часа хранила хранивом, коју је у прво спремила. Пошто се одлучи, кокошар је отворио и кокони пуштале у дворнице, где су тражила и черпале храну 2—3 часа; али је била нипаш или хладно време — била би у кокошару.

Марија је приметила, да кокони боље носе јајца, од како су преселили у кокошар. Да би знала колико снапа кокони носе јајца, Марија их је наврнула да носе свака у своје сопственим гнезду, и она је увек записивала на днуру, кад год јајца одбира.

У подне је Марија поново хранила кокони, но тада им је давала мање по јајцура. За ушину им је давала негда овоса, а негда јечма.

Крајем марта све су били толици дани, то су по ваљан кокони биле на пољу.

Тако су живеле живини и у доњем и у горњем спрату. Само је Марија кокони на горњем спрату пуштала у ветува, а оне из доњег спрата у дворнице. Кокони из горњег спрата

Пошто су изложбе ове 2—3 године заинтересовале и српску интелигенцију, која је пређе прена овоме подизањива била дакле заинтересовала и оне, који долазе на шикстварске столице, то се надам, да ће државна то Друштво учинити. Па како се то може знати и добити брзо, рећица за месец, два, онда би Друштво требало одмах иза то, а то је већ у Марту, шерчити коју хладно *подлога* за воће (1000 колика не кошта више од 8 до 10 парака, ако се не варам) и услати, тако да би већ до године (1904) могли много и калевати тог српског воћа, о чему би доцније и речи било.

Дакле прена овоме могла би јни у буџет нека стма за *сврху* тога земљишта, и порубину *подлога*, па накар у руброну за „непредвиђене“ потребе.“

Ово што је досад поводом овога предлога учинио, не би заслуживало да се попише, али у нади, да ће се другом приликом наше ербе имати ипо и да ће други *људи* то сверадице прихватиати, ни то свопштало, у неку руку, као ампагет млађама и, надујемо се ерђинама. —

Има доста вољивка у нас, који као спорт терају живинпрствство, — има их који радио на земљишту око својих кућова и других установа, сеју раме боде прете гајених баљака, и тиме покажу бољој ажрави вољивка, дају правац бољем начину рада, који потчи — регрети разносе по народу. Има их који се и у нас и на страни радио баве студјама и развијају радобитних облака, али се, као одлични земљари баве испитивањима која додирну област пољопривреду. Има их који су приципал и приципална лене збирке гајених усева или бољети и свопшталоности на тиме било обраћају своју важну. Све је то похваљиво и може допети користи.

Текмо је се радовати кад год што је томе сазна, да прибољези и јавно похваљу, у нади да ће тиме не само одати правду, но и допринети да се увиже стична добра дела. А што то овом приликом чини, уз понав рада г. Драгашевина, то чини радио већ и с тога, што мисли, да је међу многобројних установа И. Академије па даље и г. Драгашевина, многогодишњег професора у вој, подизањива који се код њега пољивао или пољивао негда путевао добио од њега који јунт али дубав и викловог проучавалу нашег народа и његова живота и славнога му записива — земљорадице. Зато изјављује жељу

биле су своја носе. Сва јајца њихова Марија је остављала у засебну котарицу.

X.

Још крајем марта Марија је приметила, да су се три кокони отпочеле живити, претстале су новим јајца, друго се одржаванују у гнезду, напољетку отпочиу кокони, тражили су да се насале. Марија је подизавала у њих тако расположење, али су јој се само три насала чинила и сврине недовољно, хтела је да има шест. За то она одбере још три кокони, које би се и иначе ранјие расположење, намести их у заворну одду, па три мека гнезда, у која метне по три свежа јајца, претстале их пуштати на поље, слабије их етане храници, и да само каном и отпочиу их појети голном водом. Кроз пет дана кокони се распозе, отпочиу дуже земати на гнезду и сасвим се распозе. Б априла јајцура Марија у горњем спрату носе по воду само носе, намести у шест самодућна гнезда, па два гнезда претре неоправу салму, за тим само мекога сена, а по омаке просте. У подне Марија па срину прегледа сва јајца, која су снале кокони из горњег спрата, и од њих одбере 90 комада здравих, провидних и крућних. У вече изабрава јајца распореди у пригтовљена гнезда: у једно живине 13, у друго 17, а у остала по 15 јајца. По том је квоће изабрала, наврнула и насидила их у гнездама. Да се не би уземирале квоће, Марија је остале кокони снала у доњи спрат, те је горњи спрат остао само из насвође живине.

Све су се квоће показале приљезне. Марија их је обилазила једред дневно. Тада је мењала воду у водонотици, хранила квоће негда овоса, негда зареним отпатцима од зелени

да nam vojnika — привредник, г. Драгашевић, у доброме здрављу у расположеном не само прослава невестогодишњама какавог рада која му већ догодише нагасте, но и да види са Србијом *уједињено мезоу Желазново*, данашњу негову породице — поред Македоније, за коју се толико залагао у проучавању и која би једино учинила придружења данашњој Србији, да се онда што већи број војника воже мирно и с пошршћу одлаати — пошршпривреди.

О СРПСКОЈ ШЉИВИ

У листу „L' agriculteur Nouvelle № 606 од 29 Новембра 1902-год. изашла је ова белешка: *Шљива из Србије*. Пошршчу да се занимају, каже г. Харно, наш колега из Жардена са неписаним аженским шљивама којима нас је Србија понављала, јер нам екселудје годишње не мање од 225 милијарна калограна. Калифорнија се задовољала да нам шаље плодове својих шљавара под именов француске шљиве. Србија је много селдја. Шљиве из Србије истина су изванредне, а могу се поредити са онима из Ло и Гароне, тврди један становник Валене на Лоу, који ал се тини да их познаје. Српска влада пушта на извоз само плодове доброт квалитета без занерке: присвеш том зна узурпација именов, што сачињава претину од извесне важности и превару у имену. Улазе у Француску преко Марсела, Сета и Бордоа, према томе могу се конисковати евалсковианати продукт који долазе у та три пристаништа, јер на по коју цену не треба допустити да се страна конкуренција одомаћа. А зато округ Ло и Гарон, требао би добро да паша тини више што му је дужност од неколико година све тежа и због неприятеља који му је демастирао шљаваре. Овај иштевао не само да је ове године јасно узавно бербг, него волежда на то како се магло распостари, довео је у питање и сака дрва шљавина.

Поводом овога писана г. М. Аврамовић, управник Савеза Зевљорадничких Задруга које је најпре дошло до руде оно писаре, ушту је треднику пол. листа прозрале обавештене у коме је најпре изјавио захвалност на признању што су српске

и, док су оне јеле, она или је прегледан и читали гневда. Често је прегледала и само квоиче, ради уверења, да се имену закочење ина и бухе. По ишче их било, јер су се пошочи често купале у веску, имену и прању од креча, што им је Марија била у једном узгу, у сандуку намештала.

Десетог дана по извањављу Марија сабиљо прегледа према сунцу јајца из свију наседа. У 87 јајца већ је приметила у средњи заметак, а три су јајца била сасим новонарена. Марија је јајца имену пратила у гневда, а она три мушка је бавила, јер се из њих имену маког очекивати шлад.

Гавно носе 3 недеље јајца су се отпочела прокљавати и из њих се изводати шлад. Марија је сваки 2—3 часа давала наседани, и, ако је у гневдима наљавила треску, изведати шлад, тампала их је имену квоиче, метала их у толику котарину и броо их носила у собу. За две ноћи и два дана инама су се ова инама. Пашо их је 82. Јер су пет једна квоиче рабавле. У соби су се шлад броо давраишала, и Марија их је отпочела пуштати у дворште и хранити куванш јајцима.

Трећи дан је Марија очистила горњи спрат у пошорну и намештала три квоиче и под њих распоредила изведати шлад. На тај начин те су три квоиче постале највеће чуварке свију шлади. Оне аскаде три, мање квоиче. Марија је окрнула у води, осушила их на сунцу и свела у доњи спрат, где су се оне у броо у друштву с меловима, поправале и отпочеле носити јаја.

XI.

Јон првих дана јаја отпочело је лепог време. Јасни, толики дани ретко су прекидани лепог, најасног именов. У пошорни

шљиве изврне те се могу поредити са онима из Ло и Гароне г. ј. најбољима у Француској; а затим доао да то не чини Србија на шта се длет жали, већ ако то била, да то чине ои страни квалитетни. Српски произвођачи највише имају интереса да се производ око кога се они труде продју под ираним именов земље.

У бр. 613 од 17 јануара оне године донео је, поводом тога писва уредник пол. листа напомену, да а ако то не чине произвођачи, но трговци, онет, вели: „Факт који смо обавицали постоти. И то је, на жалост, да наше произвођаче главно.“

Текста додирјућа ову ствар изјављује оно: Наје српска шљива увозена у Француску под туђим именов да се Србиан користе но ако је у увозена на јој долаје дакле име француске (Ажене) шљиве то је чинено да се пово, ако некада ивино крајинским дозуне оне ивице иранине које су се показале у развијеној трговини француској. Немају свота паша и својих шљива дозвољено, на наше одличне производе под својим именов продају и користе се туђим имену. И то не чине Срби но само Францан или други страни.

Францани инама имену вино од нас купавено продавали под именов српског инама. Па тако и сад раде, те и ако наше шљиве продају под именов француским онет смо ни и кривни. Страни трговци, себасто они у В. Иште инама имену пропустали да не крете лошу робу какива именов. Док се другога не сече, ту је српско на мети. Нега тако не таје на то, да ише Рукундје, Србије и Вугарске, они не би знали где би отпатке своје на какива раде изабацили.

Текста ишта, на доње ће то тако бити? И да ли је још когад позван да на томе поради, да се тини инаме не отрок-кавано?

Да се вратио сунш шљивама из Србије. Оне су одличне вели уредник листа. То смо и још дано тврдили. И паш их је пошораврадник и иштуло добро, али ко да их прода и криво име по смену да пронеће, те да се зна шта је српско и какиво је оно? То је задатак трговине. Изволите гослдо трговци и иудустријали да се о томе заједнички договарамо како да азу ставено на пут. Овако није право да и даље оставе, а и не може даље остави. Видите ли да је дошло оно време о коме се говори „Место да вољон ричу, оно кола шкраво.“

месина инаме и инаме завољавио се, шуме се обичице листом свда се зашпрени цвет.

Марија је испростало радила у пољу, воћњак, у градини али је у најрешеном пољу, нашла и на ковоци.

Једног приличног дана, после ручка, доје у Жуковку Михајло Андрејевич с Берком, с рођанша и рођакама. Марија се гостима обрадоје и ставе се журити да их угости. Бад су гости одмахну, седећи под наслоном пред кућом, Марија је виступала самовар. Затији је у воћњаку поставила стол, кутне и столице, изнала посуђе за чај, велику чинију сугесто меза, гомла свешак јаја и левога селчаког хлеба.

После нога часа гости су већ седећи у воћњаку, око самошара, и пали чај. У самошару је Михајло Андрејевич обарио јајца, те кад су гости били сити, свидело је броо хитао за пи јајце. Јајца су се пошавила свакоме зрло укусна.

— А сад, Марија, пошани нам зрво домаћинство! — проготори Михајло Андрејевич.

— Пошта, видите: да да ми рђаво иде посао?

Из воћњака Марија принеде госте кошошару.

— А штапа је ово? — ушта један од гостију, видев до кошошара насло, а под њим јаму од вода метра.

— То је јама за црве — објавишамше Марија — у пој за производити прве за кошоци. Ту се насле ситне, неседаче сламе, свеже квоиче багете, зашпрсе се кошошкар или вошоче сточном мекрамом, а за тини се с времена на време долина и водом, да би се сва та маса држала испростало као у неком течном стању. Ту мухо врло радо падају и оставају своја јаја, а из њих се легу криво... Ето, носедато.

Не само то, да је наша пшавна одлична, но кад се са ажењеном пореди она је и боља јер се најбој тако лако комби- чича одваја, што се и тражи, а ажењеној не. У нас је ажењ- ена пшавна веома неугодна, а тако сјајно је и у Угарској пшави на Покутској низови.

Небоља да се кудио са нашом пшавом. Не прихимо несо- лидног наших људи. Одбајимо то и ограђујемо се од под- метана. А апелујемо на наше индустријалце и трговце у зем- ли да изазову наши пшави даво користија правац и јачи помет.

Ако нас овако неправедно предујерају народи Германска и Латвиска племена, хајдемо браћи Русима и Пољацима. По- кажићемо им свој одлични производ и тражићемо пшавне, не према откопачу, но према производу и његовој вредности. Дајте нам Природни Музеј у Београду, у Варшави, у Петрограду, Мос- кви и Одеси и шаљико своје пробе на оцену и трговцима и људима од реда и вредности, на ће извесно бити другаче.

М. Саван.

НАЦР ПРОПИСА ЗА ВОЉНУ ИЗЛОЖБУ И ТРГ

1. Да се прима само најбоље збрано и сортирано воће, равномерно круглоће, које није црњаво, олекане и нагњечено.
2. Да се не прима проба мање количине испод 25 — 50 кгр. овног стона воћа, а 100 кгр. воћа за прераду.
3. Да се означи и јачки и за количину и термин предаје.
4. Да се све пробае уводе у калге и потпис предаваоца да омавнуће памет на тргу, да она продају закључи, где ће се и цена куповна депоновати по одбиту неких посредничких тргована.
5. За све спорове огласити надлежност тражишог одбора; и
6. Несвесне куце да ноже одбор искључати од учешћа на тргу.

ПРЕДЛОГ О ИЗРАДИ ЈАБУКОВАЧЕ¹⁾

Позната је корист коју доноси Србији Воћарство. Зато је народ тако једнодушно прихватио Закон о унапређењу Воћарства и жели да се што пре оствари свуда по земљи.

¹⁾ Училићни надписани месту 10 маја 1899 гласне.

Говорећи то Марија подизе ренетку, којом је покривала јаму, и запалиши промова во јаму. Појани се силство праа. Марија их неколико захвати ланомом и избаци ковошима. Оне дограше и живи их позобале.

— Кошони веома воле дрве... — продули Марија, — но ја их не дајем много: на све кошони око вола квалграма дневно. Храпећи се прима, како сам ја приметила, кошони поштују веселости, снажиче, бадије и боље посе. Први су пробитија такође и за петлове и пшад... А сад погледајте пшад.

Марија отвори одељење у коме су била јајца. Одељење било била боља велико, али је све била потрушено првом. У једном углу стајао је суд с везеком, у другом кречни прах. Пшад су била под три ковице. Једна су се прашула у неску, друга су трчала по траву, трећа се упала у кречном праху. Пшад су била од четри недеље. Број су с пуцњањем окружили Ма- рију, која се опрне и рече Вањи и Оли:

— Оне да једу... Донесите храву!



Слика 4.

Они потрчаше и вратисе се с храном. Вања донесе два ниска коритаца, раздељена врбомим пружењем (са. 4), и треће

Уу обично се мисли да се та важност Воћарства припи- тује само пшави, која за производњу рачије и суснево ашета велику нажбу и заслужује.

Међутим и јабука има неоцењене важности вако за др- нашу потрешу тако и за изво.

Довољно је поменути уљачке јабуке, које се и данас по пшацима београдским у доста употребљивом стању на продају нуде, па да се види да и оне имају голему важност за народну привреду. Нарочито кад се још то узме у ошву, да јабуке и онде могу усевати гођу доброту постижу, до које не допире други усови. Тако што не треба сметати с ума да се у Француској од јабука и крушава толико „садра“ — јабуковаче, производи, колано и пшва, и да су овоме производу у штрговани у Вер- сију отворена прата као и шину, и да Бретанја и Нармандаја тој преради јабука има поглавито да благодари за своје бла- гостање.

Гледјући на ту важност, коју имају у нас јабуке и на по- годбе које пожују у нас ту производу, ни смо тога уверени, да би и малом жртвана од стране државе и малом негом од стране ашнтересованих чивеница за унапређење локалне прив- редне, могла она трава праведна унаготрети своје користи земљи и народу, и зато част имај предаваоци ово што иде:

1. Да се један од мањих привредника или хенштра који за то воли и бар неке претходне спреме има, упути у Француску у прераде јабуковаче и тамо све оно изучи што се на ту пра- раду односи.
2. Да се оспласти да сав прибор за то потребан пшави и доведе ради уљача и увожанала;
3. Да се одмах ове јесени упути у оне шле крајеве у којима се сад јабуковача израђује, и да покажује код уљачих дома- ћина рад са бољим начином, како би се околина могла уљадати.
4. Одедној Станици најбој народети да свајакима анализира тих јабуковача и разних врста воћа за израду јабуковаче по- маже ову ствар.
5. У Одедној Станици прибрати свако године пробе и приређивати изложбу јабуковаче. Средства за то одредити из кредита на потпомагање Земљорадње и Сточарства.
6. Српском Пољопривредном Друштву обратити нажбу на

просто. Она доноси суд с реченом кашом, вареном на млеку, и кољачицу с жемпеном хравом. Марија разреди коритаца на кољачицу, у она два ниска насу кашу разреди је, оточио бучкати: пшва, пшва, пшва!

И пшад ванашу на користи, окруже их и отпочну јести кашу. Квиоче одлебу околу, аутито квиучу, подирају мисе које најбој оно корита, но из корита не могу, да унуку гласе од четри врбоме пруба. Зато Марија у треће корито насу за квиоче жемпено храву — кувану крочин с брашном итд.

— А како сам ја слушала, да се пшад храле јајцима, а не кашом? — ушита једна гошћа.

— Истина је, истина, голубице! — одговори Марија. — И ја сам јих док су биле мали, хранила јајцима. Давала сам им често, кад су год хтели јести, но мало нештених јајца, за тим часом их отпочела љина хранили све ређе. Сад их храним малу- менце јајцима, кашом, прима, конољанима сасеном, а у храву доносио ковице, нештених коштују и љуске од јајца. Квиоча је добра за здравље, а љуске за снажње коштују. Пшад воде да људу и да се прашуја у неску. Сад им је вистаљ вех што да недеља, и храним их кашом, расквашеном крутом, а у несе сухом крутом и ошвом: дијем им и хлебних кора и црни. Траву и несак такође имају онде у одељењу.

— А за кога је још то одељење? ушита Марију, показујући друго одељење.

— То је за младе.

— Да ли јастребони не капабе пшад?

(Наставак се)

ту прсту прераде и повудити га да живље учешћа пријуи у поправци дубоководне речна и делова, а не само писаног науком.

7. То исто наредити и Ратарској Школи у Кралеву, а и оној за Виноделе и Воћарство у Букови, с тим, да ови врстама јабука, које су за тај посао најповољније, особито нажалу обрађати.

8. У срећним расадницама на уиножавање за ово недешних врста воћа такође обрађати нажалу.

9. Поговољених списака, изложбама и шилањем мустара на страну преко трговачких агенција и консулата на страни увозивачки што шира круг потрошача с ових одличних врстама доваћет воћа.

10. Извозницама воћа одређивати премје за стално извозне јабука и др. воћа у сваком стању.

11. Задругама Шелдерско-Воћарским такође обрађати нажалу на овај посао и потражити њихову сарадњу.

12. И Дирекцију Срепских Железница и пошта увести да пренос свежег воћа на поштама и пругама железничким олакша и повољне.

ПАДАВИЦА — КАПЉА КОД ВИНОВЕ ЛОЗЕ (Folletage, Aroplexie, Escalda, Alampa и т. д.)

Ова прво описана болест винове лозе, појављује се нарочито у млађаним виноградима на америчкој подлози и то у месецу јулу и августу када наступе јаке врућине.

Појава ове болести прво је чудновата, јер у времену од 40—45 минута може да упропасти цео виноград. Срећа је још у томе, што се она појављује само хемично, а не одједар на целој површини.

Кад човок од ове болести оболан, прво изгуби своју веселост, листиће му клоне, ластари се смежурају и човок је после кратког времена потпуно сув. Кад се на осушеним ластару кора скине, привољује се једна чајаво жута пруга између коре и дрвета која се пружа покотшто до свих жила осушеног човока.

Ма да се узрок овој болести још позитивно не зна, ипак постоје неколико разних мишљења, од разних француских научника и ми ћемо устати од њих само она, која су највероватнија.

Зна се, да се ова болест појављује на најразвијенијем човоку и то најчешће топлох дана између 10 сати пре и 4 после подне, али се дешава и то, да се човоке упропаћава овом болешћу и пре а и после овог времена. Често пута икако ско прилаже, да преке праксе у Француској, да у вече потпуно здрав остављени човок, у јутру затекнемо сув, дакле као што се види, ова болест може и ноћу да се појави, ма да су они случајеви ретки.

Прво мишљење које се истиче као највероватније и са којим се скоро већина француских великопоседника слажу, навео је Г. Р. Вија професор за Виноградство на полупривредној академији у Паризу. Г. Вијала вели, да ова болест настава услед тога, што листиће винове лозе на великим врућинама испари огромну количину воде, коју аке која од човока није у стању моментално да изверје, исти мора поднећи, пошто се услед недостатка ове исте велике у теваљу ластара сасвим испарине и скупе, те на тај начин и пролази живе хране спречне. Листиће а и остали делови младећи се више таквог места унесу и после кратког времена и сасвим осуше. Ово није ни у пракси тако утврђено, ма да има доста примера.

Друго тако исто вероватно мишљење је, да узрок жалтама лежи у томе, што се споре на листићу од сунше топлог и за-

гушљавог ваздуха сасни ласторе, те на тај начин и правилно дисане човока (испаривање воде и прерађивање хране) онемогући и услед тога човок поднеће.

Кодмо има вероватности у овим мишљењима ми не можемо тачно знати, али пак је свакојако дужност, да о овој опасној болести што строжије разума водимо и да, ако је буде било и код нас, још из раније изнитома ише узроке и можда ће коме испасти за ругом да пронађе и прави узрок а и прави лек овој болести, што је за сада за цео још тајна.

За сада нема ни једног лека који би са усеком могло лечити ниш напредупредити ову болест.

Прошле године човоци су олади у Француској, да се ова болест спречи заливањем, али ише постигнуте нишине резултати, јер се позитивно не зна, који ће човок поднећи, а заливањем цео виноград стало би ишего скупо а и непрактично је јер се тиме успорана спречавање грошља. А када се пак на човоку болест прихвати, онда је човок већ пропало тако, да му се ише не може повоћи.

Други такође прошле године употребљени начин да се човок спасе јесте, тепоно свију младох делова оболелог човока еве до саме коре, и то одмах чим се знаци ове болести примете, а затим се такав човок добро свешко већомо загрие.

Ови су позадњи начини постигнуте мало бољше резултати, него за заливањем јер је познат број онако летећег човока пред јесен отпоче да избија младе ластариће.

Да ли ће се овако спасено човоке у идућој години одржати или ће поднећи не знамо али ћемо се потрудити да и о томе прикупишмо што тачније податке на ћемо их истим путем саопштити нашим читаоцима.

У Француској сваке године уграпе по неколико милијуна човока од ове болести али се ова мекта тако то сваке године брижљиво попуњавају добро ерасним зрелим калемовима.

Податке о овој болести практику сах советњеном праксом у току прошле године, док сам се као државни питомцац налазио у најчувенијем француском виноградарском крају у околини Монтевијеа у округу Херолту где се ово виноградне нигде ни један други увек не можете видети.

Ђор. Ж. Стојановић

ТАЛИЈАНСКА ГУСКА

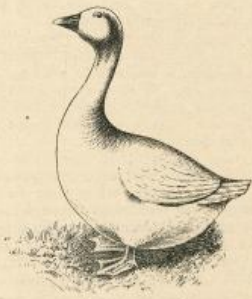
Гађење и гојење гусака, може да буде врло користан рад, кад се при том посту, да с обиром на местне прилике, скотрено постуга.

Не треба мислити, да се гуске с успехом могу само онде гајити, где има много воде. Оно је, сваклако, за гуску боље кад има за кушање и брчање довољно воде; али ина сората, односно одлика, којима то непростито играње по води и не гади, којима је много погодније гушкање по сувим испуштима утрвама, стрвањима и т. д. С тога треба за привредне цели изабрати оне одлике, које ће у *истојеблима* најбоље напредовати и развијати се, које ће на извесном месту најбоље зирде дати. Гуске се, *строго узети*, задовољавају и са ограниченим дворштима, ако само имају довољно воде за пиће и да бар само главу по нека, пут у воду показвати могу.

Да гуске у свима нашим крајевима могу изврсно напредовати и врло лепе користа донети, о томе имамо у разним приликама довољно доказа; али нашо домаће држе, да је најлакше одговарати кокош, па се с тога негош кокошак највише и баве, док би ми, у *много ише прилика*, гађење гусак много корисније било. Кокош даје само јајца, и месо, а

гуска даје и јаја, и месо, и жет, и јетру и перје. Каква је то велика разлика!

Ма ђено овом приликом да узмемо *талијанску гуску* коју наши читаоцима и у слици представљамо, и ако она не представља неки чистотрпањ сај, него је постала напхним укрштаним: *талијанске домаће* и *емденске гуске*. Да је ту поштан још и неки трећи сај, као што неки живинари хоће да увере, није довољно потврђено.



„Талијанска гуска.“

Напоменуто, било како му драго, *домашња талијанска гуска*, врло је добар производ и за наше прилике, јер је много крупнија од наше домаће гуске и даје много више и перја и шперја, него што то даје наша гуска. Талијанска је гуска много слична емденској, и ако није баш тако крупна као она, али се ипак до 10 килограма даје тјгити.

Талијанска гуска или лепо, поновито држале, лабудасто површен, дугачак и прилично повишен *врат*. *Кљун* је средње дужине и доста јак; *лапа* је дугласта и блато сведена. Понека има при дну *кљуна* и *грубу*, што неки живинарима даје повода — као што смо мало пре рекли — да је при стварању данашње талијанске гуске помешана, оном старе талијанске и емденске гуске, још и неки трећи сај. *Леба* су јој широка, врло мало сведена, поводи *нижа*. *Тело* је уопште опругљено, а *грбци* су нуне, заокругљене и узвишене. *Крила* су дугачка и на релу добро прилегују; *батоци* се из овог густог перја и шперја слабо распонају; *грбушица торбина* није много развијена.

У почетку још, кад се са укрштаним отпочело, било је и много нечисти, шарених у перју, јер је домања талијанска гуска *сасвим сивава*, нецеласта, а емденска опет чисто бела, али су данас у Италији чопори већином *бели*; ретко да се још и понека шарена гуска у чопору нађе. Разуме се, да је тај случај оиде, где се при укрштаним бирају увек само чиста бела грма.

Талијанска гуска је добра „носла“; она слесне по 46 и нешто више јаја, али ика само ту јаву, што с посливом доцна отпочиње. Доцније наведени гушчиња врло често слесне случајну прилику, поглавито оиде, где немају допано воде за кување и гутрање. Неки уверавају, да талијанске гуске и до 100 јаја слесу, али је то врло сумњиво, кад се зна, од којих је сејиде данашња талијанска гуска постала; јер, ниш је стира талијанска толико јаја носла, ниш емденска толико носл.

Талијанска је гуска *добра „лежња“*, јер се врло, врло тежко привољена на лежење, што више пута доводи домањцу

у неправилку, ако се баш случајно не потресе какве добре квоиче које ће се моћи на гушчиња јаја насадити.

Талијанска је гуска доста издржљива и ретко кад да болује. Храну не бара; у том погледу није нишкано изборачица; велике воде не уљавана и радије иде ва шпану. Она је доста штопа и блато; није тако настрљана и зједљива, као наша домања гуска. Подмладак се неосетно, без икаквих тежкоћа, подиже, само ако има довољно шпане на распонажову.

Сама по себи, не би била погодна за укрштаним с нашом домањом гуском; за тој циљ много је погоднија *емденска* или *поморанска*, није су много ситнијих костију. *Емденска* се много боље гоји, више мести даје, месо је сочније; а *поморанска* те опет јаче развија у месо, само је, ако ђено перје да икако у виду. *Емденска* боља, јер је она често бела, а *Поморанска* је шарена. Чисто бело перје, увек је много скупле.

Талијанска даје много перја и шперја, и при доброј неги и храни, може четари пута преко године да се „перула“ (чува).

Др. Радаћ.

Г Л А С Н И К

Новога наше белешке: Цариградске Гласник бр. 37, од 12 септембра доноси ову белешку: „Савладство“, која је отштампана у 29 броју *Тезиса* од ове године, добила је Уредништво овог писмо, коме радо даје места:

Господине Уредниче, — На последњој страни 29-ог броја ценовог „Тезиса“ од оне године, има и једна белешка у којој се очигује *сасвим ошвадно* тежина, да би и наша држава требала већ једном да има медаљу за награђивање заслужних лица, ради подстицања привредног напретка:

Последња алинеја те белешке гласи:

„У осталом, одмах и то поновито да у нас одавна постоји одредаба о медаљама и да она само с тога није делена што је одређена за *привреду* и *индустрију*, а то су два појма, која, и ако се не морају искључити, али ипак по мишљењу неродивних, по вду тако ушоредо да се могу једини одличнији награђивати!“

Господине Уредниче! Садржиш те алинеје *морам* да испршиш, а то чиниш овиш што иде:

На основу члана 5-ог закона о одредбама и медаљама од 16 фебруара 1893-ће године, установљена је на предлог Министарства Народне Привреде, Краљевим указом на дан 4 октобра 1893-ће године, медаља за одличникова заслужних лица *по заслуживању* *индустрије*.

Прва и друга алинеја члана 6-ог указа гласи:

„Медаља је округла, и око ње је венца од шпешчиног и ошесног гласа с једне а од ливовог ласца и црста с друге стране“.

„На предњој је страни медале државни орао, који држи у кљанцама трапу, на којој пише: *за заслужна отаџбина заслуживања за Пољопривреду*. — Све ово израђено је у барелеву од истог метала од кога је и медаља“.

Члан 10-ти гласи: „Одличникова оном медаљом била ш предлог Министарства Народне Привреде,“ а члан 12-ти прописује да Министарство Народне Привреде тај указ изврши.

Господине Уредниче, тај је указ тада предат благодни Министарства Народне Привреде, ради набавке медаља. Вероватно да је и сада тако, те се можемо уверити о овим којима изодих. На име, уверишете се, да се у томе указу *нигде* не помиње *индустрија*. Дакле, *морам* је *сасвим другом* каква повод бити што ва медаља у корисну употребу ушла није до сада. *Некоко* пак оно што се у напредменутој белешци „Тезиса“ за новога наводи.

Пошто је медаља о којој ја говорим, досада и *прво* и *једно* државно одливање које је намењено да послужи за подстицање унапређивања српске Пољске Приреде, то је свакако ипсац речени бољешња у „Тезаку“ на ту медаљу и мислио.

Поступак са том медаљом и ако је за сваку осуду, мене нимало не лажавио. Он је само један изданик а такође врло штетан доказ наше, већ и *својине* доживотне немара нашег на спржак домаће Пољске Приреде, чије је нагло опадање завршило у лицу не само српског сељака већ и њу земљу.

Пошто сам ја, као тадашњи чиновник Министарства Народне Приреде, био *предлогач* да се речена медаља олакши, утврдио молим да би сте имали доброту речени бољешњу што пре исправити. Оно мојом угаљношом, није сам ја био у тојој вези са радом „Колџ Јахача Кнез Михаило“ од њихова востана, те да се не би мислило да сам одиша само њихове трудишине имао у виду и онда када сам ипсац предлог за речену државну пољопривреду медаљу.

Још нешто.

Нема ми је допуштено Господине Уреднице споменути да сам ја речену државну медаљу предложио био по примеру француске државне медаље „за пољопривредне заслуге“. Али сам, осим тога, ипсац и маса да и Српско Пољопривредно Друштво а тако и „Колџ Јахача Кнез Михаило“ имају своје *друштвене* медаље за награђивање омањих трудишника, по сврхама којима та друштина служа. На тој пројектованој друштвеној (а не државној) медаљи *Колџ Јахачо*, имамо је бити написто на једној страни *За Краља и Отаџбину* а на другој за *привреду и вистезању*.

Врло радо користим, Господине Уреднице, сваки на и овој повод, да Вам поднесем израза уверења о моје истинитом поштовању.

М. П. К.

Привреда у очима Краља, Народог Представништва и Краљеве Владе. — *Тезак* лема жеста да у велики доноси, и опширно и критички пропраћа појаве у нашем друштвеном и државном животу, али се не сие оглушати само о неке важне изјаве и манифестације које се тичу саме привреде.

Зато и ако доцне, *Тезак* ће бар у једно доба изнети једно вред другога речи Владанога, Народог Представништва и Краљеве владе *наговорне о привреди*.

Тако у беседи којом је Његово Величанство Краљ 16 септембра ове год. отворио седнице Народне Скупштине, речено је: „Моја ће вам влада поднети законске предлоге којима ће оштри смер бити финансијско сребљање и привредно опорављање земље“.

„Привредне чиниљнице, којима је Бог обдарно нашу лепу Отаџбину, долеће обладаче плодове тек онда, кад се с непрекидно државним старењем у том погледу удружа и прекрпа приватна иницијатива, којој треба оставити широко поље и својине је неговати и развијати.“

„А одмах у почетку рада, влада ће вам изнети на решење законски предлог о трговинској уговору с Високим Портом“

Из Адресе којом је Народно Представништво одговорило Његовог Величанству Краљу на Престону Беседу кадило ове речи: — „Данашњим Уставом постављене су доволно широке погодбе да се може успешно радити на впошењу послова којима треба да је задатик: унапређивање привреде и развијање привредне снаге народне, јачати његово материјално благостање, а напоредо с тим, ширењем просвете и неговоњем религиозних осећања, поднати културни развјатк народна и спрешати погодбе за напредовање му препороја. Народна је

Скупштина дубоког уверења, да се сад треба посветити овим задатцима, јер народ тек резултатима рада на њима добија снагу, а земља углед, који су неопходно потребни, да би Србија могла бити поуздана залога Српству, чији интереси треба да нам, као завет предака, унесу на срцу.

У сребреним се енципијалима ограда и сребреност државна и зато је доцна потребно посветити најобилнију пажњу рационалног летучега ипсацх поремећених енципијали и опорављање наше запустеле привреде. Одазивајући се зову Вапел Белзачетства, Народна је Скупштина, руковођена уверењем да се правдило схваћење народна и државна интереси могу очувати од пошеда само тако, ако се државне потребе буду одмеравале према привредној снази народној, узложити заједно с пладом све своје старале око тога, да се буџет у што скорјој премени доведе у равнотежу не само обилном штедњом по свима странама државне управе, него и реформама којима би се државна администрација, у свесни с правилим решењем чиновничког питања, упростила“.

Из Програма данашње владе вадимо ове речи о привреди: — „Она по изгледу чисто привна страна реформа пред којима Србија стоји, биде од великог и врло повољног утицаја и на привредни развјатк земље и на њено енципијално опорављање“.

„Упоредо са преображањем на пољу државног гадништва, влада ће најобилније радити на подизању и развијању свију облика народне производње и трговине, јер енципијалка моћ државна на крају зависи од привредне снаге народне, тога ради предузеће потребне мере за унапређење пољопривреде а нарочито њезних грана: Сточарства, Воћарства и Шугарства.

„Наше шуме представљају један јак извор привредне и финансијске моћи наше земље. Подизањем домаће радности а нарочито нашег орудиог занатства, предет је, коме ће се поклоњити особита пажња. За развјатк тих обдајево грана народне производње, потребно је на првом месту јача и стварање снаге радне снаге, јачи развој произвољачке технике. Прва и најважнија погодба зато јесте увођење привредне наставе на широј основи подизањем привредних и занатских школа.

„У виду законских мера које ће се у горњем смеру поднети Народној Скупштини у току ове скупштинеке periode, добиће се вадице предлог закона о обезбеђењу услова од града на основи узгајности, предлог закона о чувању пољских имања, и као један од најважнијих пројеката предлог закона о занатским радњама.

„Тим законим заједно са другим преображањима, којима се неминовно мора приступити на пољу наше домаће радности, поднети ће се наше занатство у току времена на висину на којој оно данас стоји у другим напредним земљама.

„Трговинским уговорима са страним државама, чије закључивање предстоји у скорој будућности, влада ће настати да се отворе и обезбде што шире нијаче нашег извозног трговини. Тога ради поднеће се још у овом сазнању Народној Скупштини предлог Закона о ошитој царинској тарни на основу за склањање трговинског уговору.

„Као битни услови за напредовање производње и трговине јесту и снабравања средства.

„Зато ће влада нарочиту пажњу обратити на боље уређење пошта и телеграфа а на изградњу нових путева, који ће садашњу мрежу поупити, трудјеће се при томе, да се народна снага употребљава што корисније и са мање тегиба по народ, а стручна да се што боље искористи. Грађење нових железнички осигурање је углавном привреом за тај циљ, и на тој подлози моћи ће се, вадице се, успору приступити образовању Друштва за њихово грађење, које ће, вероватно, прикључи и стране ка-

пшале. Ито тако, Влада ће обратити најобилнију пажњу на нове техничке радове, који ће омогућити, да се сада бесплодни земљишта корисно обделовају. У свима овим пословима Влада очекује обилату помоћ од самоуправних органа, који ће се у духу Устава организовати*.

Откупи свилених мехурака. — На београдској станици откупљено је у току овога лета свилених мехурака:

Прве класе	578-320 кгр.
Друге	126-920 .

Треће 25-310 . и одгајивачима за ове издато 1378-15 динара.

Мехури били су великом перзавиени, јер услед сувише кишотитог и хладног времена у добу гајења, бубе нису могле бити довољно храњене, те су многе нешто од глади а нешто од мекрог данотог лета угинуле. Бивало је случајева да су поједини одгајивачи од 10 грама семена предали само по 1 $\frac{1}{4}$ —2 кгр. мехурака.

О Г Л А С И

ПРВО СРПСКО И ЈЕДИНО ДОМАЋЕ ДРУШТВО ЗА ОСИГУРАВАЊЕ БЕОГРАДСКА ЗАДРУГА

— О С Н О В А Н А 1882 ГОДИНЕ —

О С И Г У Р А В А :



живот људеки на више начина, као на случај смрти (доживотно), на случај доживљивања и смрти, мраз деци и т. л.

Противу пожара, грома и експлозије: рзгане зграде, индустријска и занатлијска предузећа, робу покућанство и т. л.

Услови су најповољнији

Блажа обавештења даје Задруга у Београду, а унутрашњости повучани заводи, олакшани агенти и повереници за осигурање.

Осигуранцима из унутрашњости олакшано је плаћање и тиме, што је за сваку варош олакшан бар по један повучани завод, ради примања уплата за осигурање. И прома томе, ниједан осигураник из унутрашњости није дужан слаати уплате у Београд и излагати се трошковима око поштарине.

 Полице за осигурање зграда противу пожара Београдске Задруге примају се као гаранција за зајмове Управе Фондова.  24—36

Ц Е Н А О Г Л А С И М А :

Малки од петит врсте једног ступца по 10 пара дни; од осталих пруживих писмена по 15 пара од врсте од ступца

Војни огласима од целе стране 20 динара (10 фор. а. в.) пола стране 10 дни, (5 фор.) четврт стране 3 динара (2-50 фор.

Поред тога за свако оглашавање по 20 пара дни, државне таксе.

За оглашавање више пута 10 од сто јевтиније.

Преглед 31 броја Тежака. *Училиш:* Војник и Привредник (са сликом). — О српској шљиви. — Нацрт пројекта за војну изложбу и трг. — Предлог о штрци забукваче. — Надавица — калпа код винове лозе. — *Политикан:* Мара Жинићарица (настављење се). — *Гласник.* — *Огласи.* — *Цена огласима.*

ИЗДАЈА ДВОСТОДНЕВНО
1, 10 и 20 СВАКОГ МЕСИЦА

ПОД НАЈВИШОМ ЗАШТИТОМ
Њ. В. КРАЉА ПЕТРА I.

ЦЕНА ЛИСТУ

ПРЕТПЛАТА И РУКОПИСИ
РЕДОВНО
СРП. ПОДПОПРИВРЕДНО ДРУШТВО
У БЕОГРАДУ

ТЕЖАК

ОСНОВАН 1869 ГОДИНЕ

ИЛУСТРОВАН ГЛАСНИК СРПСКОГ ПОДПОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА

ЗА СРЕДЊУ
НА РОДНИ 8 ЛИТ. НА ПОДА ГОДИНЕ 3 ДИ-
НАРОВАНО ПОМАРАК, ЧЛАНОВИ СРПС. ДЕПРЕ-
КОЛТИЦИ. ОСНОВ. ПИВАЊ, ВОЈНИЦИ СТА-
КАРА, ТАКИ, ВАСТАЖИ, НЕЖАКОБАНИЦИ
ЗАКРЕТА И СТРАЖИ ПИВА ДОНАДУ ЛИСТ
ПОДА ЛИСТ, АКО ПОМОЊЕ ЗАКРЕТАТИ ПИВА
НА ДИНА ГОДИНУ.

ЗАМЕ СРЕДЊЕ
НА ПОД. 8 КРАП. КАН 4 СРП. А. СРП. 100
СРП. ПОПОВИЦИ. ЗАКРЕТАТИ И ВАКОНИ ЧЛА-
НОВИ КАО И СРПСКИ НЕЖАКОБАНИЦИ
ЗАКРЕТАТИ И СТРАЖИ ПИВА ДОНАДУ ЛИСТ
3 СРП. А. СРП. КАН ГИВАРА ПОМОЊЕ ЗАКРЕ-
ТАТИ И КАН СЕ ЗАКРЕТАТИ ПОД СНОГ ЗА-
КРЕТАТИ ПИВА ПОДА ПОДА КАН СЕ И ЛИСТ СЛАТ.

КА ОСНОВ ЗАКРЕТАТИ ПИВА ОД АПРЕЛА
1869 ГОДИНЕ И 204 ПИВАТИ ДРУШТВО
ПОС ВЕЊА ЕКОЛОГИ.

Цена огласна изложена је на
последњој страни.

СРПСКО ПОДПОПРИВРЕДНО ДРУШТВО
НЕПРАВНА К. А. СР. 11.

БЕЖЕВНИ ОДБОЈ:
ПАЈА Т. ТОДОРОВИЋ, А. Љ. ПОСЛОВИЋ, ЈОВАН ЈЕКИЋ,
ИЛИЈА КРЕМЊИЋ.

ОПШТИНЕ СРЕДЊЕ
ИЛИЈУТИ И С. САВИЋ.
СТАДНИЦА К. А. СР. 26.

БРОЈ 32

У БЕОГРАДУ, 10 НОВЕМБРА 1903 ГОДИНЕ

ГОДИНА XXXIV

ОБНАВЉАЊЕ ВИНОГРАДА НА КРЕЧНОМ ЗЕМЉИШТУ¹⁾

Обнављање винограда у Француској на кречном земљишту може се данас сматрати као најинтересантија део вивинакултуре. Оно је изазвало многобројне радове, и безбројне дискусије; а из оних је никло драгоцено обавештење и пут за све виноградаре света. Тражећи дозу која би била јача од *хлорозе*, тражила се у исто време и она која би била јача од *физикозе*. На томе путу нашла се, да намени дају велику плодност *вазламку*, као што потребују најмање потпоре у виду *вудурења*.

На пошто је кречно земљиште врло често површно, као и спротно у органским материјама, то изазва, да се *америчка доза* која на њему боље успева, услед строга јој одбирања, даје употребити чак и на местима где нека *ивина* кречовита карбоната.

Ја ћу овде покушати да изнесем резултат испитивања, која су предузела по кречном земљишту Француске, а нарочито у *Шаранги*, која се може сматрати као најкречнији крај, па и најтежа за обнављање винограда.

Дакле, данас је утврђено, да се може обнављати *ивина* дозе извести и на земљишту најбогатијем у кречу, али *ни* свака година доноси и *нов* низ прихода које она треба водити највећа рачуна.

У хитал да се дође до што брже производења *ваза*, употребљавани су често *калеми*, чије, ил добре *ни* *але* стране *иву* довољно *проуче*. Последња *тога* су *биле* *одржане* *штете* и *рационарне*. При свем томе, *нама* *ваза* *оскугати* и *што* *сигурнији* и *што* *обилнији* *производњу* *доброга* *ивна*. А да би се постигао такав *успех*, *ваза* *нам* *пре* *свега* и *најприближније* *упознати* се: и са *прерадом* *дотичнога* *земљишта* и са *вредношћу* *дотична* *калема*.

Земља и Хлороза. Код се *изабави* *проучава* *дејство* *хлорозе* *на* *винограде*, *лико* је *уверити* се: да *та* *болест* *потиче* *поглавито* *на* *природу* *самога* *земљишта*. *Правни* *узрок* *жутилу* *ивина* *листа* *још* *нам* *је* *врло* *слабо* *познат*. *Дабогме*, *да* *су* *се* *ту* *највише* *много* *теорије* *и* *објашњења*. Тако, на пример, тај се *узрок* *тражио* *најчире* у *физичкоме* *саставу* *земљишта*, као у *сувишној* *важност* *ивог*, *количности*, *температури*, *недостатку* *промаје* *и*тд. *Затим* *се* *тражио* у *хемијском* *саставу* *земљишта*, као у *сувишној* *колични* *кречовита* *карбоната*, а

недостатку *гвозђа*, *калција* *и*тд. *Али* *неко* *се* *најчире* *загледа* *у* *све* *ови* *теорије* — *нашаће* *се*: *да* *се* *већина* *ивих* *може* *однети* *само* *на* *поједине* *случаје*, а *никога* *на* *општи* *збир*. Тако *су* *се* *иве* *теорије* о *ивачице* *саставу* *земљишта* *морале* *напустити* *као* *невотужне*. А *са* *удомком* *који* *пример*.

У *винограду* *који* *је* *хлороза* *нашла*, — *а* *код* *којега* *је* *нека* *део* *непротужно* *земљишта* *најчире* *од* *осталог* — *хлороза* *је* *ту* *ивек* *јача*; *чак* *је* *овај* *део* *винограда* *чисто* *хлорозан*, *док* *је* *остатак* *завршено* *зелен*. *Према* *овоме*, *рекло* *би* *се*, *да* *је* *сувишна* *ваза* *родила* *хлорозу*. *Али* *то* *није* *тако* *у* *ствари*; *јер* *ће* *се* *наћи* *још* *важачије* *винограда*, *којима* *је* *лишће* *зелено*, *док* *ће* *друга* *супа* *земљишта* *бити* *сва* *хлорозна*. *Ваза* *је* *могла*, *довести* *појачати* *хлорозу*, *она* *ју* *је* *чак* *могла* *облодавити* *услед* *лошег* *стипаја* *услова*, *али* *она* *ју* *није* *произвела*. *Пошавш*, *сувишна* *ваза* *може* *погоршати* *хлорозу*, *али* *ју* *не* *може* *родити*. *Ово* *исто* *важи* *и* *за* *тако* *намену* „*компактност*“ *земљишта*, *и* *за* *недостатак* *промаје* — *једног* *речу*. — *за* *све* *чињнице* *физичкога* *реда*.

Напротн, *хемијски* *састав* *земљишта*, *или* *болше* *рећи*, *сувишак* *кречовита* *карбоната*, *ствари* *је* *извор* *хлорозе*. *То* *су* *показале* *ивада* *од* *анализе*, *извршене* *у* *најчиранијем* *земљама* *и* *пределима*; *и* *са* *се* *може* *положити* *правилно*: *да* *је* *хлороза* *исклучиво* *болест* *кречних* *земљишта*. *Велик* *правило*, *јер* *има* *изузетка*, *не* *то* *тако* *ретких*, *да* *може* *за* *трону* *преко* *ивих* *завршено* *прећа*.

И *не* *само* *да* *је* *хлороза* *назана* *само* *на* *кречном* *земљу*, *иве*, *и* *код* *се* *местимично* *нађе* *на* *иве* *земљишту* у *различито* *степену* *(издајачију)* *ивек* *ови* *погоршачије* *околности*, о *главном* *од* *којих* *немо* *даље* *говорити*) *назана* *се* *у* *исто* *ивене* *да* *најчлорознији* *делови* *винограда* *одговарају* *најчирнијој* *земљи*. *Ми* *можемо* *прена* *томе* *положити* *и* *ово* *друго* *правило*, а *иве*: *да* *за* *земљишта* *је* *једнаке* *иврне*, *а* *код* *подобним* *условима* *физичким*, *жестина* *хлорозе* *стоји* *у* *непосредној* *сразмери* *са* *богачством* *земљишта* *у* *кречном* *карбонату*. *Инајчире*, *дакле*, *пред* *очима* *једну* *и* *исту* *земљу*; *за* *сваку* *се* *дозу* *ивине* *воже* *доста* *тачно* *одредити* *и* *граница*, *ивод* *чијега* *ће* *кречного* *слоја* *она* *кресно* *успешна*, а *ивада* *којега* *ће* *не* *испустити* *вожети*. *И* *ова* *граница*, *која* *варира* *према* *врсти* *дозе* *или* *хибрида* *одредбе* *и* *ствени* *иве* *отворне* *силе* *хлорозе*. *На* *кречовитом* *земљишту* *Велике* *Шпанње*, *ива* *у* *околини* *Ковака*, *ова* *граница* *достиче* *на* *обичне* *године* *неких* *15%*, *за* *Ратарју*, *а* *25%* *до* *30%*, *за* *Риштрију*. *Наравно*, *да* *ови* *бројеви* *није* *апсолутни*. *Они* *варирају* *према* *околностима*, *о* *којима* *неко* *даље* *говорити*.

¹⁾ Овај је рад изашао из VII Међународног Напољивредног Конгреса у Риму. Због његове велике важности изречено од Правилника за Књижевни рад, да се не у три броја издавају.

Врло је важно, дакле, знати тачно количину преца која се крије у извесној земљи. И пошто се састав земљишта јако мена при прелазу са једне тачке на другу, то је добро узети велики број примерака од овог оног комада који се хоће да испитује, — као на пример, од сваких десет метара. А сваки се примерак одваја овако:

Прво се уклони *траве*, које буде било на површини земљи; затим се ископа једна јама од 25 сантиметара у дубину, и једна од њених страна мора бити вертикална. Тада се на вертикалној страни, извади овога на неке, збова или лопаток, једно парче земље, — ако је земљиште једноставно. Али ако земљиште није једноставно, онда се изваде на-п-н два примерка: један овог, а други овог — при једној јама.

На врло много начина врши се сразмерна расподела кречњака. Г. Гујран, помоћник управника Виноградске Станице у Конаку, извади је читаву студију о овом предмету. И он вели, да, од свију досада препоручених метода, употреба *калциметра* даје најбоље резултате, како по тачности, тако и по брзини своје примене. Калциметра има врло много, и кад се добро примене, дају међусобно упоређиве резултате. Најраспрострањенији у Француској, као и један од првих тамо познатих, јесте *Бернар*. Размеравање кречњака према калциметру неона је проста радња; и тај посао може свршити и најва неинжењера особа, док је, међутим, тачност самих резултата довољна за практичну агрикултуру.

Ну, ма да је горње меревање кречњака врло важна ствар, онај оно је кадро да колико треба, улађе знања виноградарина. Јер, ако је, као што мало пре рекох, за исту природу земљишта, интензивно *хлорозе* одговарајућа мера кречњака, онда ова сразмера не важи за друга и другача земљишта. Други узроци ту сад утичу, па било да ју (хлорозу) појачају или да ју ослабе. Ну, о овоме нужно је рећи нарочитих речи.

Утицај расподељености кречњака. Ако се таме да хлороза потиче из сувине великог успавања кречњак карбоната на корену биљке, онда изгледа, да, што се више кречњак честиња у једно парче земље уште, да ће утицати и већа бити његова кречња површина, уколико већа и сама апсорпција. Другиј речма, једно земљиште биће уколико хлорозније уко-

лико је кречњак у њему више расподељен. Ученица посматрана потпуно потврђују ову претпоставку. Г. Бернар то је и доказао многобројним примерима; док се, међутим, зна и иначе, да су *блатни* наноси далеко хлорознија од кречња пескови.

Утицај мочваче и пескуше. Из ових разлога, кречња мочваче, где на некакав начин, мочвача крије у себи, као и каквоне заштотачу, кречња зрелове, — те и такве кречње мочваче, — морају бити тек мало хлорозне. Ово се види некако јасно у околини *Конака*, а у мочвачној предели који се зове *Пеја-ба*. Тако се доста често налази на случајеве, где, код *ришарџа*, нема ни трага од хлорозе у земљишту мереном 30°, кречњог карбоната, и то у тачно влажностима саме земље која, (влажност) тако да ослаби отворну снагу биљке. У извесним пределима, пескуша има сасвим противно дејство; јер вод не арно некака сачињава језгру, док кречњак, који та обавица, пружа знатну површину, сразмерно својој маси.

Утицај тврдоће кречњака. Свако је некако опазити, да земља која се добија расподелом тврдо кречњака, — ако само има равну меру у кречњоно карбонату, — јесте много више хлорозна од земље која се добија од тврдог кречњака.

У Француској *Шаранги* главна кречња земљишта пружају две разне слике. Тако, опште се може рећи, да у северноне крају ове провинције влада тврда кречња, од кога постаје нека *зрелова земља* (тако званa „terres de groie“) веома влажнине и лака. Напротив, на југу исте провинције влада мек и крдаст кречњак, од кога постаје нека *сваја* и јака земља, тако званa *Шампанска* („terres de champagne“). Међутим, сви су виногради утврдили, да је ова *зрелова земља* много мање хлорозна од шампанске. И исто правило вреди у другим крајевима.

Брзина напада. — Г. Худј је тражио да одреди брзину са којом слабе киселине дејствују на разне кречњаке. А ова брзина зависи у једно и исто време; и од овинове честица и од тврдоће кречњака. Према томе, г. Худј предлаже, да се хлороза *брзином напада* једнога кречњака, овај број индустријално кречњог карбоната који се, на један грам земље за један секунда раствори у извесној киселини од 25% снаге. Резултат брзине напада у кречњаку, према проценту његов, даће, према њему, хлорозну снагу земље. И ова мера даје у много случа-

рецине земљиште су се не баш широке ливаде, и до саме градине густ прљак и рит.

— У тој равнини је и твоја земља? — Упита Михајло Андрејевић.

— Да, она отпочиње од градине и пружа се до саме речнице. Само мало вајде имах од то земље; у ритју је блато, а до речнице некакошто; место је и сувине мочвара, хладно; расте сјај рогоз и дивљаче траве. Ливада је врло рђава. И најбоље године сења се врло мало узноси.

— Ако је место подбавно, треба га осушити.

— Не знам, да ли се може?

Михајло Андрејевић затражи анов. Ваља кино отрча кући за њ. И он с Вањом зађе у долину. По некој, утврђеној стацији пробише се у ливаду и онде негде раскопаше. Вратив се назад Михајло Андрејевић рече:

— Како није дубоко, оно је образложено само на површини ливадом. Испунивање је лако: треба прокопати канал и спровести га у реку, вода ће бити одведена и земљиште осушено. Тада прљак и рит можеш искрчити и имати леуу ливаду. И ливада ће се тако поправити; па њојан ће растити најбоље траве. Уради то још овог лета.

— Зашто да не опробам... сагласен се Марија.

Пред вече гости одоше.

Марија скупи пилад у котарицу и унесе их у горњи спрат кошара. У то доба одрасле кокошке већ су се саме биле спустиле у доњи спрат. Марија је пилад нахрапала ошом, па га је мало и кокошима дава.

ПОДЛИСТАК

МАРА ЖИВИНАРКА

Привремена И. Османовсковог

о уметног: Др. Јосиф Давидовић

(настављав)

— Сад их Бог чува. Само првих дана, кад су се пилад изгледа, врале су пилетске, али је тада код пилаци седео Вања и није их доз. Но, и кокошке гоне врале. Јастрбице су ми разице кобиљане пилад, али тада она цину чувања у оваквим одељмања, већ су дугала по таци, већ икакве одбране.

— Треба у дворштини да засидиш и каква жбуи, — посаветова је Михајло Андрејевић, — тада ће се пилад спасавају под жбуином од грабљиваца.

— То ћу урадити кадћег пролећа. У окулдници жбуиона, ја сам направила наслов. Пилад ћи примете какву опасност или суице прилече, беже и спасавају се под насловом.

Иза дворштина је била градина. Гости су носилим и њу прегледати. У градини се на једнај страни зелено лућ, на другој крошњу, па трећој појавио се црвени шекелан лист и зелени крикани. Даље, бејаше засејан боб и маж, бостан итд. У градини све леје биљаку раше, брадаје чисте; свуда је се опажала марљивост и предбола домаћиница.

Градина је се сарвањала кином ограном. Испод ње је се пружала долина, кроз коју је протичала мала речница. Оно саме

jeva vrema dragocjena obaveštena. Da ne se dozade pomoću narječitog beležничког калциметра, који је изумео г. Худај. На жалост онај је калциметар, по деци, скупи, а по руковању тога од калциметра г. Бернгаров.

Утицај геолошког постанка. При посматрању малих просторија земљаних, петрографична природа разних геолошких слојева, може се рећи, да је једнака. Према томе је и геолошка студија таквога земљаних, врло често, од велике вредности. Тако у Шарави, црвена земља долази од разних слојева горњих Јура, нарочито, од Боранита, Киммерита и Поруландита, док *швајцарске* долази од распада кречних *Ценомана*, Труноа или нарочито *Ценома*, која припадају горњој *кредној* периоди. У оба ова округа (департамена) природа земљаних и геолошки постанак слажу се потпуно.

Главна црвена земљаних у Француској и доводе свој постанак од разних слојевних формација из периода *Јурске Кредне, Терцијарне и Кватернарне*. Јурски кречњаци обично су тврди, и дају земљу релативно мало хлорозну. Ието тако и кречњаци доње *Кредне* природе, врло су често кречисти и јако хлорозни. Терцијарна формација има мало кречних слојева; али, на тачкама на којима се показују, јоште су трошни и мекани. Најзад кватернарна, коју представља именованим река и потоци, даје по који црт земље богате у кречу, веома чврсте, на усева тога и до крајности хлорозне.

Утицај дубине земљаних. Ма да корен винове лозе може да оде дубоко у земљу, богатство у кречу никде слоја земље врло мало утиче на хлорозу, ако она земља није на по вршину изабачена, орањем или веома дубоким копањем. Винова лоза уме да одржи један део свога корена и у мање кречњој оријаци, и то јој показе да вегетара биве велике штете од близине никдега слоја. Свака присутност никдега слоја чина, чак да цело земљаних, благодарје кречине састојку њих, напе више, и влаге. На *кредне* земљаних, дакле, копање треба да је површно, и да не додире нижи слој.

Утицај влаге. Влага је један од неспоразвајних услова хлорозе, и веома је дејство повисетије. Не само да је хлороза јача онамо где је земља влажнија, него и иста земља показује веома јаке разлике по годинама. Последња година 1902, на-

рочито, даде је за оно вишегодиње и речите примере. Тако у Шампањи и невои Кокаву, те је године било очитих случајева хлорозе на засадима *руисестраса* од 15%, или 20%, *кречњака*; док пре неких година, иста лоза засајена у иету земљу по поставку али и земљу са 30%, *кречњака* није показивала на трага од хлорозе. Већ, кад лоза пређе трећу годину, она је мање приступна хлорози; али оне су године и лозе седмогодишњаке, и осмогодишњаке, доста покутеле биле.

Утицај компактности земљишта. Компактна земљаних сама по себи, имену хлорозија од других, али истину разликту корена у винове лозе и на тај начин показу ширине болести.

Ово је нарочито случај код лозе тана корена, која као на пример код *Рисарије* која пати на компактнон земљаних. Други један утирак ове неволе лежи у томе, што су та теже компактне, земље често влажније од лакших, и ието помажу појави ширине и неких других болести, као на пример тако званој *шуредоји* (Porridge).

Утицај напемљена. И калцијасе уноси поређењај у живот ове билке. И тај је поређењај утолико већи уколико се лозе, које, једну са другом, спајамо, мање узјамно привлаче. Тако, на прилику, калцијасе лозе хоће да *ажуре* много чеље по некалцијасе. Да се није, управо, морало прибави калцијасе *америчке* лозе, ни не бисмо динас итали веће муке са *хлорозом*, но што смо итали код старих лоза. Већ нема сумње да су нове лозе остањиве од старих при суншану *кречњака*, али су ретке и оне које сасија подлегну. Тек, и управо, у најгорјој ствари може хлороза долае дотерати, да лозу сасија обржавај и утрпасти.

Нити је без утицаја и сав својо калцијасе. Као што сви виногради добро знају, доктер оспемљене засад држи се противу хлорозе много боље, него ли оно накалима. Радика у отпорној сизиј *ажуре* доброт и лошег накалима нарочито је приметна првих година. Доцније она и иштевња.

Утицај лошег напемљена. и т. д. Сви утрпаји који теже томе да *ослабе* лозу винову, сви они и дају маки *хлороза*. Такви су утрпаји *рђаво* *калцијасе*, *рђаво* *спајање* лозе са калцијом, случајне повреде лозе, при орању или копању, ране које би лоза добила од *подочотних* *инсеката*, дејство

XII.

Цело лето је Марија радила на све снаге. Три пута је плевала своју градину, два пута је окопавала крошњу, плевала јечам и орас. На косидби је провела три дана. Два дана су јој носили, трећа је дан скупила и сдешто сено.

Крајем јуна и почетком јула била су сунше. Блато и рит су аустини. И Марија сместа с Ољом, као што је саветовао Михајло Андаревић, стадоше копати канаву.

За две недеље канав је био готов.

У половин јула излади петљони отпоче по мало кукрекати. Први су по изводу били јачи, снажнији, бидрији од позвајачи; кукректели су громоко и грубо и често су се тукли међу собом. Петљова је Марија вибрала 25, а кокошину 53 комада. О Пантуну Марија отпоче ивнети раку, по том је прешла на јечам и орас. За јетвом је Марија с Ољом била убрво тешка и по том је ишла другима у позивајци. У половин августа Марија дотера кући пошљеново *јило*, и у почетку септембра *уас*. Је у севеда *калцијасе* и *негревалу*, пошла задужених позивајцим три мушкарца и десет женских и једног дана омили и пренео све *жито*. Родило јој је: *ракин* 8 тоvara, *јечма* 7 тоvara, *ораса* 3, *наспада* *паша* *товара*. Сламе је се сабрало *подоста*. Уоште година је била добра. Марија је уосновила већ, да ће јој *кљоба* и *хране* бити доволно за целу годину.

Занимајуће се носљени радоница, Марија није вибрала кокошки и своје стадо градске *кунде*. После вичере она је узел за *нео* *кљуби* дан *спрената* *храну* за *кокошки* и *ивлад*, а *Вања* их је *прено* *дан* *хране* и на *них* *уас*. *Мако* и *јајца* *Марија* је *редовно* *сплазу* *град* по *трима* *суседима*, на *них* *кош* *једна*.

У времи *жетве* *раки* *Марија* је *разнишала* *о* *томе*, *како* *швр* *шешо* *бескорисно* *остаје* *на* *земли* *оно* *класе* *и* *испадо* *зрно*. Она *лозне* *дрвојцу* *декача* *те* *с* *Вањом* *ночи* *изгинути* *кокошки* *и* *ивлад* *на* *странику*. *Вања* је *чула* *странику* *кокошки*, *дечани* *ивлад* *и* *све* *су* *устонице* *ишли* *да* *се* *живина* *не* *би* *растрјала* *на* *све* *стране*, *да* *се* *не* *би* *забила* *у* *непожичену* *рак* *и* *да* *се* *између* *себе* *неби* *тукла*. *Што* *је* *доцније* *отпочивала* *жетва*, *тај* *је* *више* *остајало* *зрна* *на* *земљи*. *Живина* *је* *се* *доволно* *наблаговала*. *Окрон* *зрна* *она* *је* *навалила* *још* *и* *бува*, *муха*, *гусеница*. *Петан* *су* *по* *ивлад* *уоснено* *јурили* *и* *за* *ивнетица*. *Један* *дечак* *вукло* *је* *мала*, *лака* *кошпа*, *на* *којима* *је* *била* *водојачка* *с* *водом* *и* *два* *гвезда* *покривена* *одога* *дебелим* *ивлатом*. *Кокони*, *које* *су* *носице*, *успалаке* *су* *у* *та* *гвезда* *и* *тако* *остањиве* *јајца*. *Таквоме* *поректу* *кокошки* *сви* *јуни* *раније* *приучене* *у* *дворшту*. *Усуде* *су* *се* *с* *кокошки* *смејали* *Маријином* *предузећу*, *да* *у* *нољу* *напаса* *кокошки*, *но* *убрзо* *су* *увидели*, *да* *је* *то* *предузеће* *и* *не* *паветно*.

На *јесен* *Марија* *виде*, *да* *је* *се* *у* *о* *не* *о* *крме* *хране* *за* *ивлат* *годину*, *изкупило* *и* *нешто* *новца*. *Прекро* *јета* *добила* *је* *за* *млеко* *52-40* *дин.* *Јајца* *је* *продавала* *ивка* *по* *5* *а* *ивка* *по* *6* *ивра* *дин.*, *и* *за* *них* *је* *добила* *59-30* *дин.* *С* *Ољом* *је* *зарадила* *у* *пољском* *раду* *65-20* *динара*. *Даље*, *од* *продате* *стоке* *остајо* *јој* *је* *144* *динара*. *Тако* *је* *се* *у* *Марије* *искупило* *вредно* *306* *динара*. *То* *је* *обрадало* *Марију* *и* *она* *се* *смајало* *реша* *да* *заимн* *што* *је* *могуће* *више* *кокошину*.

XIII.

У *октобру* *Марија* *просиртира* *све* *своје* *петљове* *и* *кокошки*. *Боље* *је* *вибрала* *за* *ивлад*, *остаје* *за* *кљаве*. *Од* *петљова*

фитоксере код оне лозе која није довољно надра да се том повећу одуре штл.

Утицај старости винове лозе. Хлороза се једна и јавља код винове лозе у првој години сабења, када је и само раширене вене слабо. Али је она утицала јача доцније, као што је и најјача у другој и трећој години, када лоза набјаја нагло у вис а још није ухватила дубока корена у земљи. Са трећом годином, пак могу изочити она два случаја. Или ће лоза угинути, или се претходно и сувише ослабава; или ће успевати ако се одржава, као што ће и хлороза све више изчезавати, што је лоза старија.

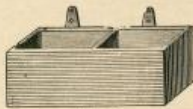
Утицај годишњих времена. Кад пролеће гране, а биље погера, винона лоза веће да жути. Али болест се већ јавља у месецу Јуну, кад је природа у пуноме језу, а земља још влажна од воде коју је преко зиме упила. Јуни и Јули су за винову лозу два најкритичнија месеца. Доцније, када се затреје, корен чини своје, лакше тераше у вину погуги, и хлороза почне слабити, ако и не излечева. У случајевима где она и није била сувише јака, листови лист почне и да повраћа своје зеленило, докле са крајем Августа и савиши неодавна. Али где је зло отело и сувише маха, зеленило се више невраћа, него, напротив, лишће се суши, а лоза све више крхљави и подлеже.

Утицај климе. Клима има велика утицаја на јачину хлорозе. Тако, лоза која брзо пренада под влажном климом југо-запада, на против, одржава се, и код велике количине крехњака на југу и југо-истоку Француске. Разан лозе релативно се држе, под свима климатима; али апсолутна количина крехњака, коју могу издржати, јако се мења, и не може се одредити другаче до нарочитим нестаним опитима.

Дакле, као што смо видели, маса разних околности могу утицати на мов хлорозе, па било да ју појачају, било да ју ослабе. При изучавању, нарочито, отворене силе разних америчких лоза, нуљно је водити рачуна о свима ови климатичнава. Уредба тога је ова студија и много дуља и много тежа но што нагледа на врши вав. Општа ноља Виноделске Станице у Ковалу тако су и уређена, да се исклуче што је могуће потпуније сви споредни, секундарни, чиниоци. А у резултатима

оставила је за припад једнога старог, четри млада, два је кушала у граду; од ковошњу оставила је 15 старих и 40 младих. За зиму у ње остале свега 55 ковошњу и 7 петлова.

Од младих ковошњу, шкартирала је 12 комада. Шкартирала их је зато, што су нене биле ситничава, а неке су имале и друге недостатке. Њима је додала и 5 ковошњи остарелих и 20 петлова младих. Сви ови шкартирани жиниу Марија се ренила да угује. С том намером она у горњем спрату напеша мање котарице у виду збиених одаја, које од прва Вава напеште. Дно у одаја било је оретко ошлетено, да нечестоћа лозе проидава. Са стране и озго котарице су биле оплетене гушће. На свакој котарици био је е преда отвор и пред њим маиђаловичи (пан саидучи) за храну у воду. (са. 5). Затворене



Слика 5.

у те котарице живиу, Марија је хранила три пут дневно и сваки дан им је мењала воду. Хранила ју је куваним кромпиром, кукушским отпатцима, јечменом кашом, овсеним тестом, мрљама и корима хлебним, додујући мрених сиљачина. Храна је се давала само топло. Окоим тога давати је по мало нека да клаују. С почетка је живиуа хранења умерено, латин је

које ју овде изнети, ја сам све што сам могао у утично, да се избегну еве такве погрешке.

Сузбијање Хлорозе

Док још хлороза није узала код лозе велика маха, може се покушати да се сузбије и извесни лековити средствија.

Први специфик противу хлорозе, то је *газофе*. Тако, на приклад, све растворљиве соли од гвозђа имају, иако више али неоспорнога, дејства на хлорозу; док, напротив, соли од других метала, никелне итд, ипсу никада у ствари да поврате зеленило виновоје лозе. Од свиху соли гвозђа, сумпорнава гвозђа је та, која се, благодарени високој јој цени, једино практично употребљава.

Сумпорнава гвозђа може се употребити на разне начине. Њоме се може посолити доња де лозе, може се попрскати виново лишће, а може се лаже лоза и окречити, као што се то и ради по метода *Расинјероу*.

Кад се мете на дну лозе, сумпорнава гвозђа — повлајује обично веома део дејство — нарочито, ако се с пакљом употребити у раствореној стању при набјајају лозе. За овај кад ваља растворити 500 грама са кило сумпорнава у десет литара воде, и њоме се после полије свака лоза у суданима спреженим за то употреб.

Сумпорнава гвозђа може се посолити чокот и у своје кристаловно стању, и у истој сразмери (500 гр. на килограм од чокота) али дејство ове суве соли није тако приметно. Уосталом, у овоме виау, сумпорнава гвозђа може се употребити и преко целе зиме. Најзад, у департиу *Шаранга*, ни често светујемо догиче поседници *вреника* званала, да јединоврмено са ђубреним истих, проспу по својим виноградима и сумпорнаву гвозђа, у размери од 300—500 килограма на хектар.

Кад се растворено сумпорнава гвозђа попрска виново лишће, у сразмери од један од сто највише, онда се, пријидно добија веће дејство — али само *примично*. Јер, овда често и само познате они делови лозе које је тежност попрскала, а други не. Уосталом, и тај повраћај зеленила, привремен је у успех; а ако се хоће трајно дејство, лоза се мора исто чеће подарја лековитој акцији исте сумпорнава гвозђа.

храна увељана све више и више, а никако вије пуштана на поље, те тако се продаса, повељају и кроз 20 дана угује се.

Тако угуењу живиу Марија је продавала но 2—3 динара од комада.

XIV.

Следеће године Марија је заимала 150 комада, а треће већ 225 ковошњу и 25 петлова. С уписозабаво ковошњу узмио је се и број јајци. Настала је потреба да се Марија збрине о продаји јајци и да њихе ставље кутице. У прво време у томе јој је много помагао Михајло Андрејевић. Својим познаничима је он хвалио Марију, као честату продаву, квалитет и њена јајца. Од тада су сви познаници Михајла Андрејевића отпочели куповати јајца од Марије, а за тим су постали јој стални купци. Њима је Марија сваке недеље доносила узговорени број јајца, то но двадесет, то но тридесет. Новиј купцима Марија је носила јајца по пијачној цени, но то је се с њима погаљала за испоруку. Видећи одлучну калноу јајци, купци су радо прстали да скупе плаћају Марији него што је пијачна цена. Но догаљало је се, да у Марије остано јетан део јајца преко оних што узмиају стални купци. Она је пробаља продати их на пијачи. Стане у ред са својим јајцима и отекнује. Дођу купци, спрагадају и питају за цену. Марија обично затражи мање, него што влада цена. Купци се срде. Марија им отпочне донававати:

— Да ли сте ми добро заплаили јајца: Моја су курица, чиста и свежа, а не таква као што су у других...

— Знаш, знаш тега! Сваки продавац свој еспал хвали.

(Повторено се)

Од свију употребљивих средстава, за сузбијање хлорозе, *Расинџеро* лек је тај који до сада даје најбоље резултате — на да и он није увек довољно пошан. А он се употребљава овако. Крајем јесени, или почетком зиме, тјме се растворила сушорачка гвојдџа, и, помоћу једне мале четке окрени се неке винове лозе, уволно је још на чокуту има; али тако да она лоза, добро унесе сву дату јој течност, јер онда једино лек и има своје дејства. За овај случај довољно је употребити сушорачку гвојдџу у мери од 30%, те како би се томе избегли она други, чак и опасни, случајеви који су се дешавали са том сољу у неким крајевима. Код младих виноградца, или код винограда на које је наиша та болест, и код којих је уред та и виново стабло још незрело, може се горња мера смањити до 20, па чак и до 15, кила сушорачке гвојдџа на 100 литара воде.

Ја сам имао прилике да штудирам, заједно са г. *Худјем*, неханзанг усвајања течности на равани винове стабла. Тако, кад смо на једноме чокуту одсекли једну винову грану, па ју онда, непростравају једне цеви од каучука, довели у додир са једним судом воде, онда се, тамо у месецу октобру или новембру онако да је течност приметно узела у суду. Лоза, дакле, уиња, кроз ову одсечену грану, извесну количину течности; а та количина може бити и до неколико литара. Да ботко, да ово уињање течности онда у месецу декембру, да оно готово и престаје прихати вода јануара, док за тил и савским не ништење. С пролећа пак, ми имамо сасвим обрнуту појаву; јер винова била не само да тада не усваја никакву течност, него напротив, а сама извештај око пушта, или, као што реч уда, она се пролеће „излече.“ Овај феномен циркуларне течности у темљима винове лозе довољно нам и објашњава, зашто је оно изазале лозе, раствореном сушорачком гвојдџу, од уињаја само с јесени, или и почетком зиме. Тада лоза једино и прихати течности у себи, а не у пролеће, када као што знамо и рекосмо, и сама тече.

Најзад, ако се, прекажемо горње течности с јесени, онаје влатом опитно земљиште виноградско, онда се и даје приметити: да што је год та земља важила, да утолко мање прима дотична лоза поштује јој течност. Овај се омак објашњава тогласом и тиме, што горња употреба сушорачке гвојдџа има некега дејства пре великих кила јесених, него ли лозе.

(наставио се)

О МИТАРЕЉУ НАШИХ КОКОШАКА

Кад пошљиви јесени ветрови отпочну да хује; кад се сунце с гугтом малом бори, а неважиче по шумама и дубравима умику; кад се зеленом лишћа у жутоло претвори; кад лишће почне да онада и ветар та по гају и ливади котрља; кад све у природи по ветром и непроменљивом закону почне да вене и да каунире, — онда ни наше кокошке не остају поштеђене. Ређе им петији поје и спорније кокошке какоћу! Згинуло и снуждено се јата прикључају и траже заклона од хладноће, штећујући да их топло сунце озари; све то тража крова и склоништа од ветра и времена. Кресте и подбрадњаци (добрари) благају све више наборани, мави, и губе овај леп сјај и ону јакну врвену боју; око бива тамније, кокошке на жалост домаћина — [престану весити; све ти је то тужно и жалосно, нека оно дојакшице веселости, наступила нека зима, малкалост и дртање.] наступило грозничаво стање. Неке зубице губе своју лепу одећу, а ветар разноси по дворшћу већ испало разно-голе, као оно одрнани просијаци. Код наших

је кокошак сад наступило „митарење“ она природна појава, која се сваке године редовно понавља, а која је слична *зимном* наших довањих испара.

Митарење наступа обично месеца септембра, новемба и октобра; понекад раније, а понекад и доцније, дакле у времену кад и стога длаку мена, кад пољу, гушћу длаку добија, која ју прено зиме од хладноће и неволе чула. И на год што стога с пролећа, кад топлје време наступил, „длаку мена“, кад своју зимску одећу баца, — тако исто и код пернате живине наступа с пролеће поновно митарење, које је лакше и које се не прижељава тако, као оно јесени, па ни с тога то пролетље и не пада тако у очи, као оно јесене. Напљивају се сматрају и може с пролећа лако приметити, да по дворшћу више дечи *абиере*, та зимска одећа наше живине, па с тога она и има преко лета мање шперија на себи; перје је на кој уопште сад ређе.

Митарење не наступа као што је напред речено — код свију кокошак подједнако; обично се код оних кокошак појављује раније, које су с пролећа отпочале раније да „посе“, а још раније код оних, које и преко зиме носе. Уколико раније митарење наступи, утолко ће га живина лакше преку жати, јер ранији митарењем пре се живина заодне зимском одећом и осигура против наступајућих временских невоља.

Сам ток митарења траје обично 6-8 недеља; оно ко кошач, као и осваја живина, која се дуже митари, обично је или болесна, или је ипаче слаба, и ну треба за време митарења и боље неговати, и боље чувати, и бољом храном хранити, да лакше пребоде.

Најпре се немају *ојла*, то јест оно најдуже перје на крилима, па онда *пера на репу*, па остало дужице перје, а напоследку *абиере*. Па и млада живина подмиче митарењу и а ако онда није питање: *кад то бива?* Млада живина мена онда своје перје, кад узарост својим затребује бољу одећу.

За време митарења треба на живину мало боље припазити; погрешна је та претпојавка, да за време митарења живина не потребује никакве особите неге; ми обично биве хранимо ону живину која „посе“, или која треба да „пронесе.“ А баш је за време митарења потребно да на живину боље припазити како би отклонили штету, која може врло лако наступити за време митарења. На жалост, ја сам се баш код нашег савашког сталежа уверео, да домаћине слабу нажбу обрађају на своју живину за време митарења, а кад ни живина у том времену са неважиче липсала, онда се обично вел: „Ударила нека мору у кокошке“ и т. д. Ми ови хоћево баш да укажемо на ту „мору“, — да ошменосе наше домаћине, да своју живину за време митарења боље негује и хране, и онда оно „море“ неће бити.

За време, док ново перје порашћује, сви сокови и сна снага оду на порашћивање новог перја. Па зато и треба, за време митарења, живину хранити најпречишћеном храном, храном, дакле, која ће ускорити и унапредити порашћивање новог перја. Ако је храна слаба и недонопа да шуптобрећене сокове на докњида, онда кокош у целом саставу онада, малавне и мора да пропадне.

Живина, која ужива у својој златној слободи, наилази у пољу и дубрави свакојерну храну, која јој је потребна, и ако не увек у довољној количини, али тек овет у довољној количини, али тек овет навалил поред зрна и понеку бубу, црва, гавсту, вужа и т. д. Другче је пак с ономе живином, која нема слободог ни просторног излаза; тој живини недостаје сва она храна, она свакојерна храна, која је за образовање сва она храна, она свакојерна храна, која је за образовање и порашћивање новог перја потребна. Наје то довољно, кад домаћина своју живину само зрном хране; и животинске хране дакле неса, црве и т. д. потребује живина за време митарења.

Па како је за порашавање новoga перја потребно више хране по обично, то се препоручује, да се, поред зрна, даје некада говеђе штерце, па онда кувањих и с меклима (трицама) помешаних, мало посодених и изгичених крошчица, што јако убршава образовање новог перја. Осим тога треба живину да има на расположењу и старог малтера да пшца, истуцаних дусвај од јаја и псека — све то, што ушпињиве на обраповале костују, јер се перје састоји из коштаных материја. У пићају воду треба бацити неки захрпан јаскер и мало зелене салме — јер то много кроти живињу јошште, а за време митарења на по-се.

Од арнева треба овако дати живини: на 20 грај кошокај средње прупиће треба рачунати 400—500 грама овса 250 грама кукураза и 500 грама јечма. Крутиним кокошкама треба дати мало псека.

Али, поред добре хране, треба живињу и добро неговати треба ју чувати од хладних ветровај и кишњ. треба ју с вечера раније штервати у толике кокошнике, односно у стаје, где ће бити од снах шедољких утицаја заштитени. Чиј би се које грао поболело, треба га одмах од здравих одвојити и засебно неговати. Али најбољ даје се лако излечити, кад се оболело грао толике прчиува; но ако би се то прогнетило, онда може врло лако и сва живина да се поболе, кокошке ће да престану постати, а моту и најдешма граа да лашну.

За време митарења треба понављати пшати на чистоту; пре свега треба испало перје и погани из живинарника свакојутро изметати. Гомиле псека и процајаног псека треба кокоши у близини да лажу, како би се могло у неку депршати „лувати“ и од гада чистота.

Сваким завтарати живињу за време митарења, као што неки живинари си божани чине, нека потребе. Ако је време поље сношљиво, треба живињу прегити напоље, да се у чистом зраку и ваздуху депри и прогшта, што јој год и у здравни одржава. А кад наступи време магаоства и киновито; кад дува кошава и магард, онда треба живињу отерати под кров, али не у оне просторје где поклавају, него у штаје, где ће се омет довољно испрчати и од испадajuћег перја очистити моти, а као што смо рекли, чистота је, за време митарења, један од најпотребнијих услова за брзо опорављање изнурено живине.

др. Радај.

ТРЕБА ЛИ СЕЈАТИ ИЛИ САДИТИ ШУМЕ?

(Манчестер)

Већина је шумара данас прибегла сађењу, предпостављајући га сејању, да се постигне попуљивање. Је ли ово последња начин, коју, али плод неуспеша и доистрабна?

Овирни се у патрај за сто година, у 1766. Најрзатнија некачи шумар тога доба, Јован Готлиб Веизман, публиковао је тада дело под насловом: „Покривање и иштживање потребе шумског сејања.“ У овоме спису, Веизман означава сејање, као једина начин, који је у стању, да да добре резултате, поштоу тога се жегу подица прошле шуме.

Шта треба измислити о саставу сађења, шта се он у глави IV § 13. свог дела. Одговор је краткај и категоричан: „ничега великог доброг, а у погледу на борове неистрабниан.“

Да су се шумари задовољили са овим догматичним изутвор данас неби било више питања о сађењу, него пре сто година. Срећом то исуу учинили; угодном и сами су чешије правоурањали да прибеглају сађењу него што су то и хтели, но то је било само за то: да попуње своје расаднике. Ускоро се приметно да треба пожелити стари начин сађења, и да је он у великој подобан за побољшање; да има много закланга за по-

шумљавање, на коме сејање показује мало изгледа на успех. Мало по мало, обрати се већа пшчка састову сађења, коме се чешије прибеглаво, тако да на неких година постоје публикације Веизмановог дела, у 1805 Бургдорфе се овако изражава у својој „расправи о шумама,“ у глави о шумском сађењу: „независно од горе поменутих сумитних о шта је могуће сељем сађењу, приноси је да се могу садити и друге, али само у мањој мери; у свима случајевима не треба рачунати ни на каква србнај резултат, ако не радимо по сигурним и повољним условима.“ Бургдорфе је нислио да зна ова сигурна правила и повољне услове, и наложио их; али би било жалосно за шумарство, да се држало, у овом погледу, правила учитеља.

Требало је премисла, да се да попуља правда саставу сађења, а ово доказује то, што је отац шумарства Коте (Cotta) казао: „како се велика попуљивања лакше извршују сејањем него сађењем, и т. д. и т. д. мислио: да пре треба претполагати прије од ова два начина.“

Испитивање усвојених закључака у теорији и у праксици, од како је покренуто ово начело, одвило би нас много даљине; напредак је данас узео веће споконе; пакуа утпни већи пут за двадесет година, него некад за стодеће; задовољило се само да прелетимо: да је старо правило: „сидити само онде где сејање није имало обилног изгледа на успех,“ замјенило брз и многи пределима, нарочито у Саксонској — ошва: „да треба сејати тамо само, где неби моти да усип сађење.“

Тако видимо, да је сејање данас признано, сејање изузетак. Пре је било ово — т. ј. сејање правило).

Збоља, изузетно је познато садашњим генерацијама шумарства: да уопште подизање шума може бити извршено брже, сигурније и с бољим успехом путем сађења.

Брже, јер сађење даје резултате две године пре сејања, а често преуј четри до пет година, пре него што постворно знамо: да ли ће сејање требати попуљивати или омет полова вршати, док код сађења од паља године можемо знати укупну количину неспособних младина за шаржарство, и по том их изнеко одмах закренити.

Сигурније, јер је сађење изложено мањој опасности од сејања. Успех овог последњег зависи у првом реду, од свијетна сејена. Ретко смо у положају, да га сами прибарамо, и у томе нам је потребна помоћ од трговине, која нам продаје најчешће само семе прибарамо, пре вршена незрело, осушено, рђаво сачувано, проклајало или сувише старо. Претпоставимо баш и најбоље услове, баш да смо сами набавили најбоље семе. Ипак да се брешно: да ли је добро спремањо земљиште, да ли је семе добро посејано, је ли сувише или недовољно покорињено; да јаке бујине, дуга сува, неколико дана жарког сунца, позни мразени не униште све наше сад. Ну, допустимо да су услови као што желимо, припогодни климатске сејена, да су нешто поштедаје време, именови, ипак ћемо се врло често преварити ако нислио да је све сшањено. И доиста, ако су биле повољне околности за шумског сејања, оне су тако нешто могло депришти растку рђаве траве, тако да често с муким разликовању мале младине у средини траве, и других биљака, које их окружавају и гуше. Све што можемо измислити ове рђаве биље, ризикујући да у нешто време не измучамо младине, но, то уопште не можемо и у овом последњем случају, именови зими налазе уточинице, у сред ове траве, испод свилног покривања, која их привлачи угоднио више, што им поред нагодна од зиме, даје и наладне за храну. Кад се у пролеће све отопи, расадник

*) Многи су изкупи, како т. ј. Лоренц и Парал свкрвају сејање, као погодној врменској на велике просторе, али ипак ни који се зина, а који изгледа у неки мал, и крајопај, просторај и језовици од испити сађења. Можемо практично закључе све едвоје, свихај дала, онемо последњем.“ (Cours élémentaire de culture de bois. IV édition. p. 399).

12. Две акције краљевске штедионице (кауција приватног лица)	100— дин. по кул. цен.
13. У под. % списку привремени издаци	10.708-52 .
14. У исплаћеном а не разведеном рачуну Хоџера и Шранца Бр. 7304	3088— .
15. У готовом новцу — банкима, сребру и никлу	5913-10 .
Свега 99.692-07 динара	

И словима: Деведесет и девет хиљада шест стотина деведесет два динара и седам пара.

Тако ставише нашо

5 Октобра 1903 год.
Београд

Корисар Главне Контроле
Милош Т. Павловић с. р.

О Г Л А С И

ПРВО СРПСКО И ЈЕДИНО ДОМАЋЕ ДРУШТВО ЗА ОСИГУРАВАЊЕ БЕОГРАДСКА ЗАДРУГА

— О С Н О В А Ч А 1882 ГОДИНЕ —

О С И Г У Р А В А :



живот људски на више начина, као на случај смрти (доживотно), на случај доживљена, на случај доживљена и смрти, мраз деци и т. д.

Противу пожара, грома и експлозије: разне зграде, индустријска и занатлијска предузећа, робу покућанство и т. д.

Услови су најповољнији

Блика обавештена даје Задруга у Београду, а у унутрашњости повчани заводи, овлашћени агенти и повереници за осигурање.

Осигурањима из унутрашњости олакшано је плаћање и тиме, што је за сваку варош овлашћен бар по један повчани завод, ради пријема уплата за осигурање. И према томе, ниједан осигураник из унутрашњости није дужан слати уплате у Београд и излагати се трошковима око поштарине.

 Полице за осигурање зграда противу пожара Београдске Задруге примају се као гаранција за зајмове Управе Фондова.  25—36

ЦЕНА ОГЛАСИМА :

Мањим од четит прсте једног ступца по 10 пара дин.; од осталих кружних писмена по 15 пара од прсте од ступца
Већим огласима од целе стране 20 динара (10 фор. а. в.) пола стране 10 дин. (5 фор.) четврт стране 3 динара (2-50 фор.
Поред тога за свако оглашавање по 20 пара дин. државне таксе.
За оглашавање више пута 10 од сто јевтиније.

Преглед 32 броја Тежака. *Чимци*: Обновљање винограда на кречном земљишту (наставиће се). О митареву наших пољошана. — Треба ли сејати или садити шуме? — *Подлестак*: Мара Житварска (наставиће се). — *Друштвени и Подружњени послови*. — *Гласник*. — *Огласи*. — *Цена огласима*.

М Е Р Е

КОЈЕ ЈЕ МИНИСТАРСТВО НАРОДНЕ ПРИВРЕДЕ ПРЕДУЗИМАЛО ЗА РЕГУЛИСАЊЕ ИЗВОЗА СВЕЖЕГ (СИРОВОГ) ВОЂА

Године 1901 први пут је покушано, да се и **извоз свежег (сировог) вођа уреди и упуту правилима** путем, како би српско вође на страним тржиштима добило што већи угад и што бољи глас, и како би се више тражило и продавало а по бољој цени, те да се тако прократи пут и извозу свежег вођа на страну и да се и за свеже вође унесе знатнија сума новца, као што је то већ у великој мери постигнуто у *извозу сувих шљана и немска*.

Да се пак овај циљ постигне, неопходно је било потребно, да се *ове важније врсте и сорте вођа* које се већ извозе или које би се могле извозити, а *наменене су извозу, беру пре свега у зрелом стању*, а не зелене или пререле; да се *беру руком или нарочитим берачима*, а не да се млате или тресу и на тај начин изубијају и повреду; да се *убрзо вође кажњиво пакује и преноси до извозног места*, и да се *извози паковани у појединим судовама*, а не *просто у вагону, као ринфуза (и la ginfa)*.

Само *српскије и немскије вође* које ће да се извозе за *прераду*: шљаве за печење тракице, јабуке и крушке за прављење јабукачаке итд., може се рести или млатити и преносити као „ринфуза“ (просто у вагону).

Лично паковање вођа захтева много судова, а нарочито котарице којих код нас нема, ни у довољној количини нити појединих, и како је паковање доста скупо, то су многи извозници вођа жадали да и вође за јело (стбло) извозе просто у вагону, и да га на страним тржиштима продају као стбло вође, без обзира на то што такво вође никад не дође на страну и јаду у добром стању, већ је изубијају, изгњечено за често и тврдо, чине много губи и од гласа и на цени.

Да овога не би било 1901 године је *као колоније јума* издата наредба преко начелства:

- Да се никако не сме брати зелено вође;
- Да се зрело вође за јело, наменено извозу, што боље пакује у поједине котарице за извоз претима и сортама вођа, како би на страним тржиштима дошло здравно и свеже;

в). Да државни економци врше преглед вођа на свима станицама на којима се вође утоварује, или одакле се извози, и да по свршеном прегледу издају извозницима уверење, без наплате таксе, прена стању прегледаног вођа, у коме ће изричито напоменути: да ли вође треба да се извози као стбло и то паковано, или се прена капањом вођа може извести за прераду, дакле просто у вагону. А у овом случају када би извозник под именов „ринфуза“ хтео извести вође за јело да економ нареди да се вође, ако је зрело, одмах измља, и ако извозник не би то учинио да му забрани утоваривање.

Осем тога наредно је економцима да поуче произвођаче вођа: како треба вође за јело да беру и како да га до места преносе, напоменути им да вође за јело треба, ако је икакво могуће, *око руком обрати и преносити га у конвасама (сепетима) и котарицама*, и то опет најбоље да га буду преносе или да се преноси на товарним коњима. У исто доба општањана је из *Тешкаку* (бр. 23, 1901) поука: *Берба и паковање свежег вођа за извоз*, и раскладна је свина зачеставиња да се заруду бесплатно разда.

О прегледу и извозу вођа издата је обавана у *Српским Начелника*; а тако исто објављен је и распоред економија где ће који вршити преглед вођа.

По већ у почетку јула измењена је првобитна наредба: да се вође осем у корпе може паковати и у *сандуке и буред*, по тако да се законцац односно данце може, ради прегледа вођа, скидати и да са стране имају што више отвора за боље проветравање вођа. А тако исто да се за *Штајерску и Немачку* може извозити дивље вође (дивљаке јабуке и крушке) као „ринфуза“, али цело, т. ј. да се не хуља, *ако се вршијаи за јабукачаке и друге мачине прерабањана*; а ако се извози у коју другу државу, онда да се одобрава извоз само пошто се вође — дивљаке — измља.

Умљени је Министар Грађевина да економцима, кад идују железницом од једне до друге станице ради прегледа вођа, дозвано *бесплатно појези*, што је и учињено.

Трасено је и од дирекције државних железница, да *набави више вагона за извоз вођа* (са стелама). И она је одговорила, да је она већ 20 вагона више наменула за извоз свежег вођа по прошле године — свега 85, а више их не може набавити и нису ли потребни.

Противу мера употребљених за извоз вођа сировог изјавили су се неки трговци, на је о томе било противних разлога и у *Трговачком Гласнику*.

Овога је већ у почетку августа наредба опет морала да се мења, пошто извозници вођа нису могли, због краткотрајне времена спремити довољно судова на муљање вођа намењено за продају. Тога ради је Министар Народне Привреде рестило: да се *сирово вође намењено за прераду* може за ту јошину извозити а *и la ginfa* т. ј. просто у вагону.

Копом септембра наредно је државним економцима: да *сигне пакује и крушке провизитијау као „ринфуза“, а крушке ие и крушке морати се паковати*.

Да би и у 1902 године могле предмети потребне мере у погледу извоза свежег вођа Министарство се раније обратило окружним начелствима, нарочито оним из којих се извози свеже вође, за мишљење и предлоге о томе. У исто доба тражено је мишљење и од *Министре* која је исто задатак да одреди, које врсте и сорте вођана треба поднати и размножавати у средним расадницима и која је предлозица поделу Србије на вођарске вршине.

На свих ових извештаја покривени су она подаци:

1. Да као стбло вође т. ј. *накована, а не просто у вагону*, треба извозити ове врсте и сорте:

- јабуке и вишње;
- кратице и бреске;
- шљаве за јело;
- рване јабуке;
- рване крушке;
- дубе;
- хитунде;
- од јесењих и зимских јабука: колачарице, колачаре,

подришке,
сенабије,
црвенике (црвене),
закуне (зукначе),
бедрише,
стрекње,
тетовке,
дуге,
пругаче,
буле,
тврдокорке,
сталије,
беле јабуке,
будише,
зеленика,
шареника,
кнедлаче,
авацје,
крупне јабуке (великаче),
шербатаје,
кадумане,
праљне,
волујке,
ткваче,
градњаче,
просењаче;
Од јесењих и зимских крушана:
корамане (зимске карамане),
зимске арашке,
закуне,
водењаче и јерибасме,
ошмице крупне,
тврдојке,
шумањаче,
сарајевке,
бронзаре,
акуте арашке.

2. Да ове треба наковати: у котарице од 5—30 кг, за све мешне воће, а за чвршће воће (парочито зимско) и у омање сандуке, нарочито избушене. Трепње, вишне, бресње и пајације треба наковати у мање котарице од 5—15 кг.

3. Воће наменско за прераду треба изметати или увезити ошесобитно, да се не може продавати као стено воће. За ово су дала мишљења само 4 начелства.

4. На питање: да ли треба ограничити број извозника воћа и од каквих трговачких кућа обавезе или кауције, већина је начелства за то да се не траже обавезе и кауције, већ да се врши строга контрола над извозом воћа.

Како у овом питању имају особиту важност мишљења чланова скупштинае Кожице, наводе се нижии одговори — од којих су добитни — у десни:

а. — Прваико је мишљење Министарства Народне Природе што хоће да се све врсте и сорте домаћег летњег и јесењег воћа, намененог за извоз, пакују у нарочитим судонима. Ово тиа пр што се зна, да је ово воће мелано и да се на други начин не може транспортовати, а да до потрошача хоће у добром стању. Сам начин паковања има се управљати према даљини места где се хоће да извози. За поравнична места и провинције може бити паковање и ложије и у већим судонима и без ваљача; напротив за удаљена места, и кад се извози епито стено воће, онда у мањим судонима и са ваљачима.

Као стено воће треба извозити паковано:

1. Јабуке. — Црвенику, стрекњу, шећерајку, колчарку, зеленику, тикају, перајку, стабољку, лимунку, змижуку, праљку, дугу, бедрику, шаренику, сенабију, зукнаку, гошпојинку, будиљку, бузу, тетовку, пропунку, јабукину, скољанку, шумањку, ружичарку, росавку, расиљку, прајдицу зечарку, кудуљку, језерчанку, асарку, подричку, маленку, вреницу, Лешчанку, јасперчанку, колчарку, жољерку, дачку, царку, из Савишча и варшаву.

По све ово сорте могу послужити и за прераду; мало сората чине изузетак. Зато их треба извозити као „рингову“ и не треба их гњечити, јер оне и онако иду за Немачку, од којих неке сладе и за прављење јабуковаче. Грехода би било не дозволити овом воћу извоз овано целом за прераду, а нарочито у родини годинама и кад им је цена ниска.

Сорте које онде нису споменуте имају се једино извозити као рингову.

2. Крушке. — Караманку, маљарку, крупну арашку, калуђерку (Pastorenbirne), крупн ошмица (Bergamott. b. b.'), зукну ситну и крупну, жућку арашку, жућкушине, миљачку, тамњачку.

По сем ових сората изостао је у списку велики број сората летњих крушана, и то с тога: што се код нас не прерађују темпорерне изложбе из којих би се видјело, каквих још имамо сорти крушана. Онде би имао да напоменемо нашу јечменку, китљачку и јенејску којој је порекло Смедереве, и која је тако од Турака наслиједна. Ове сорте, као и још много друге, треба уредити у стено сорте.

Ошесобитнаше воћа за извоз као рингову треба извршити код шпанва ромни и пожегача нарочитим изуљачем — куљачком. За јабуке и крушке које се извозе за прераду, а нарочито за прављење воћњег пића, треба изгњечити — изуљачи, са нарочито удешеним сиравама које се у Аустрији и Немачкој употребљавају. Требао би извазити годико сирава колико има извозних главних чачака. Сем оне мере требао би Министарство да отпусти наредбу из раније: да сваки извозник воћа за прераду мора имати и потребан број судова за кљуц — коликов, како му се од стране прерађача не би правиле смете при извозу.

Најпробитачије је паковати воће за извоз у корицама, котарицама, сандуцима и ошмицим буреџима која су већ употребљавана, али само да су чиста. Код стено воћа, треба сваки комад увести у артију као лимунске, и тада се могу употребити и већи судони. Код нетно воћа, али је ово тврђе не мора се извајати, него просто наслати слојичкично (schichtenweise). Највише се у дне и око дуварова метне какви материјал (суво воћно лишће, артија, ситно шверце од чаковине), затим се редом ређа воће до 15 см. дебљине, или три четири реда воћа, па се онет мете горњи материјал за ¼ десетинца, и то се ређање тако врши док се сав сандук или буре не напоуи. Да би воће своје испареве могло испустити, избуше се онако при врху суда руне на извесном одстојању, и наоколо. Овако испуњени сандуци не смеју се гњечити.

Што се тиче количине које се има да спакују у извезити суд, мишљења сам: да се код зимског воћа може па у горњи намен терати и до 100 кила, управо онако, као што се славоанске срчичке пакују и извозе за Веч, Берлин и друго трговинска места.

Менио и енције стено воће, увезе треба у мањим количинама наковати, јер се само у том случају воћа отићи до циља у нецети.

За извоз рајог кошачињавог воћа као: бресака, кајсија и другог, ваља употребити мале котарице у којима не стаје више од 10 кила, чиме би се избегло само гњечење. По само паковање и тропак који би се имао на воћа да учини мора се управљати по најичијој цени и даљини тржишта. Тако која је ваља извозиоу код он учини велики издатак оно паковања, а цена воћа, нар. у Немачкој или Аустрији, 10 динара од 100 кила; у томе случају не би му требало ограничавати само паковање. Ако су пак цене тамо друге, а асталске сорте специјалитети, онда би требало нагнати извозника да пакујеви извезити наврши.

Наме летње и јесење воће обично се извози у Аустро-Угарску, у то и до Пеште; но већим делом и кад је негодна година код њих, извози се за поравнична провинције: Срем, Ваучу и Банат. За та места не би требало строге наредбе за извозиње, јер се воће брзо транспортује и оно дође пре до руке потрошачу; онде не смета, хоће ли се оно извозити као „рингову“ или паковано. Баш кад је сасвим неваљало, онда га треба стрпати у каце, па века та онда извози као кљуц. Буди ли се дружице за ова мста урадило, онда ће се много сметати извоз намен воћа, нарочито у родини годинама. Добраје је ми пак уверене да извозни хоће да извози даље за Немачку, онда би требало, као што је прошле године и рађено, пустиати да извољко рингову оно воће које је наменено за прераду; али у том случају не треба га гњечити или гњечити. Ако се извози стено воће, онда нарочито ваља треба обратити на паковање, јер је дуги сувише ваљек. Ово чим пр, што су тиа предели са воћем богати — прави немалек рај, на им познати да и ми имамо добар воћа у нашој огадини, као и то да га умемо отпувати до потрошача.

По ире свакога рада по ономе предмету, нужно је: да Министарство изда наредбу, да сваки овај који бере воће за про-

дају — извоз, бере га беринама или руком а да га извоз не тресе; после тога, да га у колична не носи без парничних судова у којима се ово не би гњечило. Ова мера укинула би много и провизама и трошков, и с годиње у години више би ивица са стране долазило у нашу земљу.

Ако би и кад би дошао тај најређији моменат, да наше воће стече светскога гласа и добије што више тржишта, онда има и других савршенијих начина навоњања тако, да се воће цело — чешљато може одвести до најдалјих места.

26. јуна 1902. год.
Шабач.

Управник штампане
Стегол. А. Ветковић.

6. — На питање Министарства „о извозу сировог воћа“, част је потпуног одговорити следеће:

На прво питање: које би сорте требало извозити као *стубно воће* — навоњао, а које *просто* у ваљане као „*ринџузо*“, одлазно или у одговарајућем случају *привоносног* списка воћа, чије су особине мена познате. За непознате сорте даће мишљење Други којима су познате.

На друго питање: *какав начин предложите за оспособљавање простог воћа у ваљану* — *ринџуза*, да се не би могло извозити и употребити као *стубно*, — одговарам: *изважком оспособљавањем*; јер би тиме убијали пену и волет извозу нашег воћа од мање вредности, а тиме би и уношачима његово отекли и увоз нома у земљу ограничавали, што по коме мишљењу није економско, пошто га сами не умемо прерађивати.

У главном ја сам за слободу радње и трговине — у овој грани приредног.

24. јуна 1902. год.
Крушевца.

У оделеним потпуног
В. Виторовић с. р.

а. — Послати ми акт од 16. јуна ове године ПБР. 11.200 у коме су разне сорте јабука и крушка означене називима како их народ назива, имах част упути следећи извештај поднети.

Министарство је мишљења, да све летње врсте и сорте воћа треба извозити као *стубно воће* и навоњао. Ја се са тим мишљењем потпуно слажем.

Тако исто од јесениг воћа *дуже* и *мунџале*, даље и *шљиве* јесење за јело, имаће би се искључиво извозити навоњао.

Овде би имао додати да *мунџале* не би потребно било да се пакнују, пошто се оне морају брати за извоз раније док их не би мраз на дрвету затекао услед чега би ожежале.

Као „*ринџузо*“, т. ј. *просто* у ваљану, извозиће се: *шљиве* јесење за печење раније и *друго воће* што се у акту напомиње, у чему се потпуно слажем.

Наведене начине навоњања воћа за извоз којим се у акту изводе добри су, само салуцима треба да буду дугачки и шарени али пластични, тако да би се воће у три и четири слоја спаковати могло.

Сорте наведене у списку прегледао сам; али има већи број којих су ми имена непознати. Познате ми сорте овакимо сам спраћено помоћолошким значајма, т. ј. које су добре, врло добре и одличне као *стубно воће* и исто као *привредно*.

Ја сам туга мишљења, воће које раније присиља, треба навоњати; пошто воће које је *крушно*, *лемо* *бојадисано*, треба навоњати, а *средње крушице* и *ситно* може се извозити *ринџузом* у ваљану, јер у то доба нема те тонлате да би изваљало код воћа трулеж.

Кад би се нагон изнутра тако могао гласити, а ја тврдим да би могао, да се начине од *дасана* *полице* или *преград* на којима би се свака сорта за се одвојити могла, не би се воће тако гњечило.

Ја да се начине *ваљан* салуцима пластичним код којих би горња страна остала отворена и да су једне величине, лакше би било за утоваривање и стоварење, и воће би се боље очувати могло.

Вељек Бурјан
вођар ика. вођарева школе.

г. — Част ми је пратици списак сората јабука и крушка, којим је Министарство актом датим од 16. јуна ове године ПБР. 11.200 извело послати ради података назначених у истом акту.

Податке и приредбе ставио сам као што из праксе знам, које сам у служби и на *навоњања* стекао.

По приредбу на списку има доста врста назначених за *навоњање*, које се не одважују *укусно*, по тиме што су *крушке* или *лене* беје или *особитог* *оштра*, и за то се *оста* на страним *навоњањама* *раду* *кунју*.

Што се *тиче оспособљавања воћа*, да се не би *шкарт*, али *прете* *назначене* за *ринџузу*, као *стубно воће* *продају*, то је *само* *муљача* у *стању* да *чини*, јер *други* *начин*, као *пошљавање*, не *познаје* и *никоди* *воћу*.

Односно *навоњања* за *даље* *пошљање* и *ја* *сам* за *летње* *воће* за *котарине* до *30* *кгр.*, јер *летње* *воће* у *већој* *количини* *презри* и *лако* се *после* *кваре*; *јесење* *воће* *може* се *паквати* у *корнама* и *салудинама* и до *60* *килограма*, јер *није* *стубно* *тешио* *по* *товару* *и* *преносу*.

Зимско *воће* *може* у *већој* *количини* да се *пакнује*, *салудинама* или *бградинама*, јер *тиме* се *уштеди* *материјала* *за* *навоњање*; а *пошто* *ово* *воће* не *подлежи* *нагаз* *кварењу*, и *сам* *претом* не *мора* *бити* на *бран* *начин*.

10. јуна 1902. год.
Аранђеловац.

Управник родинара
А. Мајеровић с. р.

Покупиница на овај начин мишљења, којима се мора покловити *узна* *пакња*, и *користити* се *једино* *искуством* од *прошле* *године*, *Министар* *народне* *привреде* *могао* је у *овој* *години* — 1902 — *већ* *систематскије* *преступити* *привоносно* *мера* у *корист* *уређења* *извоза* *свежег* *воћа*, те је *код* *ПБР.* 12.740 *од* 6. јуна 1902. год. *отпуштен* *овакав* *рајис* *списак* *окружних* *начелствама* (*Списак* *Новине* бр. 156, 1902. год.).

„*Да* се *свеже* (*сирови*) *воће* не би *извозило* *неугодно* и *поковаре* *воће* *које* *би* се *на* *странама* *трговина* *продавало* *под* *именом* *стубног* *воћа* (*ја* *зело*), *то* *да* се *на* *тај* *начин* *не* *би* *убијало* *узел* и *цели* *нашим* *одличним* *врстама* и *сортама* *воћа* *на* и *извоз* *воћа* *смањивањем*, *пронесујем* *ову* *поредабу* и *упуство*:

1. Подела воћа за извоз.

Воће за извоз може бити:

- 1., *стубно* (за јело);
- 2., *стубно* и *привредно* (за јело и за прераду); и
- 3., *привредно* (за прераду).

Као *стубно воће* (за јело) *рачунају* се *све* *летње* *врсте* и *сорта* *воћа* (*трешње*, *шљиве*, *малине*, *рибизале*, *огроз*, *брескве*, *кајасје*, *шљиве*, *летње* *јабуке* и *летње* *крушке*), и *крушке* и *одличне* *сорте* *јесењег* и *зимског* *воћа* (*јабуке*, *крушке*, *дуже* и *мунџале*).

Као *стубно* и *привредно воће* *рачунају* се *оне* *сорте* *јесењих* и *зимских* *јабука* и *крушка*, *које* су *одредне* *величине* и *навоње*, *као* и *лошије* *стубно воће*.

Као *привредно воће* *рачунају* се *ситне* *сорте* *јесењих* и *зимских* *јабука* и *крушка* *које* се *употребљавају* *поглавито* за *прераду* а *нарочито* за *прераду* *јабуковаче*, *као* и *шљиве* за *печење* *рајаје*.

II. Брање и пренос свежег воћа за извоз.

Воће *намењено* за *тржиште* (*пијацу*) и за *извоз* *све* се *брати* *само* *кад* је *зрело*, и *само* *зрелом* *воћу* *дозвољава* се *продаја* и *извоз* *на* *страну*.

Стубно воће *намењено* *извозу* *мора* се *обрити* *само* *руком*, *беринама* или *на* *други* *начин*; *али* *узек* *мора* *бити* *зрело*, *здравио* (*неубијено*) и *које* *није* *прљаво*, и *угледно* (т. ј. *да* *није* *урињаво* и т. д.). *Према* *томе*, *воће* *које* *не* се *извозити* *као* *стубно воће* се *пакљиво* *брати* и *одвајати*; *јер* *само* *како* *воће* *имаће* *добру* *прођу* и *добру* *цену*, и *задовоље* *леп* *глас* *ериском* *воћу* *на* *странама* *тржиштинама*.

Тако *исти* и *воће* *које* *не* се *извозити* *као* *стубно* и *привредно воће* *мора* се *пакљиво* *брати* и *испуњавати* *сви* *услови* *као* и *код* *стубног* *воћа*, *само* *што* *овде* *дозање* *јесење* и *зимске* *сорте* *јабука* и *крушка* *одредне* *величине*, *као* и *лошије* *стубно воће*.

Привредно воће *може* се *брати* и *руком*, а *може* се и *трести* *али* *мастити*, *али* *никоди* *се* *воће* *дозвољавати* *извоз* *крушњацим*

сортама јабука и крушка под именом привредног воћа, па према томе никоме се и не дозвољава да овакво воће тресе и изубијава и неугледно доноси на пијаци ради продаје за извоз. Дозвољена се тресење и мањене само плова намењених извозу за печиво ракије, и ситним сортама јесењих и зимских јабука и крушка.

Ствоће воће преноси се до тржишта (на пијаци) у подесним судовима: котарицама (нормана), салдучицима, кованицама (сепетима), сандуцима, бурдама, — према врстама и сортама воћа. Све мање сорте летњег воћа а нарочито: малине, трешње, вишње, бреске, кајсије и летње шљиве за јело смеју се преносити само у судовима која значајно до 15 килограма; летње крушке и јесење шљиве могу се преносити и у судовима до 30 килограма. Летње јабуке и јесење крушке могу се преносити и у судовима до 50 кгт. тежине, а јесење и зимске јабуке, зимске крушке, нумузде и дуње могу се преносити и у судовима до 100 килограма.

Воће стоно и привредно може се преносити у већим судовима, или га пакљиво товарили у кола са сламом, сеном и каквим другим меким материјалом.

Ако се на тргу види да има нагнетених, трулних и прљавих комада воћа, онда се они припремају за извоз морају пребрати и обдациати на страну.

Из брских крајева може се воће доносити на трг на коњима, у кованицама (сепетима) и сандуцима, такође пакљиво у слами и т. д.

Привредно воће доноси се на тржиштима мањима, или како то произвођачима буде лакше.

III. Извоз свежег (сировог) воћа.

Све воће које ће да се извози на страну мора бити *зрело*; зеленог воћа неће се дозвољавати извоз.

Ствоће воће може се извозити само ако пакљиво у подесне судове, онако како што је то речено и за пренос воћа до тржишта према врстама и сортама воћа. Судови морају тако удешени, да се лако може прегледати воће у њима. Ствоће воће мора бити здраво и чисто; прљавих, нагнетених, трулних и урљаних комада не сме бити. Стога нека се извозници за ово побрину при самом пакљивању, да им се извоз не би забранио.

Воће стоно и привредно, дакле воће осредње крушоње и каквоће и комоје стоно воће, не мора се пакљивати, већ се може товарили у колаше (или деревље и т. д.) са судовима или без судова, али у пакљивом случају у један вагон не сме се товарили више од 5000 килограма. Сем тога и оно воће мора бити здраво и чисто, и не сме бити нагнетених (изубијаних), трулних и прљавих комада.

Да би се и произвођачи и извозници воћа знали унапред уградљивати у своје раду, овде се напомињу најкритичне сорте *јесењих и зимских јабука и крушка* које треба извозити пакљиво; а само кад су дошле квалитета и кад се извозе за извезу; — сме се товарили у вагон до 5000 килограма непакљиво.

а) *Јабуке*: црвенке (првечање), стрепке, памуклије, шећерне (пећерке), коцларе (гайчарке), зеленике, тикпаје (тичанке), пераје (перуше), стамбоље, ликуке, зимске (крушне), краљике, белолаке (белојабуке), дуге (дугалије), слапаче (сладоније), подужике (подураме), бедрице, шаренике (шаруље), сенабике, буре (буљабике), зупаче (зупе), испечаље, амајлице (валјике), господићке, бумбике, арапке, тирдије (тирворске), тетовке, прокуке, јаблиан (бел и црвен), пројачице, спомљаче, шуматовке, ружичарске (ржичке), росавке, ривичке, коцларе, прајачице, шербетије, казијанићке, авестарске (авечалке), руменике, калчанске, цетурманске, венерске, грапачаче, подничке (дринке), маљенке, првенце, селданичке, делопаче, јастреничаче, коцларске, паочачке, срвичке, карске јабуке и коцларе.

б) *Крушке*: караманске, мастарске, јаблиан, крушне арапке, доцарке, салдучерке, крушне омамак, водељаче, салдучерке, го-дубињске, оджундјалије, крушне такуче, жуке арапке, тамњанике и шумданије.

Све одређене сорте ових јабука и крушка које су овде наведене, као и све летње воће, има се извозити пакљиво. — Но како једна иста сорта може бити и одначна и ложица, то ће се дешавати — и мора се дешавати — да се једна сорта окарактерише као искључиво стоно, и као таква има се извозити искључиво пакљиво; — док та иста сорта може бити и ложица, и онда ће се означити и као привредно и као стоно воће, и

онда се може извозити и непакљиво већ товарено у вагонима до 5000 килограма.

Све *сирове сорте* јесењих и зимских јабука и крушка, намењених за прераду (јабуколуцу, сушенице, кућане и т. д.) шљиве за печиво ракије, ораси и лешички товареће се у вагон, колико може да стане разгустено, а la finfoho. Но и оно воће подлече прегледати, нарочито јабуке, крушке и шљиве, ради уверавања о томе: да ли је ово воће зрело.

IV. О прегледу воћа за извоз.

Да би се свега воће извозило онако како је прописано, преглед воћа вршиће државни економски или она лица која одреди Министар народне привреде.

Преглед воћа вршиће се на свима станицама на којима се воће утоварује или одлаке се извози.

По свршеном прегледу, лице одређено за преглед воћа за извоз даће извознику *узвеште*, без наплате таксе, у коме ће се означити:

1. количина и врста воћа;
2. да ли је воће за извоз зрело или не;
3. да ли је воће добро за извоз или не; и
4. како се има извозити: пакљиво у судове, товарено у вагон до 5000 килограма, или товарено без ограничења. Ако се извози пакљиво, онда ће се дозволити извоз само онда, кад је добро пакљиво.

Тек са тим узвештем извозник има право товарили и извозити воће. Но прегледати има право, а и дужан је, да воће прегледати и у вагонима, те да се увери: да ли извозник није товарено и воће коме је забранио извоз, или за које му је другичје наређено да га извози, но што је то извозник урадио.

И шенови жељезничких или паробродских станица и царински поштају право да од извоза задрже воће, кад воће није онако како извознику у узвешту стоји и како му је наређено.

Министар народне привреде може изузетно од овога дозволити, да се и стоно воће товарили у вагоне до 5000 килограма, када се воће извози на *облашће тржишта средње земље*. Но ово воће мора ипак одговарати свима осталим погодбама које се траже за извоз стоног воћа.

V. Прегледачи воћа.

Прегледачи су дужни на новим извозница доћи и прегледати воће за извоз и издати потребна узвешта.

Прегледачи у споразуму са шеновима станица и управницима царинарница одређиће време кад ће на којој станици воће прегледати...

Тим су расписом уједино одређене и *станице* за извоз воћа, као и прегледачи. Прегледачи су били државни, окружни или ерески економски, а мали је број био попомилни окружних и ереских економски.

Изавоне су станице:

- а) *железничке*: у Београду, Младеновцу, Ринцу, Ради, Крушевцу, Паланци, В. Паланци, Марковцу, Ланову, Ваљевоцу, Вагратцу, Јагодини, Ђуринци, Парајини, Сикрици, Ђељевцу, Стану, Браљини, Вунасту, Корману, Алексинцу, Трбињу, Нишу, Нишкој Бањи, Савену, Црвеној Реци, Белој Паланци, Станчиноцу, Широту, Белошцину, Брестовцу, Петевцу, Грмелици, Делу, Ваљичком Хану, Врану, Прибоју, Крпеви, Лозовцу, Осијаници, Смедереву, Крагујевцу, Милатовцу, Јошановцу и Баточини;
- б) *паробродске*: у Шанцу, Митровци, Обреновцу, Смедереву, Новом Селу, Дубоки, Камичку и Умци.

Најзад распис упућује државне економске да обину своје релације и да пронађошана воћа даду упшта: када ће и како брати воће намењено извозу, и како ће га преносити.

Расписом овим и преко општинских власти упознати су произвођачи и извозници воћа.

Но, по мадаби неких извозника при крају јула исте године морао се послати други распис ове садржине:

„Неки државни економски и шенови жељезничких станица погрешно су разумели распис Министра Народне Привреде од 6. јула ове године ШБр. 12-740.

Тако:

1. Не дозвољавају, да се товарили *стоно воће* пакљиво више од 5.000 килограма у вагону. Смисао је пак расписа да се *пакљиво воће* у судовима може товарили у вагоне *до једног год* може да стигне. А само стоно и привредно воће, које се не пакће

по се товари у вагон просуто, не сме се товарити више од 5.000 килограма.

2. Не дозвољавају, да се воће довози на пољуцу у колима. Смисла је расисна, да се на пољуцу доноси само зрело, пуноберијо и леутичице воће, па на како се довози. И ако произвођачи воћа ово пакљиво товаре са сламом, соном или каквом другом меким материјалом, онда га могу довозити и у колима.

3. Не дозвољавају, да се воће довози за извоз оно није ваљано зрело. Међутим зна се, да неке путнице зрело воће не може издржати транспорт, и сви економски знају или треба да знају да треба да разликују зрелост за извоз од зрелости за јело; јер неке воће може да буде и незрело за јело, али у путу, нарочито кад је даљи транспорт, дора.

Сем тога Министарство је извештено, да произвођачи воћа често несподобно робу предају. Тако у судове или у кола по иду јетву добру робу, на узму капару од трговца, пошто су пре продали као добру, и после се туже клазитима противу трговца кад им неће робу да прине и да плате, и ако су трговца преварили.

Нека државни економци а и полицијске власти на ово обрете паљку, на несавесни продајци воћа да се подргује капама*.

У вези с предјим расисна, а на захтев неких прегледача, прописан је образак уверења за издавање извозницама о прегледу воћа. Текст овога гласи овако:

Уверење за извоз воћа

Г. (име извозника)
из (место одакле је)
пријавио је за извоз:

- 1. јабука килограма
- 2. крушка килограма
- 3. шљива килограма и т.д.

Ово сам воће прегледао и нашао:

- а, да је зрело за извоз;
- б, да је добро за извоз; и
- в, да се има извозити као стоно воће, т.ј. паковано у судове и товарно у судовима у вагоне неограничено (колико судова може да стане у вагон); или: има се извозити као стоно и привредно воће и може се товарити у вагон не паковано до 5000 килограма; или: има се извозити као привредно воће и може се товарити просуто у вагон (као рибунца) колико може да стане (неограничено) — према томе како воће буде. Ако има више врста воћа, онда за сваку треба навести како се има паковати и утоваривати у смислу расисна*.

У исто доба Министарство се обратило Дирекцији срп. држав. железница, да у интересу јачег извоза својега воћа употреби нарочите машине и комбијуге особене воћне возове, како би тако воће стигло што пре на одређено место, и да би се у вуту није мало квалитет.

Дирекција је на то одговорила: да је и досада водила строга рачуна и поклањала нарочито паљку да се свеске воће превезе што пре на место одређена, те кад је у велика количинама било на станицама и није се могло откаркати редовним воћним или доважним возовима уводила је засебно шпаче.

У овој — 1903. години Министарство народне привреде отпочело је свој рад у погледу на извоз воћа од друге половине јуна. Повода за то дао му је писмо Народне Банке. Ради тога отпунети је расисне оне садржане:

„Управа извозне Банке у Београду објавила је Министарству народне привреде, предлози од 17. овог месеца, да Министарство одобри, да се воће за извоз може брати пре на што потпуно сазре, управо још незело или у полу зрелом стању, пошто потпуно зрело воће не може издржати даљи транспорт.“

Ма да је државних економских органа, који имају дужност да прве прегледају воћа за извоз, познато кад се може одобрити берба воћа намењеног за извоз и како може бити ово воће у погледу на његову вредност, ипак Министарство налази за потребно наредити оне:

1. *Семе воће у оште, изузел трењње и вишње, треба брати увек раније но што оно сазре, па остацима га ва допремање, јер је тада оно узел сочиње и укусице, док обриво у потпуно зрелу, већином је брашнаво (јабуке и крушке) и брзо се квари;*

2. *по томе, летње јабуке и крушке треба брати за недељу дана пре потпуно зрелу, тако исто и кајсије и брескве, а то*

је: чим се укаже на плоду жућкаста боја, па макар он био још тврда, исто тако и шљиве летње треба брати док су још потврје;

3. *што је транспорт летњег воћа на даље одстојање, то треба одобрити брава воћа раније, а ако се ово лоси на мање одстојање берба се може одобрити доцније, ближе потпуно зрелу*.*

Уједно је неким расисном преноручено државним економима да извозницама у погледу извоза воћа буду још могућно више на услузи, и да споразумно с њима дају поуке народу у погледу на начин брава, пребављања и преноса воћа до извозних станица.

У почетку јула ов. год. издат је расисне свика окружним начелствима оне садржане (*Српске Новине бр. 162*).

Расисне Министра Народне Привреде од 6. јула 1902. године (Пбр. 12740) прописан је уверење за брава и пренос свеске сировог воћа за извоз.

Извоз намег свеске воћа за минуле две године више је по прописима тога уверења и прегледао је било од стране државних економца на самим станицама где се воће утоваривало. Тим прегледом и начином паковања за извоз на стране трговне воће наше пућено је праваним путем, и тиме је оно добило неки улаз и по бољој је нели продано.

Да би се постигнути резултати могли и на даље одржати, Министар народне привреде у погледу на извоз намег свеске воћа у овој 1903. години издаје ову наредбу:

- а) *Стоно* (сталско, за јело) и то искључиво паковано; и
- б) *За прераду*, и то просуто (као „рибуцу“).

Које се воће може сматрати као стоно, а које за прераду, показано је у споменутом расисну Министра народне привреде од прошле године. Исто је тако објашњено: како се има брати, у каквим судовима преносити и паковати за извоз стоно воће, а како воће за прераду. Нарочито се наглашава, да у стоном воћу, које ће се извозити, не сме бити гњечених, трућих, убрњаних и државних повода; овако се воће мора безуслово извојити пре паковања. Стоно воће мора бити здраву и чисто.

Преглед воћа оне 1903. године вршиће само *земљоско чиновници*, које ће одређивати дотичне царинарнице; но они не смеју дозволити утовар и извоз свеске воћа пре него добују писмени извештај од државног окружног или среског државног кога је дана дозвољена берба извесних врста и сорта воћа које се извози.

Препоручује се начелству, да ову наредбу преко подручних иу полицијских и општинских власти саопшти произвођачима и извозницима воћа у округу, да они не могу извозити воће пре, него је одобрена берба од стране окружног или среског државног економи, односно Министарства народне привреде, где нема ових државних органа.

У исто време начелство ће наредити државним економима, да за бербу свеске воћа, намењеног за извоз, благовремено издају писмена одобрена дотичним општинама у своје срезу, односно округу.

У овим срезовима, где има среских економиа, одобрење ће издати срески економци; а у оним где нема среских економиа, то ће чинити окружни економци. Где пак нема ни једних ни других, ту ће за почетак бербе појединог воћа чинити предлог Министарство народне привреде среске полицијске власти, а на захтев општина ваљаних срезова.

Државни окружни и срески економци, односно среске полицијске власти, дужни су о дозвољеној берби класног воћа за извоз одмах извештавати св оне парискне станице, на којима се воће из ваљаних краја утоварује и извози.

Исто тако сви они државни економци, који у свиме рејону имају железничке и бродарске станице, одакле се воће утоварује за извоз, дужни су често обавијести оне и контроланта, да ли се воће не извози пре него што је берба извазеног воћа одобрена, и да ли се *пронеси о извозу стиног воћа у погледу паковања и воћа за прераду сирово од стране извозника и морских чиновника применују*, па да на случај несправности једних и других одмах извештају Министарство, како би се даље уредило шта треба*.

И најзад пошто су путем штампе (*Трговачком Гласнику*) и непосредно Министарство истидане сметње у томе што се не шаљу уредно извештаји о дозвољена брава воћа, то је у почетку августа отпунети овакај расисне:

„За разлога тога, што се Министарство народне привреде врло рђаво и на високо не извештава од полицијских власти

оних срезова где нема државних економиа, када треба одобрити бербу војединах прета и сората воћа, те да се то одобрење од Министарства изада, и што се због тога отежава извоз нашега воћа у иностранство, услед чега су Министарству народне привреде поднете непосредно и неколико жалбе. Министар народне привреде, у намери да би се избегле сметње, које од тога произилазе, решио је: да се за извоз свежје — сирово — воће можетоварити на железничким станицама и да се извоз истога на извозним парнизарницама може одобравати и без извештаја о берби воћа. Но у толико је воћа дужност парнизарских органа да пажљивије, тачније и строжије врше контролу, те да воће које ће се извезти у иностранство потпуно одговора унутрашњима Министарства Народне Привреде која су развије издата. У исто време дужност је и државних економиа, који у рјешују својих срезова имају железничке и бродарске станице одакле се извози воће, да коју чешће контролишу извоз, па да сваке неспорности, било од стране извозника, било државних органа, доставе одмах Министарству Народне Привреде на даља поступак....

Овим је сад скоро сасвим обуглавен стручан предглед свежега воћа за извоз, а у намери да се види, да ли ће овово трговина с пољем да се задражу у оном правцу на који је упућена мерама прошлех година. Али извештаји које доноси *Гривотски Гласник*, нарочито са вештањског тржишта, то никако не потврђују. Тога ради Министарство народне привреде, сматрајући да је и законима и дужношћу позвано, да средством правилног извоза потпогне напредак нашег воћарства, мора поново узети у обзирну студију море о уређењу извоза нашег свежег воћа. А да за то има основаног разлога, нека послужу и овај нашештај државног економиа са једне од најважнијих извозних станица свежега воћа, који гласи:

„Врло лепе јабукe и крушке извозе се а la finibus. У Прибоју сам хтео естати на пут извозу тих лепих јабукa без паковања, али шеф станице је одговорио, да он према распису не може задржати вагоне. Треба, вола, да има од своје дирекције нарочити расписе, да може на захтев економиа задржати вагоне, па тек онда то да чини, иначе он не може. Према овоме, наш труд око доброг паковања доброга воћа постаје музороан.“

Сам тога трговца се бране изговором: да они не морају пакovati воће за Београд, и обично га онда маркирају својим комисионарима у Београду, а они за тим премаркирају за даље. Ови се они хоће очито да користе изричног непотпуношког расписа, те и према томе наш труд је узалудан.

Још се и купци и продавци наговарају: да немају довољно корапа, прва за паковање, а други за пренашење. Ја сам пронађоцима благоверено, још у јулу месецу, свратио пажњу на сортирање и паковање воћа, те се они не могу обратити да нису знали, а купци — трговци, и при свем тоу што добро знају, ово правилно да да би уштедјели на купљеним воћима, онда ће се сазнати. Али, ако им се затвори овај пут добродушно, онда ће они обавијести радити на овом послу. Кад су они за 24 часа патеран произвођача да пренесу воће на село своје, ни знања пролази, па то и не покушавају. Услед свега тога дочекао смо, да од једног трговца — Немца, који се овде бави, оваквим изразом: *„Каково је да се овде лево воће, за које би се добило дупле цене, — извози овако а la finibus и матичево“*.

Све то учтиво достављам с молбом, да се стане на пут овој неуредности и неизграњаву лепих жеља да се извоз нашег воћа упути правилинах путев, и т. д.“

Да завршимо овај предглед још једном мером коју је Министарство народне привреде предлазило у овој години у корист правилног извоза воћа. То је — *привреднама вазарскога курсова*.

Израђивање подесних котарница и корпа за извоз свежег воћа и грождак код нас је врло ограничено тако, да се на то велика трговина није могла ни ослањати, те је та потреба скоро искључиво подмиривана увозом са стране. То се стално доста напала, па се га околност највише и напослава као резултат што се боље и стоје сорте воћа нашег не могу извозити у корпама. Једини је изузетак околина Јагодине, где је на настојавање веома здруженог за извоз овога воћа г. В. Гостиямировића покренуто израђивање корпа у извозу, и то у годиној мери, да је г. Гостиямировић могао да се снабдне скоро искључиво корпама израђеним у околини Јагодине, где му је и главна станица за извоз воћа.

Познато је, да је у Смедереву најпре иницијативом Министарства народне привреде прирврени први вазарски курс, да се би спремила радница за израђивање корпа за извоз грожда. Последња тога је и отварање вазарске раднице у Смедереву трговином тамошње Сиротинске Задруге.

На ово локалног упуцаја Министарство је прешло ове године у општи. Тежиња је: да се вазарство одоњаш у нашем својем смету као *кућна радност*, и да постигнуће те тежиње изабрани су *срески расадници и вољопривредне станице*. Ради тога извршено је ово:

1. Израђено је свима управницама среских расадника, где се производи воће и ово извози у јавној мери, да приредо овог просека бар по 2 курса, и да на ове позове сељачке младеће, те да се обрче и извезује у изрази одређених облика котарница и корпа за извоз свежег воћа, грожда и живине;
 2. Узеи су помоћници државних економиа из оних расадника, где управници нису спремили за ову науку, те су у Вазарској Школи пробањали на једномесечном курсу, како би у вазарској обуци у расадницима замудили управнике;
 3. Набављена је свима расадницама, где је приредно државне вазарске курсева, по једна колекција најпотребнијег вазарског алатат; и
 4. Послати су расадницама модели свих прета и облика котарница и корпа, израђених у Вазарској Школи, као мустре за обуку.
- И по наештајима који су поднесени, ти су курсови државни у оних расадницама: аленскима, носотамњанским, матичанском, протучачком, јадринском, кољубарском, депеничком, поречком, тринаском, масурничком, крагујевачком, властотичком, пољачничком, жуписком, расинском, параниском, колонијском, орашском, паланачком, рамском и гуржаланском. На тим курсевима који су државни с протеча спремило је преко 200 трговаца.
- У том правцу раднице се и даље: а овај рад потпуно би јаче и специјални *вазарски курсови* у Вазарској Школи, који ће се, по уређењу ове школе, сваке године држати.

АНАЛИЗЕ СРПСКИХ ЈАБУКА

И ако сам у начелу противан, да овакви и слични радови имају места у „Тежаку“ јер је „Тежаку“ по моје мишљење, највишег нирем кругу читалаца, коме оваки радови не могу да донесу непосредне користи, ипак зато пристао сам да од овог начела у овој прилици одустанем. Инашећ осталих разлога: некаме стручног вољопривредног или хемишког часописа и др. биле је овогодинашња изложба воћа за која је могао г. Председник М. Саваш да би пуштањем овог рада на јавност да и с те стране прилике да се сирати пажња воћ, а и неку значућност, да се што потпуније одазиве датоме обављању на овогодинашнем интернационалном вољопривредном конгресу у Риму да се највише и шира јавност упозна у једној стручној расправи са нашим воћарством.

Овај рад анализе јабукa потекло је у жеља, да прочуја наше домаће јабукe у хемишког погледу. Ди ми прочуја са стране. У том циљу, ја сам јабукe, чија је анализа изложена у I таблица изложу куповану на овашњој прилици, те према томе и називи истих имену сасвим тачни; јабукe, чија је анализа изложена у II таблица купуо сам из заоставца прошто годинаше изложбе привалног славе Српског Вољопривредног Друштва. » ови називи, према томе, у неколико су тачнији, али ни они нису још потпуно тачни и прецизнији и ако се Српско Вољопривредно Друштво труди већ неколико година, да наших домаћих јабукaма да име, али да усвоји по неко лепо а у обичајено народно име. На овоме послу има да се још доста ради а првочито је потребно, да се нашим јабукaма приред среских назива и ивица одреди и стран назив. Овај кој рад и у томе прижуа у неколико грађе, јер код извесних сората у другој рубрици стављених су и стране називи истих јабукa, ове називе ставио сам по одредби г. Молнара проегрета за

І. ТАВЛІЦА

ГЛ. ЛЮД	ІМ Е	СТРАНО ІМ Е	ГОДІНН Е	САСТАВ СО РА										
				ТЭЛЕСА І ЧІС- ЛА І Ч.	САМА І Ч.	САМА І Ч.	САМА І Ч.	САМА І Ч.	САМА І Ч.	САМА І Ч.	САМА І Ч.	САМА І Ч.	САМА І Ч.	
1	Сербія		1899	145	—	—	1063	1392	1092	197	1198	0997	1543	
2	Сербія		1909	179	9696	394	—	10554	1435	1045	196	1241	1772	
3	Сербія		1899	119	—	—	10460	1192	899	292	1061	0324	098	
4	Сербія		1909	154	9692	398	—	10546	1415	911	285	1196	1459	
5	Колчарэ		1899	147	—	—	1053	1392	1019	197	1219	0523	2367	
6	Колчарэ		1900	198	9695	395	—	10573	1495	1094	380	1281	0586	1430
7	Памакляе		1899	63	—	—	10560	1471	1133	162	1295	0235	1965	
8	Белі		1909	101	—	—	10589	1528	945	349	1349	0364	1836	
9	Белі		1900	101	9747	273	—	10562	1455	1021	396	1291	0743	1590
10	Тетова		*	119	9910	390	—	10554	1533	971	340	1311	0332	1890
11	Земаніка		*	993	9712	288	—	10531	1375	895	271	1156	0367	1839
12	Вульфі		1899	113	—	—	10530	1392	894	395	1219	0458	1272	
13	Вульфі		1909	239	9748	252	—	10535	1380	748	376	1415	0433	2530
14	Таркоура (2)		1899	82	—	—	1049	1249	995	999	0619	0310	1790	
15	Миротыца (2)		*	78	—	—	1063	1392	101	246	1262	0193	1967	

ІІ. ТАВЛІЦА

ГЛ. ЛЮД	ІМ Е	СТРАНО ІМ Е	ГОДІНН Е	САСТАВ МЕСА БЕЗ ОБЛАДНІЦЕ										
				ТЭЛЕСА І ЧІС- ЛА І Ч.	САМА І Ч.	САМА І Ч.	САМА І Ч.	САМА І Ч.	САМА І Ч.	САМА І Ч.	САМА І Ч.	САМА І Ч.	САМА І Ч.	
16	Баджуанэ		1902	132	9092	398	8695	1395	840	078	918	0212	19	0350
17	Дутыдзе			308	9930	370	8998	1197	792			05984		0389
18	Белі			110	9763	299	1261	863	169	843	0748	351		
19	Ружыца			139	9637	367	8581	1419	746	119	863	0398	31	0354
20	Шароудэ			79	9783	217	8791	1561	899	197	1027	0692	48	0406
21	Дутэ - Вядры			116	9685	315	8455	1545	890	174	1094	09816	48	0417
22	Господыня			89	9662	308	8607	1033	1013	196	1119	01269	236	0345
23	Вядрыня			199	9729	290	8492	1398	982	176	1138	02849	332	0396
24	Цісно калясе			81	9580	429	7949	3951	940	321	1261	12509	620	0448
25	САМА І Ч.			109	9998	292	8937	1933	951	475	1426	01787	896	0335
26	Лабал званэ			142	9735	365	8997	1433	692	396	1058	05003	298	0270
27	Вядрыня			96	9946	354	8289	1720	848	378	1166	02502	496	0331
28	Ліч шчэ			119	9946	—	8461	1333	1091	183	1196	03216	293	0295
29	Пера			105	9729	289	8394	1976	928	297	1225	01499	496	0304
30	Воньванэ			119	9726	274	8394	1949	1924	188	1212	04433	394	0358
31	Кілодэ калясе			161	9715	285	8518	1939	1920	211	1236	04670	267	0295
32	Лоско			132	9647	338	8415	1415	815	677	1092	04433	236	0412
33	Парска ролубра	Borowina, charlanowsky		119	9713	287	8438	1571	1018	258	1276	04487	12	0289
34	Крушні калясе			89	9688	332	8184	1916	811	363	1153	01963	596	0350
35	Малына	Roche Winter Calville		149	9631	349	8462	1398	1091	268	1289	09799	292	0374
36	Велэ Зудав			145	9711	289	8345	1955	145		1194	09677	364	0371
37	Корыце	Parker Poping		101	9730	270			789	494	1283	08253		0308
38	Горычэ	Carmeliter-Bonette		183	9703	297	8445	1555	856	394	1160	03638	13	0522
39	Савадэ бяліца			92	9692	348	8517	1489	727	321	1048	01963	049	0312
40	Сербія	Weiser Winter Calville		713	9972	328	8932	1698	1082	291	1263	04934	213	0396
41	Стамбулэ			328	9793	377	8478	1524	913	198	1141	04487	394	0391
42	Зука			253	9665	333	8289	1720	848	399	1298	07899	499	0406
43	Паньра	Gloria mundi		203	9998	392	8410	1599	744	499	1298	07356	238	0438
44	Вуцкіса прахана	Championer Bonette		123	9732	248	8515	1485	778	354	1042	09049	391	0329
45	Белэ ліпавы калясе	Weiser Winter Calville		92	9692	478	8982	1976	873	485	1368	03994	267	0323
46	Дронэ			87	9510	485	8993	1947	854	439	1283	01468	036	0311
47	Гродніца	Havelovden		132	9703	297	8932	1698	796	353	1099	07553	472	0320
48	Куза	Loettinger Rambour		215	9718	282	881	1711	724	699	1173	05897	436	0399
49	Арыкутэ			126	9681	319	8575	1625	754	375	1189	04917	565	0443
50	Росаўдэ			287	9737	289	8996	1978	747	419	1099	04389	239	0399
51	Балдарэ	Porzatska igdol		102	9513	287	8994	1696	873	274	1147	08389	426	0408
52	Штэ	Schafense		103	9669	350	8236	1784	1195	194	1299	01698	491	0413
53	Жуто сакаўнэ	Stoerische marschanta Edler Borsdorfer		48	9703	297	8933	1647	1114	692	1266	05782	348	0378
54	Лоско			76	9726	274	8422	1578	893	439	1256	01963	82	0303
55	Аматонанэ	H. Duzojan Duzoton		59	9945	435	891	1711	895	192	1147	09649	419	0383
56	Сербія (2)	Belle Fleur		209	9993	367	8261	1739	899	392	1232	04820	493	0369
57	Паньра	Wannberger Bonette		199	9716	284	8299	1741	932	298	1259	05292	445	0419
58	Балдарэ	gran Herbst Rehnste		147	9749	269	8419	1599	747	382	1179	04389	299	0399
59	Домадэ калясе			251	9619	381	8973	1927	888	436	1394	07148	485	0470
60	Паньра			118	9696	394	8332	1648	914	216	1139	08796	399	0329
61	Крыліца	Bosmarinapfel d'Entz		183	9731	349	8492	1598	758	424	1181	02994	399	0411
62	Господыня			123	9732	248	8996	1692	838	211	1169	04914	374	0343
63	Балдарэ			183	9735	225	8422	1578	738	413	1182	02994	349	0341
64	Завярэцэ			183	9738	282	8927	1783	1014	289	141	07392	322	0252
65	Паньра	Gravensteiner		131	9724	276	8917	1693	897	441	1398	01259	398	0347
66	Стрыка	Nollde Sövik		162	9991	349	8151	1547	932	156	1198	04820	364	0347

вођарство у Будапешти пређе управника Виноделске Вођарске Школе у Будину, који је имао доброту, да их одреди прилично постоје пољопривредне хемијске и оградне станице, која је постоја била баш у време, када сам ја јабукe из II таблице аналисао. Анализе јабукa вршене су двојико. Јабукaма чије су анализе изложене у првој таблци, одређиван је састав из испећеног (пресованог) сока (шире) а јабукaма из I таблице извршена је анализа из целе јабукe, из меса и луске без оплоднице.

Прегледом анализе види ће се које су јабукe слабе које имају више сока, а више киселине, видеће се и тежина јабукa (крупноћа) и т. д. Од свају јабукa најслабе су т. зв. *црвене слатке* својина П. Живковића Мариновац са 14·26%, шећера и *Зајечарка* са 14·00% шећера. Највише киселине имале су јабукe: *Црвена кисела* И. Марковића Леновац са 1·250%, јабукe киселине *Деснотовачка* П. Димитријевића Деснотовац са 0·965%, и *Беле луске* са 0·900% јабукe киселине.

Као што је познато, употреба јабукe врло је велика, тако јабукe се употребљавају за јело (сирове, суве, куване), од њих се граде конзерве (компоти) и пекмези (без шећера или са додатком шећера, од њих се пече ракија — *јабуквеница* а најзад од јабукe се гради и вино — *јабуквина*.

За грађење јабуквенице нису све јабукe подједнако погодне, неке су боље а друге лошије. За грађење јабуквенице корисни је састојак шећер јер његовим прерађивањем ствара се алкохол, јачина јабуквенице. Све шећера и јабуквеницу још је потребнији састојак киселина, јер од киселине долази у главни укус ја буквенице, јабуквеница са мало киселине блатава је. Према томе

¹⁾ По мисли се ракија од јабукa назива јабуквеница, али како то звази јабукe са вином од јабукa, звази да је боље ракију од јабукe звази *јабуквеница*, као што се ракија од њавих звази *златеница*.

назани, да прибору јабукe за јабуквеницу треба да водимо рачуна о количини шећера и киселине а сем тога и о количини сока, јер што је јабукa сочнија даје више јабуквенице. Јабукe које имају мало киселине нису за јабуквеницу, оне се могу једино употребити као додаток при мешању на јако киселим јабукеницама. Најбоље је да шира од јабукa има 0·5—0·7% киселине.

Из изложених анализе види се да су од наших јабукa најбоље за јабуквеницу ове сорте: *Домаћа киселица*, *Малина*, *Кожарка*, *Тикваро*, *Зука*, *Стреќа*, *Колочара*, *Жута слатка*, *Кисела зимска*, *Бошњанка*, *Ресавка*, *Ђула*, *Јесења*, *Будимка*, *Кралска*, *Грожђанка*, *Бегејерка* и *Јаблан*.

Мање важне и само за мешање (додавање) са врши сортама јесу ове: *Париска Рамбурка*, *Тетовка*, *Сенабија*, *Ђулабија* и *Стамболка*.

Киселе сорте јабукa које су врло добре за мешање са слатким сортама оне су: *Црвена кисела*, *Деснотовачка*, *Бела Зука* и *Попадија*.

Слатке сорте јабукa врло добре за мешање са киселим јабукеницама оне су: *Црвена слатка*, *Зајечарка*, *Шареница*, *Бела калотина*, *Шилкача*, *Дрежаја*, *Лимунка*, *Жута слатка* и *Мирисовка*.

Да напоменем, да ова оваква оцена није најтачнија, јер пре свега она је на основу само по једне анализе, а то извршене из мале количине јабукa, а што је најглавније све су анализе извршене на јабукеницама које су каве или више обраде стајале, док би много боље било, да су анализе извршене на јабукеницама однах, чим су са дрвета обраде.

Милан Ј. Вајек

ИЗДАВА ДВОСРЕДНОМЕРНО
1, 10 и 20 СВАКОГ МЕСИЦА

ПОД НАЈВИШОМ ЗАШТИТОМ
Њ. В. КРАЉА ПЕТРА I.

ЦЕНА ЛИСТУ

ПРЕТПЛАТА И УМОЛНИС
ПРЕКЛОНИ
СРП. ПОЉОПРИВРЕДНО ДРУШТВО
У БЕОГРАДУ

ТЕЖАК

ОСНОВАН 1869 ГОДИНЕ

ИЛУСТРОВАНИ ГЛАСНИК СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА

ПРЕТСТАВУ ПРЕМАЈУ И СВЕ ПИСМЕ
НА ОСНОВУ НАЈБОЉЕГ ПУТНИКА ОД АПРИЛА
1869 ГОДИНЕ У СМ ВРЕДНОСТИ ДРУШТВА
КОЈЕ КОСТА ПИСМАМА.

Цена огласна највише је на
последњој страни.

СРПСКО ПОЉОПРИВРЕДНО ДРУШТВО
БЕОГРАДНА ГД. БР. 11.

УПРАВНИ ОДБОР:
ПАВА Т. ДОДОРОВИЋ, А. А. ПОПОВИЋ, ЈОВАН ЈЕКИЋ,
ИЛИЈА КРЕМЉИЋ.

ОДБОРНИК ГЛАВНЕ
М И Л У Т И Н М. С А В И Њ.
СТРАЖИЦКА КА. БР. 28.

БРОЈ 83.

У БЕОГРАДУ, 20 НОВЕМБРА 1903 ГОДИНЕ.

ГОДИНА XXXIV.

ВИНОГРАДАРСКА КРИЗА У СМЕДЕРЕВУ

(Једно одговор неким виноградарима на њихове изјаве)

Многи Смедеревци жалине нас се на њихове невоље: недовољно цену и продњу грожда и вина, и предвиђају тежња „крах“. Они то приписују оскудици надзора над увозом страних вина и страног гвожђа.

О томе, на шта се они каже, и чему има да се то приписује, као и чиме да се прегретежи и лечи, — имало би се њихово говорити и писати. На сваки начин више, по што то допуштају ограничени услови *Тежња*. Но и ако је се те стране његов простор ступи, не сме се сасвим осушити о правди и угосне жалбе виноградара.

Зна се похваљан труд Смедеревца, и коражу се дешавају жртве, које су поднели око обнављања винограда, у чему су многица у земљи предначинили добри примери.

Знају се и њихове тежбе, и виноградни издаци које имају док своју око одговорица производ одбрање од грџа и других невоља и док га увозе.

Међутим грожда њихово тако је одлично, да му на инострану страна нека такмича, нарочито кад се повисао колико као стоно грџице вреди, јер се може дуже чувати по аједно које се у овим крајевима гаји.

Вино, које се некад у Смедереву производило, код пакљавих домаћина и у бољим подружњима било је *измерно*. Оно би могло и данас задовољити углавном укусу потрошача у нашој престоници, која ни је у невољерској близини, као и потрошачи у оближњим Пожаревању и недалеком Шапцу, и ако ни још за дуже времена други три сема Београда не би ни требало. Оно што реткосно важи и за вино, које би и данас имало своју продњу, поред тако увеличане потрошње шаса, и поред своје особине што се пре изаберије и пре доспе за употребу по бело. А већ о *белом* смедеревском вину само треба навести, да, ко га је кадгод био или напав само пробао, ако је било правилно однеговано, и три четврти године старо, тај га неће лако заборавити.

Оно што смо похвалили досад то је оно што је добро код Смедеревца и њиховог производа. Али међама има и своје надице. Имају они сада добова неукусних и мутних и прерутих и циркулних вина. И на све изговор: оно што је најбоље грожда продаје се у извози, а у вино прерађује оно лошије.

Београђани су чешће преко лета на објавици излазили поједице и гомилама у лепе смедеревске винограде, и ваљда били вољни да добро плате бутелу чистог и укусног вина, али

улажили. Све је у винограду лено, правилно и уредно, али подружа никаквих, ни знања о правилној неговоњу вина.

Ви Смедеревци велите нам да ни не купујемо вино смедеревско и ако је чисто, домаће и природно. Оно је ипакна природно и толико чисто, колико се зна да је од грожда произведено, али није чисто ни однеговано у ономе смислу, у коме треба да се цена вино да је зрело и потпуно правилно однеговано. У Смедереву и непа или вина врло мало добрих подружа, и то, ако су за младо вино и за време, несу за старо ни за старене вина, како то техника за правилну негу вина тражи.

Можим, пребројате се и кажате по души, који сте ти, које имате добро подрује какави се гроже? И највеће, доскора, доживио разлаганост винограда у Смедереву, и ако је често поправљао, дотеривао и цементирао свој подруји, не може се рећи да је имао подруји који би мало-много одговарао благим захтевима енотехнике.

Кад човек на то помисли, како се и не увиђа да је тако и не признаје да нам то недостаје, не по сасвим други разлози и узроци истичу да протужање што вина нису добра, и некају продње, онда је тек нештош, и човек да жагује од бола кад види, како се мало у нас разлике правила неге вина и потребне повољбе да то.

Ја некам објач да се за ситуацие хваћам. ЈЗ грађанин крупице замисли и у желу да се оне поправе прелазни преко ситуације, у бедењу, да ће се ситуацие о саже собом поправити, кад се крупица недостатака уклопе. Ето тако је и тај недостатак крупица стар. Нека се подружа, а ни другог прибора на ни знања о правилној неговоњу вина.

Нигде у Србији нема толико нителативних луци које се базе Виноградаретном, колико у Смедереву. По томе имали биено права не само поносити се ижењима тих луци, који се у Смедереву Виноградаретном базе, но и очекивати од њих да ставило потпунука напредна доживања Виноградарства. Али, на жалост, икако доказа у њиховом раду који нам даје врља, да се на њих потужамо. Како се вели да су смедеревски виногради савожили, неударљали, несложни и не пристају на заједнички рад, који би им сад највише повољно, онда неће бити чудно, што их видимо, да залета праљају у новолу која се и може свршити страшињим „крахом.“

Година је дошла нашо грожда, али мала цена није морала да погоршава ато.

Ви ипакна поживите као један узрок и ту невољу, што је много грожда увезено са стране, а већ вино се немалко уноси и то тако вино, за које с правом и Аустиријанци кажу,

да знатно poraste у бурету док до њих дође. Но то је само један мали дозак наше неуравнотежности и равнодушности спрема наше привреду. На жалост, има их и много више, но ја нећу да их избројам. Немам овдје ни места за то.

Овдје је доста да поменем да ало које осећае и „крах“ који предвјетри, и о коме слуштите, није намишљен ни уображен но збога оправдан.

„Крах“ може највише заиста тако јакко велити „да веће бити некога да више лепе виноградне засађене и уређене откупи ни по ову цену, по коју те ја правно земљите плаћам.“ Ја и сада се може отклонити. Само за овај циљ потребно је да један другог приврете за више поверења. Зато је толико да је ту појединац нејачак и не може то један човек да помогне, но се морате заузети сви скупа и пошто сви осећае невоље од једног истог тврдета који нас притискује, то ћете се ви најбоље и споразумети.

Ја сам свој савет раније изказао, но што је незгодан третман напустио да га сад и други увиђају. Ја и сада остајем при њему¹⁾. Сви виноградари удружите се у Винарску Заједницу или оснују Акционарску Винарску Удружење, и ви ћете највише једини новац и добре подзуре, имаћете потребне снаге, раднике с потребним техничким знањем, познатице јединичним новцем за будуће одржавање винограда.

Ако Сведеревци не заведу што пре винарску индустрију и не шаће капитале за добре подзуре и врлонице као и просторије замалпунацију за спрему грожда за извоз, за транспорт и чување преко зиме, као и за прераду у вино; или ако државна не шаће начина да у Сведереву један угледан подзур и винарску радњу уреди, где би се причували сви бољен и правилије начини рада, њима — Сведеревцима — спаса више него има. А, зато додајем да и ова жера не би могла толико помоћи пољској држави. Има у страним стручним листовима расправа о сличним кризама у њих²⁾. Ика тако и свака жера ће се ублажити последице. Разуме се, да се и тамо на писмену, из-

узуду“ са Италијом баца дрње и камена као и ни на увоз вина и грожда на Турске, а казну се и начине како се заштитавна Италија и Француска од сувашне произвојде и оскуднице промета. То долажу да има беда и изван Србије, а има невоља и равних и неких. Али она највише боле и муке и брже ладује која нам је на прату. И ја треба једну по једну да седилао се врати. Тек, мислио, да је потребно за сада концентрисати пажњу своју на оснивање великог и снажног Винарског Удружења на би оно се других направд поменутих удруга, могло најбоље изнестати на видик ише приврете и уштедну здравља наших потрошача, који су остављени више случају да их чува, но организацији друштва или заштити држави.

М. Савић.

ОБНАВЉАЊЕ ВИНОГРАДА

НА КРЕЧНОМ ЗЕМЉИШТУ

(наставак)

Не треба, међутим, заборавити, да су ова лековита средства ипак прости *палеогени*, којима се прибавана само зато да би се жути бољест од које болују наши виноградни колтико толико стукла. У самој ствари, сви су ова лекови недовољни над хлороза таме великога наха, али кад се која од наше дозе *Рисарије* посади на јакној кречкој земљи. Ту се може сапати, колко се хоће, сушноравача грожда и на корен и на човок, и на грану и на лист, ала ће та ипак учинити у трећој години. Не треба, дакле, рачунати на ову диспарату кад се виноград садн, него се треба унапред постарати за дозу која је јача од хлорозе, на такву дозу и садити.

Разлог зашто сам ја овде о три лекаријана нарочито говорим тај је, што се оне могу корисно употребити за младе винограде на кречкој земљи. Међутим, на колко да је отворна снага разних врста ипак ове хлорозе, омет ће оне све изжити првих или година у земљи сувине кречкој. Ту се само њима може, посредством оне сушнораваче грожда, помоћи да претуре своје критичне године, а да што пре поврате изгубљено зеленило.

— На ви, госпођо, само видите каква су јајца; немојте их сад кунити — закавиће да донесем други пут. Јајца су у мене особита.

И Марија отвори котарицу, покла јајца, која се крунвољно и чистотом врло допадоше госпођи.

— Пошто су десет?

— За таква јајца није грех тражити 0.50 дин.

— Шта велиш, море! Та ми смо сад кунили по 0.40 дин.

— А, покажи ми их!

— Куварина изнесе котарицу са најчистијим јајцима.

Марија узе два једнака теса; на једном стаде најчистијих десет, а на другом Маријиних седам јајца.

— Ето, видите, госпођо, каква су најчистија, а каква моја! И одигте, Маријина су јајца очигледно мањавља. Марија продужи.

— Моја су свежја, а најчистија бајата; међу њима има и одев, старих. Ето, уверите се!

Марија захвати у један оца воде и угукети у воду три јајца из своје котарице. Сва три потонуше. Затим угукети три најчистија; од њих само једно потону, два изашају по површину.

— Ето, видите, госпођо! Најчистија су у пола увела, а моја су сва гута.

Госпођа узе у Марије двадесет јајца. Јајца јој се допадоше, она постаде стална кувац и снагда је Марији шалава нешто оскуде од најчистије деце.

Други пут Марија дође скородошанцем младом градском доктору.

Доктор је био чај а залатао се баремим јајцима. Марија му понуди јајца. Доктор узме котарицу, стаде прегледати јајца и при том говорити сам са собом:

ПОДЛИСТАК

МАРА ЖИВИНАРКА

ПРИЈОНИТЕЛА И. СЕДИЈАКОВИЊЕНОГ

о гласно: Драгиња Јелтчић

(наставак)

— Али, да ви куните, да поједете моја јајца! Да знате колкију су она укутна, не би жалости што би стукле плаћани.

— А напаш је то особити укуе?... — прихватише би суетке, које су такође продавале јајца; видети каква је она! У саме ове добра јајца, а у других бољак! Није врлине, већ кокошке снаге и шала јајца.

Неки су кунци одлазили од Марије и кувовали од других но утирјеној цени; други, обшав са ред продајки, понова су долазили Марији и плаћали јој скупље од најчистије деце.

Продавајући тако, Марија је принуђена била често врло дуго горети на сунцу, искути на киши и мранути се на вразу.

Узев све то у обзир, и да не би уалауд губила време на пијани, Марија је се старала да шаће ступине. И Марија је умела најви такве куше. Тако, једаред зашла она у богату кућу. Дан је био празничан. У кућу шалава само домаћица — госпођа.

— Куните ми, госпођо, јајца! — рече Марија.

— Позно си дошла; ми смо за сад кунили већ.

¹⁾ Још пролеће, 1902 год., на Конгресу Земорад. Заједница у Крупању.

²⁾ У последња Српскога *Ungarischer Weinbau, Weinlese* и другој кинју ошавки и расправа о томе где се могу највише испетровати бољак од хлорозе о коме је рек. Ми не можемо да смо то згрешко и обављамо. Ми и онако желимо да се не можемо спуте ни да се приволи ни да докоито. Нама бољак ни особити део.

Али сада настаје питање: од куда та снага сумпорнаца гвозђа, да пошрава зеленом пожутом лишћу виновој? На ово се питање изгледа одговарао: да је то отуда, што је гвозђе потребно образовању хлорофила, а да се код хлорофа ома материја није могла образовати за то, што винова лоза нема гвозђа на расположењу. Али је ова теорија изабгла нешто од своје вредности, од кад се тачније испитивалима, показало: да у хлорофилу и нема гвозђа. С друге стране, ошет, избио је на површину ошета: да најхлоровије земље садрже на који пут у себи веома велике количине гвозђа. Тако, на пример *средње земље Велике Шампане* Кољачко, познате са своје и савишне хлорозности, садрже увек по $1\frac{1}{2}\%$ на и по 2% гвозђа. Исто су тако и *црвене земље у околним Кољачко* веома богате у оксиду гвозђа, на коме усталом и дугују ту своју боју првену. Код њих је гвозђе чак у стању *пероксида*, дакле и у виду у коме се снага да је за земљу и најпријатније. Најзад, *амаксне хлорозипраног лишћа*, на и нехлорозипраног, показале су: да у њима, у хлорозипранима, има често исто толико, на и више, гвозђа по и нехлорозипранима. Према томе, нагледа, до ошета гвозђа нема никакве везе са појавом хлорозе. Ша ипак, ошак је ту, да савршено ошета гвозђа код земље, ако се вештачки поштине, доноси вишњој лози, као и другим биљкама, жутоло лишћа, и то жутоло савршено слично жутолу хлорозе, и доноси му га чак и кад нема у земљи на трага од кречања карбоната.

С друге стране, ако одречемо акцију гвозђа, онда како ћемо да објаснимо дејство његово против хлорозе?

Теорија, која је до сада најбоље припања, састоји се у томе, да сумпорнаца гвозђа дејствује противно кречања, разоржавајући га. Г. Бервар је то дејство изложио речења: гвозђе ту *раскривања земљу* („*décalcifie le sol*“). Али и ова је теорија неопштита; јер, ако се и даје применити на акцију сумпорнаца гвозђа, кад се уста употреби на два стабла винова, не може се применити и на поштунак пресадна лишћа и изазва грана виновог. Ша ипак, и у овим последњим случајевима, вено је дејство исто тако ошета. У новела за објашњавање припања је у пошак и дејство сумпорнаца на каселну ћелијског ошета; али што онда да соли других метала, што да друге киселине, немају таквога дејства?

— Ништа... чиста... круна... Да их прегледам на студију Цуна... свежа... Интересно је колико тешко... И при тим речима доктор мету једно јајце на терације и продужи:

О... е... Јајца изврена!... Но какаво су укуса?... Доктор укува на шпиритет једно јајце, разби га, посоли и поједе: Укуе изврстан!...

— По том се обрати Марија и рече:

— Сајам је која куварница купила двадесет јајци. Јајца су стара неукуста. До сад ми је два пут куповала, на њи јаједар нешто ваљало! Мислим — овди болмх нема. Твоја су добра. Пошто десет...

— Пошто је вања куварница куповала? пита Марија.

— По 0-35 дина.

— А колико су која тежа од куљанских?

— За трећину су тежа.

— Онда платите годино више, у колико су која јајца тежа и ја ћу бити задовољна. А што су која укренја — за то ништа не тражим: нека је вама на здравље!

— А, да четка! Добро. Та јајца узимам по 0-50 дина. десет комада, и доноси ми славе недеље по тридесет, али увек свежа Паљаћу ти по твојој цели. Но, кажи ми: какве ти дражи кокоши и чим их хранити?

И Марија му потако испреча о дражи и хранењу кокошима. Доктор је похвати и рече, да при таквом хранењу и потаку и морају бити укуса и здравја јајца.

Доктор је волео јајца и пошто је стаљан купио Марија, на је и свим својим болесанима и одраственицима, који су се код њега лечили, саветовано да купују јајца у Марије, и да их једу на доручку и ужину. У Марије се тада увећа број кунаца утолјкој мери, да није имала потребе излазити на пици.

Напослетку, ко зна да није боље изврнути ову теорију те, у нешто садања јој објашњава о дејству сумпорнаца, гвозђа, припања саму *хлорозу* недостатку гвозђа, и рече: да ако се оно биљет јавља при кречању земљама, да је то зато, што карбонат кречања изабгла гвозђе у виду у коме га биљка не може да употреби. Нити би ошета схватила смела околост, што земља има гвозђа у изобиљу — ако само има у њој и довољно пречења карбоната, да га одржи у виду у коме га биљка не може да употреби. Кад се, пак, биљка дола сумпорнаца гвозђа при два стабла, онда оно може да допре и до корена, свакако до некојих од њих, пре него та је креч дохвати, и онда може допре да буде усавано. Буду ли се, ошет, употребила у раствору воде, онда она допре много брже до корена, и утолјко пре остаје поштена од разоржавајућег дејства кречања. На тај начин објашњава се зашто растворена сумпорнаца гвозђа има много брже дејство од сумпорнаца у сувоме, кристалноме, стању.

Филососер, повреде, разне болести у корену, лоше калање, као и тврдоћа и влата земље, језу оне чињенице које слабе корен биљке, и утолјко узорвају процуе циљана. Оне дакле доводе до ошета гвозђе, и на тај начин појмањају хлорозу. Али ју оне ипак не називају, јер тога усавана увек има у *пероксидним* земљама. Ваи напротив, убавде, подгривање и друге повреде, које умањавају лиснатост лозе, па, дакле, и утронал гвозђа, не шкде ниутолјко корену биљке, морају текити да убавде хлорозу. Међутим зна се да убоди поврајају зеленомо кало поштеној лози.

Најзад, развитак хлорозе даје се савршено објаснити према годишњим променама. Тако на пример, с пролећа, винова лоза почиње да разби, припаи потребно јој гвозђе, од чести из ошета и халог вавора шт јој даје земља кроз коренја, а од чести на резерве која се наунала на чокоту од прошле јесени. Набијање лозе, дакле, увек праги извесно зеленомо. Али се оне „резерве“ брзо испрају утолјко брже утолјко је лоза јаче поштена била пречеће године, и утолјко су, узед тога, те резерве биле и слабије. С друге стране, ошет, пошто у месцу јуни биљка шико расте, и веома много гвозђа усавана, то се оно гвозђе брзо и потроши, а хлороза, као средство наступи. Жутило се само природно показује најпре на младоме

XV.

Четврте године оба стара кокошара била су пуна кокошима. Зимовао је 250 кокошима и 25 петлова. Марија је и зими и лети била заузета око кокошима. Те године она се, између осталог, одлучи водити све расходе и приходе око кокошима; у том циљу сваког је дана писала на сваку кокош, и записивала је, колико свака од њих снесе јајца.

Те је године Марија имала кокошима: од 1 године 75, од 2—70, од 3—70 и од 4—35. Првене су снеле од 20—40 јајца сваке, друге од 100—120, треће од 100—150 а четвороготке од 60—80. Марија је сачувала, да су за годину снеле првене 1875 јајца, друготке 7700, трећотке 8400 и четвороготке 2450, а све укупно 20.425 јајца. На сваку кокош, дакле, просечно долази око 80 јајца.

На општег броја јајца под кочице је било насајено 200 комада, употребиљено на храну пилаци 185, у кући је потрошено 374, разбило се при распоривању и развоштено у граду 20 — свега неспорато 815 јајца. Ослага се била продата. Те године је Васкрс стајало рањиве, јајца је на пици било мало, цена чак и ситуација јајца пела је се неспорато много — 0-90 дина. од комада. Мирјинце су кокоши јесет добре хране и годиног живинаца у кокошару носиле брже после Нова Године, те јој се до Васкрса некупало на 640 десетина (6.400). Од тога броја она је стаљан кунаца раздала 400 десетина, 20 десетина насидела је под кочице, а 220 десетина распоридла је носеће недеље по куњама. Стаљан кунаца Марија није наплаћивала спуње, него 0-99 дина, од комада, као што је била и пијачна цена, оствања је наплаћивала и 0-10 и 0-11 дина, те је свега добила 591 динар. После Васкрса цена је јајцама снала на 0-03

лишću, затим делимично и на старијег. Јер ово уступа један део свога гвозда да би била могла расти. Она мала количина гвозда која се налази у соку, иде на најближе *нерве* бивше, који су, као што знамо, увек деловали од осталих делова бивше. Са месецом августом растење бивше бива слабије, потрошак гвозда опада; али корен, који је докле уштво нове жале, успела сад мала више од тога гвозда. Равнотежа се на тај начин постигла извешу потроше и успавања, и хлорози се више не шири. Најзад у последњу септембра, бивка престаје да расти, али успавање траје и даље, гвозде навлази у изобилу, и лоза омет позелени — чак пагонала и неку резерву за зиму годину.

Било како му драго, емет постоји, да су прави узроци хлорозе још једино непознати науци. У друштво г. *Гурбина* ја сам на Вишњевској Станици у Бонаву, предузимао неке огледе у циљу: да осветљам, ако се може, злота коју врше, с једне стране креч, а с друге гвозде, у наклањеном же жуте болести на винову лозу. Али напн ти општи још нису дали задовољавајуће резултате. Једино што на њих досада као да налази, то је, нар. посредна злота креча у стварању хлорозе.

Сама питања ова, уосталом, јесу много пре теоричка, него ли практична. Јер, било да тјј крч дејствује посредно успавањем кроз корене, или да је баш непосредно рађа његова насивна, и да се ограничава на педашење употребе другог кот елементар, једно је за практичани свеу сигурно, а имено: да тјј крч игра знатну улогу у развоју винове лозе, као и да његово присуство у количинама, које виши облици савињава саму олову свију и сваког прилагођава лозе *америкне*.

Америчка лоза

Према издвајањем обичају, и ја њу поделим америчку лозу у три категорије, и то: прво, у *чисте врсте*; друго у *америкно-америчке хибриде*; а треће, у *француско-америчке хибриде*.

Ако све лозе и нису подједнако осетљиве према хлорози, омет се може рећи уопште, да се до 10% кречного карбоната, лоза америчка — чак и најосетљивија међу њима према кречука не налази општења присутном ветог. Да би доказе, био што потпунији, ја њу редом испити подрвља најраспростра-

но 0-04 дин. Ставни кушни Марија су њна плаћали по 0-05 до 0-06 дин. У ме је било 15 стањих кушња, свиња је за 9 месеци Марија дала 1341 десетину (13.410 комада); од тога је броја 1000 десетина за време лета продала по 0-60 а 341 десетину по 0-80, свега је добила 872-80 дин.

Преко свега Марија је на јесен уложила 54 младих петлова и 20 младих кокошицу и 50 старих петлова и кокошицу. За најситније добивала је 1-60 а за крупније по 2-80 дин. За продату живину добила је 248 динара. Осим тога, она је крипа и крупнија пера засебно вешавала, а засебно је експлуатала ситније перје, на је и то продала за 40-80 дин. Тако је свега од продаћих јајци, уложене живине, перја и крипа добила 1.749-60 дин.

Марија је била врло задовољна и благодарна је Богу и Михаилу Андаревићу; последњеу зато, што јој је он саветовао да гаји кокоши и да направн кокошар.

Али, било је и расхода. Кад би се увнчало све оно, што је потрошено око кокошицу, сва храна, која им је дата, по списекама Марјиним износила је 1284 динара. Према томе, грџа месани и месине деле платио је се чистом зарадом од 465-00 дин. Али, кад се узме у обзир, да је кокошиња дала она храна, која би се иначе беспорично бацала, онда је рачун зарџде много поволнији, јер би он инако двојном више, него што то Марија у претераној хладноћи разумљиво представља.

XVI

Било је тамно октобарско вече. Ветар је звиждао, киша је дувала у прозоре, на пољу је жућан мого журно, у дворшине је било непријатно тишнн.

Вања је илео котарицу од врбног прџа, Ола је нешто

пленје прсте лозе, нарочито бу се зауставити на онима од њих које могу да издрже и најјачо срамеуре преча.

Чисте врсте. Од осамнаест прста лоза америчких, само су две стекле угодни место у наши виноградима. Прва је, тако знапа *Угарине*, а друга *Гуестристе*, нарочито *Гуестриста* *Лор-а*, у која је, на снн прилику и мало *хибрида*. *Берландијерска* лоза напредовала је врло споро, а то ва разлога што се врло тешко даља пресађивати. Остале прсте лоза постојале су и постоје једино у азиријаци и општини вољима. Неке од њих као *кариба* (*Vitis Caribaea*) и *корациеја* (*Vitis Coriacea*) које долазе из топлих крајева Америчких Уједињених Држава поделеге су омакх првих година по своје засаду. Друге, омет, као *кордифола* (*Vitis Cordifolia*), *шисереја* (*Vitis Cincera*) и *кандиџола* (*Vitis Candicans*), *естивалка* (*Vitis Aestivalis*) и *лабруска* (*Vitis Labrusca*) већују довољно прилагођени особина, и за то су искључене на практичног виноградарства. Лоза *Монтискола* волеа је мало позната као чиста прста. О њој се само зна да је јача према хлорози, али да се врло тешко пресађује. Неко време многе се нађе податале на *хибриде* од ове лозе *Монтисколе*. Ја сам и сја правно славе опште са њоме; али су се они они показали као слабији према хлорози од хибрида *берландијерске*. Исто тако је често сувава отворна свата њихона прева *филоксири*.

Неки су хтели да припишу хибридика *Монтисколе* и нека дваља-пољима својетна. Али их са те тачке гледати ваља још проучавати.

Да би се упознали са хибридика, ваља прво проучити изворне *генераторе*. При обнови лозе на кречној земљишту, може се готово до потпуне тачности доћи односно предности свију хибрида — ако се само добро знају и добро и лозе стране лозе *Рипарије* (*Vitis Riparia*) лозе *Гуестристе* (*Vitis Rupestris*) и лозе *Берландијерске* (*Vitis Berlandieri*). А онима треба додати лозу *Виниферу* (*Vitis Vinifera*) — утолико пре — што су не најповољнија посматрања доведла до закључка: да извесни француско-амерички хибриди имају највећу будућност на кречној земљишту. Ја нећу говорити ома о способностима лозе *Винифере*. Њу зна преу свет; и доста је ако се сетимо, да она није издржљива према ошлекоксири, да је лако и веома издржљива према хлорози, као и да за разлику од *америкне*, непаа, Марија је на тлас читала нову књигу о живинарству, коју је прошле недеље купипа у град.

Чуло је се упорно дајање пса на ушнн; чујаше се глас човечији и шљенање талга на блату. Неко стигао до куће, заустави се и отпоче дунати у прозор.

— Шта ошмет? — уншта Марија и опширну виловину прозора.

— Домашнне, пште ме да нојим!

— А хо се ти?

— Пучник: кулејне јајна!

— Шта? Ушнн у кућу.

После неколико тренута путник је седео за столом и шно чај.

— Одвамо ли кулејне јајна? — уншта та Марија.

— Да, бел мало петнаест година, — одговори он. — Из

пучека сам их купувано у суседу, у своме и околини селма. Но то је био илнн месец. Почео сам илнн по целоме срезу и округу, а по том се пустио и по целој губернији, на по мало саказам и у друге. Ја сам из казанске губерније, а ето, виднн, идем и по вашој.

— Јеси ли дивно пошло од куће?

— Од प्रदेशа.

— И многи су јајни покушавали?

— Нисам баш мало! Једне недеље 10 хиљада, друге 15.

Како накулејне 4 хиљаде, дотерам их на врштаншине, спакује у сандуке, у сваки по 1440 комада и отпрљавља лајом у Казан.

— Куда толипа јајца иду?

(Наставак се)

речних дола, не хвата корена у свакој земљишту. Ово последње првенствено дозе Вилнесере треба и нарочито имати на уму.

Рипарија. Врста лозе рипарије има врло много; али *практично* Виноградарство зна само за једну; а то је за Рипарију *Горцију* од Монпелјеа. *Гатка* Рипарија, која долази одмах за њом, слабија је по животној сили. Благодаћу својој великој отпориој свим према *филосери*, као и својој великој родности, *Горција* од Монпелјеа брзо је заузима била и велики положај у француском Виноградарству. Давасе се она много мање сади; а то зато, што је много нежна, и што једино успева у пуној мери у земљи која није кречна, него мекска, дубока, свежа и јака. У олапој земљи, до душе, она је засад првота реда. Али, чим удари на земљу у којој има 10% или 12% креча, она брзо пожути; док у кречној земљи она и закривава се и утине у трећој години. У сувине јакој пловаче, она томе под утицајем кише, а неч такви корен врло се слабо развија. Најзад, *Рипарија* тражи много ђубрива, и чим се с ђубривом њене земље мало поштеди, она брзо клоше у давању рода. Она лоза износи се са највећом лакоћом. Пребиваало се, ипак, локалитетима *Рипарије* да остају здравци. Али сад се зна да та старачице *Рипарије* нешто. Треба само утврдити добро лозу на кочеве, док је још млада. Рипарија има површно корени, чии је геотреника углао 80°.)

Дакле, на кратко, Рипарија је јака лоза према филосери, остане према хлорози, веома родна и плодна, али тражи особиту заштиту и много ђубрива.

Рупестрис. Од лозе Рупестрисе има много врста, али су слабије међу њима однове одбачене. Некада је особито важну узимала, тако звана *Маргини* Рупестрис, за *Гановен* Рупестрис, а за њима и неке друге. Али, дано и јесу ове лозе веома јаке према филосери, оне су зар, и оствариваје према хлорози од *Рипарије*, а то је за њах важно обележје, које треба имати на уму због *збирки* која на њих постоји.

Ма да је Рупестрисе *Lot-a* дошла на рад зашто долазије но друге лозе, онег је она данас најраспрострањенија. А ово долази отуда, што је она и веома јака лоза, што се доста добро држи против филосери, и што се доста добро држи и против кречана. Ивено дивље савијање до закриваја чини те њам је лако реализовати Рупестрисе *Lot-a* од других Рупестриса. Овај нарочити знак код ливња можда је и један од узрока, зашто се она лоза тако јако развила. Као што знамо, виноградар јако вољу да буду сигурни у чистоту стабла, али калена, које ни се продаје. При брзом прегледу и највећем пуноћа, али издана, врло се лако може опознати чистота обележја лозе Рупестрисе *Lot-a*. Ту је доста укловити само један лист, и одмах се види да ли је *синус* његов у праволуној завоји.

Рупестрисе *Lot-a* има многобројне синонике. Она се често зове и *фенменалним* рупестрисом и *сижежним* рупестрисом и тако даље. Одвана је речено, колко је неправилан назив Рупестрисе *Монтгола*, јер је *Монтгола* чисте врсте лоза, и са свим различити од Рупестрисе *Lot-a*. На њих има неке синонике, али чак и нека средства, између ове различите лозе, које нам (продство) с једне стране објашњава постанак ивене Рупестрисе *Монтгола*, а с друге, особена обележја Рупестрисе *Lot-a*, у срапаву са другим Рупестриса. Студије г. Гарда, о којима ћу ја рећи коју мало даље, показале су: да у Рупестрисе *Lot-a* има три лозе *Монтгола* и лозе Рипарије.

Рупестрисе *Lot* врло се лако припа. На ивак, добро је при ивене пресавијању малко одупити доње лозе. Калена ове лозе имају ту нешто, што кад се једном метну на своје место, они нагло пуштају изданке; а то онег чини те

се морају првих година засади завршити ивене мала али накрљана огулава.

Рупестрисе *Lot* има корен који се пушта веома дубоко, и чии је *геотреника* углао неких 20°. Ова лоза, дакле, кадра је да благодарећи онамо дубоко продуривен корену свом нађе хране и на великим дубинама. Само ако је земљиште површно, и корен не може да се развије нормално, онда ова лоза страда од суне, и неки калени хоће, извесних година, да изгубе нагло своје ливње. Ну, буде ли се на ивнем слоју земље нашло и најмање пукотина, корен Рупестрисе *Lot* а ту се одмах провуоче са највећом лакоћом.

У пракци, отворна свата лоза Рупестрисе *Lot* *филосери* није ипак одоравана. Велика је отворна свата ивена и према *хлорози*, али је очевидно и недовољна на *кредне* земљишту Велике Шпанине, где сразмера креча ретко кад вада ивено 50%, па и 55%. Међутим она је у већини случајева савршено довољна. На моје опитаве вољу у Марселу јах имал неколико на разним тачкама; и, ако се само види да се употребе добри калемови, а нарочито првих година, да се изврши, раније пожеуто, изазаве са сунорачног гвозда, онда се добијају и доста добре бербе. Управо, и кад год количина кречног карбоната не прелази сразмеру од 30% или 35%, Рупестрисе *Lot* може се без икаквих негода садити.

Неко време ивене се критиковала плодност калемова на Рупестрисе *Lot*. Напавило се ивене да су они калемови и сувише јаки, али не и довољно родни. Извесно је, уосталом да Рупестрисе *Lot* треба подићи ивене него ли, на пример, на *квалитет Рипарије*, а без чега је ова богата лоза осуђена на угинуће. Само, ако се давасе лозе изврши правилно, онда се долази и до врло добре бербе. Ова је лоза данас и довољно распрострањена, те се може о тој тачки говорити и са ивешном поузданошћу. Ја сам ивено прилике да предам јавности и нека мерења, извршена над калемовима *Рипарије* и *Рупестриса*, и ту сам био у стању да покажем: да у многој средњим неплодност Рупестриса је ивше прилика, него ли отварија; и она се ивше прихватије томе, што су чокови у те дозе јаки и снажнији, а род разређенији, те изгледа и да га је ивше но на Рипарији.

Дакле, Рупестрисе је добра лоза, али само треба избегавати ивено сађење на сувине кречној земљи, јер би она ту страдала од хлорозе. Исто тако не треба се грабити са може у сувине јакој и богатој земљи, јер је она и онако јака и бујна била. Најзад, ивма год не избегавати и сувине влакна земљана. Факт, пак, постоја да ивма плодност ивше изјуредија.

Берландијерка. Са ивешношћу може се рећи, да ивма лозе о којој се толико говори, као о *лози Берландијерској*, и то на да она заузима, релативно, мало место у годишњим изданима. Лоза берландијерка (*Vitis Berlandieri*) врло је добро засијана; јер, долазећи са своје кисије из Америке, г. М. П. *Вижала* њу је преноручно, као што је за ивну корисну употребу и своје ивше везао.

Веома је интересантна студија, потаконо проучавање добрих и лоших особина лозе берландијерске. Јер као и јесте очекивано ивше чисте *воје врсте*, онег је ивше укрштале са другим лозама дано веома интересанте резултате. Познанање ивше, ових не може бити потпуно, ако се претходно и добра не знају *генератори*.

Берландијерка преноси на своје хибриде трајна обележја отворно *воје снаге хлорози*, као и своју плодност.

Од Берландијерке ивмало доста разних врста, али су најраспрострањеније од свију; *Ресегеријерка* Берландијерка № 1 и № 2. За № 2 воли се још да је била од № 1.

Да се ограничимо на излагање особина ове лозе, ивешно рећи, да Берландијерка има три особине које се са године у годину све јаће испознавају, а то су:

¹) За ивм ивене *геотреника* углао угла, који првену корен ивене лозе на *вертикалом* (Ивше *Стефан* Академије Наук од 4 августа 1903).

1. Отпорна снага хлорози.
2. Отпорна снага суши и подивалности.
3. Обилта и постојана плодност.

О њеној отпорној снази хлорози, ја ћу мало говорити, јер је она данас неспорна. То је, уосталом, прабитно својство њене, које је и послужило за основу да се ова препоручи најбли виноградара. Ја ћу овде само напоменути, — јер ћу се допунити на саму ствар вратити — да чиста Берландијерка предаје сасвим јасно својим хибридна ону своју отпорну снагу према хлорози.

Отпорна снага Берландијерке према суши, још је нова студија, али и не мале интереса. Од кад сам дошао у Коњак ја сам невестасто ударио гласом на ону особину лозе Берландијерке, на њену отпорну моћ суши. Г. Грималди стекао је нешто уверене о тој лози у нека својим пределима Сицилије. Најзад, Берландијерка треба врло мало ђубрета. Ја ћу мало даље навести неке хибриде Берландијерке, који дају чудесно резултате на земљи и површној и сиротној, на и земљи која се никада не ђубри.

Плодност Берландијерке, која се у почетку само местимично показала, утврђује се све више из године у годину, — где год се засади као год и што старија биља. Иако је ова плодност њена само велика; она је у исто време и постојана и трајна. Калени Берландијерки дају роду који сазрева много раније од овога са других насадамама. Ово је нарочито лако утврдити код лозе која нам даје бело грофђе. Наказали ли се Берландијерка на коју другу лозу, као на пример на Русетрис, онда нам она редовно даје и доста грофђе, и лепа грофђа и укуса грофђа. Већ, ја ћу се вратити на ово својство Берландијерке кад будем говорио о неким хибридима, на њу тада цитирати и *цифре* у потпуности.

За сада нека ми је слободно само рећи, да је у Берландијерке корен доста кружан, меснат и заваљен; а геотропски ми је углавном 25° до 30° . Берландијерка се уопште, доста споро развија првих јој година. Јер, уместо да даде добру бербу у четвртој години, као већина других насадамама, она почиње да рађа, како треба тек у шестој или и шестој години. Цела је истина, да се са добрим ђубрењем дотичне земље даје убрзати ова родност лозе; али вреди да знамо, да Берландијерка даје калеме чија је спојност потпуна, док ме само ово питање доводи да говоримо плодности Берландијерке — чије негодне стране сачињавају и главну препону њеноје ширењу.

Берландијерка се даје увозити, раселодити али ту треба предузети и разне предосторожности. На и онда увек имајте сигурна. На пример, треба прво назнати да засади она буде потпуно здрава, и да је узета са човета који има најмање четири или пет година. Берландијерка је била из толиких предела Американи Уједињених Држава, и веома стабло не сазрева увек потпуно на клими наше Француске.

Ми ћемо даље још видети да се извесни млади хибриди Берландијерки врло тешко примају а да она негодна ницкавања што су они старији. Нешто тако добро је, узети засади лозу с јесени пре него ливне са ње сасави опадне, као што је добро одлучити много дужио део исте. При свем томе, ваља признати, да успех није увек извесан, и ја онде могу само доловити оно што сам толико пута истакао у својим јавним изјављвања, а имено: „да при садњењу ствари, питање раселобављања лозе Берландијерке још није довољно осветљено, те да би се могло виноградару рећи: купи садницу лозу Берландијерке, и поступи са њом тако и тако, и добићеш изустурно задовољавајући резултат са њеним раселобављањем.“

Дабоме да је од интереса било да се овде изложи резултат, каква таква; али је, свакако неопходно нукано упознати се, при изучавању хибрида ове лозе, (Берландијерке) се добро

са свима и добрим и лошим особинама њене чисте прете. Овако самата укретања њената се долази америчкија а францускија, усешо се, до душе, да се, скоро сасвим, субијују ване раселобављања јој, као што се усешо да се одраже добре јој стране родности и заваљености. Али о томе ћемо говорити у следећој глави.

(Свршено се)

ВЕШТАКЕ

Одбрана усева од врана. — Г. Ксавије Распај пробљем у Сједи. Амерички Државља, нашо је ова два сигурна и јестина насина да се усеви сачувају од итаци:

1. начин: Насина у један катао 50 литара воде, $1\frac{1}{2}$ кгр. катрана и $\frac{1}{2}$ кгр. алоје (горског дрвета); на то стави на ватри да врн један сакх, па га савија са ватре и остави да се охлади, па процеди кроз какаво падило и у проућеру течност насли 50 кгр. жита и остави да тако стоји 5 сакхи, затим се одеда жито и увала се у ситан сешо. По том се сеје као и обично.

2. начин: На 50 кгр. жита насли 3 кгр. катрана и нешто долатом дотле, кад свако зрно не буде добро удељено и одрвено; потом додјј ситног прена, колико је потребно да се свако зрно мешањем тако увала, да се никако не лепи једно за друго. По том се сеје као и обично.

Овај други начин задовољава клијање за 2—3 дана. Кад се семе спреми на ма који од ова два начина, онда је са време клијања тако јак сирад од катрана, да све штоје одбја.

ДРУШТВЕНИ И ПОДРУЖИНСКИ ПОСЛОВИ

ЗАПИСНИК СЕДНИЦЕ

Управног Одбора Српског Пољопривредног Друштва

државне 22 маја 1903 године у Београду.

На овој седници били су: председник, г. Милутин Савић, благодјелци: г. Јован Јекић, чланови Одбора: г.г. Алекса Ђ. Поповић, Иванко Јовановић, Илија Кремић и Димитрије Јосимовић. Бележно заменик секретара Илија Кремић.

I.

Прочита се молба Управе Више Женске Школе Краљеве Драге, која молба да јој Друштво уступи по један примерак од свих својих издања да она уштите које ове године излазе на школе и отпочну свој наставнички носак.

Књижевни Одбор код кога је ова молба била на ошени, мишљела је: да би Друштво требало да покони 30 комада Поука о гајњу пошрва у толики лејама и толики број Поуке о гајњу науца и остало.

По саслушању предлога мишљела Управни Одбор реши: — Да се за сада пошале тридесет комада Поука о гајњу науца у толики лејама и толики број Поуке о гајњу науца, остало е тим да се Управна школа извести да Друштво не раселодне сада са већин бројем Поука.

II.

Прочита се мишљене Књижевног Одбора по молби Савеза Српских Земљорадничких Задруга у Аустро-Угарској који молба да му Друштво уступи по један примерак од свих својих издања за књижицу као и то да му се Тежак шаље бесплатно.

Књижевни Одбор мишљела је да би Друштво требало е погледом на потребе оностраног српства, да уступи од својих издања, по један примерак а и да му од сада редовно шаље Тежак почев са овог годином — Управни Одбор у свему усвоји мишљене Књижевног Одбора.

ЗАПИСНИК СЕДНИЦЕ

Управног Одбора Српског Пољопривредног Друштва

Државне 28 маја 1903 године у Београду

На овој седници били су: Председник г. Милутин Савић, благајник Јован М. Јекић, чланови Одбора: г.г. Алексеа Ђ. Поповић, Мила Јовановић и Илија Кремић.

Као гост био је присутан г. Владимир Кушаковић, професор Ратарске Школе у Краљеву.

Бележио заменик секретара, И. Кремић.

I.

Заменик секретара г. Кремић, прочита записнике одборског рада од 12, 19 и 22 маја ове године, које Одбор прими знању и усвоји.

II.

Г. Председник савештава Одбору, да је Шумска Управа у Крагујевцу поставила нове капије и пролазе на земљишту код жигаришнице у Роготу, па и као јој јед од стране Друштва ни посете у животињнику, није дат шпалка повола. Међутим, по постојећим одобрењима од стране Господина Министра, Друштво има права на те пролазе и они су му потребни.

После потребног савештања о овом питању, Одбор одлучи: — Да се узмањ Господин Министар Народне Привреде, да нареди Шумској Управи, да дозволи пролазе и не омета Друштво у раду како на земљишту које му је уступљено тако и на оном које је актуално.

ЗАПИСНИК СЕДНИЦЕ

Управног Одбора Српског Пољопривредног Друштва

Државне 3 јуна 1903 године у Београду

На овој седници били су: Председник Милутин Савић; благајник Јован М. Јекић; чланови Одбора: г. г. Илија Тодоровић, Алексеа Ђ. Поповић, Нинко Јовановић, Илија Кремић, и Димитрије Јосифовић.

Бележио заменик секретара, Илија Кремић.

I.

Прочита се записник седнице од 28 маја ове године који Одбор — Усвоји.

II.

Прочита се молба г. Драгише Јанчевића, редовног члана Друштва, којом молба да му изда уверење о томе: како му је он предао свој рад: „Помоћник ошве воћа.“ Одбор реши: — Да се оновно пише г. Валују Д. Тодоровићу редовном члану да извидео ово дело потражи, пошто је ово цело његова на прочувавају било, па као га вађе, да га одмах пошаље, да га Друштво преда г. писцу. А сем тога, нека се омет потражи у Друштвеној архиви, и нарочито међу радоница за друштвена издања, неке ли се вађа, па да се писцу врати.

III.

Прочита се писмо г. Павла Афелића, благајника Љубињског Пољопривредног Друштва, којим молба Друштву да пошаље једнога свогг изасланика да прегледа рад Подружнице и њене рачуне, како би она после тога могла наставити рад или коначно престати.

Поводом ове молбе г. Афелића, Одбор реши: — Да му се пише да он као благајник поднесе извештај о именованом подружници да јави о свему што је коначо њен рад, као и то: има ли могућности да рад настави, како би према томе Друштво могло предузети даљи рад.

IV.

Прочита се молба управника основних школа у Странгриму, који молба да му Друштво одреди какву награду за ученике који су по његовој наредби хапљени лентуре и узвратили преко 15.000 коваца који су уништени.

По саслушању ове молбе Одбор реши: — Да се пише управитељу и да му се заблагодари на овом корисном кораку око утамањивања лентуре, а једно да му се саопшти да Друштво не може на тај начин ништа дати ученицима јер нема буџетско и повлаче могућности.

Друштво, у исто време, сматра да је дужност учитеља да своје ученике упознаје са свима штеточинама као и користима на напредовање свега, воћака и винограда, ако се они хваћају и на време уништавају. То је нужно утолико пре, што имају део тих ученика остаје на сеју и ради земљу, па је потребно да их учитељи и са онаквим старима упознају, од којих ће имати неспорно велике користи.

ЗАПИСНИК СЕДНИЦЕ

Управног Одбора Српског Пољопривредног Друштва

Државне 7 јуна 1903 год. у Београду

На овој седници били су: Председник Милутин Савић; благајник Јован М. Јекић; чланови Одбора: Илија Тодоровић, Алексеа Ђ. Поповић, Нинко Јовановић, Илија Кремић и Димитрије Јосифовић.

Бележио заменик секретара, Илија Кремић.

I.

Прочита се записник седнице од 3 јуна који Одбор — Усвоји са извесним изменама и допунама.

II.

Г. Председник резервине Одбору, да је образован нарочит државни Одбор, који се стара о дочеку Његовога Величанства Краља и да ће колико се на новина види узети у томе учешћа и приватне корпорације, па издвајају жељу, да би такође Друштво требало да узме учешћа у дочеку — Одбор једногласно усвоји предлог Председника и умоли га да се лично пријави Одбору за дочек, те да се Друштву одреди место на коме би имало дочекати владу.

III.

Г. Председник резервине Одбору да је страна Друштвеног магацина, која је обрнута улица била доста прљавља те би чинила хрпан утисак на пролазилце за време свечаности која наступи, па је вредно да се уста одрека, што је извршено, и зашто је учињен издатак од 15 динара, за који молба да се одобри — Одбор ову изложеноу прими знању и одобри издатак у петнаест динара, а једногласно г. Председника да нареди што треба и односно чишћења траве и тротоара као и препоручавања око засађења дрва, па ће се издатак и оно тога колики буде учињен признати.

IV.

Прочита се акт Шинавске Пољопривредне Подружнице, која протезају што је Друштво упутило Пиротској Пољопривредној Подружници да од ње купије рачују и плавни камен, и зашто Друштво те артикле и њој не продаје.

Подружници нарочито наглашава да није ради узети плавни камен и рачују од поменуте Подружнице, јер она ове артикле даје скупо не Друштву.

По саслушању овога акта — Одбор реши: прима се овај акт знању, а плавни камен и рачуја да се још не шаље Подружници Шинавској докле Пиротска Подружница не прода ове артикле које јој је Друштво још прошле године послало у већој количини па расподају, не само за Шинавци, већ за цео онаковни крај.

V.

Прочита се молба Браће П. Радојковића, Бр. 4801 којом извештавају Друштво да ће Пехлија, фабрикар преслања патент Аустрија при малим порубинама морати подићи цену, јер му се трошкови око огледајућег и подова лежу.

После потребног савештања, Одбор реши: — Да се од сада јавним путем преко Топчана и шилце, позову благовремено сви они виноградарци, који желе, да им се ова преклања на-

бави, да се Друштву јаве јасно би могло изринути што неки број, пошто ће тада набавка истих мање стати.

А, ако се после огласа нико не пријави онда да се набавка не чини, већ да се појединци упућују г. Радојковићу, на нека их од њега купују.

VI.

Прочита се молба Живана Стевановића оданашњег, који моти да га Друштво прими у службу. Одбор — Реши: за сада нема празнога места. Ако би се додорије уразумило, да се његова молба има у виду.

О Г Л А С И

ПРВО СРПСКО И ЈЕДИНО ДОМАЋЕ ДРУШТВО

ЗА ОСИГУРАВАЊЕ

БЕОГРАДСКА ЗАДРУГА

— О С Н О В А Ч А 1882 ГОДИНЕ —

ОСИГУРАВА:



живот људеки на више начина, као на случај смрти (доживотно), на случај доживљења и смрти, мираз деци и т. д.

Противу пожара, грома и експлозије: разне зграде, индустријска и занатлијска предузећа, робу покућанство и т. д.

Услови су најповољнији

Ближа обавештења даје Задруга у Београду, а у унутрашњости повчани заводи, овлашћени агенти и повереници за осигурање.

Осигурањеница из унутрашњости олакшано је плаћање и тиме, што је за сваку варош овлашћен бар по један повчани завод, ради пријема уплата за осигурање. И према томе, наједан осигураник из унутрашњости није дужан слаћи уплате у Београд и плаћати се трошковица око поштарине.

 Полице за осигурање зграда противу пожара Београдске Задруге примају се као гаранција за зајмове Управе Фондова. 

27—36

ЦЕНА ОГЛАСИМА:

Малим од петит врсте једног ступца по 10 пара дни, од осталих крупних ивица по 15 пара од прста од ступца

Већим огласима од целе стране 20 динара (10 фор. а. в.) пола стране 10 дни, (5 фор.) четврт стране 3 динара (2-50 фор.)

Поред тога за свако оглашавање по 20 пара дни, државне таксе.

За оглашавање више пута 10 од сто јевтиније.

Преглед 33 броја Тешака. Чланци: Виноградска криза у Смедереву (Уједино одговор неким виноградарима на њихове жалбе). — Обивљање винограда на кречком земљишту (српшиће се). — Подвизак: Мара Живинарца (наставак се). — Белешке. — Друштвени и Подружнички послови. — Огласи. — Цена огласима.

ИЗЛАЗИ ДЕСЕТОДНЕВНО
1, 10 и 20 СВАКОГ МЕСЕЦА

ПРЕТПЛАТА И РУКОПИСИ
УПУТЕШЕ СЕ
СРП. ПОЉОПРИВРЕДНО ДРУШТВО
У БЕОГРАДУ
ПРЕТПЛАТУ ПРИМАЈУ И СВЕ ПОШТЕ

НА СВОЈЕ ПЛАТЕНЕ ПРИБОРЕ ОД АПРЕЛА
1899 ГОДИНЕ И ДОК ПРЕСТАЈЕ СЛУЖБИ
НОВИ ВОЈНИ ПЕРИОДИ.

Цена огласна изложена је на
последњој страни.

ПОД НАЈВИШОМ ЗАШТИТОМ

Њ. В. КРАЉА ПЕТРА I.

ТЕЖАК

ОСНОВАН 1899 ГОДИНЕ

ИЛУСТРОВАН ГЛАСНИК СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА

ЦЕНА ЛИСТУ

ЗА СРБИЈУ

ЗА ГОДИНУ 6 ДИНА, НА ПОДА ГОДИНЕ 3 ДИНА
ЧЛАНОВИ ПОМАГАЈУ, ГЛАСНИЦИ ОНИХ ДРУШТВА
ПОДУЖИЦИ, ВОЈНИ, ПЕШАЦИ, ВОЈНИЦИ СТАНО
КАЈА, УЧЕНИЦИ, МАНАСТИРИ, СЕЛСКОПРИВРЕДНИ
УЧЕНИЦИ И ЧЛАНОВИ ИМА ДОСТАЈАЈУ ЛИСТ 1
ПОДА ДИНА, АКО ПОМОЖЕ ПРЕПЛАТИ ГЛАСНИКА
ЗА ВЕШТ ГОДИНУ.

ЗА СПРБИЈУ

НА ПОД. 3 ДИНА, КИМ 4 ДИНА, А КИМ, 10
ДИНА, ЧЛАНОВИ ПОМАГАЈУ, ГЛАСНИЦИ ОНИХ ДРУШТВА
ПОДУЖИЦИ, ВОЈНИ, ПЕШАЦИ, ВОЈНИЦИ СТАНО
КАЈА И СРПСКЕ СЕЛСКОПРИВРЕДНИХ УЧЕНИЦИ
И ЧЛАНОВИ, ДОСТАЈАЈУ ЛИСТ ЗА 6 ДИНА, КИМ
4 ДИНА, А КИМ, 10 ДИНА, ЧЛАНОВИ ПОМАГАЈУ
ПОДУЖИЦИ, ВОЈНИ, ПЕШАЦИ, ВОЈНИЦИ СТАНО
КАЈА И СРПСКЕ СЕЛСКОПРИВРЕДНИХ УЧЕНИЦИ
И ЧЛАНОВИ, ДОСТАЈАЈУ ЛИСТ ЗА 6 ДИНА, КИМ
4 ДИНА, А КИМ, 10 ДИНА.

ОДГОВОРНИ УПРАВНИК

МИЛУТИН М. САВИЋ.

ОПШТИНА Београд, бр. 26.

КОНЗИЖЕНТИ ОДБОР:

ПАЈА Т. ДОДОРОВИЋ, А. А. ПОПОВИЋ, ЈОВАН ЈЕКИЋ,
ИЛИЈА КРЕМЉИЋ.

ОДБОРНИЦИ:

У БЕОГРАДУ, 1 ДЕЦЕМБРА 1903 ГОДИНЕ.

ГОДИНА XXXIV.

ОРИЊЦУ (ЖИВИЦУ) ТРЕБА ПОСТЕПЕНО ПОДУЂУВАТИ

Као што је познато, код сваког орање (аграрне) земље развикује се ориџну или живицу и здравицу или мртвицу. Под ориџном разумемо површну или горњу слој земље, који се плугом или другим оруђе обрађује, а у коме се налазе биљка хранљива градива у растворљивој стању. Да их биљка могу еднак корени да ушну и употребе на корист свога живота и развића. По себи се разуме, да уколико су слојеви ориџне досади, односно дубљак, уколико ће се и биљке не мога бујати развијати и облијати и код доносити. Под здравом разумемо оне слојеви, који леже испод ориџне и до којих обична оруђа за обраду не допире. И у овим се слојевима земље налазе биљка хранљива градива, али у нерастворљивој стању, те их биљке не могу да прику и употребе на свој пораст и плодородност развитак. Због тога је таква земља назива још и мртва земља — мртвица.

Ако се запитам: на на који начин могу ова градива да се доведу у такво стање да их биљке могу да ушну и употребе на своју корист? — Одговор гласи: утицајем атмосферског ваздуха, особито његових саставних делова: кисеоника и угљене киселине, топлоте и влаге, кише и сунчане светлости. То природно распадиње чврстог делова земљане коре и стварање погодба за појаву и развитак биљног живота, бива постепено и неприметно. За пример нека нам послужи једно парче одломаче стене, на коме се не налазе никакви трагови биљног живота. После извесног низа година приметљиво на овом безживотној парчету земље неку сву или сиво-зелену наизлаку. То су први почетци биљног живота, званн лишће. Услови за наизлаку појаву и живот створале су напред споменути чиниоци, јер је њиховим дејством горња површина стене годно истрошена и растворена, да су ова најнижа биљна створени, која су задовољна и са најнижом количином хране нашли погодбе за свој опстанак и развиће. На ружевицима, дакле споменутих природних чинилаца, настајући живот први и најнижа биљна створени, који ће крчати пут и стварати погодбе за појаву савршенијих биљака, за то су у правом и названн "живоприма биљне вегетације". Животои ових, најнижих биљних створени, који у себи садрже знатну количину силицијумове (белућине) киселине, тропе се и распадију јаче и дубље саставни делови стене, а њихови изумирају и трулеши, пао и кошаван се прашином и ситнија деловима истрошеног камена, стварају се све повољније погодбе за живот и развитак саврше-

нијих биљака. Тако се за њима појављују маховине и папрати. За време успешна оних биљака, слојеви се стене и на даље тропе, али све јаче и дубље, а код биљке ушну и истропе ствара се хумус који све даље утиче на растварњање дотада нерастворљивих делова. Пошто и ових биљака нестале, појави се друге, чији корени све дубље продору и дучемени разних киселина, уз припомоћ атмосферског ваздуха, израза, крше пар. Утичу све јаче на растварњање а тропење чврстог делова; а код и ове биљке изумру и истропе, створе се још и већа слојеви хумуса, док се, најзад, не створе на овај начин и сви потребни услови за појаву и развитак најсавршенијих биљака: дрвећа, шибља итд. По овај начин стварају се природни нутренни слојеви земље, у које биљке пуштају своје корене и одатле црпе храну за свој живот и плодородност развитак, које слојеви данас називамо ориџна или живица.

Да се ово тропење и распадиње чврстог делова земљине коре и стварање погодба за живот и развитак савршенијих биљака изврши природним путем и без сарадње човека, потребно је естетична и хигијенска година. Али сам штетни процес постепено стварања дубљих, односно дубљих слојева земље, у којима биљке налазе делова за своје усвајање, у саободној природи, показује нам пут и начин, како земљорадник и пољопривредник ушноте, треба да обраду своју земљу и да слојеви ориџне повећава, односно подубава. То је постепено дубоко обрадо и бурањене, чиме ће се у исто време појачати утицај атмосферских чинилаца, те ће се биљке хранљиве материје стварити брже и у дубљим слојевима земље, али, као што нам сама природа показује, за ово треба времена, те се стога и посао ово подубавања мора вршити обавриво и постепено. На у ком случају, дикне, не своју се слојеви ориџне од једнашт подубити и здравити изнети на површину, јер сию тада изнел доње слојеви земље, у којима се биљке материје не налазе у растворљивој стању, да их биљке могу еднак да прику и употребе на своју корист. Због тога ће засејане или засејане биљке на таквој земљи гравамо успевати и наје доносити плод — све дотле, док се пренесно, а утипајем споменутих чинилаца, биљке материје не доведу у такво стање, да их биљке могу привати.

Данашињи начин обраде земље свугде захтева да се ориџна све нише подубају, јер то значи годно исто, колико повећата и површну земље, на којој земље гајимо. За то и најбоље саходно, да са ово неколико напомена упутимо намет земљорадника на правила рад ово подубавања ориџне, саветујући га да то подубавање врши постепено, сваке године за 3—5 см.

je lek da čista Riparija može da podnese samo izvesnu i dobro određenu zemlju; Rugetric, ako i jeste našla širu primenu, nije loza bez nekih izloga. Riparija-Rugetric prima se u zemlja koja zauzima srednju između ove dve vrste. I može se reći bez preterane hvala svojstva joj, da ova loza Riparija-Rugetric staja u sebi i jačinu Rugetrica i plodnost Riparije. Isteo stablo raste bolje od stabla čiste Riparije, i podlažuje se izvrsno.

Naјзад, iena otporna snaga hlорни, relativno je velika. U Шарити može се слободно садити у земљи од 20%, до 25%, кречка карбоната. То је лоза у истини одомаћна па ипак не толико колкао Rugetric Lot.

Три врсте ове лозе употребљавају се у практичном виноградарству, а имено: Riparija-Rugetric 101—14 од г. г. Миларде и Грасеа и Руарија × Rugetric 3306 и 3309 од г. Кудера.

Све су ове лозе добро издржљиве према филостери, а особено издржљиве сваке од њих налазе се у најбољем амелографском обележју. Све три показују најквалитетној које стоји у средина између Riparije и Rugetric; али, ако се уједи у целини онда се, према прегледности једног или другог генератора, могу поделити у две категорије. Ово су:

1. Категорија која нагне осетно Ripariju; и у тај ред само природно налази своје место група под бројем 101—14.

2. Лоза која нагне више Rugetric; и ова група је означена са бројевима 3306 и 3309.

Најзад се, употребом исте методе, могу ове две последње групе и између себе поделити. Тако, једна од њих као да има да родитеља глатку Ripariju, и то је број 3309, а друга Ripariju даакану и то је број 3306.

Број 101—14, који се намеће ипотога Ripariju, јесте уосталом и ова лоза Riparija - Rugetric која има најдоређе нија корен. Геотронски угао овога је 60°. То је и лоза која успева у земљи Riparije, кад је количина кречкога карбоната и сувине велика да може у њој она сама (Riparija) успети, а да не пострада од суше.

Број 3309 који се највише приближава Rugetric Lot како по лици своје лозе, тако и по своје коренове систему

био описан кокошар, број кокошару и број јајин од њих добивених, годишњи приход од кокошару и расход од њих.

Марија је често долазила па изложку и сваки пут марљиво се осведочила о хранењу живине. Постојило изложбе заустављали су се пред њеним изложом, посетили су кокошар, прочитавали податку и, ако би се ту досега Марија, питали су је и она би им изналава све о своје живинарство. Једаред, једна од посетилаца, разговарајући са Маријом, стаде изазивати пар младих — петла и кокошку. Марија му затрде 8 динара. Тога часа јој им позикн затражену суму, метну кокоши у котарицу и однесе. Ускоро и други отпочево куповати у Марије кокоши за пунашле. Марија доносила секодневно пилад од куће и продаваше се почетка по 8, а за тига по 12 динара од пара. Тако распорде све употребле кокоши и петлове. Ипостелуку престаде продавати и сучу и јетично, јер није желеда узмачити обичан број живине. Али, да би утирала луцие, она им обела издуге просела послати по десетак јајин од својих племенитих кокошару. Неки од купца одмах изашеше и платише Марији по 2-40 и 3-20 дина, за десетак јајин и додише јој своју адресу.

Многа година и селаци, који су живинарством занетерсовани, долазили су Марији у село, да би расјотарили иено дивно уређење кокошара, дворншта, крањева, пољева и сиеца.

По свршетку изложбе, Марији су дали за кокоши велику сребру пенуљу и у новинама позваило проговорила о њеним кокошима. И Маријине се кокоши прославиле у целој губернији.

XVIII.

На четири недеље носе изложбе Марија добије писмо; ву су овама у губеринску земску управу.

(геотронски угао је онда 40°) та тргна може се садити и у доста сувом земљу, ако је само јако слој исте прстеујатн корену. У овајим срединама, она (3309) има премућаста и над Rugetricom Lot, јер се и брже и уредније плоди, и јер, благодарети крви које има од Riparije, даје рода одмах првих година по засаду.

Број 3306, који као да се држи длавог Riparije, успева боље у свакој земљи. Његов корен систем, јак је тако исто као и корен броја 3309; али тај корен, одионо праца, налази па Ripariju, и јесте ипше обележен (45°). Ова окопност, збола, и обимнама њених наредак код броја 3306 у својој земљи, као и добро успешане исте лозе у доста тврдој плаваки.

Отворио снага броја лозе 102—14 и 3309 изложбу дају се упоредити са сваком претходних двоју, док је она у броју 3306 знатно нава.

Riparija-Monticola. Ја сам рекао мало час, да су хибриди лозе Monticola ипше издржљиве према хлорони од хибрида лозе Берландијере; и од њих су (од хибрида Монтиколе) до сада најпознатији: Колорадо, које би се могла пожелети већа животи снага; и Телор, Нербо која се мало седи, ма да је прилично издржљива према кречу. Најзад украсио хибрид број 554—Б, Кудера, који се може назвати Естивалис = Monticola × Riparija = Rugetric и па којета се подлаже ипше наде, тај хибрид није одговорио својим очекивањима. Јер, његова животи снага тек ако је осредња, а посајен на мене полу ошитоно поред лозе бр. 101—14 пожура је ипото више од оне.

Вређени лозе 18,808 и 18,815 г. Кастанга, то су ипма јаки изложавци; и она ће на сву прилику дати озбила резултате чап, и у некој ипма толико земљи, ако нема ипото креча, а где велика аморична лоза не може да се одржи.

Rugetric-Berlandijeri. Лоза Rugetric-Berlandijeri добра је лоза, али је мало прста од ње које се дају насидити па великим пољским извањама. Ипена је плодност јака, али ипма неуредна. Она се лако и седи и павени — ја да ова ипна прирежњивост није већа од држељивости обичних лоза. Све лозе оне групе личе много једна на другу; оне ипако ипото више одо Rugetricom, него па Берландијере; дашће је па-

Кад је се Марија пријавила управу, ву отпочну распитивати, како је она знала тако племениту врсту кокошару?

Марија је потајно причлава, како је она с почетка гајила још у детинство, а ипвала је овако племениту врсту велнок марљивошћу оне гајена, храном и одобаранем најбољих и најкрупнијих кокошару, које је задржавала за прилод. Ипирати она такође о хранењу и нези кокошару и о уређењу кокошара.

— Па, како си се ти научила тако разумно гајити кокоши? — упитали су Марију.

— С почетка, — одговори Марија, — гајени сам се учала од мајке; по тох, кад сам уредила кокошар, прочитала сам једну дивну књигу о гајењу кокошару и одатле сам много научила. А кад сам се сиснија предала живинарству, таких сам књига прочитала више од десетине и из сваке сазнала по неку нову науку. Тако сам се научила живинарству.

— Можеш ли ти научити неколико девојчица гајењу кокошару?

— Зашто ли не? Ако ми поштеде добре и схватљиве девојчице, ако та то оне буду мени помагале гајити кокоши, ипше ништа не треба... Ја сам врло рада...

— Онда ћемо ми па проселе послати тоби таквих девојчица, ти ми покажу, утих их гајењу кокошару и читати с њима књиге. Ми ћемо ти дати још књигу о живинарству и сладемо ти ипине поздрављиве, и свеа тога платићемо ти по 12 дина, за сваку ученицу.

— Много вам благодарим зато.

холо доста ситно, а цео слон цбуваост. Животна је снага у оне лозе велика, а корен протрћан, и његов се геотропски угао колеба између 40° и 50°.

Прелазак Руестрица објашњава и њену високоност иза лозе *Берландијерс-Рипарије*. Она посљедна и има обично више крви од Берландијерке. Најзад, и у Руестрица-Берландијерци није Руестрис *Lot* тај елемент који је послужило укрпталу — хибридовању — него друге врсте Руестрица, веома осетљиве према хлорози.

Најпознатије лозе Руестрица-Берландијерке јесу оне под бројевима: 301 А, 301 В, 301 С, као и 301-37, 301-28 301-64, 301-43, 218-1, 219-7, и 220 А. Сви су на њ ова хибрида од г. г. Миларди и Грасеа.

Према сопственим посматрањима, могу рећи: да је лоза 301 А вишњавица са лозом 301-37. То је једна од оних коју ја сиболожа и познатије. Она је, дакле, и плодна и богата у добрим калемима, који могу да поднесу и за црвена ливањшта, ма да у јакој кречиној земљи хоће мало и да пожуто. Лоза 301 В. мање је позната, али се њена животна снага може да мери са оној код лозе 301 А. Лоза 301 С, очевидно постоје иш ове посљедне; а лоза 301-28 равна се по успешу на коме оплитноме полу са лозом 301-37. Лоза 301-64 једна је од најдешних прета Руестрица-Берландијерке; док лоза 301-43 даје веома лепе паљеве на коме оплитноме полу. Исто то могу рећи за лозе 218-1 и 219 А; док за лозу 220 А могу рећи да је врло слабо позната.

Дакле, изузев такве неке лозе као на пример лозу број 301-37, лозе *Руестрица-Берландијерке* није још ни из два дека познате колико треба. Међутим резултата, који су неке од њих дале на разним тачкама о висиној или плодности, као и отпорној снази према хлорози, доунајући ишад, да ће се оно које корисно применити и у великоме Виноградству. Досада, уопште узев, оне су показале да стоје у вредности мало и испод *Рипарије-Берландијерке*. Чак, као да излази из неких опита, чињеница на појединим човоцима опитних поља Виноградске Станице, да на њихова плодност није баш најугрудица.

Берландијерс-Рипарије. По ма високоћу, лоза *Берландијерс-Рипарија* много је интереснија од свају гореноменутих. Јер, и пре свега, она је јача према хлорози, од осталих — што се и даје објаснити присуством крви од лозе *Рипарије*. Даље, она има много особина валине Берландијерке, као јаку и уредну плодност, брзо сазревање и ишаду богату шећером. Али нека ми је слободно рећи сад коју о њених славањих престака.

Дакле, *Берландијерска* × *Рипарија* број 34, из Школе у Монпелјеу, доста је распрострањена лоза. Она је средње снаге, али веома јаке плодности. На жалост, она ни може у познијим годинама да се одржи у земљи која је суваше богата у иречу. И противно ономе што се досада мислило, ја могу — на основу чинљених опита на сопственоме полу опитном, — да тврдим: да Берландијерска-Рипарија број 33, из Школе у Монпелјеу *ореди* у највишу руку онолико пољско и Берландијерска × Рипарија број 34, док је међутим, њена отпорна снага хлорози, нар, и мало већа.

Лоза Берландијерс-Рипарија број 157-11 г. Кудера јесте и врло лепа, и јака и плодна лоза. За њу се може рећи да је лоза богате земље, у сиску оне коју тражи Рипарија, али и земља где је количина кречинога карбоната и суваше велика да ова посљедна може нормално успевати. Лоза број 158-11 јесте нешто слабија према хлорози од претходне, на је нача прајективног вена код пресајавалу у калемову.

Ту треба, дакле, знати да саднице буду добро зреле, и да су узете, са доста старих човота.

Берландијерс-Рипарија број 420 А, В и С, г. г. Миларди и Грасеа, јесте нешто мање распрострањена од лозе број 34 Е М. Али је (лоза бр. 420 А) и јака лоза и надржљива према хлорози. На жалост, мало се зна о старијим калемима и на овој лози. Лоза број 430 В јесте једна од најстарије познатих лоза, али је и слободно по животној снази од лозе број 420 А. Лоза бр. 420 С напуштена је.

Г. Готјеје послао ми је једну лозу *Берландијерс-Рипарију*, која је зар и најбоља од свају; али је, на жалост, ова врло мало распрострањена.

Исто је тако изврстан и никакалик г. Кудера, *Рипарија-Берландијерс* број 161-49; али се она доста тешко и прсајује и калемима.

Сво ове разне сорте Рипарије Берландијерске, као и оне Берландијерс-Рипарије, јесу скоро сав и веома интересне лозе.

Један познат број од њих, као на пример лоза број 34 Е М и лоза број 157-11 већ су познате. На њих је тешко одредити тачно, која од њих, с обзиром на њихове ни разне у врстама најбоље подноси за коју земљу. Једно свакико стоји: оне су сви јаче од валонскере, као што су све веома родне и плодне. Оне су све јаче и од хлорозе, али је паметно не садити их у суваше вредним земљама.

Француско-Америчке Лозе

Француско-Амерички хибриди — а то ће рећи лозе поставше из укрпталне лозе *Винарије* (*Vitis Vinifera*) са америчким лозама — биле су предмет најредно великога претресања. Пре свега, није се хтео признати њихова отпорна моћ оилоксери; и тек после дуге проба, признано се, да неке од њих, у ливсној земљи, збога знају ту практичну вредност.

Најзад се увидело, да, пошто јевропске лозе могу да опставу на скоро свакоме земљишту, да хибриди Француско-Амерички могу бити још и прилагођени од хибрида Америчко-Америчких.

Добро је одмах напоменути, да се отпорна снага висиног никакалик према оилоксери моља према земљишту на коме је ишта посажен. У свакој или влажнијој земљи, већ тај висок налази на скетују у своје разниту, у таквој земљи одржавају се добро и лозе које иначе ишче јакче према валонскери. На против супа земљишта тражи врло јаку лозу. Из овога излази да се у топлим и сувим климатима, тек са великом обзирношћу, ишју садити Француско-Амерички хибриди. Јер та лоза, баш као и *Винаја*, која даје изврсне резултате у Средној Француској, али се показује суваше недоразла на Југу европе. Исто тако и неки акаланици, који ишадју и неоспорну и велику вредност у Шарлоти, подлежу напалу валонскере у тако топлим климатима, као што је квалит једне Сицилије. Ја ћу ишати прилике да, мало даље, наведем за оно и један пример.

Дакле, са целом југу Италије, врло озбиљна проба треба да претходи употреби Француско-Амерички хибрида. Да није, управо, ове неводе, Француско-Амерички хибриди ишачи би у свима повраћеним земљама много веће место од ониха које стварно ишадју.

Главни Француско-Амерички хибриди, употребљиви у кречној земљи, дају се поделити у две категорије:

- 1). у *Франко-Руестрис* и
- 2). у *Франко-Берландијерске*.

Франко-Руестрис. Лозе Франко-Руестрис ишадју уопште, врло велику животну снагу, и јесу веома надржљиве према

хлорови. Много од њих напуштене су услед недовољне их отпорности снаге еволуцери; док су друге стекле у виноградству француској врло велику вредност. Њима се пребације, и то са основом, неуредна плодност. Али овај недостатак долази од њихова порекла од лозе Руестрица; и ту треба, као и код ове последње, pazити да ни се даје дужи раст.

Лоза *Буриску-Руестрица* бр. 601 и 603 г. Кудера јесте доста јава била, издржавља прена хлорови, и корена дубоко продирљивог (под геотронским углом од 30°—35°).

Ови хибриди, који су се показали као врло добри за суво земљиште, јесу ипак мало раширени. Скоро свуда њих је погинула лоза број 1202, чија је животна снага отечјала већа.

Лоза *Кабери-Руестрица* број 33 А' и 33 А" од г.г. Милардеа и Гресеа јаче је оспорена отпорности снага еволуцери — првој нарочито. Лоза 33 А" може се сматрати као добра лоза. На којима општини пољима, она је та која даје, од свију *Франко-Руестрица* врста, најплодније каленеве. Па ипак, она је, релативно мало распрострањена.

Лоза *Мурведи-Руестрица* бр. 1202 г. Кудера, она је врста *Франко-Руестрица*, која је, кад и како, најраспрострањенија. Животна снага њена јесте отечјала, и са оне тачке гледатица, ја не верујем да ипако америчка која се може са њом мерити. Лоза број 1202 је неона јава прена хлорови, и може издржати неона велике количине креча. Противно пак, лоза број 603, њен је корен мало нешто траонатиан а геотронски угао тек као је 60°. Коренити систем је оне лозе неона јак, а њена пренајемство извирна. У Шаранги, лоза број 1202 подноси скоро сваку земљу; па, ипак, њена велика животна снага, и њен јаки систем корена, као да безустано траже доста јаку земљу. Суво земљиште годан њеног младе.

Да није плодност ове лозе нешто погрешна, па је извесно да би она била још распрострањенија. Обично боље ју је пољима, те да би се избегло падање, које су неки каленеви доста изложени.

Лоза *Арамон-Руестрица Ганзен* бр. 1 и 2 од г. Ганзена јесу такође лозе од вредности. Благодаря њеној већој отпорној снази хлорови, лоза бр. 1, распрострањена је много више но лоза бр. 2. Ну, ова је отворна снага хлорови нешто мања код ове лозе но код лозе број 1202. Лоза *Арамон-Руестрица* Ганзен бр. 1, прилагођена се лако свакој земљи. У Шаранги њој прија и каменита земља, па чак и мало влажна земља. Њена се плодност даје упоредити са плодношћу лозе бр. 1202; али оно што смета њеноме ширењу, то је тешко пренаје каленеве — па да је пренаје лакше но код *Берландијерке*, а теже но код *Ринарије*. Ту треба предузети мере обаврзности које смо изложили код *Руестрица*. Геотронски угао лозе *Арамон-Руестрица* колеба се између 35° и 40°.

Француска-Берландијера. Да им није отворне снаге еволуцери, често недовољне, франко-амерички хибриди *Берландијерке* најплоднија би сви друге хибриде, и све друге чисте врсте лозе. Бар то излази из многобројних посматрања која сам, и сав, чинио на своје општине вољу у Марсвиљу. Пољима, ништа није од њих јаче претезајуца, док сама та пренаја, да оне који нису страдали од еволуцери, као да расте сваке године. Нишмо може бити какове стипље, да будућности њима припада — у колико су и најпотожнија и најплоднија лоза.

Од *Француска-Берландијерке*, једини у истина познати врста јесте *Шасла-Берландијера* бр. 41 В од г.г. Милардеа и Гресеа. Она данас и заузима у Шаранги место, које је сваке године све веће. Она је средње снаге, и има све особине *Берландијерских* хибрида. Њена је плодност и често

јава и велика. Она подноси врло добро и најсрединију земљу, па чак изгледа и да воли пошину, па и сиротну земљу. Она се пренајеује врло добро. На предноме земљишту Шаранте она је на дуго конкурисала лози Мурведи-Руестрицау бр. 1202 С; али данас свако признаје да ико је лоза бр. 41 В јава и слабија, омет је за то и плоднија. Ево, па пример, резултата мерења извршених на лозе општине вољу у Марсвиљу за Фогоне каленеве на лози бр. 41 В као и на лози број 1202, тачно поддржуге истим условима.

Лоза — Шасла — Берландијера бр. 41 В. Лоза од пет година дана је = 118'4 хектоллитара (од хектара у год. 1901).

Лоза Мурведи = Руестрица бр. 1202 дана је = 67'2 хектоллитара (од хектара у 1901 год.).

И алкохолска снага овога вина већа је од лозе бр. 41 В. него ли од лозе бр. 1202.

Дакле, лоза *Шасла-Берландијера* бр. 41 В. јесте лоза првога реда. Њена отворна снага еволуцери показала се свуда у Шаранги долина; али је свако питање да ли је она толка и свуда? На жалост, нека посматрања као да хоће да покажу да није. Тако, ја сам икоа признаје да вситан корен лозе бр. 41 В, која доводи своје порекло од лозе *Ното* у Сицији, и која је ипак врло велику туберозност. Сад, то може бити да је био усављен случај, али вреди да се помене у овакој прилици.

Особине такве једне *јединствене* лозе као што је лоза бр. 41 В не би биле довољне да оправдају сву ову хвалу које сам ја тушто *Франко-Берландијерки*; али на лозе општине вољу у Марсвиљу ја икоа од исте велики број ковада. Многи су досада и подмели еволуцери; али они који су је пренаје, тачно су живљени и плоднији да највише; све што се досада у томе правцу видели. Природни хибриди *Виногерце-Берландијерки* г. Милардеа, накармањени дану су ми неких година род од 200 хектоллитара на хектар, мерећи 11' алкохолу. Друге лозе, као *Берландијерка-Пино*, бела, број 422—34—21 г. г. Милардеа и Гресеа дане су ми род од 180 хектоллитара на хектар. И ја би тако могао наређати икоу резултата, у српавњу са *Франко-Берландијерским* хибридама. Али, како све оне прете још икоа измаде из круга општине воља, ја ћу престати са њиховим набрајањем.

Да би се, пак, добила правилни појмови о вредности распрострањана и живљеница ових *Франко-Берландијера*, ваља ми додати: да земља у којој се они верују има 15—20 сантимиетра дубине, да садржа 55° кречина карбоната, и да није никада пренаја. Нишмо је ова земља добила икоа кречета, органика или хемисја, — чак и у време сађења лозе. С друге стране, каленеве је извршено на ветру а оно, ако је земљиште јако кречно, постаје и икоа слабоста за лозу. Међутим, икоа је чдо над се понасиа, да се без пренаја земље, да чак и без икоаког кречета врло равне земље, може доби до живна рода од неких 200 хектоллитара на хектар. И омет велики, то је један од највиших примера плодности и живљеница *Берландијерских* хибрида.

Ја могу дакле да закључим, с речима, да у креченој земљи будућност припада *Франко-Берландијерки*, и да сваг треба да врши своје студије у томе правцу.

Резиме.

У колико се она рацрпава искључиво односи на отворну снагу лозе хлорови, вредност лоза о којима је била реч, даје се варијанти следећом таблицом:

II.

Прочита се писмо г. Милослава П. Куртовића, генералнога консула и редовнога Друштвенога члана, којим у име своје највеће госпође Катовице Куртовићеве изјављује Друштву благодарност по писаним и изјави саучешћа за рано приношеним њеним савном поштом. Др. Петрон П. Куртовићем — Одбор прими знања ово писмо.

III.

Прочита се извештај Савезачке Пољопривредне Подружнице о предузетим и скршеним радovima на питању подружничког у месцу мају ове године — Одбор прими знања овај извештај с тим, да се изводи приказе у Тезану ако простор донута.

IV.

Сопствена се Одбору да је Друштвеним изасланик г. Живо Шокоцки поклоно Друштву 51 комад разног списа пољопривреднога садржаја, које је приликом посете изашле извиније у Социји добио од разних писала и корпорација — Одбор прими знања и благодари г. Шокоцки на овом поклону с тим да му се надају ако је какве око преноса учинио, принаду и пакнаде.

V.

Прочита се извештај Медвеђеке Пољопривредне Подружнице о државу курса за казалење воћака и лозе на дан 1, 2, и 3 овог месеца — Одбор прими овај извештај знању, с тим да се као белешка прикаже у Тезану.

VI.

Прочита се молба привремене Управе читаонице у Б. Башти која молу да јој Друштву шаље бесплатна или у вољу цене Тезак. С погледом на то, што Друштву штедљиво читаоница не даје лист не само бесплатно него ни у вољу цене и што је ова изаше тако мала, те лист свако може држати, Одбор реши: — Да се лист не шаље.

VII.

Г. Председник саопштава Одбору да је добио писмо од некога Артура Гобје-а из Прага, који молу Друштву да му оне да савета и потпомогне да издуже својим принаком прослане стогодишњаше од српскога Устанка на Турке, приреди земљаску изложбу на којој би могли суделовати и излагачи са стране, те да не буде само домаћи но и међународна изложба.

Г. Председник напомиње још и то: да се из писма види да се молљач Гобје сличним писмом обратио и Њ. В. Краљу. После дугачка саветовања и обавештавања по овој молби Одбор реши: — Да се пређе преко ове молбе на дневни ред из ових разлога:

1. Што би се у очина сваког Србина патриоте узинио велики значај Народнота Устанка противу Турака у прошлом неку дане би у прослани стогодишњаше ма који странца узео учешће, ма то било и привремено изложбе;

2. Што Србија и сама она над је где привредити земљаску изложбу, на немо потребу да јој ко други на ни г. Гобје-а приређује изложбу, јер и за тај посао има довољно спремених својих синова;

3. Да Друштву са таквих разлога не само што му не може бити саветом од помоћи, него је одлучно противно оваквој његовој намери.

У овом смислу да му Друштвена администрација одговори.

VIII.

Прочита се извештај о стању благајне за месец мај ове године, који Одбор — прими знању.

IX.

Г. Паја Т. Тодоровић, члан Управног Одбора саопштава да се у Београду образовао нарочити Одбор за прикупљање прилога за пострададе од поплаве у селу Жали код Књажевца, на предлаже да и Друштву од своје стране притесне у помоћ ови страдавшици из фонда за поплавењем којим Друштву располаже.

Одбор прихвати овај предлог г. Тодоровића и реши: — Да се Одбору за прикупљање прилога пошаље из фонда за поплавење 200 — две стотине динара, — као друштвена помоћ.

X.

Г. Председник напомиње Одбору да је услед догађаја који је наступило после 29 маја наступила нова ера у животу Србије

и да Друштву према измењеним унутрашњим приликама земље има у неку руку да и само ноје другим правцем који би био у сагласности са овим установом и чињеницама које је Устав предвидео, а које такође имају да раде на припремању задатку и преобради наше земље.

Да би се то и постигло, г. Председник је мишљења да би најбоље сазиати све Секције те да договорно утврде рад и правца којим би Друштву од сада требало да пође ради што бољега и потпунијега постигнућа циља коме теши Одбор реши: — Да се све Секције позову у седницу на договор, те да се доinese потреба одува о том шта треба предузети према измењеним политичким приликама, те да Друштву што боље одговори задатку коме служи.

XI.

Прочита се молба школе трнавске у ср. крајинском која молу да се јадима њеним који су од 25 априла па до 5 јуна ове године узвратили 300.000 белих лентирова и у присуству управитеља школе их уништили, у име награде даје неколико књига на поклон Одбор реши: — Да у Тезану заблагодари управитељу на раду за утаманање воћних и усеваних шетоцима, а јадима да се пошаље књига и календара у вредности до 10 динара на поклон.

ЗАПИСНИК СЕДНИЦЕ

Управног Одбора Српског Пољопривредног Друштва

држане 7 јуна 1903 године у Београду.

На овој седници били су г.г. Председник Милутин Санаћ, благодик Јован М. Јешић; чланови одбора: Паја Т. Тодоровић, Нишко Јовановић, Милан Х. Поповић, Мирко Милковић, Илија Крекић и Димитрије Јосимовић.

Као гост био је присутан члан оснивач и дугогодишњи председник Друштва г. Др. Милован Спасић.

I.

Прочитан је и одобрен записник седнице од 10 јуна ове год.

II.

Прочитале су понуде за штампање пријава за учешће у изложбу сточну изложбу — Решено: је да се штампање повери штампарији Сегозара Николића као најинишо попуљачу.

III.

Прочита се извештај Друштвених изасланика г.г. Драгољуба Јовановића, и Нишка Јовановића, о проучавању економских прилика у крајинском и јеротском округу — Решено: да се овај извештај штаману у Тезану, а саветовања о предлозима да се одложи за другу седницу.

IV.

За културу чинкантина који је набављен за се нађе за припомоћ у поплавењем крајинама — Решено: је да се исти уступи поплавењима ако га и толико буду затражили иначе да се остави за надућу годину. А може се дати извесна количина које државног завода, те да се сеже сачува.

V.

Усвијена је понуда Драгомира Ковачевића да се од нега откупи 200 комада његовога списа Српск Кошница — по оцени Књижевног Одбора.

VI.

Усвијен је ресерт тридешта Тезана о наградама за радове у Тезану по предлогу и по вољни.

ЗАПИСНИК СЕДНИЦЕ

Управног Одбора Српског Пољопривредног Друштва

држане 14 јуна 1903 године у Београду.

На овој седници били су чланови Одбора: г.г. Др. Марко Леко, Паја Т. Тодоровић, Нишко Јовановић, Јован Јешић, Илија Крекић и Димитрије Јосимовић.

Пошто је председник Друштва г. Милутин Савић, на одсуству, то је на овој седници присуствовао најстарији члан Одбора г. Марко Лео.

I.

Прочита се акт Господина Министра који тражи податке о издацима на помагане пољске привреде и позицијима које у вези с тим стоје — Решено да се ови податци поднесу Госп. Министру са детаљним извештајима о резултатима употребе оних издатака.

II.

Поводом писма Друштва за прикупљање лековитог биља Решено је — да се Друштво не може учитати у посредовања између произвођача и потрошача јер му то није задатак.

ЗАПИСНИК СЕДНИЦЕ

Управног Одбора Српског Пољопривредног Друштва

Држане 17 јули 1903 године у Београду

На овој седници били су: Председник г. Милутин Савић, благотиник Јован М. Јелић, чланови Одбора: г.г. Коста Главинац, Др Марко Лео, Паја Т. Тодоровић и Илија Крешић.

I.

Прочитано и усвојено спремљено писмо за Г. Министра Народне Привреде, о траженим подацима према решењу прошле седнице.

II.

Примљено је са захвалношћу дело г. Молнара „Угарска пошлота“ које је преко г. Председника послано на поклон Друштвеној библиотеци.

О Г Л А С И

ПРВО СРПСКО И ЈЕДИНО ДОМАЋЕ ДРУШТВО

ЗА ОСИГУРАВАЊЕ

БЕОГРАДСКА ЗАДРУГА

— ОСНОВАЧА 1882 ГОДИНЕ —

ОСИГУРАВА:

живот људски на више начина, као на случај смрти (доживотно, на случај доживљања, на случај доживљања и смрти, мраз деци и т. д.

Противу пожара, грома и експлозије: ргисне зграде, индустријске и занатлијске предузећа, робу покућанство и т. д.

Услови су најповољнији

Ближа обавештења даје Задруга у Београду, а у унутрашњости поштани заводи, овлашћени агенти и повереници за осигурање.

Осигурањеника на унутрашњости олакшано је плаћање и таче, што је за сваку варош олакшан бар по један поштани завод, ради пријема улата за осигурање. И према томе, ниједан осигурањик из унутрашњости није дужан слати улате у Београд и излагати се трошковима око поштарине.

Полице за осигурање зграда противу пожара Београдске Задруге примају се као гаранција за зајмове Управе Фокдова.

28—36

ЦЕНА ОГЛАСИМА:

Малом од ветру врсте једног ступца по 10 пара дин.; од осталих крупних писмена по 15 пара од врсте од ступца Великим огласима од исте стране 20 динара (10 еор. а. в.) пола стране 10 дин. (5 еор.) четврт стране 3 динара (2-50 еор. Поред тога за свако оглашавање по 20 пара дин. државне таксе.

За оглашавање више пута 10 од сто јевтиније.

Преглед 34 броја Тешака. Чланци: Оринцу (живицу) треба постепено подубљивати. — Обављање винограда на кречном земљишту (свршетак). — Подметак: Мара Живанарка (свршетак се). — Белешке. — Гласик. — Друштвени и Подружнички послови. — Огласи. — Цена огласима.

ИЗЛАЗИ ДЕСЕТОДНЕВНО
1, 10 и 20 СВАКОГ МЕСЕЦА

ПРЕТПЛАТА И РУКОПИСИ
УПУТСТВО ОК
СРП. ПОЉОПРИВРЕДНО ДРУШТВО
У БЕОГРАДУ
ПРЕТПЛАТУ ПРИМАЈУ И ОВЕ ПОШТЕ

КА ОСНОВ ЗАШТИТЕ ПИСМА ОД АПРИЛА
1903 ГОДИНЕ К 2М4 ПРИБИЛИ ДРУШТВО
ПОСР ПОСТА ОБЕКАТИО.

Цена овегама изложба је на
последњој страни.

КЛАСИЦИ И ИЗДАВАЊА
СРПСКО ПОЉОПРИВРЕДНО ДРУШТВО
КНЕЖЕВИЧКА УЛ. БР. 11.

БРОЈ 98. и 96.

ПОД НАЈВИШОМ ЗАШТИТОМ

Њ. В. КР АЛА ПЕТРА I.

ТЕЖАК

ОСНОВАН 1869 ГОДИНЕ

ИЛУСТРОВАН ГЛАСНИК СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА

ЦЕНА ЛИСТУ

ЗА СРЕЗНУ
НА ГОДИНУ 8 ЛИГ. НА ПИЛА ГОДИНЕ 5 ЛИГ.
ЧЛАНОВИ ПОМАГАЧИ, ЧЛАНОВИ СМЕС ДРУШТ.
ПОДРЕДНИЦИ, ОСНОВ. ПИЛАОВИ, ВОЈНИЦИ СТАЛ.
КАДРА. ЧЛАН. МАНАСТИРИ, НЕПОВОРНОЧНИ
КАДРАТИ И ЧЛАНОВИ ПИЛА ДИНАЛАН ЛИСТУ 4
ПИЛА ЧЛАН. АКО ПОМОЖЕ ПИЛАЛАН ПИЛА
ЗА КИЛУ ГОДИНУ.

ВАЖ СРЕЗНУ
НА ГОД. 8 КРАМ. КИЛ 4 КРАМ. А. ПИЛА. ПО
СРП. ПОМОЖИ. ДРУШТВО И ВАЖНОМ ЧЛАН
ПИЛОМ КАО И СРЕСНЕ ЗЕМЉОУЛ. КАДРАТИ И
ЧИТАОЦИ. ДИНАЛАН ЛИСТУ ЗА 8 ЛИГ. КИЛ
3 КРАМ. А. ПИЛА. КАО ПИЛАОВИ ПИЛАОВИ ПИЛА
И КАО СРП. ПИЛАОВИ ПОД СЛОГ ДРУШ
ПИЛА ПИЛА КИЛО КИ ИЛИ СЕ И ЛИСТ СЛАТН

ОДГОВОРНИ ПИЛАОВИ
М ИЛУТИН И. С. В. И. К.
СРЕДНОБЕКА К. П. 20.

ГОДИНА XXXIV.

СЛАВА И VII ПОУЧНА ИЗЛОЖБА И ПРИВРЕДНИЧКИ ЗБОР

A. Славска Свечаност.

Ово је у име Бога седма година, како Српско Пољопривредно Друштво слави своју славу Св. Краља Милутина.

Прека усвојеном плану, Друштво је и ове године у своју славу приредило и поучну изложбу и то свезаке воћа и прерађеног, илустративна биљка и млечних производа. Славна је прослављена и изложба приређена по програму, који је у своје преже објавио у *Тежак*.

Као што је познато, програм изложбе мења се сваке године у година, што се поред свезака воћа које се сваке године излаже, упућују сеједини класици производа наизменице.

Тако су ове године поред свезака и прерађеног воћа изложене биле илустративне биљке и млечне прераде.

Свечаност славска почела је тачно у осам и по часова.

Највиши Заштитник Српског Пољопривредног Друштва *Негово Величанство Краљ Српски Петар I* благоволео је својом високом посетом одликовати славу Друштву и присуствовати славској свечаности и приредности отворити *VII Поучну Изложбу*.

Обе свечаности текле су овако:

По савршеним водоосељењу, председник Друштва г. *Милутин Савић* поздравно је *Негово Величанство Краља* овим говором:

Ваше Величанство,

У великој породици славенској само Српски Народ има своју славу. Она му је племенско обележје и међа народносно поју.

Оно је седма година како Српско Пољопривредно Друштво слави своју славу, као што то чине сви Срби, српске установе и удружења.

Славна је Србину помогла да за време дугог робовања не каоне духом ни вером у лепшу будућност. Од своје славе вада се и Српско Пољопривредно Друштво да му помогне у пошвању стања наше полске приреде као и у проналажењу пута за њено унапређење.

Велико значење, које имају славе за наш народ, радо је Друштво да покаже и тим начином, што за своју славу може изложбе, корисне за познавање наше приреде и зборове за договоре о привредном бољатку наше земље.

Изложбе, које се о славу друштвеној приређују имену оште земљаци, за све производе, и где би се излагачи такмичили за награде.

Ово су изложбе поучне и сортиментске, којима је циљ: да се што више прста и сората воћа и најважнијих пољопривредних производа, на улазу изнесе и упоредно протчи, како би се оне које су за препоруку развиоказале а оне које то имену бољина заенивале.

И Друштво је радосно што пред светлим лицем *Вашег Величанства* може посведочити, да су ове изложбе нашим излагачима послужиле као жива школа и подстрек за боља и савршенији рад; а поред тога оне су послужиле и као ошорница за државни рад оно утврђена пољних области и избора сората за њих подесних. Поред свега тога оне су изложбе знатно потпоносно појачау славу воћа, јер су створиле могућност да стране трговци на једном месту набу областа број грађанских мустара и прераде потребно сазнање о изворима набавне желених производа.

Но Друштво није се задржало ни на оване успеху него је приступило организацији рада на широј основици, на привремена за оснивање *пољопривредног музеја* који би олакша вао корисну послову везу између наших произвођача и страних трговина.

Висока похода *Вашег Величанства* пружа Друштву и свима пољопривредницима у Србији неизмерно прело одушевљена и снаге за дала рад око унапређења земљацих привреде.

Српско Пољопривредно Друштво и овом свечаном приликом из дубине душе благодари *Вашем Величанству* за благонаклопу нахлу; сирин наше полске привреде, која је тежека снаге народне и извор коња државне.

Пројекто уверени, да ће под мудрог изадавином *Вашег Величанства* државина управа и делова и обилатим средствима потпомагати *преобража* наше полске *привреде*, у циљу појачина и побољшана пенот. Друштво моли *Ваше Величанство* да би благоволео прекислостиво отворити ову поучну изложбу, уз наше класице:

Да хваљ највиши Заштитник Српског Полупривредног Друштва Његово Величанство Краљ Српски Петар I и Његово пресветли Дош!

На овај поздрав благоволоо је Његово Величанство Краљ одговорио кратки али значајни говором у коме је српски полупривредника, преко Полупривредног Друштва, навео на звање као Српски Краљ високо неш властој пољске привреде као главнио заштитава народа нашег што је последично и примавио покровитељства над тим Друштвом, и Краљевског реч, да ће како Његово Величанство и као Краљ Српски, и повољу своје Краљевске Владе, а у споразуму с Народним Представничким уложити важиљна старане за унапређење пољске привреде као главнио основице народног благостања.

За овиу је Његово Величанство Краљ благоволоо дати изразу Свога Владичаког признава Српског Полупривредног Друштва и његовио сатрудницица за благостање наше пољске привреде. Са тим је изјавама признања огласио VII изложбу отворенио.

Говор Његовог Величанства изазвао је неопиано одушевљење у присутних многотројних гостију и пронарен бурних усклицима : живео !

Овој свечаној присутствонал су многи државни великодостојници, представници привредних, трговачких и хузанских корпорација, представници Подружја, чланови Друштва као и многотројни остали пражатељи наше пољске привреде из Србије; а било је доста одличних гостију, нарочито трговаца, већинаш из иностранства.

Б. Поучна Изложба.

Пошто је изложба на овај начин свечано отворена, Његово Величанство Краљ благоволоо је у пратви представника Друштвенио изложбу привредносно распадади и нежанити Своје Краљевско задолство о књиови и уређењу изложбе. За овиу је изложба отворена разгледади гостију и осталих посетилаца.

Изложба је отворена и свакоме беслатно приступна била 5 дана.

Ово је друга година како се изложба приређује у новом Изложбеном Павилону који је за овај циљ потпуно подесан.

Изложбени предмети изложени су подвојено по групама које су програмом предвиђене, по врстама и сортама у овак групама, а према програму који је потпуно изведен, групе су састављене ова изложбена одељења :

1. Одељење *свеже воће*.
2. * *прерађеног воћа*.
3. * *за индустријске биљке*.
4. * *за мачне производе*.

Шта је у коме одељењу посебно изложено било и од које привредне вредности види се из опису Оцењивачких Судаца који се у овим извештају у деловима предају јавности.

За опису изложенох предмета састављени су Оцењивачки Судови овако :

1. *За свеже воће* : Г.Г. Паја Т. Тодоровић, шеф Винодељско-Воћарског одека у Министарству Народне Привреде, Светозар Петковић, државни економ опр. поднрског, Антоније Мажеровић, државни економ из Арањеловаца.

2. *За прерађено воће* : Г.Г. Борислав В. Тодоровић, директор Српско Трговачке Академије, др. Марко Локс, ректор Велике Школе, Милош Хали-Поповић, агроном, Коста Бурђи изважни трговац.

3. *За индустријске биљке* : Г.Г. Нишко Јовановић, шеф одсека за производњу дукана у Управи Монопола, Милош Н. Дукичевић, начелар Министарства Народне Привреде, и Димитрије Вранчић, српски економ.

4. *За мачне производе* : Г.Г. Мирко Милковић, управник Топчидерске Економике, Илија Кремић секретар Министарства Народне Привреде, Милан Бајић, шеф Полупривредно-Хемишко и Огледне Станице, Добросав Ђиза-Милојевић држ. земљопра.

Свако одељење Оцењивачког Суда радило је самостално и засебно извештају Друштву поднело.

Предложене награде Друштву је усвојило као и предлоге за давај рад.

Извештаји гласе :

I. Извештај Оцењивачког Суда за свеже воће.

Српског Полупривредног Друштва.

Чланови Оцењивачког Суда за преглед свежег воћа, имају част поднети свој извештај о резултату прегледа и ошени изложеног воћа : јабука, крушана, дуња, ораха, лешника, кштукља, кестена и бадема.

Излагача свежег воћа било је : 265.

ПОДЛИСТАК

МАРА ЖИВИНАРКА

Писаоница И. Селивановског

с гласом : Драгичин Јаичевски

(сигнатура)

XIX.

На пролазе, у почетку априла, код Марије је било још нет сосних девојчица — ученица.

Све су девојке биле писмене и нарљиво су прегле послу. Заједно с Маријом готовице су храну за кокоши и хранити их; задарак јана путуједе их у доврине; четитије кокошар; водиле заштити сосних јаја; особито су изиле племенитије кокоши; одабирале јаја за насод; кривоје су насодиле; на њих писале и храниле их. Најбоља јаја остављале су у котарику и однашале поручиоцима с изложбе. Дочеке су разболете пезионе и кокоши. Крајем априла носо се још умовали. Требао је налити и на изреду пшад. Требао је четити и кокошар и доврине.

У слободнио часовина или би сама Марија или који од ученица читала какву књигу о живинарству. Марија би објашњавала свако место, које би ученица била периса, и давала би одговоре на њихова питања. Често су ученице и у свакој раду раснишале Марију о које чему.

Једаред, пошто су оштитије кокошар и селе да одаћу једна девојчица ушита :

— Ето Марија, у тебе је особит кокошар ! У неку је кокошина добро живети; оне добро и носе. А где ћемо ми држати своје кокоше ? Ако их држимо у хладној месту — пропадаће од мрза и слабије носити; ако у топлој, — то би жорале у малом простору, где би им било тесно и загуљиво. А ти сама велики, да у таквим становима; кокоши слабо носе.

— Па и ви водитице за своје кокоши особити кокошар.

— Ту је слабо поудаје ! Врат неће ни за стоку да подити кошару, — јани се једна.

— А ти сама подити !

Девојчице се јако задушиле томе и само се брине погледаше. Марија предука.

— Ви можете кокошар одвести од друка, залетити га бланом, покрити сланом. Не мора то бити бад од брвана и видано; главно је да буде пространо и с дешиа распоредом.

Други пут, кад је Марија спинала неку водлицу у очи бољесној кокоши, једна девојчица ушита :

— Па ти и лежиш кокошике и нас томе ушис, а где ћемо ми декарити набавити ?

— Све декарити можете кунити у апотеци. Оне нису скупе, Главно је знаватици; који лек и од какве бољести деши. Ако се појде под кокошину јани — васпити под крила перисеио прашка. Ако у кокошину ноге одсалабају и покриву се рскавој бором — намажите их три пута сањом (петрогајом) и натрите перањим сањом (пабном); кад кашљу појците их замедљавом водом.

Од истих било је изложено :

јабuka	462
крушка	220
дуба	92
ораха	43
лешњанка	11
кестена	1
бадема	1
мушмула	30

1. Од јабuka у овој години као и раније, најбоље су биле и у највећем броју изложених предмета: колачарке, буднице (дубе и севабије), стрекље, зеленике и шаренике.

За најбошње примере изложених јабuka, награђена су она лица — излагачи, који су у приложеном под % списку именована. Награђено их је 84.

Што се тиче особина изложених јабuka, Одељивачком Суду је част изјавити, да су изложене јабuka у овој години много квалитетније, неприраћеније и лепшије од прошле године. Узрок овоме лежи у врло јакој суши, која је била у месецима јулу, јулу и августу.

2. Од крушка најбошње су биле заступљене: лончаре, (зрпанке), вођиначе, змижк паразани (вођиначе), тврђице, поповиче и велика количина крушка од мале вредности.

Изложене крушке у овој години биле су по ономе у ранијих година. Види се, да овогодишња сума крушка није штедилна.

Награђени излагачи уривених су у приложеном под % списку, којих има 30.

3. Дубе су биле изванредно лепо развијене, а од излагача награђено је их 13, што се од приложеног списка под % види.

4. Ораш изложених лепшија су и мање на броју на они ранијих година. Награђена лица наведена су такође у приложеном под % списку.

5. Изложене мушмуле такође су због суше слабије развијене, а по квалитету лошије, но ранијих година. И награђени излагачи мушмула, такође уривени су у приложеном списку.

6. Кестен и бадема изложени су само по један излагач. Напомена су били лепо развијени, збога су излагачи за награду предложени.

С обзиром на то, да је у многим крајевима воће у прошле страдало од мраза, а у лето од јаке суше, Одељивачки Суд може рећи, да је резултат овог одељена био врло добар, и моли Друштво да износи по приложеном под % списку означена лица наградити онима што је за ову циљ предвиђено.

XX.

За два месеца ученице су успеле научити се гађењу кокошају и прочитати све Маријине књиге о живинарству.

По девојчице се вису ододели на своје памћење, већ су понешто и записале. Тако, на пр. оне су записале у једној књижици рад око кокошају по месецима и на тај начин саставиле су живинарски календар. Ево га :

Јануар у Фебруар. У кокошару нужно је држати топлоту не више од 8°C. Напати на честој ваздуха. Простирку у кокошару избацивати сваке недеље. За кокоши држати у кокошару или нестинују везу од јајца, или логанеш креч у праху, или семе од пошриве, а по мало и неска подстица. Хранити умерено двапут у 24 сата : ујутро — меком, топлом храном, вечером — сухом зрном. Појити топлом водом. У дворници пуштати само лепог дана, на кратко време. У светлани и топлим кокошарима неке кокоши носе. Јајца остављати у суку, од мраза обезбедена места. Свежа су јајца скупља.

Мај. По мало умањавати давање меке хране, увећавање зрнасте хране. Кокоши пуштати више времена на поље. Одпати боље кокоши и негдове и после 10 дана одвијати јајца за извођење племенитијих пиллади.

Април. Ведрих и топлих дана пуштати кокоши да више времена буду на пољу. Узи зрнасту храну додати и зелене. Пасадити квоиче. Наведену пиллад држати у топлоти. Бранити кокоши и пиллад од паразита.

Мај. Оштрети кокошар и чешић га проветравати. Одрасле кокоши пуштати по цео дан на поље; пиллад пуштати пошто

Још је Одељивачком суду част извести Друштво, да од изложених пиллади нема ни један нов, који би се као добар за развојавање препоручати могло, према чему и за моделскије нема ни једног примерка.

2 новембра 1903 год.

Београд.

ЧЛАНОВИ ОДЕЉИВАЧКОГ СУДА ЗА СВЕЖЕ ВОЉЕ :

П. Т. Тодоровић, Свет. А. Петковић, окр. економ. **А. Мајеровић,** др.кар. економ.

СПИСАК

Предложених излагача се пожељније од стране Одељивачког Суда за свежне воље, на предлози 30 октобра 1903 год.

Јабуре

1. Колачарке.

1. Жана Станојевић из Брезана, ср. пожаревачки, округ пожаревачки.
2. Милија Рачић из Годачнице, сред гужански, округ крагујевачки.
3. Димитрије Радосављевић из Бречева, сред гужански, окр. крагујевачки.
4. Добрица Стевановић из Годачница, сред гужански, округ крагујевачки.
5. Стано Урошевић из Годачнице сред гужански округ крагујевачки.
6. Милка Бабовић из Кодељева, сред пос-тамански, округ подрински.
7. Иван Ђурић Б. Вашта.
8. Палеа Илићковић из В. Птелеице, сред млавски, округ моравски.
9. Сима Петровић из Годачнице, сред гужански, округ крагујевачки.
10. Ратко Марковић из Засеља, сред пожешки, округ ужички.
11. Богосав Здравковић из Медење, сред десетовачки, окр. моравски.
12. Раданка сред масурничког — Стурдиди.

II. Будимоце.

1. Боса Илић из Орловце, сред моравски, округ пожаревачки.
2. Економ сред гужанског — Крагујевац.

сване роса. Чувати пиллад од птица. Кокоши који носе хранити омас, зелени, а прве ће излазити саме. Напротиви јамају за дрве и ово дворници засејати омас. Кокоши обилато носе. Јајца није пробабитно дуго држати, и треба их или продавати или хранити за храну.

Јун. Сви живину и пиллад пуштати по цео дан. Чувати их од суца и птица. Појити их својом водом, или топлом, или хладном. Пиллад, која се изведу после 5 јуна, се остављати за прилод.

Јул. Папати на мезу храну због тога, што се она на другани број квари. Пиллад хранити марљиво. Крајем месеца ноке се изгонити живина на стрипила.

Август и Септембар. Продажити изгоњене живине на стрипишта и гуља. Прибавити храну за зиму, намети и осушити кокошаре. Кокошар оправати.

Октобар. Кокоши затварати у кокошар кад је рђаво време. Многе се кокоши митаре. Чувати их тада од студи и боље хранити.

Новембар и Децембар. Држање кокошију и кокошана као и у јануару. Шадринице кокоши и недове гојити и продавати. Живину, остављену за прилод, хранити три пут у 24 сата. У водне давати зелен. Три пут недеље мрстити кокоши. Неке кокоши отпочину носити. Свежа су јајца скупља.

* * *

У полопнију јуна, у почетку највећег пољског посла, девојчице пољуба. На ристанку Марија пољуби свакој по десетину пиллади.

3. Јеремија К. Шалајаћ из Ивањице, срез моравски, округ чапачки.
4. Радојица М. Јеремић из Ивањице, срез моравски округ чапачки.
5. Јеремија Марјановић из Ивањице, срез моравски, округ чапачки.
6. Радисав Вуковић из Ивањице, срез моравски, округ чапачки.
7. Воја Катунца из В. Дренове, срез трстенички, округ крушевачки.
8. Милутин Угриновић из Мрамораца, срез јасенички, округ смедеревски.
9. Младен Стевановић из Дубраве, срез моравски, округ чапачки.
10. Милоје Вучковић из Прокупља.
11. Јован Милорадовић из Лозице, срез трнавски, округ чапачки.
12. Владимир Симић из Грашевца, срез копаонички, округ крушевачки.
13. Милосав Обућина из Лозице, срез трнавски, округ чапачки.
14. Тока Протић из Гуче, срез драгачевски, окр. чапачки.
15. Милош Богдановић из Побожнице, срез пожешки, окр. ужички.
16. Михаило Михајловић из Крушва, срез рањевски, округ подрински.
17. Периса Смићковић из Високоб, срез пожешки, округ ужички.
18. Дамјан Московљевић из Рибара, ср. копаонички, округ крушевачки.
19. Никола Ј. Михаловић из Алексинаца.
20. Милорад Тивотијевић из В. Пчелице, срез лавачки, окр. моравски.

III. Стрџице.

1. Воја Катунца из В. Дренове, срез трстенички, округ крушевачки.
2. Крета Ђошић из Врбнице, срез тимочки, окр. тимочки.
3. Бошко Милетић из Годачице, срез грузански, округ крагујевачки.
4. Јаков Стевановић из Команица, срез колубарски, округ ваљевски.
5. Младен Шешћ, из Блазнаве, срез јасенички, округ крагујевачки.
6. Милутин Стевановић из Ратара, срез колубарски, округ ваљевски.
7. Милка Бабовић из Коцељева, срез п.-тамнавски, округ подрински.

— Пођите с Богом кућама својим! — говорила им је Марија: волите покопи, валуте их и крстите их тако, како сте овде научили. И друге томе научите. Ја сам вам свакој дала ради зашита добро покопи. Ако им будете добро писате, оне ће бити добре и биће још боље; ако их будете рђаво неговале — и оне ће бити лошије, аметнуће се.

Марија је се сваке године све више користила живинарством. Јајница је све више слагала цена. Особито је пила добро с продајом племенитих јајци и кокошицу. Јесени, зими и дети Марија је пролавила јајца својим сталним купцима, а пролећем већи део јајци раслањала је поручницама по разним градовима и селима. Марија је много продавала и племенитих пилаци. Суеди су се Марији дивили, а неки су јој и навидели. Она им је свако говорила: волите своје кокоши тако, као ја, и оне ће вам носити златна јајца....

8. Петар Росић из Врбнице, срез јасенички, округ крагујевачки.
9. Миленко Јашић из Врбнице, срез колубарски, округ ваљевски.
10. Тихомир П. Николић из Накрвање, срез трнавски, округ чапачки.
11. Димитрије Жипковић из Дражевац, срез пославски, окр. београдски.
12. Живота Алексић из Блазнаве, срез јасенички округ крагујевачки.
13. Живко Мјуговић из Бранетиња, срез таковошки, округ руднички.
14. Љубомир Поповић из Такова, срез таковошки, округ руднички.
15. Светозар Махановић из Брезница, срез јасенички окр. крагујевачки.
16. Лазар Никошевић из Ложа, срез таковошки, окр. руднички.
17. Ђурђе Николић из Вољачина, срез јасенички, округ смедеревски.
18. Основа школа из Мрамораца, срез јасенички, округ смедеревски.
19. Љубомир Арсенић из Мајдана, срез таковошки, округ руднички.
20. Милија Г. Жипковић из Врбница, срез тимочки, округ тимочки.
21. Милета Сибинковић из Ласова, срез бољешки, округ тимочки.

Разне сорте.

1. Никола Максимовић из Рогаџице, „јабуке риканте“, срез рачински, округ ужички.
2. Попевица Павловића из Љутица, срез п.-тамнавски округ подрински, „јабуке зеленице“.
3. Тихомир П. Николић из Накрвање, срез трнавски округ чапачки, „јабуке восковце“.
4. Стеван Марковић из Додојевца, срез ужички округ чапачки, „јабуке зеленице“.
5. Јаков Стевановић из Команица, срез колубарски, округ чапачки, „јабуке бедрике“.
6. Јован Милорадовић из Лозице, срез трнавски округ чапачки, „јабуке тикваје“.
7. Милка Бабовић из Коцељева, срез п.-тамнавски округ подрински, „јабуке намукаје“.
8. Милаш Др. Ђ. Јовановић из Врбана, срез трстенички округ крушевачки, „јабуке једрице“.
9. Божидир Јорговић из Радова, срез пожешки, округ ужички, „јабуке зуклаје“.
10. Чедомир Симић из Александровца, срез жуписки, округ крушевачки, „јабуке дуњае“.
11. Тока Пајићевић из В. Вање, „јабуке шугатовце“.
12. Милосав Шаруље.
12. Пипњавска Пољопривредна Подружница у Пироту, „јабуке првеначе“.
13. Милоје Вучковић из Прокупља, „јабуке шаруље“.
14. Светозар Жипковић из Карана, срез пожешки округ ужички.
15. Мита Стојановић из Десотова, округ моравски, „јабуке малино првенце“.
16. Јеврем Кокић из Рибара, срез копаоничког, округа крушевачког, „јабуке првеначе“.
17. Тока Пајићевић из В. Вање, „јабуке шугатовце“.
18. Радисав Поповић из Тростница, срез бањски, округ ужички, „јабуке првене крупае“.
19. Радисав срез чапачког.
20. Никола А. Стевановић из Беле Паланке, „јабуке зимоваче“.
21. Василија Т. Стевановић из Пирота, „Килеска златна паричка“.
22. Никола Вељковић из Књажевца, „јабуке шаренике“.
23. Милоје Вучковић из Прокупља, „јабуке шаруље“.
24. Светозар Жипковић из Корана, срез пожешки, округ ужички, „јабуке Ведрике“.
25. Видла Станковић из Стрижевац, срез жуписки округ широтски, „јабуке восковаче“.
26. Вукосав Матић из Г. Речице, срез прокупачки, округ голнички, „јабуке тврдаче“.

27. Стеван Марковић из Дедојевца, сред жички, округ чапљински, „јабуне црвенце“.
28. Ђоста Стениновић из Барја, сред лесковачки, округ врањски, „бела висока калвина“.
29. Марко Банковић из Куедац, сред јасенички, округ смедеревски, „јабуне малине црвене зиске“.
30. Марча Богојевић из Медвеђе, сред трстенички, округ крушевачки, „јабуне памуклице“.

Крушке.

1. Аранџе — Лоичаре.

1. Милва Швај из Перовац, сред расински, округ крушевачки.
2. Јован Милорадовић из Лошнице, сред травањски, округ чапљински.
3. Љуба Поповић из Беле Црње, сред рајевски, округ подрињски.
4. Милорад Урошевић из Александровца, ж.
5. Јовица Драгутиновић из Дрочица, сред ужички, округ ужички.
6. Јован Арсенијевић из Страгеце, сред јасенички, округ крагујевачки.
7. Милош Ј. Петровић из Александровца, ж.
8. Миливој Ђурић из Тешља, сред јасенички, округ крагујевачки.
9. Милка Бабовић из Коцелаве, сред п.тамански, округ подрињски.
10. Анка Лукић из Ковчаче, сред јадрански, округ подрињски.

II. Разне сорте.

1. Адам К. Илић из Класотинаца, „крушке водунице“.
2. Јивка Стојановић из Бресана, сред пожаревачки, „крушке вод. Дилова“.
3. Михаило Рашић из Уначара, сред грожански, округ београдски, „крушке Поштоње“.
4. Јован Поповић из Нирковиц, сред сарвањски, округ тимочки, „водеча Дилова“.
5. Брета Х. Марковић из Соко Вале.
6. Михаило Којић из Дадинаца, сред власотиначки, округ врањски.
7. Милка Бабовић из Коцелаве, сред п.тамански, округ подрињски, „крушке поповаче“.
8. Радомир Рајсалиновић из Вртлиглаве, сред колубарски, окр. ваљевски, „крушке дугуле“.
9. Радомир Једрић из Отова, сред пожешки, округ ужички, „крушке поповаче“.
10. Никодије Милоновић из Бара, сред левачки, округ моравски.
11. Пиротска Палоур, Подружина, „крушке водеча“.
12. Светозар Блазнавић из Блазнаве, сред јасенички, округ крагујевачки, „калџерске“.
13. Равно Вељковић из Ст. Трстеница, сред трстенички, округ крушевачки, „крушке голубишке“.
14. Јаков Богојевић из Брезовица, сред трстенички, округ крушевачки, „водеча“.
15. Мица Петровић из Топале, сред јасенички, округ крагујевачки, „Калџерске“.
16. Алекса Биденовић из Т. Корита, сред заглавски, округ тимочки, „водеча Дилова“.
17. Обрад Јеличић из Кобиља, сред вапољачки, округ крушевачки, „пошњике“.
18. Дејан Цветковић из „Н.“, сред масурчки, окр. врањски, „водеча“.
19. Ђока Тачић из Класотинаца, „масларке“.
20. Гигорје Науговић из Класотинаца, „Класинка“.

Дуње.

1. В. Понс Драгић, апотекар из Пожеге, „врањске“.
2. Милорад Прокић из Барварина, „врањске“.
3. Марко Милковић из Врњаци, „лесковачке“.
4. Сана Драгутиновић из Причиновића, сред мачвански, округ подрињски, „врањске“.
5. Раде Миловић из М. Пожаревац, сред грожански, округ београдски, „врањске“.
6. Јован Живковић из Алеконица, „врањске“.

7. Јован Јовановић из Лесковца, „лесковачке“.
 8. Милорад Прокић из Барварина, „лесковачке“.
 9. Милан др. Ђоко Јовановић из Врњаци, „лесковачке“.
 10. Јагодина млада Учитељска Школа „крушевачке и врањске“.
 11. Равно Јовановић из Гогачице, сред рањански, округ ужички, „крушевачке“.
- Расадник срез масурчкиот — Сурдулица, „врањске“.
13. Јован Којић из Лесковца, „лесковачке“.

Ораси.

1. Ђура Милоновић из Церовца, сред јасенички, округ смедеревски.
2. Добросав Милатовић из Појата, сред рањански, округ крушевачки.
3. Нинаска Палоурприрода Подружана — Пирот.
4. Петровије Петровић из Селева, сред јасенички, округ смедеревски.
5. Јован Кузивић из Мрамораца, сред јасенички, округ смедеревски.
6. Никола Кекић из Жагубице.
7. Раиџа Живковић из Масурице, сред масурчки, округ врањски.
8. Јеврем Радековић из Топале, сред јасенички, округ крагујевачки.
9. Милоје Николић из Блазнаве.
10. Матија Николић из Дражевића, сред посавски, округ београдски.

Мушмуле.

1. Василије Благојевић из Кољаве, сред јасенички, округ крагујевачки.
2. Рајко Јовановић из Трбушнице, сред јадрански, округ подрињски.
3. Рада Миловић учитељ из М. Пожаревац, сред грожански, округ београдски.
4. Милош М. Вујић из В. Поља, сред космајски, округ београдски.
5. Стеван Радојичић из Отрпача, сред жуњски, округ крушевачки.

Лешници.

1. Расадник срез сарвањчкиот — Дервља.
2. Товчидерска Економија.

Кестен.

1. Милин Богуновић из Крајинице, сред јадрански, округ подрињски.

Бадем.

1. Живота Дрењковић из Голобена, сред јасенички, округ смедеревски.
 2. Расадник срез вољаничкиот.
2. новембра 1903 год.
у Београду.

ЧЛАНОВИ ОЦЕНЈИВАЧКОГ СУДА ЗА СВЕЖЕ ВОЉЕ:

П. Т. Тодоровић, Светол. А. Петковић, А. Мајеровић, државни оценок.

II. Извештај Оцењивачког Суда за прерађено воље

Важног прерађеног воља види се из ових размота:

1. да се воље сачува на дуже време када ће више требати;
 2. да се смањи запремина и тежина због преноса;
 3. да се даде боља и пробитачија облик, дакле и већа вредност;
 4. да се употреби и оно воље што не би било за употребу као свеже за јело;
 5. да се сувишно воље сачува за доцнију употребу.
- У нас се прерада воља текла под њива сушења их и кувајући неким, као и спиралјунк рашпу. Свеж пљавк и неким показује стално напредовање. Главни њива сушина допри-

носи vrlo много томе бољитку као и *етиоване* (етиованка) или *досуриневне* шљина. Овама неслањеним чини се да оштене шљине на повишеној температури добују сјајну опноницу, да ту сјајност дуго одржавају и да на површину не изабја нелеган од шопера, што даје првак или правинам изглед сунми шљинама. Указување некема такође се усавршава, јер је све гушћи, слађи, једноличнији, мирисаји се укусијаи; те може стаћи као добра роба, која ће налазити све више потражња.

Друго ноће нак у прерађеном стању слабо је у нас заступљено, мако се свираља. Оно што има мало прерађеног воћа само је за лечу или кућењу употребу, а никако за трговину. Време је да се заснује и ова грана у нас, иако би се и на овај начин добило до бале употребе воћа.

Рад око овог прерађивања више томак ни заветан, ни сти скуа. Само мало воће да се употреби време које би се често употребу узалудно.

На овој изложби заступљене су биле ове групе прерађеног воћа:

- I. суне шљине,
- II. суне јабуке и крушке,
- III. пекмеа од шљина,
- IV. пекмеа од другог воћа,
- V. компоти од разаног воћа,
- VI. слатко од разаног воћа,
- VII. сок од маљина,
- VIII. ушечерено воће,
- IX. пића од воћа.

За назовене предмете у одсеку за прерађено ноће, што су изврсно прерађени, заслужују одликовање ови излагачи:

I. За суне шљине:

1. Ранко Гођаца, Валево—Београд	1280
2. Коста М. Бурић — Београд	1306
3. Алберт Фичин — Београд	1332
4. Брачарска Задруга — Београд	432
5. Јанко Ерић — Чачак	450
6. Александер Јовановић — Липовац, окр. руднички	903
7. Милан Д. Лазич — Сврачкавац	317

II. За суне јабуке и крушке:

1. Соверонце С. Јашић — Љубовица, окр. подрински (јабуке)	1360
2. Михајло Р. Михајловић — Крупањ, окр. подрински (крушке)	917

III. За пекмеа од шљина:

1. Павлоша Банка — Београд	1389
2. Алберт Фичин — Београд	1393
3. Радојевић и Јеремић — Ипалваца	247
4. Јанко Ерић — Чачак	432

VI. За пекмеа од другог воћа:

1. Милорад Московљевић — Рибари, окр. кушевачки (од шљина)	91
2. Вуканин Жижич — Брањина, окр. крушевачки (од шљина)	1117
3. Јован Влађић — Г. Милановац (питије од дуња)	443

V. За компоте (и др. колекције):

1. Милан Јовановић — Београд, највећа колекција воћа, као компот у шеверу, и у води, а зелено вариво и зелен конзервовани	
2. Јосиф Пантелић — Београд, колекција воћа (компот, питије, ушечерено воће);	
3. Милош Х. Поповић — Београд, колекција воћа (компот, слатко од јагода, сок од маљина, сок из сопственог врта).	

VI. За слатко:

Макрена Милановић — Бела Паланка	232—233
--	---------

VII. Сок од воћа (од маљина):

1. Милутин О. Тошић — Уацие	1154
2. В. Попе—Драгић, апотекар, — Ножега	1215

VIII. Ушечерено воће:

Само је изложено Јосиф Пантелић што је наведено под V.

IX. За пиће од воћа:

1. Рацарска Школа у Краљеву, разна пића,
 2. Петар Кушановић, апотекар, — Брање, ковак 1302
- Компоти г. г. Милана Јовановића и Милоша Х. Поповића изложени су у парчици новим стаклима са сталеним виконцима. Иажебу виконца и сталама паметни се каучуком претем. За време грејања изађе ваздух из сталама, а пара изнутра држи равнотежу силованим ваздуху. Иад се сталало хлади, онда се пара унутра згушњава и тада силованим ваздух јаво притискује виконцама уз каучуком претем на ободу од сталама. Дакле нема повезивања ни затварања као на другим стаклима.

Оцењивачки Суд:

Др. Леко, Бор. Б. Тодоровић, М. Х. Поповић, Коста М. Бурић.

III. Извештај Оцењивачког Суда за индустријске биљке.

Списком Пољопривредном Друштву,

Потписани чланови Оцењивачког Суда за оцену индустријских биљака, изложених на овогодинашњој изложби Српског Пољопривредног Друштва, довршили су свој рад, и част ми је поднети овај извештај:

I. Конопља и Лан

Овогодинашња изложба не може се похвалити количином и квалитетом изложених предмета. Она далеко изостаје иза изложбе из 1898 год. Ове две предне биљке, које заслужују својому називу наших земљорадника, и које су од неода невољно значај за нашег земљорадника, требале би, да су биле далеко достојније заступљене, но што је то у ствари, Српско Пољопривредно Друштво, које је, експозитивни значај ових биљака но нашег земљорадника свиња силма радило, да се оне што већа распрострају и у што боље какавни таде, прерађују и т. д. није постигло извазак успеха какав је очекивао, ван сваке сумње с тога, што није било стипуних ословаца у народу, преко којих би могло свој благодотворни утицај вршити. Дакле, кад су прии учитељи народни постали окрвнни и среќни синови, Друштво би учинило веома велику услугу нашим земљорадницима, кад би у зачеточну правцу преко ових државних органа отпочео делати, а да ће тај рад, несумњиво бити крунисан успехом и бити од неочекиване користи но народ, не треба да се нарочито ни помиње.

Из прелуда који за овим тек, види се: колико је било излагача и какавих изложбених предмета и које се личности предлажу за награду.

I. Конопље

Било је спета излагача и то:	
у посеву и стабилци	102 излагача
пређа и платну	4
укарји	1
СВЕГА	107 излагача

Оцењивачки Суд мисли, да би требало наградити и предлаже за награду два лица:

За обрађено влоко:

1. Трајковић и Јивковић из Београда.
2. Биљ Рањетица Будиновић из Брањске Бане.
3. Милу Радовића из Дришћеловца.
4. Вуца С. Ђокића из Бивоља, ср. рањског.
5. Коста Милана
6. Светогара Ниња * Бугана * параћинског.

За прераду:

За укарји:

1. Токића и Тодоровића, трг. из Лесковца.
- За пређу и платно:**
1. Стану Александрија Мишића из Вл. Хапа.
2. Заринку Ив. Младеновића из Кривца.

За Стабилце:

1. Саву Стевановића из Прибоја, ср. полањичког.
2. Пољопривреду Стануку у Лесковцу.

2. Мач

Било је свега излагача и то:
у новесу 4 излагача
у стаљаци 1 „
свега 5 излагача

Одељнички Суд предлаже за награду:
1. Ивана Николића из Кучева, ср. зинићког.

3. Комопљано семе

Било излагача 48.
Одељнички Суд предлаже за награду:
1. Милоја Јанковића из Јеловина, ср. јасенићког,
2. Мисолава Јовановића из Бискеља, ср. јасенићког,
3. Богдана Јерића из Јаско, ср. рањског,
4. Милана Весовића из Вање, ср. јасенићког,
5. Милвоја Антића из Заточе, ср. рањског,
6. Трифуна Митића из Томале, ср. јасенићког.

4. Ланено семе

Било излагача 8.
Одељнички Суд предлаже за награду:
1. Стевана Марковића из Дедојеваца, ср. жичког,
2. Расадињ ср. зинићког,
3. Стојана Вујића из Браљине, ср. рањског,
4. Милоша Марића из Спуржнице, ср. пинићког.

II. Дувак

Било је приватних излагача 29.
Изложба је и Управа Монопола Дувана колекцију српског, дувана произведеног у Краљевини Србији.

Приватни излагачи, само из оних крајева где Управа Монопола дозвољава гађење дувана, изложили су наш дуван обично паклиће, но ипак добро сређен. Од њих, Одељнички Суд ипак да треба нарочито наградити ове излагаче:

1. Недеља М. Ратковића, из Јелашнице, ср. зинићког; и
2. Стеву Ник. Асентијевића из Висеца, ср. ратњског, окр. вањичког.

Поред захвалности Управи Монопола Дувана, која је изложила све врсте нашег дувана и нарочито дуван Сињевачки, који се својим аромом и вишом необићно одликује, Одељнички Суд ипак, да би Управа требало издати похвалницу, јер је она у сваком погледу ипак допринела да се на овој изложби и поред све врсте нашег дувана прегледно уређене по паклићима, а и поред тога, изложила је иугово сређени и пријатан дуван, дуван у листу и, најзад, готове пипарете. Одељнички Суд мишљења је, да би Српско Пољопривредно Друштво требало да настане код Управе Државних Монопола, да се што вежба појача производа тога дувана у местима, која су за то погодна и нарочито Сињевачког дувана, јер нашег дувана отворило се тргови стезица и нарочито Сињевачком, те ће од огромне користи бити по наше земљораднике и по земљу.

III. Јечам

Излагача је било 26.
Одељнички Суд предлаже за награду похвалницама ове излагаче:

1. Школу Ратарску у Краљеву, за колекцију.
2. Фрању Вишетићког индустр. из Београда за Мамут, слад. и квасид.
3. Расадињ среза рањског.
4. Живана Марјановића из Буракова, ср. рањског.
5. Животу Спасића из Бискуља
6. Стоја Милековића из Миља
7. Косту Живковића из Бискуља
8. Богдана Димитријевића из Мајатовца, ср. рањског.
9. Михаила Косовљанина, шивара из Јагодине за слад.
10. Ђорђа Вајерта шивара из Београда.
11. Расадињ среза ревањског.

Одељнички Суд мора, и ако му је то веома непријатно, констатирати, да је *индустријско* јечма веома мало било изложено, и да је његова квалитета таква, да ни што пре требало отпочети сабијати рад на набавци доброг семена признатих сората шиварског јечма, који би требало раздати нашим земљорадницима заједно са унутешним о гајству овога јечма и мерама, којима би ваљало да се приступи, те да се у земљи толико правог шив-

варског јечма производи, колико је потребно да се задовољи потреба наших шивара, него би се избегло увођење јечма из иностранства, кад је наше земљинте и подибеље тако годно за производњу шиварског јечма.

IV. Кромпир

Излагача је било свега 78.

Кромпир се код нас, као што је познато, гаји искључиво за храну. С тога и све сорте изложеног кромпира, које заслужују сваку пажњу наших земљорадника, не би се могле употребити за индустријске циљеве, али ипак има било и таквих које би се веома корисно могле употребити за фабрике штивара и шиварства, с тога Одељнички Суд ваљало да треба похвалницама наградити ове излагаче:

1. Расадињ среза белозамачког.
2. Милана Возиновића из Параћина.
3. Богдана Милошевића из Сема, окр. моравског.
4. Ђорђа Милошевића из Чашљанија ср. пинићког.
5. Танкидерску Економју.
6. Милоја Миловића из Ретковара, ср. јабланићког.
7. Живана Пашејића из Брадрине, ср. позаревачки.
8. Богдана Стојановића из Лукице, ср. крагујевачког.
9. Расадињ ср. крагујевачког.
10. „ „ јасенићког Араџељовац.
11. „ „ белчићког.
12. Љубомира Вучетића из Цветајеваца, ср. крагујевачког.
13. Милана Марковића из Пољне, окр. позарев.
14. Раду Гојковића из Алексинца.
15. Николу Станковића из Беле Паланке.
16. Панту Зарића из Бачине, ср. јасенићког.
17. Љубисава Филиповића из Мрмрара, ср. јасенићког.
18. Петра Јанковића из Бачине, ср. јасенићког.

V. Репица, Мач и Оваје (овиј)

Оваја — оваја — репица нова је усевна биљка код нас. Слабо се гаји с тога, што немамо фабрика које би из ње цедила уље, и ако се оне — баш од репице произведено — код нас врло много тргови за мазање машина, локомотива и локомотива као и за осветљење. Многу нашу страну од нас узимају за уље које нам, произведено из семена ове биљке, продају, на стога би по нашем спорном мишљењу, било крајње време, да се обрати што обилжача ваљка производа овог корисног трговинског усева, и да се што пре оснује, на на којој основици *чедљиво* ула из реченог семена, јер ће се само на тај начин сигурно увећати производа ове биљке, која у сваком погледу обилате користи доноси земљораднику.

Од излагача ваљало би похвалницама наградити:

За Репицу:

- Излагача је било 5.
1. Пољопривреду Станићу окр. моравског.
2. Јону Живковића из Ваљеве ср. трипавског.
3. Асеповачку Пољопривреду Станићу.
4. Милорада Проњића из Варварина.
5. Танкидерску Економју.

За Мач — семе — (бели)

1. Пољопривреду Станићу окр. моравског.

За Оваје:

1. Браћу Митиће из Властотинаца.
2. Танкићу Стојановића из Параћина.
3. Гаврила Марјановића из Властотинаца.

VI. Хмељ

И ако је веома важна трговинска биљка за нас, јер једна усевна производња пива, тешко га са стране за доста замину сину, ипак је веома слабо, била на овој изложби заступљена. Само неколико драгих српских расадника изложили су ипак коликине хмеља, о коме би се могло нарочито говорити, али с обзиром на ваљност ове биљке за нас, Одељнички Суд мишљења је, да би 4 изложеног примерака требало наградити похвалницом, Друштво би требало да нареди на увећању најбољих сората хмеља и узимавању гађења ове немога корисне биљке за шиварску нашу индустрију.

Излагача је било 5.
Одељнички Суд предлаже за награду:

1. Расадник срева носавског окр. ваљевског.
2. " " трстеничког.
3. " " чењинског.
4. " " транског.

VII. Лековите биљке

Излагача је било 1.

Оцењивачки Суд предлаже за награду похвалницом „Друштво за приређивање лековитих биљака“.

Потписаних излаже да нису мерилоду за оцену лековитих биљака; они излаже само да би ваљало похвалити установити и брижљив рад поменутог Друштва.

Што би Оцењивачки Суд могао још препоручити за награду то би био изложени броб и сирак.

* * *

И овом приликом Оцењивачки Суд излаже за потребно да изјави своје гледиште на приређивање овакових изложба.

1. Не би требало приређивати изложбе индустријских биљака, пре но што се то благовремено (т.ј. неколико месеци раније) не објави заинтересованима земљорадницима и привредницима.

2. Није zgodно тражити од излагача да излажу своје предмете бесплатно, а да за то, у најбољем случају, добијају само похвалнице.

3. Ваљало би поред похвалнице установити и нарочите медаље од бронзе, сребра и злата, којим би нарочито награђивани били најбољи и најрасулажнији земљорадници. Ове медаље требало би тако направити да се могу носити и бити видни знак признања за заслуге стечене на практичном пољу у земљорадњи и тако даље.

4. И новчане награде, или бар плаћање предности изложених предмета или повраћај истих после изложбе, ваљало би извести, јер ће иначе првенствено веома слаб одвиј бити.

5. Награде у највећим пољопривредним сиранима такође би требало извести, јер би се на тај начин ширито у народ корисно сирање и земљораднички ободрањали за произвођење што бољих производа пољопривредних и на њихови излажање.

6. За рад Оцењивачког Суда ваљало би одредити нарочито време, како оцењивачи не би могли бити узнемирани од личности које немају права учела у оцини изложених предмета.

Оцењивачки Суд, најзад, сматра за своју нарочиту дужност да изјави да би изложбе ових индустријских биљака требало што чеље да се приређују, како би се унапредила производња, што би било само на корист земље.

Примедба. — Оцењивачки Суд могао је домети побољшене оцене само по својојм изгледу, и техничкој изради изложених предмета, но да би се могла констатирати права вредност свих изложених предмета, Оцењивачки Суд мишљаље, је, да би требало порадити преко г. Министра Народне Приреде, да се сви они награђени предмети стручњацима у Хемској и Одељној Станици испитају и да се резултати објаве у друштвеном гласу *Тезику* или у *Пољопривредном Гласнику*.

Захваљујући Друштву на поверењу, част нам је ставити му се на расположење и убудуће.

3 новембра 1903 г.

Београд.

ЧЛАНОВИ ОЦЕЊИВАЧКОГ СУДА:

Нико Јовановић, М. Н. Лукићевић, Дим. Буричић.

III. Извештај Оцењивачког Суда за млечне производе на VII. поучној изложби у Београду.

Света је изложено 32 предмета, од којих је:

3. производа тврда (сјра) сира, израђена према страним производима,
2. производа тврда сира канџикаља,
2. " " зантура,
1. мекн сир, према страном Импереријалу,
8. обичних (неких) сирева,
4. кајмака,
1. масло од суртине,
5. масла метопљених,

5. " тољњених,

1. кајмак без имена,

Оцењивачки Суд је нашао, да од изложених производа неки заслужују похвалу, и то овим редом:

Од тврдих (суких) сирева, израђених према страним производима:

I. сир, који је под бројем 1110 — Д-р. М. Савића,

II. четвртаци сир, г. Драшковића у Оседрезу,

III. суртки

Од канџикаља:

Сир „Бадрац“ под бр. 693. Нинаш. Пољ. Подружнице,

Од зантура:

Сир под бр. 183. Нинаш. Пољ. Подружнице,

Од обичних сирева:

I. под бр. 708. Димитр. Тодоровића из Раскице, срез нишавски, окр. протекти;

II. под бр. 463. Максима Поповића из Борка, срез носавски, окр. боградски;

III. под бр. 442. Животе Радосављевића из Миљевића срез годубачки, окр. позарски.

IV. под бр. 711. Павла Радосављевића из Нирота.

Од кајмака:

I. под бројем 1063. Андре Виснековића из Врбиче, срева Јасеничког, окр. крагујевачког.

Од метопљених масла:

I. под бројем 422. Стојана Рањеловића из Макешана, ср. Јасеничког окр. крушевачког.

II. под бројем 1376. В. Фисетичког, индуст. из Београда.

Од тољњених масла:

I. под бројем 1399. Борфа Петровића из Ресина, срез баяски, окр. нишки.

II. под бројем 234. Макрена Миљковић из Веле Паланке, окр. ниротског.

1. новембра 1903 г.

Београд.

ЧЛАНОВИ ОЦЕЊИВАЧКОГ СУДА:

Мирко Миљковић, Д-р. Добр. Кнез Милојевић.

* * *

Изложба је затворена 3 новембра ове године у 5 часова по подне, у присуству многобројних чланова Друштва и осталих привредника и пријатеља наше вољске привреде.

На овој свечаности држао је завршни говор председник Друштва г. Малуџин М. Савић, који углавном гласи овако:

Господине и Грабо!

У име Бога ове је седми година, жале Друштво слави своју славу Св. Краља Милутина и по убачајеном реду у угрђеном плану приређује поучну изложбу.

Као што је познато, главни је циљ овице изложба да се наше домаће врсте и сорте воћа и културних биљака, које за нашу привреду имају највећу важност, стручно и упоредно проуче по свима односима који су потребни да се производња воћа и дотичних привредних грана унапредје.

Прека овоме циљу, Друштво сваке године унарђује у изложбени програм свеже воће и по неколико врста других културних биљака које проучавати ваља, како би се стекла познана основница за развојивање препоручених сората и замену оних које нису подесне.

Тако је ове године поред свежег и прерађеног воћа заступљена и производња индустријских биљака нарочито дубав, сен тога категорија за пиво, хмељ и пиварски јечам, затим лан и конопља и ваљкова прерада до ткива а на области сточарства узето је млеко и млечни производи.

Што Друштво оваку важност прилаже Воћарству узрок лежи у томе, што ова грана обавља нашој земљи нове и јаке привредне изворе, а што Друштво у циљу индустријских биљака јаку важну поклана, основ је у томе, што у производња индустријских биљака има поволних погодба у нашој земљи за

развоj i увећање производne zarade, a naročito gajenje predivnih biljaka, zatim duvana i biljaka namođnodnu šava i zejuna.

I Društvo je mlo što može postavljati — da se proučena valožebnih predmeta i podataka o namođnoj proizvodnji otvorila jaku osnovicu za dalji rad oko unapređenja dotičnih privrednih grana, što je stručnici ovih grana i najvažni nerodavnih faktora nesuvalno utvrdilo.

Nu ove godine Društvo se nije zadržalo samo na ovome nego je rado bilo da čije stručne savete i korisne napomene naših stručnjaka i praktičara o razlozima koje vala proučavati za brže i jače razvijanje onih privrednih grana, koje su na izložbi zastuplene.

I tako je prilikom sadajne slave sazvan zbor članova društvenih i ostalih prijatelja naše voljke privrede, koji se savetovala o neraka za unapređenje izvoza namog voša, kulture predivnih biljaka, kudela i lana i mlekostva.

Obilato narađena stručna mišljenja učenika zbora privredničkog, koju posudjivati državnoj upravli i Društvo kao pouzdan osnovac za dalji rad oko unapređenja dotičnih privrednih grana, i za mere koje naša državna uprava treba da proučava u tome cilju. Smatram za dužnost da Gospodina Ministra još sad upoznam sa zaključnicima toga zbora, i da ga u ovoj svečanij prilici ukolem da izvoli namogu važnu pokloniti odlukama koje u svoju valožebnost prima, ne valje da se uzvake kod svojih Društva u valadi, za valožene ostaloa što u resor g. Ministara dolazi. Za poslove koje Društvo po svoje delokrugstu samo izvršuje, ove se obrite da ne obavlja nastati da nesu omeđivana koja se na valodu, sve u valdi, da ne se u koret privrede time pogodnije debate na budućim zborovima pojačavati, čim se otkaze više dote vala reči koje su ovom prilikom valde. Po pretresu ostalih pitanja dužje je Društvo da najpre neme pretrodne poslove posarivanja na poton potrebitve predstake valdove Gospodinu Ministru Narodne Privrede.

Što se tiče same valožbe, zna se, da prema cilju kome potuče valožbe služe, ne može za ovomu uzimati brojno stave valožaca i valožebnih predmeta, jer je glavno da se sorte u potrebitvoj meri zasupe radu proizvede.

Nu ovog rada onitog prozleda, čast mi je napomenuti, da je na izložbi bilo zastuplene:

Odeljene sivekog voša sa	869 predmeta
„ prerađeneog voša sa	130 „
„ viduštrenih biljaka sa	384 „
„ mlečnih proizvoda sa	32 „

Izložebni predmeti namog su takvi, da se njima konstatuje napredak, za proučene u cilju rada koga se valožbe priveruđe proužaju oblasta materijala, na osnovu kojih se je želi uspešno prouđivati rad, ovo utvrdjavana vrstama o tome, koje naj sorte vala za raznoaženje preporučiti, a koje ovog biljka zamenjavati.

Ovođodnash rod voša onanju je gotovo u svima praje- vija zemlje, naročito se postuže valjak u orasima, preta lank- svedij godina. Orah valjemo izati ili za doplatu potrošuju, a kamo li za namog. I neš sada se postužu valjke cene po 70 din. oje kalograma dobrih oraha.

Kad se zna, da je sva zemlja podena za ovu vrstu kor- isnuju biljku, kojoj je svakij deo za upotrebu, kad se zna da se ona i vo našim vrstama mogu vrenostiti i tako na stranu izvoziti, a i prerađivati u zejnu i drugo, suda je jasno valjko morano zatim valjati što nekamo ovu vošku dovolno raznoaženu i po takvima položajima gde ne bi sva zezalasa proizvođava od običajna nepravičnosti atmošferske potrođivata.

U pogledu prerade voša, Društvo je steklo uspešne i ovom izložbom, da ova važna grana preradišničke radinosti stalno napređuje.

Čak bi ječam za nivarjke valjeme mogao biti vrlo dobar samo na železnu, valje prižeraka valjoke, a i hmelj mogao bi zezalaku potrobu potuđu.

Naša konvola je vrlo dobra, i pr- ovakda uti- cu i rad Društva na popravici u ovom. Valožebni rad- su u jačini valjaka i u jedrini zadovoljavajući. O danu na žalost ne možemo to tiriditi.

Ova je valožba jasno pokazala osuduću tako zvanog trgovniškog bilja. A koliko se značaj ovih biljaka jače ceni, toliko je neša šteta što nam one nedostaju, toliko neša dužnost poznavati činovnika da se to napravi budućim radom. Dužnost svoju Društvo je rado ispunilo.

Posle pokušaia sa siparretom u Topčidaru u Kraljevu, koji su pre izvršeni po što im je zamena u privatnoj in- dustrijati stvorena, — rad g. Draškovića na ovoj valožbi pruža nam ne valj utezu. Društvo se je radovali, ako mere za popravku dotičnih sarava u pravcu ranije određenih na- grada za bolje valjave radi potuče ovom stavku, koje je za sada vrsta nepovoljna.

Posle voša, najveću je važnu privukla izložba duvana. Uprava Državnih Monopola zasutudila se valožbom duvana koju je Uprava Fabrike prerađivata vrstila uspešno, bogato i zadovoljavajuću. Izlaganje je bilo oskončano i sa ne malim troš- kovi i izdatcima koje je sve podnela sama fabrika. Neha joj je hvala. Na sve posetioce ona je učinila napretn uspešetak i dokazala je, da je to u svemu saravama i uređenja ustanova, koja nas naročito ispunjava blagodarnošću timu, što se zaljake da proširi kulturu ove korisne trgovniške biljke i u one krajeve koju nisu za druge uspe vodeni, a koji nam valjoda i kao što je ovom izložbom to i dokazano, koju davati vrsta upotrebljiva i za valjog potesat duvan.

Ovoju važnost ima po valožbom Društva ova biljka za one krajeve, odakle je narod odlazio u tako zvanu „petuđu.“

Ovo je sako letivčičan pogled na ovogodišnju valožbu i rad se volje oskončan. A najvažtiji detaljni o rezultatima ove valožbe predaje se javnosti u *Težavju* kao što se je i pro- daja javnosti delokupna radnja Privredničkog Zbora, kako bi mogli i ostali stručnjaci koji nisu uzeli udela u Zboru, ovu radnju proučiti i Društva svoje savete za brže i bolje postignuće cilja dostaviti.

Ovom prilikom dodoruđem i to, da nam poslova oko pri- kuđavata predmeta za ovu valožbu valjemo dužnost, da još sad poimnazimo na to, kako se one valjeme pribređivati, jer kao dar dobrih ljudi i bde nagrada u nametvanju ili bez valdih odlikovanja neše to nihi u ovoj meri u kojoj bi to Društvo potrobiti bilo.

Dajej reč izaslanstvu Gospodina Ministra, da bi izvolelo zatvoriti ovu sednu potuju valožbu za naše valjance:

Da živi Najvažni Zaštitnik Društva Njegovo Veliča- stvo Kralj Petar I i Njegov Doj.

Završetaj govora prihvatimo od strane celoga skupa oduševljenih useljanica: Janko Kralj Orisiki Petar I; Janko Njegov Kraljevski Doj!

Za ovija je izaslanik Gospodina Ministra Narodne Priv- rede, g. inženjer *Aleksandar M. Sekuljić*, u ime Gospodina Ministra oglasio da je VII. potuju valožbom zatvorena.

Od predmeta koji se kaznočno odlikuju date su potrebitve količine namog Obednoj Poljoprivrednoj Hemijenoj Stanici radi stručnog ispitivanja, te da im se pravda vrednost odredi, a pojedine izvrsne vrste i sorte date su u potrebitim količi- nama namog Trojčakovoj Akademiji, Dravinskom, Etnografskom i Društvenom Muzeju.

В. Привреднички Збор.

Ради осигурања успеха, који се припремањем изložака о слави Друштvenoj постави жели, Друштво је ове године узело једну корисну новину и савлао Привреднички Збор и — уз помоћ — узели учешћа многобројни чланови и асистенти. Уредници и пријатељи наше вољске привреде је у своје време овај дневни ред:

1. За рад Збора о мерама за унапређење извоза сивог воћа,
2. Саветовање о побољшању културе конопаце и лана
3. Саветовање о мерама за унапређење млекарства.

Резервни резервати о првом питању (г. Милаутина Савића) предат је јавности у *Тажнику* у одител отштампаним и учесницима Збора раздати.

Резерат резервата о другом питању (г. Дав. Буричића) прочитан је збору у целости и предаће се ускоро јавности у засебној издању где ће бити изложени делови рад Збора по економским бочкама. А тако исто предаће и том оригинал јавности и резервати г. г. резервата за млекарство, (г. г. Мил. Бајалца и М. Витровића).

А наредна се обављајуће записних о раду Привредничког Збора, који гласи:

ЗАПИСНИК ПРИВРЕДНИЧКОГ ЗБОРА

држаног 31 октобра 1903. год. у дому Српског Пољопривредног Друштва у Београду.

Збор је отворно председник Српског Пољопривредног Друштва г. Милаутина Савић у 9, 30 часова пре подне, заблагодари, прикладном речу, члановима Збора на њеном одињу.

По жељи Збора, он је заузео председничко место, на чему се заблагодари. Предложио је да се изабере три секретара за вољске занемљива и три лица за оверске истих.

На збора, чује се: изволите кандидатити.

Председник, за секретаре кандидате: Милоја Пучковића, Вићу Матића и Тодосја Радичевића; а за оверске записника: г. г. Пауту Тудковића, Милана Бајалца и Максима Богавца. Збор приима.

На позив председника, секретари су заузели своја места. *Председник* извештава Збор да су израђени резервати, које ће резервати прочитати Збору, по пошто други резерват још није готов, моли Збор да он прочита свој резерват, пошто је готов, а за то време да збору председава г. Паја Тодоровић, што је збор и усвојио.

Председник Пристаје ли Збор да се прочита резерват. Збор пристаје.

Војак износи да треба врећи на други тачку дневног реда. *г. Савић* објашњава г. Бајалцу да је веома zgodно бити да се прочита резерват који је већ готов, а тим вр, што има часе известити Збор да ће Њено Краљевско Височество Кнегиња Јелена у 10 и по часова посетити изложбу. Тада ће Збор за практично време прекинуту рад, а до тога доба резерват ће се моћи прочитати. Духа ће, вероватно и други резерват из штампарије доћи.

Збор приима објашњење и предлог г. Савића, који чита свој резерват: "Уредитељ трговине српског воћа и о сортирању воћа, уредитељ воћног трговина и извоза заблагодари."

За време читања свога резервата, председник г. Савић објашњава је поједине одељке његове. Напомињује, да нам је за воће потребно што брже посредничтво и што више посредника, но код живота и осталих производа, који се подлеже извозу, Друштво није пожељно припремати изложбе, није могло посредничке тражити, јер није знало шта би и које воће могло поручити. Од пак приредити изложбе, исало је на страну трговцима, а уједно и Извозној Банци и објавило на то ваљку људима, који се интересују. Оно је ово чинило у интересу наших привредника.

У оном је Друштво и усвојило, јер поред осталих, трговцама, прошле године сам један члестити Србин, Гостинирићки, изнео је из Јагодине и њене околине преко 100 вагона воћа, лепо паковану, чему је почео својим утицајем ванкантипа тамошње воћаре. Он је позвао како се и корне за то израђују и израђене су у тој околини, што је такође довело дењу заруду нашим привредницима.

Ове године се није подјављивало и у осталим странама наше је било и припадних култивне и прикладно изложбе воћа. Тома

је узрок, што се унапред знало, да је ове године воће слабо родило.

Војак износи мањакмања влада да у овоме учини рубли, да се наше воће по што боље нешу прода. Сада треба видети шта можемо сами, на онда, ако се пабо за потребно и наметно тражити и моли за помоћ владу у ономе што нашу славу пречесто.

Збор није овде на види ни једног представника Извозне Банке, који би желео поддржати, а резерват је послао Банци и молио је да на Збору, преко својих представника, студује.

Са овим објашњавања, која су од стране Збора најљубо срслушана и одобрљана, г. Савић је довршио читање.

Председник Тодоровић је заступао у тој дуљности г. Савића (за време читања) објашњајује, да се очекује долатак Њеног Краљевског Височества Кнегиње Јелене, на изложбу, моли Збор да за то време свој рад обустави, па га настави, пошто се Њено Височество одира.

Збор приима.

По израђивању Њеног Височества, председничко место на Збору, узима председник г. Савић, који моли Збор да свој рад извола предузмете. На реду је други резерват по ономе истом предмети и то: "Мере које је Министарство Народне Привреде предузимало за рестаурање извоза сивог (сирног) воћа". Мили г. резервата Пају Т. Тодоровића, инсектора, да овај резерват прочита.

Паја Т. Тодоровић, чита тај резерват, који је заблаговремено раздат и учесницима Збора.

Читање је српшено.

Председник. Ред би био да сад господи узму реч и дају своја мишљења, но пошто је подне било, моли господу да кажу: Јесу ли вољна да сад још отворно дебату, или ћемо оставити за после подне. Чује се: пристајемо но водне и да предузимо одмах.

Председник. Чују се да мишљења. Усвојено: да се продукуи.

Председник. Молим господу да се јаве.

Борисавић. Последних неколико година није пратио рад Друштва. Радује се што види да оно вежурно ради. Не дели Збор од изложбе, које служе за дику и Друштву и земљу. Најљубавно је саслушао резерват г. Савића и Министарства и заблагодари резервиста на испрцином објашњевању, шта се треба да се предузме ради јачег унапређења, тога Богом дана блага наше земље. Извештаји се нише баве о брању а мање о експортном воћа. Наводи примере из Хамбурга и других места у страним земљама како се ти послови обављају.

Напомиње чудан укуе губанке, на који морамо рачунати, за тим на лице — колорат, чиме се српско воће веома одликује, по чему оно може бити добро за извоз.

Својиме комуникационих средства, како су на страни организоване, а како их у нас ваља организациони, па да имају више користе и трговци и произвођачи.

Воле га што су јавни неки произвођачи шаљали воће у Хамбург трговцима, који нас на разне начине узнедују и штете. Узрок је тиме што некако тамо велики број пратитеља. Прва је потреба да се овде организује трг, ве да воће не иде у беољепу, на чему ваља најобављиве радити.

Давид Милош народни посланик, чита председника, да ли је пожељно Извозне Банке извести и Господињу Министра Народне Привреде о ономе Збору.

Председник, извештава Нишића, да је извести Господињу Министра и лично молио га да Збору присуствује. Он се извинио да је зинут пословима, који су веома хитни и неодољиви. Радује се што је ту г. резерват да обавести Господињу Министра о раду Збора, а и Друштво ће то учинити.

Давид Милош Оба резервата говоре о извозу воћа у корпана. Садашњи Министар није ништа предузео за Петарску Школу, по да је узале. Наводи пример да се само у Шпану за корпе пада на страну 36.000 динара. Хтео би да чује Господињу Министра о тој Школи и желео би да се он о ње одлучи.

Негодити је да ми тражио савет за он шипају, нећ треба да је *негодити* стварима Друштвени у Воћарске Задруге.

Милан Јованкић, констатира да су уприну слабији црпани нашим воћу: комуникације, извозници и негодито време пратите воћа. Потврдило оно примерима. Укуе губанке може се задовољити довољно нашом колатарком и еснажном, а нарочито срчником, са којим је учинена проба на добру Друштвеном код Шпанца и утврдило да она едватимо може тај укуе задовољити.

Ту јабуку треба развијовати и даље испитивање продујати. Она је најчистија и светлија.

Компанијације врло је тешко одмах направити. Одмах се може пожељно позвати становитишту у које би се воће пребирало, да у њима сачека буду црну, прелијепу и беле врсте.

Воће највише трговци срочници би продају у земље и користан и себи и произвођачима, као што је случај са Гостинирином у Јагодина. Ну, ни у том месту успех није потпуни. Треба имати и такмичара. Напомиње да ће требало установити музеј у Српском Полкопривредном Друштву. Исто тако илаало би у одређеним местима установити фабрике за прераду воћних отпадака и најчистијег воћа, од чега Француска сипрала 60.000 алаша најбољег колака. Француску је у томе претекла Немачка. За то само треба да имају људи специјалиста. Јадаљаче за воће преко су нама потребне.

Гуриновић. Сред пољаничани књиге од воћа. Али тачи добе јуни и јули месеца, закупе га земљани по висуку цеду. Произвођача га за то рђаво обраду, и трговци, као лошу робу у вагону без икаква одбирања стравују. На тај начин оштете и себе, а још иине произвођаче.

И он је за то, да се установе Задруге, које би воће откупљивале по бољој цени, боље наковаде и на тргоне напомиње.

Бабјак напомиње да установно Друштво за посредовање у куповини воћа од произвођача и о продаји потрошачима, као у Немачкој у Француској.

Мажуровић потсећа да се по подели земље на воћарске крајеве, учини добар избор сората воћа и да и то иде у меру које је Министарство предузимало.

Председник. Умовио смо се. Закључујем Збор и његови господо да буду добри доћи у 2 и по часа по водне да рад наставно.

Збор је у месту по водне, продужен сутра дан 1. новембра пре подне у 8 и по часова.

Председник. Предлаже да се изабере један јуни одбор, који ће довести резолуцију по свима онима питањима, која су јуно од господо истакнута. То је потребно, јер нам ваља чути и г. реверенца Буринчића о ланарству и конопци. Обављана најкеште и потребу да се оба питања што пре у дело приведу. Пошња Збор да кандидатје људе за то.

А. Ненић, да г. Савић кандидатје.

Шохари. И председника треба кандидатвати за одбор, а кад се он укљони, збору нема по председвати и он не може радити. Нужно је да једно по једно питање расправљамо. Дрски да је млакарство прече но ланарство, а предлаже да се прво испрва воћарство.

Паја Т. Годуновић, слаже се са предговорници. Томе питању ваља поделити иине ваљко да се оно потпуно испаре. То би олакшало рад и Министарству.

Јованкић. Ни компререндија не може за тако кратко време то питање расправати.

Председник. одступа од своја предлога и наставља јучерашњу дебату. Испрвања говор Шохарије о резервистима. Дражемо се дневниот реда.

Шохари. Прво иламо да организуемо производњу, а друго да отклонимо сметње на страни трговина. Дакле што је да задовољимо тргоне. Благодаря Министарству, што је у споразуму са Друштвом изашло најбоље сорте. Чује се; напхнито је... Нећете ме забунити. Прве су се врше обраћаће Друштву. То је потреба, а није казнина.

Инос воћа треба да утврдио најрјачијим путем. Резолуцију рад да се преда Министарству, а не да нам та питања краје људи, који не разуме ствар.

Морамо организовати центре за то и тражити наслов у нашим кооплатива.

И у трговинском уговорима ваља нам потражити гаранције за наше производе.

Паја Тодоровић. Потсећа на рад Министарства о подели земље на воћарске крајеве. Ту су наступиле кнеско-слашке сорте које се траже на страни. Збор се тим треба да је задовољан. То ће олакшати доношење резолуције. Поменту је и да се производи што мање а што бољих сората, од трговинске вредности.

Расадници су матичњаци тих сората и пут је правилно пожељно.

Министарство се по дуљности умешало у трговину, најпре стварања, да лекмеја и по том ствара воћа, баш од кад се

почеде приређивати изложбе. Нама људи невенити тим последицама почели су чинити злоупотребе и наносити огромне штете произвођачима у земљи и угледу тих наших производа, на и земље на страни.

Министарство је хтело да то спречи, и учине на регулације тога поља. Наредно је да се створа воће извози само у корпама а рибозау у вагонима, и судонима.

Трговци су протестовали, јер није имало довољно спремљених вагона за извоз у корпама ни судова, на све с тога морало ретривити.

Наредно је економија да одређују које је воће стовно, а које не. Поустудио смо да ти прегледи предаду царинским органима, јер су наши економци веома отренирани новоским. Царински органи пак инеу строго вршили преглед воћа.

Сад морамо поново узети у студију уређење трговине с воћем, на нам је ваљ Збор од поволи у виду. Питање је да ли је Министарство дуљко да тај посао преда својим, или другим органима за то невољобним.

У Министарству се очекују одлуке овога Збора: да ли је Министарство правилно поступало и да ли оно да одређује кад које воће ваља бери и како преносити; да ли је потребно да се оно лепа у сазу трговину воћа и како се оно има спремити и извозити?

Желео би да се ово има у виду при доношењу резолуције.

Додаје да смо се старали да се извоз регулише овде, а не и да се на страни изабри места за продају, а садје воћа и на то обратити пажњу. Одлуко, које овде наду, олакшаће рад Министарству.

У одсеку се развишиљало и о томе, да је у нас потребно удружење као у Мађарској, које ће привати инвентарије од потрошача на страни и доводити их у везу са произвођачима. Питање је хоће ли се то воћа извозити, или ће то примити Навозна Банка. Моратемо дакле да негујемо и трговински део.

Сна оно питања морат треба да обухвати и одлуке, које доносе, слашке Министарству за даљи рад.

Илија Петровић. Подизање воћа не може се унапредити без повољне полиције, који ће штала воће, које се подиже. Нарвоће и да инспектанте трговце с воћем ваља субити у злоупотребама.

Воја Радновић додаје да немамо стручних трговина ни за остале производе, и како ли за воће. Они трче за шпекулацијом, а не воде рачуна о угледу земље и производа. Не треба доводити да се и један вагон воћа извезе док га државни власт не прегледа. За тај преглед напхнати је оделаци произвођачи, а не трговински у Министарству.

Назлажује слабост полске полиције, која и не постоји, јер је било и окружних начелника, да наређе о тиме инеу хтели потписати. Моли да оне две тачке уђу у резолуцију.

Воја Тудуновић и као није привредник, мисли су му неће, као и г. пак. Нема му се не заморити што би учинио најкеште на програм воћа, јер само извођачи шљине, које су просто култура народа, овда, ми не мамо инспектор воћа. Јучерашњи гост не утврђиваје то није негоа да нам пребади.

Мисли да би се пре требао саветовати о подизању воћа, а не о извозу. То је дужност иналовиредника.

Гостинириновић није допоза за то што нема шта да купи. На малој количини нема шта добије.

Мисли да ни још не знамо, која је јабука добра за јабукочу. Он је о томе читао у сингајским новинама и на који се начин те јабуке беру и јабуковача спрема.

Пале су му на срце све оне јучерашње напомене и жалео би да се оне пренесу у Министарство, а најпре у део.

Бурновић. Г. Тудуновић је изубио на вида да је питање о производњи прешћивено. Са успелавима расадника може се постићи жеља г. Тудуновића. Но то не може тако брзо да буде. Напомиње да би наша нуствона места у већим комплексима требало засадити воћем, садницама из расадника, те да се производња јаче увеља. За то треба економија дати материјала, док сељаци подику по неколико садница. Комплекс, које би економски засадити, треба да остану општинима.

Прескор да није утисао на подизање шљавца, оставља на објашњење министарства.

Адријан Гроулицки. Видео је у Чешкој, да баш највише воће побрја пановског чешког. Наша је извозна воћа проста брашњана, кад је уреднио са чешком владашом. Видео је одлично воће у самој богатој Мачви а и оно у Хајду-Велској Крајини, да и оно није за критику. Не зна да ли се ово у милионе извози и производи.

Чешка је у томе свиртна и ако се у њој воће рационализије гаји. Ми нисмо воће не ђубримо, а Немци их ђубре чак и вештачким ђубретом. Они имају елементарних екземплара, али мање. Ситње, киселе више се извозе и цене.

Не слаже се с мишљењима да у самој земљи нема воћа. Укус странаца треба да задвојачи ради трговине, а не треба ни лаш да набављамо ради наше донаће потребе. Не зна, колико наш народ по статистици троши воћа.¹

Алекса Немчић. Унао је у говор Тушаковића. Хтео није да каже да су ово учители приредбе. Несвојолако је што их осуђује. Кад би се за подизање воћа дало више но некад за поштуру боље би било.

Није баш ни овако како је његов пријатељ Вића казано за трговце, а кад још и окружни начелник не примењује законе, онда шта је остало за оне мање, а нарочито за привреду.

Вукот се прекорачује за детективно, а не за привреду. **Јанковић** учитељ, проф. на Јајковцу. Збор хоће да реши и хоће издати да се извози оно што зна, да је се глас осуђује. Нема места привредна Тушаковића на програм рада.

Продаја воћа могла би се установити на задружну основи. Чује се: тако је.

Милан Јованић. Види се да је г. Тушаковић први пут на Збору привредника. Он и а други знају, којим путем воља воћа и шта треба производити — јабуку, као највећег представника сировог воћа. Побрја трешње г. Тушаковића, наводи примере да ми имамо и добрих сората јабука. У Мачви има сељака, који имају по ектар простора јабука. Није истина да ми немамо засута за вокарство, а хвала г. Тушаковићу што се заинтересовано оних питања.

Мисли да треба да завршава и предаје резолуцију, која би владу донела.

Председник. Дебата се протекла поводом говора г. Тушаковића, коме он благодаран, јер ће нас правник радети за бољег полупривредних законодавству допривети велике користи полској привреди.

Бориско Тодоровић. Снега је било, а највише речи о трговини. Држи да као предмет треба да обухвати ове тачке: 1. брање воћа, 2. престаје и сортирање, 3. навожање, 4. како да се чува воће у магацима, а задругама за прикупљање, 5. транспорт воћа, на онда брзо подизање воћа и савеса, 6. како да се обрнути агенције, 7. законске мере за регулације извоза и администрација о томе, 8. улога економија у тим пословима и да ли они да врше прегледе воћа или царинска чиновници, и 9. о музеју.

Г. Наја је о томе говорио, а други је говорио шта је ко казано. Држи да трговина с воћем почиње од брање, па до стоваришњава у Хамбург.

Председник. Мисли да онда има реда о чему се говори и свима је дужност да се тога реда држе. Говоришњима је по леци да изађе та питања додирну и тиме ће се доћи до бољег успеха. Само ћемо се мало више задирати.

Тушаковић и његови другови — наставља председник — највећи су нам пријатељи. Од његових жеља могу остати дела. Малим удаљењем од предмета, *доласко до бољег осветљења ствари.*

Шљавце не треба издајати, али ако их и изумемо не мена ствар. Како нам се воће угради било суво или сирово и које нам се боље плаћа, то треба и да прозмислимо.

Јуче писмо имади представнике Извозне Банке. Наша јавност није потпуно објавила ни овај Збор. И она је млада као и ми смо. Миса му је што их данас као госте поддржава, јер је веома потребно да знамо шта један другоче у дужност стављамо.

Жао ми је што се неко од господe додирнуо целог трговинског реда. Тај нам је ред потребан. Тежња је да се кохути и безорни приредбе и трговине јачају у хармонијској рад.

Трговињски је Гласник учинио и полупривредне велике успеле.

Дебата треба да је у шљавце канале договора.

Сиско Кучаровић. Трговиња траже предмете у земљи и доволно количину. Ми воћа имамо релативно довољно. У Шумадији та има нише, али се доста и извози. На томе се ради да га имамо више, за то су расадници.

Милан Гајић, мислио је говорити о резолуцији. Важно је само шта ћемо да извозимо. Треба да се гаји што мање сората. Саобраћајна средства, железнице, ваља улећати.

Петра Тушаковић. Најважније да га господe нису разумела. Њему би могло заштити само председник, али он га је најбоље разумео и благодаран му, па томе и на сјајној расправи. Отправди је питање о извозу воћа, али у каквој мери треба и велика количина. Резолуција ово обоје треба да обухвати.

Љубишићки, секретар. Напољана Извозна Банка што о Збору није знала. Тежња је трговина с воћем, јер је оно подложно квару. Ни производња у нас није уређена, те воће тежко допре до тргова.

Банка је мислила да се образују станице за скупљање воћа, на првом месту у Крагујевцу, али ипак није помогла трговини. Напољаници су већинско људи од мањег капитала, нарочито они, који тргују са својим воћем. Потребно је да се Задруге да то образују. Исто тако потребно је на страни образовати продајна места, да се сирече разни мањари, који убајају неку вољу и излажу трговине и произвођаче штети.

Банка би продужила рад на томе.

Врдућност трговине имају сирове шљавце, грошће и јабуке. На првом месту у Крагујевцу, али ипак није помогла трговини, београдских и т. д. Од кад је Банка установила филијал у Берлину, добило се српско име. Оне године родила је воће у Чешкој, Ердељу и т. д. Оне су послале трговачка тораришња роба.

Јабуке могу добро да се продају, само треба да имамо сорте и количину.

Друштво је послало сортирањем, а кад су нам се трговци обратили, нисмо имали.

Јабуке за јабуковачу, такође су трговињски артикла и траже се у већој количини, те су за продају потребне Задруге.

Добра трговиња потстала би велику производњу и онда може бити извешта. Тај је случај и са лиманом.

Свема трговље највише се квару. Има великог посла док оно на три воће и у Берлину је стигло потпуно покварено. Конкуренија му је велика, али би Банка и ту помогла.

Најбоље је да се постарамо да извозимо конзервасано воће: шљавце, ташуне, дивљаке и т. д. јер се оно мање продати по најбољој мери.

На сушеном јабука и крушка ваља обратити нарочиту пажњу, јер је то воће на то погоднио.

У резолуцији треба напоменути да су шљавце, јабуке и т. д. најбоље за извоз као конзерве, јер би то подигао цену и својим воћу.

У трговини не помаже ништа друго до надмоћност. Заједнице то могу постићи. Ниша ће Банка ставити на расположење свој капитала.

Трговиња ваља увек ставити довољно вагона на распо- ложење и робу послати одмах кад се затражи. У Крагујевцу је центар трговине, па је пре три дана отуд експедирана роба, која је још за септембар закључена. Узрок томе је недовољно вагона, а ту је штета неизбавна.

Што је најгоре, Названа Банка није могла доћи вагоне, а странаци су их добили.

Димитриј Гроулицки, шведски члан одрже Мостња. Железнице не увекцинишу по међународном угвору. На београдској станици су стајали вагони са воћем 5—6 дана, а за то време, треба да су у Берлину. Уговоре за извоз воћа закључују истрговци. Тога посла треба да се лете бољи трговци. Напоји првине обавезе железница, које су неуредне и ваге им нестане, јер им ваге доверљају 1000—1200 кило по вагону. С тога се морало све морити у Београду.

Мишљења је, да треба да се из саобраћајног правалника избори ограничење, за робу која је квару подложна. У поседу сталних саобраћаја, оно има ваталну страну. Често нам и странаци излазу у томе на сустрет боље но наши железничари. Они нам не дају вагоне, јер они шведски станица стоје под

¹ Треба наш народ заинтересовати да у довољно трови што има воћа због јакот утицаја на његово здравље. Сада га има мало и кохути троши,

фрмом 2—3 чинутана. На ту страну ваља обратити највећу пажњу.

Јованић, мисли да Баниа треба да одржава редовно испомећу вису са Српским Пољопривредним Друштвом и да га томе прихвати. Мисли да ће градеже побити шљаву на пшадана и учинити у томе прерад. Објашњава се са г. Бар, Тодоровићем.

Председник, Обавештења је било довољно, које прима са великом благодарношћу. Моли Збор да изабудје лица за одбор, који ће извршити резолуцију. Збор: Калидиште их.

Председник кандидатје: Алевкс Нешиви народног посланика, Борисва Тодоровића директора Тргов. Академије, Светолита Петковића, Виљу Радовановића, Милана Бајића, Дамјана Бранковића, Љубинковића и Милана Јованића, Збор приима.

Председник, Моли госпеду да се договоре кад могу доћи на овај посао, а треба посетити.

Б. Тодоровић, да одбор дође у 1 и по час по подне. Прима се.

Збор је продужио 2 новембра у 9 часова пре подне. *Председник*, саопштава да је Ђорђе Милковић земљ. из Прве Кутине изазвоио прирачак, који је одрадио на своје имању. Прилаже прирачак у гласу, отребљен од конзумне у зрну и у конзумни само одвејен од власа. Сема је добијено из Шаревца ондаш. које је у њему произведено, а порекло је из Италије.

Мисли да би се нашо прилако било боље семе на суседне нам земље, Угарске.

Не полаже много на ту културу, јер у нас нема довољно водених места за њу, а шлодана је по здравље народа. Но, ко има услова може се предати у томе послу. Благодарни срећном спомену на труду око спремања овога прирачка за изазвои и његову култивисању, а тако и произвођачу Милковићу.

Тамонија су крајњи погодности за воће. Намештаа да је једна тајаница ферма тражила воћа. Одговорено јој је да има. Но она је јавила да би радо послала изазвоица да воће купи, али се боји, да у нас не буде буне и несигурности. Одбија то од наше земље, у којој се ми ево на најмирнији и најзабланији начин споразумелимо и цео народ ради мирно своје постоње.

За ти саопштава збору да је узак одбор изабудио резолуцију и моли председника тога одбора да резолуцију прочита.

Борисво Тодоровић, као председник одбора, чита резолуцију, која је извадена у десет тачака.

По прочитану чује се глас: да се прими акламацијом. *Председник*, Ја ли збор вољан да се прими акламацијом? Прима се акламацијом.

Резолуција гласи:

I

Да бисмо изили на суверет повољнијој трговачкој тражици на светским пшадана, треба подизање воћара регулисати тако: 1. Да се у среским расидницама одбере и гаји што мањи број одабраних сорота воћара и то нарочито оних за индустријске и трговачке потребе. Ради тога, требају би сорте по воћарским крајевима ресидирати према савременој трговачкој потреби.

2. Да се у Закону у чувању воћних имања унесе одредба којом би се боље осигуравала изинова безбедност и подизање воћара.

II

Да се воће, одређено за извоз и употребу у свежем стању, бере, пакуже и преноси до извозних тачака, и даље, на потребне трговне нахвало и према усвојеним начинима у трговачком свету. У томе смислу треба да се прошири упуства и правилина, према којима би се наали управљати како произвођачи тако и извозници.

III

Да се стани у дужност Пољопривредном Друштву да поради код г. Министра да се Штегарска Школа унапред и разгради а поред ње оснује практичне радионице за ову индустрију кома би се потреба за нахвало воћа за извоз могли покривати докљаним изазвоима, а сем тога да би се променио ова индустрија одомаћина у земљи и довела практичне користи српској привреди.

IV

Да се на томе поради да се подику сместити за чување свежег воћа, као и прераду и удампање помоћу ваљачног одржавања воћа за пробитачији промет и увозчање.

V

Да се поради на стварању воћарско-трговачког реда и на оснивању Воћарских Задруга, заједница и извозничких група, којима би главици циљ био што активније суделовање и рад на извозу и преради воћа.

За овај посао да се ангажују:

I. Министарство Народне Привреде.

II. Извозници еспава.

III. Представништво Трговачког Удружења и Трговачке Омладине.

IV. Представништво Савеза Земљорадничких Задруга.

V. Пшадана Банка.

VI. Пшадани Заводи који се баве извозом.

VII. Представништво и осталих и привредних установа које се баве односно поуду извозом трговачку.

VIII. Представништво Српског Пољопривредног Друштва и ови воћари и еконови које одбор Српског Пољопривредног Друштва изабере.

VI

Да се поради на томе, да се поклати нарочита пажња настави за индустријску прераду и конзервацију воћа, изазвоићи нарочито здуе са потребном изином сресно за изучавање овога у страним земљама, где су ове индустрије на гласу.

VII

Да Српско Пољопривредно Друштво непосредно и посредно поради на томе да се за пренос воћа на извоз Српских Држави. Железница уведе нарочита заштита тарном која неће ваљати за стране преносне или узиво пошљавање преко Србије.

Да се из општих властита што истоје на држав. железницама издуче властита за пренос страног воћа.

Да се за воће првенствено стављају на расположење преносна средства.

Да се на београдској станици као најважнијој саобраћајној тачки одреди нарочити полсеок за воће, као и нарочита пага за воће.

Досада је највећа сметња извозу воћа била од саобраћаја.

VIII

Да се поради да сви наши конзулати у местима где би се могло усвојено радити на српској извозној трговини заступа упушћу учесни у пословима који се тичу оне трговине одрамајући сталне несе изиему наших извозника и онакошних трговача.

IX

Да се стара да се Пољопривредни Музеј што пре оснује и уреди тако, како ће поред угледа роде привлачати и тачне изиом (таје о стању и приносу воћа код нас у Србији, као и о стању и приносу воћа у другим земљама и у кретању трговине са воћем.

Овај Музеј да има своје издјелке по могућству и на страним тржиштима нарочито где су државне трговинске агенције и енципија Извозне Банке и других извозника.

X

Да се од стране Државних власти предузимају потребне мере стручног контролисања о изиеру свега што се односи на трговину воћем а што је наведено у претходним тачкама како би се све извозом правило и по ову трговину корисно

Јованић, Пре но што се пређе на дневни ред, мисли да треба да се изабере један одбор, који ће се старати о изиеру резолуције.

Председник објашњава да су ангажовани заводи и удружења, као и државне власти сином резолуцијом, а и Друштво ће на томе радити.

Јованић, одукаје од свог предмета пошто је о томе обавештен.

Председник, изазвоје топу захвалност збору и објављује да се прелази на II тачку дневни реда о култури лава.

Председник, Позива г. Буринчића да прочита свој реферат.

Буринчић чита реферат о нашој амарету и коноларству.

Председник, пита Збор да ли да се пређе читањем на саме тачке о којима збор има да речења.

Баделић, благодари Буринчићу на овако испрним раду. Жалито председништво није могло овај рад пре Збора штатати.

Председnik, objašnjava da se to nije moglo, jer rukopis nije bio gotov. Dragoceni se podala, kaže je f. Burinčič pribrao. Mislili da treba samo ono pročitati, o čemu Zbor treba da kaže.

Bademčik, pomaže predsećniku u tome.

Burinčič objašnjava kako je juče jedan gospodin rekao, da je jedan vatni sir prerađivati od 100 vatova konopca. Pre bi pristao na to, da varčički Zbor o ovome rešava, da se ovako brzo ne prekrili.

Jančević mi izlaze da sam Burinčič prebore šta je najprese pročitati, na da to i pročitati. Mislili da se najprije siru upoređava sa jabukama i o tome se mogu ispraviti stenografske beleške.

Burinčič, objašnjava da je najvažnije o namoj domađoj industriji te vrste i o tome ih čitati.

Gotar Tomić naglašuje da treba da se saslušaju sve čitave, sa onda da se čuju predavanja mišljenja.

Jančević, Sunšine je stručno. Bože da se pređe na ono o čemu je se rešavati.

Burinčič predlaže čitanje i zatvaranje.
Burinčič, izdaje tu istu zaključnost predavaju na ovome ispitivanju radu. Društvo je pomoglo Burinčiču da ovo pitanje pročita i ono se za to ne kaže. Radiće i dalje na tome i nepodvrat na prijatelje ovoga poduzeća. Žele da čuje o tome mišlje Zbora, molim f. Bademčika da govori, pošto je reč tražilo.

Bademčik, po novo blagodari rešenju. Interesuje se kao deseto-godišnja profesor ovoga predmeta, na višoj poljoprivrednoj školi. I sada ima jedno dečice o tome kako lan treba moćiti i preradivati.

Dragocena su ona pitanja za našu privrednu i tekstilnu industriju, koja nam je rešenjem vlasno. Kad ovo u pitanju dođe da našu ruku, uvišće se još ponudjavati.

On ima svoje poglede, na koje se u ovome pitanju oslanja.

Dragocena su ona pitanja za našu privrednu i tekstilnu industriju, koja nam je rešenjem vlasno. Kad ovo u pitanju dođe da našu ruku, uvišće se još ponudjavati.

Mislili da ovaj predmet naše naslova u školama, a mi takvih škola nemamo. One poslove radi ženskije, naročito lana. Pita se žude iz nekih krajeva gde je ona grana najviše zastupljena, na nu o tim poslovima nisu ništa znali odgovoriti, jer ih radi ženskije.

Mišljenja da je Zbor izabere jedan odbor, uz članova privrednika u Beogradu, koji bi to svestrano razradio i nastajavao da se siri svi potrebna građa na taj rad.

Molim da o tome budemo složeni i da predsećnik učini jednu kandidaciju. Čuje se: prima se.

Predsećnik, zahvaluje f. Bademčiku, ko ga čuje kao druga, koji je u ovaj posao ulagao dosta truda, na i sada ulaze. Pita hoće li se ujeti i po koji industrijaci. Čuje se: treba nam, tako je.

U tajnu lana i konopca ima tako bogat materijal. Boji se još veće konkurencije u jetu, na bi nam gajenje lana i konopca dobro došlo i bolje se isplaćavalo.

Jančević se slaže sa f. Bademčikom, ali treba čuti i neke naše žude iz unutrašnjosti.

Jančević, Komisija bi samo taj materijal trebalo i koristiti, a mi ovdje ne možemo doći do njega.

Predsećnik, nita usaja li se predlog f. Bademčika. Čuje se: usaja.

Jančević, treba još ljudi da pomognu kandidaciju.

Burinčič, dalj stalnu komisiju?

Miloje Petrović, slaže li se Zbor da ja kandidujem 4 liča, da oni kandiduju stalnu komisiju.

Ne sa ni kandiduje predsećnik.

Predsećnik čita imena liča i udružava ih uovu stalnu komisiju. Naložuje da bi ovoj komisiji Društvo ukazalo svaku pomoć.

Jančević, Osim tehnološka, ostala liča neotprebna su. Trgovacka omladina da to se ne može upotrebiti. Treba Rahu Miloshevića ujeti.

Predsećnik, blagodari Jančeviću, što ga potsteno da se seti f. Raha. Poviše industrijska i trgovacka udruževa, jer misli da ču u komisiju kandidovati.

On ovome obavestio predsećnik je pročita ovu kandidaciju, koju je Zbor i gospođi u i stalnu komisiju za ovo pitanje prethod rešenjem izabrao: *f. Rahu Miloshevića, Jovana Bademčika, Borisa Gotarovića, Milana A. Palovića, tita iz Beograda, Dr. Marka Leva, Milana Trajkovića iz Beograda,*

Gotara Todorovića iz Leskova, Predstavništvo Industrijske i Predstavništvo Srpskog Poljoprivrednog Društva, s tim da se ova komisija po potrebi može samu ponudjavati.

Predsećnik, Savetovanje o programu savršeno je. Molim f. Viktorovića, rešenju komisariata da pročita svoj rezerat.

Viktorović, čita rezerat.

Bože se objašnjava sa Viktorovićem da je „društvo“ prigradski dubinski mlezna zadržavati lan dodatno kiseline.

Viktorović, na pročitanju rezerata, predlaže zaključke, koji bi se imali doneti u prvom upređevanju te grane.

Predsećnik, Ima li ko šta reći o ovom pitanju i zaključcima.

Jančević, Ovo je živотно pitanje. Vlasno je i u drugim zemljama. Ne vidi podutke vlasno ona grana donosi dohodaka u strani državka. Čeća se, da su, u Danskoj dohodi oni dvadeset milijuna dinara.

Za naše teške saobraćajne prilike, najbolje bi se rentirala mlezarska roba, jer nije kabasta.

Osnovna ovoga pitanja nije dovoljno razrađena. Više je potrebno imati stocareko proširiti. Sviđi sredni rasadnik, treba da ima prilpodna grali. I poljoprivredne Stancije, treba da se u toj pravcu reorganizuju.

Za mleznu stocu potrebna je dobra hrana i za to se valja obrnuti.

Viktorović, objašnjava da nije imao vremeza da pribavi podatke o mlezarstvu i prihodima od njega u strani državama. Pita se o tome u Trgovackom Glasniku i može kazati za Švajcarsku, da ima dekonjugiranih produkta godišnje dva trista desetinaeset i po milijuna dinara vrednosti, a za izvoz 62,000.000.

U nas se race razvojenije. Ostavala da o imala razmisli odbor, koji se to produžuje.

Dragoslav Obradović, drži da bi bilo lakše transportirati mlezno. Za mlezarstvo uovate mi nemamo povoljnije prilike kao u Švajcarskoj. Kod nas nema naše dovoljno. Švajcarska je u jetu šareni zinadama, kao u nas u jetu. U nas se dobiva 500 kila siva sa jednog otkara, a u Švajcarskoj 2000.

Trebali bi da imamo produkte za strane jetove i da vidimo da li nam se bolje rentiralo mlezno. Sa sirom ne možemo konkurirati na strani. Nigde se ne može dobiti sir kao u Švajcarskoj.

Bože je da treba ustanoviti ovitnu stalnu, i naročito probati proizvodnju kapišavala, a i druga proizvodva.

Bože, objašnjava da je Viktorović naložuje za rezerat po on. Srbiju moraju zamisliti ovakvu, kakva je. Slaže se sa predvorovnikom i da treba da u tome obratimo pažnju na istok. Bože je rehti kad se mlezno, kao mlezno prodaje, no u siro. Dva se narod ne udružuje, savršeno se ne može prikrenuti korisno.

Država treba da ima Zakon o kontrolisanju pamirina, na i mlezna.

Sve toga, potrebne su škole, da se nauči bolje spiriti. Od sadnjeg mlezara u Smederevu, treba u tom mestu, da se osnuje Mlezarska Škola. Proizvati veđoj upotrebi veštackog spirita, u pravu, koje treba da se prodaje na mame i nije za naše prilike, jer f gram treba da siro 300 litara mlezna.

Mislili da treba praviti dečije mlezno; za to me bi Društvo trebalo da radi. Tu treba velika kontrola.

Nalazi da Srbija nije obetovana zemlja, kao što se misli.

Mi ne možemo imati sir kao Švajcarska. Na to ujevo vazduh, kao i na izvo.

Trusku silno možemo za sada imati za potrošnja, a za to treba da pravimo kapišavala. Drugo je mlezno. Ovo se može iz pazivke i predati u Trusku. Ponoću centrimaze valjalo bi pokušati da se ono ispraviše, na došije da se drugo ispraviše. Mi to treba da istudiramo. Naša država treba na to da trionji, da ustajovi moderne ogledne stancije. Blizu je Tomčider i on bi za to bio pogodan, na prvom mestu.

Predsećnik, Država je ustanovila škole za Ratarstvo i Bonarstvo, na ne nema sumnje i na to me — mlezarstvu, još što raditi. Napominje izraz: da je najveća mudrost državke, kad izvozi sastavio delove vazduha: maslo i t. d.

Pitao je vlasnik i pre svega valja da stocareko otužvano od proizvodnja. Privrednika to ne tuže, na da nam sve bude bolje.

Ne bi bilo lepo zborovati o vođu i lanu, a ne o mleku. Vlasodari g. rezerent u tome. Drži da treba iz ovome sredine izabrati odbor, koji ne poste podne spikizovati rezoluđuju u ovome pitanju. Rad je da to što bolje procenimo.

Јованб. Непошто му је како господа мисле овако, кад ово у блиској нам Угарској одлици успева млекарство. Ту се производи месо за Беодин. Производе треба преворити у што мању количину, а што већу вредност.

Чуди се г. г. Бајићу и Обрадовићу и уверава, да у нас има погодова за добру вину, више но у Швајцарској. Производ г. Драшковића може наћи профит и у Енглеској.

Кужно је да се стабло наше стоке поврати и увећа и да се уопште обрати већа пажња на производњу вишњих биљака.

Ветеринар. Збога је већи поделни талог у Швајцарској, но у Србији, али у Србији имах ина погодава за млекарство.

Председник. Поново предаде избор одбора.

Лазчевић држи да је кључно оно питање и да је за Друштво обавезна резолуција, коју би одбор донео, а он је не може за тако кратко време прилично извести.

Требао би отворити критику у овоме питању, јер има издесних мишљења, на тек касније да се резолуција донесе. Друштво би само могло то у току године расправити. Има разлога, којима наља посетити ише пажње.

Бајић се не слаже са предговорником. Ми можемо да кажемо да се додосе резолуција. Ко сад ове ствари не понаје, веће их ни до године знати.

Ако чекамо годину по годину нећемо ништа постићи.

Обрадовић, напомиње да се не може одједном казати, која је боља рента, да а' у закљаној стопи или у млеку. То је ствар рачуна.

Председник. Треба улагати у она питања што су сад јасна, а нејасна расветлити доцније. Благодари Лазчевићу што даје важности овим половима. Топе би требало касна мотивација, а пошто је време кратко, то би се овај предмет ногоа упутиати Друштву, да га оно још више проучи. Моли Збор да се изјасни: да ли да се упути Друштву или да се додосе резолуција.

Бајић није противан одлагању, али би требало сад решити због Закона, који би сад требало да се додосе у контролсању намирница и о Стањаци.

Лазчевић. И ове напомене треба Друштву да учини.

Бајић. Ако буде овако, да се више покреће, биће више успеха.

Председник. Може да се упути Друштву и да се одреди шта треба одмах да се уради о Стањаци и контролсању намирница, а шта да се боље проучи и за доцније за расправу изнесе.

Упује се: тако је, прима се.

Председник Благодари Збору на пажњу и резервирани на труд и снагу на поздрављању, учиненом у овим тако важним питањима по нашу привреду.

Свиња јези срџан лут и да се у здрављу омет надимо! Збор је закључен.

Сва резервати прилажу се овома записнику, јер са њим стоје у вези.

Председник: **Враниславко Збор** а
Секретар: **Милош Радичевић**.

М. Савић

Секретари Збора,

Виша П. Матић

Мил. Ж. Вучковић

Т. Радичевић

Овоирачу:

Милан Ђ. Бајић, Панта Туцаковић, Манс. Богавац.

* * *

О слави својој добило је Друштво многе честите од својих чланова, Подружја и осталих пријатеља наше полске привреде.

А честите су послали:
Његово Пресветшество Епископ Јаћин, почасни члан Друштва из Краљева;

Подружја Крушевачка;
Подружја Моравачка из Ивањиче;
Г. Радован Јивковић, друг, економ из Петровца;
Г. Г. Милиновић свештеник, Радевовић учитељ, Дејановић оштар, председник и Младан Поповић земљод. из Са. Петке;
Г. Савић друг, економ и г. Маринковић помоћник другак, економ — из Ивањича;
Ташка Алимпијевић Радевић из Ужица;
Питомца Пољопривредне Школе;

Др. Ђорђе Радич, директор Рат. Школе у пензији, редовни члан Друштва;

Г. Веља Виторовић Пред. Подружја Крушевачке, редов. члан Друштва;

Г. Драгослав Кедровић, апотекар из Крушевца;
Г. Огњан Луковић, држ. економ, ред. члан Друштва из Трстеника;

Г. Благоје Тодоровић, управник Ратарске Школе, чл. Друштва из Краљева;

Г. Јосиф Стојачић из Рат. Школа — из Краљева;
Г. Милорад Тодоровић, хол. марени лекар при Ратарској Школи из Краљева.

Г. Иво Тодовић из Краљева;
Г. Крета Илић, помоћ. држ. економа из Радуша;

Г. Јовановић држ. шумар из Краљева;
Г. Милош Коларовић, економ из Краљева;

Г. Теодор Караџић, економ из Краљева;
Г. Радомир Караџић, економ из Краљева;

Г. Драгомир Алимпијевић, трговац из Краљева;
Г. Јуза Петровић, учитељ из Краљева;

Г. Димитрије Марин, економ из Краљева;
Г. Димитрије Здравковић, економ из Краљева;

Г. Радован Сретић, економ из Краљева;
Г. Љуба Ковачевић, рачуновођа Стопарског Запада — из Пожареваца;

Г. Велизар Поповић, држ. шумар из Бруса;
Г. Самирић, свештеник из Бруса;

Г. Таца Филиповић, окр. марени лекар, ред. члан Друштва из Смедерева;

Г. Јован Алексић, окр. марени лекар из Богатића;
Ученица Пољопривредна Подружја;

Г. Милош Милевић, учитељ из Зечежара;
Г. Стева А. Драшковић, сврш. Ратарца из Ужича.

Г. Младина Атанасковић, трговац — из Ужича.
Г. Риста Тошић, часописац — из Ужича.

Управа Бугарског Земљоделског Друштва — из Софије;
Г. Витез Д-р. Милитар, резервент војарског одељења у Кр. Угарског Министарства Пољске Привреде;

Г. Е. Голдирски резервент у Кр. Угарског Министарства Пољске Привреде, почасни члан Друштва — из Будим-Пеште;

Г. Радојевић из Куларје;
Г. М. Грковић, управитељ Винод. Воћ. Школе из Неготина.

Г. Рад. Нешић, проф. Винод. Воћ. Школе из Неготина;
Г. Ник. Белобриг, економ Винод. Воћарске Школе из Неготина;

Т. В. Бујан вођар Винод. Воћарске Школе из Неготина;

Г. Л. Салдековић, подружар Винод. Воћарске Школе из Неготина;

Г. Петар Токовић из Тополе;
Г. Илија Петровић из Тополе;

Г. Здравко Петровић држ. економ из Кладова;
Г. Ђубомир Савић, помоћ. економа из Кладова;

Свишца Пољопривредна Подружја из Пожареваца;
Г. Бранко Језерковић, индустриј. члан угледна Друштва;

Г. Владислав Костић, трговац из Беча;
Г. Јован Павловић, помоћ. држ. економа из Дегрена;

Г. Радоје Вукановић, држ. економ из Александрограда;
Г. Г. Рашко Радевић, индустриј. члан угледна Друштва из Бајине Баште.

И С К Р И Ц Е

† Д-Р. ЈАРОСЛАВ ХЕЛИХ

САВИТСКИ ПОРУЧИК, ЧЛАН УГЛЕДАЛ СВЕТОСЛ ПЛОДНИКРЕДНОГ ДРУШТВА

Неумитна смрт отргла је из наредца старе најде и ожаљешне породице, узор сна, нешког брата, а из заграда другова одличног, примерног друга, ретког радника и примерног државног службеника.

Др. Јарослав Хелих, савитски поручник, и члан Угледал Српског Пољопривредног Друштва, напусти нас је у својим најбољим издобићским годинама, баш у доба кад је био у својој

потребан и својима и својој наци. Негову смрт с болом у души повињемо, жалећи што је неутрета судба покосила његов млађани живот онда, кад је тек отпочео успешно радити.

Погођен Јарослав Један је од оних наших љака који је своје школовање свршио редовним путем и уопшћ био одличан љак. Он је из реда оних љака, који су први који су свршили основну средњу гимназију. По школовану испиту зрелости пок. Јарослав уписао се у тадашњи природно-математички одсек наше Велике Школе и свршивши прву годину буде изабран за државног питомца по струци медицинара. Најпре је отпочео своје студије у Грацу, а за тим је прешао у Праг, где је промовирао на Прашком Универзитету на ступањ доктора целовитног лекарења.

Медицинске науке, које је јако волео, свршио је за прописано време и, повратив се у Отаџбину, постао је за санитарског поручника, у коме га је звању и сврст изтекао.

Као човеку, који је свој народ добро познавао и који је бавићи се више година на страни, имао прилике да се упозна са напретцима страних народа на пољу пољопривредног, најје се могао изаћи велика делатност Српског Пољопривредног Друштва и његов користан рад по народ, па је, одвојив од својих скрапних средстава, стотину динара, и уписао се за члана Утемељача Српског Пољопривредног Друштва. Ови је желео да помогне материјално колико толико Друштву, али је бадрим оком пратећи рад друштвени и неуморно радио где год је и кад год је могао живом речу, дајући савете српским земљорадницима: шта и како треба да раде, на да од овога посла и они најде више, и да од њих и свака држава користи има.

Погођени је спадао у ред њихових интелегентних људи, који је брзо знашао у коме правцу треба и мора да радино, да би се што пре ставио намет земљорадница поправљао. Он је, поред своје тежке лекарске дужности, налазио времена да се и пољског привредног бази и да проучава прилике у свила крајина где се са службом бавио. Какав је пример за гледање био погођени и како би живи његови другови који се у народу поврстало баве могли умногоме да допринесу убрзаном напретку нашег земљорадника!

Српско Пољопривредно Друштво изгубило је у њему једнога свога вредног члана; породина његовог сина и брата; другови одличног друга и пријатеља; држава примерног чиновника и оданог службеника; земљорадник ретког пријатеља, а друштво достојног свога члана.

Са стизаним очима, драги друге, осећајући искрено велики губитак који смо у теби изгубили, извршујем овим и своју пријатељску и другарску дужност, и с болом у души кличех: Мир нека је вешело твоје, добри Јарославе!

Али ти била српска земља, кају си тако жарко љубио! Вечан ти помен међу друговима твојим и међу српским пољопривредницима!.

М. Н. Јук.

В Е Л Е Ш К Е

Утицај наслеђа код млечних говеда. — По проф. др. Роберту Бикови који воде порекло од млечних крава т. зв. „млечна Бикови“, пренашају особину млечности на своје потоке. Тако Роберт вели, да је један бик, зван „Цезар“ из данашњих холандских млечних говеда, имао 9 потокова женског пола, чије су матери, на броју 9, далеке укупно 21.998 литара млека, неутрени њихове кћери — далеке потоци Цезариног одрајне вод истих потоцама, дале су 26.478 литара, дакле више за 20-3%, шта се једино има привнести наслеђеној особини од оца.

Ито тако, кћери млечног бика, званог „Реза“ 11 на броју, дале су просечно за 32-1%, више млека од млечних матера, што, такође, даје необорива доказа, да је млечност наследна особина и да се преноси од оба пола родитеља.

На овага се може лако увидети, колико је важно обратити пажњу на избор припадних бикова у запатима, којима је главни циљ производња млека.

ДРУШТВЕНИ И ПОДРУЖНИСКИ ПИСМО

ЗАПИСНИК СЕДНИЦЕ

Управног Одбора Српског Пољопривредног Друштва

држане 21 јула 1903 године у Београду

На овој седници били су: г.г. Наја Т. Тодоровић, Алексеа Љ. Поповић, Милош Х. Поповић, Нишко Јовановић, Јован М. Јекић и Илија Кремић.

Председавао најстарији члан одбора, г. Наја Т. Тодоровић.

I.

Прочитан и усвојен записник прошле седнице.

II.

Прочитан је распоред награда, за одличније излагача на Обласној Изложби у Ужичу, што га је израдио Изложбени Одбор Друштвени, и по коме ће Друштво издати на име награда у износу 2400 динара а у сиравама 2350 динара.

ЗАПИСНИК СЕДНИЦЕ

Управног Одбора Српског Пољопривредног Друштва

држане 25 јула 1903 год. у Београду

На овој седници били су: Председник Милутин Савић, благајник Јован М. Јекић; чланови Одбора: Наја Т. Тодоровић, Алексеа Љ. Поповић, Алексеа Живоновић, Милош Јовановић и Илија Кремић.

I.

Г. Председник саопштио, да је ова седница сазвана по братскоме усменом споразуму између Председника и чланова Управног Одбора да се посаветује о томе како би се остварила једнодушна искрена жеља коју сви чланови и пријатељи Српског Пољопривредног Друштва гаје а на име: да Друштво добије Највишу Замтну Његовог Величанства Краља Србије Петра I. — Највишу Замтну Његовог Величанства Краља Србије Петра I. у којој би Управни Одбор у име Друштва поднео срдлачу и пошину молбу Његовог Величанства да би благоволо Друштво прихватио под Своју Моћно Покровитељство.

ЗАПИСНИК СЕДНИЦЕ

Управног Одбо а Српског Пољопривредног Друштва

држане 29 јула 1903 године у Београду

Били су: Председник Милутин Савић, благајник Јован М. Јекић; чланови одбора: др. Марко Јено, Наја Т. Тодоровић, Алексеа Љ. Поповић, Нишко Јовановић, Илија Кремић и Димитрије Јовановић.

I.

Прочитани су и усвојени записници седница одборских од 7 и 14 јула ове године.

II.

С дубоким захвалношћу заслужено је Одбор саопштио да ће Његово Величанство Краљ пријати у одлучној Управно Друштвену која ће у име Друштва умолити Његово Величанство да би благоволо Друштво прихватио под Своју Највишу Замтну.

III.

По предлогу изложбеног Одбора са гачичку Обласну изложбу решено је:

1. Прима се са захвалношћу сума од 3000 динара коју је Господин Министар Народне Привреде дозволио дати да се као награда издаде.

2. Услови се мишљење ужега Одбора о томе; да се избор града повени Управителу Спичарскога Завода, с тим да се уложи Господин Министар да му то награди.

3. Услови се такође предлог Одбора да награде из ове суме изда Одељачки Суд у Ужичу, на лицу места и по своје нахођењу.

4. За директора изложбе који ће у исто време обићи и изложбени обилат и уговорити се о приредима, Одбор изабра г. Александра Милошевића, секретара Министарства Народне Привреде, редовног члана овога Друштва и члана Управног Одбора.

На име дневнице одобрила му се по 10 динара на дан и попово по рачуну.

IV

Прочитана су Прравила за оснивање Пољопривредне Музеје што су их на жељу Управе израдили чланови Друштва Милош Х. Поповић, Милан Јовановић и Жинко Шоковић.

Пријавиуи у начелу ова Прравила, Одбор решиа да се хисторијски и ради проучења издаде члановима Управе, на после да се нарочита седница сазове ради расправе у јединицима.

ЗАПИСНИК СЕДНИЦЕ

Управног Одбора Српског Пољопривредног Друштва

држане 26 августа 1903 године у Београду

Били су: Председник Милутин М. Савић, благајник Јован Јекић, чланови Управе: г. др. Марко Лезо, Паја Т. Тодоровић, Нинко Јовановић и Илија Крешић.

I.

Прочитани су записници од 17, 21, 25 и 29 јула ове године који су и усвојени сем записника од 25 јула за који је решено да се према учињеним приредбама реконструише.

II.

Прочитан је извештај Господина Председника о узачкој сечној изложби и Привредничкој Збору.

Прихватио се захвалношћу и да се што пре штампа.

III.

Поводом новује Угарског Живинарског Друштва о суделовању у приредби живинарске изложбе, решено је да се по жељу овога Друштва не може учинити пошто је намеравана живинарска изложба одијелена, а ствари нових одељена о слави не може се предузимати, јер је програм утврђен.

IV.

Услови предложени додатком у изложбеној обилази о савезу Привредничког Збора о слави друштвеној.

ЗАПИСНИК СЕДНИЦЕ

Управног Одбора Српског Пољопривредног Друштва

држане 1 септембра 1903 године у Београду.

Били су: Председник Милутин Савић, благајник Јован М. Јекић; чланови Управе: г. др. Марко Лезо, Паја Т. Тодоровић, и Димитрије Јосифовић.

I.

По предлогу Кљаженог Одбора решено је, да се за Пољопривредни Календар хартија узме из Државне штампарије и да се календар штампа у 9000 комада.

II.

По предлогу г. Председника решено је да се уложи Госп. Министар Народне Привреде да саопштење о мерама за приредбе јубиларне изложбе који се по сазвању из новина измерава привредити приликом прославе стогодишњице првог нашег устанка за ослобођење под вођством славног Војда српског Карађорђа.

А у исто време да се уложи Господин Министар за повачу припоји ради удељовања Друштву у овој изложби а нарочито са израдом оних историје наше Пољске Привреде.

III.

По предлогу благајника друштвеног решено је да се г. Савић Маринковићу правном ројентулу мушкарског одељена Министарства Народне Привреде даду бесалатно издања Друштвена и Тежак за ову годину по захвалности да припре студије услуге, које је Друштву с највећом готовошћу без плаћа награде узавратио.

IV.

По предлогу г. благајника да се нарочитом образложеном представком уложи Господин Министар Народне Привреде, да би изложио наредити, да се у буџет друштвеног унесе нарочита позиција за оложбу Друштву онове како би и Народно Представништво изадо прилике да Друштву према захлности истовог рада стави на расположење и потребна средства и како би Друштво могло према осигурању помоћи учинити благотворно распоред својих радова.

V.

По предлогу г. благајника, да се уложи Господин Министар Просвете и Црквених Дела, да би изложио као нарочиту позицију унеи у буџет ову потребу за штампање Пољопривредног Календара и Тежак на које Друштву по закону право има, а међутим поред тог јасног законског прописа, Друштво мора да доносије за Тежак, а Пољопривредни Календар о снове трошну штампа, због тога што сума кредита која се Државној Штампарији за бесалатно штампање српских пољопривредних корпорација, није довољна и Друштву се поспе недољакан део из тога кредита одређује.

VI.

Председник подноси оставку г. Илије Крешића, члана Управе и секретара Друштвеног, коју је поднео из пречије секретарске дужности због слауби них послова — Одбор решиа да се г. Крешићу узми оставка поднесена из наменутог разлога, који се за подносиош остане навои и да му се благодати на ревносином помагању Друштву у вршењу секретарске дужности. Иста да му се рачуна до данас као дана узавезае оставке.

ЗАПИСНИК СЕДНИЦЕ

Управног Одбора Српског Пољопривредног Друштва

држане 14 септембра 1903 године у Београду

Били су: Председник Милутин Савић, благајник Јован М. Јекић, чланови Управе: г. др. Алекса Ј. Поповић, Паја Тодоровић, Алекса Живановић, Милош Х. Поповић, Илија Крешић и Милан Јовановић.

I.

Прочита се резерат којим се саопштава Одбору, како ће се сутра изложити продаји имање Управе Фондова у Скопји код Обренова, које износи око 160 хектара и који Одбор да се по саветује о томе, ве ли ли у десно било ово имање принабити за друштвену потребу, али би се студијним изаслаником утврдило да би за то у десно било, као и цена угодна била.

Пошто је Одбор обавештеним г. г. чланова, којима је ово имање познато прибавио усервде, да имање о поже не би, ве би подесно било за друштвене потребе — Решено је да остане при ранијој одлуци, која је и програмом за ову годину обухваћена да се у околини Београда потражи осредње имање за оснивање Друштвеног уздељног добра.

У исто време прихватио је са захвалношћу жеља г. Паје Т. Тодоровића и Алексе Живановића, чланова Управе друштвене да се уврете као чланови у достојењем ужем одбору за прибављање имања за уздељно добро друштвено.

ЗАПИСНИК СЕДНИЦЕ

Управног Одбора Српског Пољопривредног Друштва

држане 15 септембра 1903 године у Београду

Били су: Председник Милутин Савић, благајник Јован М. Јекић, чланови Управе: г. др. Паја Т. Тодоровић, Милош Х. Поповић, Нинко Јовановић, Милан Јовановић и Димитрије Јосифовић.

I.

По предлогу Председника решено је да се за сада извази 500 акр. севена француске луцерке, а за набавку у већем раз-

меру да се прибаве мустре оригиналне француске лудерке и прибаве потребни подаци на онда др се коначно одлуча решити.

II.

Прочита се пошта д. Маи. Половина, имаоца жиниарског завода Кекебебу за испоруке кокошак од расе оришитога за друштвени жиниарики. — Решено да се из овог завода а по попуштеном цени од 20 круна од једног грама набаве четри кокошке и један петак од чупаве расе оришитога и с тим да се приложи нарубиене обради пакла да грама буду развијена и за прилод способна. Грама да буду од продатењг извођена а икако јесечјима.

Председништво се овлашћује, да може подићи потребне аграде за смештај хране код жиниарики. У случају да аграде не могу одмах бити готове, председништво се овлашћује да може узети потребне аграде за смештај хране под кирију.

III.

Прочита се пошти Главнио Савеса Српских Земљорадничких Заједара за VIII Конгрес који ће се држати од 21—23 септембра ове год. у Неготину — Одбор реши: Да на овом Конгресу, као друштвени изасланици, присуствују Друштво г. г. Милутина Савић, председник и Милаи Гроковић, управитељ Винодско-Вођарске Школа у Букову — редовни чланови друштва. Г. Савићу за одлазак на Конгрес провизије се по десет динара дневно као име трошкова и да му се накнади видок по рачуну.

IV.

Прочита се извештај одређеног Оцењивачког Суда по расписаној стечају за увођење напредниог начина рада.

Ко рационално засеје и одужи простор земље од 20 ари сочивина или грашком које је рок пријаве протекло 1 јула ове године и по коме су се на време пријавили два такмичара.

Одбор усваја предлог одређеног Оцењивачког Суда и решава — да се првом наградом у осамдесет динара награди пронозио-ваљ сочива. Г. Ставара Мачић, виноградар из Ниша и другом наградом у шест динара г. Мата Гадојковић евои. из Сивца.

V.

По предлогу уредника Пољопривредног Календара за 1904 год. решено је — да се у Пољопривредног Календара за 1904 год. донесе слика Неговог Величанства Краља Србије Петра I. са Неговим говором и поздравном речу приликом пријаве Друштва под своју заштиту који је направио у једном од европских бројева Текака.

Клише Краљеве слике да се узме од третиштина Домаћине коме по трагову платити за услугу клишетом једну четвртину његове вредности.

VI.

Прочита се писмо Друштва за прераду биља, којим моли да Друштво поради да га приредити потпунога у прикључавању потребног биља и растина. Одбор реши — да се упути Ратарској Секцији за оцену и мишљење.

VII.

По предлогу уредника Текака о награди радао штампањих радова у бр. 22, 23 и 24 Текака за ову год. Решено је — да се сви штампањих радова у поменутих бројевима Текака награде по утврђеном поредку.

Књигу радова да опере чланови г. г. Нико Јовановић и Димитрије Јосифовић.

ЗАПИСНИК СЕДНИЦЕ

Управног Одбора Српског Пољопривредног Друштва

држана 29 септембра 1903 године у Београду

Били су: Председник Милутин М. Савић, благајник Јован М. Јешић; чланови Управе: г. г. Паја Т. Тодоровић, Милош Х. Поповић, Милаи Јовановић, Нико Јовановић и Димитрије Јосифовић.

I.

Пошто је најближни путев утврђено, да је званичник онога Друштва Коста Иковић, од неког извесног доба постао неуредан и у дукности неискрапан, решено је да се из службе отпусти а за дн разрешена овлашћује се благајник.

II.

Уредник Пољопривредног Календара за 1904 г. савиштава Одбор да опра Магера и Герша у Вечу према порубици Друштвеној није још израдила насловне слике за Календар, па предлаже да Пољопривредни Календар за 1904 годину изађе са обичајним корицама — Одбор усваја предлог с тим да се од поменуте опрне тражи повраћај Друштвених клишета за онај ила послатих јој.

Уредник се овлашћује да хартују за корице набере.

III.

Благајник ресервише да је одредно г. Михаила Петрића, друштвенога архивара да оде у Рогог, да присуствује берби кукуруза, и са наводнама деоба изврши и кукуруз смете у кош — Одбор усваја поступак благајника и решава да се г. Петрићу, за проваљено време на оноем послу призна по седам динара дневно на име трошкова и подок плати по рачуну за одлазак и повраћак.

ЗАПИСНИК СЕДНИЦЕ

Управног Одбора Српског Пољопривредног Друштва

држана 6 октобра 1903 године у Београду

Били су: Председник Милутин М. Савић, благајник Јован М. Јешић, чланови Управе: г. г. Паја Т. Тодоровић, Милош Х. Поповић, Нико Јовановић и Милаи Јовановић.

I.

Прочитани су записници одборних седница од 26 августа 1, 14, 15 и 19 септембра — Одбор прима записнике са икаквим поменама.

II.

Благајник ресервише да је Друштвенио службеник Коста Иковић од 1 овог мес. напустио своју дукност и ако га администрација Друштва према ранијем решењу Одбора није разрешила због редуцских ствари — Решено да се Иковићу рачуна плата до 1 овог месеца, као дана кад је сам дукуност напустио.

III.

Администрација ресервише о најаки Коста Иковића у „Штампу“ којом извештава другове да је из Друштвене службе отуђио се с тога што је одговорнио уредник једног политичког листа, клеветачки Управу Друштвеноу и поједине чланове — Решено да се пошље испрања којом демантовати његове наводе.

IV.

Прочитан је уводни чланак: Буд се дева државна повоћ у бр. 92 Београдских Новости којим се наводи и омолажава рад Друштва представљајући поједине његове радове неверно — Решено је да се пошље испрања којом неистинити наводи исправе.

V.

По предлогу уредника Текака да се награде штампањих радова у бр. 25, 26 и 27 Текака за ову год. одлучено је: — Да се штампањих радова награде по утврђеном поредку.

Књигу радова да опере г. г. Милош Х. Поповић и Нико Јовановић чланови Управе.

По предлогу уредника Пољопривредног Календара за 1904 годину о награди радова штампањих у Пољопривредног Календара за 1904 год. — Одбор је усвојио предлог и решио.

Да се награде:

За Наказице, покретне празнице и кривени Календар г. Тома Стојадиновић свиетоник, одеском са 50 динара.

Искрине и тарновице главних пољских и домањих производа, на државним меленицима са по шест динара од штампањих табакса.

Чланци: Пуг поднимач, екстринатор и скарианатор; Репаиш; О виварском језму и његовом гајењу; Корон и његово унитарнање; Морска река; О колери и дијетерији код живине; О производњи сокета масла на мањим књижама; о трешњи; О подизању винограда на стрменим колокајима; Подизање храстове горе сејање; Поуке о чувању здравља, са по осамдесет динара од штампањих табакса. Кратке поуке од стр. 107. на до заштитну Пробаја на светлости; Заштитни луди за српску пољску привреду; Вазиније биљне белести и штеточине крушкова нина, крушкова

zadaci. Veliki mrazovač; Poljoprivredne ustanove i udruženja; Praktična Šumarska Škola; Državni šumski raspadnici i šumske uprave po sedamdeset dinara od štampanih tabala.

Uredniku Kalendaru za uređenje, državu korekturu i sve njegove važne štampane u istom odeluku sa dve stotine dinara. Za vreme određivanja nagrade uredniku, ovaj nije sednica prisustvovao.

ЗАПИСНИК СЕДНИЦЕ

Управног Одбора Српског Пољопривредног Друштва

држане 7 октобра 1903 године у Београду

Власт су: Председник Милутин М. Савић, благајник Јован М. Јекаћ, чланови Управе: г.г. Паја Т. Тодоровић, Милош Х. Поповић, Милан Јовановић и Нинко Јовановић.

I.

По прочитаву понуда *решено* је да се повећ Пољопривредног Календара за 1904 годину уступи оvd. Кљопосвачко Бартошковић Задруги. Повећ да се испрши са жито по понуђеној цени од 1.50 динар за 1000 табала, а два примерка послати у епош повећу, за Његово Величанство Краља и Његово Височанство Кнеза Црне Горе.

II.

По предлогу благајника да се фонд за набавку влаог камена претвори у златну монету, *решено* је акција мала, Одбор је *решено* — да се фонд за набавку влаог камена из сребрне замена у златну монету. Акцију исплатити из годишњег прихода од влаог камена.

III.

По питању благајника хоће ли се друштвеним изасланицима на јужну област изложбу, говеди, оваца, коза и вилхавих производа, признати по један дан више, због виласка на Загреб, но што им је Ризниц *решено* Управног Одбора било одређено *решено* је — Пријазне се изасланицима и девети дан проведени на околи путу.

ЗАПИСНИК СЕДНИЦЕ

Управног Одбора Српског Пољопривредног Друштва

држане 13 октобра 1903 године у Београду

Власт су: Др. Марко Јеко, који је и председавао, благајник Јован М. Јекаћ, чланови Управе: Милош Х. Поповић, Милан Јовановић и Нинко Јовановић.

I.

За директора изложбе која се приређује о слави друштвеној која ће руководити у споразуму са изложбеним Одбором свима писанима оно приређена изложбе славеке и свечаности изабра је члан Управе г. Милош Х. Поповић.

II.

Овлашћује се председништво да изврши избор чланова Опшњавног Суда за VII Поучну изложбу с тим да за овај изв може узети само двојику изнутрашности.

ЗАПИСНИК СЕДНИЦЕ

Управног Одбора Српског Пољопривредног Друштва

држане 20 октобра 1903 год. у Београду.

Власт су: Председник Милутин М. Савић, благајник Јован М. Јекаћ; чланови Управе: г.г. Милош Х. Поповић, Нинко Јовановић, Милан Јовановић и Илија Кремић.

I.

По предлогу г. благајника *решено* је, да се г. Светозлику Петковићу, државном епоношу призна издатак у 16-95 динар, за наслов за иностранство због набавке живине за живинарник.

II.

Благајник резервише да је Друштво добило акт од Управе Државне Штампарнице, којим се вилежава Друштву, да је кредит за штампање Техника исприван, и да се овај више неће

штампати док се не влати — *Решено* да се Техика и даље уредно штампа и ова по рачуну влати из друштвених средстава.

III.

По питању о припремању изложбе о слави друштвеној — Одбор је овлашћено Председништво да у споразуму са благајником и изложбеним Одбором уреди све што треба, да изложба што обилатнија буде, одобравајући једно и потребне издатке у границама буџетске могућности.

IV.

По тражењу г. Светозлика Петковића, биснет Управника добра Друштвеног да му се исплати тантијине, *решено* је, да се знашаје уговор на онда предмет на *решено* више.

ЗАПИСНИК СЕДНИЦЕ

Управног Одбора Српског Пољопривредног Друштва

држане 27 октобра 1903 године у Београду.

Власт су г.г. Председник Милутин Савић, благајник Јован М. Јекаћ; чланови Управе: г.г. Паја Т. Тодоровић, Милош Х. Поповић, Нинко Јовановић и Илија Кремић.

I.

На место г. Власт. Д. Тодоровића уписа. Ратарске Школе, који због школских послова није могао добити одуство, изабра за члана Опшњавног Суда за славе воће г. Антоњива Мајеровића, државни епонош из Арнађслова, коме се признаје на име трошка по 10 динар дневно, за проведено време као и наклада подвозних трошкова по рачуну при одласку и повратку.

II.

Ради што експерјент оснивања Пољопривредног Музеја *решено* је да се потребне предмети за уређење и прве набавке и предрачуни за почетно уређење прибаде.

ЗАПИСНИК СЕДНИЦЕ

Управног Одбора Српског Пољопривредног Друштва

држане 3 новембра 1903 године у Београду.

Власт су: Председник Милутин М. Савић; чланови Управе: г.г. Паја Т. Тодоровић, Алекса Ј. Поповић, Нинко Јовановић, Милан Јовановић, А. Милоковић и А. Јавановић.

I.

Изнесе се на дневни ред питање о распореду изложбених предмета VII поучне изложбе, и — *Решено* је, да се са изложбених предмета учини овакав распоред:

1. Свита излагача који су тражили да им се изложбени предмети прате, вратити им.
2. Прераде од веће вредности, и у већој количини него што је програмом предвиђено, да се такође прате излагачима.
3. Од воћа да се издвоји и влашћу Опшњавног Станција преда ради анализе једна колекција јабука.
4. Од ораха једна колекција да се пошаље државним расадницама.
5. Једна колекција индустријских биљака и полупрерађених да се уступи бесплатно музејима Трогачке Академије и Царинарнице Београдске а остало, сем крошница, да се задржи за влашћу Пољопривредног Музеја.

Бла да све то сврши остатак воћа и осталих производа да се прода јавним надметањем и приход унесе у благајну Друштва.

Надзирање воћа вrema горњем програму да изврши комисија у коју да уђу г.г. Боривац Тодоровић, Милан Бајић, Светозлик Петковић и Димитрије Буричић.

II.

Г. Димитрију Буричићу резервише за заварство и коопиларство Привред. Збора и члану одбора Опшњавног Суда и г. Милану Виторићу, резервише мањарства истога Збора одређује се на име дневнице по 10 динар дневно од дана доласка на до дана повратка закључно и подвозни трошак по рачуну.

ЗАПИСНИК СЕДНИЦЕ
Управног Одбора Српског Пољопривредног Друштва
држано 13 новембра 1903 године у Београду

Били су: Председник Милутић Савић, благајник Јован М. Јешић, чланови Одбора: г.г. Др. Марко Леко, Алекса Поповић, и Милош Х. Поповић.

I.

О позиву Српског Лекарског Удружења *решено* — Да се умоли Председник г. Милутић Савић, за учешће у раду одбора, за организацију првог српског Конгреса лекара и привредњака.

II.

Извештај друштвеног питомца г. Радослава Спасовића, о издвојеним испитима, Одбор прима и знају, и востаља га за врховно дужности другог секретара Друштвеног с месечном платом од 120 динара, која се има рачунати од дана ступања на дужност.

III.

По молби друштвеног питомца г. Радослава Спасовића да му се придела стипендија за месец октобар у ком је полагао испит и завршио школовање, Одбор решава да се г. Спасовићу издаде стипендија за октобар.

IV.

О делу „Храњење стоке“ од г.г. Наје Т. Тодоровића, инспектора Министарства Нар. Привреде, и Петра Тодоровића

марненог лекара, *решено* да се умоли г.г. Душан Спасић, редован члан и Алекса Поповић, члан Управе да о овом делу поднесу оцене.

V.

О набавци плавог камена, семена и разије за настанујућу сезону, *решено*, да се у овој години семе набави без конкурса пошто је искусношћу утврђено, да је набавка овим путем исподоста. По претходном испитивању послатих узетци, да се набави из француске 5000 кгр. дуверке а из мађарске 10.000 кгр. Остале прете семена да се набави као и у прошлој години.

За набавку плавог камена у количини од 120.000 кгр. а разије у 20.000 кгр. да се расписне конкурсе.

VI.

По реверату благајника, *решено* да се одобри издатак од 155 динара за оправку крова Друштвеног Пављона.

VII.

Извештај о стању благајне за октобар ове године, Одбор прима и знају.

VIII.

По предлогу благајника, *решено* да се одобри издатак у 8 динара за двојну послужитеља, који су послуживали госте.

Уз овај број иде и Садржина „Тешака“ за 1903 годину.

О Г Л А С И

ПРВО СРПСКО И ЈЕДИНО ДОМАЋЕ ДРУШТВО

ЗА ОСИГУРАВАЊЕ

БЕОГРАДСКА ЗАДРУГА

— О С Н О В А Н А 1882 ГОДИНЕ —

О С И Г У Р А В А :

живот људски на више начина, као на случај смрти (доживотно), на случај доживљења, на случај доживљења и смрти, мираз деци и т. д.

Противу пожара, грома и ексцлозије: релне зграде, индустријска и занатлијска предузећа, робу покућанство и т. д.

Услови су најповољнији

Банка обавештава да је Задруга у Београду, а у унутрашности повчани заводи, овлашћени агенти и повереници за осигурање.

Осигурањима из унутрашности олакшано је плаћање и тужи, што је за сваку варош овлашћен бар по један повчани завод, ради примања уплата за осигурање. И према томе, ниједан осигураник из унутрашности није дужан слаати уплате у Београд и излагати се трошковима око поштарине.

Полице за осигурање зграда противу пожара Београдске Задруге примају се као гаранција за зајмове Управе Фондава.

30—36

Преглед 35. и 36. броја Тешака. Чланови: Слава и VII Поучна Изложба и Привреднички Збор. — Подписач: Мара Јишићарка (српштак). — Искрше. † Д-р Јарослав Хелић — Белешке — Друштвени и Подружички послови. — Огласи.

ПОЗИВ

СРПСКО ПОЉОПРИВРЕДНО ДУРШТВО

држаће свој

XXXV ГЛАВНИ ГОДИШЊИ ЗБОР

на три Јерарха (30 Јануара) 1904 године у 9 часова пре подне у дому друштвеном (Немањина улица бр. 11).

Дневни је ред према чл. 45 друштвених Правила овај:

- 1 Председник или његов заменик (чл. 24 друштвених Правила) отвара Збор;
- 2 Подноси се извештај о раду Управног Одбора, у који улази и годишњи рачун о приходу и расходу;
- 3 Председник подноси на решење писмене предлоге Одбора, Подружина и појединих чланова, а за тим долазе предлози појединих чланова на самоме Збору;
- 4 Бирају се чланови Управе (чл. 20 и 21 друштвених Правила) на место оних који одступају;
- 5 Подноси се предрачун прихода и расхода за 1904 годину, која полиње 1 Јануара исте године; и
- 6 Бирају се редовни и почасни чланови.

Позвају се Друштвени чланови, Пољопривредне Подружине и њихови чланови и сви остали привредници и пријатељи Друштва и наше пољске привреде, да дођу на овај Збор.

Бр. 8189. Из канцеларије Српског Пољопривредног Друштва 11 децембра 1903 године.
У Београду.



PLZ
53

УНИВ. БИБЛИОТЕКА
И. Бр. 26688

ТЕЖАК

ОСНОВАН 1869 ГОДИНЕ

ИЛУСТРОВАНИ ОРГАН СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА

ВЛАСНИК И ИЗДАВАЛАЦ
СРПСКО ПОЉОПРИВРЕДНО ДРУШТВО

КЊИЖЕВНИ ОДБОР:

Од броја 1 до броја 6 закључно: Јован Јекић, Илија Кремић, Милан Т. Грковић, Милан Ј. Бајић. Од броја 6 до 36 закључно: Паја Т. Тодоровић, А. Љ. Поповић, Јован Јекић, Илија Кремић.

ОДГОВОРНИ УРЕДНИК

Од броја 1 до броја 6 закључно: Александар М. Секулић. Од броја 7 до конца године: Милутин М. Савић.

ГОДИНА XXXIV

ПОНЕД
УНИВЕРЗИТЕТСКОЈ БИБЛИОТЕЦИ
од
Г. Срп. Пољопр. Друштва



У БЕОГРАДУ
ШТАМПАНО У ДРЖАВНОЈ ШТАМПАРИЈИ КРАЉЕВИНЕ СРБИЈЕ
1903.

